
O serie în care Editura Sf. Nectarie își propune să ofere versiunea românească, însoțită uneori și de textul original, a lucrărilor reprezentative pentru spiritualitatea siriacă și, de asemenea, studii și monografii științifice, care introduc cititorul în universul istoric, teologic și duhovnicesc al creștinismului sirian.

CTA

SFÂNTUL ISAAC SIRUL
CUVINTE ASCETICE

* * *

ΑΒΒΑ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ
ΛΟΓΟΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ

Volumul 2

Cuvintele XXXI - LXVIII

EDIȚIE BILINGVĂ

TEXT CRITIC GREC STABILIT DE

MARCEL PIRARD

Colaborator științific

Universitatea din Louvain-la-Neuve

*

TRADUCERE, NOTE ȘI COMENTARIILE DE

IEROMONAH AGAPIE CORBU

SF. NECTARIE

Editura *Sfântul Nectarie* și traducătorul mulțumesc

PREACUVIOSULUI PĂRINTE NATANAIL

Egumenul Sfintei Mănăstiri Ivron

din Sfântul Munte Athos

pentru acordarea permisiunii de a

prelua și edita textul critic grecesc.

© pentru ediția de față Editura Sf. Nectarie, 2024

© pentru prezenta traducere Ierom. Agapie Corbu

Redactor: ierod. Filothei Vilcu

Corectori: Nicolae Coșofreț și Pr. Alin Puiu Ionuț

Lectori: Pr. Sergiu Alin Cosa și Elena Dinu

Concepție grafică: Baroque Books & Arts®

Imaginea copertei: Sfântul Isaac Sirul - pictură pe frescă de la Sfânta Mănăstire Simonos Petras din Sfântul Munte Athos; chenarul a fost realizat la Sfânta Chinovie a Bunevestiri din Ormylia; forzaț: ediția Bedjan, pp. I și 546.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ISAAC SIRUL, sfânt cuvios

Cuvinte ascetice = Logoi askitikoi / Sfântul Isaac Sirul ; text critic grec stabilit de Marcel Pirard. - Ed. bilingvă. - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2022-2024

2 vol.

ISBN 978-606-8840-34-5

Vol. 2 : Cuvintele XXXI-LXVIII / trad., note și comentarii de ieromonah Agapie Corbu. - 2024. - Conține bibliografie. - Index. - ISBN 978-606-8840-35-2

I. Pirard, Marcel (ed. ; pref.)

II. Agapie Corbu, ieromonah (ed. șt.)

2

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Volumul de față este al doilea și ultimul din cele care cuprind traducerea și editarea bilingvă a *Cuvintelor ascetice* ale Sfântului Isaac Sirul, aparținând primei colecții de scrieri isaachiene din cele trei recunoscute astăzi de patrologi ca autentice.

Versiunea greacă după care am realizat traducerea aparține monahilor Patrachie și Avramie din Lavra Sfântului Sava și a fost alcătuită la sfârșitul secolului VIII – începutul secolului IX.

Prezentul volum cuprinde *Cuvintele* 31-68 din această versiune greacă, primele 30 de *Cuvinte* fiind traduse în volumul întâi. Am urmat și aici textul critic stabilit de Marcel Pirard și editat de Mănăstirea Ivron din Sfântul Munte Athos, text preluat de noi prin bunăvoința editorilor athoniți și a realizatorului său. Textul grec a fost confruntat cu cel siriac din ediția Bedjan.

Cuvintele omise de monahii Patrachie și Avramie au fost traduse din siriacă, după textul ediției Bedjan, sub denumirea de *Memre*, aflate în acest volum după *Cuvântul* 68 și purtând numerotarea din ediția Bedjan. Împărțirea în paragrafe și numerotarea acestora ne aparține.

În Anexă am tradus și cele cinci texte atribuite în versiunea greacă Sfântului Isaac, dar care au altă paternitate, fără a mai reproduce și textul grec.

Siglele, prescurtările bibliografice și ale aparatului critic se află în volumul întâi (pp. CXIII-CXLVIII). Față de primul volum, am renunțat la un anumit tip de note de final, indicațiile regăsindu-se după cum urmează:

- corecturile noastre după ediția Bedjan sunt semnalate în dreapta textului românesc cu caractere italice și font negru.

- trimiterile la autorii patristici care îl citează pe Isaac se află în stânga textului grec, cu font negru.

Textul siriac a fost transcris de Efreem Charbel Azar (Fribourg/Marquette) după ediția Bedjan și vocalizat de Nicolae Coșofreț (Marburg). Chiar dacă edițiile critice occidentale utilizează aproape în exclusivitate alfabetul estrangela nevocalizat, totuși am hotărât să folosim alfabetul serto (fontul Serto Antioch Bible), cu vocalizare siro-occidentală. Am luat această decizie din rațiuni didactice, întrucât textul siriac astfel vocalizat va putea fi folosit mai ușor de cei care doresc să se inițieze în limba Sfântului Isaac. Vocalizarea din textul nostru se deosebește uneori de cea din ediția Bedjan, care folosește vocalizarea siro-orientală, diferită în unele situații de cea standardizată în mediul academic și utilizată de noi.

La realizarea traducerii din siriacă am fost secondat de Nicolae Coșofreț, iar în cazul unor pasaje dificile am beneficiat de ajutorul și sfaturile avizate ale siriaciștilor prof. Sebastian Brock (Oxford), fr. Sabino Chialà (Bose) și dr. Radu Mustață (Ierusalim), cărora le sunt recunoscător.

Ieromonah Agapie Corbu

SFÂNTUL ISAAC SIRUL
CUVINTE ASCETICE

ΑΒΒΑ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ
ΛΟΓΟΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ

Cuvintele XXXI - LXVIII

Λόγος ΛΑ

Περὶ τῶν εἰδῶν τῶν διαφορῶν πειρασμῶν, καὶ πόσῃν ἔχουσιν ἡδύτητα οἱ πειρασμοὶ οἱ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας γενόμενοι καὶ ὑπομενόμενοι· καὶ βαθμοὶ καὶ τάξεις, ἐν αἷς ὁ ἄνθρωπος ὁ συννετὸς πορεύεται. Αἱ ἄρεται ἀλλήλας διαδεχονται διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν ὁδὸν αὐτῶν ἐπαχθῆ καὶ βαρεῖαν, καὶ διὰ τὸ κατὰ τάξιν αὐτὰς κατορθοῦσθαι καὶ ἐκ τούτου ἐλαφροῦσθαι

Προσφιλῆ *ἔσεσθαι* τὰ δυσχερῆ τὰ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ὡς τὰ ἀγαθὰ. Οὐδεὶς γὰρ δύναται κτήσασθαι τὴν ἀκτημοσύνην ἐν ἀληθείᾳ, εἰ μὴ πείσῃ ἑαυτὸν καὶ ἐτοιμάσῃ ἑαυτὸν ὑπομεῖναι τοὺς *πειρασμοὺς* μετὰ χαρᾶς, καὶ οὐδεὶς δύναται ὑπομεῖναι τοὺς πειρασμοὺς*, εἰ μὴ ὁ πιστεύσας ὅτι ἔστι τί ὑπερέχον τὴν σωματικὴν ἀνάπαυσιν, ἀντὶ τῶν θλίψεων ὧν παρεσκεύασεν, ἑαυτὸν ὑποδέξασθαι.

Πᾶς οὖν ὁ τῆ ἀκτημοσύνη ἑαυτὸν ἐτοιμάσας, πρῶτον μὲν ἢ ἀγάπη τῶν θλίψεων κινεῖται ἐν αὐτῷ, καὶ τότε ἐπέρχεται αὐτῷ λογισμὸς τοῦ ἀκτημονεῖν τῶν τοῦ κόσμου τούτου· καὶ πᾶς ὁ ἐγγίζων τῆ θλίψει, πρῶτον μὲν διὰ πίστεως στερεοῦται καὶ τότε προσεγγίζει ταῖς θλίψεσιν.

Ὅστις στερήσει ἑαυτὸν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, καὶ μὴ στερήσει ἑαυτὸν τῆς ἐνεργείας τῶν αἰσθήσεων, ὁράσεως λέγω καὶ

* Aici începe *Cuvântul* 46 în *FR* 10. În siriacă are titlul: *Sfaturi folositoare pentru iubire*. În *BD*, *Memra* 39.

1 ἔσεσθαι] *intell.* εἶσι 4-5 πειρασμοὺς... πειρασμοὺς] *Syr habet* ܩܘܠܘܬܐܘܢܐ (BD 296, 11-12) = θλίψεις (*cf.* l. 6, 8, 10, 11, 14, 25)

Cuvântul 31*

Despre felurile diferitelor ispite și despre câtă dulceață au ispitele întâmplate și răbdate pentru adevăr. Despre treptele și cetele pe care le străbate omul înțelept în călătoria sa. Virtuțile urmează unele după altele, pentru ca drumul lor să nu fie apăsător și greu și pentru că ele se împlinesc după rânduială și, prin aceasta, sunt înlesnite

- 1 Greutățile întâmpinate pentru [lucrarea] binelui trebuie iubite ca binele însuși. Pentru că nimeni nu poate dobândi adevărata sărăcie de bunăvoie, decât acela care a hotărât în *cugetul* său să rabde cu bucurie necazurile. Și nimeni nu poate să rabde necazurile, decât acela care crede că există ceva mai bun decât tihnele trupești, pe care îl va primi în schimbul necazurilor¹. BD 296, 9
- 6 Așadar, în tot omul care s-a pregătit pentru sărăcia de bunăvoie se mișcă mai întâi iubirea necazurilor², și apoi îi vine gândul să se lepede de cele de aici³. Fiecare om care se apropie de necazuri mai întâi se întărește pe sine prin credință, și atunci se atinge⁴ de necazuri. BD 296, 15
- 12 Cine va renunța la lucrurile materiale, dar nu va renunța și la lucrarea *simțurilor*, prin văz și prin auz, își va pricinui necazuri îndoite și se va chinui și se va necăji de două ori mai mult. Mai bine zis, ce folos va avea din renunțarea [fizică] la lucrurile materiale dacă se desfată de ele prin mijlocirea simțurilor?⁵ Pentru că suferă același lucru de la patimile [stârnite]

ἀκοῆς, διπλῆν θλίψιν προεξένησεν ἑαυτῷ καὶ διπλασίως τάλαι-
 πωρήσει καὶ θλιβήσεται· μᾶλλον δὲ τί ὄφελος στερηθῆναι τῶν
 αἰσθητῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐνηδύνεσθαι ἐν
 αὐτοῖς; Τοῦ αὐτοῦ γὰρ πάσχει ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς παθῶν, ὅπερ ἔπα-
 σκε πρῶτην πρακτικῶς, διότι ἡ μνήμη τῆς συνθηθείας αὐτῶν οὐκ
 ἀφίσταται τῆς διανοίας αὐτοῦ. Εἰ γὰρ αἱ φαντασίαι αὐτῶν νοη-
 τῶς γινόμεναι, ὀδύνην τῷ ἀνθρώπῳ παρέχουσιν ἄνευ αὐτῶν τῶν
 πραγμάτων, τί ἔχομεν εἰπεῖν περὶ τῆς *ὑπάρξεως* τῆς ἐγγιζούσης;

Λοιπὸν, καλὴ ἡ ἀναχώρησις καὶ λίαν συνεργεῖ· τοὺς γὰρ λογι-
 σμοὺς γενναίως καταπραῦνει καὶ δύνανται ἐν τῇ διατριβῇ κτᾶται,
 καὶ ὑπομονὴν μεγάλην διδάσκει τὸν ἀνθρώπον τῶν ἐπερχομέ-
 νων αὐτῷ ἀναγκαίων θλίψεων.

Μὴ ζητήσης λαβεῖν βουλὴν παρὰ τινος μὴ ὄντος ἐν τῇ δι-
 αγωγῇ σου, κἄν λίαν σοφὸς ὑπάρχη. Ἀνάθου ἰδιώτη ἐν πείρᾳ
 γεγονότι τῶν πραγμάτων, ἡ φιλοσόφῳ λογίῳ, ὁμιλοῦντι ἐκ τῆς
 ἐξετασεως ἄνευ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων.

Τί ἐστὶν ἡ πείρα; Ἡ πείρα ἐστὶν οὐχὶ τὸ εἰσελθεῖν τινὰ καὶ
 κατασκοπεῦσαι τινὰ τῶν πραγμάτων, μήπω λαβόντα εἰς ἑαυτὸν
 τὴν γνῶσιν αὐτῶν καὶ τὴν πείραν τῆς ὠφελείας αὐτῶν καὶ τῆς
 ζημίας, ὡς μὴ χρονίσας ἐν αὐτοῖς· καὶ γὰρ πολλάκις φαίνεται
 πρᾶγμα ζημίαν ἔχον, καὶ ἔνδον αὐτοῦ εὐρίσκειται πραγματεία
 γεμουσα ὠφελείας. Ὁ αὐτὸς τρόπος καὶ ἐν τῷ ἐναντίῳ τούτου,
 οὕτως νοητέον· [τουτέστι πολλάκις φαίνεται πρᾶγμα ὠφελει-
 αν ἔχον, ἔσωθεν δὲ ἐστὶ μεμεστωμένον ζημίας]. Καὶ πολλοὶ τῶν
 ἀνθρώπων πάλιν ἐκ τῶν φαινομένων ἐπικερδῶν πραγμάτων
 ζημίαν εὐρίσκουσι καὶ οὐδὲ ἐκ τούτων ἡ μαρτυρία τῆς γνώσε-
 ως αὐτῶν ἀληθινή ἐστίν· ἀλλ' ἐκείνῳ πρόσελθε τῷ ἐπισταμένῳ
 δοκιμασαὶ ἐν ὑπομονῇ τὰ πράγματα τῆς διακρίσεως. Διατοῦτο
 οὐχὶ ἕκαστος ἐστὶν ἀξιόπιστος τοῦ δοῦναι βουλὴν, εἰ μὴ ὅστις

21 p. υπαρξεως] *intell.* τῶν πραγματων

de ele [de lucruri] ca mai înainte cu fapta, întrucât amintirea
 obiceiurilor lor nu s-a depărtat de *cugetarea* lui⁶. Iar dacă nă-
 lucirile chipurilor acestora [ale lucrurilor], care se formează la
 nivelul *cugetului*, îl apasă pe om chiar și în lipsa lucrurilor, ce
 am putea spune despre lucrurile apropiate?⁷

22 Prin urmare, bună este pustnicia și mult ajută, pentru că
 amuțește cu vitejie gândurile și, prin stăruință, [pustnicul] câș-
 tigă putere, iar răbdarea mare, prin exercițiul pe care îl face, îl
 învață pe om să poată birui constrângerea din partea necazu-
 rilor care îl întâmpină în mod necesar⁸.

26 Să nu ceri sfat de la cineva care nu are aceeași *vietuire* cu
 tine, chiar dacă ar fi foarte învățat⁹. Pe cel simplu care are cu-
 noașterea din experiență a lucrurilor pune-l mai presus decât
 pe cel învățat care vorbește dintr-o cercetare [intelectuală] din
 exterior, fără să aibă cunoașterea din experiență¹⁰ a lucrurilor.

30 Ce este cunoașterea din experiență? Cunoașterea din ex-
 periență nu înseamnă ca cineva doar să înceapă să se atingă
 de lucruri, dar fără să capete cunoștința lor din folosul sau
 din vătămarea [pe care le aduc ele] și din timpul petrecut cu
 ele.¹¹ Pentru că adeseori un lucru pare că este vătămător, dar
 înlăuntrul lui se găsește ceva plin de folos. Acest fel [de ex-
 periență] trebuie înțeles așa și în sens contrar: [adeseori un
 lucru pare să fie folositor, dar pe dinăuntru este plin de vătă-
 mare]. Mulți oameni se vatămă cu lucrurile care par că aduc
 câștig, deși cunoștința niciunuia dintre aceștia nu este ade-
 vărată, cu excepția celui care știe să cerceteze lucrurile prin
 răbdarea [unită cu] discernământ¹². De aceea, nu orice om
 este vrednic de crezare ca să dea sfaturi, ci numai cel care mai
 întâi s-a condus bine pe el însuși și a câștigat cunoștință din
 experiență în orice lucru și care nu se iubește pe sine și nu se
 teme de clevetiri¹³.

πρῶτον καλῶς *τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἐκυβέρνησε* καὶ οὐ φοβείται τὰς συκοφαντίας καὶ τὰς κατηγορίας. 298

Ὅταν γὰρ εὖρης εἰρηγὴν ἐν τῇ ὁδῷ σου ἀναλλοίωτον, τότε φοβήθητι, ὅτι μακρὰν ἀπέχεις ἐκ τῆς θείας τριβῆς τῆς πατουμένης ὑπὸ τῶν μοχθηρῶν ποδῶν τῶν ἁγίων. Ὅσον γὰρ διαβαίνεις ἐν τῇ ὁδῷ τῆς πόλεως τῆς βασιλείας καὶ πλησιάζεις τῇ πόλει, τοῦτο ἔστω σοι τὸ σημεῖον· ἡ ἰσχύς τῶν πειρασμῶν ἀπαντᾷ σε, καὶ ὅσον πλησιάζεις, τοσοῦτον οἱ πειρασμοὶ πληθύνονται κατὰ σοῦ. 50

Οὕτως γὰρ ὅσον αἰσθάνῃ ἐν τῇ ψυχῇ σου τῶν διαφόρων πειρασμῶν τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῇ ὁδῷ σου, γνῶθι ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις ὅτι ἐδέξατο ἡ ψυχὴ σου βαθμὸν ἐν τῷ κρυπτῷ ἄλλον ὑψηλόν, καὶ προσετέθη αὐτῇ χάρις ἐν τῇ καταστάσει, ἐν ἣ ἴστατο ἐν αὐτῇ.

Κατὰ γὰρ τὸ μέγεθος τῆς χάριτος, κατὰ τοσοῦτον εἰς τὴν θλίψιν τῶν πειρασμῶν εἰσφέρει ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν· οὐχὶ εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοὺς κοσμικοὺς, ὅπερ ἐστὶ τὸ χαλινῶσαι τὴν κακίαν, καὶ τὰ φανερὰ πράγματα καὶ αἱ σωματικαὶ ταραχαὶ νόει τούτους. ἄλλ' εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοὺς ἀρμόζοντας τοῖς μονάζουσιν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ αὐτῶν, οὗσπερ ὕστερον μέλλομεν διαριεῖν. Ἐάν δὲ ἔχη ἡ ψυχὴ ἀσθενεῖαν καὶ οὐχ' ἱκανὴ πρὸς τοὺς μεγάλους πειρασμοὺς, καὶ αἰτῆται μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν καὶ ἐπακούῃ αὐτὴν ὁ Θεός, γνῶτω σαφῶς ὅτι καθόσον οὐχ' ἱκανεῖ πρὸς τοὺς μεγάλους πειρασμοὺς, οὕτως οὐδὲ πρὸς τὰ μεγάλα χαρίσματα ἱκανὴ ὑπάρχει. Καὶ ὡσπερ ἐκωλύθη ἔξ αὐτῆς ἡ ἐφοδος τῶν μεγάλων πειρασμῶν, οὕτως κωλύεται ἔξ αὐτῆς τὰ μεγάλα χαρίσματα. Οὐ διδοῖ γὰρ ὁ Θεὸς χάρισμα μέγα *χωρὶς μεγάλου πειρασμοῦ*· οἱ γὰρ πειρασμοὶ κατὰ τὰ χαρίσματα ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, ἣν οὐ καταλαμβάνουσιν οἱ δημιουργηθέντες ὑπ' αὐτοῦ. Λοιπὸν ἐκ τῶν δυσχερῶν θλίψεων, τῶν συμβαινουσῶν σοι ὑπὸ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, καταλαμβάνεις *πόσῃν* ἐδέξατο ἡ ψυχὴ σου ἐκ τῆς μεγαλωσύνης· κατὰ γὰρ τὴν λύπην καὶ ἡ παρὰ κλησις. 70

45 Când¹⁴ întâlnești în calea ta o pace neschimbată, teme-te, pentru că te-ai îndepărtat mult de cărarea dumnezeiască, bătaătorită de picioarele ostenite ale sfinților. Pentru că în timp ce străbați calea care duce la cetatea împărătească, semnul că te apropii de cetate acesta să-ți fie: te întâmpină tăria ispitelor și, pe măsură ce te apropii, ispitele împotriva ta se înmulțesc.

51 Astfel, pe cât simți în suflet schimbări dificile¹⁵, întâmpinate pe calea ta, să știi în acele momente că sufletul tău a ajuns, tainic, pe o altă treaptă, mai înaltă, și că treptei în care se afla i s-a mai adăugat har.

55 Potrivit cu mărimea darurilor, Dumnezeu duce sufletul în asprimea ispitelor¹⁶. Dar nu în ispitele lumești – care sunt pentru a struni răutatea și prin care trebuie să înțelegi lucrurile văzute și tulburările trupești –, ci în ispitele care se potrivesc celor ce pustnicesc în isihie, ispite pe care urmează să le analizăm¹⁷. Dacă sufletul are o neputință și nu este capabil să îndure marile ispite și cere „să nu intre în ispită“, iar Dumnezeu îl ascultă, să știi bine că în măsura în care dă înapoi de la mărimea ispitei, în aceeași măsură împiedică și mărimea harismei.¹⁸ Pentru că Dumnezeu nu dă un dar mare pentru o ispită mică. Fiindcă ispitele au fost rânduite de Dumnezeu după măsura harismelor, potrivit cu înțelepciunea Lui, pe care fapturnile Sale nu o înțeleg. Așadar, din necazurile care ți se întâmplă prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu vei înțelege mărimea vredniciei pe care sufletul tău a primit-o.¹⁹

Mr. 26, 41

43 τὴν... ἐκυβέρνησε] *Syr habet* ܡܢ ܗܘܢܐ ܥܘܒܪܢܘܨܐ ܡܢ ܗܘܢܐ ܘܥܒܪܢܘܨܐ ܡܢ ܗܘܢܐ ܡܢ ܗܘܢܐ (BD 297, 20) = εαυτὸν ἐκυβέρνησε, καὶ ἔλαβεν γνῶσιν ἐκ πείρας ἐν παντί πραγματι, καὶ οὐκ ἀγαπᾷ εαυτὸν 67 χωρὶς... πειρασμοῦ] *Syr habet* ܡܢ ܗܘܢܐ ܥܘܒܪܢܘܨܐ (BD 298, 16), *ad litt.* καὶ πειρασμον μικρὸν 71 ποσην] *Syr habet* ܡܢ ܗܘܢܐ ܥܘܒܪܢܘܨܐ (BD 298, 18) = τὴν ποσοτητα

Ἐρωτησις· Τί οὖν λοιπὸν; Πρῶτον ὁ πειρασμὸς καὶ τότε τὸ χάρισμα, ἢ τὸ χάρισμα πρῶτον καὶ οὕτως ὀπίσω αὐτοῦ ὁ πειρασμὸς;

Ἀπόκρισις· Οὐκ ἔρχεται πειρασμὸς, εἰ μὴ πρῶτον δεξίεται ἡ ψυχή ἐν τῷ κρυπτῷ μέγεθος ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτῆς, τὸ πρῶτον ὁπερ ἐδέξατο, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς *χάριτος*. Καὶ μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ πειρασμὸς τοῦ Κυρίου, ὁμοίως καὶ οἱ πειρασμοὶ τῶν ἀποστόλων· οὐ γὰρ παρεχωρήθησαν εἰσελθεῖν εἰς *πειραν*, ἕως ἂν ἐδέξαντο τὸν Παράκλητον. Οἱ γὰρ κοινωνοῦντες τοῖς ἀγαθοῖς, ἀρμόζει αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοὺς πειρασμοὺς αὐτῶν, ὅτι μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ θλίψις αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ ἤρρεσε τῷ σοφῷ Θεῷ ἐν πᾶσι ποιεῖν.

Καὶ εἰς τοῦτο οὕτως, τουτέστιν ἡ χάρις πρὸ τοῦ πειρασμοῦ· ἀλλ' ὅμως πάντως προηγῆσατο ἡ αἴσθησις τῶν πειρασμῶν τὴν αἴσθησιν τῆς χάριτος διὰ τὴν δοκιμὴν τῆς ἐλευθερίας· οὐδέποτε γὰρ ἡ χάρις προλαμβάνει εἰς τινὰ πρὸ τοῦ γείσασθαι τῶν πειρασμῶν· προηγείται μὲν ἡ χάρις *ἐν τῷ νοί*, ἐν δὲ τῇ αἰσθήσει βραδύνει.

Λοιπὸν πρέπει ἡμᾶς ἔχειν ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις τῶν πειρασμῶν δύο τινὰ ἐναντία ἀλλήλων καὶ μὴ ὁμοιοῦντα ἀλλήλοις. Τί δέ εἰσι ταῦτα; τὴν χαρὰν καὶ τὸν φόβον. Τὴν χαρὰν μὲν ὅτι ἐν τῇ ὁδῷ τῇ πατηθείσῃ ὑπὸ τῶν ἀγίων, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα, εὐρέθης βαδίζων – ἐκ τῆς διαγνώσεως γὰρ τῶν πειρασμῶν τοῦτο νοεῖς – τὸν φόβον δὲ θέλεις ἔχειν ὅτι μήπως ἐκ τῆς αἰτίας τῆς ὑπερηφανίας πειράζη ἐν τούτοις. Ὅμως σοφίζονται ὑπὸ τῆς χάριτος οἱ ταπεινόφρονες τοῦ δύνασθαι γνῶναι καὶ διακρίνειν τίς ἐστὶν ὁ πειρασμὸς ὁ ἐκ τοῦ καρποῦ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τίς ὁ ἐκ τῶν ῥαπισμάτων τῶν τυπτομένων ἐκ τῆς ἀγάπης· διακρίνεται γὰρ οἱ πειρασμοὶ τοῦ ἐκβίβασμοῦ καὶ τῆς ἀυξήσεως τῆς πολιτείας ἐν τῷ ἀγαθῷ ἐκ τῶν πειρασμῶν τῆς παρεχωρήσεως, τῆς εἰς παιδείαν τῆς ὑπερηφανίας τῆς καρδίας.

77 χάριτος] Syr habet ܠܚܘܒܐ (BD 299, 1) = υιοθεσίας

79 πείραν] *intell.* πειρασμον

73 *Întrebare:* Ce e așadar mai întâi? Este mai întâi ispita, și apoi harisma, sau mai întâi este darul, și apoi ispita?

75 *Răspuns:* Ispita nu vine dacă mai întâi sufletul nu a primit întru ascuns o vrednicie mai mare decât măsura lui și duhul înfierii. Despre aceasta mărturisesc ispitirea Domnului și ispitele apostolilor, fiindcă nu li s-a îngăduit să intre în ispită până când nu L-au primit pe Mângâietorul. Celor care se împărtășesc de cele bune li se potrivește să rabde ispitele pentru ele, întrucât, odată cu binele, vin și vătămările²⁰. Fiindcă așa I-a plăcut lui Dumnezeu, Cel înțelept în toate²¹. *cf. Rom. 8, 15*
cf. Mt. 26, 41

83 Iar aceasta este așa: harul premerge ispitei. Dar simțirea ispitelor a premers întotdeauna simțirii darului, pentru ca libertatea să fie pusă la încercare, fiindcă niciodată [simțirea] harului în om nu vine înainte ca el să aibă gustul ispitei²². Așadar, acela [harul] e mai întâi, dar simțirea lui întârzie.

88 Prin urmare, trebuie ca noi să avem, în vremea acestor ispite, două [simțiri] opuse și neasemănătoare una cu cealaltă. Care sunt acestea? Bucuria și frica. Pe de o parte bucuria, pentru că umbli pe calea bătătorită de sfinți, sau mai degrabă de către Cel ce dă viață la toate – iar aceasta o înțelegi din cunoașterea ispitelor²³ –, iar pe de altă parte, frica de a nu fi ispitit din cauza mândriei. Dar cei cu smerită-cugetare sunt înțelepțiți de către har ca să poată cunoaște și deosebi ispita care vine din roada mândriei de cea care vine din pălmuirile iubirii²⁴. Ispitele care vin spre sporirea *felurilor de viață*²⁵ se deosebesc de ispitele din îngăduință, petrecute pentru umilirea înălțării inimii²⁶.

87 ἐν'... νοί] Syr habet ܠܚܘܒܐ (BD 299, 8) = τῷ ὄντι (*translatores legerunt ܠܚܘܒܐ pro ܠܘܒܐ*)

Οἱ πειρασμοὶ οἱ ὑπὸ τῆς πατρικῆς ῥάβδου εἰς προκοπὴν καὶ αὐξήσιν τῆς ψυχῆς γινόμενοι, ἐν οἷς γυμνάζεται καὶ δοκιμάζεται ἡ ψυχὴ καὶ ἀγνίζεται, εἰσὶν οὗτοι· ἡ ὀκνηρία, τὸ βάρος τοῦ σώματος, 300 ἡ χαύνωσις τῶν μελῶν, ἡ ἀκηδία, ἡ συγχυσις τῆς διανοίας, οἱ ποιοὶ τοῦ σώματος, τὸ κόψαι τὴν ἐλπίδα πρὸς ὦραν, ἡ σκότωσις τῶν 105 λογισμῶν, ἡ ἔκλειψις τῆς ἀνθρωπίνης βοήθειας, ἡ ἔνδεια τῆς σωματικῆς χρείας καὶ τὰ ὅμοια τούτων. Ἐκ τούτων τῶν πειρασμῶν κτάται ὁ ἄνθρωπος ψυχὴν μεμονωμένην καὶ ἀπροστάτευτον, καὶ ταπεινώσιν καὶ καρδίαν νενεκρωμένην· καὶ ἐκ τούτου δοκιμάζεται τις ἔλθειν εἰς *ἐπιθυμίαν τοῦ κτίσαντος*· καὶ τοῦτο πρὸς τὴν 110 δύναμιν ὁ προνοητὴς οἰκονομεῖ πρὸς τὴν χρεῖαν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς δεχομένοις αὐτά. Καὶ ἐν τούτοις συγκέκεραται ἡ παράκλησις καὶ αἱ ἐπιφοραί, τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἀντιληψεις· καὶ συντόμως εἰπεῖν, *στενοῖ καὶ πλατύνει*, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ σημεῖον τῆς *προκοπῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ*. 115

Οἱ δὲ πειρασμοὶ οἱ γινόμενοι ἐκ τῆς παραχωρήσεως τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀναισχυντούντων καὶ ἐπαιρομένων ἐν ταῖς διανοίαις αὐτῶν ἐνώπιον τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀδικούντων τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν, εἰσὶν οὗτοι· οἱ πειρασμοὶ οἱ φανεροὶ τῶν δαιμόνων, οἱ καὶ ὑπὲρ τὸν ὄρον τῆς ψυχικῆς δυνάμεως ὑπάρχοντες, ἤγουν ἡ στέρησις τῶν δυνάμεων τῆς σοφίας τῆς οὔσης ἐν αὐτοῖς, αἰσθησις δρμεῖα τῆς ἐννοίας τῆς πορνείας τῆς παραχωρουμένης κατ' αὐτῶν διὰ τὴν ἔπαρσιν αὐτῶν εἰς ταπεινώσιν αὐτῶν, τὸ θυμοῦσθαι ταχέως, τὸ θέλειν στήσαι τὸ θέλημα αὐτῶν, τὸ φιλονικεῖν ἐν λόγοις, τὸ ἐπιτιμῆσαι, 120 καρδία καταφρονοῦσα, πλάνη τοῦ νοῦ τελεία, βλασφημίαι κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἔννοιαι μωραὶ πεπληρωμέναι γέλωτος μάλλον δὲ κλαυθμοῦ, τὸ καταφρονεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τὸ

110 ἐπιθυμίαν... κτίσαντος] *intell.* ἀγαπῆν πρὸς τον κτίσαντα 114 στενοῖ... πλατύνει] *intell.* στενοῦσι καὶ πλατυνοῦσι

101 Ispitele care vin de la toiagul părintesc spre propășirea și sporirea sufletului, prin care sufletul este exersat, pus la încercare și curățit, sunt acestea: șovăirea²⁷, greutatea trupului, moleșirea mădulelor, akedia, zăpăceala *cugetării*, dureri în trup, pierderea nădejzii pentru o vreme, întunecarea gândurilor, lipsa ajutorului omenesc, lipsa celor necesare trupului și cele asemenea. Omul câștigă din aceste ispите un suflet însingurat și lipsit de ocrotire, smerenie și o inimă mortificată. Prin acestea omul este pus la încercare, dacă vine la iubirea față de Ziditorul său. Iar celor care le acceptă, Purtătorul de grijă le iconomisește lucrurile potrivit cu puterea și trebuința lor. În aceste [ispite] sunt amestecate mângâierea și necazurile, lumina și întunericul, războaiele și ajutorul [harului], pe scurt vorbind, cele care strâmtorează și lărgesc; iar acesta este semnul sporirii ajutorului. *BD 300, 5-7*

116 Iar ispitele care vin din părăsirea lui Dumnezeu asupra celor nerușinați și înălțați în *cugetarea* lor înaintea bunătății lui Dumnezeu și care nedreptățesc bunătatea Lui prin mândria lor sunt acestea: ispitele vădite ale demonilor, care sunt mai presus de măsura puterii sufletești – fiindcă sunt lipsiți de puterea care-i înțelepțea și care se afla în ei –, simțirea aprigă a *mișcărilor* de desfrânare – care este îngăduită să vină asupra lor din cauza înălțării lor, pentru a-i smeri –, mânia grabnică, dorința de a-și impune voia proprie, dorința de a avea dreptate în certurile pe cuvinte, de a-i muștra pe alții, inima disprețuitoare, rățacirea desăvârșită a *minții*, hule împotriva numelui lui Dumnezeu, *cugetări* nebunești pline de răs sau, mai degrabă, de plâns, faptul de a fi disprețuit de către oameni, de a pierde *BD 300, 14*

115 προκοπῆς... Θεοῦ] *Syr habet* ~~καταλαβὴν ἡρώδου~~ (*BD 300, 9*) = ἀξίσεως τῆς βοήθειας

καταισχύνεσθαι τὴν τιμὴν αὐτῶν, *τὸ γενέσθαι αἰσχὺνη καὶ ὄνει-
 δος* ἐν πολλοῖς τροποῖς ὑπὸ τῶν δαιμόνων κρυπτῶς καὶ φα- 130
 νερῶς, ἐπιθυμία τοῦ μιγῆναι καὶ συναναστραφῆναι τῷ κόσμῳ,
 τὸ λαλεῖν καὶ ληρεῖν ἀφρόνως πάντοτε, τὸ εὐρεῖν ἐν ἑαυτῷ και- 301
 νισμὸν αἰεὶ συν ψευδοπροφητεία, τὸ ἐπαγγελῆσθαι πολλὰ ὑπὲρ
 τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ψυχικά.

Ἐν δὲ τοῖς σωματικοῖς συμβαίνουσιν αὐτῷ συμβάσεις ὀδυ- 135
 νηραὶ διαμένουσαι συμπεπλεγμέναι καὶ δύσλυτοι, ἀπαντήσεις
 κακῶν αἰεὶ καὶ ἀθέων ἀνθρώπων, τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
 πων *θλιβόντων*, τὸ κινεῖσθαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ αἰεὶ ἀναίτιως
 ὑπὸ τοῦ φόβου ἐξαίφνης, τὸ πολλάκις πάσχειν αὐτὸν πτώματα 140
 μεγάλα ἐκ πετρῶν καὶ ἀπὸ ὑψηλῶν τόπων, καὶ τὰ ὅμοια τούτων
 τὰ γινόμενα εἰς συντριβὴν τοῦ σώματος, ἔνδεια τῆς καρδίας ἐκ
 τῶν ἀντιλαμβανομένων ὑπὸ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐλ-
 πίδος τῆς πίστεως αὐτοῦ· καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὅσα ἀδύνατα καὶ
 ὑπὲρ δύναμιν ἐπάγονται αὐτῷ σὺν τοῖς ἑαυτοῦ.

Ταῦτα γὰρ πάντα ὅσα ἐτάξαμεν καὶ ἠριθμήσαμεν εἰσὶν ἐκ τῶν 145
 τρόπων τῶν πειρασμῶν τῆς ὑπερηφανίας. Καὶ ἡ ἀρχὴ τούτων
 φαίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτε ἄρξηταί τις ἔχειν ἑαυτὸν σοφὸν
 ὄντα ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Καὶ οὕτως μετακινεῖται ἐν πᾶσι τοῖς
 κακοῖς τούτοις κατὰ τὸ μέτρον τῆς ὑποδοχῆς τῶν τοιούτων λο- 150
 γισμῶν τῆς ὑπερηφανίας. Λοιπὸν ἐκ τῶν εἰδῶν τῶν πειρασμῶν
 σου καταλαμβάνεις τὰς ὁδοὺς *τῆς λεπτότητος* τῆς διανοίας
 σου· ἐὰν δὲ ἴδῃς τινὰ τούτων τῶν πειρασμῶν μεμιγμένα μετὰ τῶν
 ἄλλων πειρασμῶν τῶν προηγησαμένων, γνῶθι ὅτι καθόσον ἔχεις
 ἐκ τούτων, τοσοῦτον ἢ ὑπερηφανία ἐν σοὶ ἐνέσκηψεν.

Ἄκουσον πάλιν τρόπον ἄλλον. Πᾶσαι αἱ περιστάσεις καὶ αἱ θλί- 155
 ψεις, αἱ μὴ μετεχουσαι ὑπομονῆς, διπλῆ ἐστὶν ἡ βασανος αὐτῶν·

129 τὸ... ὄνειδος] *Syr habet* ~~ⲉⲛⲉⲓⲃⲟⲥ~~ (BD 300, 20), *ad litt.* ἐμπαιγμοί, *intell.* τὸ καταγελάσθαι
 138 θλιβόντων] *Syr habet* ~~ⲉⲛⲉⲓⲃⲟⲥ~~ (BD 301, 4) = κακῶν, πονηρῶν

cinstea lor, de a fi luat în răs în multe feluri de către demoni,
 în ascuns și la arătare, dorința de a se amesteca cu lumea și de
 a petrece împreună cu ea, de a vorbi și de a trăncăni nebunește
 neîncetat, de a născoci pururea în sine ceva nou, dimpreună cu
 profetismul mincinos, și dorința de a făgădui multe mai presus
 de puterea proprie. Iar acestea toate sunt sufletești²⁸.

135 În cele trupești, i se întâmplă lucruri dureroase care du-
 reză timp îndelungat, sunt încâlcite cu el și greu de rezolvat:
 întâlniri cu oameni răi și fără de Dumnezeu, căderi în mâna
 oamenilor răi, o frământare neîncetată a inimii, stârnită de
 către o frică fără motiv și fulgerătoare, căderi dese de pe stânci
 sau locuri înalte²⁹ și cele asemănătoare acestora, întâmplare
 pentru zdrobirea trupului, lipsirea inimii de sprijinirea pe
 pronia lui Dumnezeu și de nădejdea credinței în El. Pe scurt
 vorbind, sunt aduse asupra lui și în el toate cele care sunt cu
 neputință și mai presus de puterile sale.

145 Toate acestea pe care le-am înșirat fac parte din felurile de
 ispite venite din cauza mândriei. Începutul acestora pare să se
 afle în om, atunci când cineva începe să fie înțelept în ochii
 săi. Astfel, unul ca acesta este târât în toate aceste rele, potrivit
 cu măsura primirii unor astfel de gânduri de mândrie. Prin
 urmare, din felurile de ispite pe care le ai trebuie să înțelegi
 căile subștiri ale *cugetului* tău: dacă vezi unele dintre aceste
 ispite că sunt amestecate și cu celelalte ispite despre care am
 vorbit mai înainte, să știi că în măsura în care ai astfel de ispi-
 te, în aceeași măsură părerea de sine s-a cuibărit în tine.

155 Ascultă, iarăși, altă chestiune. Toate întâmplările și neca-
 zurile care nu sunt însoțite de răbdare aduc un chin de două

142 τῶν... δυνάμεως] *Syr habet* ~~ⲉⲛⲉⲓⲃⲟⲥ~~ (BD 301, 8) = τοῦ στη-
 ρίζεσθαι ἐπὶ τῇ προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ 151 τῆς λεπτότητος] *intell.* τὰς λεπτάς

ὑπομονή γὰρ ἀνθρώπου ἀποβάλλει τὰς συμφορὰς αὐτοῦ, μικρο-
 ψυχία δὲ μήτηρ ἐστὶ τῆς κολάσεως. Ὑπομονὴ ἐστὶ μήτηρ τῆς πα- 302
 ρακλήσεως καὶ δυνάμις τις, ἥτις ἐκ τῆς εὐρυχωρίας τῆς καρδίας
 ἀποτίκτεται, ἣν τινα δυνάμιν δυσχερὲς τὸν ἀνθρώπον εὐρεῖν ἐν 160
 ταῖς θλίψεσιν αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ θείου χαρίσματος τοῦ ἐκ τῆς κατα-
 διώξεως τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἐκχύσεως τῶν δακρῶν εὐρισκομένου.

Ὅταν βουλευθῆ ὁ Θεὸς ἐπὶ πλείον θλίψαι ἀνθρώπον, παραχω-
 ρεῖ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τῆς μικροψυχίας ἐλθεῖν· καὶ αὕτη τίκει 165
 ἐν αὐτῷ δυνάμιν κραταιὰν τῆς ἀκηδίας, ἐν ἣ γέυεται τοῦ ψυχι-
 κοῦ πνιγμοῦ, ὅπερ ἐστὶ γεῦσις τῆς γεέννης. Καὶ ἐκ τούτου ἐπά-
 γεται τὸ πνεῦμα τῆς *ἐκστάσεως*, ἐξ οὗ πηγάζονται οἱ μύριοι
 πειρασμοί, ἡ σύγχυσις, ὁ θυμὸς, ἡ βλασφημία, ἡ μεμψιμοιρία, οἱ
 λογισμοὶ οἱ διεστραμμένοι, ἡ μετάστασις ἀπὸ χώρας εἰς χώραν,
 καὶ τὰ ὅμοια τούτων. 170

Ἐὰν δὲ εἴπῃς: “Ἡ αἰτία τούτων τίς ἐστι;”, λέγω σοι “Σὺ“, ὅτι
 οὐκ ἐμερίμνησας τοῦ ἐκζητῆσαι τὴν ἰατρειάν αὐτῶν· ἡ ἰατρεία
 γὰρ τούτων πάντων μία ἐστίν, ἐν ἣ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς εὐρίσκει τις
 παρακλήσιν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ εὐθὲως. Καὶ τίς ἐστὶν αὕτη; ἡ τα- 175
 πεινοφροσύνη τῆς καρδίας. Ἐκτὸς ταύτης καταλύσαι τὸν φραγ-
 μὸν τῶν κακιῶν τούτων οὐ δύναται τις, ἀλλὰ μᾶλλον εὐρίσκει
 αὐτὰς ὑπερισχυούσας κατ’ αὐτοῦ.

Μὴ θυμωθῆς κατ’ ἐμοῦ ὅτι λέγω σοι τὴν ἀλήθειαν· οὐκ ἐζήτη-
 σας ταύτην ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου ποτέ· ἐὰν δὲ θελήσῃς, *γενοῦ ἐν
 τῇ χώρᾳ αὐτῆς*, καὶ ὅψει πῶς δώσει σοι τὴν λύσιν τῆς κακίας σου. 180

Πρὸς γὰρ τὸ μέτρον τῆς ταπεινοφροσύνης σου δίδοται σοι
 ὑπομονὴ ἐν ταῖς συμφοραῖς σου, καὶ κατὰ τὴν ὑπομονήν σου ἐλα-
 φρύνεται τὸ βᾶρος τῶν θλίψεών σου, καὶ τῆς παρακλήσεως τεύξις, 303
 καὶ κατὰ τὴν παράκλησίν σου μεγαλύνεται ἡ ἀγάπη σου πρὸς τὸν
 Θεόν, καὶ κατὰ τὴν ἀγάπην σου μεγαλύνεται ἡ χαρὰ σου ἐν τῷ 185

167 ἐκστάσεως] Syr habet ἑκστασις (BD 302, 8) = παραχῆς

ori mai mare. Pentru că răbdarea pe care o face omul îi înde-
 părtează necazurile, în timp ce micimea de suflet este maica
 chinului. Răbdarea este maica mângâierii și o putere care se
 naște din lărgimea inimii, putere greu de găsit de către om în
 necazurile sale în lipsa harului dumnezeiesc, care vine prin
 rugăciunea de cerere³⁰ și vărsarea lacrimilor.

Când Dumnezeu vrea să-l apese și mai mult pe om, îngă-
 duie ca el să cadă în mâinile micimii de suflet. Aceasta naște
 în el o akedie puternică, prin care gustă înăbușirea sufletului,
 care este o gustare a gheenei. Iar de aici vine duhul tulbu-
 rării, din care izvorăsc mii de ispite: zăpăceala, mânia, hula,
 cărcoteala³¹, gândurile stricate, mutarea din loc în loc și cele
 asemenea lor.

Iar dacă întrebi: „Cine e pricina acestora?“, eu îți zic: „Tu“,
 pentru că nu te-ai îngrijit să ceri vindecarea lor. Fiindcă tămă-
 duirea tuturor acestora, prin care cineva găsește de îndată mân-
 găiere în sufletul său, este una singură. Și care este această tămă-
 duire? Smerirea inimii³². În afara acesteia, nu poate nimeni să
 nimicească zidul acestor răutăți, ci mai degrabă le găsește având
 o putere prisoselnică împotriva lui.

Să nu te mânia pe mine pentru că îți spun adevărul: nici-
 odată nu ai cerut [smerirea inimii] din tot sufletul tău. Dar,
 dacă vrei, urmează [smeririi inimii], și vei vedea cum te va
 dezlega de răutate.

Pentru că după măsura smeritei tale cugetări și se dă răb-
 dare în necazuri și potrivit cu răbdarea ta este ușurată povara
 greutăților tale și vei avea parte de mângâiere, și potrivit cu
 mângâierea ta sporește iubirea ta pentru Dumnezeu, și potrivit

179–180 γενοῦ... αὐτῆς] Syr habet γενεσις... αὐτῆς (BD 302, 19), ad litt. ακολουθησον αὐτῆ

Πνεύματι τῷ ἁγίῳ. Τῶν δὲ ἐν ἀληθείᾳ υἰῶν ὄντων, ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οἰκτιρῶν, ὅτε εὐδοκήσει ἔκβασιν ποιησασθαι τῶν πειρασμῶν αὐτῶν, οὐχὶ ληφει λαμβάνει τοὺς πειρασμοὺς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ὑπομονὴν παρέχει αὐτοῖς ἐν τοῖς πειρασμοῖς αὐτῶν, καὶ ταῦτα πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν τῇ χειρὶ τῆς ὑπομονῆς (ἀ) δεχονται πρὸς τὴν τελειότητα τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Καὶ ἡμᾶς ἀξιῶσοι ὁ Χριστὸς ἐν τῇ χάριτι αὐτοῦ ὑπομένειν τὰ κακὰ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ
 ἐν εὐχαριστίᾳ τῆς καρδίας,
 ἀμήν.

190

cu iubirea ta sporește bucuria ta în Duhul Sfânt. Tatăl nostru cel milostiv, când binevoiește să-i ușureze în ispitele lor pe cei care sunt întru adevăr fiii Săi, nu le ridică ispitele, ci le dă răbdare în ispite, și ei primesc toate aceste bunătăți prin răbdare, spre desăvârșirea sufletelor lor. Să ne învrednicească și pe noi Hristos să răbdăm relele, prin harul Lui, pentru iubirea Lui, întru mulțumirea inimii!
 Amin.

cf. Lc. 6, 36

cf. 1 Cor. 10, 13

Λογος ΛΒ

Ἐρμηνεία τῶν τροπῶν τῆς ἀρετῆς, καὶ τίς ἐστὶν ἡ ἰσχὺς
ἐκάστου αὐτῶν, καὶ τῆς διαφορᾶς ἐκάστου αὐτῶν

In Apam, Dial 14 Ἡ *ἀρετὴ* ἡ σωματικὴ, ἐν τῇ ἡσυχία, τὸ σῶμα καθαίρει ἐκ
τῆς ὕλης τῆς ἐν αὐτῷ· ἡ δὲ *ἀρετὴ* τῆς διανοίας ταπεινοῖ τὴν
ψυχὴν καὶ διὑλίζει αὐτὴν ἐκ τῶν νοημάτων τῶν χονδρῶν τῶν
ἀπολλυμένων. *ἵνα μὴ διαλογίζηται ἐν τούτοις ἐμπαθῶς, ἀλλ' ἐν
τῇ θεωρίᾳ αὐτῆς μᾶλλον κινῆται*.

cf. Evagrius, KG I }
III, 6, 19, 21; IV, 81; VI, 63 }
Evagrius, KG II. }
13; II, 61; III, 10, 17, 19, 27, 33 }
Καὶ αὕτη ἡ θεωρία προσεγγίζει αὐτὴν εἰς τὴν γυμνωσιν τοῦ
νοοῦ, ὅπερ καλεῖται θεωρία ἄϋλος, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ πνευματικὴ
ἀρετή. αὕτη γὰρ ἐπαίρει τὴν διάνοιαν ἐκ τῶν ἐπιγείων καὶ
προσεγγίζει αὐτὴν τῇ πρώτῃ θεωρίᾳ τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς
Θεοῦ συνιστᾷ τὴν διάνοιαν *πρὸς τὴν θεωρίαν* τῆς δόξης τῆς
ἀνεκλαλήτου, [ἣτις ἐστὶ κίνησις νοημάτων τῆς μεγαλωσύνης τῆς
φύσεως αὐτοῦ, καὶ χωρίζει αὐτὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς
αἰσθήσεως αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου πρὸς τὴν ἐλπίδα ἡμῶν ἐκείνην
τὴν ἀποκειμένην βεβαιούμεθα, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς τάξεως
αὐτῆς γινόμεθα, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ πεισμονὴ περὶ ἧς εἶπεν ὁ
ἀπόστολος· ἡ πεισμονὴ ἐστὶν ἡ πληροφορία], ἐν ᾗ εὐφραίνεται ὁ
νοῦς νοητῶς, ἣτοι τῇ ἐλπίδι τῇ ἐπαγγελθεισῇ ἡμῖν.

Τὶ δὲ ἐστὶ ταῦτα καὶ πῶς ἐκαστον τούτων ἐστίν, ἄκουσον.

* Aici începe Cuvântul 17 în FR 10 și Memna 40 în BD, reluat și în III, 15.
1 ἀρετῆ] Syr habet $\epsilon\lambda\epsilon\iota\sigma\iota\alpha$ (BD 303, 11) πολιτεία, cf. l. 19, 23, 29-30, 37 2 ἀρετῆ] cf. l. 1
4-5 ἵνα... κινῆται] Syr habet $\alpha\upsilon\tau\eta\sigma\iota\alpha$ $\epsilon\pi\alpha\iota\sigma\iota\alpha$ $\epsilon\sigma\tau\iota$ $\tau\eta\sigma\iota$ $\epsilon\pi\alpha\iota\sigma\iota\alpha$ $\epsilon\sigma\tau\iota$

Cuvântul 32*

Tâlcuire a felurilor de viețuire: care este puterea făptuirii
fiecăreia dintre ele, precum și a deosebirii dintre ele¹

Viețuirea trupească în isihie curăță trupul de materia din
el. Iar viețuirea cugetului smerește sufletul și îl curăță de miș-
cările grosolane spre cele stricătioase, mutându-le de la înde-
letnicirea pătimasă cu ele la contemplarea lor.

BD 303, 13-14

Iar această contemplare apropie sufletul de starea de golătate
a minții², numită contemplație imaterială, iar aceasta este vie-
țuirea duhovnicească. Pentru că ea înalță partea înțelegătoare
de la cele pământești și o apropie de contemplația primă a
Duhului³ și o face să stea cu tărie în Dumnezeu prin vederea
în cuget a slavei negrăite și desfătătoare, care este o mișcare a
înțeleșurilor despre măreția firii Lui și care desparte [partea
înțelegătoare] de lumea aceasta și de simțirea ei, iar din ace-
stea suntem întăriți în acea nădejde hărăzită nouă și suntem
încredințați de rânduiala ei, iar aceasta este „convingerea“
despre care a vorbit Apostolul. Convingerea este încredința-
rea în care mintea se veselește în chip inteligibil, adică prin
nădejdea binevestită nouă.

BD 303, 17-20

cf. Col. 1, 5

Gal. 5, 8

Ascultă deci cum sunt acestea și cum este fiecare dintre ele.

(BD 303, 13-14) = (μεταφέρουσα) αὐτὴν ἀπο τοῦ κλῖναι ἐμπαθῶς πρὸς το κινεῖσθαι ἐν
τῇ θεωρίᾳ αὐτῶν 8 ἀρετῆ] cf. l. 1 10 πρὸς... θεωρίαν] Syr habet $\epsilon\lambda\epsilon\iota\sigma\iota\alpha$ (BD
303, 18) = ἐν τῇ θεωρίᾳ

*Τὴν πολιτείαν τὴν σωματικὴν τὴν κατὰ Θεόν, τὰ σωματικὰ 304
ἔργα καλεῖ*, τὰ γινόμενα εἰς τὴν κάθαρσιν τῆς σαρκὸς ἐν 20
τῇ πράξει τῆς ἀρετῆς δι' ἔργων φανερῶν ἐν ἑαυτοῖς, ἐν οἷς
διυλίζεται τις ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας τῆς σαρκός.

Macarie (F) 516

Ἡ δὲ πολιτεία τῆς διανοίας ἐστὶ τὸ ἔργον τῆς καρδίας, τὸ
γινόμενον ἀπαύστως ἐν τῇ φροντίδι τῆς *κρίσεως* [ἦτοι τῆς 25
δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν κριμάτων αὐτοῦ], καὶ ἡ εὐχὴ
ἢ ἀδιάλειπτος τῆς καρδίας, καὶ ἡ ἔννοια τῆς προνοίας καὶ τῆς
ἐπιμελείας τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὁμοῦ γινομένης
ἰδικῶς καὶ ὀλικῶς, καὶ τὸ φυλάξει τὰ πάθη τὰ κρυπτά, ἵνα μὴ
ἀπαντήσῃ τί ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ κρυπτῇ καὶ πνευματικῇ.
Τοῦτο, τὸ ἔργον τῆς καρδίας, ὃ καλεῖται πολιτεία τῆς διανοίας. 30
Ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ τῆς πολιτείας, ὅπερ καλεῖται πράξις
ψυχικῇ, λεπτύνεται ἡ καρδία καὶ χωρίζεται τῆς κοινωνίας
τῆς ἠφανισμένης ζωῆς, τῆς παρὰ φύσιν οὐσης, ἐξ ὧν ἄρχεται
κινεῖσθαι ποτὲ τοῦ *συνιέναι καὶ διανοεῖσθαι ἐν τῇ θεωρίᾳ*
τῶν αἰσθητῶν τῶν κτισθέντων εἰς τὴν χρεῖαν καὶ αὔξησιν τοῦ 35
σώματος, καὶ πῶς ἐν τῇ διακονίᾳ αὐτῶν δίδεται δύναμις τοῖς
τέσσαρσι στοιχείοις τοῖς ἐν τοῖς σώμασιν.

Ἡ πολιτεία ἡ πνευματικὴ ἐστὶ πράξις χωρὶς αἰσθήσεων. Καὶ
αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπὸ τῶν πατέρων γραφεῖσα, ἣν τινα «ὅτε οἱ νόες
τῶν ἁγίων δεξοῦνται τὴν *ὑποστατικὴν θεωρίαν*, ἡ παχύτης τοῦ
σώματος ἐκ τοῦ μέσου παραλαμβάνεται, καὶ ἔκτοτε ἡ θεωρία 40
γίνεται νοητή».

Τὴν θεωρίαν γὰρ τὴν ὑποστατικὴν καλεῖ τὴν κτίσιν *τῆς
φύσεως τῆς πρώτης*. Καὶ ἐκ ταύτης τῆς θεωρίας τῆς ὑποστατικῆς
εὐκόλως κινεῖται τις εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τὴν *μοναδικήν*, ἣτις
ἐστὶν ἐν τῇ ἐξηγήσει τῇ φανερῇ τὸ *θαυμάσαι τὸν Θεόν*.

Evagrie, KG II, 3

19–20 Τὴν... καλεῖ] *intell.* Ἡ πολιτεία ἡ σωματικὴ... καλεῖται (*cum D C*) 24 *p.* κρίσεως] *Syr habet* *ܩܪܝܢܐ* (BD 304, 4) = τῆς μεγάλης τῆς μελλουσης 34 *p.* συνιέναι... θεωρία] *Syr habet* *ܩܪܝܢܐ* (BD 304, 11–12) = ἐν τῇ κατανοήσει τῶν τοιούτων

19 *Viețuire* trupească, potrivită cu Dumnezeu, sunt numite *ostenelile* trupești, săvârșite pentru curățirea trupului prin *făptuirea* virtuții, cea [săvârșită] prin fapte, prin care omul se curăță de stricăciunea⁴ trupului. *BD 304, 2*

23 Iar *viețuirea cugetului* este *osteneala* inimii săvârșită neîncetat prin grija pentru mărirea cea viitoare – adică pentru dreptatea lui Dumnezeu și pentru judecățile Lui – și prin rugăciunea neîncetată a inimii⁵ și prin înțelegerea grijii și a proniei lui Dumnezeu în această lume pentru fiecare în parte și pentru toți laolaltă, precum și prin păzirea de patimile cele ascunse, ca să nu pășească vreuna din ele în locul cel ascuns și duhovnicesc. Aceasta este *osteneala* inimii, numită *viețuire* a *cugetului*. Prin această lucrare a *viețuirii*, numită *făptuire* sufletească, inima este subțiată și se desparte de amestecarea cu viața stricăcioasă a patimilor, cea în afara firii⁶; și începe de la acestea să se miște uneori spre înțelegerea acestor lucruri cunoscute prin simțuri și create spre trebuința și creșterea trupului și înțelege că slujirea lor este să dea putere celor patru elemente din care sunt alcătuite trupurile.⁷ *BD 304, 7*

37 *Viețuirea* duhovnicească este o *făptuire* fără simțuri. Iar ea este cea despre care au scris Părinții: „Când *mințile* sfinților vor primi *contemplarea qnomică*⁸, grosimea trupului va fi înlăturată, și atunci vederea devine duhovnicească.“ *BD 304, 17*

42 Pentru că prin *contemplarea qnomică* el denuște *contemplarea* creației prime a firilor⁹. Iar de la această *contemplare* se mișcă cu ușurință la cunoștința pustnicească¹⁰, care constă în *minunarea* cea întru Dumnezeu¹¹.

(τῶν πραγμάτων) 39 ὑποστατικὴν θεωρίαν] *Syr habet* *ܩܪܝܢܐ* (BD 304, 16, 18) = θεωρίαν τῆς ὑποστάσεως ἑαυτῶν (cf. «τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ὄψεται», Evagrie, Cog 39) 42–43 τῆς... πρώτης] *Syr habet* *ܩܪܝܢܐ* (BD 304, 18) = τὴν πρώτην τῆς φύσεως 44 μοναδικήν] *intell.* μονοειδῆ 45 θαυμάσαι... Θεόν] *Syr habet* *ܩܪܝܢܐ* (BD 304, 21) = θαμβοῦσθαι/ἐξίστασθαι ἐν Θεῷ

In Apam, Briefe
81, Dial 85,
87, 89]

Αὕτη ἐστὶν ἡ κατάστασις *ἡ μεγάλη τῶν μελλόντων ἀγαθῶν*,
ἡ διδομένη ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἐν τῇ διαγωγῇ 305
τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι οὐ παύεται ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη
ἐκείσε ἀεὶ *θαυμάζειν τὸν Θεόν*, καὶ μὴ ἐννοοῦσα τί ὅλως
περὶ τῶν κτισμάτων. Εἰ ἦν γὰρ τί ὅμοιον τοῦ Θεοῦ, εἶχεν ἄν 50
κινηθῆναι πρὸς αὐτὸ ὁ νοῦς, ποτὲ μὲν ἐν τῷ Θεῷ, ποτὲ δὲ ἐν
τοῦτῳ· ἐὰν δὲ πᾶσα ἡ ὡραιότης τῶν γινομένων ἐν τῇ *καινότητι*
τῇ μελλούσῃ κατωτέρα τῆς ὡραιότητος αὐτοῦ ἐστὶ, πῶς δύναται
ἡ διάνοια ἐξελεῖν τῇ θεωρίᾳ αὐτῆς ἔξωθεν ταύτης τῆς αὐτοῦ 55
ὡραιότητος;

Τί οὖν; Τὸ ἀποθανεῖν λυπεῖ αὐτόν; ἀλλὰ ἡ βάρησις τῆς
σαρκός; ἀλλ' ἡ μνήμη τῶν ἰδίων αὐτοῦ; ἀλλ' ἡ χρεία τῆς
φύσεως; ἀλλ' αἱ συμφοραὶ; ἀλλ' αἱ ἐναντιώσεις; ἢ μετεωρισμὸς
ἄγνωστος; ἢ ἀτελείωτος τῆς φύσεως; ἢ ἐν τοῖς στοιχείοις
περικυκλευσις; ἢ συντυχία τινὸς μετὰ τινος; ἢ ἀκηδία ἢ 60
κατάκοπος; ἢ μόχθος τῆς σαρκός;

Ἐὰν δὲ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ὅλα ταῦτα τὰ εἰρημένα
γίνονται, πάντως ὅτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἰρεθῆ τὸ κάλυμμα
τῶν παθῶν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας καὶ κατοπτέυση εἰς 65
ἐκείνην τὴν δόξαν, εὐθέως ὑψοῦται ἡ διάνοια ἐν ἐκπλήξει. Καὶ
εἰ μὴ ὅτι ὁ Θεὸς ὄρον τέθεικεν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ τοῖς τοιοῦτοις
πράγμασι, πόσον δεῖ βραδύνειν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ
τοῦ ἀνθρώπου, εἰ συνεχωρήθη, οὐκ εἶχεν ἐξελεῖν ἐκείθεν ἐκ τῆς
θεωρίας αὐτῶν.

Πόσον μᾶλλον ὅπου ταῦτα ὅλα οὐκ εἰσὶν – ἢ *ἀρετῆ* γὰρ
ἐκείνη ἀόριστος ἐστὶ –, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ὑποστατικῶς 70
ἐσόμεθα ἔνδοθεν τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, εἰ ἀξιωθῶμεν διὰ τῆς
πολιτείας ἡμῶν. Πῶς οὖν δύνανται πάλιν ἡ διάνοια ἐξελεῖν καὶ

46 η²... ἀγαθῶν] Syr habet καὶ ἐκείνη (BD 304, 21) = τῆς πολιτείας τῆς μεγάλης τῆς
μελλούσης 49 θαυμάζειν... Θεόν] cf. supra l. 45 58 ἄγνωστος] intellig. ἀνευ

46 Aceasta este starea mării *viețuiri* viitoare, dăruită în liber-
tatea vieții nemuritoare, în petrecerea cea de după înviere,
pentru că firea omenească nu se va opri de atunci înainte din
minunarea neîncetată cea întru Dumnezeu¹², fără să se mai
reverse către nimic din creație¹³. Pentru că dacă ar exista ceva
asemenea lui Dumnezeu, mintea s-ar mișca spre acel ceva,
uneori în Dumnezeu, alteori în acela. Dar dacă la *înnoirea*
viitoare toată frumusețea celor create este mai prejos decât
frumusețea Lui, atunci cum mai poate *partea înțelegătoare*,
văzându-L, să iasă prin vedere în afara frumuseții Lui?¹⁴

56 Ce deci? Îl întristează faptul că e muritor? Sau povara tru-
pului? Sau amintirea rudelor? Sau trebuința firii? Sau necazu-
rile? Sau împotrivrile? Sau împrăștierea fără înțelegere? Sau
nedesăvârșirea firii? Sau rățacirea printre stihii?¹⁵ Sau întâl-
nirea unuia cu altul? Sau akedia cea împovăratore?¹⁶ Sau oste-
neala trupului?

62 Toate cele spuse se petrec în lumea aceasta. Dar când vălul
patimilor va fi ridicat de pe ochii *cugetului* și acesta va fi în-
ghițit în acea slavă, atunci și *partea înțelegătoare* va fi înălțată
în *uimire*. Și dacă Dumnezeu nu ar fi pus un hotar în această
viață pentru astfel de lucruri, oricât de mult ar zăbovi în toate
acestea – chiar și de-a lungul întregii sale vieți, dacă i s-ar în-
gădui –, omul nu ar putea să iasă din ele.

69 Cu cât mai puțin [nu va ieși] acolo unde nu se găsesc toate
acestea – pentru că acea *viețuire* [viitoare] este fără hotar –,
iar în aceste lucruri ne vom afla în chip personal¹⁷ înlăuntrul
curților împărătești, dacă ne vom învrednici de aceasta prin
viețuirea noastră. Atunci cum ar mai putea *cugetul* să iasă și

[cf. Mt. 19, 28;
FA. 3, 21; Ef. 1, 10
Tit. 3, 5

BD 305, 8-9

BD 305, 16-17

γνωσεως/συνέσεως 69 ἀρετῆ] cf. l. 1

μακρυνθῆναι ἐκ τῆς *θαυμαστῆς ἐκείνης καὶ θεϊκῆς θεωρίας*,
καὶ πεσεῖν ἐν ἄλλῳ πράγματι; Οὐαὶ ἡμῖν ὅτι οὐ γνωρίζομεν **306**
τὰς ψυχὰς ἡμῶν, οὐδὲ εἰς ποίαν πολιτείαν ἐκλήθημεν, καὶ τὴν **75**
ζωὴν ταύτην τῆς ἀσθενείας καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ζῶων καὶ
τὸν κόσμον καὶ τὰς θλίψεις αὐτοῦ καὶ τὰς κακίας αὐτοῦ καὶ τὰς
ἀναπαύσεις αὐτοῦ, λογιζόμεθα ὅτι εἰσὶ τι.

“Ὁ Χριστέ, ὁ μόνος δυνατός, μακάριος οὐ ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ
παρὰ σοῦ, καὶ ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διεθετο. Σὺ Κύριε, **80**
ἀπόστρεφον τὰ πρόσωπα ἡμῶν ἐκ τοῦ κόσμου ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ
σου, ἕως ἂν ἴδωμεν αὐτὸν ὅπερ ἐστί, καὶ μὴ πιστεύσωμεν τῇ σκιᾷ
ὡσπερ τῇ ἀληθείᾳ. Κένωσον ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν, Κύριε, σπουδὴν
πρὸ τοῦ θανάτου, ὅπως ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξόδου ἡμῶν γνῶμεν πῶς **85**
ἦν ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἐξοδος ἡμῶν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἕως ἂν
τελειώσωμεν τὸ ἔργον εἰς ὃ ἐκλήθημεν κατὰ τὸ θέλημά σου ἐν τῇ ζωῇ
ταύτῃ πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλπίσωμεν ἐν διανοίᾳ πεπληρωμένη
πεποιοθήσεως δεῦξασθαι τὰ μεγάλα κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῶν
γραφῶν, ἃ ἠτοίμασεν ἡ ἀγάπη σου ἐν τῇ δευτέρᾳ καινουργίᾳ, ὧν ἡ
μνήμη αὐτῶν φυλάττεται ἐν τῇ πίστει τῶν μυστηρίων.” **90**

Περὶ καθάρσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοός

Ἡ κάθαρσις τοῦ σώματος ἐστὶν ὁσιότης ἐκ τοῦ μολυσμοῦ τῆς
σαρκός. Ἡ κάθαρσις τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ ἐλευθερία τῶν κρυπτῶν
παθῶν τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ συνισταμένων. Ἡ κάθαρσις δὲ τοῦ νοός
ἐστὶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῶν μυστηρίων· καθαίρεται γὰρ ἐκ πάντων **95**
τῶν ὑποπιπτόντων τῇ αἰσθήσει, ἐν τῷ τρόπῳ τῆς παχύτητος αὐτῶν.
Καὶ τὰ παιδία τὰ μικρὰ ἀγνά εἰσι τῷ σώματι καὶ ἀπαθῆ τῇ ψυχῇ,
καὶ οὐδεὶς καλεῖ αὐτὰ καθαρούς τῷ νοῖ· ἡ καθαρότης γὰρ τοῦ
νοός, ἡ τελειότης ἐστὶν ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς οὐρανόου θεωρίας, τῆς **307**
73 θαυμαστῆς... θεωρίας] *Syr habet* *ⲉⲥⲁⲗⲓⲥⲁ ⲉⲛⲏⲓⲥⲁⲗⲓⲥⲁ ⲉⲛⲏⲓⲥⲁ* (BD 305, 21-22) = θεωρίας

să se depărteze de vederea cea minunată a lui Dumnezeu și *BD 305, 21-22*
să se mai odihnească într-un alt lucru!¹⁸ Vai nouă, că nu ne
cunoaștem sufletele, nici la ce fel de *viețuire* am fost chemați
și socotim că viața aceasta de neputințe¹⁹, starea dobitoacelor,
lumea cu necazurile, relele și odihnele ei ar fi ceva!

„O, Hristoase, Cel singur puternic, «fericit cel al cărui *P. 83, 6*
ajutor este de la Tine și care a pus suișuri în inima sa»! Tu,
Doamne, întoarce fața noastră de la lume prin dorirea după
Tine, până când vom vedea cum este ea, și să nu luăm um-
bra drept adevăr. Revarsă, Doamne, râvna în *cugetul* nostru
înainte de moarte, așa ca în ceasul ieșirii noastre din lumea
aceasta să cunoaștem în ce scop s-a făcut intrarea și ieșirea
noastră din lumea aceasta și, împlinind lucrul la care am
fost chemați după voia Ta în această viață, să nădăjduim
cu *cugetul* plin de încredere că le vom primi pe cele mari,
potrivit cu făgăduința Scripturilor, rânduite de iubirea Ta
pentru cea de-a doua creație²⁰, a căror pomenire este păzită *cf. Mt. 19, 28*
prin credința tainică²¹.“

Despre curăția trupului, a sufletului și a minții

Curăția trupului este curvioșia care vine [din izbăvirea] de
întinăciune. Curăția sufletului este libertatea de patimile as-
cunse în *cugetare*. Curăția *minții* se câștigă prin descoperiri ale
tainelor²², pentru că se curăță de *mișcarea* cauzată de cele
percepute cu *simțurile* în densitatea lor materială. Și pruncii cei
mici sunt curați cu trupul și nepătimași cu sufletul, dar nimeni
nu îi numește curați cu *mintea*. Deoarece curăția *minții* este de-
săvârșirea prin exersarea în contemplațiile cerești, care se mișcă
tῶν θαυμασιῶν τοῦ Θεοῦ

ἐκτός τῶν αἰσθήσεων κινουμένης ἐν τῇ δυνάμει τῇ πνευματικῇ 100
 τῶν ἄνω κόσμων – τῶν *ἀναριθμητῶν θαυμάτων* –, ὧν ἡ διαγωγή
 μεμερισμένη ἐξ ἀλλήλων, τῶν *λεπτῶν* ἐν τῇ ἀοράτῳ διακονία
 αὐτῶν, τῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὄντων τῶν θείων ἀποκαλύψεων,
 τῶν συνεχῶν ἐν τῇ ἀλλοιοῦσει αὐτῶν
 ἐν πάσῃ ὥρᾳ.

100 ἐκτός] *intell.* ἄνευ 101 ἀναριθμητῶν θαυμάτων] *Syr habet* ܩܘܪܕܢܐ ܕܩܘܪܕܢܐ
 (BD 307, 2-3) = θαυμαστῶν καὶ ἀναριθμητῶν

fără *simțuri* datorită acelor puteri duhovnicești ale lumilor de
 sus – minunate și nenumărate –, care sunt împărțite în ceea
 ce privește felul de existență și unite în ceea ce privește slujirea
 lor nevăzută, care este în *mișcarea* descoperirilor
 dumnezeiești, petrecute în toată vremea
 prin schimbarea lor.²³

102 λεπτῶν] *cum Syroc* ܩܘܪܕܢܐ (S 24, 64^r V 125, 61^r V 562, 90^r) = *hoc et* συνημμενων, *Syror*
autem habet ܩܘܪܕܢܐ (BD 307, 3) = μεμιγμενων

Λόγος ΛΓ*

Ἐπιστολή γραφεῖσα πρὸς τινὰ ἀδελφὸν ἀγαπῶντα τὴν ἡσυχίαν·
πῶς ὁ διάβολος τροποῦται καταργῆσαι τοὺς σπουδάζοντας
συνεχῶς ἡσυχάζειν ἐκ τῆς ἐπιμόνου ἡσυχίας, ἐν προσώπῳ
ἀγάπης ἐγγυτέρων καὶ ἐν τισὶ τιμίῳ· καὶ πῶς δεῖ τὸν
ἡσυχαστὴν καταφρονεῖν τῶν πάντων ὑπὲρ τῆς γνώσεως τοῦ
Θεοῦ τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, ὡσπερ ἐφάνη ἐν τοῖς
πατράσιν ἡμῶν τοῖς ἀρχαίοις

Διότι γνωρίζω σε ἀγαπῶντα τὴν ἡσυχίαν, καὶ συμπλέκει σε 1
ὁ διάβολος ἐν πολλοῖς προφάσει τοῦ ἀγαθοῦ, διότι γνωρίζει τὸ
θέλημα τῆς διανοίας σου, ἕως ἂν διασκεδάσῃ σε καὶ ἐμποδίσει
ἐκ τῆς ἀρετῆς* τῆς περιεκτικῆς τῶν πολλῶν τρόπων τῶν
ἀγαθῶν, ὡ ἀδελφε ἀγαθῆ, ὡσπερ μέλος πρὸς τὸ ὁμόζυγον αὐτοῦ. 5
ἀντιλαβεσθαι τῷ πόθῳ σου τῷ ἀγαθῷ ἐν τῷ λόγῳ τῆς ὠφελείας,
ἐμερίμνησα ποιῆσαι ἅ παρὰ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ *ἀρετῇ* καὶ
ἀπὸ τῶν γραφῶν τῶν πατέρων καὶ ἐκ τῆς πείρας ἐκτησάμην αὐτὰ.

Ἐὰν γὰρ μὴ καταφρονήσῃ ἄνθρωπος τῶν τιμῶν καὶ τῶν
ἀτιμιῶν, καὶ ὑπομείνῃ ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας ὄνειδος καὶ μυκτηρισμὸν 10
καὶ ζημίαν ἕως καὶ τυπτημάτων, καὶ γένηται κατάγελος καὶ
νομισθῆ μωρὸς καὶ λῆρος παρὰ τῶν θεωρούντων αὐτόν, οὐ
δύναται ὑπομείναι ἐν *τῷ ἀγαθῷ τῆς ἡσυχίας σκοπῷ*. Διότι 308
ἐὰν προσάπαξ ἀνοίξῃ τὴν θύραν ταῖς αἰτίαις ὁ ἄνθρωπος, οὐχ'
ἡσυχάζει ὁ διάβολος, ἐπάγων αὐτῷ τινὰς διὰ πολλῶν προφάσεων 15
μετὰ συνεχῶν ἀπαντήσεων, τῶν ἀναριθμήτων.

*Aici începe *Epistola* 1 în *FR* 10; în *BD*, *Memra* 41.

Cuvântul 33*

*Epistolă scrisă către un frate care iubea isihia. Despre felul cum
diavolul născocoște feluri prin care să-i oprească de la stăruirea
în isihie pe cei care se silesc neîncetat spre isihie, sub înfățișarea
iubirii față de vecini și față de oamenii vrednici de cinste;
și despre cum trebuie ca isihastul să le disprețuiască pe toate
pentru cunoașterea lui Dumnezeu găsită în isihie, așa cum ni
s-a arătat de către Părinții noștri cei de demult*

Întrucât știu că iubești isihia și că diavolul, cunoscând vo-
ința cugetului tău, te încurcă în multe sub pretextul binelui
până când te împrăstie de la isihia care cuprinde multe feluri
de bunătați, o, frate preaiubit, m-am îngrijit să ajut dorinței
tale celei bune printr-un cuvânt folositor – ca un mădular că-
tre alt mădular al aceluiași trup – și să fac ceea ce am dobândit
de la bărbați înțelepți în viațuire, din scrierile Părinților și din
experiența mea.

Dacă omul nu va disprețui cinstitirile și necinstitirile și dacă
nu va răbda pentru isihie ocară, dispreț, pagubă și chiar bă-
tăi, și dacă nu va fi batjocorit și socotit nebun și smintit de
către cei care îl văd, nu poate păstra bunătațile isihiei¹. Pentru
că dacă omul deschide o dată ușa pretextelor, diavolul nu va
conteni să aducă la el, din diferite motive, oameni pentru
întâlniri neîncetate și nenumărate.

4 ἀρετῆς] *intell.* ἡσυχίας 7 ἀρετῆ] *Syr habet* ܐܪܥܘܬܐ (*BD* 307, 17) = πολιτεία
13 τῷ... σκοπῷ] *Syr habet* ܐܪܥܘܬܐ ܡܢ ܐܘܪܘܫܐܝܡ (*BD* 307, 21-30, 81) = τοῖς ἀγαθοῖς τῆς ἡσυχίας

Διατοῦτο, ὃ ἀδελφε, ἐὰν ἀγαπᾷς ἐν ἀκριβείᾳ τὴν *ἀρετὴν*
 τῆς ἡσυχίας, τῆς μὴ ἐχούσης διασκεδασμὸν καὶ ἐκπηδασμὸν
 καὶ διακοπὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐν ἧ ἐνίκησαν οἱ ἀρχαῖοι. οὕτως
 εὗρησεις τελειῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν σου τὴν ἐπαινουμένην, ἥνικα 20
 ὁμοιωθῆς τοῖς πατράσι σου καὶ λάβῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου τὴν
 δῆλωσιν τοῦ βίου αὐτῶν, οἵτινες αὐτῶν ἠγάπησαν τὴν τελείαν
 ἡσυχίαν καὶ οὐκ ἐμερούνησαν στῆσαι τὴν ἀγάπην τῶν ἰδίων
 αὐτῶν, ἢ ἐζήτησαν ἀπλῶσαι ἑαυτοὺς πρὸς ἀνάπανσιν αὐτῶν,
 οὐδὲ ἠδέσθησαν φυγεῖν ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τῶν οἰομένων εἶναι 25
 τιμίων. Καὶ ὅτε οὕτως ἦσαν ὀδεύοντες, οὐχ' ὡς καταφρονούντες
 τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν παρὰ τοῖς σοφοῖς καὶ γνωστικοῖς ἐκρίνοντο,
 οὐδὲ ὡς περιφρονούντες ἢ ἀμελοῦντες ἢ ὑστεροῦντες ἐν
 διακρίσει, καθάπερ ἐρρέθη τινὶ αὐτῶν, (ὡς ἐν) ἀπολογία, τοῖς
 τιμῶσι τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ὑποχώρησιν μᾶλλον, πλεον τῆς 30
 ἀπαντήσεως τῶν ἀνθρώπων· «ἀνθρωπος» φησὶν «ὃς μανθάνει
 ἐν πείρᾳ τὴν γλυκύτητα τῆς ἡσυχίας ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ, οὐχ' ὡς
 καταφρονῶν τοῦ πλησίον φεύγει τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ», ἀλλὰ
 διὰ τὸν καρπὸν ὃν τρυγᾷ ἐκ τῆς ἡσυχίας.

Aprofi, Avva
 Teodor din Fer-
 me 14; Enanišo,
Raiul II, p. 12;
 Budge I, 34

Aprofi, Avva
 Arsenie 31

Πῶς ἔφευγον; Ὁ ἀββᾶς φησὶν Ἀρσένιος οὐκ ἀνεπαύετο
 ἀπαντῆσαι τινί. Ὁ δὲ ἀββᾶς Θεόδωρος «ὑπήντα μὲν, ἀλλ' 35
 ὡς ῥομφαία ἦν» ἢ ἀπάντησις αὐτοῦ· ὅμως, οὐδὲ ἀσπασμὸν
 ἠσπάζετο τινά, ὅτε ἠύρισκετο ἔξωθεν τοῦ κελίου αὐτοῦ. Ὁ δὲ 309
 ἅγιος Ἀρσένιος οὐδὲ τὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν πρὸς ἀσπασμὸν
 ἠσπάζετο. Ἐν καιρῷ γὰρ «τίς τῶν πατέρων ἀπῆλθε θεάσασθαι
 τὸν ἀββᾶν Ἀρσένιον, καὶ ἠνοιξεν ὁ γέρον, δοκῶν ὅτι αὐτὸς 40
 ἐστὶν ὁ διακονητὴς αὐτοῦ. Καὶ ὅτε ἐθεάσατο αὐτὸν τίς ἐστίν,
 ἔρριψεν ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον. Καὶ πολλὰ παρακληθεὶς ὑπ'
 αὐτοῦ ἀναστῆναι καὶ *εὐλογηθῆναι ὑπ' αὐτοῦ* καὶ ἀπελθεῖν,
 παρητήσατο ὁ ἅγιος λεγὼν 'οὐ μὴ ἀναστῶ, ἕως ἂν ἀπέλθῃς', καὶ
 οὐκ ἀνέστη, ἕως οὗ ἀπῆλθε». Καὶ τοῦτο ἐποίει ὁ μακάριος. ἵνα μὴ 45
 δώσει αὐτοῖς προσάπαξ χεῖρα καὶ πάλιν στραφῶσι πρὸς αὐτόν.

Aprofi, Avva
 Arsenie 37

17 De aceea, o, frate, dacă iubești cu adevărat *viețuirea* isihastă
 cea lipsită de împrăștiere, de salturi și de întreruperi, [viețuire]
 în care au biruit cei de demult, îți vei împlini dorința ta vredni-
 că de laudă atunci când te vei asemăna Părinților tăi și vei păstra
 în *cuget* amintirea vieții celor care au iubit desăvârșita isihie și
 nu s-au îngrijit să se dedice iubirii față de cei ai lor, nici nu au
 căutat să-i odihnească, nici nu s-au temut să fugă de întâlnirea
 cu cei socotiți a fi de cinste. Și, când viețuiau astfel, nu erau
 socotiți de către cei înțelepți și gnostici ca osândindu-i pe frații
 lor, nici ca disprețuitori sau neglijenți sau lipsiți de dreaptă-so-
 coteală, așa cum a spus unul dintre cei care cinsteau isihia și
 retragerea mai mult decât întâlnirea cu oamenii. „Omul – spu-
 ne acela – care învață prin experiențe dulceața isihiei în chilia sa
 fuge de întâlnirea cu aproapele nu pentru că îl disprețuiește, ci
 pentru rodul pe care îl culege din isihie.“

34 Cum fugeau? Avva Arsenie nu stătea să se întâlnească cu
 cineva. De asemenea, Avva Teodor, „se întâlnea, dar întâlnirea
 cu el era ca o sabie“, iar când se afla în afara chiliei nici măcar
 nu saluta pe cineva. Iar Sfântul Arsenie nu îl saluta nici pe cel
 care venea la el ca să-l salute. Odată, când „unul dintre Părinți
 a venit să-l vadă pe Avva Arsenie, Bătrânul i-a deschis crezând
 că este slujitorul său și, când a văzut cine este, a căzut cu fața
 la pământ. Și după ce acela l-a rugat cu stăruință să se ridice
 și să îl salute, Sfântul nu a primit, zicând: «Nu mă voi ridica
 până când nu pleci.» Și nu s-a ridicat până când acela nu a
 plecat“. Iar aceasta Fericitul a făcut-o ca să nu-i încurajeze și
 pe alții să vină la el.

17 ἀρετὴν] *intell.* πολιτείαν
 (BD 309, 6) = ἀσπασθῆναι σε (cf. l. 38 et PG 65, 104 D1: ἵνα σε ἀσπασωμαι)

43 εὐλογηθῆναι... αὐτοῦ] *Syr habet* ~~εὐλογηθῆναι~~
 (BD 309, 6) = ἀσπασθῆναι σε (cf. l. 38 et PG 65, 104 D1: ἵνα σε ἀσπασωμαι)

Ὅρα τὸ ἀκόλουθον τοῦ λόγου, ἵνα μὴ εἴτης ἴσως διὰ τὴν
 ἔλαχιστίαν αὐτοῦ κατεφρόνησεν αὐτοῦ ἢ τινὸς κατεφρόνει,
 καὶ ἄλλον διὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἐπροσωπολήπτει καὶ συνωμίλει
 αὐτῷ· ἀλλ' ἐξίσης ἐκτίησάτο φυγὴν ἀπὸ πάντων τῶν μικρῶν καὶ
 τῶν μεγάλων. Ἐν εἶχεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ· καταφρονεῖν τῆς
 ὑπαντησεως αὐτῶν ἀντὶ τῆς ἡσυχίας, τὸν μέγαν κατὰ τὸν μικρόν,
 καὶ βαστάσαι τὴν μέμψιν ἐπάνω αὐτοῦ ἐκ πάντων, ὑπερ τῆς
 τιμῆς τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς σιωπῆς. Ἐπιστάμεθα γὰρ ὡς ἀπῆλθε
 πρὸς αὐτὸν ἐν καιρῷ ὁ μακάριος Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος*,
 καὶ μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων τὸν κριτὴν τῆς χώρας, πρὸς τιμὴν καὶ πρὸς
 ἐπιθυμίαν τῆς θεωρίας τοῦ ἁγίου. Ὅτε ἐκάθισε πρὸς αὐτούς,
 οὐδὲ πρὸς λόγον μικρὸν ἀνέπαυσεν αὐτούς διὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν,
 καίπερ ἐπιθυμοῦντας πλείστα ἀκοῦσαι τοῦ λόγου αὐτοῦ. Καὶ
 ὅτε παρεκάλεσεν αὐτὸν ὁ ἀρχιεπίσκοπος περὶ τούτου, ἡσύχασε
 μικρὸν ὁ καλόγηρος καὶ μετὰ τοῦτο λέγει· «καὶ ἐὰν εἴπω ὑμῖν,
 φυλάττετε;». Καὶ ὠμολόγησαν λέγοντες «ναί». Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 γέρων· «ὅπου ἀκούσετε ὅτι ἐστὶν ὁ Ἄρσενιος, μὴ ἐγγίσητε ἐκεῖσε».
 Εἶδες τὸ θαυμαστὸν τοῦ γέροντος; Εἶδες καταφρόνησιν
 τῆς *συντυχίας* τῶν ἀνθρώπων; Οὗτος ὁ γνωρίσας τρυγῆσαι
 τὸν καρπὸν τῆς ἡσυχίας, καὶ οὐκ ἐλογίσατο ὁ μακάριος ὅτι ὁ
 ἀνήρ ἐστι καθολικὸς καὶ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλὰ τοῦτο
 διενόησατο, ὅτι «ἐγὼ προσάπαξ ἀπεθανον τῷ κόσμῳ, τί ὠφελεῖ
 ὁ νεκρὸς τοὺς ζῶντας;». Καὶ ἐμέμψατο αὐτὸν ὁ ἀββᾶς Μακάριος
 μέμψιν πεπληρωμένην ἀγάπης, λέγων· «τί φεύγεις ἐξ ἡμῶν;».
 Καὶ ἀπελογίσατο ὁ γέρων ὁ ἅγιος ἀπολογίαν θαυμαστὴν καὶ
 ἀξιεπαινον λέγων· «ὁ Θεὸς οἶδεν ὅτι ἀγαπῶ ὑμᾶς, ἀλλ' οὐ
 δύναμαι εἶναι μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων».
 Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ὁ ἀρχιεπίσκοπος περὶ
 τούτου. Καὶ ἀπέπεμψεν πρὸς αὐτὸν ὁ γέρων λέγων· «ἐὰν ἔλθης,
 ἀνοίγω σοι· ἐὰν δὲ σοὶ ἀνοίξω, πᾶσιν ἀνοίγω· καὶ ἐὰν πᾶσιν
 ἀνοίξω, ὧδε μεῖναι οὐ δύναμαι». Καὶ πρὸς τὴν γνώσιν ταύτην τὴν

Aprof, II, 6

Aprof, Avva
Aisentie 7

Aprof, II, 5

Aprof, Avva
Aisentie 13Aprof, Avva
Aisentie 8

47 Fii atent la ceea ce reiese din acest cuvânt, ca să nu spui că
 poate din cauza micimii acelu [vizitator] l-a disprețuit, iar la
 altul a căutat la față și a vorbit cu el datorită rangului său, ci
 se ferea de toți, și mici, și mari. Un singur lucru avea înaintea
 ochilor: să disprețuiască întâlnirea cu ei, cu cei mari și cu cei
 mici, de dragul isihiei și să rabde disprețuirea tuturor pentru
 cinstea isihiei și a tăcerii. Știm că la el s-a dus oarecând și feri-
 citul Teofil al Alexandriei, avându-l cu el și pe judecătorul țā-
 rii, dorind să-l cinstească și să-l vadă pe sfânt. Iar când acesta
 s-a așezat lângă ei, nu le-a răspuns nici măcar un cuvânt scurt
 ca să-i cinstească, chiar dacă ei doreau foarte mult să-i asculte
 cuvântul. Iar când arhiepiscopul l-a rugat aceasta, călugărul
 a stat pușin și apoi a spus: „Dacă vă voi spune un cuvânt, îl
 veți păzi?” Și după ce au mărturisit că da, Bătrânul le-a spus:
 „Unde veți auzi că se află Arsenie, să nu vă apropiați!”
 cf. Deut. 1, 17

64 Ai văzut fapta minunată a Bătrânului? Ai văzut disprețul față
 de cinstirea venită de la oameni? El știa să secere roada isihiei și
 nu lua în seamă faptul că fericitul Teofil era catolicosul și capul
 Bisericii, ci se gândea: „Eu am murit o dată pentru totdeauna
 față de lume și ce folos aduce un mort celor vii?” Avva Macarie
 îl muștra cu o muștrare plină de iubire, zicându-i: „De ce fugi
 de noi?” Iar Bătrânul cel sfânt se apăra cu o apărare minunată și
 vrednică de laudă, zicând: „Dumnezeu știe că vă iubesc, dar nu
 pot să fiu și cu Dumnezeu, și cu oamenii.”

71 Altă dată, arhiepiscopul a trimis la el [să-l întrebe] des-
 pre aceasta, iar Bătrânul i-a trimis înapoi răspuns, zicându-i:
 „Dacă vii, îți voi deschide. Dar dacă îți deschid ție, le voi
 deschide tuturor; și dacă le voi deschide tuturor, atunci nu

55 p. ἀρχιεπίσκοπος] Syr habet ~~ⲁⲣⲥⲉⲛⲓⲟⲥ~~ (BD 309, 19) = Ἀλεξανδρείας 65 συντυ-
 χίας] Syr habet ~~ⲁⲣⲥⲉⲛⲓⲟⲥ~~ (BD 310, 6) = τιμῆς, δοξῆς

Αποφ., Avva
Arsenie 1

θαυμαστήν. οὐκ ἐξ ἐτέρωθεν ἀλλ' ἐκ τῆς θείκης φωνῆς ἐξέμαθεν·
«Ἄρσένιε» φησὶ «φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ σώζη». Μηδεὶς
ἄνθρωπος τῶν ἀργῶν καὶ ἀγαπώντων τὰς συντυχίας ἀναιδευθῆ
καὶ ἀναλύση ταῦτα ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ
λαληση κατέναντι τούτων ὅτι ἀνθρώπινον εὖρεμα ἐστὶν ἐν τῇ
ἀφορμῇ τῆς ἡσυχίας εὐρεθῆν· διότι διδαχῆ ἐστὶν οὐράνιος. 80 311

Καὶ ἵνα μὴ νομίσωμεν ὅτι τοῦτο ἐρρέθη αὐτῷ τοῦ φυγεῖν καὶ
ἐξελεθῆν ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐκ ἐξίσης ἐκ τῶν ἀδελφῶν φυγεῖν, 85
μετὰ τὸ καταλιπεῖν αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ἐλθεῖν καὶ οἰκῆσαι
τὴν λαύραν, πάλιν ἠΰξατο τῷ Θεῷ πῶς καλῶς ζῆσαι δυνηθῆ·
«Κύριε» φησὶν «ὁδήγησόν με πῶς *σωθῶ*». Καὶ ἐδόκει ὅτι
ἄλλο τί μέλλει ἀκοῦσαι. Καὶ φωνῆς δεσποτικῆς πάλιν ἤκουσεν
ἐκ δευτέρου τὸν αὐτὸν λόγον καὶ προστιθείσης αὐτῷ ἕως ἂν 90
φανερώση αὐτῷ, καὶ λέγει· «Φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε, καὶ ἐάν»
φησὶ «πολὺ ὠφελεῖ ἢ θέα καὶ ἢ ὁμιλία τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' οὐκ
ὠφελεῖ σε συντυχεῖν αὐτοῖς ὡς τὸ φυγεῖν ἐξ αὐτῶν». Καὶ ὡς
ἐδέξατο ταῦτα ὁ μακάριος Ἄρσένιος ἐν ἀποκαλύψει τῇ θείκῃ,
ὡς ἦν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ φυγεῖν ἐπετρόπη, καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν 95
γενόμενος τὸ αὐτὸ ἐρρέθη αὐτῷ, τότε ἐβεβαίωσε καὶ ἔγνω ὅτι
οὐκ ἀρκεῖ αὐτῷ εἰς κτήσιν ζωῆς ἀγαθῆς τὸ φυγεῖν μόνον ἀπὸ
τῶν κοσμικῶν, ἀλλὰ μὴ καὶ ἐξίσης ἐκ πάντων. Μὴ γὰρ δύναται
τις ἀντιστῆναι καὶ ἀντειπεῖν πρὸς τὴν θείαν φωνήν;

Ατανάσιος, VA
49, 4

Καὶ τῷ θείῳ Ἄντωνίῳ ἐρρέθη ἐν ἀποκαλύψει· «ἐάν θέλης» 100
φησὶν «ἡσυχάσαι, οὐχὶ μόνον εἰς Θηβαῖδα ἀπέλθης ἀλλὰ καὶ εἰς
τὴν ἔρημον τὴν ἐσωτέραν». Ἐάν δὲ ὁ Θεὸς ἐπιτρέπη ἡμῖν φυγεῖν
ἐκ πάντων, καὶ οὕτως ἀγαπᾷ τὴν ἡσυχίαν. ὁπότε ὑπομεινώσιν ἐν
αὐτῇ οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν, τίς ἐστὶν ὁ προφασιζόμενος προφάσεις
παραμένειν τῇ συντυχίᾳ καὶ τῷ πλησιασμῷ τῶν ἀνθρώπων; Ἐάν 105
δὲ τῷ Ἄντωνίῳ καὶ τῷ Ἄρσενίῳ ἢ φυλακῇ ὠφελῆ καὶ ἢ φυγῇ 312

88 σωθῶ] *litt.* ζήσω

mai pot să rămân aici.“ Iar această cunoștință minunată nu a învățat-o de altundeva decât din glasul dumnezeiesc care i-a spus: „Arsenie, fugi de oameni și te vei mântui!“ Niciun om dintre cei care stau fără lucru și iubesc întâlnirile să nu îndrăznească și să descoasă aceste lucruri prin răstălmăcirea cuvintelor lui și să grăiască împotriva lor, cum că ele ar fi o născocire omenească izvodită ca pretext pentru isihie, pentru că ele sunt o învățătură cerească.

Și ca să nu credem că aceasta i s-a spus doar ca să fugă și să iasă din lume, iar nu pentru a se feri și de frați, după ce el a părăsit lumea și a venit să locuiască în lavră, s-a rugat iarăși lui Dumnezeu [să-i arate] cum ar putea să viețuiască bine: „Doamne, povățuiește-mă cum să mă mântuiesc!“ Și credea că urmează să audă un alt sfat. Și a auzit a doua oară glasul Stăpânului spunând același cuvânt și adăugând: „Fugi, taci și petrece în isihie! Chiar dacă vederea și vorbirea cu frații este de mult folos, ție nu-ți folosește întâlnirea cu ei așa cum îți folosește fuga de ei.“ Fericitul Arsenie a primit acestea pe când era încă în lume și prin descoperire dumnezeiască i s-a poruncit să fugă, iar când era împreună cu frații, i s-a spus același lucru. Atunci s-a încredințat și a cunoscut că nu îi este de ajuns pentru dobândirea vieții celei bune doar fuga de oamenii din lume, ci, în aceeași măsură, fuga de toți. Căci cine ar putea să se împotrivească glasului dumnezeiesc?

Și dumnezeiescului Antonie i s-a spus în descoperire: „Dacă vrei să petreci în isihie, nu numai în Tebaida să te duci, ci și în pustia cea mai dinăuntru.“ Dacă Dumnezeu ne îndeamnă să fugim de toți și așa să iubim isihia, fiindcă cei care Îl iubesc stăruie în ea, atunci cine va mai aduce îndreptățiri ca să poată stăruie în întâlniri și în apropierea de oameni? Iar dacă paza le era de folos și fuga îi ajuta pe

βοηθῆ, πόσω μᾶλλον τοῖς ἀσθενέσι; Καὶ ἐὰν τούτους, οὓς ὁ κόσμος ὅλος ἔχρηζε καὶ τοῦ λόγου αὐτῶν καὶ τῆς θέας αὐτῶν καὶ τῆς βοηθείας αὐτῶν, ἐτίμησεν ὁ Θεὸς τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ἡσυχίᾳ πλέον τῆς ἀντιλήψεως πάσης τῆς ἀνθρωπότητος, πόσω 110 μᾶλλον τῷ μὴ δυναμένῳ ἑαυτὸν φυλάξει καλῶς;

Οἴδαμεν καὶ ἄλλον τινὰ τῶν ἁγίων, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ φυσικὸς ἦσθένει, καὶ ἦν κεκλεισμένος ἐν ἄλλῳ κελλίῳ. Καὶ ὅτε κατεκράτησε τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ ἐν ὅλῃ τῇ ἀρρωστία αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξῆλθε θεάσασθαι αὐτόν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ 115 ἐκ τοῦ βίου τοῦδε ἐπεμψε λέγων αὐτῷ· «εἰ καὶ οὐκ ἦλθες πρὸς με ἕως ἄρτι, ἀλλὰ νῦν ἔλθε καὶ ἴδω σε πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν με ἐκ τοῦ κόσμου, ἢ κἂν ἐν νυκτί, ὅπως ἀσπάσωμαί σε καὶ ἀναπαύσωμαι». Καὶ οὐκ ἐπίσθη ὁ μακάριος οὐδὲ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ἣ εἶωθεν ἡ φύσις συμπάσχειν ἀλλήλοις καὶ ὑπερβαίνειν τὸν ὅρον τοῦ 120 θελήματος, ἀλλ' εἶπεν· «ἐὰν ἐξέλθω, οὐ καθαρισθήσεται ἡ καρδία μου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι τοὺς πνευματικὸς ἀδελφοὺς ἡμέλησα ἐπισκέψασθαι. Τὴν φύσιν δὲ τιμῆσαι πλέον τοῦ Χριστοῦ;». Καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ οὐκ εἶδεν αὐτόν.

Μηδεὶς οὖν ἐν ῥαθυμία τῶν λογισμῶν προφασίσσεται ὡς 125 ἀδύνατα ταῦτα εἶναι, καὶ καταλύση αὐτὰ καὶ καταργήσῃ τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ, ἀθετήσας τὴν περὶ αὐτῶν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν. Καὶ ἐὰν τὴν φύσιν τὴν οὕτως ἰσχυρὰν ἐνίκησαν οἱ ἅγιοι, καὶ ὁ Χριστός, *ἡνίκα τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀμελοῦνται*, ἀγαπᾷ *ὅτε* τιμᾶται ἡ ἡσυχία, ποία ἀνάγκη ἄλλη δύναται γενεσθαι σοι, μὴ 130 δυναμένη καταφρονηθῆναι ὑπὸ σοῦ, ἡνίκα ἐμπέσης ἐν αὐτῇ; Ἡ ἐντολὴ ἐκείνη ἡ λέγουσα· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου πλέον ὅλου τοῦ κόσμου καὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν αὐτῆς, οὕτως πληροῦται, ἡνίκα ὑπομείνης ἐν τῇ ἡσυχίᾳ· 135

129 ἡνίκα... ἀμελοῦνται | *Syr habet* ܩܕܝܫܐ ܕܥܝܠܘܬܐ (BD 312, 20) = kân... καταφρονῶνται | ὅτε |

Antonie și pe Arsenie, cu atât mai mult pe cei slabi! Iar dacă pe ei, de al căror cuvânt și vedere și ajutor avea nevoie lumea întreagă, Dumnezeu i-a cinstit pentru viețuirea lor în isihie mai mult decât pentru ajutorarea întregii omeniri, cu atât mai mult [vor fi de folos paza și fuga] pentru cel care nu poate să se păzească bine pe sine.

112 Mai știm despre un altul dintre sfinți că fratele lui după trup era bolnav și zăvorât în altă chilie. Și după ce și-a înfrânat mila tot timpul bolii acestuia și nu a ieșit să-l vadă, în vremea ieșirii lui din această viață [fratele bolnav] i-a trimis un cuvânt: „Chiar dacă nu ai venit la mine până acum, vino acum ca să te văd înainte de a ieși din lume, chiar dacă ar fi noapte, ca să-mi iau rămas-bun sărutându-te și să mă odihnesc.“ Dar fericitul nu s-a supus nici măcar în acea clipă în care firea obișnuiește să împreună-pătimizească cu ceilalți și să calce peste hotarul voinței, ci a răspuns: „Dacă ies, inima mea nu va fi curată înaintea lui Dumnezeu, pentru că am neglijat să-i vizitez pe frații duhovnicești. Trebuie oare să cinstim firea mai mult decât pe Hristos?“ Iar fratele lui a murit fără să-l vadă.

125 Așadar, nimeni să nu spună din cauza lenevirii gândurilor că acestea sunt cu neputință și să le calce și să renunțe la isihie, necrezând în purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru el. Iar dacă sfinții au biruit firea atât de puternică și dacă lui Hristos, chiar cu prețul ca fiii Lui să fie disprețuiți, Îi place când isihia este prețuită, atunci ce altă nevoie ți se poate întâmpla pe care, când cazi în ea, să nu o poți disprețui? Acea poruncă ce spune „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău“ este mai mare decât întreaga lume și decât firea și cele ale ei și se împlinește

Deut. 6, 5;
Mt. 22, 37

Syr habet ܩܕܝܫܐ (BD 312, 20) = (εἶναι) ὅπου

καὶ ἡ ἐντολὴ ἣ λέγουσα περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον, ἔσωθεν ταύτης ἐστὶ κεκλεισμένη. Θέλεις κτήσασθαι τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐντολὴν ἐντὸς τῆς ψυχῆς σου; Μάκρυνον ἑαυτὸν ἐξ αὐτοῦ, καὶ τότε κατακαίεται ἐν σοὶ ἡ ἔκκαυσις τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, καὶ χαρῆσθαι ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτοῦ ὡς ἂν ἄγγελον φωτός. Θέλεις πάλιν ἵνα διψήσωσί σε οἱ ἀγαπῶντες σε;

Ὡρισμέναις ἡμέραις θεάσαι τὰς ὄψεις αὐτῶν. Ὡς ἀληθῶς
ἡ πείρα διδάσκαλος πάντων.

Γίνου ὑγιής.

când stăruî astfel în isihie. Iar porunca iubirii aproapei este cuprinsă în aceasta. Vrei să dobândești înlăuntrul sufletului tău iubirea pentru aproapele potrivit poruncii evanghelice? Îndepărtează-te de el! Și atunci va arde în tine iubirea pentru el și te vei bucura de vederea lui ca de un înger al luminii. Vrei iarăși ca să înseteze după tine cei ce te iubesc? Privește fețele

lor în anumite zile! Experiența este cu
adevărat învățătorul tuturor.

Fii sănătos!

cf. Mt. 5, 43; 22,
39; Mc. 2, 31,
33; Lc. 10, 27

Λογος ΛΔ

Ἀποκρισις πρὸς τινὰ ἀδελφὸν φυσικὸν καὶ πνευματικόν,
προτρεπόμενον καὶ παρακαλοῦντα ἐν γράμμασιν
ἐνδημηῆσαι πρὸς αὐτόν, οἰκοῦντα ἐν τῷ κόσμῳ
καὶ διψῶντα θεάσασθαι αὐτόν

Οὐχὶ ὡς νομίζεις σὺ ἡμεῖς δυνατοὶ ἐσμεν, μακάριε. Ἴσως 1
γινώσκεις τὴν ἀσθένειάν μου, ὅτι εὐχερῆς σοι ἡ ἀπώλειά μου· καὶ
διατοῦτο αἰτεῖς παρ' ἐμοῦ αἰεὶ, ὡς ὑπὸ τῆς φυσεως κατακαιόμενος
κατὰ τὴν συνηθειαν αὐτῆς, ὅπερ οὐκ ἔδει ἡμᾶς μερμυνησάμενοι καὶ
σέ ἐρᾶσθαι. 5

Τοῦτο μὴ αἰτήσης παρ' ἐμοῦ μόνον· τὸ ἀναπαῦον τὴν σάρκα
καὶ τὸ φρόνημα αὐτῆς, ὡ ἀδελφέ, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς
μου *περιποιήσαι*. Πρὸς μικρὸν χρόνον καὶ παρερχόμεθα ἐκ
τοῦ αἰῶνος τούτου.

Πόσα πρόσωπα ἔχω ἀπαντῆσαι, ὅταν ἔλθω ἐκεῖσε; Καὶ 10
πόσους τρόπους ἀνθρώπων καὶ τόπους, ἕως ἂν στραφῶ εἰς τὸν
τοπον μου; Καὶ πόσας αἰτίας λογισμῶν δέχεται ἡ ψυχὴ μου ἐν 314
τῇ ἀπαντήσῃ αὐτῶν, καὶ σύγχυσιν ὑπομένει ἐν τοῖς πάθεσι τοῖς
ἐξυπνιζομένοις ἐν αὐτῇ. ἐξ ὧν μικρὸν ἀνεπαύθη;

Καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ἀγνοεῖς. Βλάπτει τὸν μοναστήν ἡ θεωρία 15
τῶν κοσμικῶν, καὶ τοῦτο σὺ γινώσκεις, οὐ μόνον τῶν γυναικῶν
ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν.

Καὶ βλέπε πόσῃ ἀλλοίωσιν δέχεται κατὰ διάνοιαν ὁ χρόνον
πολὺν ἡσυχάζων καθ' ἑαυτόν, ὅποτε πάλιν ἐν τούτοις πεση 20
ἐξαίφνης, καὶ ἀκούει καὶ ὄρα τί παρὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ. Ἐὰν δέ ἡ
ἀπάντησις τῶν μοναχῶν βλάβη τὸν ἐν ἀγῶνι ὄντα καὶ ἀκμῆν

Cuvântul 34*

Răspuns către un frate trupesc și duhovnicesc
care locuia în lume și înseta să-l vadă și care
îl îndemna și îl ruga prin scrisori
să vină la el

Nu suntem tari, așa cum socotești, o, fericite! Îmi cunoști,
poate, slăbiciunea, așa încât îți vine ușor să mă convingi spre
pieirea mea. De aceea îmi ceri întotdeauna, ca unul mistuit de
fire, potrivit cu obiceiul ei, un lucru de care noi nu ar trebui
să ne îngrijim și nici tu să îl dorești. BD 313, 14-17

Să nu-mi ceri ceea ce odihnește trupul și *cugetarea* lui, o, cf. Rom. 8, 6
frate, ci să mă îngrijesc de mântuirea sufletului meu! Încă pu-
țin timp și vom trece din lumea aceasta.

Câte persoane urmează să întâlnesc atunci când voi veni
acolo? Și câte feluri de oameni și câte locuri, până când mă voi
întoarce la locul meu? Și câte pricini de gânduri va primi sufle-
tul meu prin întâlnirea cu acestea și câtă tulburare va răbda de
la patimile care se trezesc în el și de care puțin m-am odihnit?

Toate acestea le știi. Pe monah îl vatămă vederea mirenilor,
după cum știi acest lucru, nu numai a femeilor, ci și a bărbaților.

Vezi câte schimbări suferă *cugetarea* celui care a petrecut
mult timp singur în isihie și iarăși cade dintr-odată în acestea
și aude și vede ceva cu care nu este obișnuit. Dacă până și
întâlnirea cu monahii care nu au același scop îl vatămă pe cel BD 314, 9

* În FR 10, *Epistola a 2-a*. 8 περιποιήσαι | *intell.* περιποιείσθαι

πολεμοῦντα μετὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, ὁπότε οὐ συμφωνοῦσι τῇ καταστάσει αὐτοῦ, λοιπὸν εἰς ποῖον φρεαρ πίπτομεν, ἵνα ρυσθῶμεν τοῦ σκόλοπος τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν, μάλιστα ἐν πολλῇ πείρᾳ κτησάμενοι ἐπίγνωσιν; Καὶ διατοῦτο χωρὶς ἀνάγκης 25 ποιῆσαι τοῦτο μὴ ἐξαιτήσης παρ' ἐμοῦ.

Μὴ ἀπατήσωσιν ἡμᾶς οἱ λέγοντες· “οὐδὲν βλάψει ἡμᾶς ἐν τινι, τὸ ἀκοῦσαι καὶ τὸ ἰδεῖν· ἴσοι γὰρ ἐσμεν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ κελίῳ ἡμῶν καὶ ἔξω τῷ λογισμῷ ἡμῶν, 30 *καὶ οὐ ταρασσόμεθα ἐκ τῆς ἐπεικειᾶς ἡμῶν καὶ* οὐ δεχόμεθα ἀλλοίωσιν κακῆν, οὐδὲ αἰσθανόμεθα ἐν τῇ ἀπαντήσει τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, τῆς ὀχλήσεως τῶν παθῶν“. Οἱ λέγοντες ταῦτα, οὔτε εἰ πληγῇ πλήσσονται, γινώσκουσιν. Ἡμεῖς γὰρ ἀκμήν οὐκ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὑγείαν ταύτην τῆς ψυχῆς· 35 ἔχομεν γὰρ τραύματα ὀζόμενα· καὶ ἐὰν ἀφεθῶσι κἂν μίαν ἡμέραν ἀνεπιμέλητα καὶ μὴ ἐπιδεσμούμενα καὶ μὴ ἐμπλασθῶσιν ἐμπλάστροις καὶ μὴ ἐπιδεσμίους ἐπισφιγθῶσι, σκωληκιῶσιν.

30 καὶ... καὶ] *Syr habet* ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ (BD 314, 15) = (ὅτι) ἐξ αιτίας τῆς ησυχίας

aflat în luptă și care încă se războiește cu vrăjmașul, atunci în ce groapă va cădea după ce va scăpa de înșepăturile dușmanilor? Mai ales cei care au experiență în multe lucruri sunt deja conștienți de aceasta. De aceea să nu ceri de la mine să fac 314, 8-11 aceasta fără o trebuință neapărată.

Să nu ne înșele cei care spun: „Cu nimic nu ne poate vătăma să auzim și să vedem, pentru că aceiași suntem în gândurile noastre și în pustie, și în lume, și în chilia noastră, și în afara ei și, datorită isihiei, nu suferim o schimbare în rău, nici nu simțim tulburarea patimilor la întâlnirea cu oamenii și cu lucrurile.“ Cei care spun acestea nu-și dau seama [de vătămare] nici dacă sunt loviți până la sânge. Pentru că noi nu am ajuns încă la această sănătate a sufletului, întrucât avem răni rău-mirositoare și, dacă le lăsăm neîngrijite chiar și numai o singură zi și dacă nu le înfășăm și nu le punem 314, 15 plasturi și nu le legăm strâns, fac viermi.

Λόγος ΛΕ'

Λόγοι ἀντιληπτικοὶ καὶ ὑποθέσεις ὠφέλιμοι
πεπληρωμένοι σοφίας τοῦ πνεύματος

315

Petru Damaschin,
FG 3, 165

Ἡ πιστις ἐστὶν ἡ θύρα τῶν μυστηρίων. Καθάπερ οἱ σωματικοὶ 1
ὄφθαλμοὶ τοῖς αἰσθητοῖς πράγμασιν, οὕτως καὶ ἡ πιστις τοῖς
θησαυροῖς τοῖς κρυπτοῖς, τοῖς νοεροῖς ὄφθαλμοῖς.

Ὁφθαλμοὺς δύο ψυχικοὺς κεκτήμεθα, καθὼς λέγουσιν οἱ 5
πατέρες, καθάπερ τοὺς δύο ὄφθαλμοὺς τοῦ σώματος, καὶ οὐχὶ ἡ
αὐτὴ χρεια τῆς θεωρίας ἐν ἐκάστω.

Ἐν ἐνὶ μὲν ὄφθαλμῷ ὁρῶμεν τὰ κρυπτὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
τὰ κεκρυμμένα ἐν ταῖς φύσεσιν, ἤγουν τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ
τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ τὴν συναϊδιον τὴν περὶ ἡμᾶς,
τὴν καταλαμβανομένην ἐκ τῆς μεγαλειότητος τῆς κυβερνήσεως 10
αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐν τῷ ὄφθαλμῷ τούτῳ τὰ τάγματα τὰ
οὐράνια, τὰ σύνδουλα ἡμῖν ὁρῶμεν.

Καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ ὄφθαλμῷ θεωροῦμεν τὴν δόξαν τῆς φύσεως
αὐτοῦ τῆς ἁγίας. Ὅτε εὐδοκῆσει ὁ Θεὸς εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὰ
μυστήρια τὰ πνευματικὰ, καὶ τὴν θάλασσαν τῆς πίστεως ἀνοίξει 15
ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν.

Χάρις *μετὰ* χάριν, ἡ μετάνοια ἐδόθη τοῖς ἀνθρώποις.

Μετάνοια γὰρ ἐστὶν ἀναγέννησις δευτέρα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ὅνπερ
ἐκ *τῆς πίστεως* ἀρραβῶνα ἐδεξάμεθα, διὰ τῆς μετανοίας τὸ
χάρισμα αὐτοῦ ἐκδεχόμεθα. 20

* Aici începe *Cuvântul* 72 în *FR* 10 și *Memra* 43 în *BD*.

Cuvântul 35*

*Cuvinte de ajutor și lucruri folositoare,
pline de înțelepciunea Duhului*

1 Credința este ușa tainelor. După cum sunt ochii trupești
pentru lucrurile percepute cu simțurile, tot așa este credința
pentru vistieriile cele ascunse, [văzute] cu ochii *minții*¹.

4 Așa cum spun Părinții, noi avem doi ochi sufletești, pre-
cum avem cei doi ochi trupești, dar pentru vedere rolul unuia
nu e același cu al celuilalt.

BD 315, 5-6

7 Cu un ochi privim cele ascunse ale slavei lui Dumnezeu²,
cele ascunse în firea lucrurilor, adică puterea, înțelepciunea
și veșnica Lui purtare de grijă față de noi, cunoscută din mă-
reția ocârmuirii Sale pentru noi. Cu acest ochi vedem cetele
duhovnicești împreună-služitoare cu noi.

cf. Rom. 1, 20

BD 315, 9

13 Cu celălalt ochi contemplăm slava sfintei Lui firi. Când va
binevoi Dumnezeu să ne introducă în tainele duhovnicești,
atunci va deschide și marea credinței în *cugetul* nostru.

17 Pocăința li s-a dat oamenilor ca un har peste har.

18 Pentru că pocăința este o a doua naștere din Dumnezeu.
Ceea ce am primit ca arvună prin Botez primim ca harismă
prin pocăință.

17 μετα] *Syr habet* Δ (BD 315, 12) = ὑπερ 19 τῆς πίστεως] *cum Syroc* ~~ἐκ πίστεως~~
(S 24, 67^v V 125, 64^v V 124, 183^v V 562, 93^v), *Syror autem habet* ~~ἐκ πίστεως~~ (BD 315, 14)
= τοῦ βαπτισματος

Μετάνοια ἐστὶν ἡ θύρα τοῦ ἐλέους, ἡ ἠνεωγμένη τοῖς διωκουσιν αὐτήν· διὰ τῆς θύρας ταύτης εἰσερχόμεθα πρὸς τὸ θεῖον ἔλεος, καὶ ἐκτὸς ταύτης τῆς εἰσόδου οὐχ' εὐρήσομεν ἔλεος, διότι πάντες ἡμαρτον, κατὰ τὴν θεῖαν γραφήν, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι.

Μετάνοια ἐστὶν ἡ χάρις ἡ δευτέρα, καὶ τίκεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκ τῆς πίστεως καὶ τοῦ φόβου· ὁ φόβος γάρ ἐστι ράβδος πατρικῆ ἢ κυβερνώσα ἡμᾶς, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς τὸν παράδεισον τὸν πνευματικόν, καὶ ὅταν φθάσωμεν ἐκεῖσε, ἀφεῖ ἡμᾶς καὶ στρέφεται.

Παράδεισός ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἐν ἣ ὁ παράδεισος πάντων τῶν μακαρισμῶν, ὅπου ὁ μακάριος Παῦλος ἐτράφη τροφήν παρὰ τὴν φύσιν· καὶ ἀφ' οὗ ἐγεύσατο τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς (τὸ) ἐκεῖσε, ἔκραξε λεγών· Ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε οὐδὲ οὐς ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἐκ τοῦ ξύλου τούτου ἐκωλύθη ὁ Ἄδὰμ διὰ τῆς συμβουλίας τοῦ διαβόλου.

Τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἧς ἐξέπεσεν ὁ Ἄδὰμ, καὶ ἔτι οὐκ ἀπήνησεν αὐτόν ἡ χαρὰ, ἀλλ' ἐν τῇ γῆ τῶν ἀκανθῶν εἰργάζετο καὶ ἐκοπία.

Οἱ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στερηθέντες, ἄρτον ἰδρωτός ἐσθίουσιν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, κἂν ἐν εὐθύτητι πορεύωνται, ὄνπερ ὁ πρωτόπλαστος ἐπετράπη φαγεῖν, πεσόντος αὐτοῦ. Ἔως ἂν εὐρωμεν τὴν ἀγάπην, ἐν τῇ γῆ τῶν ἀκανθῶν ἐστὶν ἡ ἐργασία ἡμῶν. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν σπείρομεν καὶ θερίζομεν, *καὶ ἐὰν* ὁ σπόρος ἡμῶν γενηται σπόρος δικαιοσύνης· καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ κεντούμεθα ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅποσον δικαιωθῶμεν, ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου ἡμῶν ζῶμεν. Καὶ ὅταν εὐρωμεν τὴν ἀγάπην, ἄρτον οὐράνιον τρεφόμεθα καὶ ἐνδυναμούμεθα ἄνευ ἔργου καὶ κόπου.

44-45 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ

Pocăința este ușa milei, care este deschisă celor ce o urmăresc. Prin ușa aceasta intrăm la mila dumnezeiască, iar în afara acestei intrări nu vom găsi milă, pentru că „toți au păcătuit“, potrivit dumnezeieștii Scripturi, „îndreptându-se în dar, prin harul Lui“.

Rom. 3, 23-24;
5, 1; Tit. 3, 7

Pocăința este al doilea har și se naște în inimă din credință și din frică, pentru că frica este toiagul părintesc care ne povățuiește până ce vom ajunge în raiul duhovnicesc; iar când vom ajunge acolo, ne lasă și se întoarce.

Raiul este iubirea lui Dumnezeu, în care iubire este desfătarea tuturor fericirilor, locul unde fericitul Pavel s-a hrănit cu o hrană mai presus de fire. Iar după ce a gustat acolo din „pomul vieții“, a strigat, zicând: „Ceea ce ochiul nu a văzut, nici urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit, pe aceea le-a gătit Dumnezeu celor care-L iubesc“. De acest pom a fost lipsit Adam prin sfatul diavolului.

cf. Mt. 5, 5-11

Fc. 2, 9
1 Cor. 2, 9; Rom. 8, 28; Is. 64, 4

BD 316, 6

„Pomul vieții“ este iubirea lui Dumnezeu de la care a căzut Adam, și nu l-a mai întâlnit bucuria, ci lucra și trudea în pământul spinilor.

cf. Fc. 3, 18-19; 23

Cei lipsiți de iubirea lui Dumnezeu mănâncă pâinea cu sudoare prin lucrările lor – chiar dacă împlinesc prin fapte dreptatea –, pâine care i s-a poruncit primului zidit să o mănânce după ce a căzut. Până când vom găsi iubirea, lucrarea noastră este în pământul spinilor; și semănăm și secerăm în mijlocul spinilor, chiar dacă sămânța noastră e sămânța dreptății; și în toată vremea ne înțepăm în ei și, chiar dacă am fost îndreptați, trăim „întru sudoarea feței“ noastre. Iar când vom găsi iubirea, atunci vom fi hrăniți cu „pâine cerească“ și ne vom hrăni fără greutate și osteneală.

BD 316, 11

cf. Mc. 4, 27

Fc. 3, 18
BD 316, 15
Ps. 77, 29

„Pâinea cea cerească este cea care coboară din cer și dă viață lumii“, iar aceasta este „hrana îngerilor“.

În. 6, 31-33, 50
Înțel. Sol. 16, 20;
Ps. 78, 25

Ὁ οὐράνιος ἄρτος ἐστὶν ὁ κατελθὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
ζωὴν δίδους τῷ κόσμῳ, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ τροφή τῶν ἀγγέλων. 50

Ὁ εὐρὼν τὴν ἀγάπην, τὸν Χριστὸν ἐσθίει καθ' ἐκάστην ὥραν
καὶ ἀθάνατος γίνεται ἐκ τούτου· Ὁ τρώγων φησὶν ἐκ τοῦ ἄρτου
τούτου, θάνατον οὐκ ὄψεται εἰς τὸν αἰῶνα. Μακάριος ὁ ἐσθίων
ἐκ τοῦ ἄρτου τῆς ἀγάπης, ὅπερ ἐστὶν Ἰησοῦς. Ὁ ἐσθίων ἐκ τῆς 317
ἀγάπης, τὸν Χριστὸν ἐσθίει τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν. Καὶ μαρτυρεῖ 55
Ἰωάννης λέγων· Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. Λοιπὸν ζωὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ
καρποῦται ὁ ἐν τῇ ἀγάπῃ ζῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· τοῦ ἀέρος
ἐκείνου τῆς ἀναστάσεως ὁσφραίνεται ἐκ τῶν ὧδε, καὶ ἐν τούτῳ
τῷ ἀέρι τρυφῶσιν οἱ δίκαιοι ἐν τῇ ἀναστάσει.

Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ βασιλεία, ἣν ἐπηγγέλατο ὁ Κύριος μυστικῶς 60
τοῖς ἀποστόλοις φαγεῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ· [τὸ γὰρ] Ἐσθίετε
καὶ πίνετε ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς βασιλείας μου. Τί ἐσθίουσιν, εἰ μὴ
τὴν ἀγάπην; Ἰκανεῖ γὰρ θρέψαι τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀγάπη, ἀντὶ
βρώσεως καὶ πόσεως.

Οὗτός ἐστιν ὁ οἶνος ὁ εὐφραίνων καρδίαν ἀνθρώπου. 65
Μακάριος ὁ πῖν ἐκ τούτου τοῦ οἴνου. Ἐκ τούτου ἔπιον οἱ
ἀκόλαστοι καὶ *ἠδέσθησαν*, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἐπελάθοντο
τὰς ὁδοὺς τῶν προσκομμάτων, καὶ οἱ μέθυσοι καὶ ἐγένοντο
νηστευταί. καὶ οἱ πλοῦσιοι καὶ ἐπεθύμησαν τὴν πτωχείαν, καὶ οἱ
πένητες καὶ ἐπλούτησαν τῇ ἐλπίδι, καὶ οἱ ἄρρωστοι καὶ ἐγένοντο 70
δυνατοί, καὶ οἱ ἰδιῶται καὶ ἐσοφίσθησαν.

Ὅσπερ οὐ δυνατόν ἐστι περάσαι τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην
χωρὶς πλοίου καὶ καράβου, οὕτως οὐ δύναται τις χωρὶς φόβου
περάσαι πρὸς τὴν ἀγάπην. Τὴν θάλασσαν τὴν ὄζομένην, τὴν
τεθεῖσαν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ νοεροῦ παραδείσου, διὰ καράβου 75
μετανοίας παρελθεῖν δυνάμεθα, τῆς ἐχούσης τοὺς κωπηλάτας
τοῦ φόβου. Ἐὰν δὲ οἱ κωπηλάται οὗτοι τοῦ φόβου, οὐ κυβερνῶσι
τὸ πλοῖον τοῦτο τῆς μετανοίας, δι' ἧς διερχόμεθα τὴν θάλασσαν
τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Θεόν, καταποντιζόμεθα ἐν τῇ

91 Cel care a găsit iubirea Îl mănâncă pe Hristos în fiecare
ceas și devine, prin El, nemuritor: „Cel ce mănâncă din pâ- In. 6, 51
nea aceasta nu va vedea moartea în veac.“ Fericit cel ce mă-
nâncă din pâinea iubirii, care este Iisus! Cel ce mănâncă din
iubire pe Hristos Îl mănâncă, „Cel ce este peste toate Dum- 1 In. 4, 8, 16
nezeu“. Ioan mărturisește, zicând: „Dumnezeu este iubire.“
Prin urmare, cel care trăiește întru iubire în lumea aceasta
respiră viața care vine de la Dumnezeu și simte de aici mireas-
ma văzduhului aceluia al învierii, iar în acest văzduh se desfată
dreptii la înviere. BD 317, 4-5

60 Iubirea este împărăția pe care Domnul a făgăduit-o tainic
apostolilor a o mânca întru Împărăția Lui. Când zice: „Veți
mânca și veți bea la masa Împărăției Mele“, ce vor mânca Lc. 22, 30
decât numai iubirea? Pentru că iubirea e de ajuns ca să-l hră-
nească pe om, în locul mâncării și al băuturii.

65 Acesta este „vinul care veselește inima omului“. Fericit e
cel care bea din acest vin! Din acesta au băut desfrânații și
s-au înțelepțit; păcătoșii, și au uitat căile poticnirilor; bețivii,
și au ajuns postitori; bogații, și au dorit sărăcia; săracii, și s-au
îmbogățit prin nădejde; bolnavii, și s-au făcut puternici; cei
simpli, și au ajuns înțelepți. Ps. 103, 15

72 Așa cum nu e cu putință să străbați marea cea mare fără
corabie și fără un vas, tot așa, fără frică, nu poate cineva să stră-
bată până la iubire. Marea cea rău mirositoare, pusă între noi
și raiul inteligibil, putem s-o străbatem cu corabia pocăinței,
care are ca vâslași frica. Dacă vâslașii aceștia ai fricii nu conduc
corabia pocăinței prin care străbatem marea lumii acesteia până

67 ἠδέσθησαν] Syr habet ~~καταποντισθησαν~~ (BD 317, 12) = hoc et εσωφρονισθησαν

ὄζομενη θαλάσση· ἡ μετάνοια ἐστὶ τὸ πλοῖον, ὁ φόβος δὲ ὁ 80
κυβερνήτης αὐτοῦ, ἡ ἀγάπη ὁ λιμὴν ὁ θεϊκός. 318

Καθίζει ἡμᾶς ὁ φόβος ἐν τῷ πλοίῳ τῆς μετανοίας, καὶ
διαβιβάζει ἡμᾶς τὴν θάλασσαν τὴν ὄζομενην τοῦ κόσμου, καὶ
πρὸς τὸν λιμένα τὸν θεῖον, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ὁδηγεῖ ἡμᾶς, εἰς 85
ὄνπερ ὁρῶσι πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ τεθλιμμένοι ἐν τῇ μετανοία.
Καὶ ὅτε φθάσομεν τὴν ἀγάπην, ἐφθάσαμεν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ
ὁδὸς ἡμῶν ἐτελειώθη, καὶ διέβημεν πρὸς τὴν νῆσον τὴν ἐκεῖθεν
τοῦ κόσμου οὕσαν, ὅπου ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡμᾶς ἀξιόους
ποιῆσαι τοῦ φόβου αὐτοῦ καὶ
τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,
ἀμήν.

la Dumnezeu, ne scufundăm în marea cea rău mirositoare.
Pocăința este corabia, frica e cârmaciul ei, iar iubirea este
limanul dumnezeiesc.

Frica ne așază în corabia pocăinței și ne trece peste marea
rău mirositoare a lumii și ne conduce la limanul dumnezeiesc,
care este iubirea, către care privesc toți cei osteniți și întristați *cf. Mt. 11, 28*
în pocăință. Iar când vom ajunge la iubire, atunci am ajuns
la Dumnezeu, iar călătoria noastră s-a desăvârșit și am trecut
pe insula aflată dincolo de lume, unde Se află Tatăl și Fiul și
Sfântul Duh. Lui fie slava și stăpânirea, iar pe noi
să ne facă vrednici de frica Lui
și de iubirea Lui,
amin!

Λογος ΛC'

Πόσον γίνεται τὸ μέτρον τῆς γνώσεως
καὶ τὰ μετρα τὰ περὶ τῆς πίστεως

Petru Damaschin,
FG 3, 78

Ἔστι γνώσις προηγουμένη τῆς πίστεως, καὶ ἔστι γνώσις 1
τικτομένη ἐκ τῆς πίστεως· ἡ γνώσις ἡ προηγουμένη τῆς πίστεως,
ἔστι γνώσις φυσικῆ, ἡ δὲ τικτομένη ἐκ τῆς πίστεως, γνώσις ἐστὶ
πνευματικῆ.

Τὶ ἔστιν ἡ γνώσις ἡ φυσικῆ; Γνώσις ἐστὶ διακρίνουσα τὸ καλὸν 5
ἐκ τοῦ κακοῦ, καὶ καλεῖται διάκρισις φυσικῆ, ἐν ἣ γινώσκομεν τὸ
καλὸν ἐκ τοῦ κακοῦ φυσικῶς ἄνευ μαθήσεως· ἐν τῇ λογικῇ φύσει
ταύτην ἔθετο ὁ Θεός, ἐκ δὲ τῆς μαθήσεως προσθήκην λαμβάνει·
οὐκ ἔστι τίς ὁ ταύτην μὴ ἔχων. Καὶ αὕτη ἡ δύναμις τῆς γνώσεως
τῆς φυσικῆς τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐστίν, ἢ ἐστίν ἡ διάκρισις τοῦ 10
καλοῦ ἐκ τοῦ κακοῦ, ἡ κινουμένη ἐν αὐτῇ ἀπαύστως.

Καὶ οἱ ὑστερηθέντες αὐτῆς, κάτωθεν τῆς λογικῆς φύσεώς 319
εἰσιν· οἱ δὲ ἔχοντες ταύτην, ὀρθῶς ἐν τῇ ψυχικῇ φύσει ἴστανται,
καὶ οὐκ ἔχουσι τίνα *ἀφανισμόν* ἐν οἷς ἔδωκεν ὁ Θεός τῇ
φύσει πρὸς τιμὴν *τῶν λογικῶν αὐτοῦ*. Τοὺς δὲ ταύτην τὴν 15
διάγνωσιν ἀπολέσαντας, τὴν διακρίνουσαν τὸ καλὸν ἐκ τοῦ
κακοῦ, ὀνειδίζει ὁ προφήτης· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε· Ἡ
τιμὴ τῆς λογικῆς φύσεως αὕτη ἐστίν ἡ διάκρισις, ἡ διακρίνουσα

* Aici începe *Cuvântul* 18 în *FR* 10 și *Memra* 44 în *BD*.

10 τῆς φυσικῆς] *Syr habet* ~~ⲗⲁⲓⲁⲓ~~ (BD 318, 14) = φύσει 14 ἀφανισμόν] *Syr habet* ~~ⲗⲁⲓⲁⲓ~~
(BD 319, 1) = εφθαρμένον 15 φύσει] *Syr habet* ~~ⲗⲁⲓⲁⲓ~~ (BD 319, 1) = τῇ ψυχικῇ

Cuvântul 36*

Care sunt măsurile cunoașterii
și măsurile credinței

BD 318, 8-9

Este o cunoștință care premerge credinței și este o cunoș-
tință care se naște din credință. Cunoștința care premerge cre-
dinței este cunoștința naturală, iar cea născută din credință
este cunoștința duhovnicească¹.

Ce este cunoștința naturală? Este o cunoștință care deo-
sebește binele de rău și se numește „discernământ natural”²,
prin care cunoaștem și deosebim în mod natural binele de
rău, fără să fi învățat [aceasta de la cineva]. Dumnezeu a așe-
zat această cunoștință în firea rațională, iar ea a sporit prin
învățătură. Nu este nimeni care să nu o aibă. Iar această putere
a cunoașterii aparține în chip natural sufletului rațional, fiind
discernământul dintre bine și rău care se mișcă neîncetat în el.

Cei lipsiți de el sunt mai jos decât firea rațională, iar cei care
îl au stau drept în firea sufletului și nu au nimic stricat între
cele dăruite de Dumnezeu sufletului spre cinstea părții sale
raționale³. Pe cei care au pierdut această putere de discernere
între bine și rău Prorocul îi mustă⁴: „Omul, în cinste fiind, nu
a cunoscut.” Cinstea firii raționale este tocmai discernământul

Ps. 48, 12

15 τῶν... αὐτοῦ] *Syr habet* ~~ⲗⲁⲓⲁⲓ~~ (BD 319, 2) = τοῦ λογικοῦ αὐτῆς (cf. l. 17/18 Ἡ τιμὴ
τῆς λογικῆς φύσεως)

το καλόν ἐκ τοῦ κακοῦ, καὶ δικαίως τοὺς ἀπολέσαντας ταύτην
ὡμοίωσε τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι τοῖς μὴ ἔχουσι τὸ λογικόν καὶ 20
διακριτικόν.

Ἐν ταυτη δυνατον ἡμῖν εὐρεῖν τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὕτη
ἐστὶν ἡ γνῶσις ἡ φυσικὴ, αὕτη προηγείται τῆς πίστεως καὶ αὕτη
ὁδὸς ἐστὶ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἐν ταυτη γινώσκομεν διακρίνειν
τὸ καλὸν ἐκ τοῦ κακοῦ καὶ δεξασθαι τὴν πίστιν. Καὶ μαρτυρεῖ
ἡ δύναμις τῆς φύσεως ὅτι πρέπει τῷ ἀνθρώπῳ πιστεῦσαι τῷ 25
παραγαγόντι εἰς τὴν κτίσιν ταῦτα πάντα καὶ πιστεῦσαι τοῖς
λόγοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι αὐτούς.

Καὶ ἐκ τοῦ πιστεῦσαι τίκεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅτε
ἀκολουθήσει τοῖς ἔργοις (τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ) καὶ πρὸς μικρὸν
ἀνέλθῃ πρὸς ἐργασίαν, τίκει τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν, ἣν 30
εἴπομεν ὅτι ἐκ τῆς πίστεως γεννᾶται.

Οὐχ' ἀπλῶς ἐκ τῆς πίστεως μόνῃς ψιλῆς γεννᾶται ἡ γνῶσις
ἡ πνευματικὴ, ἀλλ' ἡ πίστις φόβον Θεοῦ γεννᾷ, καὶ ἐν τῷ φόβῳ
τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀρξώμεθα ἐνεργεῖν ἐν αὐτῷ, ἐκ τῆς *ἐνεργείας*
τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ τίκεται ἡ γνῶσις ἡ πνευματικὴ, καθάπερ 35
εἶπεν ὁ *Χρυσόστομος*: «Ὅτε τις κτήσει θελημα ἀκολουθεῖν
τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ ὀρθῇ φρονήσει, ταχέως λαμβάνει τὴν
ἀποκάλυψιν τῶν κρυπτῶν»· καλεῖ δὲ ἀποκάλυψιν τῶν κρυπτῶν 320
τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν. Οὐχ' ὁ φόβος δὲ τοῦ Θεοῦ τίκει
ταύτην τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν, διότι ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ 40
φύσει κείμενον γεννηθῆναι οὐ δύναται, ἀλλὰ δόσις δίδοται ἡ
γνῶσις αὕτη ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ.

Ἦνίκα ἐρευνήσεις καλῶς τὸ ἔργον τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ,
εὐρίσκεις ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μετάνοια. Καὶ ἡ γνῶσις ἡ πνευματικὴ
ἐνταῦθα, αὕτη ἐστὶν ἣν εἴπομεν. ὅτι ὅπερ ἐν τῷ βαπτίσματι 45
ἐδεξάμεθα τὸν ἄρραβῶνα αὐτοῦ, διὰ τῆς μετανοίας πάντως
δεχόμεθα τὸ χάρισμα αὐτοῦ· καὶ τὸ χάρισμα ὅπερ εἴπομεν,
ὅτι διὰ τῆς μετανοίας λαμβάνομεν αὐτό, αὕτη ἐστὶν ἡ γνῶσις ἡ

Petru Damaschin,
FGr 3, 114

Petru Damaschin,
FGr 3, 102

care deosebește binele de rău, iar pe cei care l-au pierdut i-a
asemănat cu dreptate „dobitoacelor necuvântătoare“, care nu Ps. 48, 13
au rațiune și discernământ.

21 Prin acesta noi putem afla calea lui Dumnezeu, iar aceasta
este cunoștința naturală care premerge credinței și calea care
duce la Dumnezeu și prin el știm să discernem binele de rău
și să primim credința⁵. Chiar și puterea firii mărturisește că
omul are nevoie să creadă în Cel care le-a creat pe toate aceș-
tea și în cuvintele poruncilor Lui și să le împlinească.

28 Iar din acest fapt de a crede se naște frica de Dumnezeu. BD 319, 12
Iar când omul va urma frica de Dumnezeu prin *făptuirea* ei și
sporește puțin în *făptuire*, [frica] naște în el cunoștința duhov-
nicească, despre care spunem că se naște din credință⁶. BD 319, 13-14

32 Cunoștința duhovnicească nu se naște în mod simplu nu-
mai din credința simplă, ci credința naște frica de Dumnezeu.
Iar prin frica de Dumnezeu, atunci când începem *făptuirea*
ei, se naște cunoașterea duhovnicească din *făptuirea* fricii de
Dumnezeu⁷, așa cum a spus fericitul Tâlcuitor: „Când cineva
dobândește voința de a urma fricii de Dumnezeu și cugetării or-
todoxe⁸, primește repede descoperirea celor ascunse.“ Iar „des-
coperire a celor ascunse“ numește cunoștința duhovnicească.
Nu frica de Dumnezeu naște această cunoștință duhovnicească,
pentru că ceea ce nu se află în fire nu poate să ia naștere, ci cu-
noștința aceasta este dată ca dar *făptuirii* fricii de Dumnezeu.

43 Dacă vei cerceta bine [în ce constă] *făptuirea* fricii de
Dumnezeu, vei găsi că aceasta este pocăința. Iar cunoștința
duhovnicească aflată în aceasta este cea de care am spus că
i-am primit arvuna la Botez, iar prin pocăință vom primi
harisma ei⁹. Iar harisma despre care spunem că o primim

34 ἐνεργείας] *intell. εργασίας* 36 Χρυσόστομος] *Syror habet* ~~ܩܪܝܢܐܘܬܐ~~ ~~ܩܪܝܢܐܘܬܐ~~ (BD 319, 20)
= ο μακαριστός ἐρμηνευτής, *id est* Θεοδώρος Μοψουεστίας

πνευματική, ἡ διὰ τῆς *ἐνεργείας* τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ διδομένη
δοσις. Ἡ πνευματικὴ δὲ γνώσις ἐστὶν αἴσθησις τῶν κρυπτῶν 50
καὶ ὅταν αἰσθηθῆ τις τούτων τῶν ἀοράτων καὶ κατὰ πολὺ
ὑπερβαλλόντων, ἐκ τούτων λαμβάνει ὄνομα τῆς πνευματικῆς
γνώσεως, καὶ γεννᾶται ἐν τῇ αἰσθήσει ταύτη πίστις ἄλλη, οὐκ
ἐναντία οὕσα ἐκείνῃ τῇ πρώτῃ ἀλλὰ βεβαιουσα τὴν πίστιν ἐκείνην.
Καὶ καλοῦσιν αὐτὴν πίστιν τῆς θεωρίας· ἕως ἐκεῖ ἡ ἀκοή, νῦν δὲ 55
θεωρία, ἡ δὲ θεωρία, τῆς ἀκοῆς ἀσφαλεστερα ὑπάρχει.

Ταῦτα πάντα ἐκ τῆς γνώσεως ἐκείνης τῆς διακρινούσης τὸ
καλὸν ἐκ τοῦ κακοῦ, τῆς ἐν τῇ φύσει οὐσης τίκτονται. Καὶ αὕτη
ἐστὶν ὁ σπόρος ὁ ἀγαθός τῆς ἀρετῆς, καὶ ἤδη ἐλέχθη. Καὶ ὅτε
ταύτην τὴν φυσικὴν γνῶσιν καλύψομεν τῷ θελήματι ἡμῶν τῷ 60
φιληδόνῳ, ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν τούτων ἐκπίπτομεν.

Καὶ ἀκολουθεῖ ταύτῃ τῇ φυσικῇ γνώσει κέντησις διηνεκῆς
τῆς συνειδήσεως, μνήμη τοῦ θανάτου ἀδιάλειπτος, καὶ φροντίς
τις βάσανος οὕσα εἰς τὴν ἔξοδον ἕως ταύτης, ἡ λύπη, ἡ κατήφεια, 321
ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἡ αἰδώς ἡ ἐκ τῆς φύσεως, ἡ λύπη ἡ ὑπὲρ τῶν 65
ἁμαρτιῶν αὐτοῦ τῶν προτέρων, ἡ σπουδὴ (τῶν ἐρχομένων), ἡ
μνήμη τῆς κοινῆς ὁδοῦ καὶ φροντίς περὶ τῶν ἐφοδιῶν αὐτῆς,
καὶ αἵτησις μετὰ πένθους παρὰ τοῦ Θεοῦ καλῶς εἰσελθεῖν εἰς
τὴν πύλιν ταύτην, ἣτις ἐστὶν ἡ διάβασις πάσης τῆς φύσεως,
καταφρόνησις κόσμου καὶ πολὺς ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς. 70

Ταῦτα πάντα ἐν τῇ γνώσει τῇ φυσικῇ εὐρίσκειται. Συγκρινέτω
τις τὰ ἔργα αὐτοῦ πρὸς ταῦτα· ὅτε γὰρ εὐρεθῆ ἄνθρωπος ἐν
τούτοις, ἐν τῇ ὁδῷ τῇ φυσικῇ πορεύεται. Καὶ ὅταν ὑπεραρθῆ
τούτων καὶ φθάσῃ εἰς τὴν ἀγάπην, ὑπεραίρεται ὑπὲρ τὴν φύσιν,
καὶ παρέρχεται ἔξ αὐτοῦ ὁ ἀγὼν καὶ ὁ φόβος καὶ ὁ κόπος καὶ 75
ὁ μόχθος ἐν πᾶσι. Ἐκ τούτων τῶν ῥηθεντων συγκρινέτω τις καὶ
ἔξεταζέτω ἑαυτὸν ἐν ποίοις πορεύεται· ἐν τοῖς παρὰ φύσιν οὐσιν

49 ενεργείας] *intell. εργασίας*

prin pocăință este cunoștința duhovnicească, adică acel dar
care ne este dăruit prin *făptuirea* fricii de Dumnezeu. Iar cu-
noștința duhovnicească este *simțirea* celor ascunse. Iar când
cineva va simți ceva din aceste realități nevăzute și care ne
întrec în mod covârșitor – de la care [simțire] primește nu-
mele de „cunoștința duhovnicească” – prin această *simțire*
se naște o altă credință, care nu este potrivnică celei dintâi
credințe, ci o adeverește. Iar [Părinții] o numesc „credință
din vedere”. Până aici este auzul, iar de acum vederea, care
este mai sigură decât auzul.¹⁰

Toate acestea se nasc din acea cunoștință care distinge bi-
nele de rău și care se află în fire. Iar aceasta este sămânța bună
a virtuții, cum s-a spus deja. Când acoperim această cunoș-
tință naturală prin voința noastră iubitoare de plăcere, cădem
din toate aceste bunătăți.

Acestei cunoștințe naturale îi urmează o împunsătură ne-
încetată a conștiinței, neîntrerupta pomenire a morții și, până
la moarte, grija chinuitoare pentru ieșirea din această viață,
întristarea pentru păcatele de mai înainte, silirea spre îndă-
toriri, pomenirea căii de obște¹¹ și grija merindei pentru ea,
cererea cu tânguire de la Dumnezeu ca să intrăm cu bine pe
această poartă prin care întreaga fire trebuie să treacă¹², dis-
prețuirea lumii și multă luptă pentru virtute.

Toate acestea se găsesc în cunoștința naturală. Să-și com-
pare oricine faptele sale ascetice cu acestea. Pentru că atunci
când omul se va afla în acestea, el călătorește pe calea cea fi-
rească. Iar când va fi înălțat de la acestea și va ajunge la iubire,
este înălțat mai presus de fire și se iau de la el lupta, frica și
oboseala¹³. Din toate cele spuse, să compare oricine și să se
cerceteze pe sine însuși în care dintre ele umblă: în cele mai
prejos de fire¹⁴, în cele potrivit cu firea sau în cele mai presus

BD 320, 15

ἢ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἢ ἐν τοῖς ὑπὲρ φύσιν; Ἐκ τῶν τρόπων τῶν
 ῥηθέντων φανερώς, ταχέως τις δύναται εὐρεῖν τὴν κυβέρονται
 τῆς ὅλης ζωῆς αὐτοῦ· καὶ ὅταν μὴ εὐρεθῇ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν
 ῥηθείσιν ὑφ' ἡμῶν οἷς ὠρίσαμεν, καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ φύσιν
 οὖσιν οὐχ' ὑπάρχει, δῆλόν ἐστιν ὅτι ἐν τοῖς
 παρὰ φύσιν ὑπάρχει
 ἐρριμμένος.

de fire? Din felurile celor spuse în mod clar oricine poate să
 înțeleagă repede în ce fel de viață se află. Iar când nu se va
 afla în cele despre care am spus că sunt potrivit cu firea, așa *BD 321, 13*
 cum le-am stabilit, și nici în cele mai presus
 de fire, este vădit că este aruncat
 în cele mai prejos
 de fire.

Λογος ΛΖ'

Συμβουλίαι πεπληρωμέναι ὠφελείας, ἃς ἐν τῇ ἀγάπῃ
ἐλάλησε τοῖς ταπεινώσει ἀκούουσιν αὐτοῦ

1 Οὐκ ἔστιν *ἐννοια* ἀγαθή, μὴ οὖσα ἐκ τῆς χάριτος τῆς
θείας ἐμπίπτουσα ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ οὐκ ἔστι λογισμὸς πονηρὸς
προσεγγίζων τῇ ψυχῇ, εἰ μὴ πρὸς πειρασμὸν καὶ πείραν.

Ἄνθρωπος φθάσας γνῶναι τὸ μέτρον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ,
5 οὗτος ἔφθασε τὸ τέλειον τῆς ταπεινοφροσύνης.

Ἄνθρωπος φθάσας γνῶναι τὸ μέτρον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ,
322 ὁ ὁδηγῶν τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον,
καρδία ἐστὶ κινουμένη πρὸς εὐχαριστίαν ἀδιάλειπτον· ὁ ὁδηγῶν
τὸν πειρασμὸν πρὸς τὴν ψυχὴν, ἡ ἐννοιά ἐστὶ τοῦ γογγυσμοῦ, ἡ
κινουμένη αἰεὶ ἐν τῇ καρδίᾳ.

10 Πάσας τὰς ἀσθενείας τοῦ ἀνθρώπου βαστάζει ὁ Θεός·
ἄνθρωπον δὲ αἰεὶ γογγύζοντα οὐχ' ὑπομένει, ἐὰν μὴ παιδεύσῃ
αὐτόν.

Ψυχὴ ἡ ἀπέχουσα ἐκ πάσης ἐλλάμπσεως τῆς γνώσεως, ἐν
ταύταις ταῖς ἐννοίαις εὐρίσκεται.

Στόμα διαπαντός εὐχαριστοῦν, εὐλογίαν δέχεται παρὰ τοῦ
15 Θεοῦ, καὶ καρδία διαμένουσα ἐν εὐχαριστίᾳ ἐμπίπτει ἐν αὐτῇ ἡ
χάρις.

Πρὸ τῆς χάριτος τρέχει ἡ ταπεινώσις, καὶ πρὸ τῆς παιδείας
τρέχει ἡ οἴησις.

Ὁ (διὰ τὴν γνῶσιν) ὑπερηφανευόμενος *παραχωρεῖται πεσεῖν
εἰς βλασφημίαν*, καὶ ὁ ἐν τῇ *ἀρετῇ* τῆς πράξεως ἐπαιρούμενος,

* Aici începe *Cuvântul* 73 în *FR* 10 și *Memra* 45 în *BD*.

Cuvântul 37*

*Sfaturi pline de folos pe care le-a grăit cu iubire
celor care îl ascultă cu smerenie*

1 Nu există *mişcare* bună decât dintr-un dar venit de Sus
care cade în inimă.¹ Și nu este gând rău care se apropie de
suflet decât spre ispitire și experiență². *BD 321, 17*

2 Omul care a ajuns să-și cunoască măsura slăbiciunii sale a
ajuns la abisul smereniei. *BD 321, 20*

3 Cea care îndrumă harismele lui Dumnezeu către om este
inima mișcată neîncetat spre mulțumire. Cea care îndrumă
ispita către suflet este *mişcarea* de murmurare mișcată neîn-
cetat în inimă. *cf. 1 Tes. 5, 17*

4 Dumnezeu rabdă toate neputințele omului, dar pe omul
care murmură neîncetat nu îl rabdă fără să-l pedepsească. *BD 322, 4*

5 Sufletul care se depărtează de orice splendoare a cunoștin-
ței³ se găsește în astfel de *mişcări*⁴.

6 Gura care mulțumește neîncetat primește binecuvântare
de la Dumnezeu, iar în inima care stăruie în mulțumire se
sălășluiește harul⁵.

7 Înaintea harului aleargă smerenia și înaintea pedepsei
aleargă mândria.

8 Cel care se mândrește în conștiința sa pentru cunoștința
sa va fi ispășit de duhul hulei, iar cel care se trufește pentru *BD 322, 9*

1 ἐννοια] *litt.* κινήσις 18-19 παραχωρεῖται... βλασφημίαν] *Syr* habet ~~καὶ~~
~~καὶ~~ (BD 322, 9) = ἐν τῇ βλασφημίᾳ πειραζεται 19 ἀρετῇ] *intell.* ὑπεροχῇ

ἐν τῇ πορνείᾳ παραχωρεῖται πεσεῖν, καὶ ὁ ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ 20
ἐπαιρούμενος, ἐν ταῖς σκοτειναῖς παγίσι τῆς ἀγνοίας *ἐμπεσεῖν
παραχωρεῖται*.

Ἄνθρωπος ἀπέχων ἐκ πάσης μνήμης τοῦ Θεοῦ, οὗτός ἐστιν 25
ὁ βασιτάζων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ κατὰ τοῦ πλησίον μέριμναν ἐν
τῇ μνήμῃ τῇ πονηρᾷ. Ὁ τιμῶν πάντα ἄνθρωπον ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ
Θεοῦ, οὗτος εὐρίσκει βοήθειαν παρὰ παντός ἀνθρώπου ἐν τῷ
νεύματι τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κρυπτῷ.

Ὁ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ *ἀδικουμένου* εὐρίσκει τὸν
Θεὸν ὑπέρμαχον αὐτοῦ.

Ὁ παρέχων τὸν βραχίονα αὐτοῦ εἰς βοήθειαν τοῦ πλησίον 30
αὐτοῦ, λαμβάνει τὸν βραχίονα τοῦ Θεοῦ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ.

Ὁ κατηγορῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, εὐρίσκει
τὸν Θεὸν κατήγορον αὐτοῦ.

Ὁ διορθούμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ταμείῳ αὐτοῦ τὴν
κακίαν αὐτοῦ ἰᾶται, καὶ ὁ κατηγορῶν αὐτὸν ἐν συναθροίσματι 35
ἐνισχύει τὰ τραύματα αὐτοῦ.

Ὁ θεραπεύων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κρυπτῶς, τὴν ἰσχὺν τῆς
ἀγάπης αὐτοῦ ἔκδηλον ποιεῖ, καὶ ὁ *καταισχύνων* αὐτὸν ἐν
ὀφθαλμοῖς τῶν ἐταίρων αὐτοῦ δεικνύει τὴν ἰσχὺν τοῦ φθόνου
αὐτοῦ.

Φίλος ἐν κρυπτῷ ἐλέγχων, ἰατρὸς σοφός ἐστι, καὶ ὁ ἐν 40
ὀφθαλμοῖς πολλῶν ἰατρῶν, ὄνειδίζων ἐστὶν ἐν ἀληθείᾳ. 323

Σημεῖον τῆς συμπαθείας ἐστὶ συγχώρησις παντός ὀφλήματος,
καὶ σημεῖον τοῦ πονηροῦ φρονήματος ἀντιλογία πρὸς τὸν
πταίσαντα.

Ὁ πρὸς ὑγίαν προσφέρων τὴν παιδείαν, ἐν τῇ ἀγάπῃ 45
παιδεύει, ὁ δὲ ἐκζητῶν ἐκδίκησιν, κενός ἐστὶν ἐκ τῆς ἀγάπης.

20 ἐν¹ ... πεσεῖν] *Syr habet* *ܩܘܪܒܢܐ ܕܩܘܪܒܢܐ* (BD 322, 10) = ὑπὸ τῆς πορνείας κυκλοῦται
21–22 ἐμπεσεῖν παραχωρεῖται] *Syr habet* *ܩܘܪܒܢܐ* (BD 322, 11) = ταρασσεται 28 ἀδι-
κουμένου] *Syr habet* *ܩܘܪܒܢܐ* (BD 322, 15) = δεδιωγμένου, συσκοφαντουμένου

reușita *făptuirii* sale⁶ va fi învăluit de duhul curviei, iar cel 9-10
care se înalță pentru înțelepciunea lui va fi tulburat în cursele
întunecate ale neștiinței.

23 Omul care se depărtează de orice pomenire a lui Dum-
nezeu este frământat de o amintire rea în inima sa împotri-
va aproapelui. Cine cinstește pe tot omul prin pomenirea lui
Dumnezeu găsește ajutor de la tot omul prin semnul pe care
Dumnezeu i-l face aceluia întru ascuns.

28 Cel care îl apără pe cel prigonit Îl află pe Dumnezeu ca
împreună luptător cu sine.

30 Cel care dă mâna spre ajutor aproapelui său primește mâna
lui Dumnezeu în ajutor.

32 Cel care, în răutatea sa, își osândește fratele, Îl află pe
Dumnezeu ca osânditor al său.

34 Cel care îl îndreaptă pe fratele său în cămara sa⁷ se tămă-
duiește de răutatea sa, iar cel ce-l osândește în adunare își
sporește rănilile.

37 Cel care îl tămăduiește în ascuns pe fratele său face arătată
tăria iubirii sale, iar cel care îl acuză în ochii prietenilor săi își
arată tăria invidiei.

40 Prietenul care muștră într-ascuns este un medic înțelept,
iar cel care lucrează vindecarea în ochii multora în realitate își
bate joc.

42 Semnul milei este iertarea oricărei greșeli, iar semnul *cuge-* 9-10
tării rele este împotrivirea în cuvânt față de cel care a greșit. BD 323, 1

45 Cel care pedepsește spre însănătoșire pedepsește din iubi-
re, iar cel care caută să se răzbune este gol de iubire.

17 Dumnezeu pedepsește din iubire, nu ca să se răzbune – să
nu fie! –, ci caută tămăduirea chipului Său și nu ține mânia

38 καταισχύνων] *Syr habet* *ܩܘܪܒܢܐ* (BD 322, 17) = κατηγορῶν cf. l. 32

Ὁ Θεὸς παιδεύει ἐν τῇ ἀγάπῃ, οὐκ *ἀμυνώμενος* –ιὴ γένοιτο–, ἀλλ' ἵνα ἰαθῆ ἢ εἰκὼν αὐτοῦ ζητεῖ, καὶ οὐ φυλάττει τὴν ὄργην εἰς *καιρὸν*. Οὗτός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς ἀγάπης· ἐκ τῆς 50 εὐθύτητός ἐστιν, καὶ ἐμπαθῶς εἰς ἀμυναν* οὐκ ἐκκλίνει.

Δίκαιος σοφός, τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁμοίος· οὐ παιδεύει παντελῶς ἄνθρωπον, ἀμυνώμενος αὐτὸν εἰς τὴν κακίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα διορθωθῆ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἵνα ἄλλοι φοβηθῶσιν· ἡ δὲ μὴ ὁμοιοῦσα ταύτη οὐκ ἐστὶ παιδεία.

Ὁ δι' ἀνταπόδοσιν ποιῶν τὸ ἀγαθόν, ταχέως τρέπεται, ὁ δὲ τῇ 55 δυνάμει τῆς γνώσεως αὐτοῦ θαυμάζων ἐν τῇ θεωρίᾳ τὴν ἀγάπην τὴν οὖσαν ἐν τῷ Θεῷ, οὗτος εἰ καὶ κατακόπτεται σαρκί, οὐδὲ ἐν 324 τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἐπαίρεται, οὐδὲ ἐκ τῆς ἀρετῆς ἐκκλίνει ποτέ.

Ὁ *φωτίζων* τὴν διανοίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπάξιον τοῦ Θεοῦ ἀμοιβὴν*, οὗτος πρὸς τὸ βάθος τῆς ταπεινοφροσύνης κατήντησε 60 ψυχῇ τε καὶ σώματι.

Πρὸ τοῦ γὰρ ἐγγίσει τινὰ τῇ γνώσει, ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ· ὅτε δὲ προσεγγίσει τῇ γνώσει, ὅλος ἐπάρσει ἐπαίρεται, καὶ ὅσον ὑψωθῆ οὐ τελειοῦται ἢ ἀνάβασις 65 τῆς γνώσεως αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ἐκεῖνος ὁ αἰὼν τῆς δόξης, καὶ λάβῃ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ πᾶμπαν.

Ὅσον γὰρ τελειοῦται ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεόν, τοσοῦτον ὀπίσω αὐτοῦ πορεύεται· ἐν δὲ τῷ ἀληθινῷ αἰῶνι, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ 70 δεικνύει αὐτῷ, *οὐχ' ὅτι ἐστίν*· ὅσον γὰρ οἱ δίκαιοι εἰσέλθωσιν ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ, (τόσον) *τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ* 70 θεωροῦσιν*, ἐκεῖσε δὲ τὴν φανέρωσιν τῆς ἀληθείας θεωροῦσι.

Τὸ πῦρ τὸ ἐν ξηροῖς ξύλοις ἀναφθὲν δυσχερῶς σβεσθήσεται· καὶ ἡ θέρμη τοῦ Θεοῦ ἢ γινομένη καὶ ἐμπίπτουσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀποταξαμένου τῷ κόσμῳ, ἢ πυρπόλησις αὐτῆς οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἐστὶ τοῦ πυρὸς δριμυτέρα. 75

47 ἀμυνώμενος] *Syr habet* *ⲙⲉⲛⲟⲙⲉⲛⲟⲥ* (BD 323, 5) = hoc et ἐκδικῶν 49–50 καιρὸν... ἀμυναν] *Syr habet* *ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ* (BD 323, 7-8) = (καιρὸν) μὴ χωροῦντα τὴν διόρθωσιν, ὅτι οὐ

fără să dea și îndreptarea, pentru că nu caută să Se răzbune. Acesta este țelul iubirii: pedeapsa din iubire se face pentru îndreptare, și nu din răzbunare.

51 Dreptul înțelept este asemenea lui Dumnezeu. El nu pedepsește deloc niciun om, alungându-l din cauza răutății lui, ci [il pedepsește] pentru ca omul să se îndrepte și ca ceilalți să se teamă. Iar cea care nu este asemenea acestei certări nu este certare.

55 Cel care face binele pentru răsplată se schimbă repede, iar cel care se *minunează* prin puterea cunoștinței sale datorită contemplării iubirii pe care o are Dumnezeu, chiar dacă i se va tăia trupul în bucăți, nu se înalță nici măcar în *cuget* și nici nu se abate de la virtute vreodată.

59 Cel cu *cugetul* luminat prin răsplătirile lui Dumnezeu față de noi a ajuns și cu sufletul, și cu trupul la adâncul smereniei.

62 Pentru că înainte ca cineva să se apropie de cunoștință, urcă și coboară în *viețuirea* lui. Iar când se apropie de cunoștință, este înălțat cu totul și, oricât este înălțat, suișul cunoștinței sale nu se termină până ce nu va veni acel veac al slavei când va primi întreaga sa bogăție.

67 Fiindcă pe cât se desăvârșește omul în Dumnezeu, pe atât umblă în urma Lui, iar în veacul cel adevărat El îi va arăta fața Sa, nu ființa Lui. Pe cât înaintează dreptii în vederea Lui⁸, pe atât ei văd ghicitura vederii Lui ca o imagine care se vede cu ajutorul oglinzii⁹; iar acolo ei văd descoperirea adevărului.

72 Focul aprins în lemne uscate se stinge cu greu, iar văpaia căldurii lui Dumnezeu căzută în inima celui ce s-a lepădat de lume nu se va stinge și este mai cumplită decât focul.

ζητεῖ εαυτῷ ἐκδικησιν· οὗτος ἐστὶν ὁ σκοπὸς τῆς ἀγάπης· ἡ παιδεία τῆς ἀγάπης διὰ τὴν διόρθωσιν ἐστὶν, καὶ οὐκ εἰς ἐκδίκησιν 59–60 φωτίζων... ἀμοιβὴν] *Syr habet* *ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ* (BD 324, 8) = ὁ φωτίζόμενος τὴν διανοίαν πρὸς τὰς ἀμοιβὰς τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς 69 οὐχ'... ἐστίν] *Syr habet* *ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ* (BD 324, 16), *intell.* οὐ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν 70–71 τὴν... θεωροῦσιν] *Syr habet* *ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ ⲕⲁⲓⲁⲓⲧⲁⲡⲟⲥ* (BD 324, 17-18) = το αἶνιγμα τῆς εαυτοῦ

cf. 1 Cor. 13, 12

Ὁ οἶνος, ὅταν ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς τὰ μέλη εἰσέλθῃ, λανθάνει
 ὁ νοῦς τὴν ἀκριβείαν τῶν πραγμάτων· καὶ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ 325
 ὅταν κρατήσῃ νομὴν εἰς τὴν ψυχὴν, ἀπόλλει πᾶσαν μνήμην
 ὀράσεως ἐκ τῆς καρδίας.

Διάνοια εὐροῦσα τὴν σοφίαν τοῦ πνεύματος, ὡς ἄνθρωπος 80
 εὐρίσκων πλοῖον ἔτοιμον ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὅταν καθίσῃ ἐν
 αὐτῷ, διαβιβάζει αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ κόσμου τούτου,
 καὶ φθάσαι ποιεῖ τὴν νῆσον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Οὕτως ἐστὶν
 ἡ αἴσθησις τῶν μελλόντων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡσπερ νῆσος
 μικρὰ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ὁ προσεγγίζων αὐτῇ, οὐκέτι κοπιᾷ ἐν 85
 τοῖς κύμασι τῆς φαντασίας τοῦ αἰῶνος τούτου.

Ὁ ἔμπορος ὅταν τελειωθῇ *ὁ καιρὸς* αὐτοῦ, σπουδάζει
 ἀπελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ ὁ μοναχός, ὅσον ἀκμὴν
 ὑπολείπεται ὁ καιρὸς τῆς πράξεως αὐτοῦ, λυπεῖται χωρισθῆναι
 ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ· καὶ ὅταν αἰσθανθῇ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὅτι 90
 ἐξηγόρασε τὸν καιρὸν καὶ ἔλαβε τὸν ἀρραβῶνα αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ
 τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

Ὁ ἔμπορος, ὅσον ἐστὶν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὁ φόβος ἐν τοῖς
 μέλεσιν αὐτοῦ ἐστὶ, μήπως ἐπαναστῶσιν αὐτῷ τὰ κύματα καὶ
 βυθισθῇ ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτοῦ· καὶ ὁ μοναχός, ὅσον ἐστὶν 95
 ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ φόβος κατακρατεῖ τῆς πολιτείας αὐτοῦ, μήπως
 ἐξυπνισθῇ ὁ χειμῶν κατ' αὐτοῦ καὶ ἀπολεσθῇ τὸ ἔργον αὐτοῦ, τὸ
 ἐκ τῆς νεότητος αὐτοῦ ἕως γῆρως αὐτοῦ. Ὁ ἔμπορος τὴν χέρσον
 θεωρεῖ, καὶ ὁ μοναχὸς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.

Ὁ ναύτης τοὺς ἀστέρας βλέπει, ὅταν διαβαίνει ἐν μέσῳ τῆς 100
 θαλάσσης, καὶ πρὸς τοὺς ἀστέρας κατευθύνει τὸ πλοῖον αὐτοῦ,
 ἕως ἂν φθάσῃ τὸν λιμένα· καὶ ὁ μοναχὸς εἰς τὴν εὐχὴν βλέπει,
 διότι διορθοῖ αὐτὸν καὶ κατευθύνει τὴν πορείαν αὐτοῦ πρὸς
 ὁποῖον λιμένα εὐθύνει ἡ πολιτεία αὐτοῦ. Ἐν τῇ εὐχῇ θεωρεῖ
 ὁ μοναχὸς καθ' ὥραν, (ἵνα δείξῃ αὐτῷ) τὴν νῆσον, ἐν ἣ δῆσει 105
 τὸ πλοῖον αὐτοῦ ἐκ τοῦ φόβου, καὶ ἐκεῖθεν ἐφοδιάζεται καὶ 326

76 Când puterea vinului pătrunde în mădulare, *mintea* uită
 cum sunt toate în adevăr¹⁰, iar când pomenirea lui Dumnezeu
 stăpânește peste suflet, face să piară din inimă toată amintirea
 celor văzute.

80 *Cugetul* care a găsit înțelepciunea Duhului este ca un om
 care a găsit o corabie pregătită pe mare și, când se va așeza în ea,
 îl trece de pe marea lumii acesteia și îl face să ajungă în insula
 veacului viitor. Așa este și *simțirea* celor viitoare în această lume,
 ca o insulă mică în largul mării, iar cel care se apropie de ea nu
 mai obosește din cauza valurilor imaginației veacului acestuia.

87 Neguțătorul, când se termină vremea negustoriei lui, se
 silește să plece la casa sa, iar monahul, câtă vreme nu a atins
 piscul *făptuirii* sale, se întristează pentru despărțirea de trup,
 dar când simte în sufletul lui că a răscumpărat vremea și că
 și-a primit arvuna, dorește veacul viitor.

cf. Ef. 5, 16;
Col. 4, 5

93 Neguțătorul, câtă vreme este pe mare, e pătruns de frică în
 mădularele sale, ca nu cumva să se ridice valurile asupra lui și
 nădejdea muncii sale să se scufunde. Monahul¹¹, câtă vreme
 este în lume, stăpânește peste *făptuirea* sa și frica, nu cumva să
 se dezlănțuie furtuna peste el și să-și piardă *osteneala* adunată
 de la tinerețea sa până la bătrânețe. Neguțătorul privește spre
 țărâm, iar monahul spre clipa morții sale.

100 Navigatorul privește la stele atunci când străbate prin mij-
 locul mării și își îndreaptă corabia către stele până când ajun-
 ge la liman. Monahul privește la rugăciune¹², pentru că ea îl
 corectează și îi îndrumă călătoria spre orice liman îl conduce
viețuirea sa. Monahul privește la rugăciune în toată vremea,
 pentru ca ea să-i arate insula în care, ancorându-l, să-și scape

79 ὀράσεως] Syr habet ܡܘܨܝܘܬܐ (BD 325, 2) = (τῶν) ὀρωμένων 87 ὁ καιρὸς]
 Syr habet ܡܘܨܝܘܬܐ (BD 325, 8): eadem syr. vox legi potest zabn (καιρὸς) sive zeben (πράσις,
 πραγματεία)

εὐθύνεται πάλιν εἰς ἄλλην νήσον. Οὕτως ἐστὶν ἡ πορεία τοῦ μοναχοῦ ὅσον ἐστὶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ· ἀπὸ νήσου εἰς νήσον διαβαίνει καὶ ἀπὸ γνώσεως εἰς γνώσιν, καὶ ἐν τῇ ἀλλαγῇ τῶν νήσων συναντᾷ τὴν *ἄλλην τῆς γνώσεως*, ἕως ἂν ἔλθῃ ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην καταφθάσῃ 110 ἡ πορεία αὐτοῦ, ἐν ἣ οἱ οἰκοῦντες ἐν αὐτῇ οὐκ ἐμπορεῦνται πάλιν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐπαναπαύεται.

Μακάριος ὅστις ἡ πορεία αὐτοῦ οὐ συγχυθῆ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῷ ματαίῳ, ἔσωθεν τῆς μεγάλης θαλάσσης ταύτης· μακάριος ὅστις τὸ πλοῖον αὐτοῦ οὐκ ἐκλάσθη, καὶ φθάσει ἐν 115 χαρᾷ πρὸς τὸν λιμένα.

Ὁ νηχόμενος γυμνὸς καταδύνει ἐν τῇ θαλάσσει, ἕως ἂν εὕρῃ τὸν μαργαρίτην· καὶ ὁ σοφὸς μοναχὸς, γυμνὸς διαπορεύεται ἐν τῷ βίῳ, ἕως ἂν εὕρῃ ἐν ἑαυτῷ τὸν μαργαρίτην Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ὅταν εὕρῃ αὐτὸν, οὐκέτι κτᾶται σὺν αὐτῷ τί τῶν ὄντων. 120

Ὁ μαργαρίτης ἐν τοῖς ταμείοις φυλάττεται· καὶ ἡ τρυφή τοῦ μοναχοῦ ἔσωθεν τῆς ἡσυχίας συντηρεῖται.

Ἡ παρθένος ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοῖς πλήθεσι τῶν λαῶν καταβλάπτεται· καὶ ἡ διάνοια τοῦ μοναχοῦ ἐν ταῖς τῶν πολλῶν συντυχίαις. 125

Τὸ ὄρνειον ἐκ παντὸς τόπου πρὸς τὴν καλιὰν αὐτοῦ τρέχει τοῦ ποιῆσαι τέκνα· καὶ ὁ μοναχὸς ὁ ἔχων διάκρισιν ταχύνει εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτῷ καρπὸν ζωῆς.

Ὁ ὄφις, ὅταν θλασθῇ ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τηρεῖ· καὶ ὁ σοφὸς μοναχὸς *παραφυλάττεται* ἐν παντὶ 130 κα(κ)ῶ τὴν πίστιν αὐτοῦ, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Νεφέλη καλύπτει ἥλιον· καὶ λόγοι πολλοὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἀρξαμένην φωτίζεσθαι ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς εὐχῆς καλύπτουσι.

Τὸ ὄρνειον τὸ καλούμενον ἐρωδιός, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εὐφραίνεται καὶ ἀγαλλιᾶται, κατὰ τὸν λόγον τῶν σοφῶν, ὅταν 135 ἀφορίσῃ ἑαυτὸν ἐκ τῆς οἰκουμένης καὶ πορευθῆ εἰς ἔρημον 327

de frică vasul său și, de acolo, să-și ia cele de trebuință și să se îndrepte din nou spre o altă insulă. Așa este călătoria monahului câtă vreme se află în viața aceasta: el trece de la o insulă pe altă insulă și de la o cunoaștere la o altă cunoaștere, iar la schimbarea insulelor întâlnește cunoașteri diferite, până când va ieși din mare, și călătoria lui va ajunge la acea cetate adevărată ai cărei locuitori nu mai neguțătoresc, ci fiecare se odihnește în bogăția lui.

113 Fericit este cel a cărui călătorie nu s-a amestecat cu lumea aceasta deșartă înlăuntrul acestei mări mari. Fericit cel al cărui vas nu s-a sfărâmat, ci va ajunge cu bucurie la liman.

117 Înotătorul se afundă gol în mare până când găsește mărgăritarul. Iar monahul înțelept străbate viața gol, până când află în sine mărgăritarul Iisus Hristos și, când îl găsește, nu mai cumpără nimic¹³.

121 Mărgăritarul este păzit în vistierie, iar desfătarea¹⁴ pustnicului se păstrează înlăuntrul isihiei.

123 Fecioara aflată în adunări și în mulțime de popor se vatămă, iar *cugetul* monahului, în multele întâlniri.

126 Pasărea, oriunde s-ar găsi, aleargă la cuibul ei ca să facă pui, iar monahul cu discernământ se grăbește la chilia sa, ca să aducă în ea rod de viață.

129 Șarpele, când întregul trup îi este strivit, își păzește capul, iar monahul înțelept, în orice necaz, își păzește credința, care este începutul vieții lui.

132 Norul acoperă soarele, iar multele cuvinte acoperă sufletul care a început să se lumineze prin *contemplația* rugăciunii.

136 Pasărea numită erodiu, potrivit cuvântului înțelepților, se veselește și se bucură când se desparte pe sine de lumea locuită și

τοπον και οικηση εν αυτω. Ουτως και η ψυχη του μοναζοντος· εν εκεινω τω καιρω δεχεται την ουρανιον χαραν, οταν μακρυνθη εκ των ανθρωπων, και απελθων οικηση εν τη χωρα της ησυχιας και εκει προσδοκηση τον καιρον της εξοδου αυτης.

Physiologus syr.
17, 144, 150

Ἐρρέθη περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ λεγομένου σειρήνος, ὅτι ἕκαστος ἀκούων τοῦ μέλους τῆς φωνῆς αὐτοῦ, οὕτως ὅπως αἰχμαλωτίζεται ὀπίσω αὐτοῦ ἐν τῇ ὀδοιπορίᾳ τῆς ἐρήμου, ἕως ἂν ἐπιλάβηται ἐν τῇ ἠδύτητι τοῦ μέλους, καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ πέσει καὶ ἀποθάνῃ. Τοῦτο ἀπεικάζεται τῷ πράγματι τῆς ψυχῆς· ὅταν ἡ γλυκύτης ἢ οὐράνιος ἐμπέσῃ ἐν αὐτῇ, ἐκ τοῦ μέλους τῆς ἠδύτητος τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ τῶν ἐπιπτόντων ἐν αἰσθήσει ἐν τῷ νοῦ, οὕτως ὅλη ἀπέρχεται ὀπίσω αὐτῆς, ἕως ἂν ἐπιλάβηται τῆς ζωῆς ταύτης τῆς σωματικῆς καὶ στερηθῇ τὸ σῶμα τῶν ὀρέξεων αὐτοῦ καὶ ὑψωθῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης.

Δένδρον, ἐὰν μὴ ἀποβάλλῃ πρῶτον τὰ φύλλα τὰ πρότερα, οὐκ ἐκφέρει τοὺς νεαροὺς κλάδους· καὶ μοναχὸς, ἕως ἂν ἀπορρίψῃ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν μνήμην τῶν προτέρων αὐτοῦ, οὐκ ἐκφέρει νεαροὺς κλάδους ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ἄνεμος λιπαίνει τοὺς καρπούς· καὶ *ἡ μέριμνα* τοῦ Θεοῦ τοὺς καρπούς τῆς ψυχῆς.

Physiologus gr.
134

Μύαξ ἐν ᾧ ὁ μαργαρίτης τίκεται, γίνεται ἐν αὐτῷ εἶδος τι σπινθήρος ἐκ τῆς ἀστραπῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος δέχεται τὴν ὕλην, καθὼς λέγει ὁ λόγος, καὶ ἕως τούτου σάρεξ ἐστι ψιλὴ· καὶ ἡ καρδιά τοῦ μοναχοῦ, ἕως ἂν δεξηται τὴν ὕλην τὴν οὐράνιον ἐν συνέσει, τὸ ἔργον αὐτῆς ψιλόν ἐστι καὶ οὐκ ἔχει ἔσωθεν τοῦ μύακος τὸν καρπὸν τῆς παρακλήσεως.

Ὁ κύων ὁ λείων τὸ ῥινίν, ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ πίνει καὶ οὐκ οἶδε τὴν βλάβην αὐτοῦ ἐκ τῆς γλυκύτητος τοῦ αἵματος αὐτοῦ· καὶ ὁ μοναχὸς ὁ κλίνων πεῖν κενοδοξίαν, ἐκ τῆς ζωῆς αὐτοῦ συμπίνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τῆς βλάβης αὐτοῦ ἐκ τῆς γλυκύτητος τῆς ἐν ὥρᾳ γινομένης.

Petru Damaschin,
FGr 3, 127

pleacă în loc pustiu și locuiște în el. Așa este și sufletul pustnicului: în ceasul în care se depărtează de oameni primește bucuria cerească și pleacă să locuiască în locurile isihiei și acolo așteaptă vremea ieșirii sale.

S-a spus despre pasărea numită *sirin* că oricine aude cântarea glasului ei este robit cu totul în urma ei în călătoria prin pustie, până când uită, datorită dulceaței cântării, până și de viața aceasta și, apoi, cade și moare. Aceasta se aseamănă cu sufletul: când cade dulceața cerească în suflet, venită din cântarea textelor lui Dumnezeu¹⁵ care cad în el prin *simțirea* care este în *minte*¹⁶, întreg sufletul pleacă în urma ei, până când uită de viața aceasta trupească și trupul se lipsește de poftele lui și se înalță la Dumnezeu din această viață.

Dacă copacul nu își leapădă mai întâi primele frunze, nu va odrăsli ramuri noi, iar pustnicul, până ce nu va lepăda din inima sa amintirea celor de dinainte ale sale, nu va odrăsli ramuri noi prin Iisus Hristos.

Vântul îngrașă roadele, iar Duhul lui Dumnezeu, roadele sufletului.

Scoica în care se formează mărgăritarul dă naștere în sine la un fel de scânteie aprinsă din fulger¹⁷, precum se zice, și ia din aer materia, fiind până atunci o simplă coajă. Tot așa, și inima monahului, până când va primi materia cerească prin *înțelesuri fulgerătoare*, are o lucrare simplă, și înlăuntrul scoicii nu se găsește roada mângâierii.

Câinele care linge o pilă bea din propriul sânge și nu cunoaște vătămarea din cauza dulceaței sângelui său. Tot așa și pustnicul care se apleacă să bea din slava deșartă bea odată cu ea [seva] vieții lui și nu simte vătămarea care-i vine din dulceața de o clipă.

155 ἡ μέριμνα] *Syr habet* ~~μερίμνα~~ (BD 327, 18) = τὸ πνεῦμα

Ἡ δόξα ἡ κοσμική, ὡς πέτρα ἐστὶν ἐν τῇ θαλάσῃ σκεπαζομένη
ἐκ τῶν ὑδάτων καὶ οὐ γινώσκειται τῷ ναυτῇ, ἕως ἂν κρούσῃ καὶ
ὀπηθῇ ἐν αὐτῇ τὸ πλοῖον κάτωθεν καὶ πληρωθῇ ὕδατος· οὕτως 170
ἢ κενοδοξία ποιεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἕως ἂν βυθισθῇ αὐτὸν καὶ
ἀπολέσῃ αὐτόν· ἐρρέθη περὶ αὐτῆς τοῖς πατράσιν ὅτι *ἐν αὐτῇ*
πάλιν στρέφονται πάντα τὰ πάθη ἐν τῇ ψυχῇ τὰ ἄπαξ ἥττηθέντα
καὶ ἐξεληθόντα ἐξ αὐτῆς.

Evagrius, Cog 14

Avva Isaia,
CA 26

Νεφέλη μικρὰ σκεπάζει τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου, καὶ ὁ ἥλιος 175
μετὰ τὴν νεφέλην λίαν ἐστὶ *θερμός*· καὶ ἀκηδία μικρὰ σκεπάζει
τὴν ψυχὴν, καὶ ἡ χαρὰ ἢ μετ' αὐτὴν μεγαλὴ ἐστὶ.

Τοῖς λόγοις τῶν μυστηρίων τῶν ἐν τῇ θεῖα γραφῇ, χωρὶς εὐχῆς 329
καὶ αἰτήσεως βοήθειας παρὰ Θεοῦ, μὴ προσεγγίσης, ἀλλὰ λέγε·
“Κύριε, δός μοι λαβεῖν αἴσθησιν τῆς δυνάμεως τῆς ἐν αὐτοῖς”· 180

Κλεῖδα τῶν νοημάτων τῶν ἀληθινῶν, τῶν ἐν ταῖς θεαῖς
γραφαῖς, τὴν εὐχὴν λόγισαι εἶναι.

Ὅταν θελήσῃς προσεγγίσει τῷ Θεῷ τῇ καρδίᾳ σου, πρῶτον ἐν
τοῖς σωματικοῖς κόποις δεῖξον αὐτῷ τὸν πόθον σου· ἐκ τούτων
ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς πολιτείας. 185

Μεγάλως γὰρ προσεγγίζει ἡ καρδία τῷ Θεῷ ἐν τῇ ἐνδείᾳ τῆς
χρείας ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐνὸς εἶδους (τῆς τροφῆς), καὶ ἀκολουθεῖ
τοῖς ἔργοις. Καὶ ὁ Κύριος ἐκ τούτου ἐποίησε τὸν θεμέλιον τῆς
τελειώσεως.

Λόγισαι τὴν ἀργίαν ἀρχὴν σκοτώσεως τῆς ψυχῆς· σκοτώσις δὲ 190
ἐπι σκοτώσιν αἱ συντυχίαι τῶν λόγων, ἀφορμὴ δὲ τοῦ προτέρου
τὸ δεύτερον. Καὶ οἱ λόγοι τῆς ὀφελείας, οἱ ἀμέτρως γινόμενοι,
σκοτώσιν ἐμποιοῦσιν· εὐτελίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ πλήθει τῆς
ὁμιλίας, *καὶ ἐὰν* ἡ παρασκευὴ αὐτῆς εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ
ἐστίν· Ἡ σκοτώσις τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ἀταξίας τῆς πολιτείας γίνεται. 195

172 ἐν αὐτῇ] *intell.* δι' αὐτῆς, cf. SC 438, p. 200, 9 (δι' αὐτοῦ)

168 Slava luminească este ca o piatră în mare acoperită de ape,
pe care marinarul nu o cunoaște până ce corabia nu se lovește
de ea și își sparge fundul, umplându-se de apă. Tot așa face cu
omul și slava deșartă, până când îl afundă și îl pierde. S-a spus
despre ea de către Părinți că prin ea se întorc iarăși în suflet
toate patimile care au fost odată biruite și care au ieșit din el.

175 Un nor mic acoperă discul soarelui, iar după trecerea no-
rului soarele este foarte strălucitor. Tot așa și o mică akedie
acoperă sufletul, dar bucuria de după ea este mare.

178 Să nu te apropii de cuvintele tainelor din dumnezeiasca
Scriptură fără rugăciune și fără cererea ajutorului de la Dum-
nezeu, ci spune: „Doamne, dă-mi simțirea puterii din ele!”

181 Cheia *înțeleșurilor* adevărate din dumnezeieștile Scripturi
să socotești că este rugăciunea.

183 Când vrei să te apropii de Dumnezeu în inima ta, mai
întâi arată-I dorința ta prin cele trupești¹⁸. Din acestea este
începutul *viețuirii*.

186 Mult se apropie inima de Dumnezeu prin lipsa celor de
trebuință, prin folosirea unui singur fel de hrană, și așa se
supune *ostenelilor*¹⁹. Iar Domnul a făcut din aceasta temelie
desăvârșirii.

cf. Mt. 6, 11;
10, 9-10

190 Socotește nelucrarea începutul întunecării sufletului, iar
întâlnirile cu vorbărie [să le socotești] întunecare peste întu-
necare, prilejul primei fiind cele de-al doilea. Chiar și cuvîn-
tele de folos, dacă sunt fără măsură, produc întunecare, pen-
tru că sufletul ajunge de nestăpânit²⁰ prin mulțimea vorbăriei,
chiar dacă ea se face întru frica de Dumnezeu. Întunecarea
sufletului vine din neorânduiala *viețuirii*.

176 θερμός] *Syr habet* ... (BD 328, 15) = *hoc et* λαμπρός 194 και ἐὰν] *intell.* εἰ και

Τὸ μέτρον καὶ ὁ καιρὸς ἐν τῇ πολιτείᾳ, φωτίζουσι τὴν διάνοιαν 330
καὶ τὴν σύγχυσιν ἀποδιώκουσιν· ἡ σύγχυσις τῆς διανοίας, ἡ ἀπὸ τῆς
ἀταξίας, σκότωσιν ποιεῖ, καὶ ἡ σκότωσις θόλωσιν ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ.

Ἡ εἰρήνη ἐκ τῆς τάξεως γίνεται· καὶ τὸ φῶς ἐκ τῆς εἰρήνης 200
γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἐκ τῆς εἰρήνης ὁ καθαρὸς ἀηρ ἐν τῇ
διανοίᾳ. Καὶ πρὸς τὸ μέτρον τοῦ πελασμοῦ τῆς καρδίας πρὸς
τὴν σοφίαν, τοσοῦτον δέχεται τὴν χαρὰν παρὰ τοῦ Θεοῦ.
Διάκρισιν τῆς σοφίας τοῦ πνεύματος ἐκ τῆς τοῦ κόσμου
αἰσθάνη ἐν τῇ ψυχῇ σου· ἐν γὰρ τῇ σοφίᾳ τοῦ πνεύματος ἡ 205
σιωπὴ κατακρατεῖ τῆς ψυχῆς σου, ἐν δὲ τῇ κοσμικῇ σοφίᾳ
ἡ πηγὴ τοῦ μετεωρισμοῦ. Καὶ μετὰ τὴν εὐρεσιν τῆς πρώτης
σοφίας, πληροῦσαι ταπεινοφροσύνης πολλῆς καὶ ἐπιεικείας
καὶ εἰρήνης, τῆς βασιλευούσης πάντων τῶν λογισμῶν σου, καὶ 210
τὰ μέλη σου παύσονται καὶ ἡσυχάσουσιν ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ
τοῦ *στρινιασμοῦ*· μετὰ δὲ τὴν εὐρεσιν τῆς δευτέρας σοφίας,
κτᾶσαι τὴν ὑπερηφανίαν ἐν τῷ φρονήματί σου, καὶ λογισμοὺς
παρηλλαγμένους ἀρρήτους καὶ ταραχὴν τοῦ νοῦς καὶ
ἀναίδειαν τῶν αἰσθήσεων καὶ
γαυρίασιν.

211 στρινιασμοῦ] *intell.* ἀσελγείας, ὑπερηφανείας

Măsura și răstimpul [potrivit] în *viețuire* luminează *cugetul*
și alungă zăpăceala²¹. Zăpăceala *cugetului* care vine din ne-
orânduială produce întunecare, iar întunecarea produce în
suflet tulburare.

Pacea vine din orânduială, iar lumina se naște în suflet din
pace, iar din pace, văzduhul curat din *cuget*. După măsura
apropierii inimii de înțelepciune, ea primește bucurie de la
Dumnezeu. Trebuie să simți în sufletul tău deosebirea dintre
înțelepciunea Duhului și cea a lumii. Pentru că prin înțelep-
ciunea Duhului tăcerea stăpânește peste sufletul tău, în timp
ce înțelepciunea lumească este izvorul împrăștierii. După
găsirea primei înțelepciuni te umpli de multă smerită-cuge-
tare, de îngăduință și de pace, care împărățește peste toate
gândurile tale, iar mădularele tale se vor opri și se vor liniști
din tulburare și din mândrie. Iar după aflarea celei de-a doua
înțelepciuni dobândești mândrie în *cugetarea* ta și gânduri
schimbătoare de nespus și tulburare a *minții* și
agitare a simțurilor și
îndrăzneală.

BD 330, 13

213 γαυρίασιν] *intell.* αυθάδειαν

Λόγος ΛΗ'

(Ἔτερα ἀποφθέγματα περὶ διαφορᾶς τῶν κινήσεων τοῦ νοῦ)

Μὴ νομίσης ὅτι παρρησιασθήσεται ἐν προσευχῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος δεδεμένος ἐν τοῖς σωματικοῖς.

Ψυχὴ *σκνιφευουσα* στερεῖται τῆς σοφίας· ἡ δὲ ἐλεήμων σοφισθήσεται παρὰ τοῦ Πνεύματος.

Ὡσπερ ἔλαιον εἰς φαῦσιν τῆς λαμπάδος, οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη τρέφει τὴν γνῶσιν ἐν τῇ ψυχῇ.

Ἡ κλεῖς τῆς καρδίας τῶν θείων χαρισμάτων, ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ πλησίον δίδοται· καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς λύσεως τῆς καρδίας ἐκ τοῦ δεσμοῦ τοῦ σώματος, κατὰ τοσοῦτον ἀνοίγεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἡ θύρα τῆς γνώσεως.

Διάβασις τῆς ψυχῆς ἀπὸ κόσμου εἰς κόσμον, ἡ ὑποδοχὴ τῆς συνέσεώς ἐστι.

Τί ὠραία καὶ ἐπαινετὴ ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον, ἐὰν μὴ ἡ μέριμνα αὐτῆς περισπάσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Τί ἡδεῖα ἐστὶν ἡ συντυχία τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν πνευματικῶν, ἐὰν δυνηθῶμεν φυλάξαι μετ' αὐτῆς καὶ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Λοιπὸν καλὸν ἐστὶ φροντίσαι περὶ τούτων, ἕως οὗ ἐπιτρέπη τὸ ἄρμοζον· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ μὴ πεσεῖν προφάσει τούτου τῆς κρυπτῆς πολιτείας καὶ ἐργασίας καὶ ἀδιαλείπτου ὁμιλίας τῆς

* Aici se continuă *Cuvântul* 73 în *FR* 10 și începe *Memra* 46 în *BD*.
3 σκνιφευουσα] *intell.* φειδωλῆ

Cuvântul 38

*Alte cugetări*¹

Să nu socotești că omul încurcat în cele trupești² va avea îndrăzneală în rugăciune înaintea lui Dumnezeu.

Sufletul zgârcit este lipsit de înțelepciune, iar cel milostiv va fi înțelept de către Duhul.

Așa cum untdelemnul hrănește lumina lămpii, tot așa mila hrănește cunoștința înlăuntrul sufletului.

Cheia harismelor dumnezeiești este dată inimii prin iubirea față de aproapele³; și, potrivit cu măsura dezlegării inimii de legăturile cu trupul, se deschide înaintea ei ușa cunoștinței⁴.

Trecerea sufletului dintr-o lume în altă lume are loc prin primirea *înțeleșurilor fulgerătoare*.

Ce frumoasă și vrednică de laudă este iubirea față de aproapele, dacă grija față de ea nu ne tulbură de la iubirea față de Dumnezeu.

Cât de dulce este petrecerea cu frații noștri duhovnicești, dacă o putem păzi odată cu ea și pe cea cu Dumnezeu.

Așadar, bine este să ne îngrijim de acestea, până când îngăduie ceea ce este potrivit. Iar aceasta înseamnă să nu cazii, având astfel de pretexte, de la *făptuirea* ascunsă și de la neîntrerupta îndeletnicire în Dumnezeu. Tulburarea celei de-a doua (a îndeletnicirii în Dumnezeu) vine din întărirea celei dintâi. *Mintea* nu este capabilă de amândouă îndeletnicirile.

πρὸς τὸν Θεόν· ἡ σύγχυσις τοῦ δευτέρου, ἐκ τῆς τοῦ πρώτου 20
 συστάσεως. Οὐχ' ἴκανεῖ ὁ νοῦς πρὸς δύο ὁμιλίας.

Ἡ θεωρία τῶν κοσμικῶν, σύγχυσις ποιεῖ τῇ ψυχῇ τῇ
 ἀποταξαμένη αὐτοῖς διὰ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ· καὶ τῶν μὲν
 πνευματικῶν ἀδελφῶν ἡ ἀδιάλειπτος ὁμιλία βλάπτει, τῶν δὲ
 κοσμικῶν ἡ θεωρία ἡ ἐξωτέρα καὶ μόνη. 25

Τὴν προᾶξιν τὴν σωματικὴν οὐ καλύει ἡ ἀπάντησις τῶν
 αἰσθήσεων· ὁ δὲ θέλων ἐκ τῆς εἰρήνης τῆς διανοίας τρυγῆσαι
 τὴν χαρὰν ἐν τῇ ἐργασίᾳ *τῶν κρυπτῶν*, κἄν αἱ φωναὶ χωρὶς
 θεωρίας ταράσσουσι τὴν ἀνάπαισιν τῆς καρδίας αὐτοῦ.

In Apam, Dial.
625-626

Ἡ νεκρωσις ἡ ἐσωτέρα χωρὶς τῆς ἀργίας τῶν αἰσθήσεων οὐχ' 30
 ἴσταται· σωματικὴ πολιτεία ἐξυπνισμὸν τῶν αἰσθήσεων θέλει· ἡ
 δὲ ψυχικὴ πολιτεία τὸν ἐξυπνισμὸν τῆς καρδίας.

Ὡσπερ κρεῖττόν ἐστιν ἡ ψυχὴ, ἐν τῇ φύσει αὐτῆς, τοῦ σώματος,
 οὕτως κρεῖττόν ἐστι τὸ ἔργον τῆς ψυχῆς τοῦ ἔργου τοῦ σώματος·
 καὶ ὡσπερ ἐν πρώτοις προηγήσατο ἡ πλάσις τοῦ σώματος *τοῦ 35
 ἐμφυσηματος*, οὕτως καὶ τὰ σωματικὰ ἔργα προηγείται τοῦ
 ἔργου τῆς ψυχῆς.

Μεγάλῃ δύναμις, ἡ μικρὰ πολιτεία ἡ διαμένουσα αἰεὶ· καὶ
 σταγῶν ἀπαλῇ διαμένουσα τὴν πέτραν τὴν σκληρὰν κοιλαίνει. 332

Ὅταν προσεγγίσῃ ἀναστῆναι ἐν σοὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, 40
 ἡ νεκρωσις ἐκ πάντων ἐξυπνίζεται ἐν σοί, καὶ θερμαίνεται ἡ
 ψυχὴ σου ἐν χαρᾷ τῇ ἀνομοίῳ τῆς κτίσεως, καὶ συγκλείονται οἱ
 λογισμοὶ σου ἐντὸς σου ἐν τῇ ἡδύτητι τῇ ἐν τῇ καρδίᾳ σου.

Καὶ ὅταν μέλλῃ ὁ κόσμος ἀναστῆναι ἐν σοί, ὁ μετεωρισμὸς τῆς
 διανοίας πληθύνεται ἐν σοὶ καὶ τὸ φρόνημα τὸ μικρὸν καὶ ἄστατον. 45

Τὸν κόσμον καλῶ τὰ πάθη, ἅπερ κύει ὁ μετεωρισμὸς· καὶ ὅταν
 τεχθῶσι καὶ τελειωθῶσι, γίνονται ἁμαρτία καὶ ἀποκτενοῦσι τὸν
 ἄνθρωπον.

Petru Damaschin,
FGr 3, 69

28 τῶν κρυπτῶν] *intell.* τῇ κρυπτῇ

22 Vederea mirenilor produce tulburare în sufletul care s-a
 despărțit de ei pentru *făptuirea* cea întru Dumnezeu. Neîn-
 cetata tovărășie cu frații duhovnicești vatămă; în schimb, în
 cazul mirenilor, chiar și numai simpla lor vedere vatămă. *BD 331, 11*

26 Întâlnirile care au loc prin mijlocirea *simțurilor* nu împie-
 dică *ostenelile* trupești. Dar celui care vrea să secere din pacea
cugetului bucuria prin *făptuirea* ascunsă, îi tulbură odihna
 inimii chiar și auzirea unor glasuri fără vederea [celor care
 vorbesc].

30 Moartea dinlăuntru⁵ nu este durabilă fără oprirea lucrării
 simțurilor. *Viețuirea* trupească are nevoie de trezvia față de
 simțuri, iar *viețuirea* sufletească de trezvia inimii.

33 După cum sufletul este mai mare decât trupul prin firea
 lui, tot așa *făptuirea* sufletească este mai mare decât *viețuirea*
 trupească. Și după cum la început plămădirea trupului a pre-
 mers celei a sufletului, tot așa și faptele trupești [de dreptate]
 premerg *făptuirii* sufletești. *BD 331, 18*

38 Mare putere are o *viețuire* mică⁶, dar care durează mereu,
 după cum și picătura lină care cade mereu găurește piatra tare.

40 Când se apropie învierea omului duhovnicesc în tine, se tre-
 zește în tine moartea față de toate și sufletul tău se încălzește
 prin bucuria care nu este asemănătoare cu creația, și gândurile
 tale se închid înlăuntru din cauza dulceții din inima ta.

44 Iar când urmează să învie în tine lumea, atunci împraș-
 tierea *cugetului* se înmulțește în tine împreună cu *cugetarea*
 mărunță și nestatornică.

46 „Lume“ numesc patimile pe care le poartă în pânțele îm-
 praștierea. Iar când se nasc și ajung la maturitate, devin păcate
 și omoară omul.

35-36 τοῦ ἐμφυσηματος] *Syr habet* ~~...~~ (BD 331, 20) = τῆς ψυχῆς

Ὡσπερ οὐ γεννῶνται τέκνα χωρὶς μητρός, οὕτως οὐ γεννῶνται
πάθη χωρὶς τοῦ μετεωρισμοῦ τῆς διανοίας, καὶ οὐδὲ τελείωσις 50
τῆς ἁμαρτίας χωρὶς τῆς ὁμιλίας τῶν παθῶν.

Ὅταν πληθυνθῆ ἡ ὑπομονὴ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, σημεῖον
ἐστὶν ὅτι ἐλάβομεν ἐν τῷ κρυπτῷ τὴν χάριν τῆς παρακλήσεως·
ἰσχύς τῆς ὑπομονῆς ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν ἐννοιῶν τῆς χαρᾶς τῶν
ἐμπιπτόντων ἐν τῇ καρδίᾳ. 55

Ζωὴ ἐν Θεῷ, κατάπτωσις τῶν αἰσθήσεων· ὅτε δὲ ζήσει ἡ
καρδία, καταλίπτουσι αἱ αἰσθήσεις.

Ἡ ἀνάστασις τῶν αἰσθήσεων ἐστὶν ἡ νέκρωσις τῆς καρδίας,
καὶ ὅταν ἀναστῶσιν αἱ αἰσθήσεις, σημεῖον ἐστὶ τῆς νεκρώσεως
τῆς καρδίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. 60

Ἐκ τῶν ἀρετῶν, τῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων πραττομένων, οὐ
λαμβάνει ἡ συνείδησις τὴν εὐθύτητα.

Ἀρετὴ, ἣν *δι' ἄλλων* πράττει τις, οὐ δύναται καθᾶραι τὴν
ψυχὴν· πρὸς μισθὸν ἔργον λογίζεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἦν δὲ
ἐν ἑαυτῷ ποιήσει ἄνθρωπος, τελειοῖ τὰ ἀμφοτέρω· καὶ πρὸς 65
ἀνταπόδοσιν λογίζεται καὶ καθαρότητα ἐμποιεῖ. Διατοῦτο
χωρίσθητι τοῦ πρώτου καὶ ἀκολούθησον τῷ δευτέρῳ· ἐκτός
γὰρ μερίμνης τῆς ἐν τούτῳ, τὸ καταλεῖψαι τὸ ἄλλο, ἔκπτωσις
φανερὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ· τὸ δεύτερον δέ, καὶ τὸν τόπον τοῦ πρώτου
ἀναπληροῖ χωρὶς ἐνεργείας αὐτοῦ. 70

Ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀργία, ἀπώλεια ψυχῆς, καὶ πλείω τῶν
δαϊμόνων δύνανται βλάψαι αὐταί. 333

Τὸ σῶμα τὸ ἀσθενές, ὅταν καταναγκάσῃ εἰς περισσὰ ἔργα
τὰ ὑπὲρ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, σκότωσιν ἐπὶ σκότωσιν ἐν τῇ ψυχῇ
ἐντίθησι καὶ σύγχυσιν καὶ σκότωσιν μᾶλλον ἐπιφέρει. Τὸ δὲ σῶμα 75
τὸ ἰσχυρόν, ἐὰν ἐν τῇ ἀργίᾳ καὶ τῇ ἀναπαύσει ἐκδώσῃ αὐτό,
πᾶσα κακία τελειοῦται ἐν τῇ ψυχῇ τῇ οἰκουσίᾳ ἐν αὐτῷ, *καὶ ἐάν*
τις μεγάλως ἐπιθυμῇ τὸ ἀγαθόν· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν καὶ αὐτὴν τὴν
ἐννοιαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἣν εἶχεν, αἶρει αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ.

După cum pruncii nu se nasc fără mamă, tot așa nici patimile
nu se nasc fără împrăștierea *cugetului*. După cum nici săvârșirea
deplină a păcatului nu are loc fără convorbirea cu patimile. *BD 332, 11*

Când în sufletele noastre se înmulțește răbdarea, este semn
că am primit întru ascuns harul mângâierii. Tăria răbdării este
mai puternică decât imboldurile care dau început bucuriei⁷ și
care cad în inimă.

Viața în Dumnezeu este o încetare a lucrării *simțurilor*, iar
când va trăi inima, încetează lucrarea *simțurilor*⁸.

Învierea *simțurilor* este moartea inimii, iar când *simțurile*
înviază este un semn al morții inimii de la Dumnezeu.

Conștiința nu se îndreaptă prin virtuțile săvârșite printre
oameni.

Virtutea pe care o împlinește cineva pentru alții nu poate
să curețe sufletul; ea este socotită înaintea lui Dumnezeu ca o
simbrie și plătire a unei datorii. Dar cea pe care omul o săvâr-
șește în el însuși le desăvârșește pe amândouă: și i se socotește
ca răsplată, și lucrează curăția. De aceea, desparte-te de prima
[de virtute] și urmează-o pe a doua [curăția], fiindcă în afara
grijii pentru cea de-a doua, faptul de a o părăsi pe cealaltă este
o cădere vădită de la Dumnezeu. Iar cea de-a doua împlinește
locul primeia chiar și fără *făptuirea ei*⁹. *BD 332, 19*

Plăcerile¹⁰ și nelucrarea sunt pierzania sufletului și ele pot
să vatăme mai mult decât demonii.

Când silești trupul slăbit la *osteneli* peste puterea lui, vâri în-
tuneric peste întuneric în suflet și aduci mai degrabă tulburare și
întunecare. Iar când trupul este puternic, dacă îl dedai nelucrării
și plăcerilor, atunci în sufletul care locuiește în el se împlinește
toată răutatea, chiar dacă omul dorește cu tărie binele. Dar după
puțin, i se ia chiar și această *cugetare* care dorește binele. *BD 333, 22*

63 δι' ἄλλων] Syr habet *עליו* (BD 332, 18), intell. δι' ἄλλους

Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ μεθυσθῆ ἔν τῇ χαρᾷ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς καὶ 80
 ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ Θεοῦ, ἀναισθητεῖ τὸ σῶμα τῶν θλίψεων, 334
 καὶ ἐάν ἐστὶν ἀσθενες· βαστάζει γὰρ διπλοῦν βάρος καὶ οὐκ
 ἀπονεῖ· ἀλλὰ συναπολαύει καὶ συνεργεῖ τὸ σῶμα ἐν τῇ τρυφῇ τῆς
 ψυχῆς, *καὶ ἐάν* ἐστὶν ἀσθενες, ὅταν εἰσέλθῃ ἡ ψυχὴ εἰς ἐκείνην
 τὴν χαρὰν τοῦ πνεύματος. 85

Ἐὰν φυλάξης τὴν γλῶσσαν σου, ὦ ἀδελφέ, δίδοταί σοι παρὰ
 τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις τῆς κατανύξεως τῆς καρδίας, τοῦ θεάσασθαι
 ἐν αὐτῇ τὴν ψυχὴν σου, καὶ ἐν ταύτῃ εἰσερχῆ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ
 πνεύματος. Ἐὰν δέ ἡ γλῶσσα σου νικήσῃ σε, πιστευσόν μοι εἰς
 ὅπερ λέγω σοι, ὅτι οὐδέποτε δυνήσῃ ἐξελίξασθαι ἐκ τῆς σκοτώσεως. 90

«Ἐὰν οὐκ ἔχῃς καρδίαν καθαρὰν, ἔχε καὶ στόμα καθαρόν»,
 ὡς ὁ μακάριος Ἰωάννης εἶπεν.

inc Ὅταν θελήσῃς νοθετηῆσαι τινὰ εἰς τὸ ἀγαθόν, πρῶτον
 ἀνάπαυσον αὐτὸν σωματικῶς, καὶ τίμησον αὐτὸν ἐν λόγῳ
 ἀγάπης· οὐδὲν γὰρ οὕτως *πείθει* τὸν ἄνθρωπον [καὶ] 95
 αἰδεῖσθαι, καὶ *ποιεῖ* μεταλλαγῆναι ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ ἐπὶ
 τὰ βελτίονα, εἰ μὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ καὶ ἡ τιμὴ, ἥνπερ θεωρεῖ
 ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσον γὰρ εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ εἰσέλθῃ τις, 335
 τοσοῦτον παρορησιάζεται ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν τῇ εὐχῇ αὐτοῦ·
 καὶ ὅσον ἐκ πολλῶν ἐλκυσθῆ ὁ ἄνθρωπος, στερεῖται τῆς
 βοηθείας τοῦ Θεοῦ. 100

Μὴ λυποῦ εἰς τὰς πυρῶσεις τοῦ σώματος, διότι ὁ θάνατος
 ἀναλαμβάνει αὐτὰς παρὰ σοῦ τελείως.

Μὴ φοβοῦ θάνατον, διότι ὁ Θεὸς ἠτοίμασε τοῦ ποιῆσαι σε
 ἐπάνωθεν αὐτοῦ.

80 Când sufletul se îmbată de bucuria nădejzii sale și de ve-
 selia întru Dumnezeu, trupul nu mai simte neccazurile, chiar
 dacă este neputincios. Pentru că poartă o povară dublă și nu
 obosește. Dar trupul, chiar dacă este slăbit, se desfată și lu-
 crează împreună cu sufletul la desfătarea acestuia, când suffle-
 tul intră în acea bucurie întru Duhul.

86 Dacă îți păzești limba, o, frate, ți se va da de la Dumne-
 zeu harul străpungerii inimii¹¹, ca să-ți vezi în ea sufletul și,
 prin ea, vei intra în bucuria Duhului. Iar dacă limba te va
 birui, crede ce-ți spun, că niciodată nu vei putea să scapi de
 întunecare.

91 „Dacă nu ai inimă curată, să ai cel puțin gura curată“,
 după cum a spus fericitul Ioan.

93 Când vrei să sfătuiești pe cineva pentru un lucru bun,
 mai întâi odihnește-l trupește și cinstește-l cu un cuvânt
 de iubire. Pentru că nimic nu-l face pe om să se rușineze și
 nu-l convinge să se schimbe de la răutatea sa la cele bune
 cât fac bunurile trupești și cinstirea pe care o vede din par-
 tea ta.

98 Pentru că în măsura în care intră cineva în lupta pentru
 Dumnezeu, în aceeași măsură inima lui are îndrăzneală la ru-
 găciune. Și în măsura în care omul este atras de cele multe, în
 aceeași măsură este lipsit de ajutorul lui Dumnezeu.

101 Să nu te întristezi de aprinderile trupului, pentru că moar-
 tea le va lua cu desăvârșire de la tine.

103 Nu te teme de moarte, pentru că Dumnezeu te va face mai
 presus de ea.

BD 335, 15-16

Λογος ΛΘ

Περὶ τῆς ἀγγελικῆς κινήσεως τῆς πρὸς προκοπὴν τῆς ψυχῆς
ἐν τοῖς πνευματικοῖς, διὰ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ
ἐξυπνιζόμενοι ἐν ἡμῖν

Πρώτη *έννοια*, ἡ ἐκ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἐμπίπτουσα
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἡ ὀδηγοῦσα τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ζωὴν, περὶ *τῆς
ἐξοδου* τῆς φύσεως ταύτης ἐμπίπτει τῇ καρδίᾳ.

Τοῦτῳ τῷ λογισμῷ ἀκολουθεῖ φυσικῶς ἡ καταφρόνησις τοῦ
κόσμου, καὶ ἐκ τούτου ἔρχεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πᾶσα κίνησις
ἀγαθὴ ἡ ὀδηγοῦσα αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν.

Ὡσπερ θεμέλιόν τινα τίθησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ δύναμις ἡ
θεϊκὴ ἡ ἀκολουθοῦσα αὐτῷ, ὅτε θελήσει φανερωῦσαι ἐν αὐτῷ τὴν
ζωὴν, ταύτην τὴν έννοιαν ἦν εἰρήκαμεν, ἐὰν μὴ σβέσῃ αὐτὴν ὁ
ἀνθρώπος ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ταῖς βιωτικαῖς καὶ τῇ ματαιολογίᾳ,
ἀλλὰ ἀύξηση ταύτην τὴν έννοιαν ἐν *ἡσυχίᾳ καὶ διαμένη ἐν
ἐαυτῷ θεωρῶν καὶ σχολάζων ἐν αὐτῇ*, πρὸς τὴν θεωρίαν τὴν
βαθεῖαν, τὴν μὴ δυναμένην ἐκφρασθῆναι ὑπό τινος, ἄγει αὐτόν.

Τοῦτον τὸν λογισμὸν ὁ σατανᾶς πολλὰ μισεῖ, καὶ ἐν πάσῃ
δυνάμει αὐτοῦ πολεμεῖ ἐκτίλει αὐτόν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἰ
δυνατὸν ἦν, δοῦναι αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὅλου τοῦ κόσμου, ἵνα
τῷ περισπασμῷ τουτῷ ἀπαλείψῃ ἐκ τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου
τὸν λογισμὸν τοῦτον, προθύμως ἐποίει τοῦτο· γινώσκει γὰρ ὁ
δόλιος ὅτι ἐὰν οὗτος ὁ λογισμὸς μείνῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, πάλιν

* Αἰεὶ ἰncepe Cuvântul 39 ἰn FR 10 ἰσι Memra 47 ἰn BD.
1 έννοια] intell. κίνησης 2-3 τῆς ἐξοδου] hoc et τοῦ προσκαίρου

Cuvântul 39*

Despre mișcările îngerești trezite ἰn noi de lucrările
proniatoare ale lui Dumnezeu spre sporirea
sufletului ἰn cele duhovnicești

BD 335, 17-18

Prima mișcare venită din iubirea de oameni a lui Dumne-
zeu, care, după ce cade ἰn om, ἰi conduce sufletul la viață, este
cea căzută ἰn inimă [descoperindu-i cele] despre ieșirea din
această lume vremelnică.

Acestui gând ἰi urmează ἰn mod firesc disprețuirea lumii,
iar de aici vin ἰn om toate mișcările frumoase care ἰl conduc
la viață.

BD 336, 2

Dumnezeiasca putere care ἰl urmează pe om, atunci când
vrea să arate ἰn el viața, pune ἰn el ca temelie această mișcare
despre care am vorbit. Dacă omul nu stinge această mișcare
prin legăturile grijilor vieții ἰi prin grăierea ἰn deșert, ci o spo-
rește ἰn sufletul lui prin adunarea neîncetată ἰn sine ἰnsuși ἰi
prin privirea la ea, aceasta ἰl duce către contemplația adâncă,
pe care nimeni nu poate să o exprime ἰn cuvinte.

Satana urăște mult acest gând ἰi ἰl războiește cu toată pute-
rea ca să ἰl smulgă din om. Dacă i-ar fi cu puțință, i-ar da omu-
lui ἰmpărăția ἰntregii lumi, pentru ca prin această ἰmprăștiere
să șteargă din cugetul lui acest gând – ἰi altfel nu ar face¹–,
ἰntrucât știe vicleanul că, dacă această pomenire rămâne ἰn

cf. Mt. 4, 8-9

BD 336, 12-13

11-12 ἡσυχία... αὐτῇ] Syr habet $\sigma\alpha\delta\iota$ $\kappa\epsilon\tau\omega$ $\sigma\alpha\delta\iota$ $\tau\alpha\iota$ $\kappa\lambda\alpha\sigma\iota\sigma\iota$ $\kappa\lambda\alpha\sigma\iota\sigma\iota$ ... $\sigma\alpha\delta\iota$ (BD 336,
7-8) = ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ διαμένη συνεχῶς ἐν ἑαυτῷ θεωρῶν αὐτὴν

ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐν τῇ γῆ ταύτῃ τῆς πλάνης οὐχ' ἴσεται, καὶ αἱ μηχαναὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν οὐκ ἐγγίζουσιν, [οὐχὶ περὶ τοῦ πρῶτου ἐκείνου λογιμοῦ τοῦ κινουντος ἐν ἡμῖν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου ἐν τῇ ὑπομνήσει αὐτοῦ λογισόμεθα τοῦτον, ἀλλὰ περὶ τοῦ πληρώματος τοῦ πράγματος τούτου τοῦ ἐντιθεμένου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀχωρίστως, καὶ ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸ θαυμάσαι αὐτόν, συνιστῶντος τοῦτον πάντοτε· ἐκεῖνος γὰρ ὁ λογισμὸς ἐστὶ σωματικὸς, οὗτος δὲ θεωρία ἐστὶ πνευματικὴ καὶ χάρις θαυμαστή], καὶ ἐννοίαις λαμπραῖς ἢ θεωρία αὕτη ἐνδεδυμένη ἐστὶ· καὶ ὁ ἔχων ταύτην, τὸν κόσμον τοῦτον οὐκ ἐξετάζει καὶ πρὸς τὸ σῶμα τοῦτο οὐκ ἐμμένει.

Ἀληθῶς ὄντως, ὦ ἀγαπητοί, εἰ ἀφήκεν ὁ Θεὸς τὴν ἀληθῆ ταύτην θεωρίαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὀλίγον καιρὸν, εἶχεν ἂν ὁ κόσμος μείναι ἀδιάδοχος.

Αὕτη ἡ θεωρία δεσμός ἐστίν, ᾧ τινι ἢ φύσει οὐ δύναται στήναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Καὶ τῷ λαμβάνοντι ταύτην τὴν ἀδολεσχίαν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, χάρις ἐστὶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἰσχυροτέρα πασῶν τῶν ἐργασιῶν τῶν ἰδικῶν, ἣτις δίδοται τοῖς ἐν τῇ τάξει τῇ μεσῇ οὔσι, τοῖς ἐν εὐθύτητι καρδίας ἐπιθυμοῦσι τὴν μετάνοιαν. Καὶ δίδοται ἀκριβῶς οἷς γινώσκει ὁ Θεὸς ὅτι πρέπει αὐτοῖς ἀναχωρήσαι ἀληθῶς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου πρὸς τὴν κρείττονα ζωὴν διὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τὸ ἀγαθόν, ὅπερ εὖρεν ἐν αὐτοῖς· αὐξάνει δὲ καὶ διαμένει πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ οἰκίῃ τῇ ἀναχωρητικῇ τῇ ἰδιαζούσῃ.

Ταύτην ἐν εὐχαῖς αἰτησώμεθα· ὑπὲρ ταύτης ἀγρυπνίας μακρὰς ποιήσωμεν· καὶ ὡς χάριν μὴ ἔχουσαν ὁμοίωσιν, διὰ δακρῶν ὑπὲρ αὐτῆς τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ἵνα παράσχῃ ἡμῖν αὐτήν, καὶ οὐκέτι πάλιν ἀτονήσομεν ἐν τῷ μόχθῳ τοῦ κόσμου τούτου.

Αὕτη ἡ ἀρχὴ τῶν λογιμῶν τῆς ζωῆς, ἡ τελειοῦσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πλῆρωμα τῆς δικαιοσύνης.

om, *cugetul* lui nu mai rămâne în acest pământ al rătăcirii², iar uneltirile sale nu se pot apropia împotriva lui. Nu spunem aceasta despre acel prim gând care mișcă în noi pomenirea morții prin amintirea de ea, ci despre plinătatea acestei lucrări, care așază în om în mod nedespărțit de el pomenirea morții, iar prin cugetarea la ea îl aduce întotdeauna la starea de *minunare*. Pentru că acel gând este trupesc, în timp ce acesta este o contemplație duhovnicească și un har minunat, iar această vedere este îmbrăcată în *mișcări* luminoase, și cel care o are nu mai iscodește această lume, nici nu mai stăruie în cele ale acestui trup.

Cu adevărat, o, iubiților, dacă Dumnezeu ar fi lăsat oamenilor această vedere doar puțină vreme, lumea ar fi rămas fără moștenitori.

Această vedere este o legătură în fața căreia firea nu poate să stea, iar pentru cel care a primit această comuniune lăuntrică³ în sufletul său, ea este un har de la Dumnezeu mai puternic decât toate ostenele lui ascetice, har care se dă celor aflați în etapa de mijloc și care doresc pocăința întru dreptatea inimii. Și li se dă tocmai celor pe care Dumnezeu îi știe că trebuie să plece cu adevărat din lumea aceasta la viața mai bună datorită voii Lui celei bune, pe care a găsit-o în ei⁴. Dar el crește⁵ și rămâne în ei prin locuirea singuratică a omului cu sine însuși.

BD 337, 4-5

Să cerem această vedere prin rugăciuni și pentru ea să facem privegheri îndelungate și să ne rugăm Domnului cu lacrimi pentru ea, ca El să ne-o dea ca pe un dar fără asemănare, și nu vom mai slăbi iarăși în osteneala acestei lumi.

Acesta este începutul *mișcării* vieții care desăvârșește în om plinirea dreptății.

Περὶ τῆς δευτέρας ἐργασίας ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

Ἔργασία ἐτέρα μετὰ ταύτην, ὅτε πορεύεται ἄνθρωπος καλῶς 50
ἐν πολιτείᾳ ἀγαθῇ καὶ φθάσει ἀνελεθεῖν τὸν βαθμὸν τῆς μετανοίας
καὶ ἐγγίσει γεύσασθαι τῆς θεωρίας *καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῆς*,
ἥνικα καταλάβῃ αὐτὸν χάρις ἄνωθεν γεύσασθαι τῆς ἡδύτητος τῆς
γνώσεως τοῦ πνεύματος. Ἡ ἀρχὴ ἐστὶν ἐντεῦθεν· προηγουμένως
περὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ βεβαιούται, καὶ 55
ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὴν κτίσιν φωτίζεται, *καὶ* τῇ συστάσει
τῶν λογικῶν καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ τῇ πολλῇ περὶ αὐτῶν·
ἐντεῦθεν ἄρχεται ἐν αὐτῷ ἡ ἡδύτης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πύρρωσις
τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ καιομένης, τῆς καιούσης
τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Καὶ ταύτης τῆς δυνάμεως 60
αἰσθάνεται τις, [ὅτε] ἐν πάσαις ταῖς φύσεσι τῆς κτίσεως καὶ ἐν
παντὶ πράγματι συναντῶντι αὐτῷ. Καὶ ἅπαξ ἅπαξ μεθύσκειται ἐν
αὐτῇ ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ διαλύονται αὐτοῦ τὰ μέλη καὶ μένει ἡ διάνοια 338
αὐτοῦ ἐκκληττομένη, καὶ αἰχμαλωτίζεται ἡ καρδιά αὐτοῦ ὀπίσω
τοῦ Θεοῦ, καὶ γίνεται οὕτως, καθὼς εἶπον, ὡσπέρ τις μεθύων 65
ἀπὸ οἴνου· καὶ ὅσον ἐνδυναμοῦνται αἱ αἰσθήσεις αἱ ἐσωτικαί,
τοσοῦτον ἐνδυναμοῦται καὶ αὕτη ἡ θεωρία· καὶ ὅσον ἀγωνίζεται
πολιτεύεσθαι καλῶς καὶ φυλάξαι καὶ ἐργάζεσθαι ἐν τῇ ἀναγνώσει
καὶ ἐν ταῖς εὐχαῖς, τοσοῦτον στερεοῦται καὶ βεβαιοῦται ἐν αὐτῷ
ἡ δύναμις *αὐτῆς*. Ὅντως ἀληθῶς, ὡ ἀδελφοί, τούτῳ ἔρχεται 70
ἐν καιρῷ καιρῷ τὸ μὴ μνημονεῦσαι ἑαυτὸν ὅτι φορεῖ τὸ σῶμα
τοῦτο, καὶ οὐ γινώσκει ὅτι ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Αὕτη ἡ ἀρχὴ τῆς θεωρίας τῆς πνευματικῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ,
καὶ αὕτη ἡ ἀρχὴ πασῶν τῶν ἀποκαλύψεων τῆς διανοίας, καὶ ἐν
αὐτῇ ἡ διάνοια αὐξάνεται ἐν τοῖς κρυπτοῖς καὶ ἐνδυναμοῦται, 75
καὶ ἐν αὐτῇ ἐκβιβάζεται πρὸς τὰς ἄλλας τὰς ὑπερβαίνουσας

52 καὶ?... αὐτῆς] Syr habet ⲙⲁⲛⲁⲛⲁ (BD 337, 14) = τῆς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ

Despre a doua lucrare din om

50 O altă lucrare după aceasta – când omul merge bine în
această *viețuire* frumoasă și ajunge să se înalțe de la treapta po-
câinței și se apropie să guste din *contemplația fapturii* sale –
este când îl cuprinde harul cel de sus ca să guste din dulceața
cunoștinței Duhului. Începutul acesteia este de aici: mai întâi
este încredințat despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu pen-
tru om și este luminat cu privire la iubirea Lui față de creație,
de alcătuirea ființelor raționale și de multa Lui grijă pentru
ele. De aici vine în el dulceața lui Dumnezeu și căldura iubirii
Lui, care arde în inimă și mistuie patimile sufletului și ale tru-
pului. Iar această putere o simte cineva în toate firile creației
și în tot lucrul, când acestea se întâlnesc cu el. Și se îmbarcă de
această putere ca de vin, mădulele i se înmoaie, *cugetul* său
rămâne încremenit⁶, iar inima i se robește în urma lui Dum-
nezeu și ajunge așa, după cum am spus, ca un om beat de vin.
Și după cât prind putere *simțurile* lăuntrice, pe atât prinde
putere și această vedere. Și pe cât se îngrijește de *viețuire* și
de trezvie⁷ și se ostenește în citire și în rugăciune, pe atât se 8
întărește și devine neclintită în el puterea acestei vederi. Cu
adevărat, fraților, uneori, după aceasta, omul ajunge să nu-și
mai amintească de sine că poartă acest trup și nu mai știe că
se află în această lume.

73 Acesta este începutul vederii duhovnicești în om și ace-
sta este începutul tuturor descoperirilor *părții înțelegătoare* și
prin această [vedere] *partea înțelegătoare* sporește în cele as-
cunse și prinde putere și prin ea se strămută către celelalte,

56 p. καὶ¹] *subintell.* φωτίζεται
intell. κατὰ καιρὸν

70 αὐτῆς] *intell.* τῆς θεωρίας

71 ἐν... καιρῷ]

τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ συντόμως λέγω, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς μετανίστανται πρὸς τὸν ἄνθρωπον πᾶσαι αἱ θεωρίαι αἱ θεῖαι καὶ ἀποκαλύψεις τοῦ Πνεύματος, αἷ δέχονται οἱ ἅγιοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ἅπερ ἡ φύσις γνῶναι δύναται ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ χαρίσματα καὶ ἀποκαλύψεις.

Αὕτη ἡ ρίζα τῆς αἰσθησεως ἡμῶν τοῦ δημιουργοῦ ἡμῶν.

Μακάριος ὁς ἐφύλαξε τοῦτον τὸν σπορον τὸν ἀγαθόν, ὅταν πέση ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ ἠῤῥησεν αὐτὸν καὶ οὐκ ἐσκόρπισεν αὐτὸν ἐξ αὐτοῦ ἐν τοῖς ματαίοις καὶ ἐν τῷ μετεωρισμῷ τῶν παρερχομένων.

care depășesc firea omenească. Și, ca să spun pe scurt, prin ea îi sunt date omului toate contemplațiile dumnezeiești și descoperirile Duhului, pe care sfinții le primesc în această lume și pe care firea le poate cunoaște în viața aceasta, harisme și descoperiri.

Aceasta este rădăcina *simțirii* de către noi a Ziditorului nostru.

Fericit este cel care a păzit această sămânță bună când a căzut în sufletul lui și a sporit-o, și nu și-a risipit-o prin cele deșarte și prin împrăștierea în cele trecătoare.

cf. Mt. 4, 26-27;
Lc. 8, 5-8

Λόγος Μ

Περὶ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἐν τῇ ψυχῇ γινομένης ἐν παντὶ
καιρῷ· τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, καὶ ἐκβιασμός ἐν τοῖς
δεξιῶις καὶ ἀριστεροῖς γινόμενος

339

Ἴδωμεν, ὦ ἀγαπητοί, ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς εὐχῆς, ἐὰν ἔχωμεν θεωρίαν ἐν τοῖς στίχοις τῆς *μελέτης* καὶ τῆς εὐχῆς· αὕτη γὰρ γίνεται ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς ἡσυχίας.

Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ γινόμεθα ἐν τῇ σκοτώσει, μὴ παραχθῶμεν, καὶ μάλιστα ἐὰν μὴ ἔξ ἡμῶν ἡ αἰτία ταύτης ἐστί· τῇ προνοίᾳ γὰρ τοῦ Θεοῦ λογίζου ταύτην, διὰ τὰς αἰτίας ἄσπερ οἶδεν αὐτὸς ὁ Θεὸς μόνος. Καὶ γὰρ ἐν καιρῷ τινὶ πνίγεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ γίνεται ὡς ἐν κύμασι. Καὶ ἐὰν ἀναγῶ τις εἰς γραφὴν, καὶ ἐὰν λειτουργήσῃ καὶ ἐν παντὶ πράγματι ἐγγίση, σκότῳ ἐπι σκότῳ λαμβάνει καὶ *ἐξέρχεται* ὁ τοιοῦτος. Καὶ πολλάκις οὐδὲ προσεγγίσει ἀφίεται, καὶ οὐ πιστεύει παντελῶς ὅτι δέχεται ἀλλοίωσιν καὶ γίνεται ἐν εἰρήνῃ. Αὕτη ἡ ὥρα πεπλήρωται ἀπογνώσεως καὶ φόβου, καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ παράκλησις τῆς πίστεως αὐτοῦ τελείως ἐκβάλλεται ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ ὅλη ἐξ ὅλου πληροῦται δισταγμοῦ καὶ φόβου.

Οἱ πειρασθέντες ἐν τῷ κύματι τῆς ὥρας ταύτης, ἐκ τῆς πείρας γινώσκουσι τὴν ἀλλοίωσιν τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐν τῷ τελει αὐτῆς. Οὐκ ἀφεῖ δὲ ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν ἐν τοῦτοις ἡμέραν τελείαν, εἰ δὲ

*Aici începe Cuvântul 57 în FR 10 și Memra 48 în BD.

** Titlul este redat după siriacă.

Cuvântul 40*

Despre schimbarea care se petrece în suflet în toată vremea;
despre lumină și despre întuneric și despre învățătura pe care
sufletul o primește prin cele de-a dreapta
și prin cele de-a stânga**

BD 339, 1-2

Să fim atenți, o, iubitorilor, în sufletul nostru în ceasul rugăciunii dacă avem o *contemplație* în stihurile psalmodiei și ale rugăciunii. Pentru că aceasta vine din adevărata isihie.

Iar în vremea în care suntem în întunecime, să nu ne tulburăm, mai ales când cauza acesteia nu vine de la noi. Socotește-o ca venind prin pronia lui Dumnezeu din cauze pe care numai Dumnezeu singur le știe. Pentru că uneori sufletul nostru se înăbușe și se află ca în mijlocul valurilor. Chiar dacă cineva citește Scriptura, chiar dacă își săvârșește liturghia din chilie¹, și de orice lucru se apropie, primește întuneric peste întuneric și își părăsește lucrarea. Adeseori, nu este lăsat nici măcar să se apropie [de slujire] și nu mai crede deloc că se va schimba și că va ajunge la pace. Această vreme este plină de deznădejde și de frică, iar nădejdea în Dumnezeu și mângâierea credinței în El sunt scoase cu totul din suflet, care se umple cu totul de îndoială și de frică.

Cei care au fost încercați de valul acestui răstimp cunosc din experiență schimbarea care vine la sfârșitul lui. Pentru că Dumnezeu nu lasă sufletul în acestea o zi întreagă – fiindcă

2 μελετης] Syr habet ~~μελετης~~ (BD 339, 4) = ψαλμωδίας, ὕμνωδίας 10 ἐξέρχεται] intell. παραιτεῖται

μή, εἶχεν ἀπολέσθαι ἡ ψυχὴ τῆς ἐλπίδος τῶν χριστιανῶν, [ἀλλὰ
ταχέως ἐκβασιν ποιεῖ αὐτῇ]· ἐάν δέ ἐπί πλείον ἐπιμείνη ἡ ὄχλησις 20
τῆς σκοτώσεως ταύτης, *ἀλλοίωσιν ζωῆς ἐκ τοῦ μέσου αὐτῆς
ἐκδέχου* ἐν τάχει.

Σοὶ δέ, ὦ ἄνθρωπε, ὑποτίθεται καὶ συμβουλευω σοι· ἐάν οὐκ
ἔχῃς ἰσχὴν κρατῆσαι ἑαυτοῦ καὶ πεσεῖν ἐπὶ πρόσωπόν σου ἐν 340
τῇ εὐχῇ, ἔλιξον τὴν κεφαλὴν σου ἐν τῷ παλλίῳ σου καὶ κοιμοῦ, 25
ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὥρα αὕτη τῆς σκοτώσεως ἀπὸ σοῦ, ἐκ δέ τοῦ
σηνηώματος σου μὴ ἐξέλθῃς.

Τοῦτον τὸν πειρασμὸν πειράζονται μάλιστα οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ
τῆς διανοίας ἐπιθυμοῦντες διάγειν καὶ τὴν παράκλησιν τῆς
πίστεως ἐπιθυμοῦντες ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν· διατοῦτο πλεον 30
τῶν ἀπάντων, ὀδύνην καὶ κόπον αὐτοῖς ποιεῖ αὕτη ἡ ὥρα
ἐν τῷ δισταγμῷ τῆς διανοίας. Ἀκολουθεῖ δέ αὐτῇ ἰσχυρῶς
ἡ βλασφημία· καὶ ποτὲ μὲν δισταγμὸς περὶ τῆς ἀναστάσεως
συμβαίνει αὐτῷ καὶ ἄλλα, ἅπερ οὐ δεῖ ἡμᾶς ἐξειπεῖν· τούτων
πάντων ἐν πείρᾳ πολλάκις γηγόναμεν καὶ πρὸς παράκλησιν 35
τῶν πολλῶν ἐγράψαμεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον. Οἱ ἐν τοῖς ἔργοις
τοῖς σωματικοῖς μόνον διάγοντες, ἐξῶθεν οὗτοί εἰσι παντελῶς.
Ἀκηδία ἔρχεται αὐτοῖς, ἡ πᾶσιν ἐκδηλὸς ὑπάρχουσα, καὶ
κεχωρισμένη ἐστὶ τοῖς τρόποις ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ ὑγεία τούτου καὶ ἡ ἰατρεία ἐκ τῆς ἡσυχίας βρῦει – τοῦτό 40
ἐστὶν ἡ παράκλησις αὐτοῦ –, ἐν τῇ συντυχίᾳ δέ οὐδέποτε
δεχεται τὸ φῶς τῆς παρακλήσεως, καὶ ἐν ὁμιλίαις ἀνθρώπων
οὐ θεραπεύεται. Ἀλλὰ πρὸς καιρὸν ἀναπαύεται καὶ μετὰ
ταῦτα ἐπανίσταται αὐτῷ ἰσχυρότερον. Καὶ δέεται ἀναγκαίως
ἀνθρώπου πεφωτισμένου, τοῦ ἔχοντος πείραν ἐν τούτοις, 45
φωτισθῆναι παρ' αὐτοῦ καὶ ἐνδυναμωθῆναι ἐν παντὶ καιρῷ τῆς
χρείας, οὐχὶ πάντοτε.

21–22 ἀλλοίωσιν... ἐκδέχου] *Syr habet* *καὶ ἐκδέχου* *καὶ ἐκδέχου* (BD 339, 19–20) =

altfel sufletul și-ar pierde viața și nădejdea pe care o au creș-
tinii –, ci degrabă îl scoate la liman. Iar dacă tulburarea acestei BD 339, 19
întunecimi ar mai dura puțină vreme, din mijlocul ei ar răsări
grabnic o schimbare către viață.

21 Însă tu, omule, te îndemn și te sfătuiesc, că dacă nu ai pu-
tere să te stăpânești pe tine însuși și să cazi cu fața la pământ
în rugăciune, atunci să îți înfășori capul cu mantia și să dormi
până când va trece această vreme de întunecare de la tine, dar
din chilia ta să nu ieși.

22 Cu această ispită sunt ispitiți mai cu seamă cei care doresc
să petreacă în *viațuirea cugetului* și care doresc mângâierea cre-
dinței în călătoria lor. De aceea, mai mult decât toate, această
vreme le produce durere și osteneală prin îndoiala *cugetului*.
Iar ei îi urmează cu putere hula. Uneori, li se întâmplă să se
îndoiască și de înviere și alte lucruri despre care nu trebuie să
vorbim. Adeseori, am fost ispitiți de toate aceste lucruri și am
descriș această luptă pentru mângâierea multora. Cei care pe-
trec numai în *ostenelile* trupești sunt cu totul în afară de aceste
ispite. Peste ei vine akedia care e vădită tuturor și este osebită
prin felurile ei de aceste [ispite] și de cele asemenea lor.

10 Sănătatea acestuia [a pustnicului] și vindecarea lui izvo-
răsc din isihie – aceasta este mângâierea lui –, iar în întâlniri
nu primește niciodată lumina mângâierii și nici nu se vin-
decă prin discuțiile cu oamenii. Ci numai pentru un timp
el se odihnește, iar după aceea ispita se ridică împotriva lui
cu și mai multă putere. Are neapărată nevoie de un om lu-
minat, care are experiența acestora, ca să fie luminat de el și
să fie împluternicit în toată vremea în care are nevoie, dar nu
întotdeauna.

αλλοίωσις πρὸς ζωὴν ἐκ μέσου αὐτῆς ἐμφαίνεται

Μακάριος ὁ ὑπομένων ἐν τούτοις ἔσωθεν τῆς θύρας· εἰς
μονὴν γὰρ μεγάλην καὶ δυνα(τή)ν φθάζει μετὰ ταῦτα, καθὼς
λέγουσιν οἱ πατέρες. Ὅμως οὐχὶ ἐν ὥρᾳ ἢ εὐθέως παρέρχεται
οὗτος ὁ ἀγών, οὐδὲ ἡ χάρις προσάπαξ ἔρχεται τελείως καὶ οἰκεῖ 50
ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν, καὶ ἐκ ταύτης ἐκείνη
ἐν καιρῷ πειρασμὸς καὶ ἐν καιρῷ παράκλησις, καὶ ἐν τούτοις
ἐπιμένει ἕως τῆς ἐξόδου· ἀλλοτριωθῆναι γὰρ τελείως ἐκ τούτου,
μὴ προσδοκῆσωμεν ὧδε, οὐδὲ παρακληθῆναι τελείως.

Οὕτως γὰρ εὐδοκῆσεν ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν ἡμῶν διοικεῖσθαι 55
ἐνταῦθα, καὶ ἐν τούτοις εἶναι τοὺς 341
πορευομένους ἐν
τῇ ὁδῷ.

Fericit este cel care rabdă acestea înlăuntrul ușii [chiliei]. *cf. Iona 14, 2, 23*
Pentru că va ajunge după acestea într-un locaș mare și puternic, după cum spun Părinții. Dar această luptă nu se termină într-o clipă, nici harul nu vine dintr-odată să locuiască în suflet deplin, ci puțin câte puțin. Puțin din aceasta, și puțin din aceea: uneori în vremea ispitei, alteori în vremea mângâierii. O parte [din această luptă] va dura până în vremea ieșirii². Să nu așteptăm să fim izbăviți aici pe deplin de această [luptă], nici să fim mângâiați pe deplin.

Fiindcă așa a binevoit Dumnezeu să conducă aici viața noastră și în acestea să se afle cei care călătoresc pe cale.

Λογος ΜΑ

Κεφάλαια μικρά, ἐν οἷς ὑπάρχουσι νόες παρηλλαγμένοι, ἐν οἷς διδάσκει τὴν βλάβην τοῦ ζήλου τοῦ μωροῦ τοῦ ὡς ἐν προσώπῳ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν βοήθειαν τὴν ἐκ τῆς προάφτης, σὺν ἄλλοις τρόποις

Ἄνθρωπος ζηλωτῆς οὐδέποτε φθάνει τὴν εἰρήνην τῆς διανοίας· ὁ δὲ ἄλλοτριος τῆς εἰρήνης, ἄλλοτριός ἐστι τῆς χαρᾶς· ἐὰν γὰρ λέγεται ἡ εἰρήνη τῆς διανοίας ὑγεία τελεία, ὁ δὲ ζήλος ἐναντίος τῆς εἰρήνης, λοιπὸν νόσον μεγάλην νοσεῖ ὁ ἔχων ζήλον πονηρόν.

Ἦ ἀνθρωπε, ὁ ἐξεναντίας τῶν ἄλλοτριῶν νοσημάτων δοκῶν ἐκφέρειν τὸν ζήλον σου, σὺ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς σου ἐδίωξας. Πρὸς ὑγείαν οὖν τῆς ψυχῆς σου φιλοπόνησον· καὶ ἐὰν τοὺς ἀσθενεῖς ἐπιθυμῆς ἰατρεῦσαι, γνῶθι ὅτι οἱ ἄρρωστοὶ ἐπιμέλεια χρῆζουσι μᾶλλον ἢ τὸ ἐπιτίμιον· πλὴν ἐπειδὴ ἄλλοις οὐ βοηθεῖς, σεαυτὸν εἰς μεγάλην νόσον ἐμβάλλεις ὀδυνηρῶς.

Οἷκ ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς σοφίας ψηφίζεται ὁ ζήλος ὁ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐκ τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶ στενωσις φρονήματος καὶ πολλὴ ἄγνοια.

Ἀρχὴ σοφίας Θεοῦ, ἐπιείκεια καὶ προάφτης, ἥτις ἐκ μεγάλης ψυχῆς γίνεται καὶ βαστάζει τὰς ἀσθενείας τῶν ἀνθρώπων· ἡμεῖς γὰρ φησι οἱ δυνατοί, τὰ βάρη τῶν ἀσθενῶν λάβετε καὶ τὸν πταίοντα διορθώσατε ἐν πνεύματι προάφτης· ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἀριθμεῖ ὁ ἀπόστολος τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὑπομονήν.

Cuvântul 41*

Scurte capete în care se găesc diferite cugetări prin care este învățată vătămarea venită din zelul nebun, care pare a fi din frica de Dumnezeu și despre ajutorul care vine din blândețe, precum și alte teme

Omul zelotist nu ajunge niciodată la pacea *cugetului*, iar cel lipsit de pace este lipsit și de bucurie. Pentru că dacă se spune despre pacea *cugetului* că este sănătatea desăvârșită, iar zelul este potrivnic păcii, atunci cel care are zel rău boală de o boală grea.

O, omule care socotești că îți îndrepti zelul împotriva bolilor străine, tu ți-ai alungat sănătatea sufletului. Așadar, îngrijește-te de sănătatea sufletului tău și, dacă dorești să-i vindeci pe cei bolnavi, cunoaște că bolnavii au nevoie mai degrabă de îngrijire decât de certare. Pentru că nu numai pe alții nu îi ajuți, ci și pe tine te afunzi cu durere într-o mare boală.

Zelul oamenilor nu este socotit ca fiind printre felurile de înțelepciune, ci printre bolile sufletului, constând din îngustimea și sărăcia *cugetării*¹, precum și din neștiință multă.

Începutul înțelepciunii dumnezeiești este *liniștea lăuntrică*² născută dintr-un suflet mare și care poartă neputințele oamenilor: „Voi, cei tari, purtați neputințele celor slabi“; iar pe cel care cade îndreptați-l „cu duhul blândeții“. Apostolul numără pacea și răbdarea printre roadele Duhului Sfânt.

* Aici începe Cuvântul 58 în FR 10 și Memra 50 în BD.

BD 344, 3

Rom. 15, 1
Gal. 6, 1
Gal. 5, 22
cf. 1 Tim. 6, 11;
2 Tim. 2, 22;
2 Pr. 1, 5

Καρδία πεπληρωμένη λύπης ὑπὲρ τῆς ἀσθενείας καὶ 20
ἀδυναμίας, τῆς ὑπὲρ τῶν σωματικῶν πράξεων τῶν φανερῶν,
ἀναπληροῖ τὸν τόπον πάντων τῶν σωματικῶν ἔργων.

Αἱ πράξεις τοῦ σώματος ἐκτὸς τῆς λύπης τῆς διανοίας, ὡσπερ
σῶμα ἄψυχόν ἐστιν.

Ὁ τῆ καρδία περίλυπος καὶ ταῖς αἰσθήσεων αὐτοῦ λελυμένος, 25
ὡσπερ ἄρρωστος ἐστὶν ὁ πονῶν σωματικῶς, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ
λελυμένον ἐστὶν εἰς πᾶν βρῶμα βλάπτον αὐτόν.

Ὁ τῆ καρδία περίλυπος καὶ λελυμένος ταῖς αἰσθήσεων, ὡς
ἄνθρωπος ἐστὶν ἔχων μονογενῆ υἱὸν καὶ θύων αὐτόν ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν. 30

Ἡ λύπη τῆς διανοίας, δόσις τιμία παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ
βαστάζων αὐτήν καθὼς πρέπει, ὡσπερ ἄνθρωπος ἐστὶ βαστάζων
ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ ἀγιότητα.

Ἄνθρωπος ὁ ἀπολύσας τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κατὰ τῶν
ἀνθρώπων ἐν ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς πράγμασιν, οὐκ ἐστὶν ἄξιος τῆς 35
χάριτος ταύτης.

Μετανοία μετὰ συντυχιῶν, πίθος τετρημένος.

Φιλοτιμία μετὰ κολαφισμῶν, μάχαιρα πεπηγμένη ἐν μέλιτι.

Σωφροσύνη καὶ ὁμιλία μετὰ γυναικός, ὡς λέαινα μετὰ
προβάτου ἐν οἴκῳ ἐνί. 40

Ἔργα μετὰ ἀνελεημοσύνης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος
θύων υἱὸν ἐνώπιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Ὁ τῆ ψυχῆ ἀσθενῶν καὶ διορθούμενος τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ,
ὡσπερ ἄνθρωπος ἐστὶ τυφλὸς τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ δεικνύων 345
ἄλλοις τὴν ὁδόν. 45

Ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ δικαιοκρισία ἐν μιᾷ ψυχῇ, ὡς ἄνθρωπος
προσκυνῶν τῷ Θεῷ καὶ τοῖς εἰδώλοις ἐν ἐνὶ οἴκῳ.

Ἡ ἐλεημοσύνη ἐναντία ἐστὶ τῆ δικαιοκρισία.

Ἡ δικαιοκρισία ἐστὶν ἰσότης τοῦ μέτρου τοῦ ἰσοῦ, καὶ
ἐκάστω ὡς ἐστὶν ἄξιον διδοῖ καὶ οὐκ ἐκκλίνει εἰς ἓν μέρος ἢ 50

Inima plină de suferință³ pentru slăbiciunea și neputința
ei [de a împlini] *ostenelile* trușesti văzute ține locul tuturor
ostenelilor trușesti⁴.

Ostenelile trupului fără suferința *cugetului* sunt ca un trup
fără suflet.

Cel care suferă în inima sa și are simțurile dezlegate este ca
un bolnav care suferă trușeste, iar gura lui este dezlegată să
mănânce orice mâncare ce îl vatămă⁵.

Cel care suferă în inima sa și are simțurile dezlegate este
ca un om care are un singur fiu și îl taie în bucăți⁶, puțin câte
puțin, cu mâinile sale.

Suferința *cugetului* este un dar de preț de la Dumnezeu,
și cel care îl poartă așa cum trebuie este ca omul care poartă
sfințenia în mădularele lui.

Omul care și-a dezlegat limba împotriva oamenilor pentru
lucruri bune sau rele nu este vrednic de acest har⁷.

Pocăința însoțită de întâlniri este un vas găurit.

Darul însoțit de jigniri este un cuțit înmuiat în miere.

Cugetarea feciorelnică și convorbirea cu o femeie sunt ca o
leoaică aflată într-o casă împreună cu o oaie.

Ostenelile și cruzimea⁸ înaintea lui Dumnezeu sunt ca un
om care junghie pe fiu înaintea tatălui său.

Cel care bolește cu sufletul și îi îndreptează pe prietenii săi
este ca un orb care arată altora calea.

Mila și dreptatea legalistă⁹ aflate în același suflet sunt ca
un om care se închină și lui Dumnezeu și idolilor în aceeași
casă.

Mila este potrivnică dreptății legaliste.

Dreptatea legalistă este imparțialitatea măsurii egale care
dă fiecăruia după cum este vrednic și nu se apleacă într-o
parte, nici nu caută la față când răsplătește. Mila însă este

προσωποληπτει ἐν ἀνταποδόσει. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲ λύπη ἐστὶ
κινουμένη ἐκ τῆς χάριτος καὶ τοῖς πᾶσιν ἐγκλίνει συμπαθῶς·
καὶ τῷ ἀξίῳ τῆς κακώσεως οὐκ ἀνταποδίδοι, καὶ τὸν ἀξιὸν τοῦ
ἀγαθοῦ διπλῶς ὑπερεμπιπλᾷ αὐτόν· καὶ ἐὰν αὕτη ἐκ τοῦ μέρους
τῆς δικαιοσύνης ἐστί, λοιπὸν ἐκείνη ἐκ τοῦ μέρους τῆς κακίας. 55

Ὡσπερ χορτος καὶ πῦρ οὐχ' ὑπομένουσιν ἐν ἐνὶ οἴκῳ, οὕτως
οὐδὲ ἡ δικαιοκρισία καὶ ἡ ἐλεημοσύνη ἐν μιᾷ ψυχῇ.

Ὡσπερ οὐ συσταθμίζεται κόκκος ψάμμου πρὸς βάρους
πολὺ χρυσοῦ, οὕτως ἡ χρεια τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ οὐ
συσταθμίζεται πρὸς ὁμοίωσιν τῆς ἐλεημοσύνης αὐτοῦ. 60

Ὡσπερ δρᾶξ ψάμμου πίπτουσα εἰς μεγάλην θάλασσαν, οὕτως
τὰ πταίσματα πάσης σαρκὸς πρὸς ὁμοίωσιν τῆς *προνοίας* τοῦ
Θεοῦ.

Ὡσπερ οὐ φράττεται πηγὴ πλουσίας πηγάζουσα εἰς δρᾶκα
χοός, οὕτως οὐ νικᾶται ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ δημιουργοῦ ὑπὸ τῆς
κακίας τῶν κτισμάτων. 65

Ὡσπερ τις σπεύρων ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ προσδοκῶν θερίσαι,
οὕτως ὁ μνησικακῶν καὶ προσευχόμενος.

Ὡσπερ οὐ δυνατόν *τὴν λάμπιν* τοῦ πυρὸς ἀποκλεῖσαι
τοῦ μὴ ἀνελεθεῖν ἄνω, οὕτως οὐκ ἐμποδίζονται αἱ εὐχαὶ τῶν
ἐλεημόνων τοῦ ἀνελεθεῖν εἰς οὐρανόν. 70

Ὡσπερ ἡ ῥύσις τοῦ ὕδατος εἰς τὸν κατωφερῆ τόπον, οὕτως ἡ
δύναμις τοῦ θυμοῦ, ὅταν εὖρη τόπον ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν. 346

Ὁ κτησάμενος τὴν ταπείνωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὗτος
νεκρὸς τῷ κόσμῳ γέγονε, καὶ ὁ νεκρωθεὶς τῷ κόσμῳ ἐνεκρώθη
τοῖς πάθεσιν. 75

Ὁ νεκρωθεὶς τῇ καρδίᾳ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, ἐνεκρώθη ἐξ
αὐτοῦ ὁ διάβολος.

Ὁ εὐρὼν τὸν φθόνον, εὗρε μετ' αὐτοῦ τὸν διάβολον.

62 προνοίας] hoc, et βουλῆς, διανοίας, νοός

suferința mișcată de bunătate, care se pleacă spre toți cu com-
pătimire: celui vrednic de pedeapsă nu îi răsplătește [cu rău] BD 345, 6
și celui vrednic de bine îi dă cu îmbelșugare, îndoit. Iar dacă
aceasta [mila] este de partea dreptății harice¹⁰, atunci aceea
[dreptatea legalistă] e de partea răutății.

56 Așa cum iarba și focul nu pot locui în aceeași casă, tot așa
nici dreptatea legalistă și mila nu pot locui în același suflet.

58 După cum un fir de nisip nu trage în cumpănă o mare
greutate de aur, tot așa, nici folosirea dreptății legaliste de
cătredumnezeu nu trage în cumpănă mila Lui.¹¹

61 Așa cum e o mână de nisip aruncată în largul mării, tot așa
sunt greșelile tuturor oamenilor în comparație cu *cugetarea*
lui Dumnezeu. BD 345, 15

64 Așa cum un izvor care izvorăște bogat nu este astupat cu
un pumn de țărână, tot așa mila Ziditorului nu este biruită
de răutatea făpturilor.

67 Așa cum e cineva care seamănă în mare și așteaptă să se-
cere, tot așa este și cel care ține minte răul și se roagă.

69 Așa cum nu se poate ca flăcările să nu se ridice în sus,
tot așa rugăciunile celor milostivi nu pot fi împiedicate să se
înalte la cer.

72 Așa cum se scurge apa când se află pe un loc înclinat, tot
așa este puterea mâinii când găsește loc în *cugetarea* noastră.

74 Cel ce a dobândit smerenia în inima sa a ajuns mort pentru
lume, iar cel care s-a făcut mort pentru lume, s-a făcut mort
față de patimi.

77 Pentru cel ce s-a făcut mort cu inima față de ai săi, diavolul
este mort.

79 Cel ce a aflat invidia l-a găsit, odată cu ea, pe diavol.

69 τὴν λάμπιν] Syr habet ← λυ = ο s (BD 345, 20) = τὰς φλόγας

Ἔστι ταπεινώσις ἐκ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔστι ταπεινώσις 80
ἐκ τοῦ πόθου τοῦ Θεοῦ. Ἔστιν ὁ διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ
ταπεινούμενος, καὶ ἔστιν ὁ διὰ τὴν χαρὰν ταπεινούμενος. Καὶ
ἐκείνῳ τῷ διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ταπεινουμένῳ, ἀκολουθεῖ
ἐπιείκεια τῶν μελῶν μετὰ εὐτάκτων αἰσθήσεων, καὶ καρδία
συντετριμμένη ἐν παντὶ καιρῷ· τούτῳ δέ, τῷ διὰ τὴν χαρὰν 85
ταπεινουμένῳ, ἀκολουθεῖ *ἀπλότης* πολλή καὶ καρδία
αυξάνουσα καὶ ἀκράτητος.

Ἡ ἀγάπη οὐ γινώσκει τὴν αἰδῶ, διατοῦτο οὐ γινώσκει δοῦναι
σχῆμα εἰς εὐταξίαν τῶν μελῶν αὐτῆς.

Ἡ ἀγάπη φυσικῶς ἔχει τὸ μὴ αἰδεῖσθαι καὶ λαθεῖν τὸ μέτρον
αὐτῆς. 90

Μακάριος ὁ εὐρῶν σε τὸν λιμένα πάσης χαρᾶς.

Ἀγαπητόν ἐστιν ὑπὸ Θεοῦ τὸ ἄθροισμα τῶν ταπεινῶν ὡς τὸ
ἄθροισμα τῶν Σεραφίμ.

Τίμιόν ἐστι παρὰ Θεῶ σῶμα σῶφρον πλεῖον θυσίας καθαρᾶς·
τὰ δύο γάρ, ἡγουν ἡ ταπεινώσις καὶ ἡ σωφροσύνη, *ἐνέχυρον* 95
ἐκ τῆς Τριάδος ἐν τῇ ψυχῇ ἐτοιμάζουσι.

Πρὸς τοὺς φίλους σου ἐν εὐλαβείᾳ πορευθήτι· καὶ ὅταν
ποιήσης τοῦτο, ἑαυτὸν καὶ αὐτοὺς ὠφελήσεις, ὅτι πολλάκις
προφάσει τῆς ἀγάπης ἀποβάλλει ἡ ψυχὴ τὸν χαλινὸν τῆς
παραφυλακῆς.

Ἐκ τῶν συντυχιῶν παραφυλαξαι, ὅτι οὐκ ἐν παντὶ καιρῷ 100
ὠφελούσιν.

Ἐν συναθροίσματι τίμα τὴν σιωπὴν· ζημίαν γὰρ πολλὴν
κωλύει αὕτη.

Τὴν κοιλίαν τήρει, οὐχ' ὡς τὴν ὄρασιν· πόλεμος γὰρ *οἰκεῖος* 347
ἀδιστάκτως κουφότερος τοῦ ἔξωτέρου. 105

86 ἀπλοτης] *intell.* διαχυσίς (ψυχῆς, χαρᾶς)

95 ἐνέχυρον] *hoc, et* σκηνωμα

Este o smerenie din frica de Dumnezeu și este o smerenie
din iubirea de Dumnezeu. Este un om care se smerește din 80
frica de Dumnezeu și este unul care se smerește din bucurie. *BD 346, 7*
Celui care se smerește din frica de Dumnezeu îi urmează mo-
destia [purtării] mădularelor dimpreună cu buna rânduială
a *simțurilor* și cu „inima zdrobită“ în toată vremea. Iar celui *Ps. 50, 19*
care se smerește din pricina bucuriei îi urmează multa revăr-
sare a sufletului și o inimă care sporește și e nestăvilită.

Iubirea nu cunoaște sfiala și, de aceea, nu știe să dea nici
înfățișare, nici rânduială mădularelor ei¹². *BD 346, 12*

Pentru iubire este firesc să nu se sfiască și să-și uite propria
măsură.

Fericit este cel ce te-a găsit ca liman a toată bucuria.

Adunarea celor smeriți este iubită de Dumnezeu ca
adunarea serafimilor.

La Dumnezeu este mai cinstit un trup feciorelnic decât o
jertfă curată, pentru că cele două, adică smerenia și cugetarea
feciorelnică, pregătesc în suflet sălaşul Treimii.

La prietenii tăi să mergi cu cuviință și, când faci așa, te
vei folosi și pe tine și pe ei, pentru că, adeseori, sub pretextul
iubirii, sufletul leapădă frâul pazei.

În întâlniri păzește-te, pentru că nu sunt de folos în orice
vreme.

În adunări prețuiește tăcerea, pentru că ea te împiedică de
la multă pagubă.

Fii prevăzător față de pântece, dar și mai mult față de ve-
dere, pentru că războiul lăuntric este, fără îndoială, mai ușor *BD 347, 1-2*
decât cel din afară.

104 οἰκεῖος] *intell.* εσώτερος

Μη πιστεύσης, ὦ ἀδελφέ, ὅτι κωλύονται οἱ ἔσωτικοὶ λογισμοὶ ἐκτός τοῦ καλῶς καὶ εὐτάκτως τὸ σῶμα καταστήσαι.

Φοβήθητι τὰς συνηθείας πλέον τῶν ἐχθρῶν· ὁ τρέφων γὰρ ἑαυτῷ συνήθειαν, ὡς ἄνθρωπός ἐστι τρέφων πῦρ· τὰ δύο αὐτῶν, ἐν ὕλῃ ἴσονται τὸ μέτρον τῆς δυνάμεως αὐτῶν.

Ἡ συνήθεια ἐὰν ζητήσῃ ἄπαξ καὶ κωλυθῇ τὸ αἴτημα αὐτῆς, ἄλλοτε εὐρίσκεις αὐτὴν ἀσθενῆ· καὶ ἐὰν ποιήσῃς τὸ θέλημα αὐτῆς προσάπαξ, τὸ δεύτερον πλεῖον εὐρήσεις αὐτὴν ἰσχυροτέραν κατὰ σοῦ.

Περὶ παντός πράγματος αὕτη ἡ μνήμη ἐμμενῶν ἐν σοὶ κρείττων ἐστὶν ἢ βοήθεια ἐκ τῆς παραφυλακῆς ὑπὲρ τὴν βοήθειαν τὴν ἐξ ἔργων.

Τοῦ ἀγαπῶντος τὸν γέλωτα καὶ ἀγαπῶντος θεατρίσαι τοὺς ἀνθρώπους, φίλος μὴ γίνου· ὁδηγεῖ γὰρ σε εἰς συνήθειαν χαυνώσεως.

Μετὰ τοῦ λελυμένου ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ, μὴ ἰαροῦνης τὸ πρόσωπόν σου, φυλάττου δὲ τοῦ μὴ μισῆσαι αὐτόν· καὶ ἐὰν βουληθῇ ἀναστῆναι, δὸς αὐτῷ χεῖρα καὶ ἕως θανάτου μερίμνησον εὐρεῖν αὐτόν.

cf. *Apost. Budge*
II, 524
Vars. și Ioan, 733

Ἐὰν ἀσθενῆς ἀκμήν, μὴ σοι καὶ τῇ ἰατρείᾳ· «τὴν ἀρχὴν τῆς ῥάβδου σου» φησὶν «ἐπίδος αὐτῷ», καὶ τὰ *ἐξῆς*.

Ἐνώπιον ὑψηλόφρονος καὶ νοσοῦντος τὸν φθόνον μετὰ παρατηρήσεως λάλει· ὡς γὰρ λαλεῖς σύ, αὐτὸς ποιεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τῶν λόγων σου ἐξήγησιν, καθὼς ἀγαπᾷ· καὶ ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῶν συνόντων ἐν σοὶ λαμβάνει ὕλην ποιῆσαι ἄλλους προσκόψαι· καὶ ἀλλάσσονται οἱ λόγοι σου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ πρὸς τὴν ὕλην τῆς ἀρρωστίας αὐτοῦ.

126 ἐξῆς] *pro verbis* ἡ ἕνωσις ἐπιδοῦ καὶ τῆς ῥάβδου σου ἐπιδοῦ καὶ τῆς ῥάβδου σου ἐπιδοῦ καὶ τῆς ῥάβδου σου ἐπιδοῦ καὶ τῆς ῥάβδου σου ἐπιδοῦ (Budge ii, p. 52410-13) = Ἐὰν ἴδῃς τινὰ πεσσοντα εἰς τὸ ὕδωρ καὶ οὐ δύνῃ βοηθῆσαι αὐτῷ,

Să nu crezi, frate, că gândurile dinlăuntru sunt puse în rânduială fără ca și trupul să fie pus în bună rânduială.

BD 347, 2

Teme-te de obișnuințe mai mult decât de vrăjmași, pentru că cel ce își hrănește propria obișnuință este ca un om care hrănește focul. Fiecare dintre acestea două își are mărimea puterii în materie.

Dacă obișnuința cere o dată ceva și cererea îi este refuzată, data următoare vei găsi obișnuința slăbită; iar dacă îi implinești voia o dată, a doua oară o vei găsi mai întărită împotriva ta.

Această amintire să rămână în tine pentru orice fapte¹³: mai bun este ajutorul venit din pază decât ajutorul din *osteneli*.

BD 347, 9

Nu fii prieten cu cel căruia îi place râsul, nici cu cel căruia îi place să-i batjocorească pe oameni, pentru că te vor duce la obișnuința cu moleșeala.

Nu-ți înveseli fața înaintea celui cu *viețuirea* dezlânată, dar păzește-te ca nu cumva să îl urăști. Iar dacă vrea să se ridice, dă-i mână de ajutor și îngrijește-te până la moarte să-l găsești.

BD 347, 13

Dacă încă mai ești bolnav, atunci lucrarea de tămăduire [a altora] nu e pentru tine. Pentru că zice: „Dă-i lui capătul toiagului tău“ și următoarele.

Înaintea celui lăudăros¹⁴ și bolnav de invidie să vorbești cu grijă, pentru că în timp ce tu grăiești, el tâlcuiește în inima lui cuvintele tale după cum îi place. Și din cele bune ale tale ia materie ca să-i facă pe alții să se împiedice, iar cuvintele tale se vor schimba în *cugetarea* lui, potrivit cu felul bolii sale.

τὴν ραβδὸν σου ἐπίδος αὐτῷ καὶ ἔλκυσον αὐτόν ἐξω, ἵνα μὴ, διδόντος σου τὴν χεῖρα σου καὶ μὴ δυναμένου ἐξω αὐτόν ἐλκύσαι, αὐτὸς σε κατὰ ἔλκυσήν καὶ ἀμφοτέροι ἀπολλυσθε

Μετὰ τοῦ *προηγούμενου* τοῦ καταλαλῆσαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου, στυγνασον τὸ πρόσωπόν σου· καὶ ὅτε τοῦτο ποιήσεις, εὐρίσκη τῷ Θεῷ καὶ αὐτῷ παραφυλαττόμενος.

Ἐὰν δώσεις τι τῷ χρίζοντι, προλαβέτω την δόσιν σου ἢ ἰλαρότης τοῦ προσώπου σου, καὶ λόγοις ἀγαθοῖς παρακάλεϊ τὴν θλίψιν αὐτοῦ· καὶ ὅταν ποιήσης τοῦτο, νικᾷ την δόσιν σου ἢ ἰλαρότης ἐν τῇ διανοίᾳ πλέον τῆς χρείας τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ἀνοιξῆς τὸ στόμα σου καὶ λαλήσης κατὰ τινος τί, λογίζου ἑαυτὸν νεκρὸν τῷ Θεῷ καὶ μάταιον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, *καὶ ἔάν* δοκῆς ὅτι ἐν εὐθύτητι καὶ πρὸς οἰκοδομὴν ἠρέθισέ σε ὁ λογισμὸς σου λαλῆσαι· τίς ἀνάγκη ἐστὶ καταλῦσαι τινὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ καὶ *διορθώσασθαι* τὴν τοῦ ἑταίρου αὐτοῦ;

Ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἣ λύπην ἔχεις *περὶ τινος εἰς τινα τρόπον ἀσθενούντος*, ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἢ πονηρῶν, σωματικῶς ἢ *ἐννοία*, μάρτυρα λογίζου ἑαυτὸν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς παθὼν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀξιωθεὶς ὁμολογίας· μνήσθητι ὅτι ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπέθανεν, οὐχὶ ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν. Βλέπε πόσον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο μέγα, τὸ λυπεῖσθαι ὑπὲρ τῶν πονηρῶν καὶ εὐεργετεῖν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὑπὲρ τοὺς δικαίους· ὁ ἀπόστολος ὡς ἄξιον θαύματος μνημονεῦει τοῦτου.

Ἐὰν δυνηθῆς *δικαιωθῆναι* ἐν σεαυτῷ κατὰ τὴν ψυχὴν σου, μὴ μερμνήσης καταδιῶξαι ἄλλην δικαιοσύνην.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, προηγησάτω ἐν σοὶ ἡ σωφροσύνη τοῦ σώματος καὶ ἡ καθαρότης τῆς συνειδήσεως· ἐκτός γὰρ τούτων, μάταιόν ἐστὶ παρὰ Θεῷ πᾶν πρᾶγμα.

Ἐκαστον ἔργον, ὃ, τι ποιεῖς χωρὶς διαλογισμοῦ καὶ ἐξετάσεως, γνῶθι ὅτι μάταιόν ἐστὶ τὸ ἔργον σου ἐν αὐτῷ, *καὶ ἔάν* ἐστὶ

133 προηγούμενου] *intell.* ἀρχομένου 142 καὶ ἔάν] *intell.* εἰ καὶ 144 διορθώσασθαι] *intell.* διορθῶσαι 145–146 περὶ...ἀσθενούντος] *Syr habet* *ܩܕܝܫܐ ܕܥܡܪܘܢ ܕܥܝܢܐ ܕܥܝܢܐ ܕܥܝܢܐ* (BD 348, 10) = ἐξ αἰτίας τινὸς εἰς τινα τρόπον

Față de cel care începe să-l vorbească de rău pe fratele lui înainte ta întristează-ți fața, iar când vei face aceasta vei fi păzit și înaintea lui Dumnezeu, și înaintea aceluia.

Dacă dai ceva celui care are nevoie, veselia chipului tău să premeargă darului și prin cuvinte bune să-i mângâi suferința. Când vei face așa, veselia *cugetului* său va fi mai mare decât darul făcut pentru trebuința trupului lui.

În ziua în care îți vei deschide gura și vei spune ceva împotriva cuiva, socotește-te mort pentru Dumnezeu și golit de toate *ostenelile* tale, chiar dacă ți se pare că gândul să vorbești este o faptă corectă și spre zidire. Ce trebuință este ca cineva să-și dărâme propria lui casă ca să o repare pe a prietenului său?

În ziua în care suferi o întristare cu trupul sau în *cugetare* din cauza oricărui fel de om, fie dintre cei buni, fie dintre cei nelegiuiți¹⁵, socotește-te pe tine un martir fiindcă pătimești pentru Hristos și te-ai învrednicit de mărturisire. Amintește-ți că Hristos a murit pentru păcătoși, nu pentru cei buni. Vezi cât de mare este acest lucru, adică să te întristezi pentru cei nelegiuiți și să le faci bine păcătoșilor mai mult decât celor drepti! Apostolul amintește despre aceasta ca despre un lucru vrednic de uimire.

Dacă poți să fii drept în tine însuți, în sufletul tău, nu te mai îngriji să cauți altă dreptate harică¹⁶.

În toate faptele tale să premeargă în tine fecioria trupului și curăția conștiinței, pentru că în afara acestora orice lucru este deșert înaintea lui Dumnezeu.

Să știi că pentru fiecare faptă ascetică pe care o săvârșești fără socotință și cercetare, *osteneala* ta este zadarnică, chiar dacă fapta

147 ἐννοία] *intell.* διανοία 153 δικαιωθῆναι] *Syr habet* *ܩܕܝܫܐ* (BD 348, 17) = δίκαιον εἶναι 159 καὶ ἔάν] *intell.* εἰ καὶ

160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

πρεπῶδες, διότι ὁ Θεὸς πρὸς τὴν διάκρισιν λογιζεται τὴν

δικαιοσύνην, καὶ οὐχὶ πρὸς *τὴν ἐνέργειαν τὴν ἀδιάκριτον*.

Λύχνος ἐν ἡλίῳ, δίκαιος οὐ σοφός.

Σπόρος ἐπὶ πέτρας, εὐχὴ μνησιάκου.

Δενδρον ἄκαρπον, ἀσκητὴς ἀνελεήμων.

Βέλος ἰῶδες, ἔλεγχος φθόνου.

Παγὶς κεκρυμμένη, ἔπαινος δολίου.

Σύμβουλος μωρός, σκοπὸς τυφλός.

Καρδίας κλάσις, κάθισμα μετὰ ἀσυνέτων.

Πηγὴ γλυκεῖα, ὁμιλία συντεῶν.

Σύμβουλος σοφός, τεῖχος ἐλπίδος.

Φίλος μωρός καὶ ἀσύνετος, ταμεῖον ἐστὶ ζημίας.

Κρεῖττόν ἐστιν οἶκον πενθούτων ἰδεῖν, ἢ σοφὸν ἀκολουθοῦντα μωρῶ.

Κρεῖττόν ἐστιν οἰκῆσαι μετὰ θηρίων, ἢ οἰκῆσαι μετὰ τῶν

κακῶς ἀναστρεφομένων.

Κάθου μετὰ γυπῶν, ἢ μετὰ πλεονέκτου καὶ ἀπλήστου.

Γίνου ἐταῖρος τῷ φονευτῇ, ἢ τῷ φιλονείκῳ.

Μετὰ χοίρου *ἢ μετὰ γαστριμάργου συλλάλει*· κρεῖσσον γὰρ

δεξαμενὴ χοίρων ἢ στόμα *φάγον*.

Κάθου μετὰ τῶν λοβῶν, ἢ μετὰ τῶν ὑπερηφάνων.

Καταδιώχθητι σύ, καὶ μὴ καταδιώξης.

Σταυρώθητι καὶ μὴ σταυρώσης.

Ἄδικήθητι καὶ μὴ ἀδικήσης.

Συκοφαντήθητι καὶ μὴ συκοφαντήσης. Γίνου ἐπιεικὴς καὶ μὴ

ζηλώσης ἐν κακῶ.

161 τὴν...ἀδιάκριτον] Syr habet ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ (BD 349, 2) = ἐργασίαν τὴν τυχεράν

178 ἢ...συλλάλει] Syr habet ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ ~~καὶ~~ ... (BD 349, 14-15) = συλλάλει καὶ οὐ μετὰ

este cuviincioasă, pentru că Dumnezeu socotește discernământul ca dreptate harică, și nu *faptuirea* la întâmplare¹⁷.

Sfeșnic scos în soare – dreptul neînțelept.

Sămânță căzută pe piatră – rugăciunea celui care ține minte răul.

Pom fără roade – ascetul lipsit de milă.

Săgeată otrăvită – mustrarea făcută din pizmă.

Cursă ascunsă – lauda de la omul viclean.

Sfătuitoarea nebun – supraveghetor orb.

Frângere a inimii – șederea cu cei care nu înțeleg nimic¹⁸.

Izvor dulce – convorbirea cu cei înțelepți.

Sfătuitoarea înțelept – zid al nădejdiei.

Prietenul care nu înțelege nimic¹⁹ – comoară a ruinei²⁰.

Mai bine este să vezi casa celor care plâng decât un înțelept care îl urmează pe unul care nu înțelege nimic²¹.

Mai bine este să locuiești cu animalele sălbatice decât cu cei invidioși²².

Șezi mai bine cu vulturii decât cu cei lacomi și nesătui.

Fii prieten mai bine cu un ucigaș decât cu unul care se ceartă pe cuvinte.

Vorbește cu un porc și nu cu un om limbut, pentru că este mai bună troaca porcilor decât gura limbutului.

Bine e între lei, și nu între cei trufași.

BD 349, 15

Fii tu prigonit, și nu prigonii.

Fii tu răstignit, și nu răstigni.

Fii tu nedreptățit, și nu nedreptăți.

Fii tu calomniat, și nu calomnia. Fii blând, și nu un zelotist în rău²³.

γλωσσώδους 179 φαγον] *intell.* γλωσσώδους *cum* Syr (BD 349, 15)

(Ἀναστρέφου μετ' ἀγαθοσύνης, οὐχὶ μετὰ δικαιοσύνης)· ἡ *δικαιολογία* οὐκ ἔστι τῆς πολιτείας τῶν χριστιανῶν καὶ οὐκ ἔστι σεσημειωμένη ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ.

Εὐφραίνου μετὰ τῶν εὐφροαινομένων καὶ κλαῖε μετὰ τῶν κλαιόντων, ὅπερ ἔστι σημεῖον τῆς καθαρότητος. 350 190

Μετὰ τῶν ἀρρώστων ἀρρώστησον.

Μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν πένθησον.

Μετὰ τῶν μετανοούντων χάρηθι.

Φίλος γενοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ μόνος γενοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ σου.

Κοινωνὸς γενοῦ τοῖς παθήμασι τῶν πάντων, καὶ τῷ σώματί σου μακρὰν γενοῦ ἐκ πάντων. 195

Μὴ ἔλεγχε τινά, μῆτε ὀνειδίτζε τινα, μὴ δὲ τοὺς κακοὺς λίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν.

Ἄπλωσον τὸν χιτῶνα σου ἐπὶ τὸν πταίοντα καὶ σκέπασον αὐτόν· καὶ ἐὰν οὐ δύνη ἐπιθεῖναι ἐφ' ἑαυτὸν τὰ πταισμάτα καὶ δέξασθαι ἀντ' αὐτοῦ τὴν παιδείαν, κἂν τὴν αἰσχύνην ὑπόμεινον καὶ αὐτὸν μὴ καταισχύνης. 200

Γίνωσκε, ὦ ἀδελφέ, ὅτι διαποῦτο χρῆ ἡμᾶς εἶναι ἔσωθεν τῆς θύρας τοῦ κελλίου, ἵνα μὴ γινώσκωμεν τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων τὰ κακά, καὶ (ὅτι) ὅτε θεωροῦμεν πάντας ἁγίους καὶ καλοὺς, (φθάσομεν) ἐν τῇ ἀγνεΐᾳ τῆς διανοίας ἡμῶν. Ἐὰν δὲ γενώμεθα ἐλέγχοντες καὶ παιδεύοντες καὶ κρίνοντες καὶ ἐξετάζοντες καὶ ἐκδικοῦντες καὶ μεμιρίμοιοι, τί λοιπὸν διαφέρει τὸ κάθισμα τῶν πόλεων τοῦ καθίσματος ἡμῶν; καὶ τί ἔστι χειρὸν τοῦ καθίσματος τῆς ἐρήμου, ἐὰν μὴ ταῦτα ἐάσωμεν; 205 210

Ἐὰν οὐχ' ἡσυχάζῃς τῇ καρδίᾳ, ἡσύχαζε κἂν τῇ γλώσσῃ.

Καὶ ἐὰν οὐ δύνη εὐτάκτους τοὺς λογισμούς σου διαθεῖναι, κἂν τὰς αἰσθήσεις σου εὐτάκτους ποιήσον.

Καὶ ἐὰν οὐκ ἦ μόνος ἐν τῇ διανοίᾳ σου, κἂν μόνος γενοῦ τῷ σώματί σου. 215

Poartă-te cu bunătațe, și nu cu o dreptate legalistă. Dreptatea legalistă nu ține de *viețuirea* creștinilor și nu e menționată în învățătura lui Hristos.

„Bucură-te cu cei ce se bucură, și plângi cu cei ce plâng“, pentru că acesta este semnul *limpezimii*. Rom. 12, 15

Cu cei bolnavi, fii bolnav.

Cu cei păcătoși, tânguiește-te.

Cu cei care se pocăiesc, bucură-te.

Fii prieten cu toți oamenii și singur în *cugetul* tău.

Fii părtaș la suferința tuturor, iar cu trupul fii departe de toți. cf. 2 Cor. 1, 4

Nu mustra, nici nu batjocori pe cineva, nici măcar pe cei foarte răi în *viețuirea* lor.

Întinde-ți haina peste cel căzut [în păcat] și acoperă-l. Iar dacă nu poți să iei asupra ta greșelile lui și să primești pedeapsa în locul lui, cel puțin ai putea să te lași tu făcut de rușine, ca să nu-l faci pe el de rușine.

Să știi, frate, că de aceea trebuie să stăm înapoia ușii chiliei, ca să nu cunoaștem faptele rele ale oamenilor și că, atunci când îi vedem pe toți sfinți și buni, ajungem la curăția *cugetării*. Iar dacă muștrăm și certăm, judecăm și cercetăm, căutăm răzbunarea și defăimăm, atunci prin ce se deosebește locuirea în orașe de viețuirea monahală din pustie? Și ce e mai rău decât șederea în pustie dacă nu le părăsim pe acelea?

BD 350, 15

Dacă nu te liniștești în inima ta, liniștește-te măcar cu limba.

Dacă nu poți să-ți pui în rânduială gândurile, cel puțin pune-ți în rânduială *simțurile*.

Dacă nu poți să fii singur în *cugetarea* ta, cel puțin să fii singur cu trupul.

187 δικαιολογία] Syr habet ~~δικαιοσύνη~~ (BD 349, 19) = δικαιοσύνη

Καὶ ἐὰν οὐ δύνη ἐργάσασθαι τῷ σώματί σου, λυπηθητι κἄν κατὰ διάνοιαν.

Καὶ ἐὰν οὐ δύνη ἰσταίμενος ἀγρυπνήσαι, ἀγρυπνησον ἐπὶ τῆς κλίνης σου.

Καὶ ἐὰν οὐ δύνη *διπλᾶς* νηστεῦσαι, κἄν νηστευσον ἕως ἑσπέρας.

Καὶ ἐὰν οὐ δύνη ἕως ἑσπερας νηστεῦσαι, κἄν φύλαξον τοῦ μὴ χορτασθῆναι.

Οὐκ εἶ ἅγιος ἐν τῇ καρδίᾳ σου; κἄν ἅγιος γενοῦ τῷ σώματί σου.

Ἐὰν οὐ πενθῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, κἄν ἔνδυσαι πενθος ἐν τῷ προσώπῳ σου.

Ἐὰν οὐ δύνη ἐλεῆσαι, λάλει ὡς ἁμαρτωλός.

Οὐκ εἶ εἰρηνοποιός; μὴ γίνου φιλοτάραχος.

Οὐ δύνη σπουδαῖος γενέσθαι; γίνου κἄν ἐν τῷ φρονήματί σου ὡς ὀκνηρός.

Οὐκ εἶ νικητής; μὴ ὑψηλοφρονήσης κατὰ τῶν *ὑπευθύνων*.

Οὐκ ἰσχύεις φράσαι τὸ στόμα τοῦ καταλαλοῦντος τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ; φύλαξον σεαυτὸν κἄν μὴ κοινωνῆσαι αὐτῷ.

Γινώθι ὅτι ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ σοῦ πῦρ καὶ καύσῃ ἄλλους. αἱ ψυχαὶ αἰ καιόμεναι ἐν τῷ πυρὶ σου, ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητηθήσονται· καὶ ἐὰν σὺ οὐ βάλης τὸ πῦρ, ἀλλὰ συνευδοκῆς τῷ ῥίπτοντι καὶ ἐν τούτῳ ἀρέσκη, κοινωνός εἶ αὐτοῦ ἐν τῇ κρίσει.

Ἐὰν ἀγαπᾶς τὴν πραότητα, γενοῦ ἐν εἰρήνῃ· καὶ ἐὰν ἀξιωθῆς τῆς εἰρήνης, χαρῆσθαι ἐν παντὶ καιρῷ.

Ζήτησον τὴν σύνεσιν καὶ μὴ χρυσίον.

Ἐνδυσαι τὴν ταπεινώσιν καὶ μὴ τὴν βύσσον.

Κτῆσαι τὴν εἰρήνην καὶ μὴ τὴν βασιλείαν.

Οὐκ ἔστιν ὁ συνιών, μὴ ἔχων ταπεινώσιν, καὶ ὁ μὴ ἔχων ταπεινώσιν οὐ μὴ συνήση.

220 διπλᾶς] Syr habet ܕܘܘܟܬܐ (BD 350, 21) = δύο ἡμέρας (cf. PG 65, 116A, 4)

216 Dacă nu poți să lucrezi cu trupul, cel puțin să suferi în
cugetul tău.

216 Dacă nu poți să stai în picioare la priveghere, cel puțin să
priveghezi stând pe pat.

220 Dacă nu poți să postești câte două zile, cel puțin postește
până seara.

222 Iar dacă nu poți să postești până seara, cel puțin ferește-te
de săturare.

224 Nu ești sfânt în inima ta? Fii sfânt cel puțin în trupul tău.

225 Dacă nu plângi în inimă, cel puțin îmbracă-ți fața cu plânsul.

227 Nu ești capabil să fii drept prin har?²⁴ Cel puțin vorbește
ca un păcătos.

228 Nu ești făcător de pace? Cel puțin nu fii iubitor de tulburare.

229 Nu poți fi silitor? Cel puțin fii modest²⁵ în cugetul tău.

231 Nu ești biruitor [al patimilor]²⁶? Cel puțin nu te înalța cu
cugetul împotriva celor biruiți.

232 Nu poți să închizi gura celui care vorbește împotriva prietenului său? Cel puțin păzește-te să nu ai părtașie cu el.

234 Să știi că dacă din tine iese foc și îi arde pe ceilalți, suflitele arse de focul tău vor fi cerute din mâna ta. Iar dacă nu tu arunci focul, dar consimți cu cel care îl aruncă și îți place aceasta²⁷, atunci vei fi părtaș cu el la judecată.

238 Dacă iubești blândețea, poartă-te cu pace. Iar dacă te-ai învrednicit de pace, te vei bucura în toată vremea.

240 Caută înțeleșul, și nu aurul.

241 Îmbracă-te în smerenie, și nu în vison.

242 Dobândește pacea, și nu împărăția.

243 Nimeni nu poate înțelege dacă nu este smerit. Iar cel ce nu este smerit nu poate înțelege.

231 ὑπευθυνων] *intell.* ηττημενων

Οὐκ ἔστι ταπεινόφρων, εἰ μὴ εἰρηνικός, καὶ ὁ μὴ ὢν εἰρηνικός 245
οὐδὲ ταπεινόφρων· καὶ οὐκ ἔστιν εἰρηνικός, εἰ μὴ ὁ χαίρων.

Ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ἐν αἷς πορευονται οἱ ἄνθρωποι ἐν
τῷ κόσμῳ, οὐχ' εὐρίσκουσιν ἐν αὐταῖς τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν
πλησιάζωσι τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ.

Οὐκ εἰρηνεὺς ἡ καρδιά ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῶν προσκομιμάτων, 250
ἕως ἂν φθάσῃ ταύτην· καὶ ἡ ἐλπίς εἰρηνεὺς τὴν καρδίαν
καὶ ἐκκύνει τὴν χαρὰν ἐν αὐτῇ· καὶ αὕτη ἐστὶν ἣν εἶπε τὸ
προσκυνητὸν στόμα καὶ πεπληρωμένον ἀγιότητος· *Δεῦτε πρὸς 352*
με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω
ὑμᾶς· ἔγγισον εἰς τὸ ἐλπίσαι εἰς ἐμὲ καὶ ἀναπαύεσθαι ἐκ τοῦ ἔργου
καὶ τοῦ φόβου. 255

Ἡ ἐλπίς τοῦ Θεοῦ ὑποὶ τὴν καρδίαν, ὁ δὲ φόβος τῆς γεέννης
συντριβεί αὐτήν.

Τὸ φῶς τῆς διανοίας γεννᾷ τὴν πίστιν, καὶ ἡ πίστις γεννᾷ τὴν
παράκλησιν τῆς ἐλπίδος, ἡ δὲ ἐλπίς κρατνεὶ τὴν καρδίαν.

Ἡ πίστις ἐστὶν ἡ ἀποκάλυψις τῆς συνέσεως· καὶ ὅταν σκοτισθῇ 260
ἡ διάνοια, κρύπτεται ἡ πίστις, καὶ κατακυριεὺς ἡμῶν ὁ φόβος
καὶ κόπτει τὴν ἐλπίδα ἡμῶν.

Ἡ πίστις ἡ ἐκ τῆς μαθήσεως οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν ἄνθρωπον
ἐκ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τοῦ δισταγμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ συνέσει
ὀρωμένη καὶ ἀνατέλλουσα, καὶ καλεῖται [ἐπίγνωσις καὶ] 265
φανέρωσις τῆς ἀληθείας.

Ἐως ἂν συνήσῃ ὁ νοῦς τὸν Θεὸν ὡς Θεὸν ἐν φανερώσει τῆς
συνέσεως, οὐκ ἐγγίζει ὁ φόβος τῇ καρδίᾳ· ὅταν παραχωρηθῶμεν
ἐν τῇ σκοτώσει καὶ ἀπολέσωμεν ταύτην τὴν σύνεσιν ἕως ἂν
ταπεινωθῶμεν, συμβαίνει ἡμῖν ὁ φόβος, ἕως προσπελάσῃ ἡμᾶς 270
τῇ ταπεινώσει καὶ τῇ μετανοίᾳ.

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σταυρὸν ὑπέμεινεν· οἱ ἁμαρτωλοὶ θαρσεῖτε
ἐν τῇ μετανοίᾳ.

Nu este smerit decât cel pașnic. Iar cel ce nu este pașnic nu
este nici smerit. Și nu este pașnic decât cel bucuros.

Oamenii nu găsesc pacea în niciuna din căile pe care um-
blă în această lume decât atunci când se apropie prin nădejde
de Dumnezeu.

Până când nu va ajunge la aceasta [la nădejde], inima
nu se liniștește de osteneală și de sminteli. Iar nădejdea
împăciuește inima și revarsă în ea bucuria, aceasta fiind ceea
ce a spus gura închinată și plină de sfințenie: „Veniți la Mine
toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi.” *Mt. 11, 28*
Apropie-te ca să nădăjduiești în Mine și te vei odihni de *os-*
teneli și de frică.

Nădejdea în Dumnezeu înalță inima, iar frica de gheenă
o zdrobește.

Lumina *cugetului* naște credința, iar credința naște
mângâierea nădejzii, iar nădejdea întărește inima.

Credința este o descoperire a *înțeleșurilor*²⁸. Iar când *cu-*
getul se întunecă, credința se ascunde și ne stăpânește frica și
nădejdea ni se taie. *BD 352, 7*

Credința venită din învățare nu eliberează omul de mân-
drie și de îndoială, ci numai cea răsărită din *înțeleșuri*, și nu-
mită cunoaștere și descoperire a adevărului²⁹.

Câtă vreme *mintea* Îl înțelege pe Dumnezeu ca Dumnezeu
prin descoperirea pe care i-o fac *înțeleșurile*, frica nu se apro-
pie de inimă. Iar când suntem lăsați în întuneric și, până când
ne vom smeri, pierdem acest *înțeleș*, vine în noi frica pentru
ca să ne apropie de smerenie și de pocăință. *BD 352, 11-12*

Fiul lui Dumnezeu a rădat crucea. Prindeți curaj, cei pă-
cătoși, prin pocăință!

Ἐὰν τὸ σχῆμα τῆς μετανοίας μετέβαλε τὴν ὀργὴν ἐκ τοῦ βασιλεως Ἀχαάβ, οὐκ ἀχρειοὶ νῦν ἡμᾶς ἡ ἀληθεια τῆς μετανοίας ἡμῶν· καὶ ἐὰν ἐξ ἐκείνου, τοῦ μὴ ἀληθεύοντος, τὸ σχῆμα τῆς ταπεινώσεως ἀπεστρεψε τὴν ὀργὴν ἐξ αὐτοῦ, πόσῳ μᾶλλον ἐξ ἡμῶν τῶν ἐν ἀληθείᾳ λυπουμένων ὑπὲρ τῶν ἰδίων πταισμάτων. Ἰκανὴ ἡ λύπη τῆς διανοίας ἀντὶ πάσης ἐργασίας σωματικῆς.

inc Ὁ *ἅγιος Γρηγόριος* λέγει· «Ναὸς τῆς χάριτος ἐστὶν ὁ συγκεκραμένος τῷ Θεῷ καὶ διαμένων ἐν φροντίδι *τῆς κρίσεως* αὐτοῦ». Καὶ τί ἐστὶν ἡ μέριμνα *τῆς κρίσεως* αὐτοῦ, εἰ μὴ τὸ ἐκζητῆσαι ἀεὶ τὴν ἀνάπαισιν αὐτοῦ, καὶ λύπη διηνεκοῦς φροντίδος ὑπὲρ τοῦ μὴ δύνασθαι φθᾶσαι τὴν τελείωσιν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ ἡ λύπη ἡ διηνεκῆς ἡ περὶ τούτου.

Οὗτός ἐστιν ὁ βαστάζων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὴν διηνεκὴ μνήμην τοῦ Θεοῦ· καθὼς εἶπεν ὁ μακάριος Βασίλειος, «Εὐχὴ ἀμετεώριστός ἐστὶν ἡ ἐμποιοῦσα ἐν τῇ ψυχῇ ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ ἐναργῆ. Καὶ τοῦτο ἐστὶ Θεοῦ ἐνοίκησις· τὸ διὰ τῆς μνήμης ἐνιδρυμένον ἔχειν ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν· οὕτως γινόμεθα ναὸς Θεοῦ»· τοῦτο δὲ ἐστὶ φροντὶς ἐν συντετρομμένη καρδίᾳ ἐν τῇ ἐτομασίᾳ τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ.

*Περὶ λογισμῶν πονηρῶν ἀκουσίων
τῶν ἐκ τῆς λύσεως τῆς ἀμελείας*

Εἰσὶ τινες οἱ ἐρεΐδοντες τὸ σῶμα καὶ ἐπιθυμοῦντες ἀναπαῦσαι αὐτὸ μικρὸν διὰ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἕως ἂν ἐνδυναμωθῶσι καὶ πάλιν στραφῶσιν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν· ἐν ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις τῆς ἀναπαύσεως ἡμῶν, μὴ λύσωμεν τελείως τὴν φυλακὴν ἡμῶν

*Aici începe *Cuvântul* 60 în *FR* 10.

280 ἅγιος Γρηγόριος] *Syror habet* ~~καὶ~~ (BD 352, 22) = ο ἐρμηνευτής, *id est* Θεοδώρος

274 Dacă înfățișarea văzută a pocăinței a îndepărtat mânia împotriva împăratului Ahab, atunci nici pocăința noastră adevărată nu ne va fi acum fără de folos. Dacă înfățișarea văzută a smereniei a alungat mânia de la acela care nu s-a pocăit cu adevărat, cu atât mai mult o va alunga de la noi care ne întristăm cu adevărat pentru greșelile noastre. Pătimirea *cuge-tului* este îndestulătoare în locul tuturor *ostenelilor* trupului.

cf. 3 Imp. 20, 27-29

280 Tâlcuitorul spune: „Cel care s-a amestecat și continuă să se amestece cu Dumnezeu și care petrece în grija față de cele ale Lui este un templu al harului.” Și ce înseamnă grija pentru cele ale Lui? Împrăștierea în ceea ce-I place Lui, reaua-pătimire neîncetată, grija pentru cele care rămân neîmplinite din cauza slăbiciunii firii noastre și întristarea neîncetată pentru aceasta.

BD 352, 22

BD 353, 1-4

286 Acesta este omul care poartă în sufletul lui neîncetata pomenire a lui Dumnezeu, după cum spune fericitul Vasile: „Rugăciunea neîmprăștiată este cea care lucrează în suflet neîncetata gândire la Dumnezeu, iar aceasta este sălășluirea lui Dumnezeu: a-L avea în sine bine așezat pe Dumnezeu prin pomenirea Lui. Așa ajungem templu al lui Dumnezeu.” Iar aceasta este grija și inima zdrobită prin pregătirea pentru odihna Lui.

cf. Ps. 50, 19

*Despre gândurile viclene cele fără de voie venite
din dezlegarea făcută din trândăvie**

295 Sunt unii care își sprijină trupul [de perete] și doresc să îl odihnească puțin pentru *făptuirea* lui Dumnezeu până prind puteri și se întorc iarăși la *făptuirea* lor. Dar în puținele zile ale odihnei noastre să nu dezlegăm pe deplin paza noastră și să ne

Μοψουεστίας *et a.* Ἰκανῆ (l. 278) 281 τῆς κρίσεως] *cum Syroc* ~~καὶ~~ (S 24, 82^v V 125, 78^v V 124, 198^r V 562, 105^v), *Syror autem habet* ~~καὶ~~ (BD 353, 2) *περὶ τῶν αὐτοῦ* 282 τῆς κρίσεως] *idem*

καὶ δώσωμεν ὅλην τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς λύσιν, ὡς ἄνθρωποι μὴ
θέλοντες στραφῆναι εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν. 300

Οἵτινες ἐν καιρῷ εἰρήνης τοῖς βέλεσι τύπτονται, οὗτοί εἰσιν
οἱ ἐκ τῆς παρηγορίας τοῦ θελήματος ὑλὴν θησαυρίσαντες ταῖς
ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ ἔνδυμα ῥυπαρὸν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἁγίᾳ, ἤγουν
ἐν τῇ εὐχῇ, θεωροῦσιν ὅτι ἐνδεδυμένοι εἰσὶ· τοῦτο δὲ ἐστὶν ὅπερ 354
ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εὐχῆς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν 305
κινεῖται· αὐτὰ εἰσιν ἅπερ ἐκτησάμεθα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀμελείας
ἡμῶν, καὶ κατασχύνουσιν ἡμᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς (καθαρᾶς)
προσευχῆς ἡμῶν.

Βοηθεῖ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ νῆψις πλείω τοῦ ἔργου, καὶ βλέπτει
αὐτὸν ἡ λύσις πλείω τῆς ἀναπαύσεως. Ἐκ τῆς ἀναπαύσεως
γὰρ πόλεμοι *οἰκεῖοι* γίνονται, καὶ ἐὰν ὄχλοῦσι τῷ ἀνθρώπῳ, 310
ἔξουσίαν ἔχει λύσαι αὐτούς· ὅταν γὰρ ἀφήσῃ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ
στραφῆ εἰς τὸν τόπον τοῦ ἔργου, αἴρονται ἐξ αὐτοῦ καὶ φεύγουσιν.
Οὐχ' οὕτως τὸ ἐκ τῆς λύσεως τικτόμενον, *καὶ ἐὰν* τίκεται ἡ
χαύνωσις ἐκ τῆς ἀναπαύσεως· ὅσον γὰρ ἀκμὴν ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ
τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, δύναται πάλιν στραφῆναι καὶ κυβερνήσαι 315
ἑαυτὸν ἐν τῇ καταστάσει τοῦ κανόνος αὐτοῦ, διότι ἀκμὴν ὑπάρχει
ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ· ἐν τῇ λύσει δὲ ἐξέρχεται ἐκ τῆς
χώρας τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ μὴ ὁ ἄνθρωπος τελειῶς
ἀπέρριπεν ἐξ αὐτοῦ τὴν φυλακὴν, οὐκ ἂν ἐν τῷ μέσῳ τῆς βίας
ἀκουσίως ἐβιάσθη πεισθῆναι τοῖς μὴ ἀναπαύουσιν αὐτόν· εἰ τὸν 320
ὄρον τῆς ἐλευθερίας παντελῶς ἐξ ἑαυτοῦ οὐκ ἀφῆκεν, οὐκ ἂν
συνέβη αὐτῷ συναντήματα τὰ δεσμοῦντα αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης,
ἅπερ ἀντιστῆναι αὐτοῖς οὐκ ἠδυνήθη.

Μὴ ἀφήσῃς τὴν ἐλευθερίαν τινὸς τῶν αἰσθήσεων σου, ὦ
ἄνθρωπε, μήπως πάλιν ἐπανελθεῖν ἐν αὐτῇ οὐ δυνήσῃ. 325

Ἡ ἀνάπαυσις τοὺς νέους μόνον βλέπτει· ἡ λύσις δὲ καὶ τοὺς 355
τελείους καὶ τοὺς γέροντας βλέπτει. Οἱ μὲν ἐκ τῆς ἀναπαύσεως εἰς
τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐρχόμενοι, δύναται πάλιν στραφῆναι

dăm întregul nostru suflet pe seama dezlegării ca niște oameni
care nu vor să se mai întoarcă la lucrarea lor.

Cei loviți în vreme de pace de săgeți sunt cei care, din
îndrăzneala voinței lor, și-au adunat materia ca pe o comoară
în sufletul lor și o haină întinată în locul cel sfânt, adică în
rugăciune, și se consideră îmbrăcați. Iar aceasta se mișcă în
sufletul lor în vremea cugetării la Dumnezeu și a rugăciunii.
Acestea sunt cele pe care le-am dobândit în vremea trândăviei
noastre și ne fac de răs în vremea rugăciunii noastre curate.

Trezvia îl ajută pe om mai mult decât *ostenelile*, iar dezlega-
rea îl vatămă mai mult decât odihna. Pentru că din odihnă vin
războaiele dinlăuntru, iar dacă îl tulbură, omul are putere să
le dezlege, deoarece când el părăsește odihna și se întoarce în
locul *ostenelii*, războaiele sunt luate de la el și pleacă. Dar nu
așa se întâmplă cu ceea ce se naște din dezlegare, chiar dacă și
moleșeala se naște din odihnă. Pentru că atâta timp cât se află
în locul libertății sale, se poate întoarce iarăși și să se conducă
pe sine însuși în starea rânduiei lui, pentru că încă se află în
locul libertății sale. În schimb, prin dezlegare, iese din locul
libertății sale. Pentru că dacă omul n-ar fi aruncat cu totul de
la sine paza, nici nu ar fi fost silit cu o silire fără de voie să se
predea celor care nu îl odihnesc. Dacă nu ar fi părăsit cu totul
prin voia lui hotarul libertății, nu i s-ar fi întâmplat cele care
l-au legat cu sila și cărora nu li s-a putut împotrivi.

Nu da libertate, o, omule, vreunui din *simțurile* tale, ca
nu cumva să nu poți să te întorci din nou la ea.

Odihna îi vatămă numai pe tineri, dar dezlegarea îi vatămă
și pe cei desăvârșiți, și pe cei bătrâni. Cei care au venit de la
odihnă la gânduri rele pot să se întoarcă iarăși, prin trezvie,

310 οἰκεῖοι] *intell. ἐσωτικοί*313 καὶ ἐὰν] *intell. εἰ καὶ*

ἐν τῇ φυλακῇ καὶ στήναι ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῶν πολιτεία· οἱ δὲ ἐν τῇ
ἐλπίδι τοῦ ἔργου ἀμελήσαντες εἰς τὴν φυλακὴν, ἐκ τῆς ὑψηλῆς 330
πολιτείας πρὸς λύσιν τῆς ζωῆς ἠχμαλωτίσθησαν.

Ἔστιν ὁ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐχθρῶν τυφθεὶς καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης
ἀποθνήσκων, καὶ ἔστιν ὁ ἐν προφάσει ἐμπορίας, τῆς ζωῆς
ἔξερχόμενος καὶ σκόλοπα τῇ ψυχῇ αὐτοῦ λαμβάνων.

Οὐχ' ὅταν ὀλισθήσωμεν ἐν τινι, τότε λυπηθῶμεν, ἀλλ' ὅταν 335
ἐμμείνωμεν ἐν αὐτῷ· τὸ ὀλισθημα δὲ πολλάκις συμβαίνει καὶ τοῖς
τελείοις, τὸ δὲ ἐμμεῖναι ἐν αὐτῷ νέκρωσις ἐστὶ τελεία.

Ἡ λύπη ἦν λυπούμεθα ὑπὲρ τῶν ἰδίων ὀλισθημάτων, εἰς
τόπον ἐργασίας καθαρᾶς λογίζεται ἡμῖν ἐκ τῆς χάριτος.

Ὁ ἐν ἐλπίδι μετανοίας ὀλισθαίνων ἐκ δευτέρου, οὗτος μετὰ 340
πονηρίας πορεύεται μετὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτῳ ἀγνώστως ἐπιπίπτει
ὁ *θάνατος*, καὶ οὐ φθάνει τὸν καιρὸν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ.

Ἐκαστος λελυμένος τὰς αἰσθήσεις, ἔστι καὶ τῇ καρδίᾳ
λελυμένος.

Macarie (f.) 516

Ἡ ἐργασία τῆς καρδίας δεσμός ἐστὶ τῶν ἐξωτερῶν μελῶν· 345
ἐὰν ἐν διακρίσει τις ποιῇ ταύτην, κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν πατέρας,
ἐκδηλὸς ἐστὶν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων φαινομένων τῶν ἐν αὐτῷ, ὅτι
οὐκ ἔστι δεδεμένος ἐν τῷ κέρδει τῷ σωματικῷ, οὐδὲ ἀγαπᾷ τὴν 356
γαστριμαργίαν, καὶ ὁ θυμὸς ἀπέχει ἐξ αὐτοῦ παντελῶς. Ὅπου
γὰρ τὰ τρία ταῦτα, τὸ κέρδος τῶν σωματικῶν – *καὶ ἐὰν* ἔστι 350
μικρὸν ἢ μέγα–, καὶ ἡ ὀξύχολία καὶ ἡ ἥττα (ἀπὸ) τῆς γαστρος,
κἂν φαίνηται τις ὁμοίος τῶν παλαιῶν ἀγίων, γινώθι ὅτι ἐκ τῆς
ἀνυπομονησίας τῶν ἔσω ἐστὶν ἡ λύσις τῶν ἔξω αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ
ἀπὸ *διαφορᾶς καταφρονήσεως* τῆς ψυχῆς· εἰ δὲ μή, πῶς
κατεφρόνησε τῶν σωματικῶν καὶ τὴν προαότητα οὐκ ἐκτίσατο; 355

342 θάνατος] Syr habet *καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον* (BD 355, 14) = *ad litt.* ἡ ἀγχόνη τῆς τιμωρίας
350 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ

și să stea în *viețuirea* lor înaltă. Cei care au neglijat trezvia,
încercându-se în *osteneli*, au fost duși în robie din înălțimea
faptelor ascetice³⁰ la dezlănarea vieții.

BD 355, 4

Este câte unul care, după ce a fost bătut în țara vrăjmașilor
săi, a murit în vreme de pace, și este altul care, ieșind din viața
[în pustie] sub pretextul negoțului, primește în suflet o țepușă.

BD 355, 6

Să nu ne întristăm când alunecăm în vreo greșeală, ci când
stăruim în ea. Alunecarea se întâmplă adeseori și cu cei des-
vârșiți, dar a stăruii în ea este o desvârșită moarte.

Întristarea cu care ne întristăm pentru propriile noastre
alunecări ni se socotește de către har în loc de *făptuire* curată.

Cel care, având nădejdea pocăinței, alunecă a doua oară,
se poartă cu Dumnezeu cu viclenie. Asupra lui cade pe nești-
ute lațul spânzurătorii spre pedespire și nu mai apucă timpul
nădejzii sale.

Fiecare om ce și-a dezlegat *simțurile* și-a dezlegat și inima.

Făptuirea inimii este o legătură a mădularelor din afară.
Dacă o împlinește cineva cu discernământ, potrivit cu Părin-
ții cei dinainte de noi, acest lucru este vădit din alte [semne]
care se ivesc în el: nu este legat de câștigul material, nici nu
iubește lăcomia pântecelui, iar mânia este cu totul departe
de el. Pentru că unde sunt acestea trei – câștigul material, fie
mic, fie mare, mânia și înfrângerea de către pânțele – chiar
dacă pare cineva asemenea sfinților din vechime, să știi că din
nerăbdarea celor lăuntrice vine dezlegarea din cele din afară
ale lui și nu din disprețuirea cu discernământ a sufletului. Iar
de nu, atunci cum de le-a disprețuit pe cele trupești și, totuși,
nu a dobândit blândețea?

BD 355, 18-19

354 διαφορᾶς καταφρονήσεως] *trad. litt. e Syr, intell.* καταφρονήσεως μετὰ διακρίσεως

Τῇ *καταφρονήσει τῆς διακρίσεως* ἀκολουθεῖ τὸ μὴ δεσμεῖσθαι ἐν τινι καὶ ἡ καταφρόνησις τῆς *ἀναπαύσεως* καὶ τοῦ πόθου τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἐὰν ἐτοιμασία δέχεται τις τὰς ζημίας διὰ τὸν Θεὸν *χαίρων*, καθαρὸς ἐστὶν ἔσωθεν.

Καὶ ἐὰν μὴ καταφρόνηση τινὰ διὰ τὰς πηρώσεις τὰς ἐν αὐτῷ, ἐν ἀληθείᾳ ἐλεύθερός ἐστι.

Καὶ εἰ μὴ προσίεται τὸν τιμῶντα αὐτὸν καὶ ἀηδιάζεται πρὸς τὸν ἀτιμᾶζοντα, οὗτος νενέκρωται τῇ ζωῇ ταύτῃ.

Ἡ φυλακὴ *τῆς* διακρίσεως κρειπτοτέρα ἐστὶν ὑπὲρ πᾶσαν πολιτείαν τὴν ἐνεργουμένην ἐν παντὶ τρόπῳ καὶ παντὶ μέτρῳ τῶν ἀνθρώπων.

Μὴ μισήσης τὸν ἁμαρτωλόν· πάντες γὰρ ἐσμεν ὑπεύθυνοι. Καὶ ἐὰν διὰ τὸν Θεὸν κινήσαι κατ' αὐτοῦ, κλαῦσον ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ διατί μισεῖς αὐτόν; Τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ μισεῖς; Εὕξει ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ὁμοιωθῆς τῷ Χριστῷ, ὅτι οὐκ ἠγανάκτει κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλ' ὑπερηύχεται. Οὐχ' ὄραῶς πῶς ἔκλαυσεν ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλήμ; Ἐν πολλοῖς γὰρ καταγελώμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Διατί τὸν καταγελασθέντα καθ' ἡμᾶς ἐκ τοῦ καταγελῶντος ἡμῶν διαβόλου μισοῦμεν; καὶ διατί μισεῖς τὸ ἁμαρτωλόν, ὃ ἄνθρωπε; Ἄρα, ὅτι οὐκ ἐστὶ δίκαιος κατὰ σέ; καὶ ποῦ ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη σου, ὅπου οὐκ ἔχεις ἀγάπην; (καὶ εἰ ἔχεις ἀγάπην), διατί οὐκ ἔκλαυσας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ σὺ καταδιώκεις αὐτόν; Ἐν ἀγνοίᾳ γὰρ κινουῦνται τινες ὀργιζόμενοι, οἱ δοκοῦντες εἶναι διακριτικοὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν ἁμαρτωλῶν.

Γίνου κήρυξ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. ὅτι ἀνάξιόν σε ὄντα κυβερνᾷ, καὶ ὅτι χρεωστεῖς χρεὸς πολὺ, καὶ ἡ ἐκδίκησις αὐτοῦ μικρῶν ἔργων, ὧν ποιεῖς, ἀντιπαρᾶχει σοὶ τὰ μεγάλα.

356 καταφρονήσει... διακρίσεως] trad. litt. e Syr, intell. καταφρονήσει μετὰ διακρίσεως (cum D C) 357 ἀναπαύσεως] cum Syroc ܐܢܥܘܒܐ (S 24, 83' V 12 5, 79' V 124, 199' V 562, 106'), Syror autem habet ܐܢܥܘܒܐ (BD 356, 7) = ζωῆς

După disprețuirea cu discernământ urmează faptul de a nu fi legat de ceva, lipsa de preocupare pentru cele ale vieții și iubirea pentru oameni³¹.

Dacă cineva este pregătit să primească cu bucurie pagubele pentru Dumnezeu, este curat lăuntric.

Dacă cineva nu disprețuiește pe un altul din cauza învârtășărilor aflate în el, acela este cu adevărat liber.

Dacă cineva nu se apropie de cel care îl cinstește și nu se scârbește de cel care îl necinstește, acesta a murit față de viața aceasta.

Trezvia unită cu discernământ este mai bună decât orice fel de fapte ascetice, indiferent de măsură, înfăptuite de oameni.

Să nu-l urăști pe păcătos, pentru că toți suntem datornici. Iar dacă pentru Dumnezeu te miști împotriva lui, atunci plângi pentru el. Și de ce îl urăști? Urăști păcatele lui? Roagă-te pentru el, ca să te asemeni lui Hristos, care nu se mânie împotriva păcătoșilor, ci se ruga pentru ei. Nu vezi cum a plâns pentru Ierusalim? De multe ori suntem batjocoriți și noi de către diavolul. De ce îl urâm pe cel batjocorit ca și noi de către diavolul care ne batjocorește pe noi? Și de ce îl urăști pe păcătos, o, omule? Oare pentru că nu este drept [prin har] așa ca tine? Și unde este dreptatea ta harică, de vreme ce nu ai iubire? Iar dacă ai iubire, de ce nu ai plâns pentru el, ci îl prigonești? Căci unii se mânie din neștiință, crezând că pot judeca faptele păcătoșilor, socotindu-se oameni cu discernământ.

Fă-te propovăduitor al bunătății lui Dumnezeu, pentru că, deși tu ești nevrednic, te călăuzește și, deși datorezi mult, totuși El îți dă în schimb pe cele mari ca răsplată pentru faptele tale mici.

360 χαίρων] cum Syroc ܠܥܘܒܐ ܕܥܡܘܨܝܐ (V 124, 199' V 562, 106'), abest in Syror (BD 356, 9) 365 τῆς] trad. litt. e Syr, intell. μετὰ (cum NM)

Μὴ καλέσης τὸν Θεὸν δίκαιον, ὅτι ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ οὐ
γνωρίζεται ἐν τοῖς πράγμασι σου. Καὶ ἐὰν ὁ Δαβὶδ καλῇ αὐτὸν
δίκαιον καὶ εὐθῆ, ἀλλ' ὁ Υἱὸς αὐτοῦ ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὅτι ἀγαθός
ἐστὶ καὶ χρηστός· ἀγαθός ἐστι φησὶ τοῖς πονηροῖς καὶ ἀσεβεσι. Καὶ
πῶς ὀνομάζεις τὸν Θεὸν δίκαιον, ὅτε ἀπαντήσεις τὸ κεφάλαιον τὸ
περὶ τοῦ μισθοῦ τῶν ἐργατῶν; *Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· θέλω δοῦναι*
τοῦτω τῷ ἐσχάτῳ ὡσπερ σοί· εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρός, ἀλλ'
ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; Πῶς καλεῖ ἄνθρωπος τὸν Θεὸν δίκαιον, ὅτε
ἀπαντήσεις τὸ κεφάλαιον τοῦ ἀσώτου υἱοῦ· ὅτε ἐσκόρπισε τὸν
πλοῦτον ἐν ἀσωτία, καὶ ἐν τῇ κατανύξει μόνον ἐν ἧ ἔδειξε πῶς
ἔτρεχε καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν
αὐτῷ ἐπὶ πάντα τὸν πλοῦτον αὐτοῦ; οὐδεὶς γὰρ ἄλλος εἶπε περὶ
αὐτοῦ ταῦτα, ἵνα διστάσωμεν εἰς αὐτόν· ὁ Υἱὸς αὐτοῦ, αὐτὸς
ἐμαρτύρησε περὶ αὐτοῦ ταῦτα. Ποῦ ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ,
ὅτε ἡμεν ἁμαρτωλοὶ καὶ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν; Ἐὰν
δὲ ὧδε ἐστὶν ἐλεῆμων, πιστευόμεν ὅτι ἀλλοίωσιν οὐ δέχεται. Μὴ
γένοιτο ἡμᾶς λογίσασθαι τοῦτο τὸ ἀνόμημα, ἵνα ποτέ γένηται ὁ
Θεὸς ἀνελεῆμων· ὅτι οὐκ ἀλλοιοῦται τὸ ἴδιον τοῦ Θεοῦ, ὡσπερ
οἱ νεκροί, καὶ οὐ κτάται τί ὅπερ οὐκ ἔχει ἢ ὅπερ ἔχει ὑστερεῖ ἢ
προσθήκην λαμβάνει καθάπερ τὰ κτίσματα. ἀλλ' «ὅπερ ἔχει
ὁ Θεὸς ἐξ αἰὶ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους ἔχει αὐτό», καθάπερ ὁ
μακάριος *Κύριλλος* εἶπεν ἐν τῇ *Ἑρμηνείᾳ τῆς Γενέσεως*.

Φοβοῦ φησὶν ἐκ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος
τοῦ σκληροῦ τοῦ τεθέντος ἐπ' αὐτόν.

Ἀγάπησον αὐτόν, ὡς χρεωσθεῖς ἀγαπῆσαι αὐτόν καὶ οὐχὶ
διὰ τὰ μέλλοντα διδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἐλάβομεν.
Καὶ τὸν κόσμον τοῦτον μόνον, ὃν ἐποίησε δι' ἡμᾶς, τίς ἐστὶν ὁ
δυνάμενος ἀνταμεῖψαι αὐτῷ;

404 Κύριλλος] Syror habet ~~κατα~~ ~~κατα~~ (BD 358, 6) = ὁ μακαριστὸς ἐρμηνευτῆς, id est
Θεόδωρος Μοψουεστίας | Ἑρμηνεία...Γενέσεως] = Teodor Mops, Fc (S) b13-15

Σά nu-L numești pe Dumnezeu drept³²! Pentru că dreptatea
Lui legalistă nu se cunoaște din faptele Lui față de tine. Chiar
dacă David Îl numește „drept“ și „nepărtinitor“, totuși Fiul Lui
ne-a arătat că El este bun și dulce³³. „El este bun, zice, cu cei răi
și necredincioși“. Și cum de Îl numești pe Dumnezeu „drept“
când citești capitolul despre plata lucrătorilor: „Prietene, nu te
nedreptățesc. Vreau să-i dau acestuia din urmă ca și ție. Ochiul
tău este rău pentru că eu sunt bun?“ Cum îl mai poate numi
omul pe Dumnezeu „drept“ atunci când citește capitolul des-
pre fiul risipitor, care a risipit averea în desfrânări și, doar pen-
tru străpungerea pe care a arătat-o, tatăl a alergat și a căzut la
gâtul lui și i-a dat averea și toată bogăția sa? Pentru că nimeni
altul n-a spus acestea despre El ca să ne îndoim de El, ci însuși
Fiul Lui a mărturisit acestea despre El. Unde este dreptatea le-
galistă a lui Dumnezeu când noi, încă fiind păcătoși, Hristos a
murit pentru noi? Iar dacă aici este milostiv, credem că nu Se
schimbă. Să nu ni se întâmple această fărădelege, ca să spunem
vreodată că Dumnezeu este nemilostiv, pentru că însușirea lui
Dumnezeu nu se schimbă, ca muritorii, și nu dobândește ceva
pe care nu îl are, după cum nici nu Îi lipsește sau I se adaugă
ceva, ca în cazul făpturilor, ci „ceea ce are Dumnezeu pururea
și dintru început, aceea are până la sfârșit“, după cum a spus
fericitul Tâlcuitor în *Tâlcuirea la Facere*.

Teme-te, zice, din iubire pentru El, și nu din pricina nu-
melui aspru care I se dă.

Iubește-L ca unul ce ești dator să-L iubești, și nu numai
pentru cele viitoare care îți vor fi date de către El, ci și pentru
cele pe care le-am primit. Și chiar dacă numai lumea aceasta
ar fi făcut-o pentru noi, cine ar putea să Îi răsplătească?

409 Καὶ... ἡμᾶς] *intell.* καν τοῦτον τὸν κόσμον δι' ἡμᾶς μόνον ἐποίησε

BD 357, 10
cf. Ps. 24, 9

Lc. 6, 35

Mt. 20, 13-15

cf. Lc. 15, 11-24

cf. Rom. 5, 8

Ποῦ ἔστιν ἡ ἀνταπόδοσις αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν;

Τίς ἔπεισεν αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς προαγαγεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν κτίσιν, καὶ τίς ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτε γινόμεθα ἀμνημόνευτοι, ὥσπερ οὐκ ἦμεν ποτέ;

Τίς ἔστιν ὁ ἐξυπνίζων τὸ σῶμα ἡμῶν ἐκεῖνο πρὸς τὴν ζωὴν, καὶ πόθεν πάλιν πίπτει ἡ ἔννοια τῆς γνώσεως εἰς τὸν χοῦν;

“Ὡ θαῦμα τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ Θεοῦ. Ὡ ἐκπλήξεις τῆς χάριτος τοῦ κτίστου ἡμῶν. Ὡ δύναμις ἡ ἰκανοῦσα εἰς πάντα. Ὡ τῆς χρηστότητος τῆς ἀμέτρου ἐπὶ τὴν φύσιν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, πάλιν προσάγει πρὸς ἀνάπλασιν αὐτοῦ“.

Τίς ἰκανεῖ πρὸς τὴν δόξαν αὐτοῦ; Τὸν παραβάντα αὐτὸν καὶ βλασφημήσαντα ἐγείρει, τὸν χοῦν τὸν ἀλόγιστον καινίζει καὶ συνετὸν καὶ λογικὸν ποιεῖ, καὶ τὸν διεσκορπισμένον χοῦν καὶ ἀναίσθητον καὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς διεσκορπισμένας, φύσιν λογικὴν καὶ *ἀξίαν ἐννοίας* ἐμποιεῖ· οὐχ’ ἰκανεῖ γὰρ ὁ ἁμαρτωλὸς *νοῆσαι τὴν χάριν τῆς ἀναστάσεως* αὐτοῦ.

Ποῦ ἔστιν ἡ γέεννα ἡ δυναμένη λυπηῖσαι ἡμᾶς; καὶ ποῦ ἔστιν ἡ κόλασις ἡ ἐκφοβοῦσα ἡμᾶς πολυμερῶς καὶ νικῶσα τὴν εὐφροσύνην τῆς ἀγάπης αὐτοῦ; καὶ τί ἔστιν ἡ γέεννα πρὸς τὴν χάριν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, ὅταν ἐγείρη ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἄδου καὶ ποιῇ τοῦτο τὸ φθαρτὸν ἐνδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸν πεσόντα εἰς τὸν ἄδην ἐγείρη αὐτὸν ἐν δόξει;

Ὡ διακριτικοί, δεῦτε καὶ θαυμάσατε. Τίς ἔχων σοφὴν διάνοιαν καὶ θαυμαστήν; Δεῦτε θαυμάσωμεν τὴν χάριν τοῦ δημιουργοῦ ἡμῶν. Ἡ ἀνταπόδοσις τῶν ἁμαρτωλῶν ὅποια τίς ἔστιν; Ἄντι τῆς ἀνταποδόσεως τῆς δικαίας, αὐτὸς ἀνάστασιν ἀνταποδιδού αὐτοῖς, καὶ ἀντι τῶν σωμάτων τῶν καταπατησάντων τὸν νόμον αὐτοῦ, δόξαν τελείαν ἐνδύει αὐτούς. Αὕτη ἡ χάρις ἔστιν ἡ μειζότερα, τὸ μετὰ τὸ ἁμαρτῆσαι ἡμᾶς ἀναστῆσαι, ὅτε οὐκ ἦμεν καὶ παρήγαγεν ἡμᾶς εἰς κτίσιν.

426 ἀξίαν ἐννοίας] Syr habet *res. ai* *لله* (BD 358, 21) = ταχύνειτον

Unde este răsplata pe care I-o aducem prin faptele noastre?

Cine L-a înduplecat dintru început ca să ne creeze și cine Îl roagă pentru noi când nu ne aducem aminte de El și vom fi murit³⁴?

Cine este cel care va trezi acest trup al nostru la viață și, iarăși, de unde cade în țărână *imboldul* cunoașterii³⁵?

O, *uimire* a milostivirii lui Dumnezeu! O, minunat har al Ziditorului nostru! O, putere care le poate pe toate! O, bunătate nemăsurată revărsată peste firea noastră, a păcătoșilor, prin care El ne zidește din nou!

Cine este în stare să-L slăvească? Pe cel care L-a trecut cu vederea și L-a hulit, El îl ridică, înnoiește țărâna cea lipsită de rațiune și o face înțeleaptă și rațională. Iar țărâna împrăștiată și lipsită de simțire și *simțurile* împrăștiate le face o fire rațională și grabnic-mișcătoare. Pentru că păcătosul nu este în stare să înțeleagă harul învierii Lui.

Unde este gheena care ne poate întrista? Unde este iadul care ne înfricoșează în multe feluri și biruie veselia iubirii Lui? Și ce este gheena față de harul învierii Lui, când ne ridică din iad și face acest trup stricăcios să se îmbrace într-o nestrucăciune și pe cel căzut în iad îl ridică în slavă?

O, voi, cei cu dreaptă socoteală³⁶, veniți de vă minunați! Cine are *partea înțelegătoare* înțeleaptă și care se uimește³⁷? Veniți să ne uimim de harul Ziditorului nostru! Care este răsplata păcatelor? În loc de [a urma] o dreptate legalistă, El le răsplătește cu învierea și în locul trupurilor care au încălcat legea Lui, El îi îmbracă cu o slavă desăvârșită. Acest har – că El ne înviază după ce am păcătuit – este mai mare decât acela arătat când noi nu eram și El ne-a creat.

cf. 1 Cor. 15, 53

BD 359, 10-11

427 νοῆσαι... ἀναστάσεως] Syr habet *res. ai* *لله* (BD 358, 22) = νοῆσαι τὴν χάριν αὐτοῦ *sive* καταλλαγῆναι τῇ χάριτι αὐτοῦ

“Δόξα, Κύριε, τῇ χάριτί σου τῇ ἀμέτρῳ. Ἴδου τὰ κύματα τῆς
 χάριτός σου σιωπῆσαι με ἐποίησαν, καὶ οὐχ’ ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ
 ἔννοια ἕξεναντίας τῶν εὐχαριστηρίων σου. Ποίοις στόμασιν
 ἐξομολογησόμεθα σοι, βασιλεῦ ἀγαθε, ὁ ἀγαπῶν τὴν ζωὴν ἡμῶν; 135
 Δόξα σοι ἐπὶ τοῖς δυοῖν κόσμοις, οἷς ἐδημιούργησας πρὸς αὐξησιν
 ἡμῶν καὶ τρυφήν ἡμῶν, ἄγων ἡμᾶς ἐκ πάντων ὧν ἐδημιούργησας

πρὸς γνῶσιν τῆς δόξης σου ἀπὸ τοῦ νῦν

καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος,

ἄμην”.

131 Slavă, Doamne, harului Tău cel nemăsurat! Iată, valurile
 harului Tău m-au făcut să tac și nu se mai află în mine vreo
mișcare, nici măcar de a-Ți mulțumi. Cu ce guri ne vom mărturisii
 Ție, bunule Împărat, care iubești viața noastră? Slavă 13
 Ție pentru cele două lumi pe care le-ai făcut spre creșterea și
 desfătarea noastră, ducându-ne, prin toate cele pe care
 le-ai făcut, spre cunoștința slavei Tale, de
 acum și până în veac.

Amin.

Λογος MB'

Περὶ τῶν τριῶν τρόπων τῆς γνώσεως καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς 360
 ἐργασίας αὐτῶν καὶ τῶν νοημάτων αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς πίστεως
 τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πλοῦτου τοῦ μυστικοῦ τοῦ ἐγκεκρυμμένου
 ἐν αὐτῇ· καὶ πόσον διαφέρει ἡ γνώσις τοῦ κόσμου τουτου ἐν
 τοῖς τρόποις αὐτῆς, τῆς ἀπλότητος τῆς πίστεως

Ἡ ψυχὴ ἐν ταῖς τριβόις τῆς πολιτείας καὶ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς πίστεως 1
 διαπορευομένη καὶ ταύτην πολλάκις κατορθώσασα, ἐὰν στραφῇ
 πάλιν αὐτὴ εἰς τοὺς τρόπους τῆς γνώσεως, εὐθέως χωλαίνει ἐκ
 τῆς πίστεως καὶ στερεῖται ἔξ αὐτῆς ἡ νοερά δύναμις τῆς πίστεως,
 (ῆ) ἐκ τῶν ἐναλλαγμάτων τῶν ἀντιλήψεων φανερούμενη ἐν 5
 τῇ καθαρᾷ ψυχῇ καὶ ἀνεξετάστως ἐν αὐτῇ ἀναστρεφομένη ἐν
 ἀπλότητι ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς.

Ψυχὴ γὰρ ἡ ἀπαξ παραθεμένη ἑαυτὴν ἐν πίστει τῷ Θεῷ καὶ
 ἐν πολλῇ πείρᾳ δεξαμένη τὴν γεῦσιν τῆς συνεργείας *αὐτοῦ*,
 πάλιν οὐ φροντίζει ἑαυτῆς, ἀλλὰ τῇ ἐκπλήξει καὶ τῇ σιωπῇ 10
 φιμοῦται, καὶ στραφῆναι πάλιν εἰς τοὺς τρόπους τῆς γνώσεως
 αὐτῆς καὶ ἀναστρέφεσθαι ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔχει ἔξουσίαν, μήπως
 ἐν τῇ ἐναντιώσει αὐτῶν στερηθῇ ἀπὸ τῆς προνοίας τοῦ
 Θεοῦ, τῆς κρυπτῶς ἐπισκεπτομένης αὐτὴν ἀπαύστως καὶ
 ἐπιμελουμένης αὐτῆς καὶ ἀδιαλείπτως ἔξακολουθούσης αὐτῆς 15
 ἐν παντὶ τόπῳ, διότι ἐμωράνθη, ὑπονόησασα ἑαυτὴν ἱκανὴν
 οὔσαν προνοήσασθαι ἑαυτῆς ἐν τῇ δυνάμει τῆς γνώσεως
 αὐτῆς. Ἐν οἷς γὰρ το φῶς τῆς πίστεως ἀνατέλλει, οὐκέτι πάλιν

*Aici începe Cuvântul 62 în FR 10 și Memra 51 în BD.

Cuvântul 42*

*Despre cele trei trepte de cunoaștere și despre felul lucrării
 lor și al mișcărilor lor și despre credința sufletului și bogăția
 tainelor ascunse în el; și despre cât se deosebește
 cunoștința acestei lumi în felurile¹ ei
 de simplitatea credinței*

Sufletul care umblă pe căile *viețuirii* și pe calea credinței
 și adeseori a împlinit-o cu reușită, dacă se întoarce iarăși la
 felurile cunoașterii, de îndată șchioapătă în credință și puterea
 inteligibilă a credinței pierde din el². Această putere se arată din
 schimbările ajutorărilor dumnezeiești în sufletul *limpede* care
 se îndeletnicește cu ea fără iscodire, cu simplitate, în toate cele
 care țin de el.

Sufletul care s-a predat o dată prin credință lui Dumnezeu
 și care a primit, prin multe ispite³, gustul împreună-lu-
 crării cu credința, nu se mai îngrijește de sine, ci este strâns
 prin *uimire* și tăcere. Nu mai are puterea să se întoarcă iarăși
 la metodele cunoașterii sale și să se folosească de ele, ca nu
 cumva, dimpotrivă, – pentru că se socotește pe sine capabil
 să-și poarte de grijă singur prin puterea cunoașterii sale –,
 să fie lipsit de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care îl cer-
 cetează în ascuns și se îngrijește de el neîncetat, urmându-l
 în orice loc. Pentru că cei în a căror inimă răsare lumina 20

BD 360, 15

BD 360, 20

9 αὐτοῦ] Syror habet ~~ταύτων~~ (BD 360, 12) = αὐτῆς (intell. τῆς πίστεως)
 13 ἐν...αὐτῶν] trad. litt., intellig. τούναντίον

ἀναισχυντοῦσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν εὐξασθαι οὐδὲ ἐξαιτήσασθαι 361
 παρὰ τῷ Θεῷ “Δὸς ἡμῖν τόδε” ἢ “Λάβε ἐξ ἡμῶν τόδε”, οὐδὲ 20
 φροντίζουσιν ἑαυτῶν κατὰ πάντα τρόπον, διότι ἐν τοῖς νοεροῖς
 ὀφθαλμοῖς τῆς πίστεως ἐν πάσῃ ὥρᾳ θεωροῦσι τὴν πρόνοιαν
 τὴν πατρικὴν ἐπισκιάζουσαν αὐτούς, ἐξ ἐκείνου τοῦ Πατρὸς
 τοῦ ἀληθινοῦ. τοῦ ὑπερέχοντος ἐν τῇ πολλῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ τῇ
 ἀμέτρῳ *πάσης ἀγάπης πατρικῆς σαρκικῆς*, τοῦ δυναμένου καὶ
 ἰσχυοντος παρὰ πάντα *συνεργῆσαι* ἡμῖν *υπερεκπερισσοῦ*, ὑπὲρ 25
 ὃ αἰτούμεθα καὶ ἐνθυμούμεθα καὶ νοοῦμεν.

Ἡ γνῶσις γὰρ ἐναντία ἐστὶ τῇ πίστει· ἡ δὲ πίστις ἐστὶ λύσις ἐν
 πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς τῶν νόμων τῆς γνώσεως, οὐχὶ τῆς πνευματικῆς
 λέγομεν. Οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ ὀρισμὸς τῆς γνώσεως, ὅτι ἐκτὸς 30
 ἐξετάσεως καὶ ἐρεῦνης, ποιῆσαι τι πρᾶγμα οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ’
 ἐξετάζει εἰ δυνατόν γενέσθαι ὅπερ ἐνθυμεῖται καὶ θέλει.

Ἡ δὲ πίστις, τί; Ὅτε *τις προσεγγίσει αὐτῇ οὐκ ὀρθῶς*,
 παραμεῖναι *αὐτῷ* ἢ πίστις οὐ πείθεται. Ἡ γνῶσις, χωρὶς
 ἐξετάσεως καὶ τρῶπων ἀναστροφῆς, οὐδὲ *γνωσθῆναι* δύναται,
 καὶ τοῦτό ἐστὶ τὸ σημεῖον τοῦ δισταγμοῦ περὶ τῆς ἀληθείας. Ἡ 35
 πίστις δὲ φρόνημα ἐν καθαρὸν καὶ ἀπλοῦν ἐπιζητεῖ, τὸ ἀπέχον
 ἀπὸ πάσης πανουργίας καὶ τοῦ ζητῆσαι τρόπους. Βλέπε πῶς
 ἐναντιοῦνται ἀλλήλαις.

Ὁ οἶκος τῆς πίστεως, *ἔννοια* νηπιώδης ἐστὶ καὶ καρδία
 ἀπλή· *Ἐν ἀπλότῃ φησὶ καρδίας αὐτῶν ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ* 40
Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσελθῆτε
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἡ γνῶσις δὲ τοῖς δυοῖς τούτοις 362
 ἐπίβουλός ἐστι καὶ ἐναντία.

Ἡ γνῶσις ὄρος ἐστὶ τῆς φύσεως, φυλάττουσα αὐτὴν ἐν
 πάσαις ταῖς τριβίαις αὐτῆς, ἡ δὲ πίστις ὑπὲρ τὴν φύσιν ἐνεργεῖ 45
 τὴν ὁδοποιρίαν αὐτῆς.

24 πασης...σαρκικῆς] *ad litt.* παντων τῶν πατέρων τῶν σαρκικῶν 32 τις...ὀρθῶς] *Syr*
habet *ܡܗܠ ܡܗ ܕܡܗ ܡܗ ܡܗ* (BD 361, 12-13) = «ναί» καὶ «οὐ» ὁμοῦ προσεγγίση αὐτῇ

creдинței se rușinează să se mai roage pentru ei înșiși sau să
 ceară ceva de la Dumnezeu, zicând: „Dă-ne aceasta“ sau: „Ia
 de la noi aceea“. Aceștia nu se mai îngrijesc de ei înșiși în
 niciun fel, pentru că văd cu ochii duhovnicești ai creдинței
 că îi umbrește purtarea de grijă părintească venită de la acel
 Părinte adevărat Care întrece, prin iubirea Lui nemăsurată,
 toată iubirea părinților trupești și Care poate și este în stare
 să ne ajute mai presus de toate, cu prisosință, mai mult de-
 cât cerem și gândim și înțelegem. *cf. Ef. 3, 20*

Cunoașterea este potrivnică creдинței, iar creдинța, în toate
 cele care țin de ea, este o dezlegare de legile cunoașterii, dar
 nu de ale celei duhovnicești. Pentru că aceasta este definiția
 cunoașterii, anume că, în afara examinării atente și a cercetă-
 riilor⁴, ea nu poate să facă nimic, ci cercetează dacă e cu putință
 să se facă ceea ce gândește și vrea.

Iar creдинța ce e? Când cineva se apropie de ea cu îndoială⁵,
 ea nu consimte să rămână în el⁶. Cunoaștința nu există fără 361, 13
 cercetare și fără metodele de care se folosește, iar acesta este
 semnul îndoielii⁷ față de adevăr. Creдинța însă pretinde o *cu-*
getare limpede și simplă, străină de orice viclesug și de căutarea
 vreunor metode. Vezi cum se împotrivesc una alteia.

Casa creдинței este o *cugetare* de copil și o inimă simplă.
 „În simplitatea inimii lor, zice, Îl slăveau pe Domnul“ și:
 „Dacă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca și copiii, nu veți intra
 în Împărăția cerurilor“, iar cunoașterea uneltește împotriva
 acestor două și le este potrivnică. *Col. 3, 22; FA. 2, 46*
Mt. 18, 3; 19, 14

Cunoașterea se află în limitele firii, păzind-o în toate căile
 ei, în timp ce creдинța își taie calea mai presus de fire.

33 αὐτῷ] *subintell.* τούτῳ τῷ δισταγμῷ 34 γνωσθῆναι] *Syr habet* *ܡܗܠܡܗ* (BD 361,
 15) = εἶναι, ὑπάρχειν 39 ἔννοια] *Syr habet* *ܡܗܠܡܗ* (BD 361, 18) = διάνοια

Ἡ γνῶσις πᾶν πρᾶγμα καταλῦον τὴν φύσιν οὐ πειράται
πρὸς ἑαυτὴν ἀφῆσαι, ἀλλὰ μακρύνεται ἐξ αὐτοῦ· ἡ δὲ πίστις
ἐπιτρέπει καὶ λέγει· *Ἐπὶ ἀσπίδα φησὶ καὶ βασιλικὸν ἐπιβήση*
καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.

Τῇ γνώσει φόβος ἐξακολουθεῖ, τῇ δὲ πίστει ἐλπίς· ὅσον γὰρ
ἐν τοῖς τρόποις τῆς γνώσεως τίς διαπορεύεται, οὐκ ἐλευθεροῦται
τοῦ φόβου, οὐδέ τῆς ἐλευθερίας ἀξιωθῆναι δύναται· ὁ δὲ
ἐξακολουθῶν τῇ πίστει, εὐθέως ἐλεύθερος καὶ αὐτεξούσιος, καὶ
ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν πᾶσι τοῖς πράγμασιν ἐν ἐλευθερίᾳ χραῖται
ἐξουσιαστικῶς.

Ἄνθρωπος εἰ(ύ)ρῶν (τὰς κλεῖς) ταύτης, ὡς ὁ Θεὸς χραῖται ἐν
πάσαις ταῖς φύσεσι τῆς κτίσεως· τῇ πίστει γὰρ ἔστιν ἐξουσία καὶ
κτίσιν καινὴν δημιουργῆσαι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ Θεοῦ –
Ἡθελήσας φησὶ καὶ πάντα παρέστη ἐνώπιόν σου–, καὶ πολλάκις
ἐξ οὐκ ὄντων τὰ πάντα δύναται ποιῆσαι· ἡ δὲ γνῶσις, χωρὶς ὕλης
ποιῆσαι τί, οὐ δύναται.

Ἡ γνῶσις τὸ μὴ δοθέν τῇ φύσει διαβῆναι, ἐν αὐτῷ οὐκ
ἀναισχυντεῖ –καὶ πῶς;–, διότι ἡ ρευστὴ φύσις τοῦ ὕδατος οὐ
δέχεται ἐπὶ νώτων αὐτῆς τὰ ἴχνη τοῦ σώματος, καὶ ὁ προσεγγίζων
τῷ πυρὶ κατακαίει ἑαυτόν, καὶ ἀναιδευθῆναι κατὰ τούτων
κίνδυνός ἐστιν· Ἐκ τούτων ἡ γνῶσις ἐν φυλακῇ παραφυλάττεται
καὶ διαβῆναι τὸν ὄρον τοῦτον παντελῶς οὐ πείθεται· Ἡ πίστις
δὲ ἐξουσιαστικῶς διαβαίνει ταῦτα καὶ λέγει· *Ἐάν φησὶ διαβῆς*
διὰ πυρὸς, οὐ κατακαύσει σε, καὶ ποταμοὶ οὐ κατακλύσουσί σε,
καὶ ταῦτα πολλάκις ἡ πίστις ἐνήργησεν ἐνώπιον πάσης κτίσεως.
Καὶ εἰ ἐδόθη τῇ γνώσει τόπος ἐκείσε πειρασθῆναι ἐν τούτοις,
παντελῶς οὐκ εἶχε πεισθῆναι. Διὰ πίστεως πολλοὶ εἰς τὴν φλόγα
εἰσῆλθον, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς τὴν καυστικὴν ἐχαλίνωσαν
καὶ ἀβλαβῶς ἐν μέσῳ αὐτῆς διέμειναν, καὶ ἐπὶ νώτων τῆς

49 ἐπιτρέπει | Syroc habet ~~καὶ ἐπὶ νώτων~~ (S 24, 86' V 125, 82' S 124, 201' V 562, 108') = ρητῶς

Cunoașterea nu lasă să fie pusă la încercare de vreun lucru
care încalcă firea, ci se îndepărtează de el⁸. În schimb, credința
poruncește și zice: „Peste aspidă și șarpe vei călca și vei pași
peste leu și peste balaur.”

BD 362, 3-4

Ps. 90, 13

Cunoașterii îi urmează temerea, iar credinței încrederea⁹.
Pentru că pe cât înaintează cineva în metodele cunoașterii, cu
atât nu se poate elibera de temere, și nici de libertate nu se
poate învrednici. Dar cel ce urmează credinței este de îndată
liber și stăpân pe sine și se folosește cu putere de libertate, ca
un fiu al lui Dumnezeu, în toate faptele lui.

Omul care a găsit cheile acesteia se folosește ca Dumnezeu
de toate firile zidirii. Pentru că credința are puterea să aducă
la viață zidirea cea nouă la fel ca Dumnezeu – „Ai voit, zice,
și toate s-au înfățișat înaintea ta” – și adeseori poate să le facă
pe toate din cele ce nu sunt. În schimb, cunoașterea nu poate
să facă nimic fără o materie.

cf. Gal. 6, 15

Iov 13, 23

Cunoașterea nu îndrăznește să pășească dincolo de ceea ce
aparține naturii. De ce? Pentru că firea curgătoare a apei nu
îngăduie unei făpturi de carne să umble pe luciul ei și cel ce
se apropie de foc se arde și, dacă ar îndrăzni să se apropie de
acestea, se primejduiește. Prin acestea, cunoașterea se păzește
pe sine cu strășnicie și nu poate fi convinsă să treacă peste
hotarul acesta. Credința însă trece peste acestea cu putere și
zice: „Dacă vei trece prin foc, nu te va arde, iar râurile nu te
vor acoperi”. Iar pe acestea credința le-a lucrat adeseori înain-
tea întregii zidiri. Chiar dacă cunoașterii i s-ar fi dat puțința să
le experimenteze pe acestea, totuși nu s-ar fi lăsat deloc convinsă.
Prin credință mulți au intrat în foc și au biruit puterea ar-
zătoare a focului și au rămas nevătămați în mijlocul ei și au

BD 362, 17-19

BD 362, 20-21

BD 363, 2-3

Is. 43, 2

cf. Dan. 3, 23

cf. Evr. 11, 34

ἐπιτρέπει (= κελεύει), Syroc autem habet ~~καὶ ἐπὶ νώτων~~ (BD 362, 5) = μετ' ἐξουσίας κελεύει

θαλάσσης ὡς ἐπι ξηρᾶς ἐβαδισαν, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὲρ τὴν 75
φύσιν εἰσὶ καὶ ἐναντία τοῖς τρόποις τῆς γνώσεως.

Εἶδες τὴν πίστιν, πῶς ἐσάλεινε τὰ θεμέλια τῆς γνώσεως καὶ
ἀπέδειξεν αὐτὴν ματαίαν ἐν πᾶσι τοῖς τρόποις αὐτῆς καὶ τοῖς
νόμοις αὐτῆς;

Εἶδες τὴν γνώσιν, πῶς φυλάττει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως; 80

Εἶδες τὴν πίστιν, πῶς ὑπεράνω τῆς φύσεως διαβαίνει καὶ
ποιεῖ τὴν τριβὸν τῆς ὁδοιπορίας αὐτῆς;

Πεντακισχιλίους χρόνους, ἢ μικρὸν ἔλαττον ἢ ὑπὲρ τοῦτο, οἱ
τρόποι τῆς γνώσεως τὸν κόσμον ἐκυβερνοῦν, καὶ παντελῶς ἄραι
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς γῆς καὶ αἰσθεσθαι τῆς 85
ἰσχὺς τοῦ κτίστου αὐτοῦ οὐκ ἠδυνήθη, ἕως οὗ ἀνέτειλεν ἡμῖν ἡ
πίστις καὶ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόπου τῆς γηϊνῆς ἐργασίας
καὶ ἐκ τῆς ὑποταγῆς τῆς ματαίας τῆς μετὰ τὸν μετεωρισμὸν τὸν
δωρεάν γινόμενον. Καὶ νῦν πάλιν, ὅτε ἠύρομεν τὴν θάλασσαν
τὴν *ἀτάραχον* καὶ τὸν θησαυρὸν τὸν ἀνέκλειπτον, πρὸς πηγᾶς 90
ταπεινὰς ἐπιθυμοῦμεν ἐκκλῖναι; 364

Οὐκ ἔστι γνώσις μὴ ἐν ἐνδείᾳ οὕσα, κἂν καὶ πλουτήσῃ
μεγάλως· τοὺς θησαυροὺς δὲ τῆς πίστεως ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ οὐ
χωροῦσιν.

Οὐχ' ὑστερεῖται ποτέ τινος ὁ τῆ ἐλπίδι τῆς πίστεως τῆ καρδία 95
ἐρηρυσμένος· καὶ ὅτε οὐδὲν ἔχει, τῆ πίστει πάντα κατέχει, ὡς
γέγραπται· Ὅσα αἰτεῖσθε ἐν προσευχῇ καὶ πίστει λήψεσθε, καὶ
πάλιν· Ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μερμνᾶτε.

Ἡ γνώσις αἰεὶ τρόπους ζητεῖ πρὸς φυλακὴν τῶν κτωμένων
αὐτῆν. 100

Ἡ πίστις τί; Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον καὶ φυλάξῃ
πόλιν, εἰς μάτην ἐκοπίασεν ὁ οἰκοδομῶν καὶ ἀγρυπνῶν εἰς
φυλακὴν. Οὐδέποτε ὁ ἐν πίστει προσευχομένος, ἐν τρόποις
χρᾶται καὶ ἀναστρέφεται.

călcat pe fața mării și au umblat ca pe uscat. Iar toate acestea 75
sunt mai presus de fire și potrivit metodei cunoașterii. cf. 1ep. 14, 21

Ai văzut cum credința clatină temeliile cunoașterii și cum
a dovedit-o zadarnică în toate metodele ei și în toate legile ei?

Ai văzut cum cunoașterea rămâne în hotarele firii?

Ai văzut cum credința umblă și își săvârșește călătoria mai
presus de fire?

Metodele cunoașterii au guvernat lumea cinci mii de ani
sau ceva mai puțin sau mai mult, iar omul nu a putut deloc
să-și ridice capul din țărână și să simtă puterea Ziditorului
său, până când ne-a răsărit nouă credința și ne-a eliberat de
ostenelile pământeste și de supunerea zadarnică cea de după
împrăștiere, săvârșită în zadar. Și acum iarăși, când am găsit
marea cea de necercetat și comoara cea neîmpuștinată, dorim
să ne aplecăm spre izvoarele sărace?

Nu există cunoștință care să nu fie cu lipsuri, chiar dacă
îmbogățește mult. Dar comorile credinței nu le încap cerul
și pământul.

Cel care își sprijină inima pe nădejdea credinței nu va fi
lipsit niciodată de ceva, iar când nu are nimic, atunci toate 95
le are prin credință, precum este scris: „Oricâte veți cere în
rugăciune cu credință, veți primi“; și iarăși: „Domnul este
aproape, nu vă îngrijți de nimic“.
cf. 2 Cor. 6, 10
Mt. 21, 22
Flp. 4, 5

Cunoștința caută întotdeauna metode ca să păzească cele
dobândite de ea.

Credința ce zice? „Dacă nu va zidi Domnul casa, dacă nu
va păzi cetatea, în zadar a ostenit cel ce o păzește și priveghea- 100
ză ca să o păzească.“ Niciodată cel ce se roagă cu credință nu
se folosește de metode și nu-și cheltuie vremea cu ele.
Ps. 126, 1-2

90 ἀτάραχον] Syr habet ~~κατα~~ ~~κατα~~ ~~κατα~~ (BD 363, 21) = ἀνεξερευνητον

Ἡ γνῶσις γὰρ ἐν παντὶ τόπῳ τὸν φόβον ἐπαινεῖ, καθὼς εἶπεν ὁ σοφός· «Ὁ φοβούμενος» φησὶ «τῆ καρδία, μακάριος».

Τί δὲ ἡ πίστις; Ἐφοβήθη φησὶ καὶ ἤρξατο καταποντίζεσθαι, καὶ πάλιν, Οὐκ ἐλάβετε φησὶ πνεῦμα δουλείας εἰς φόβον, ἀλλὰ πνεῦμα υἰοθεσίας εἰς ἐλευθερίαν πίστεως καὶ ἐλπίδος τοῦ Θεοῦ, καὶ πάλιν· Μὴ φοβηθῆς φησιν ἐξ αὐτῶν, μὴ δὲ φύγῃς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

Πάντοτε ἀκολουθεῖ τῷ φόβῳ ὁ δισταγμός, καὶ ὁ δισταγμός τῆ ἐξετάσει, καὶ ἡ ἐξέτασις τοῖς τρόποις, καὶ οἱ τρόποι τῆ γνώσει· καὶ ἐν *αὐτῇ τῆ ἐξερευνούση καὶ ἐξεταζούση*, αἰεὶ ὁ φόβος καὶ ὁ δισταγμός γνωρίζεται, διότι οὐκ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς πάντα κατορθοῖ ἡ γνῶσις, καθὼς ἐν πρώτοις ἀπεδείξαμεν. Πολλάκις γὰρ συναντῶσι τῆ ψυχῆ συμβάσεις καὶ ἐπιφοραὶ δυσχερεῖς, καὶ προφάσεις πολλαὶ πλήρεις κινδύνων, ἅπερ παντελῶς ἡ γνῶσις καὶ οἱ τρόποι τῆς σοφίας βοηθῆσαι τί ἐκεῖ οὐ δυναται· *τούτοις δὲ τοῖς δυσχερεῖσι, τοῖς μὴ καταλαμβανομένοις* πάση δυνάμει τοῦ ὄρου τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως· (ἄλλ') ἡ πίστις οὐδέποτε νικᾶται ὑπὸ τίνος αὐτῶν.

Τί γὰρ ἐξαρκεῖ ἡ γνῶσις ἡ ἀνθρωπίνη βοηθῆσαι ἐν τοῖς φανεροῖς πολέμοις ἢ πρὸς τὰς φύσεις τὰς ἀοράτους καὶ πρὸς τὰς *ἐνσωμάτων* δυνάμεις σὺν ἄλλοις πολλοῖς; Εἶδες τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως τῆς γνώσεως καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως.

Ἡ γνῶσις πᾶσι τοῖς ξένοις τῆς φύσεως καλύει τοὺς μαθητὰς αὐτῆς προσπελάσαι.

Ὅρα ἐνταῦθα τὴν δύναμιν τῆς πίστεως· τί ἐπιτρέπει τοῖς τέκνοις αὐτῆς; Ἐν τῷ ὀνόματί μου φησὶ δαίμονια ἐκβαλεῖτε καὶ ὄφεις ἀρεῖτε, καὶ ἐὰν τὸν ἰὸν πίωσιν οὐ βλαβήσονται.

113 αὐτῆ...ἐξεταζούση] trad. litt. e Syr *ܩܘܪܕܘܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ* (BD 364, 20) = αὐτῷ τῷ ἐξερευνόντι καὶ ἐξετάζοντι

Pentru că cunoștința laudă în tot locul frica, după cum a spus înțeleptul: „Fericit este cel ce se teme cu inima.”

Iis. Sir. 34 (31), 15

Dar credința ce face? „S-a temut, zice, și a început să se afunde”; și iarăși: „N-ați luat duhul robiei spre frică, ci duhul înfierii” spre libertatea credinței și a nădejzii în Dumnezeu. Și iarăși: „Să nu te temi de ei, nici să fugi de la fața lor.”

Mt. 14, 30

Rom. 8, 15

Mt. 10, 26

Întotdeauna frica este unită cu îndoiala, iar îndoiala cu cercetarea. Căutarea¹⁰ [e unită cu] metode, iar metodele cu cunoașterea. Iar această cercetare și căutare vădesc întotdeauna îndoiala și frica, deoarece cunoașterea nu izbuțește întotdeauna, așa cum am arătat la început. Pentru că adeseori sufletul este întâmpinat de întâmplări și de greutăți anevoie de suportat, precum și de situații pline de primejdie, în care cunoștința și metodele înțelepciunii nu pot să ajute cu nimic. Aceste greutăți dezvăluie cu toată puterea limita cunoștinței omenești. Dar credința nu e niciodată biruită de vreuna dintre acestea.

BD 364, 18-21

Cât poate să ajute cunoașterea omenească în războaiele văzute sau împotriva firilor nevăzute și a puterilor netrupești dimpreună cu mulți alții? Ai văzut deci slăbiciunea puterii cunoașterii și tăria puterii credinței.

Cunoașterea îi împiedică pe ucenicii ei să se apropie de cele străine firii.

Privește acum puterea credinței: ce îngăduie ea fiilor ei? „Întru numele Meu, zice, demoni veți scoate, șerpi veți lua și, de veți bea otravă, nu veți fi vătămați.”

Mc. 16, 17-18

118-119 τούτοις...καταλαμβανομένοις] Syr *ܩܘܪܕܘܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ* (BD 365, 3-4) = ταῦτα τὰ δυσχερῆ ἀκατάληπτά (εἰσι) 124 ἐνσωμάτων] trad. litt. e Syroc *ܩܘܪܕܘܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ* (V 124, 203^r V 125, 83^r V 562, 109^r), Syror *ܩܘܪܕܘܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ* (BD 365, 7) ad litt. μη ἐνσωμάτων

Ἡ γνῶσις πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῆς πορευομένοις ἐπιτρέπει 130
κατὰ τοὺς νόμους αὐτῆς πρὸ τῆς ἀρχῆς ἐν πᾶσι τὸ τέλος ἐξετάσαι
καὶ οὕτως ἄρξασθαι, μήπως δυσεύρετον τὸ τέλος τοῦ πράγματος
τῷ ὄρω τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως εὕρεθεν, τὸν κόπον ματην
κοπιᾶσωσι, καὶ ἀδύνατον καὶ δυσχερὲς τοῦ γενεσθαι εὕρεθῆ τὸ
πρᾶγμα. 135

Ἡ πίστις δὲ τί λέγει; Πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, ἀδυνατεῖ
γὰρ τῷ Θεῷ οὐδέν.

“Ὡ πλοῦτος ἄρρητος, καὶ θάλασσα πλουτοῦσα ἐν κύμασιν 366
αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτῆς τοῖς θαυμαστοῖς τοῖς
ὑπερεκχυνομένοις ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως· πόσου θάρσους 140
ἐμπλεως καὶ πόσης ἡδονῆς καὶ πλήρης ἐλπίδος ἡ ὁδοιπορία
ἡ μετ’ αὐτῆς; καὶ τὰ φορτία αὐτῆς πόσον ελαφρὰ εἰσι; καὶ ἡ
ἐργασία αὐτῆς πόσῃ ἡδύτητα ἔχει;”

Ὁ ἀξιωθεις γεύσασθαι τῆς πίστεως καὶ πάλιν στραφεὶς πρὸς 145
τὴν γνῶσιν τῆς ψυχῆς, ἐν *τίνι* διαφέρει τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἐκ
τοῦ εὐρόντος μαργαρίτην πολύτιμον καὶ ἀλλάξαντος αὐτὸν
εἰς ὀβολὸν χαλκοῦ, (ὥς) ἀφήσας ἐλευθερίαν αὐτεξούσιον καὶ
στραφεὶς εἰς τοὺς τρόπους τῆς πτωχείας τοὺς πεπληρωμένους
φόβου καὶ δουλείας.

Οὐχὶ ψεκτὴ ἐστὶν ἡ γνῶσις, ἀλλ’ ἡ πίστις ὑψηλοτέρα αὐτῆς 150
ἐστὶ· καὶ ἐὰν ψέξωμεν, οὐχὶ τὴν γνῶσιν ψέγομεν, μὴ γένοιτο,
ἀλλ’ ἡ τὸ διακρίναι τοὺς τρόπους τοὺς παρηλλαγμένους ἐν
οἷς πορεύεται ἐξεναντίας (τῆς δόξης) τῆς φύσεως, καὶ πῶς
τοῖς τάγμασι τῶν δαιμόνων συγγενειάζει. Ἄπερ μετὰ ταῦτα 155
μέλλομεν διακρίναι φανερῶς, καὶ πόσοι βαθμοὶ εἰσιν, ἐν οἷς
πορεύεται ἐν αὐτοῖς ἡ γνῶσις· καὶ τίς ἡ διαφορὰ ἡ γινομένη ἐν
ἐκάστῳ αὐτῶν· καὶ ἐν ποίοις νοήμασιν ἐξυπνίζεται ἐν ἐκάστῳ
τρόπῳ, ὅτε μείνει ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐν τίνι τούτων τῶν τρόπων, ὅταν
πορευθῆ ἐν αὐτοῖς· ἐναντιοῦται τῇ πίστει καὶ ἐξέρχεται ἔξωθεν
τῆς φύσεως· καὶ ποία ἐστὶν ἡ διαφορὰ ἡ ἐν αὐτῇ· καὶ ἐν ποία 160

Cunoașterea poruncește tuturor celor care călătoresc pe
această cale să cerceteze în toate privințele rezultatul, potrivit 15
cu legile ei, înainte de a începe, și așa să o înceapă, ca nu cum-
va sfârșitul lucrării să fie greu de atins pentru măsura puterii
omenești, ei să se ostenească în zadar și lucrul să fie găsit cu
neputință și greu de făcut.

Iar credința ce spune? „Toate sunt cu puțință celui ce cre- 23
de, pentru că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință.”

„O, bogăție negrăită și mare bogată în valuri, ale cărei co-
mori minunate se revarsă din puterea credinței, de cât curaj,
de câtă bucurie și nădejde este plină călătoria cu ea! Și cât de
ușoare sunt poverile ei! Și câtă dulceață are *făptuirea* ei!” 30

Cel ce s-a învrednicit să guste din credință și se întoarce
iarăși la cunoștința sufletească¹¹, nu se deosebește cu nimic de
cel care a găsit un mărgăritar de mult preț și l-a schimbat pe
un ban de aramă, ca unul ce a părăsit libertatea de alegere și
s-a întors la metodele sărace, pline de frică și de robie.

Cunoașterea nu este de defăimat, dar credința este mai
întă decât ea. Iar dacă defăimăm ceva, nu defăimăm cu-
noștința – să nu fie! –, ci vrem să recunoaștem diferitele ei
trepte prin care înaintează, prin care merge împotriva slavei 11
firii și felul în care se înrudește cu ceata demonilor. Pe acestea
urmează să le deosebim cu limpezime mai încolo: câte sunt
treptele pe care călătorește cunoștința omenească; care e deo-
sebirea fiecăreia dintre ele; în ce fel de *mişcări* răsare [cunoaș- 15
terea] în fiecare din aceste trepte atunci când omul stăruie în
ele; pe care din aceste trepte, atunci când călătorește în ele,
se împotrivesc credinței și iese afară din fire; care sunt dife-
ritele ei fapte; pe care treaptă [cunoașterea] ajunge la starea 19

145 τινι] Syr habet Δ (BD 366, 5) = οὐδενι
(BD 366, 12) = τῷ τάγματι

153-154 τοῖς τάγμασι] Syr habet

τάξει, ὅταν στρέψη τὸν σκοπὸν αὐτῆς τὸν πρῶτον, ἔρχεται εἰς τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ καθιστᾷ τὸν βαθμὸν ἔμπροσθεν τῆς πίστεως ἐν ἀγαθῇ πολιτείᾳ· καὶ ἕως πότε φθάσαι ποιεῖ τὴν διαφορὰν τῆς τάξεως αὐτῆς· καὶ πῶς διαπερᾷ ἀπὸ τουτων εἰς τὰ ὑψηλότερα αὐτῶν· καὶ ποιοὶ εἰσὶν οἱ τρόποι τῆς τάξεως ἐκείνης τῆς ἄλλης, ἢ γινονται τῆς πρώτης· καὶ πότε συνάπτεται ἢ γινώσκῃ τῇ πίστει καὶ γίνεται μετ' αὐτῆς μία καὶ ἐνδύεται ἐξ αὐτῆς νοήματα πύρινα καὶ ἐξάπτεται ἐν τῷ Πνεύματι καὶ κτᾶται πτέρυγας ἀπαθείας καὶ ὑψοῦται ἐκ τῆς διακονίας τῶν γηίνων ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ δημιουργοῦ αὐτῆς σὺν ἄλλοις τρόποις;

Evagrius, KG II, 6

Ὅμως ἀρμόζει ἡμᾶς γινῶναι ὅτι *ἡ πίστις καὶ οἱ βαθμοὶ αὐτῆς καὶ ἡ ἐργασία αὐτῶν* ὑψηλότερα ἐστὶ τῆς γνώσεως· καὶ αὕτη ἡ γνώσις ἐν τῇ πίστει τελειοῦται καὶ κτᾶται δύναμιν ἀνελεθῆν ἄνω καὶ αἰσθῆσθαι ἐκείνου τοῦ ὑψηλότερου πάσης αἰσθήσεως, καὶ ἰδεῖν τὴν αὐγὴν ἐκείνην τὴν ἀκατάληπτον τῷ νῶ καὶ τῇ γνώσει τῶν κτισμάτων.

Ἡ γνώσις δὲ βαθμὸς ἐστὶ, δι' ἧς ἀνέρχεται τις εἰς τὸ ὕψος τῆς πίστεως, καὶ ὅταν φθάσῃ ἐγγὺς αὐτῆς, οὐκέτι πάλιν χρῆζει ταύτην· νῦν φησὶν ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους νοοῦμεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργεῖται.

Ἡ πίστις λοιπὸν ἄρτι ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς δεικνύει ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν τῆς τελειότητος· ἐν τῇ πίστει λοιπὸν μαθήνομεν ἐκεῖνα τὰ ἀκατάληπτα καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἐξετάσει καὶ τῇ δυνάμει τῆς γνώσεως.

Πάντα τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης εἰσὶ νηστεία, ἐλεημοσύνη, ἀγρυπνία, ἀγιασμός, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ διὰ τοῦ σώματος ἐνεργούμενα, καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ταπεινοφροσύνη καρδίας, καὶ συγχώρησις πταισμάτων, καὶ ἐνθυμησις τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν μυστηρίων τῶν ὄντων ἐν ταῖς ἀγίαις γραφαῖς κεκαλυμμένων, καὶ ἡ ἀδολεσχία τῆς διανοίας ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις, καὶ τὸ φυλάξαι τοὺς ὅρους τῶν παθῶν τῆς

ei firească, atunci când se întoarce la scopul ei cel dintâi, și constituie o treaptă care, printr-o viețuire frumoasă, [duce] la credință; și până unde ajung metodele acestei trepte; și cum trece de la această [treaptă] la cea mai înaltă decât ea; și care este *făptuirea* acestei trepte față de cealaltă, adică față de cea anterioară; și când cunoștința întâlnește credința și devine una cu ea și se îmbracă cu *mișcările* de foc care vin din ea și este aprinsă de Duhul și dobândește aripile nepătimirii și este înălțată de la slujirea celor pământești la locul Făcătorului ei, împreună cu celelalte lucruri de lămurit.

BD 366, 22

BD 367, 1

BD 367, 6

Dar se cuvine ca noi să știm că treapta *făptuirii* credinței este mai înaltă decât cea a cunoștinței omenești. Iar această cunoaștere se desăvârșește în credință și capătă putere să se înalțe și să-L simtă pe Cel mai presus de orice *simțire* și să vadă acea strălucire de neînțeleas pentru *mintea*¹² și pentru cunoașterea pe care o au făpturile.

Dar cunoașterea este o treaptă prin care cineva urcă la înălțimea credinței și, când ajunge aproape de ea, nu se mai folosește de aceasta. Acum, zice, „cunoaștem în parte și înțelegem în parte. Dar când va veni ceea ce este desăvârșit, atunci ceea ce e în parte va înceta.”

1 Cor. 13, 9

Prin urmare, credința ne arată ca prin niște ochi adevărul desăvârșirii. Prin credință, așadar, învățăm acele lucruri necurpinse, și nu prin cercetare și prin puterea cunoștinței.

Toate faptele dreptății sunt: postul, milostenia, privegherea, sfințenia și celelalte care se lucrează prin trup, iubirea față de aproapele și smerita-cugetare a inimii, iertarea greșelilor, *meditația* la bunătăți, cercetarea tainelor care sunt acoperite în Sfintele Scripturi, îndeletnicirea *părții înțelegătoare* cu *ostenelile*, păzirea

BD 367, 22

170-171 η...αυτῶν] Syr habet *συνάπτεται* καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς (BD 367, 7) = ὁ βαθμὸς τῆς ἐργασίας τῆς πίστεως

ψυχῆς, καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ αἱ ἐν τῇ ψυχῇ τελειούμεναι. Ταῦτα 190
πάντα χρῆζουσι τῆς γνώσεως· καὶ αὕτη ἡ γνώσις *φυλάττει αὐτὰ
καὶ διδάσκει αὐτὰ* τὴν τάξιν αὐτῶν, καὶ ταῦτα πάντα ἀκμὴν
βαθμοὶ εἰσιν, ἐν οἷς ἡ ψυχή ἀνέρχεται εἰς τὸ ὕψος τὸ ἀνώτερον
τῆς πίστεως, καὶ ἀρεταὶ καλοῦνται.

Ἡ δε πολιτεία τῆς πίστεως ὑπὲρ *τὴν ἀρετὴν ἐστὶ, καὶ ἡ 195
ἐργασία αὐτῆς οὐκ ἐστὶν ἔργα*, ἀλλὰ ἀνάπαυσις τελεία καὶ
παράκλησις καὶ λόγοι ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἐννοίαις τῆς ψυχῆς
τελειοῦται· καὶ πάντες οἱ τρόποι οἱ θαυμαστοὶ τῆς πνευματικῆς
πολιτείας, ὧν ἡ ἐργασία αὐτῶν αἰσθησις ἐν τῇ ζωῇ τῇ πνευματικῇ
καὶ τροφή καὶ ἀπόλαυσις ψυχῆς καὶ πόθος καὶ χαρὰ ἐν Θεῷ, καὶ 200
τὰ λοιπὰ ὅσα δίδονται ἐν ἐκείνῃ τῇ πολιτείᾳ τῇ ψυχῇ τῇ ἀξίᾳ τῆς
χάριτος τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος, καὶ ὅσα ὡς ἐν νεύματι ἐν ταῖς
θείαις γραφαῖς, ἐν τῇ πίστει τελειοῦνται ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ Θεοῦ
τοῦ πλουσίου ἐν τοῖς χαρίσμασιν αὐτοῦ.

Εἰ δε λέγει τις ὅτι· “Εἰ πάντα τὰ ἀγαθὰ ταῦτα καὶ τὰ ἔργα τῆς 205
ἀρετῆς τὰ προλεχθέντα, καὶ ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν καὶ ἡ διάκρισις
τῶν λεπτῶν λογισμῶν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἀναφουμένων, καὶ ἡ πάλῃ
μετὰ τῶν λογισμῶν καὶ ὁ ἀγὼν πρὸς τὰ πάθη τὰ ἐρεθίζοντα, καὶ
τὰ λοιπὰ, ὧν ἐκτὸς οὐδὲ αὕτη ἡ πίστις δύναται δεῖξαι σοὶ τὴν
δύναμιν αὐτῆς ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς ψυχῆς, εἰ ταῦτα πάντα ἡ γνώσις 210
τελειοῖ, πῶς λοιπὸν νομίζεται ἡ γνώσις ἐναντία τῇ πίστει;”

Λύσις τοῦ δισταγμοῦ τούτου· τρεῖς *τρόποι* εἰσὶ νοητοὶ, ἐν 369
οἷς ἡ γνώσις ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται, καὶ ὡς ἡ ἀλλοίωσις τῶν
τόπων ἐν οἷς πορεύεται ἐν αὐτοῖς, οὕτως δέχεται τὴν ἀλλοίωσιν·
καὶ βλάπτει *καὶ* βοηθεῖ. Λέγω δὲ τρεῖς *τρόπους*· σῶμα, ψυχή, 215
πνεῦμα. Καὶ εἰ μία ἐστὶν ἡ γνώσις ἐν τῇ φύσει αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς
τὰς χώρας ταύτας τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν καὶ λεπτύνεται, καὶ

Avva Isaia. Gl 23
In Apam. Briefc.
13

191-192 φυλάττει...αὐτὰ] Syr habet *ܩܘܪܕܘܢܐܢܐܘܬܐܘܢ* (BD 368, 3) = τιθεὶ αὐτὰ εἰς (τὴν...)
195-196 τὴν...ἔργα] Syr habet *ܥܘܪܩܐܘܢܐܘܬܐܘܢ* (BD 368, 6-7) = τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς (ἐστὶ), καὶ οὐκ ἐστὶν ἔργον

hotarelor patimilor sufletului și celelalte virtuți care sunt lucrate
în suflet. Toate acestea au nevoie de cunoaștere. Iar această cu-
noaștere le pune pe fiecare la locul lor. Iar toate acestea sunt încă
numai trepte pe care sufletul urcă spre înălțimea mai de sus a
credinței și se numesc virtuți.

Viețuirea credinței este mai presus de virtute, iar *făptuirea* ei
nu e o *osteneală*, ci odihnă deplină și mângâiere, se împlinește 368, 6-7
în inimă¹³ și se desăvârșește prin *mișcărilor* sufletului. Și toate
felurile minunate de osteneală ale *viețuirii* duhovnicești – a
căror *făptuire* este simțirea [prin intermediul puterilor] du-
hovnicești [ale sufletului], desfătarea și veselia sufletului, iu-
birea și bucuria care sunt în Dumnezeu și toate celelalte câte 368, 10
se dau în acea *viețuire* a sufletului învrednicit de harul fericirii
care vine de acolo și câte sunt arătate în dumnezeieștile Scrip-
turi ca printr-un semn –, se săvârșesc încă de aici de către
Dumnezeu cel bogat în darurile Sale, prin credință.

Iar de zice cineva că: „Dacă toate aceste bunătăți și faptele
virtuții amintite mai înainte, precum și îndepărtarea de rele,
deosebirea *mișcărilor* subțiri din suflet, războiul cu gândurile,
lupta cu patimile seducătoare¹⁴ și celelalte, fără de care nici
credința însăși nu-ți poate arăta puterea ei în lucrarea sufletu-
lui, dacă deci pe toate acestea le săvârșește cunoștința, atunci
cum poate fi socotită cunoștința potrivnică credinței?”

Dezlegarea acestei îndoieli: Trei sunt treptele prin care cunoș-
tința¹⁵ urcă și coboară în chip inteligibil și, potrivit cu schimbă-
rile locurilor prin care trece, primește o schimbare care o vatămă 369, 2
sau o ajută. Vorbesc de trei trepte: trupul, sufletul și duhul. Chiar
dacă cunoștința este una prin firea ei, totuși, potrivit cu aceste
cf. 1 Tes. 5, 23

212 τροποι] *intell. ταξεις* 215 *kai*] Syror habet *ܐܘܪܐܝܢܐܘܬܐܘܢ* (BD 369, 3) = ἡ | τροπους]
intell. ταξεις

ἀλλάσσει *τούς τρόπους* αὐτῆς καὶ τὰς ἐργασίας τῶν νοημάτων αὐτῆς.

Ἄκουσον λοιπὸν τὴν τάξιν τῆς ἐργασίας αὐτῆς καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς *βλαπτεται καὶ βοηθεῖται*. Ἡ γνῶσις δόσις ἐστὶ παρα 220 Θεοῦ τῇ φύσει τῶν λογικῶν, ἣτις ἐξ ἀρχῆς τῆς πλάσεως αὐτῶν ἐδόθη, καὶ ἔστιν ἀπλή καὶ οὐ μερίζεται τῇ φύσει αὐτῆς ὥσπερ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτῆς κτᾶται ἀλλοιώσεις καὶ μερισμούς.

Τάξις πρώτη τῆς γνώσεως

Ὅτε τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς σαρκὸς ἀκολουθεῖ ἡ γνῶσις, τούτους *τούς τρόπους* συνάγει τὸν πλοῦτον, τὴν κενοδοξίαν, τὴν 230 κόσμησιν, τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ *σώματος*, σπουδὴν τῆς *σοφίας τῆς λογικῆς*, τῆς ἀρμοζούσης εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κόσμου τούτου καὶ βρυούσης τὰς ἀνανεώσεις τῶν εὐρέσεων καὶ τῶν 235 τεχνῶν καὶ τῶν μαθήσεων, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ στεφανοῦντα τὸ σῶμα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῷ ὁρατῷ.

Ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων γίνεται (τὰ) ἐναντία τῇ πίστει, ἅπερ 235 προεῖπαμεν καὶ ἐτάξαμεν. Ἦτις γνῶσις ψιλὴ ὀνομάζεται, διότι γυμνὴ ἐστὶν ἐκ πάσης θείας μερίμνης, καὶ ἀδυναμίαν ἄλογον εἰσφέρει κατὰ τῆς διανοίας διὰ τὸ κεκρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ 370 σώματος, καὶ τελείως ἢ μερίμνα αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐστὶ.

Τοῦτο *τὸ μέτρον* τῆς γνώσεως, ὅτι ἐστὶ παντελῶς δύναμις 240 νοητὴ καὶ κυβερνητικὴ κρυπτὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπιμέλεια θεία ἢ ἐπισκεπτομένη καὶ ἐπιμελουμένη αὐτὸν τελείως οὐ λογίζεται, ἀλλ' ἕκαστον ἀγαθὸν τὸ ὄν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἡ σωτηρία αὐτοῦ

* Aici începe *Cuvântul* 63 în *FR* 10.

218 τούς τρόπους] *Syr habet* ~~...~~ (BD 369, 7) = τὰ ἐφοδία 220 βλαπτεται...
βοηθεῖται] *intell.* βλαπτει ἢ βοηθεῖ (βλ. *l.* 214-215) | καὶ] *Syror habet* ~~...~~ (BD 369, 8)
= ἡ 227 τούς τρόπους] *Syr habet* ~~...~~ (BD 369, 14) = τὰ ἐφοδία

Iocuri ale celor inteligibile și ale celor cunoscute cu *simțurile*, ea se subțiază și își schimbă proviziile și lucrarea *mișcărilor* ei.

BD 369, 7

Asculță acum [care sunt] treptele *făptuirii* ei și pricinile pentru care ea vatămă sau ajută. Cunoștința este un dar făcut de Dumnezeu firii raționale, care li s-a dat de la începutul creației, și este simplă și firea ei nu se împarte, la fel ca lumina soarelui, dar se schimbă și se împarte potrivit cu felul *făptuirii* ei.

Prima treaptă a cunoașterii*

226 Când cunoașterea urmează poftei trupului, ea adună aceste provizii¹⁶: bogăția, slava deșartă, împodobirea, odihna și metodele ca să se ferească de cele potrivnice firii trupului, silirea spre înțelepciunea rațională, care e potrivită pentru conducerea acestei lumi și care izvorăște noutățile descoperirilor, a meseriilor și a învățăturilor, precum și celelalte care încununează trupul în această lume văzută.

cf. Gal. 5, 16;
1 In. 2, 16

233 Din aceste feluri se nasc cele potrivnice credinței, despre care am vorbit și pe care le-am înșirat mai înainte. Aceasta se numește cunoaștere simplă, pentru că este goală de orice cugetare dumnezeiască și introduce o neputință irațională împotriva *părții înțelegătoare*, întrucât este stăpânită de către trup, iar grija ei este cu totul în această lume.

238 Această treaptă a cunoașterii nu-și poate închipui că există o putere inteligibilă și o cărmuire ascunsă a omului și o grijă dumnezeiască ce îl cercetează și îi poartă de grijă, ci i se pare

228 p. σώματος] *Syr habet* ~~...~~ (BD 369, 15-16) = τροποι τοῦ φυλαχθῆναι ἀπὸ τῶν ἐναντιουμένων τῇ φύσει τοῦ σώματος (*om. ex homoeotel. in codd. graec.*) 228-229 σοφίας...λογικῆς] *intell.* λογικῆς σοφίας
238 τὸ μέτρον] ~~...~~ = hoc, et βαθμῆς (*idem infra l.* 246, 324, 355, 358 et 361)

ἐκ τῶν βλαπτόντων αὐτόν, καὶ ἡ φυλακὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν δυσχερῶν
καὶ ἐκ τῶν πολλῶν ἐναντιωμάτων τῶν ἀκολουθοῦντων τῇ φυσει
ἡμῶν κρυπτῶς καὶ φανερῶς, ἐν τῇ σπουδῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς
τρόποις αὐτοῦ δοκεῖ εἶναι.

245

Τοῦτο τὸ μέτρον τῆς γνώσεως τῆς ἀδολεσχοῦσης κατὰ τοὺς
λέγοντάς φησιν «οὐκ ἔστι κυβέρνησις τούτων τῶν ὀρωμένων»·
ὁμως, ἐκ τῆς διηνεκοῦς μερίμνης καὶ τοῦ φοβεῖσθαι ὑπερ τοῦ
σώματος, ἐκτὸς εἶναι οὐ δύναται. Διατοῦτο κατέχει αὐτόν
ἡ μικροψυχία, καὶ ἡ λύπη, καὶ ἡ ἀπογνωσις, καὶ ὁ φόβος τῶν
δαιμόνων, καὶ ἡ δειλία ἐκ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ φήμη τῶν ληστῶν,
καὶ αἱ ἀκοαὶ τῶν θανάτων, καὶ ἡ φροντίς τῶν νοσημάτων, καὶ
ἡ μέριμνα τῆς ἐνδείας καὶ τῆς λείψεως τῆς χρείας, καὶ ὁ φόβος
τοῦ θανάτου, καὶ ὁ φόβος τῶν παθῶν καὶ τῶν πονηρῶν θηρίων,
καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅμοια τούτων τὰ κατὰ τὴν θάλασσαν, τὴν ὑπὸ
τῶν κυμάτων ταρασσομένην ἐν πάσῃ ὥρᾳ τῆς νυκτός καὶ τῆς
ἡμέρας, διότι οὐκ οἶδε ὁῦψαι τὴν μερίμναν αὐτῆς ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐν
τῇ πεποιθήσει τῆς πίστεως εἰς αὐτόν. Διατοῦτο ἐν μηχανήμασι
καὶ πανουργίαις ἀναστρέφεται ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς· ὅταν δὲ
ἀργήσωσιν οἱ τρόποι τῶν μηχανημάτων αὐτῆς, ἐν μιᾷ προφάσει
τινὶ καὶ μὴ θεωροῦσα τὴν μυστικὴν πρόνοιαν, μάχεται μετὰ τῶν
ἀνθρώπων τῶν ἐμποδιζόντων αὐτὴν καὶ ἐναντιουμένων αὐτῇ.

250

255

260

Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ γνώσει πεφυτευμένον ἔστι τὸ ξύλον τῆς
γνώσεως τῶν καλῶν καὶ πονηρῶν τὸ ἐκρίζουσαν τὴν ἀγάπην. Καὶ
αὕτη ἐξετάζει τὰ βραχέα ἐγκλήματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ
τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀσθενείας αὐτῶν· καὶ [παρασκευάζει τὸν
ἄνθρωπον εἰς] τὸ δογματίζειν καὶ ἀντιλέγειν τοῖς λόγοις, καὶ
δολιγεῖσθαι ἐν μηχανήμασι καὶ πανουργίαις πονηραῖς καὶ ἐν
τοῖς λοιποῖς τρόποις τοῖς καθυβρίζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐν αὐτῇ
ἐγγίνονται· καὶ ἐν αὐτῇ ἔστι φυσίωσις καὶ ὑπερηφανία, ὅτι καθ'
ἑαυτῆς τιθεῖ πᾶν πρᾶγμα γινόμενον, (ἐὰν) *καλόν*, καὶ οὐκ ἐπὶ
τὸν Θεόν.

371

265

270

că fiecare bun care se află în om și scăparea lui din cele care îl
vatămă și păzirea lui de cele neplăcute și de multele împotri-
viri care însoțesc firea noastră în mod ascuns și la arătare țin
de silirea și de trucurile ei.

Această măsură a cunoașterii, despre care am vorbit, spu-
ne¹⁷: „Nu există o pruniere a acestor lucruri văzute.“ Dar ea nu
poate să scape de neîncetata grijă și de frica pentru trup. De
aceea o stăpânește micimea de suflet, întristarea, deznădejdea,
frica de demoni, lașitatea în fața oamenilor, zvonurile despre
hoți, veștile despre molime aducătoare de moarte¹⁸, cugetarea
neliniștită la boli, frica de sărăcie și de lipsa celor de trebuință,
frica de moarte, frica de suferințe și de fiarele sălbatice și de cele
asemănătoare acestora aflate în marea răscolită de valuri, în
toată vremea nopții și a zilei; toate acestea, pentru că nu a știut
„să-și arunce grija sa în seama lui Dumnezeu“ prin încrederea
credinței în El. De aceea folosește metode și trucuri în toate
cele ale ei, iar când metodele ei se împotmolesc dintr-o pricină
oarecare, ea nu caută la pronia tainică a lui Dumnezeu, ci se
luptă cu oamenii care o împiedică și i se împotrivesc.

Ps. 54, 25

În această cunoaștere este sădit pomul cunoștinței binelui
și răului, care dezrădăcinează dragostea. Ea cercetează micile
greșeli ale celorlalți oameni și defectele¹⁹ și slăbiciunile lor și
îl face pe om să se împotrivescă și să se certe pe cuvinte și să
viclenească, folosindu-se de trucuri și de uneltiri viclene și de
celelalte meșteșugiri care îl fac pe om de rușine. Prin această
cunoaștere vine îngâmfarea și mândria, pentru că ea pune pe
seama ei tot lucrul care se săvârșește, dacă este deplin, și nu pe
seama lui Dumnezeu.

cf. Fc. 2, 17

271 καλόν] Syr habet ~~καλόν~~ (BD 371, 7) = τελειον

Ἡ πίστις δὲ λογίζεται τῇ χάριτι τὰ ἔργα αὐτῆς. Διατοῦτο οὐ δύναται ἐπαρθῆναι, καθὼς γέγραπται· Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ, καὶ πάλιν· Οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί. Καὶ ὅπερ εἶπεν ὁ μακάριος ἀπόστολος· Ἡ γνώσις φυσιοῖ, περὶ τῆς γνώσεως ταύτης εἶπε τῆς μὴ συγκεκραμένης τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας εἶπε· μὴ γένοιτο. Ἡ γνώσις (γὰρ) τῆς ἀληθείας ἐν ταπεινώσει τελειοῖ τὴν ψυχὴν τῶν κτωμένων αὐτῆν, ὡς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Ἡσαΐαν καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγίους, τοὺς ἀξιωθεντας τῆς γνώσεως τῆς τελείας κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· καὶ (ὅτι) ἐκ τῶν παρηλλαγμένων θεωριῶν καὶ τῶν ἀποκαλύψεων τῶν θείων, καὶ ἐκ τῆς θεωρίας τῆς ὑψηλῆς τῶν πνευματικῶν καὶ ἐκ τῶν μυστηρίων τῶν ἀρρήτων καταπίνεται ἡ γνώσις αὐτῶν πάντοτε ἐκ τῶν ὁμοίων τούτων, καὶ σποδὸν καὶ χοῦν ἀριθμεῖται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

cf. I, 3, 330-331

Ἡ δὲ ἄλλη γνώσις πρεπόντως φυσιοῦται, ὅτι ἐν τῇ σκοτίᾳ πορευεται καὶ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ἐπὶ γῆς *δοκιμάζεται* τὰ ὄντα αὐτῇ, καὶ οὐ γινώσκει ὅτι ἔστι τί κρεῖττον αὐτῆς. Καὶ πάντες οἱ ὑπὸ τῆς ἐπάρσεως ἀρπαζόμενοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ σαρκὶ ζυγοστατοῦντας τὴν πολιτείαν αὐτῶν, καὶ (ὅτι) εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπερείδονται, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἀκατάληπτα διαλογίζονται ἐν τῷ νοί αὐτῶν, ἕως ἂν ἐν τοῖς κύμασι *τούτοις ὦσιν*. Οἱ δὲ ἅγιοι τὴν ἀρετὴν τὴν ἐνδοξον* διαλογίζονται τῆς θεότητος, καὶ ἡ ἐργασία αὐτῶν ἐστὶν ἄνω, καὶ οὐκ ἐκκλίνει τὸ φρόνημα αὐτῶν μερμνηῆσαι περὶ τῶν *εὐρέσεων* καὶ τῶν ματαίων λογισμῶν· οἱ γὰρ ἐν τῷ φωτὶ πορευόμενοι οὐ δύναται πλανηθῆναι. Διατοῦτο πάντες οἱ πλανηθέντες ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκκλίναντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἐν ταῖς τρίβοις ταύταις διαπορεύονται.

288 δοκιμάζεται] *intell.* δοκιμάζει

Dar credința pune pe seama harului faptele ei. De aceea nu se poate mândri, după cum este scris: „Toate le pot întru Hristos, Cel ce mă întărește.” Și iarăși: „Nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine.” Și ceea ce a spus fericitul Apostol, „cunoașterea îngâmfă”, a spus-o despre această cunoaștere, care nu este amestecată cu credința și cu nădejdea în Dumnezeu, și nu a spus-o despre „cunoștința adevărului”. Să nu fie! Deoarece cunoștința adevărului desăvârșește prin smerenie sufletul celor care au dobândit-o, după cum i-a desăvârșit pe Moise, pe David, pe Isaia, pe Petru, pe Pavel și pe ceilalți sfinți care s-au învrednicit de cunoștința desăvârșită, potrivit cu măsura firii omenești. Deoarece cunoștința lor este înghițită întotdeauna de felurite vederi duhovnicești²⁰ și de descoperirile dumnezeiești, de vederea înaltă a celor duhovnicești și de tainele cele negrăite și de cele asemenea acestora, iar ei, în ochii lor, se socotesc ca cenușă și țărână.

Flp. 4, 13

I Cor. 15, 10

I Cor. 8, 1

cf. Is. Sir. 17, 32

Iar cealaltă cunoaștere se îngâmfă, așa cum i se și potrivește, pentru că umblă în întuneric și cercetează cele ale sale după asemănarea celor de pe pământ, fără să știe că există ceva mai de preț decât ea. Toți cei răpiți de mândrie, care își cântăresc viața lor pornind de la țărână și de la trup, se sprijină pe făptuirea lor și nu își înalță *mintea* prin cele care nu pot fi înțelese²¹. Câtă vreme aceștia meditează la valurile slăvitei străluciri a Dumnezeirii și *făptuirea* lor este întru cele înalte, *cugetarea* lor nu mai înclină spre cele rușinoase, nici spre gândurile deșarte. Pentru că cei ce umblă întru lumină nu se pot rătăci. De aceea, toți cei care s-au rătăcit de la lumina cunoașterii Fiului lui Dumnezeu și s-au depărtat de adevăr umblă în aceste căi.

BD 372, 3

cf. Ef. 4, 13

293-294 τουτοις...ἐνδοξον] *Syr habet* ~~καταλαβει~~ *και* (BD 372, 4) = τῆς ἐνδοξου λαμπρότητος 296 εὐρεσεων] *cum Syroc* ~~καταλαβει~~ (S 24, 90' V 125, 85' V 124, 206' V 562, 111'), *Syroc autem habet* ~~καταλαβει~~ (BD 372, 6) = αἰσχροτητων

Αὕτη ἡ τάξις ἡ πρώτη τῆς γνώσεως ὅτε ἀκολουθήσει τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς σαρκός. Ταύτην ψέγομεν καὶ ἐναντίαν λέγομεν αὐτήν, οὐχὶ μόνον τῇ πίστει, ἀλλὰ καὶ πάσῃ ἐργασίᾳ τῆς ἀρετῆς.

Τάξις δευτέρα τῆς γνώσεως

Ὅτε ἀφήσει *τις* τὴν τάξιν τὴν πρώτην καὶ ἐν τοῖς 305
 διαλογομοῖς καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς στραφῆ, ταῦτα τὰ
 καλὰ τὰ προγεγραμμένα ἐργάζεται ἐν τοῖς νοήμασι τῆς ψυχῆς
 μετὰ τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος ἐν τῷ φωτὶ *τῆς φύσεως*
 αὐτῆς. Ταῦτα δὲ εἰσι· νηστεία, εὐχή, ἐλεημοσύνη, ἀνάγνωσις τῶν
 θείων γραφῶν, *οἱ τρόποι* τῆς ἀρετῆς, πάλη πρὸς τὰ πάθη, καὶ 310
 τὰ λοιπά. Πάντα γὰρ τὰ πράγματα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς διαφορὰς
 τὰς καλὰς τὰς ἐν τῇ ψυχῇ θεωρουμένας καὶ τοὺς τρόπους τοὺς
 θαυμαστοὺς τοὺς ἐν τῇ *αὐλῇ* τοῦ Χριστοῦ διακονουμένους,
 ἐν τῇ τάξει ταύτῃ τῇ δευτέρᾳ τῆς γνώσεως, τελειοῖ τὸ Πνεῦμα τὸ 373
 ἅγιον ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς δυνάμεως *αὐτῆς*· καὶ *αὐτῇ* εὐθύνει 315
 τῇ καρδίᾳ τρεῖς πρὸς τὴν πίστιν ἡμᾶς ὁδηγοῦσας, καὶ ἐν αὐτῇ
 συνάγομεν ἐφόδια τῷ αἰῶνι τῷ ἀληθινῷ.

Καὶ ἕως πάλιν ἐνταῦθα, ἀκμὴν σωματικὴ ἐστὶν ἡ γνώσις
 καὶ σύνθετος, καὶ ἐὰν αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ὁδηγοῦσα καὶ 320
 παραπέμπουσα ἡμᾶς τῇ πίστει. Ἄλλ' ἔστι καὶ τάξις ὑψηλότερα
 αὐτῆς· καὶ ἐὰν τις προκόψῃ, εὕρισκει ἀναβιβασθῆναι ἐν αὐτῇ
 ἐν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Χριστοῦ, ὅτε θήσει τὸ θεμέλιον τῆς ἐργασίας
 αὐτῆς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῇ ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν
 γραφῶν καὶ τῇ εὐχῇ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀγαθοῖς, ἐν οἷς τελειοῦται 325
 τὸ μέτρον τῆς δευτέρας γνώσεως· ἐν αὐτῇ ἐνεργεῖται πάντα
 τὰ καλὰ καὶ καλεῖται γνώσις *τῶν πραγμάτων*, διότι ἐν τοῖς

* Aici începe *Cuvântul* 64 în *FR* 10.

305 τις] *intell.* ἡ γνώσις 308 τῆς φύσεως] *intell.* τῷ φυσικῷ 310 οἱ τρόποι] *Syr*

Aceasta este întâia treaptă a cunoașterii, când [omul] urmează pofta trupului. Pe aceasta o defăimăm și spunem că este cf. *Gal* 5, 16; 1 *In.* 2, 16
 potrivnică nu numai credinței, ci și oricărei fapte a virtuții.

A doua treaptă a cunoașterii*

Când părăsește cineva întâia treaptă și se întoarce la meditația sufletească și la dorirea după ea, lucrează aceste bunuri, *BD* 372, 14
 despre care am scris mai înainte, prin *mișcările* sufletului unite cu *simțurile* trupului în lumina firii sale. Iar acestea sunt: postul, rugăciunea, mila, citirea dumnezeieștilor Scripturi săvârșite cu scopul virtuții, lupta contra patimilor și celelalte. Pentru că toate lucrurile cele bune și diferitele bunătați care se văd în suflet și rânduielele cele minunate care sunt săvârșite în Biserica lui Hristos în această a doua treaptă a cunoașterii sunt împlinite de Duhul Sfânt prin lucrarea puterii Lui. Iar Acesta îndreptează cărările inimii care ne conduc la credință și, prin ea, adunăm merinde pentru veacul cel adevărat.

318 Și iarăși, câtă vreme se află aici, cunoașterea este încă trupească și compusă, chiar dacă se îndeletnicește cu virtutea și chiar dacă ea este calea care ne duce la credință²². Dar există și o treaptă mai înaltă decât ea. Dacă cineva înaintează, găsește urcușuri prin ea, cu ajutorul lui Hristos, atunci când pune ca temelie pentru *făptuirea* ei isihia față de oameni și citirea *BD* 373, 7-8
 Scripturilor, rugăciunea și celelalte bunătați prin care se desăvârșește măsura celei de-a doua cunoaștințe. În ea se lucrează toate cele bune și se numește „cunoaștința faptelor”²³, pentru

habet (BD 372, 17) = ἐν τῷ σκοπῷ (*litt.* ἐν τοῖς σκοποῖς) 313 αὐλῇ] *Syr* *habet*
 ἐκκλησία (BD 372, 20) = ἐκκλησία 315 αὐτῆς] *intell.* αὐτοῦ (= τοῦ Πνεύματος) | αὐτῇ]
intell. ἐκεῖνο (= τὸ Πνεῦμα) 326 τῶν πραγμάτων] *Syr* *habet* (BD 373, 11) =
 τῶν πράξεων

αἰσθητοῖς *πράγμασιν* ἐν ταῖς αἰσθήσεσι τοῦ σώματος τελειοῖ τὸ ἔργον αὐτῆς ἐν τῇ ἑξωτέρῳ τάξει.

Τάξις τρίτη τῆς γνώσεως, ἣτις ἐστὶ τάξις τῆς τελειότητος

Πῶς οὖν *λεπτύνεται* καὶ κτᾶται τὸ πνευματικὸν καὶ ὁμοιοῦται τῇ πολιτεία τῶν ἀοράτων δυνάμεων, τῶν λειτουργούντων οὐχὶ τῇ αἰσθητῇ ἐνεργείᾳ τῶν ἔργων, ἀλλ' ἐν τῇ φροντίδι τῆς διανοίας τελειομένη, ἀκουσον. Ὅτε ἡ γνώσις ὑψωθῆ ἐκ τῶν γηίνων καὶ ἐκ τῆς μερίμνης τῆς ἐργασίας αὐτῶν, καὶ ἄρξηται ἀποπειραν ποιῆσθαι τῶν διαλογισμῶν αὐτῆς ἐν τοῖς ἔσωθεν τῶν ὀφθαλμῶν κεκαλυμμένοις, καὶ καταφρονήσει τρόπῳ τινι τῶν πραγμάτων, ἐξ ὧν ἡ σχολιότης τῶν παθῶν γίνεται, καὶ ἀπλώσει ἑαυτὴν ἄνω καὶ ἀκολουθήσει τῇ πίστει ἐν τῇ μερίμνῃ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καὶ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις ταῖς ἐπαγγελθείσαις ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ἐξετάσει περὶ τῶν κρυπτῶν μυστηρίων, τότε αὕτη ἡ πίστις καταπίνει τὴν αὐτὴν γνώσιν. καὶ στρέφεται καὶ τίκτει αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς, ὡς γενέσθαι αὐτὴν ὅλην ἐξ ὄλου πνεῦμα· τότε δύναται πετασθῆναι ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀσωμάτων πτέρυξι, καὶ ἄψασθαι τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης τῆς ἀναφοῦς, διανοοῦσα τὰς κυβερνήσεις τὰς θαυμαστάς καὶ θείας τὰς ἐν ταῖς *φύσεσι τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν*, καὶ ἐξετάζει τὰ μυστήρια τὰ πνευματικὰ τὰ ἐν διανοίᾳ ἀπλῆ καὶ λεπτῇ καταλαμβάνόμενα· τότε αἱ αἰσθήσεις αἱ ἔσω ἐξιπνίζονται εἰς ἐργασίαν τοῦ πνεύματος, κατὰ τὴν τάξιν τὴν γινομένην ἐν ἐκείνῃ τῇ διαγωγῇ τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἀφθαρσίας, διότι τὴν ἀνάστασιν τὴν νοητὴν ὡς ἐν *μυστηρίῳ* ἐκ τῶν ὧδε ἐδέξατο, πρὸς μαρτυρίαν ἀληθινὴν τῆς ἀνακαινίσεως τῶν πάντων.

* Aici începe Cuvântul 65 din FR 10.

327 πράγμασιν] Syr habet ~~αἰσθητῶν~~ (BD 373, 12) = τῇ ἐργασία αὐτῆς

că își săvârșește lucrarea prin cele percepute cu simțurile trupului și și-o desăvârșește prin rânduiala cea din afară²⁴.

A treia treaptă a cunoștinței, care este treapta desăvârșirii*

329

Ascultă, așadar, cum se subțiază cunoștința și dobândește starea duhovnicească și se aseamănă cu *viețuirea* puterilor celor netrupești, care slujesc nu prin lucrarea simțită a *ostenelilor*, ci prin activitatea *părții înțelegătoare*²⁵. Când cunoștința se înalță de la cele pământești și din gândirea la *făptuire*²⁶ și începe să aibă experiența *mișcărilor* ascunse ochilor și să disprețuiască oarecum lucrurile din care se naște strâmbătatea patimilor și se întinde către cele de sus și urmează credinței prin grija de veacul viitor și prin dorințele după făgăduințele făcute nouă și prin cercetarea tainelor ascunse, atunci însăși credința înghite această cunoștință și se întoarce și o naște de la început, așa încât ea devine cu totul duh. Atunci poate să zboare, purtat de aripi, în locurile celor netrupești și să se atingă de adâncul mării celei neatınse, cugetând la chivernisirile minunate și dumnezeiești aflate în firile inteligibile și în cele cunoscute cu simțurile și cercetând tainele duhovnicești care pot fi înțelese prin *partea înțelegătoare* simplă și subțire. Atunci, *simțurile* cele lăuntrice se trezesc spre *făptuirea* duhului²⁷, potrivit cu rânduiala săvârșită în acel fel de viață îndreptat spre nemurire și nestrăciune²⁸. Pentru că a primit încă de aici învierea cea inteligibilă în chip tainic, spre mărturia adevărată a înnoirii tuturor.

cf. Mt. 19, 28;
Ea. 3, 21; Ef. 1,
10; Ti. 3, 5

329 p. λεπτύνεται] *subintell.* η γνώσις 344 φύσεσι...αἰσθητῶν] *intell.* φύσεσι ταῖς νοηταῖς καὶ αἰσθηταῖς 349 μυστηρίῳ] *intell.* συμβόλω (cf. KG, 1)

Οὗτοι εἰσιν οἱ τρεῖς τρόποι τῆς γνώσεως, ἐν οἷς συνάπτεται πᾶς ὁ δρόμος τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ σώματι καὶ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ πνεύματι. Ὅθεν τις ἄρχεται διακρίνειν μέσον τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ ἕως τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἐν τοῖς τρισὶ μέτροις τουτοῖς ἢ γνώσις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εἰσέρχεται· καὶ τὸ πλήρωμα πάσης ἀδικίας καὶ ἀσεβείας, καὶ τὸ πλήρωμα πάσης δικαιουσύνης, καὶ τὸ ἄψασθαι τοῦ βάρους πάντων τῶν μυστηρίων τοῦ Πνεύματος· μία γνώσις ἐργάζεται ἐν τοῖς τρισὶ μέτροις, καὶ ἐν αὐτῇ ἐστι πᾶσα κίνησις νοός, ὅτε ἀνέρχεται ἢ κατέρχεται ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς ἢ μέσοις.

Ταῦτα τὰ μέτρα καλοῦσιν οἱ πατέρες φύσιν, ὑπερ φύσιν, παρὰ φύσιν. Καὶ ταῦτά εἰσι τὰ τρία πλάγια, ἐν οἷς ἀνάγεται καὶ κατὰγεται ἢ μνήμη τῆς *ψυχῆς τῆς λογικῆς*, καθὼς ἐρρέθη· ἢ ἐν τῇ φύσει ἐργάζεται τις τὴν δικαιουσύνην, ἢ ὑπεράνωθεν τῆς φύσεως ἀρπάζεται ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἢ ἔξωθεν τῆς φύσεως ἐξέρχεται *βοσκήσαι χοίρους*, ὡς ὁ ἀπολεσας τὸν πλοῦτον τῆς διακρίσεως αὐτοῦ, ὃς εἰργάζετο μετὰ τοῦ πλήθους τῶν δαϊμόνων.

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν τριῶν γνώσεων

Ἡ τάξις ἢ πρώτη τῆς γνώσεως ψυχραίνει τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἔργων τοῦ δρόμου ὀπίσω τοῦ *Θεοῦ*· ἢ τάξις ἢ δευτέρα θερμαίνει τὴν ψυχὴν εἰς τὸν δρόμον τὸν ταχύν τὸν ἐν τῷ βαθμῷ τῆς πίστεως· ἢ τρίτη τάξις, ἢ ἀνάπαυσις τῆς ἐργασίας, ὅπερ ἐστι τυπος τοῦ μέλλοντος, ἢ ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τῆς διανοίας μόνον τρυφῶσα ἐν τοῖς μυστηρίοις τῶν μελλόντων.

Ἀλλὰ τῷ μηδεπῶ ὑψωθῆναι τὴν φύσιν τελείως ἐκ τῆς τάξεως τῆς νεκρώσεως καὶ τοῦ βαρους τῆς σαρκὸς καὶ τελειωθῆναι ἐν

363 ψυχῆς...λογικῆς] *intell.* λογικῆς ψυχῆς

Acestea sunt cele trei feluri de cunoștință prin care trece orice cale a omului: prin trup, prin suflet și prin duh. De când începe cineva să deosebească între bine și rău și până când va ieși din lumea aceasta, cunoștința sufletului său străbate aceste trei măsuri. O singură cunoștință lucrează prin cele trei măsuri și plinătatea a toată nedreptatea, și necredința, și plinătatea întregii dreptăți, și atingerea de adâncul tuturor tainelor Duhului, și orice mișcare a *minții* se săvârșește în această cunoștință atunci când urcă și coboară prin cele bune, prin cele rele sau prin cele de mijloc.

Aceste măsuri Părinții le numesc: potrivit cu firea, mai presus de fire și împotriva firii. Acestea sunt cele trei planuri în care puterea de amintire a sufletului rațional urcă și coboară, precum s-a spus. Așadar, cineva fie lucrează dreptatea potrivit cu firea, fie este răpit mai presus de fire prin puterea de amintire a sufletului la contemplarea lui Dumnezeu, fie iese în afara firii ca să pască porcii, ca cel ce a pierdut bogăția puterii sale de discernământ și care a lucrat cu mulțimea demonilor.

cf. Lc. 15, 11-16

Recapitularea celor trei feluri de cunoștință

Prima treaptă a cunoașterii răcește sufletul pentru *ostenelile* căii care urmează celor bune. A doua încălzește sufletul pe calea cea iute care duce la treapta credinței. A treia treaptă este cea a odihnirii sufletului de *făptuire*, care este chipul veacului viitor, treaptă în care [omul] se desface de tainele cele viitoare numai prin activitatea *părții înțelegătoare*.

Dar întrucât firea nu a fost înălțată pe deplin din treapta muritoare și din povara trupului și nu a fost desăvârșită în acea

371 Θεοῦ] *Syr habet* ~~ⲉⲓⲁⲓⲁ~~ (BD 375, 5) = τῶν ἀγαθῶν

ἐκείνη τῇ πνευματικῇ, τῇ ὑψηλοτέρῃ τῆς ἄλλης τῆς ἐκκλινοῦσης, ἀδυνατεῖ καὶ πρὸς τὴν τελείωσιν τὴν μὴ ἔχουσιν λείψιν λειτουργῆσαι, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τῆς νεκρώσεως εἶναι καὶ ἀφῆσαι 380 τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς τελείως ἀδυνατεῖ. Ἔως ἂν ἀκμῆν ἐν αὐτῇ ἀναστρέφεται, ἐν μεταβολῇ γίνεται ἐν τούτῳ καὶ ἐκείνῳ. Καὶ ἅπαξ ὡς πτωχὸς καὶ πενῆς λειτουργεῖ ἢ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ τάξει τῇ δευτέρῃ τῇ μέσῃ ἐν τῇ ἀρετῇ, τῇ ἐν τῇ φύσει θεείσῃ ἐνεργηθῆναι, διὰ *τὴν φύσιν* τοῦ σώματος· καὶ ἐν καιρῷ. κατὰ τοὺς λαβόντας 385 τὸ πνεῦμα τῆς νόθεσιās ἐν μυστηρίῳ τῆς ἐλευθερίας, ἀπολαύει τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος *κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ δόσαντος* αὐτὴν· καὶ πάλιν ὑποστρέφει εἰς τὴν *ταπεινώσιν τῶν ἔργων* αὐτῆς – ταῦτα δὲ εἰσι τὰ δια τοῦ σώματος–, καὶ αὕτη *διαφυλάττει αὐτά*, μὴπως αἰχμαλωτισθῇ αὐτὴν ἐν τοῖς δελεάσμασι τοῖς εὐρισκομένοις 390 ἐν τῷ αἰῶνι τουτῶ καὶ ἐν τοῖς διαλογισμοῖς τοῖς τεταραγμένοις καὶ ἐκκλινομένοις, διότι ὅσον ἐστὶ κάτωθεν τοῦ καλύμματος τῆς θύρας τῆς σαρκὸς ἐγκεκλεισμένη, οὐκ ἔχει πεποίησιν, διότι οὐκ ἔστιν ἐλευθερία τελεία ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἀτελεῖ. 395

Πᾶσα γὰρ ἐργασία τῆς γνώσεως, εἰς ἐργασίαν καὶ διατριβὴν ἐστίν. Ἡ δὲ ἐργασία τῆς πίστεως οὐκ ἐν τοῖς ἔργοις ἐνεργεῖται, διότι ἐν ταῖς ἐννοίαις ταῖς πνευματικαῖς ἐν ἐργασία γυμνῇ τῆς ψυχῆς πληροῦται καὶ ὑπεράνωθεν τῶν αἰσθήσεων ἐστίν· ἢ πίστις γὰρ λεπτοτέρα τῆς γνώσεως, καθὼς ἢ γνώσις ἐκ τῶν 400 πραγμάτων τῶν αἰσθητῶν. Πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι οἱ τῆς πολιτείας τῆς πνευματικῆς ἀξιοθέντες, ὅπερ ἐστὶν ἔκκλησις εἰς τὸν Θεόν, ἐν τῇ δυνάμει τῆς πίστεως διάγουσιν ἐν τῇ τρυφῇ τῆς πολιτείας ἐκείνης τῆς ὑπὲρ φύσιν.

Τὴν πίστιν δὲ λέγομεν, οὐκ ἐν ἧ πιστεῦει τις ἐν τῇ *διαφορᾷ τῶν ὑποστάσεων τῶν προσκυνητῶν ὄντων καὶ θείων καὶ ἐν τῇ 405

385 τὴν φύσιν] *Syr habet* ܡܘܨܘܩܐ ܕܡܘܨܘܩܐ (BD 375, 16) = τῆς φύσεως 387 κατὰ...δόσαντος] *Syr habet* ܕܘܨܘܩܐ ܕܘܨܘܩܐ ܕܘܨܘܩܐ (BD 375, 18-19) = ὡς ἤρεσε τῷ δόσαντι 388 ταπεινώσιν...ἔργων] *Syr habet* ܡܘܨܘܩܐ ܕܡܘܨܘܩܐ (BD 375, 19) = πτωχείαν τοῦ κόσμου

treaptă duhovnicească mai înaltă decât cealaltă, care se abate de la cale, ea nu poate ajunge la desăvârșirea care nu mai are nevoie să slujească și să fie în lumea morții, și nu poate să lase cu totul firea trupului. Câtă vreme petrece în această treaptă, se află într-o transformare dintr-o stare în alta. Odată, sufletul lui slujește ca sărac și lipsit în cea de-a doua treaptă, de mijloc, prin virtutea așezată în fire spre a fi pusă în lucrare datorită firii trupului. Uneori, la fel cu cei care au primit duhul înfierii în taina libertății, se desfată de harul Duhului așa cum îi place Dăruitorului ei. Și apoi iarăși se întoarce la sărăcia lumii acesteia – iar acestea sunt cele lucrute prin trup – și se păzește de ea [de lume], ca nu cumva să-l robească prin amăgirile aflate în acest veac și prin *mişcările* tulburate și abătute de la cale, fiindcă atâta vreme cât se află închis mai jos, sub acoperământul porții trupului, nu are încredere²⁹. Pentru că 400 în acest veac nedesăvârșit nu există libertate desăvârșită.

Căci toată *făptuirea* cunoașterii lumești este o *ostenală* și o deprindere. Iar faptele credinței nu se săvârșesc prin *osteneli*, pentru că ea se desăvârșește prin *mişcări* duhovnicești, prin lucrarea goală a sufletului, într-un mod mai presus de *simțuri*. Aceasta pentru că credința este mai subțire decât cunoașterea, întrucât cunoașterea vine din lucrurile percepute cu simțurile. Fiindcă toți sfinții care s-au învrednicit de *viețuirea* duhovnicească, adică de *minunarea* cea întru Dumnezeu, viețuiesc, prin puterea credinței, în desfătarea de acea *viețuire* mai presus de fire. 405

Iar credință numim nu cea prin care cineva crede când distinge Ipostasurile închinare ale Firii dumnezeiești și însușirile 405

389 διαφυλάττει αὐτά] *Syr habet* ܡܘܨܘܩܐ ܕܡܘܨܘܩܐ (BD 375, 20) = φυλάττεται ἀπὸ αὐτοῦ 404–406 διαφορᾷ...αὐτῆς] *Syr habet* ܡܘܨܘܩܐ ܕܘܨܘܩܐ ܕܘܨܘܩܐ ܕܘܨܘܩܐ (BD 376, 10-11) = τῇ διακρίσει τῶν προσκυνητῶν ὑποστάσεων τῆς (θείας) οὐσίας καὶ τοῖς ἰδιώμασι τῆς φύσεως αὐτῆς

cf. Rom. 8, 15

cf. Ebr. 10, 20

BD 376, 8

BD 376, 10

cf. Evagrius, *AG II*,
15: III, 6: G₂ 45
Cog 40; Pr 64

ἐξαιρέτω και ἰδία φύσει τῆς θεότητος αὐτῆς*, και ἐν τῇ οἰκονομία
τῇ θαυμαστῇ τῇ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἡμῶν ἐν τῇ προσλήψει τῆς
φύσεως ἡμῶν, και εἰ ἔστιν αὕτη ὑψηλὴ λίαν. Ἀλλὰ τὴν πίστιν
ταύτην λέγω, *τὴν ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς χάριτος ἀνατέλλουσαν* ἐν
τῇ ψυχῇ, ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς διανοίας στηρίζουσαν τὴν καρδίαν 410
ἀδίστακτον εἶναι ἐν τῇ πληροφορίᾳ τῆς ἐλπίδος, τῇ ἀπεχούση
ἀπὸ πάσης οἰήσεως. Καὶ οὐκ ἐν τῇ *ἐπιδόσει* τῆς ἀκοῆς τῶν
ᾠτων ἑαυτὴν δεικνύει, ἀλλ' ἐν τοῖς πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς 415
τὰ μυστήρια τὰ κεκρυμμένα ἐν τῇ ψυχῇ, και τὸν κρυπτόν και
θεῖον πλοῦτον τὸν κεκρυμμένον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν υἰῶν τῆς
σαρκός, και ἀποκαλυπτόμενον ἐν τῷ πνεύματι τοῖς ἐν τῇ τραπέζῃ
τοῦ Χριστοῦ διαιωμένοις ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τῶν νόμων αὐτοῦ,
καθὼς εἶπεν· Ἐὰν τηρήσητε τὰς ἐντολάς μου, ἀποστελῶ ὑμῖν τὸ
παράκλητον Πνεῦμα, ὅπερ ὁ κόσμος οὐ δύναται δέξασθαι, και
δείξει ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Οὗτος δεικνύει τῷ ἀνθρώπῳ τὴν 420
δύναμιν τὴν ἁγίαν τὴν ἐνοικοῦσαν ἐν αὐτῷ ἐν παντὶ καιρῷ – [τὴν
σκέπην, τὴν ἰσχὺν τὴν νοητὴν τὴν σκεπάζουσαν τὸν ἀνθρώπον
πάντοτε, και ἀποδιώκουσαν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν βλάβην, τοῦ μὴ
προσεγγίσει τῇ ψυχῇ ἢ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, ἧς τινος ὁ νοῦς ὁ
φωτεινὸς και νοητὸς ἀοράτως αἰσθάνεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς 425
πίστεως, ἧτις ἐν τοῖς ἁγίοις πλέον τῇ πείρᾳ αὐτῆς γινώσκεται]–,
ἐκείνη δὲ ἡ δύναμις αὐτὸς ἔστιν ὁ Παράκλητος, ἐν τῇ ἰσχυί τῆς
πίστεως κατακαίων τὰ μέρη τῆς ψυχῆς ὡς ἐν πυρὶ, *και* ὄρμᾳ
και καταφρονεῖ παντὸς κινδύνου τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐν
τοῖς περσοῖς τῆς πίστεως ὑψοῦται ἐκ τῆς ὄρατῆς κτίσεως, και 430
ὡς μεθύουσα γίνεται αἰεὶ ἐν τῇ ἐκπλήξει τῆς μερίμνης τῆς κατὰ
Θεόν, και ἐν τῇ θεωρίᾳ τῇ ἀσυνθέτῳ και ἐν τῇ κατανοήσει τῇ
ἀοράτῳ τῆς θείας φύσεως, ἐθίζουσα τὴν διάνοιαν προσέχειν
τῇ ἀδολεσχίᾳ τῶν κρυφίων αὐτῆς.

409 τὴν... ἀνατέλλουσαν] *Syr habet* ܡܘܢܩܘܠܐ ܥܘܢ ܩܝܘܡܐ (S 24, 91' V 125, 87' V 124, 208' V 562, 113') = τὸ φῶς τὸ ἐκ τῆς χάριτος ἀνατέλλον (p. φῶς *Syr habet* ܡܘܢܩܘܠܐ [BD

firii Ei și iconomia minunată săvârșită în firea noastră ome-
nească prin luarea firii noastre [la Întrupare], chiar dacă aceas-
tă credință este foarte înaltă. Ci numim credință lumina in-
teligibilă care răsare în suflet din har și care, prin mărturia
cugetului, sprijină inima ca să fie neclintită în siguranța nă-
dejdi care e departe de orice îndoială³⁰. [Această lumină] nu
se arată printr-o predanie din auzire³¹, ci [arată] ochilor du-
hovnicești tainele ascunse în suflet, precum și bogăția dum-
nezeiască și ascunsă de ochii fiilor trupului, dar descoperită de
Duhul celor care mănâncă la masa lui Hristos prin *meditarea*
la legile Lui, după cum a spus: „Dacă va păzi cineva poruncile
Mele, vă voi trimite Duhul Mângâietor, pe care lumea nu
poate să-L primească, și El vă va arăta tot adevărul.“ Acesta îi
arată omului puterea sfântă care locuiește în el în toată vre-
mea – acoperământul, puterea inteligibilă care îl acoperă pe
om întotdeauna și alungă de la el orice vătămare, ca să nu se
apropie de sufletul sau de trupul lui, și pe care *mintea* lumi-
noasă și inteligibilă o simte în mod inteligibil și nevăzut cu
ochii credinței, care se poate cunoaște deja prin experiență în
cei sfinți³² –, iar această putere este însuși Mângâietorul, care
arde prin puterea credinței părțile sufletului ca într-un foc, iar
sufletul se avântă și disprețuiește orice primejdie prin nădej-
dea în Dumnezeu. Și se înalță de la zidirea văzută cu aripile
credinței și ajunge pururea ca beat prin *minunarea* produsă
de grija cea întru Dumnezeu și prin vederea cea necompusă
și prin *înțeleșurile* fără formă despre Firea dumnezeiască, care
deprinde *partea înțelegătoare* să ia aminte la *meditarea* celor
ascunse ale Ei.

In. 14, 15-17

In. 16, 13

BD 377, 7-8

376, 13] = τὸ νοητόν) 412 ἐπιδοσει] *intell.* παραδοσει 428 και] *subintell.* ἡ ψυχή
433 p. ἀοράτῳ] *Syr habet* ܡܘܢܩܘܠܐ (BD 377, 8) = περὶ

Ἔως γὰρ ἂν ἔλθῃ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐστὶν ἡ τελείωσις τῶν μυστηρίων,
καὶ ἀξιοθῶμεν φανερῶς τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῶν, ἡ πίστις
λειτουργεῖ μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων μυστήρια ἄρρητα,
ὧν ἀξιοθῶμεν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἐνταῦθα μὲν
ὡς (ἐν) ἀρραβῶνι, ἐκεῖ δὲ ἐν ὑποστάσει τῆς ἀληθείας
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μετὰ
τῶν ἀγαπόντων αὐτόν,
ἀμην.

Fiindcă până când nu va veni acea stare, care este desăvâr- *cf. 1 Cor. 13, 10*
șirea tainelor, ca să ne învrednicim în mod văzut de descoperi-
rea lor, credința slujește taine negrăite între Dumnezeu și
sfinți, de care taine să ne învrednicim prin harul lui Hristos,
acum ca în arvună, iar acolo în realitățile adevărate³³, *BD 377, 14*
în Împărăția cerurilor, împreună cu
toți cei care Îl iubesc.
Amin.

Λόγος ΜΓ

Κεφάλαια συντομα περι ἄλλων τρόπων τῆς διαφορᾶς
τῶν ἐννοιῶν τῆς γνώσεως

Ἡ γνῶσις ἀναστρεφομένη ἐν τοῖς ὄρατοῖς, ἢ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι 1
δεχομένη τὴν διδαχὴν αὐτῶν, φυσικὴ ὀνομάζεται· ἢ δὲ ἐν *τῇ
δυνάμει τῶν νοητῶν καὶ ἔσωθεν αὐτῆς ἐν ταῖς φύσεσι τῶν 378
ἀσωμάτων*, πνευματικὴ ὀνομάζεται, διότι τὴν αἴσθησιν ἐν τῷ
πνεύματι δέχεται καὶ οὐχὶ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι· καὶ ταύταις ταῖς 5
δουσί *γέννησις* ἔξωθεν γίνεται τῇ ψυχῇ εἰς κατανόησιν [αὐτῶν].

Ἡ δὲ ἐν τῇ *θείᾳ* γινομένη, ὑπὲρ τὴν φύσιν ὀνομάζεται, καὶ
ἄγνωστος μᾶλλον καὶ ἀνωτέρα τῆς γνώσεως· *αὐτῇ* δὲ, οὐκ ἐν
ὑλῇ τῇ ἔξωθεν αὐτῆς δέχεται ἢ ψυχὴ θεωρίαν εἰς αὐτὴν κατὰ 10
τὰς πρώτας, ἀλλ' ἀύλως, ἔσωθεν ἑαυτῆς ἐν δωρεᾷ, εὐθέως καὶ
ἀνελπίστως φανεροῦται, καὶ ἀποκαλύπτεται ἐκ τῶν ἔσω, διότι ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ἡμῶν ἐστί, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ
ἐλπίζομένη οὐδὲ ἐν παρατηρήσει ἔρχεται, κατὰ τὸν λόγον τοῦ
Χριστοῦ, ἀλλ' ἔσωθεν τῆς εἰκόνης τῆς διανοίας τῆς κρυπτῆς 15
ἀποκαλύπτεται ἀναιτίως, χωρὶς μελέτης τῆς ὑπὲρ αὐτῆς, διότι
οὐχ' εὐρίσκει ἐν αὐτῇ ὑλὴν ἢ διάνοια.

* Aici începe Cuvântul 66 în FR 10 și Memra 52 în BD.

2-4 τῇ...ἀσωμάτων] Syr habet ~~ܡܘܠܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ~~ (BD 377, 18-19) = ταῖς νοηταῖς δυνάμεσιν ἔσωθεν αὐτῶν (τῶν ὄρατῶν), καὶ ἐν ταῖς ἀσωμάτοις φύσεσι (Syror habet a - kai - ante ἔσωθεν) 6 γέννησις] cum Syroc ~~ܥܠܡܐ~~ (S 24, 92^r V 125, 87^v V 124, 208^v V 562, 113^v), Syrор autem habet ~~ܥܠܡܐ~~ (BD 378, 1) = ὑλῇ, βλ. infra l. 9 et 16 7 θείᾳ] Syr habet ~~ܥܘܠܡܐ~~ (BD 378, 2) = θείᾳ οὐσία/τῷ θείῳ

Cuvântul 43*

Scurte capete despre alte diferite
mişcări ale cunoașterii

BD 377, 15-16

Cunoașterea care se împrăstie în cele văzute, care primește prin *simțuri* învățătura cu privire la ele, se numește „naturală”. Iar cea care se [împrăstie] prin mijlocirea puterilor 378
inteligibile dinlăuntru celor văzute și în firile cele netrupești se numește „duhovnicească”, pentru că primește *simțirea* în duh, și nu prin *simțuri*. Și prin aceste două cunoașteri sufletul are din afară materia pentru înțelegerea lor.

BD 377, 18-20

Iar cea care are loc în Dumnezeire se numește „mai presus de fire” și este mai degrabă prin necunoaștere, fiind mai presus de cunoaștere. Însă în această cunoaștere sufletul nu primește în sine contemplația prin materia din afara lui, ca în primele [feluri de cunoaștere], ci se arată în mod imaterial, în dar, dinlăuntru său, dintr-odată și pe neașteptate, și se descoperă din cele dinlăuntru, pentru că „Împărăția cerurilor este 15
înlăuntru vostru”, și nu este nădăjduită [să vină] într-un loc anume, nici nu vine „prin observare”, potrivit cuvântului lui Hristos¹, ci se descoperă înlăuntru chipului ascuns al *părții înțelegătoare*² fără nicio pricină anume, fără o *meditare* făcută pentru ea, fiindcă *partea înțelegătoare* nu găsește în ea nicio materie pentru *meditare*.

Lc. 17, 21

8 αὐτῇ] *intell.* η γνῶσις

Ἡ πρώτη γνώσις, ἐκ τῆς διηνεκοῦς μελέτης καὶ ἐκ τῆς σπουδῆς τῆς μαθήσεως· ἡ δευτέρα δὲ ἐκ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας καὶ τῆς πίστεως τῆς διανοίας· ἡ τρίτη δὲ νῦν ἔλαχε αὐτὴν πιστ(ει)μόνη, διότι ἐν αὐτῇ ἡ γνώσις καταργεῖται καὶ τὰ ἔργα περαιοῦσιν λαμβάνουσι καὶ αἱ αἰσθήσεις γίνονται περισσαὶ εἰς χρείαν.

Ὅσον οὖν ἐκ τούτου τοῦ ὅρου ἡ γνώσις κατέρχεται, τιμᾶται, καὶ ὅσον κατέρχεται, πλέον μᾶλλον τιμᾶται, καὶ ὅτε φθάσει τὴν γῆν καὶ τὰ γήινα, ἡ γνώσις ἐστὶν ἡ δεσποζουσα τῶν πάντων, καὶ ἔκτος αὐτῆς ἕκαστον προᾶγμα χολόν ἐστὶ καὶ ἀργόν.

Ὅτε δὲ ὑψώσει ἡ ψυχὴ τὴν θεωρίαν αὐτῆς ἄνω, καὶ ἀπλώσει τὰς ἐννοίας αὐτῆς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, καὶ ἐπιθυμησεῖ ἅπερ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος οὐχ' ὄρωνται, καὶ ἡ σὰρξ οὐκ ἐξουσιάζει αὐτῶν, τότε ἐν τῇ πίστει συνίστανται πάντα.

Prima cunoaștere se naște din studiul continuu și din silirea pentru învățare; a doua se naște din *viețuirea* bună și din credința *părții înțelegătoare*; iar pe cea de-a treia a primit-o numai prin credința singură, pentru că în ea cunoașterea conținește, faptele își află împlinirea și *simțurile* ajung de prisos.

Așadar, pe cât ea coboară de la acest hotar, se cheamă cunoaștere, și cu cât coboară, cu atât mai multă cinstire primește; iar când va ajunge la pământ și la cele pământești, cunoașterea este cea care stăpânește peste toate și în afară de ea fiecare lucru este șchiop și fără rod. BD 378, 19-21

Dar când sufletul își va înălța sus vederea și își va întinde *mișcările* în cele cerești, și le va dori pe cele care nu se văd cu ochii trupului, și când carnea nu va stăpâni asupra lor, atunci totul stă prin credință.

Λογος ΜΔ

Τρόπος τῆς εὐχῆς καὶ τῶν λοιπῶν περὶ τῆς διηνεκοῦς μνήμης ἐξ ἀνάγκης ζητουμένων καὶ πολυμερῶς ὠφελούντων, εἴαν τις ἐν διακρίσει ἀναγινώσκη αὐτὰ καὶ φυλάττη αὐτὰ

Τὸ βεβαιωθῆναι τινὰ ἐν τῇ αἰτήσει τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἐν τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ, τοῦτο μέρος ἄριστον τῆς χάριτος τῆς πίστεως· βεβαίωσις δὲ τῆς πίστεως εἰς Θεὸν οὐκ ἔστιν ὑγεία τῆς ὁμολογίας, *καὶ εἴαν* ἔστιν αὕτη μήτηρ τῆς πίστεως, ἄλλα ψυχὴ ἡ θεωροῦσα τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς πολιτείας.

Ὅταν εὖρης ἐν ταῖς ἀγίαις γραφαῖς τὴν πίστιν μεμιγμένην ταῖς πολιτείας, οὐχὶ περὶ τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας θῆσις τὴν θεωρίαν τὴν περὶ αὐτῆς· οὐδέποτε γὰρ καταλαμβάνεται ἡ πίστις, ἢ παρέχουσα πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος, ἐκ τῶν *ἀβαπτίστων*, ἢ ἐκ τῶν πεφθαρμένων τὴν διάνοιαν ἐκ τῆς ἀληθείας· πληροφορία γὰρ τῆς πίστεως ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ὑψηλῆς πολιτείας τῶν τρόπων τῶν προσεχόντων εἰς τὴν διαταγὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου.

Μελετῆ διηνεκῆς ἐν τῇ γραφῇ, αὕτη ἔστι τὸ φῶς τῆς ψυχῆς· αὕτη γὰρ ἐνσημαίνει ἐν τῇ διανοίᾳ μνήμας ὠφελίμους τοῦ παραφυλάξασθαι ἐκ τῶν παθῶν καὶ τοῦ διαμένειν ἐν τῷ πόθῳ τῷ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἀγνείᾳ τῆς προσευχῆς, καὶ *κατευθύνει* ἔμπροσθεν ἡμῶν *ὁδὸν εἰρήνης* τῶν ἰχνῶν τῶν ἁγίων. Ὅμως μὴ ἐπελπίσης εἰς τὰς *σημειώσεις* τῶν στίχων, ὅτε οὐκ ἀκολουθεῖ

* Aici începe Cuvântul 33 în FR 10 și Memra 53 în BD.

4 καὶ εἴαν] *intell.* εἰ καὶ 9 ἀβαπτίστων] *Syr habet* ~~αὐτῶν~~ Δ (BD 379, 13), *ad litt.* ἀτελῶν

Cuvântul 44*

Despre scopul rugăciunii și despre celelalte lucruri care țin de pomenirea neîncetată. Capete foarte folositoare, dacă cineva le citește cu discernământ și dacă le păzește

Cea mai importantă parte a darului credinței este ca omul, prin încrederea în Dumnezeu, să fie întărit în cererea rugăciunii sale. Iar adevărarea credinței în Dumnezeu nu constă în sănătatea învățaturii mărturisite, chiar dacă aceasta este maica credinței, ci este sufletul care privește la adevărul lui Dumnezeu prin puterea *viețuirii*.

Când vei afla în Sfintele Scripturi că credința este legată de diferitele feluri de *viețuire*, să nu socotești că aceasta s-a spus despre mărturisirea de credință corectă¹. Pentru că niciodată credința care dă siguranța nădejzii nu poate fi pretinsă de la cei nedesăvârșiți, al căror *cuget* s-a stricat, [îndepărtându-se] de adevăr. Pentru că tăria credinței² se descoperă în suflet în mod corespunzător cu *viețuirea* înaltă a felurilor în care iau aminte la poruncile rânduite de Domnul.

Lumină a sufletului este *meditarea* neîncetată a Scripturii. Pentru că aceasta întipărește în *partea înțelegătoare* amintiri folositoare, ca să-l păzească pe om de patimi și ca să-l întărească în stăruința spre Dumnezeu, în iubire și în curăția rugăciunii, și îndreptează înaintea noastră calea păcii, a urmelor de pași ale sfinților. Dar să nu te încrezi în literele care alcătuiesc versetele atunci când acestora nu le urmează o

19 σημειώσεις] *intell.* σημεία/στιγμάς (διὰ τὴν ἀπαγγελίαν)

BD 379, 20-21

cf. Lc. 1, 79;

Rom. 3, 17

αὐταῖς πολὺς ἐξυπνισμὸς καὶ κατάνυξις διηνεκῆς, ἢ ἐν ταῖς 20
εὐχαῖς ἢ ἐν τῇ ἀναγνώσει ἐν πάσῃ ὥρᾳ.

Λόγους ἀπὸ πείρας λεγομένους, ἐξ ἀνάγκης δεχου αὐτούς,
καὶ ἐὰν ἔστιν ὁ λαλῶν αὐτοὺς ἰδιώτης, διότι οἱ θησαυροὶ οἱ
μεγάλοι τῶν βασιλεῶν τῶν γῆινων οὐ καταφρονοῦσι δέξασθαι 25
προσθήκην ὀβολοῦ ἀπαιτητοῦ, καὶ ἐκ τῶν ρυάκων τῶν μικρῶν
πλημμυροῦνται οἱ ποταμοὶ καὶ μεγαλύνονται ἐν τῇ ῥύσει αὐτῶν.

Ἐὰν ἡ μνήμη τῶν *ἀρετῶν* ἀνακαινίζη ἐν ἡμῖν ἀρετὴν, ὅταν
εὐρεθῶμεν *αὐτὰς* διαλογιζόμενοι, δῆλον ὅτι καὶ ἡ μνήμη τῆς
ἀκολασίας ἀνακαινίζει ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν ἐπιθυμίαν αἰσχροάν.
ὅταν μνημονεύσωμεν αὐτῆς, διότι ἡ μνήμη ἐκάστου τούτων 30
διαφορὰν τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἐνσημαίνει καὶ διαγράφει ἐν
τοῖς διαλογισμοῖς ἡμῶν, καὶ δεικνύει ἡμῖν ὡς ἐν δακτύλῳ τὴν
αἰσχροότητα τῶν λογισμῶν ἡμῶν ἢ τὸ ὑψηλὸν τῆς πολιτείας
ἡμῶν ἐν τούτοις ἢ τοιοῦτοις, καὶ κραταιοῖ ἐν ἡμῖν τοὺς
λογισμοὺς καὶ τὰς κινήσεις, *ἐὰν τῶν δεξιῶν καὶ ἐὰν* τῶν 35
ἀριστερῶν, καὶ γινόμεθα μελετῶντες ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς διανοίας
ἡμῶν, καὶ εἰκονίζεται ὁ μερισμὸς τῆς πολιτείας *ἡμῶν* ἐν τῇ
μελέτῃ τῆς διανοίας ἡμῶν, ἵνα ἐξ ἀνάγκης θεωροῦμεν ἐν αὐτοῖς
διαπαντός.

Λοιπὸν, οὐχὶ μόνον ἡ μελέτη (ἐν τοῖς κακοῖς) βλάπτει τὸν
ἔχοντα αὐτήν, ἀλλὰ σὺν αὐτῇ καὶ ἡ θεωρία καὶ ἡ μνήμη πάλιν 40
ἡ ἀναπληροῦσα ταῦτα· καὶ οὐ μόνον ἡ ἐργασία τῆς ἀρετῆς
βοηθεῖ τῷ τελειοῦντι αὐτήν μεγάλως, ἀλλὰ καὶ ἡ φαντασία τῆς
διανοίας, ἡ εἰκονιζομένη ἐκ τῆς μνήμης τῶν προσώπων τῶν
ἐργασαμένων αὐτήν.

Καὶ ἐκ τούτου γνωστὸν ἔστιν ὅτι οἱ πλησιάζουσι τῇ τάξει τῆς 45
καθαρότητος φθάσαντες, πρὸς θεωρίαν τινῶν ἀγίων ἀξιοῦνται 38i
ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς νυκτὸς πάντοτε· καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας,

23 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ 27 ἀρετῶν] *Syr habet* *عزائم* (BD 380, 7) = *εναρετων* 28
αὐτας] *intell.* αὐτοὺς (= τοὺς *εναρετους*) 33 ἡμῶν] *intell.* αὐτῶν (= τῶν *εναρετων*)

neîncetată trezvie și o pătimire neîncetată în rugăciune³ și la
citire, în toată vremea.

Cuvintele spuse din experiență primește-le neapărat, chiar
dacă cel care le spune este un om simplu, deoarece como-
rile cele mari ale împăraților pământești nu disprețuiesc să
primească o sporire dintr-un obol de cerșetor, iar râurile se
umplu și își măresc curgerea din micile pâraie.

Dacă până și amintirea de oamenii virtuoși înnoiește în noi
dorința după virtute atunci când ne gândim la ei, este vădit
că și amintirea desfrânării înnoiește în *cugetarea* noastră pofta
cea rușinoasă când ne amintim de ea, deoarece amintirea fie-
căruia dintre aceste lucruri întipărește și înscrie în *cugetarea*
noastră chipul deosebit al faptelor și ne arată, ca și cu degetul,
fie nerușinarea gândurilor noastre, fie înălțimea *viețuirii* oa-
menilor virtuoși, întărind în noi gândurile și *mișcările*, fie pe
cele de-a dreapta, fie pe cele de-a stânga. Astfel, medităm la
ele în ascunsul *cugetării* noastre, iar felurimea *viețuirii* lor se
întipărește în *cugetul* nostru prin *meditare*, ca să vedem în noi
chipul feluritelor lor *viețuiri* și să facem și noi cu râvnă ceea
ce au făcut ei.⁴

BD 380, 7

BD 380, 15-17

Așadar, nu numai *meditarea* la cele rele îl vatamă pe cel
ce o săvârșește, ci, împreună cu ea, și vederea și reamintirea
celor care au săvârșit aceste fapte. Și nu doar *făptuirea* virtuții
îl ajută foarte mult pe cel ce o săvârșește, ci și reprezentarea
mentală din *cuget*³, care ia chip din amintirea persoanelor care
au înfăptuit-o.

Din aceasta este cunoscut faptul că cei ce se apropie de
treapta curăției se învrednicesc întotdeauna de vederea unor
sfinți în vederi din timpul nopții. Și în fiecare ceas al zilei

35 ἐὰν...καὶ ἐὰν] *intell.* εἴτε...εἴτε 37 ἡμῶν] *intell.* αὐτῶν 41 ἡ ἀναπληροῦσα]
Syr habet *مصطلح ...* (BD 380, 19-20) = τῶν ἀναπληρουμένων/ἐργαζομένων

Evagrius, *Cog* 28

ὕλη αὐτοῖς χαρᾶς, ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τῇ νοητῇ τῆς διανοίας αὐτῶν, ἢ θεωρία τῶν ἁγίων τῶν σφραγισθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν γίνεται, καὶ τούτου χάριν ἐν θερμότητι προσέρχονται τῇ ἐργασία τῶν ἀρετῶν, καὶ φλόξ περισσὴ ἐπιπίπτει ἐν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρετῆς.

ibidem

Καὶ λέγουσιν ὅτι οἱ ἄγγελοι οἱ ἅγιοι λαμβάνουσι τὰ ὁμοιώματα τινῶν τιμίων καὶ ἀγαθῶν καὶ δεικνύουσιν αὐτὰ τῇ ψυχῇ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ὕπνου, ἐν τῷ μετεωρισμῷ τῶν διαλογισμῶν αὐτῆς, εἰς χαρὰν καὶ εἰς περισσὴν ἀγαλλίασιν· καὶ αὐτὰ αἶε ἐν τῇ ἡμέρᾳ κινουῦσιν ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν λογισμῶν αὐτῶν, καὶ ἐλαφρύνεται ἢ ἐργασία αὐτῶν ἐκ τῆς χαρᾶς τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τούτου προστιθοῦσιν εἰς τὸν δρόμον αὐτῶν. Οὕτως καὶ ἐν τῇ *συνεχείᾳ* τῶν πολέμων, τῷ ἔχοντι συνήθειαν μελετᾶν ἐν τοῖς κατοῖς, αἶε οἱ δαίμονες ἐν τῇ ὁμοιότητι ταύτῃ ποιοῦσι, καὶ λαμβάνουσι ὁμοίωσιν καὶ δεικνύουσι τῇ ψυχῇ φαντασίας πλοῦσας πλέον αὐτῆν *ἐν τῇ μνήμῃ* τῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐν τούτοις μεσαζόντων· καὶ ποτὲ μὲν ἐν τῇ θεωρίᾳ τῇ φοβερᾷ τῇ πτοούσῃ τὴν ψυχὴν, ἐν τάχει ἀσθενῆσαι αὐτῆν ποιοῦσι, ποτὲ δὲ πάλιν δεικνύουσιν αὐτῇ τὴν δυσχέρειαν τῆς πολιτείας, τὴν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ τῇ μονῶσει καὶ ἕτερα τινά.

Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἀδελφοί, λάβωμεν ἄρτι τὸ διακρίνειν αἶε ἐν ταῖς μνήμαις τῆς μελέτης ἡμῶν, ἐν ποίαις αὐτῶν ὁμιλοῦμεν καὶ ποίας ἀποδιώκομεν ἐξ ἡμῶν ταχέως. ὅταν προσεγγίσωσι τῷ φρονήματι ἡμῶν, ἐὰν ἐκ τῆς προνοίας τῶν δαιμόνων τῶν ῥιπτόντων ὕλην τοῖς πάθεσι, καὶ ἐὰν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἢ τῷ θυμῷ, ἢ ἐκ τῶν ἁγίων ἀγγέλων τῶν παρεχόντων τὸ νεῦμα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς γνώσεως, καὶ μνήμας ἐν τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν ἐξυπνίζουσας ἡμᾶς ἐν τῷ πλησιασμῷ αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἐκ τῶν *προλήψεων τῶν προλαβόντων ἐν αἰσθήσει*, ἐξ ὧν κινουῦνται ἐν τῇ ψυχῇ οἱ λογισμοὶ οἱ ἀρμόζοντες τῷ μέρει τῷ ἐνὶ ἐξ αὐτῶν· καὶ τὴν πείραν

59 συνεχεία] *hoc, et* σφοδρότητι62 ἐν'...μνημη] *Syr habet* (BD 381, 15)

vederea sfinților întipărită în sufletele lor devine pentru ei o materie a bucuriei prin îndeletnicirea inteligibilă din *cugetul* lor⁶. Datorită acesteia, ei iau aminte cu căldură la *făptuirea* virtuților și o flacără prisositoare cade în ei spre dorirea virtuții.

Se mai spune că sfinții îngerii iau asemănarea unor oameni de cinste și virtuoși și se arată sufletului în vederile din timpul somnului, când *mişcările* lui sunt împrăștiate⁷, ca o bucurie și o veselie prisositoare. Iar acestea se mișcă ziua ca o vedere în gândurile lor⁸ și *osteneala* lor este ușurată de bucuria și de veselia sfinților. Și așa sporesc pe calea lor. Tot așa este și în încrâncenarea războaielor: celui care are obișnuința să cugete la cele rele, dracii îi fac întotdeauna în mod asemănător și iau o asemănare oarecare și arată sufletului năluciri care îl sperie prin amintirile celor întâmplare cu ei în timpul zilei. Uneori fac sufletul să slăbească repede printr-o vedere înfricoșătoare care îl înspăimântă, iar alții îi arată greutatea *viețuirii* în isihie și singurătate și altele de acest fel.

Deci și noi, fraților, să deosebim întotdeauna prin *meditația* noastră amintirile: cu care dintre ele stăm de vorbă, pe care le alungăm grabnic atunci când se apropie de *cugetarea* noastră; care vin din lucrarea dracilor, care aruncă materie patimilor noastre, fie poftei, fie mâniei; sau care vin din lucrarea sfinților îngerii, care aduc bucurie și cunoștință și trezesc amintiri în gândurile noastre prin apropierea lor de noi; sau care vin din amintirea și simțirea faptelor de dinainte, din care se mișcă în suflet gândurile care se potrivesc cu o parte

= διὰ τῶν ἐνθυμησῶν 74-75 προλήψεων... αἰσθήσει] V 562, 115' *habet* *καταστα* *καὶ* *καὶ* *το* *καταστα* *καταστα* = μνημῶν καὶ τῆς αἰσθησεως τῶν προλαβόντων προλήψεων. S 24, 86' V 125, 179' V 124, 209' *et Syror autem habent* *καταστα* *καταστα* *καταστα* *καταστα* *καταστα* (BD 382, 3-4) = τῆς μνήμης καὶ τῆς αἰσθησεως τῶν προλαβόντων πρᾶξεων

BD 381, 7-9

τῶν δύο αὐτῶν ἐν τῇ διαγνώσει τῆς διακρίσεως κτησώμεθα, καὶ τὴν θεωρίαν αὐτῶν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἕκαστη ἐξ αὐτῶν ἀκολουθεῖν ποιήσωμεν εὐχὴν ἀφωρισμένην.

Ἡ ἀγάπη ἢ ἐκ τινων γινομένη πραγματῶν, ὡς λαμπὰς ἐστι μικρὰ ἢ ἐκ τοῦ ἐλαίου ἀνατρεφόμενη, καὶ οὕτως συνίσταται τὸ φῶς αὐτῆς, ἢ καὶ ὡς χεῖμαρρος ῥέων ἐκ τοῦ ὑετοῦ, καὶ ὅτε λείπει ἢ ὕλη ἢ συνιστώσα αὐτόν, παύεται ἢ ρεῦσις αὐτοῦ. Ἡ ἀγάπη δὲ ἢ ἔχουσα τὸν Θεὸν αἴτιον, ὡς πηγὴ ἐστὶ βρῦουσα, καὶ οὐδέποτε ἢ ῥεῦσις αὐτῆς κόπτεται· αὐτὸς γὰρ ὁ μόνος πηγὴ ἐστὶ τῆς ἀγάπης, καὶ ἀνελλιπής ἐστὶν ἢ ὕλη αὐτῆς.

Θέλεις τροφῆσαι ἐν τῇ σιχολογίᾳ τῆς λειτουργίας σου καὶ λαβεῖν αἰσθησὶν τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων; Τελείως τὴν ποσότητα ἄφες, καὶ τὴν γνῶσιν τῶν μέτρων τῶν ἐν αὐτοῖς μὴ στήσης, καὶ τοὺς στίχους ἵνα λέγῃς ὡς ἐν τοῖς τρόποις τῆς εὐχῆς, καὶ τὸν ἐκστηθισμὸν τὸν συνιθῆ ἄφες· καὶ νόησον ὅπερ λέγω σοι. Καὶ ὅπερ ἱστορικῶς εἴρηται, ὡς ἐν ἀναγνώσει τινὸς τῶν ὑπὸ Θεοῦ κυβερνωμένων, ἔστω ἢ διάνοια σου θεωροῦσα ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῶν, ἕως ἂν εἰς τὰς κατανοήσεις αὐτῶν τὰς μεγάλας ἐξυπνισθῆ σου ἢ ψυχὴ τῇ ἐκπλήξει τῆς οἰκονομίας. καὶ ἐκ τούτου κινῆται ἢ εἰς δοξολογίαν ἢ εἰς λύπην ἐπωφελῆ.

Καὶ *εἶ τι* ἐστὶν εἰς εὐχὴν, καθ' ἑαυτὸν λάβε αὐτὰ, καὶ ὅτε βεβαιωθῆ ἢ διάνοια ἐν τούτοις, ἢ σύγχυσις ἔκτοτε διδοῖ τόπον καὶ ὑπάγει. Οὐκ ἔστι γὰρ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῇ δουρικῇ εἰρήνη τῆς διανοίας, οὐδὲ ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν τέκνων σύγχυσις τῆς ταραχῆς· ἔθος γὰρ ἔχει ἢ σύγχυσις ἀφαιρεῖν τὴν γεῦσιν *τῆς συνέσεως καὶ τῆς κατανοήσεως*, καὶ σκυλεῦσαι τὰ νοήματα τὰ ἐν αὐτοῖς, καθάπερ βδέλλα ἢ συμπίνουσα τὴν ζωὴν τοῦ σώματος ἐν τῷ αἵματι τῶν μελῶν αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ὄχημα διαβόλου, εἰ δυνατόν, πρέπει ὀνομάζεσθαι τὴν σύγχυσιν, διότι

Nicodim, *Eort*,
395

sau cu alta. Vom câștiga experiența acestor două lucruri⁹ prin cunoșterea care deosebește fie înfățișarea lor, fie comuniunea lor¹⁰, fie împlinirea *făptuirii ostenelilor* lor. Și fiecăreia dintre ele să facem să îi urmeze o rugăciune diferită¹¹.

Iubirea care se naște din diferite lucruri este ca o candelă mică hrănită cu untdelemn și, astfel, i se susține lumina. Sau este ca un pârâu care curge de la ploaie, iar când lipsește materia care îl alcătuiește, curgerea lui încetează. Dar iubirea care îl are pe Dumnezeu drept cauză este ca un izvor curgător, iar curgerea lui nu se întrerupe niciodată. Pentru că doar El este izvorul iubirii și materia Lui nu se sfârșește.

Vrei să te desfătezi de stihurile slujbei tale și să primești simțirea cuvintelor Duhului rostite de tine? Lasă cu totul cantitatea și nu zăbovi la caracterul lor metric¹², ca să spui stihurile ca pe niște rugăciuni, și lasă deoparte rostirea pe din afară cea din obicei¹³. Înțelege ce îți spun! Când *cugetul* tău recită versetele cu caracter istoric¹⁴, să le socotească, meditănd la ele, ca pe o citire despre cele chivernisite de Dumnezeu, până când sufletul tău se va trezi spre *înțelesurile* lor cele mari, prin *minunarea* dinaintea iconomiei și, de aici, să se miște fie spre doxologie, fie spre o întristare folositoare.

Să ieși asupra ta toate câte țin de rugăciune, iar când *cugetarea* și se va încredința de adevărul din ele, atunci tulburarea va pleca. Pentru că în *făptuirea* robilor nu se găsește pacea *cugetului*, și nici în libertatea fiilor nu este zăpăceala produsă de tulburare¹⁵. Pentru că tulburarea obișnuiește să alunge gustul *înțelesurilor* și să fure înțelegerea din ele, așa cum o lipitoare sugă viața trupului, aflată în sângele din mădulele

BD 383, 2

cf. Rom. 8, 21

97 εἶ τι] *intell.* ὅσα
τῶν κατανοήσεων

101-102 τῆς...κατανοήσεως] *Syr habet* ~~κατανοήσεως~~ (BD 383, 6) =

ὁ σατανᾶς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ἠνιόχου ἔθος ἔχει ἀεὶ ἐπιβιάειν *τῷ νῶ* καὶ λαμβάνειν τὸ ἄθροισμα τῶν παθῶν μετ' αὐτοῦ καὶ εἰσερχεσθαι εἰς τὴν ταλαιπωρον ψυχὴν καὶ καταποντίζειν αὐτὴν ἐν τῇ συγχυσει.

Καὶ τοῦτο ἐν διακρίσει νόησον· μὴ γίνου ἐν τοῖς στίχοις τῆς ψαλμωδίας σου καὶ τῆς εὐχῆς σου ὡς παρ' ἄλλου δεχομενος τοὺς λόγους, ἵνα μὴ οἰηθῆς τὸ ἔργον *τῆς μελέτης* πληθύνειν ἀδιαλείπτως, καὶ ἐκ τῆς κατανύξεως καὶ τῆς χαρᾶς τῆς ἐν αὐτοῖς παρέλθης τελείως· ἀλλ' ὡς ἐξ ἑαυτοῦ ἵνα λέγῃς τοὺς λόγους ἐν τῇ δεήσει σου ἐν κατανοήσει καὶ κατανύξει τῆς διακρίσεως, ὡς ὁ συνιῶν τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀληθῶς.

Ἡ ἀκηδία, ἐκ τοῦ μετεωρισμοῦ τῆς διανοίας, καὶ ὁ μετεωρισμός, ἐκ τῆς ἀργίας τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἐκ τῆς ματαιίας συντυχίας ἢ ἀπὸ γαστρος πεπληρωμένης.

Ὁ μὴ ἀντιλέγων τοῖς ἐν ἡμῖν ὑποσπειρομένοις λογισμοῖς τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ διὰ ἰκεσίας τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίαν ἐκκόπτων, τοῦτο σημεῖον ἐστὶν ὅτι εὖρεν ὁ νοῦς σοφίαν παρὰ τῆς χάριτος· καὶ ἐκ πολλῶν ἔργων ἠλευθέρωσεν αὐτὸν ἢ γνῶσις αὐτοῦ ἢ ἀληθινή, καὶ ἐν τῇ εὐρέσει τῆς συντόμου τρίβου, ἦν ἔφθασε, τὸν πολὺν μετεωρισμὸν τῆς μακρᾶς ὁδοῦ ἐξέκοψε· διότι οὐκ ἐν παντὶ καιρῷ ἔχομεν δύναμιν ἀντιλέγειν πᾶσι τοῖς λογισμοῖς τοῖς ἀντικειμένοις ἡμῖν, ὥστε καταπαῦσαι αὐτούς, ἀλλὰ πολλάκις λαμβάνομεν ἐξ αὐτῶν πληγὴν τὴν μὴ ἰωμένην ἐν πολλῷ καιρῷ.

Ἐξεναντίας τοῦτων τῶν ἐχόντων ἑξακισχιλίους χρόνους, εἰσφέρεις ἑαυτὸν δογματίσαι· καὶ γίνεται τοῦτο αὐτοῖς παρασκευή, ἐν ἣ δυνήσονται πληῖσαι σε ὑπέμετρα τῆς σοφίας σου καὶ τῆς φρονήσεώς σου. Ἀλλὰ καὶ ὅτε νικήσεις αὐτούς σύ, ὁ ρυῖπος τῶν λογισμῶν μολύνει τὴν διάνοιάν σου, καὶ ἡ ὁσμὴ τῆς

107 τῷ νῶ] cum Syroc ح ٢٤٥ (S 24, 94' V 125, 89' V 124, 211' V 562, 115'), Syror autem

lui. Pentru că tulburarea trebuie numită, dacă se poate, „căruța diavolului“, întrucât Satana are întotdeauna obiceiul să se suie în aceasta și să ia împreună cu el mulțimea patimilor și să intre în bietul suflet și să-l afunde în tulburare.

Iar aceasta să o înțelegi cu discernământ: în timpul citirii versetelor la psalmodiere și la rugăciunea ta să nu fii ca unul care primește cuvintele de la altcineva, ca să nu te mândrești înmulțind neîncetat fapta apostolică și să ieși cu totul din străpungerea și bucuria aflată în ele. Ci să [primești] cuvintele ca ieșind din tine însuși în timp ce te rogi cu înțelegerea și cu străpungerea discernământului¹⁶, ca unul ce-și înțelege cu adevărat osteneala.

Akedia vine din împrăștierea cugetului, iar împrăștierea vine din oprirea de la osteneli și de la citire, precum și din întâlnirile deșarte sau dintr-un stomac ghiftuit.

Cel care nu se împotrivesc gâurilor vrăjmașului semănate în noi, ci, prin rugăciunea către Dumnezeu, taie con-vorbirea cu ele, arată că *mintea* lui a găsit înțelepciunea care vine de la har. Iar cunoștința lui cea adevărată l-a eliberat de multa *osteneală*, iar prin găsirea căii celei scurte la care a ajuns a tăiat împrăștierea căii lungi, fiindcă nu putem avea oricând puterea să ne împotrivism tuturor gâurilor care se ridică asupra noastră, așa încât să le oprim, ci adeseori suntem răniți de ele cu o rană care nu se vindecă multă vreme.¹⁷

Împotriva acestora [demonilor], care au o vechime de șase mii de ani¹⁸, începi tu însuși să te lupți! Iar aceasta îi face să te poată răni mai presus de măsurile înțelepciunii și ale iscusinței¹⁹ tale. Dar chiar și când îi vei birui, murdăria gâurilor îți

habet ح ٢٤٥ (BD 383, 10) = επ' αὐτῷ (intell. τῷ οὐχίματι)

habet ح ٢٤٥ (BD 383, 14) = intellig. τὸ ἀποστολικόν

111 τῆς μελέτης| Syr

δυσωδίας αὐτῶν πολὺν καιρὸν ἐν τῇ ὀσφρήσει σου διαμένει· ἐν τῷ τρόπῳ δὲ τῷ πρώτῳ, ἐκ τούτων ἀπάντων καὶ τοῦ φόβου ἐλευθερὸς γίνῃ, διότι οὐκ ἔστι βοήθεια ἄλλη ὡς ὁ Θεός.

Περὶ δακρῦων. Τὰ δάκρυα τὰ ἐν τῇ εὐχῇ σημεῖον ἐστὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, οὐπερ ἠξιώθη ἡ ψυχὴ ἐν τῇ μετανοίᾳ αὐτῆς, καὶ ὅτι προσεδέχθη καὶ ἤρξατο εἰσερχεσθαι εἰς πεδιάδα τῆς καθαρότητος ἐν τοῖς δάκρυσιν. Ἐὰν γὰρ μὴ ἀρθῶσιν οἱ λογισμοὶ ἐκ τῆς μερίμνης καὶ τῆς μνήμης τῶν παρερχομένων, καὶ ῥίψωσιν ἐξ ἑαυτῶν τὴν ἐλπίδα τοῦ κόσμου, καὶ κινήθῃ ἐν αὐτοῖς ἡ καταφρόνησις αὐτοῦ, καὶ ἄρξωνται ἀγαθὰ ἐφόδια τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν παρασκευάζειν, καὶ ἄρξωνται κινεῖσθαι ἐν τῇ ψυχῇ λογισμοὶ τείνοντες εἰς τὰ ἐκεῖσε, οὐ δύνανται οἱ ὀφθαλμοὶ δακρῦειν· τὰ δάκρυα γὰρ ἐκ τῆς ἀκραιφνοῦς ἀδολεσχίας τῆς ἀμετεωριστοῦ καὶ τῶν λογισμῶν τῶν πολλῶν καὶ συνεχῶν τῶν ἀκλινῶς γινομένων, καὶ ἐκ μνήμης τινος λεπτοῦ γινομένου ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ λυποῦντος τὴν καρδίαν ἐκ τῆς μνήμης αὐτοῦ· καὶ ἐκ τούτων τὰ δάκρυα πληθυνονται καὶ ἐπὶ πλεόν ἀυξάνονται.

Ὅταν στραφῆς εἰς τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἐν τῇ διαμονῇ τῆς ἡσυχίας σου, μὴ θήσεις τὴν ἐντολὴν τῶν πατέρων κάλυμμα τῆς φιλαργυρίας σου. Ἔργον μικρὸν ἔστω σοι, χάριν τῆς ἀκηδίας σου, τὸ μὴ ταράσσειν τὸν νοῦν. Ἐὰν δὲ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην χρῆσασθαι τὸ ἔργον πλεῖον ἐπιθυμῆς, γνῶθι ὅτι ἡ εὐχὴ ἀνωτέρα τῆς ἐλεημοσύνης ἐστὶν ἐν τῇ τάξει αὐτῆς· ἐὰν δὲ διὰ τὴν χρεῖαν σου, ἐὰν μὴ ἀπληστῆς, ἀρκεῖ σοι εἰς πληρωσιν τῆς χρεῖας σου ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ σοι· οὐδεποτε γὰρ ἀφῆκεν ὁ Θεὸς τοὺς ἐργάτας αὐτοῦ ἐνδεεῖς γενέσθαι τῶν παρερχομένων. Ζητήσατε γὰρ πρῶτον, εἶπεν ὁ Κύριος, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν πρὸ τοῦ αἰτήσασθαι ὑμᾶς.

inc

Εἶπε τίς τῶν ἁγίων ὅτι οὐχὶ αὕτη ἐστὶν ἡ τάξις τῆς πολιτείας σου, τὸ κορεῖσαι τοὺς πεινῶντας καὶ γενέσθαι τὸ κελλίον σου

întinează *cugetul*, iar mirosul duhorii lor rămâne multă vreme în nările tale. De toate acestea te eliberezi în primul rând prin frică, pentru că nu este alt ajutor ca Dumnezeu.

Despre lacrimi. Lacrimile care curg pururea la rugăciune sunt un semn al milei lui Dumnezeu, de care sufletul s-a învrednicit prin pocăința sa, și al faptului că [pocăința] i-a fost primită și că [sufletul] a început să intre, prin lacrimi, în câmpia *limpezimii*. Pentru că dacă gândurile nu se rup de grija celor trecătoare și de amintirea lor și dacă nu aruncă de la ele nădejdea lumescă și dacă nu se mișcă în ele disprețuirea lumii și dacă nu vor începe să-și pregătească merinde bune pentru ieșirea lui²⁰ și dacă nu vor începe să se miște în suflet gânduri care tind spre cele de acolo, ochii nu pot să verse lacrimi. Pentru că lacrimile vin din *meditarea* autentică²¹ și fără împrăștiere și din gândurile năvalnice care nu se abat de la ținta lor și din amintirea unui lucru subțire ivit în *cuget* și care străpunge inima prin amintirea lui. Din acestea lacrimile se înmulțesc și sporesc tot mai mult.

Când te vei întoarce la lucrul mâinilor, petrecând neîncetat în isihie, să nu faci din porunca Părinților un acoperământ al iubirii tale de arginți. Aceasta să fie o *osteneală* mică din cauza akediei, [făcută] așa încât să nu-ți tulbure *mintea*. Dar dacă vrei să lucrezi mai mult ca să faci milostenie, să știi că rugăciunea este mai presus de treapta milosteniei. Iar dacă lucrezi pentru trebuința ta, dacă nu ești nesătul, îți este de ajuns spre împlinirea trebuinței tale ceea ce Dumnezeu îți rânduiește. Pentru că Dumnezeu nu i-a lăsat niciodată pe lucrătorii Săi lipsiți de cele trecătoare, pentru că Domnul a spus: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă înainte ca voi să le cereți.”

Mt. 6, 33

A spus unul dintre sfinți că nu acesta este scopul *viețuirii* tale, anume să-i saturi pe cei flămânzi și să faci chilia ta arhondaric

ξενοδοχεῖον τῶν ξένων· αὕτη γὰρ ἡ πολιτεία τῶν ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς πρέπει ὡς καλόν, οὐχὶ δὲ τοῖς ἀναχωρηταῖς καὶ ἐλευθεροῖς τῶν μερμυμένων τῶν ὀρωμένων καὶ φυλάττουσι τὸν νοῦν αὐτῶν ἐν τῇ προσευχῇ.

Ἐάν ποτε εὗρεθῆς ἄξιος τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἐχούσης τὰ φορτία ἐλαφρὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, μὴ καταπεῖξῃ σε ὁ λογισμὸς τοῦ φόβου κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ ἐν πολλοῖς τρόποις τῆς ἀλλοιώσεως τῶν λογισμῶν καὶ τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν. Ἄλλ' ὡσπέρ τις πιστεύων ὅτι ὁ φύλαξ μετ' αὐτοῦ ἐστί, καὶ πληροφορηθεὶς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ ἀκριβῶς ὅτι μετὰ πάσης τῆς κτίσεως ὑποκάτωθεν ἑνὸς δεσπότη (ἐστί), καὶ ἐν νεῦμα τὰ πάντα κινεῖ καὶ σαλεύει καὶ πραῦνει καὶ οἰκονομεῖ, καὶ οὐδεὶς σύνδουλος δύναται βλάψαι τινὰ τῶν συνδούλων αὐτοῦ ἐκτὸς ἐπιτροπῆς τοῦ προνοητοῦ, καὶ ὑποκάτωθεν τῆς προνοίας ἐστί πάντα, εὐθέως ἀνάστα καὶ θάρσει. Καὶ ἐὰν ἐδόθη ἡ ἐλευθερία τισίν, ἀλλ' οὐκ ἐν παντὶ πράγματι, οὐδὲ οἱ δαίμονες, οὐδὲ τὰ θηρία τὰ φθαρτικά, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ κακίᾳ, δύναται τις ἐξ αὐτῶν πληρῶσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ εἰς φθορὰν καὶ ἀπώλειαν τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπιτρέψῃ τὸ νεῦμα καὶ δώσῃ τόπον ποσότητος. Οὐχὶ δὲ τὴν ἐλευθερίαν πᾶσαν ἐπιτρέπει καὶ κελεύει ἐκεῖνο τὸ νεῦμα τὸ ἄνω ἐλθεῖν εἰς ἐνέργειαν, εἰ δὲ μὴ οὐκ εἶχε ζῆσαι πᾶσα σάρξ· οὐκ ἔα γὰρ ὁ Κύριος τὴν κτίσιν αὐτοῦ ἵνα πλησιάσῃ αὐτὴν ἡ ἐξουσία τῶν δαιμόνων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνεργήσῃ ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν.

Διατοῦτο ἵνα λέγῃς αἰεὶ τῇ ψυχῇ σου, “Ἐχω φύλακα φυλάσσοντά με, καὶ οὐ δύναται τι τῶν κτισμάτων φανῆναι ἐνώπιόν μου, μόνον εἰ μὴ ἄνωθεν γένηται τὸ κέλευσμα.” Ἐως οὐδὲ θεάσῃ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ τοῖς ὠσίν ἀκουτίσαι σου τὰς ἀπειλάς αὐτῶν, μὴ πιστεύσεις ὅτι τολμῶσιν. Εἰ γὰρ εἶχον

* Aici începe Cuvântul 3 din FR 10.

pentru străini, fiindcă aceasta este *viețuirea* celor din lume și lor li se potrivește mai bine, și nu pustnicilor, care sunt liberi de grijile celor văzute și își păzesc *mintea* în rugăciune.

Dacă* vei fi găsit vrednic vreodată de pustnicia care are „povara ușoară” în împărăția libertății, nu lăsa gândul fri-cii să te tulbure, ca de obicei, prin mulțimea schimbărilor gândurilor și a revenirii lor. Dar așa cum cineva care crede că păzitorul său este cu el – iar de aceasta se încredințează, prin înțelepciunea lui, că întreaga zidire este supusă unui singur Stăpân, care printr-un singur semn le mișcă, le clatină, le îmblânzește și le iconomisește pe toate; și că niciun împreună-slujitor nu poate să vatăme pe vreunul dintre cei împreună-slujitori cu el fără îngăduința Purtătorului de grijă; și că toate se află sub purtarea Lui de grijă –, tot așa de grabnic să te ridici și să ai îndrăzneală. Și chiar dacă s-a dat unora libertate [să ne vatăme], totuși nu li s-a dat în orice lucru. Nici demonii, nici fiarele sălbatice, nici oamenii răi nu pot să-și împlinescă voia lor spre stricarea și pierzania aproapelui lor dacă nu îngăduie voința [dumnezeiască] și nu le dă loc să lucreze. Pentru că acea voință de sus nu îngăduie și nu poruncește ca ei să aibă deplină libertate, pentru că altfel nu ar mai putea viețui niciun trup. Fiindcă Domnul nu lasă ca de zidirea Sa să se apropie stăpânirea demonilor și a oamenilor și să lucreze în ea potrivit cu voința lor.

De aceea spune pururea sufletului tău: „Am un păzitor care mă păzește și niciuna dintre fapte nu se poate înfățișa înaintea mea, decât dacă se dă poruncă de sus.” Chiar dacă ai vedea cu ochii tăi sau ai auzi cu urechile tale amenințările lor, să nu crezi că vor îndrăzni ceva [împotriva ta]. Pentru că dacă ar fi avut îngăduință de sus printr-un semn ceresc, nu ar avea nevoie nici de cuvânt, nici de cuvinte, ci fapta lor ar

Me. 11, 30

BD 386, 2

BD 386, 11-12

ἐπιτροπὴν ἄνωθεν ἐκ τοῦ νεύματος τοῦ ἐπουρανίου, οὐκ ἦν 387
ἀνάγκη λόγου καὶ λόγων, ἀλλὰ τῷ θελήματι αὐτῶν καὶ τὸ ἔργον
ἐπηρεζοῦνται, “ἐὰν δε τοῦτο ἐστί το θελημα τοῦ δεσπότου μου”
ἵνα λέγῃς σεαυτῷ, “ἐξουσιάσαι τοὺς πονηροὺς τοῦ πλάσματος
αὐτοῦ κατ’ ἐμοῦ, οὐδὲ ἐγὼ δυσχερῶς δεχομαι τοῦτο, ὡς τις θέλων 195
καταργῆσαι τὸ θελημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ”, καὶ οὕτως ἐν τοῖς
πειρασμοῖς σου χαρᾶς πληρωθήσῃ, ὡς τις γνούς καὶ αἰσθηθεῖς
ὅτι τὸ νεῦμα τοῦ δεσπότου αὐτοῦ κυβερνᾷ αὐτόν.

Λοιπὸν στηριξὸν τὴν καρδίαν σου ἐν τῇ πεποιοθήσῃ τῇ πρὸς
Κύριον καὶ μὴ φοβηθῆς μήτε ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, μήτε ἀπὸ 200
βέλους πετομένου ἡμέρας· ἡ πίστις γὰρ φησι τοῦ δικαίου πρὸς
τὸν Θεὸν ποιεῖ τὰ θηρία τὰ ἄγρια ὡς τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἴγας·
«οὐκ εἰμί» φησι «δίκαιος, ἵνα πεποιοθῶς ἔσωμαι ἐπὶ Κύριον».
Ἄλλὰ σὺ ἀληθῶς διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς δικαιοσύνης ἐξῆλθες εἰς
τὴν ἔρημον τὴν πλήρη θλίψεων, καὶ διαποῦτο ὑπήκοος ἐγένετο
τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 205

Λοιπὸν ματαίως κοπιᾷς ὅταν βαστάξῃς τοὺς κόπους
τούτους, *οὐχὶ ὅτι θέλει ὁ Θεὸς* τὸν κόπον τῶν ἀνθρώπων, εἰ
μὴ σὺ προσφέρεις αὐτῷ θυσίαν ἀγάπης τὴν θλίψιν σεαυτοῦ.
Ταύτην τὴν διάκρισιν δεικνύουσι πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεόν,
θλίβοντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ὅτι οἱ εὐδοκοῦντες 210
πάντες ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ ζῆσαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θλίψιν
αἴρουσι καὶ διωγμὸν ὑπομένουσι. Καὶ τότε ἐξουσιάσαι αὐτοὺς
ποιεῖ τῶν κρυπτῶν θησαυρῶν αὐτοῦ.

Εἶπε γὰρ τίς τῶν ἁγίων ὅτι «ἦν τις τῶν ἀναχωρητῶν γέρον
τιμῖος, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτὸν ἄπαξ, καὶ ἦμην λυπούμενος ἐκ 215
τῶν πειρασμῶν· αὐτὸς δὲ ἦν ἀσθενῶν καὶ κατακείμενος. Καὶ 388
ὅτε ἠσπασάμην αὐτόν, ἐκάθισα πρὸς αὐτόν καὶ εἶπον αὐτῷ·
“εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ, ὅτι πάνυ λυποῦμαι ἐκ τῶν πειρασμῶν
τῶν δαιμόνων”. Ὁ δὲ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ προσέσχε
καλῶς μοι καὶ εἶπε· “τέκνον, σὺ νεώτερος εἶ, καὶ οὐκ ἀφεῖ ὁ Θεὸς 220

urma voinței lor. Spune-ți ție însuși: „Dacă aceasta este voia
Stăpânului meu, ca cei vicleni să stăpânească peste făptura Lui
împotriva mea, nici mie nu-mi va fi greu să primesc aceas-
ta, fiindcă cine este acela care voiește să zădărnicească voia
Domnului său?” Și așa, te vei umple de bucurie în ispite, ca
unul care cunoaște și simte că îl conduce voia Domnului său.

Așadar, sprijinește-ți inima pe încrederea în Domnul și nu
te teme „nici de frica de noapte, nici de săgeata ce zboară
ziua”, fiindcă, zice, „credința în Dumnezeu a celui drept face
fiarele sălbatice ca pe niște oi și capre”. „Dar nu sunt drept,
zice, ca să mă încred în Domnul.” Dar tu tocmai pentru *făp-*
tuirea dreptății ai ieșit în pustia cea plină de necazuri și de
aceea ai ascultat de voia lui Dumnezeu.

Prin urmare, te ostenești în zadar când suferi aceste neca-
zuri, pentru că Dumnezeu nu vrea ca omul să aibă necazuri,
dacă nu Îi aduci tu ca jertfă de iubire pătimirile tale²². Acest
discernământ îl arată toți cei care îl iubesc pe Dumnezeu²³,
supunându-se pe ei înșiși la *osteneli* pentru iubirea Lui. Pentru
că toți cei ce binevoiesc să trăiască în Hristos Iisus în frica lui
Dumnezeu aleg necazul și rabdă prigoana. Și atunci El îi face
să stăpânească peste comorile Sale cele ascunse.

Fiindcă a spus unul dintre sfinți: „Era un oarecare pust-
nic bătrân, cinstit, și m-am dus odată la el și eram întristat
din cauza ispitelor. Iar el era bolnav și stătea întins. După
ce l-am salutat, m-am așezat lângă el și i-am spus: «Roagă-
te pentru mine, părinte, pentru că sunt foarte supărat de
ispitele demonilor.» Iar el, deschizându-și ochii, s-a uitat
bine la mine și a spus: «Fiule, ești tânăr, și nu lasă Dum-
nezeu ispitele peste tine.» Atunci eu i-am spus: «Da, sunt

207 οὐχὶ...Θεός] *intell.* ὅτι ὁ Θεὸς οὐ θέλει

Ps. 90, 5

Is. 11, 6; 65, 25;
Evr. 11, 33

Is. 12, 2

cf. In. 16, 33

ἐπὶ σὲ πειρασμούς“. Τότε εἶπον αὐτῷ ὅτι μὲν “νεώτερός εἰμι, ναί, ἀλλ’ οἱ πειρασμοὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀνδρῶν εἰσι μετ’ ἐμοῦ“. Τότε εἶπέ μοι, “λοιπὸν ὁ Θεὸς θέλει σε σοφίσαι“. Καὶ εἶπον αὐτῷ ἐγώ, “πῶς σοφισθήσομαι; ἐγὼ καθ’ ἡμέραν γεύομαι τοῦ θανάτου“. Καὶ αὐτὸς εἶπέ μοι, “ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ σε, σιώπα· μέλλει ὁ Θεὸς δοῦναι σοι τὴν χάριν αὐτοῦ“. Καὶ πάλιν εἶπε μοί, “ἵνα γνῶς, τέκνον μου, ὅτι τριακόντα χρόνους πόλεμον μετὰ τῶν δαιμόνων ἐποίησα, καὶ εἴκοσι χρόνους οὐκ ἐβοηθήθην παντελῶς· ὅτε δὲ ὁ εἰκοστός πέμπτος χρόνος γέγονεν, ἤρξατο ἔρχεσθαι μοι ἀνάπαυσις, καὶ ὅσον ἤρχετο ἐπληθύνετο· καὶ ὅτε ὁ εἰκοστός ὄγδοος χρόνος γέγονε, μᾶλλον ἐπὶ πλέον ἐπληθύνθη· καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ τριακοστοῦ χρόνου, οὕτως ἐπληθύνθη ἡ ἀνάπαυσις, ἕως ἂν οὐ γινώσκω πόσον ἔστι“. Καὶ ἔλεγεν ὅτι “ὅτε θελήσω ἀναστῆναι εἰς τὴν λειτουργίαν, *Δόξαν* μίαν ἀγίομαι λειτουργῆσαι· καὶ τὰ λοιπὰ δέ, ἔαν σπῶ τρεῖς ἡμέρας, εἰς ἐκπληξιν μετὰ τοῦ Θεοῦ γίνομαι καὶ οὐκ αἰσθάνομαι κόπου“. Ἴδου τὸ ἔργον τοῦ πολλοῦ καιροῦ ποῖαν ἀνάπαυσιν ἀπλήρωτον ἐγέννησεν.

Ἦν τίς τῶν πατέρων, καὶ ἦν ἐσθίων δεύτερον τῆς ἑβδομάδος. Καὶ εἶπεν ἡμῖν ὅτι «ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ λαλῶ τινι, τὸν κανονα τῆς νηστείας κατὰ τὴν συνήθειάν μου οὐ δύναμαι φυλάξαι, ἀλλὰ ἀναγκάζομαι καταλύσαι». Καὶ ἐνενοήσαμεν ὅτι ἡ φυλακὴ τῆς γλώττης οὐ μόνον ἐξυπνίζει τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τοῖς φανεροῖς, τοῖς διὰ τοῦ σώματος ἐνεργουμένοις, ἰσχὺν μεγάλην κρυπτῶς παρέχει εἰς τὸ τελεσθῆναι αὐτά, καὶ φωτίζει πάλιν τὴν διάνοιαν αἰεὶ ἐν τῇ κρυπτῇ ἐργασίᾳ, καθὼς εἶπον οἱ πατέρες ἡμῶν ὅτι «ἡ φυλακὴ τοῦ στόματος ἐξυπνίζει τὴν συνείδησιν πρὸς τὸν Θεόν, ἔαν ἐν γνώσει τις σιωπᾷ».

Οὗτος δὲ ὁ ἅγιος συνήθειαν εἶχε πολλὴν εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῆς νυκτός, καὶ εἶπεν ὅτι «τὴν νύκτα ἐκείνην, ἐν ἣ ἴσταμαι εἰς αὐτὴν ἕως πρωῆ καὶ μετὰ τὴν ψαλμωδίαν ἀναπαύομαι, μετὰ τὸ ἐξυπνισθῆναι με ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γίνομαι οὕτως,

Avva Isaia, CA 16
cf. Aprof, Avva
Arsenie, 30

tânăr, dar am ispitele bărbaților puternici.» Atunci el mi-a spus: «Inseamnă că Dumnezeu vrea să te înțelepțească.» Eu i-am spus: «Cum voi fi înțelepțit de El? În fiecare zi gust moartea.» El mi-a spus: «Dumnezeu te iubeste. Taci! Dumnezeu îți va da harul Său.» Și iarăși mi-a spus: «Să știi, fiul meu, că am avut treizeci de ani război cu demonii și vreme de douăzeci de ani n-am fost ajutat deloc. Iar când s-a împlinit cel de-al douăzeci și cincilea an, a început să-mi vină odihna; și pe cât venea, pe atât se înmulțea. Iar când s-a împlinit cel de-al douăzeci și optulea an s-a înmulțit și mai mult odihna. Iar la sfârșitul celui de-al treizecilea an, odihna s-a înmulțit atât de mult încât nici nu mai știu câtă este.» Și a mai spus: «Când vreau să mă ridic la liturghie, sunt lăsat să citesc o singură stare [a Psaltirii]. Iar celelalte, dacă voi sta trei zile, mă aflu în starea de *minunare* împreună cu Dumnezeu și nu simt osteneala.» Iată ce odihnă a născut *osteneala* săvârșită vreme îndelungată.

Era unul dintre părinți care mânca de două ori pe săptămână. Și ne-a spus: „În ziua în care vorbesc cu cineva, nu-mi pot păzi rânduiala postului după obiceiul meu, ci sunt silit să dezleg.“ Și am înțeles că paza limbii nu numai că trezește *mintea* spre Dumnezeu, ci și dă o mare putere în chip tainic *ostenelilor* văzute lucrate prin trup, ca să fie săvârșite; de asemenea, [paza limbii] luminează pururea *partea înțelegătoare* prin *făptuirea* ascunsă, așa cum au spus Părinții noștri: „Paza gurii trezește conștiința către Dumnezeu dacă omul tace întru cunoștință.“

Acest sfânt era foarte deprins cu privegherea de noapte și spunea: „În noaptea în care stau treaz până dimineața și mă odihnesc după psalmodie, după ce mă trezesc din somn, în

233 Δόξαν] Syr habet ~~ἐκείνη~~ (BD 388, 17) = στασιν (τοῦ Ψαλτηρίου)

ὡς ἄνθρωπός τις μὴ ὢν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ λογισμοὶ τινες
 γηῖνοι ἐν τῇ καρδίᾳ μου οὐκ ἀναβαίνουσιν, οὐδὲ τῶν ὠρισμένων
 κανόνων χρεῖαν ἔχω, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκπλήξει γίνομαι ὅλην τὴν ἡμέραν
 ἐκείνην. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν, ἐν ἣ ἡμην ἐσθίων ἐν αὐτῇ – καὶ
 ἡμην ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν μηδὲν γευσάμενος –, ὅτε ἀνέστην εἰς
 τὴν λειτουργίαν τῶν ἐσπερινῶν, καὶ οὕτως γεῦσομαι, ἔστην ἐν
 τῇ αὐλῇ τοῦ κελλίου μου, ὅτε ἦν ἥλιος πολὺς, καὶ ὅτε ἠρξάμην,
 μόνον εἰς μίαν Δόξαν τῆς λειτουργίας ἡσθήθην, καὶ πάλιν, ἕως
 τῆς ἄλλης ἡμέρας, ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος εἰς τὸ πρόσωπόν μου
 καὶ ἐθερμάνθη τὸ σῶμα μου, οὐκ ἠσθήθην ποῦ ἡμην, καὶ τότε
 ὅτε ὁ ἥλιος ἐβάρησέ με καὶ ἔκαυσε τὸ πρόσωπόν μου, ἐστράφη
 ὁ νοῦς μου πρὸς με, καὶ ἰδοὺ εἶδον ὅτι ἄλλη ἡμέρα ἐστὶ, καὶ
 ἠὺχαρίστησα τῷ Θεῷ ὅτι πόσον ἡ χάρις αὐτοῦ ὑπερεκχεῖται

ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς ποίαν μεγαλωσύνην
 ἄξιοι τοὺς καταδιώκοντας
 αὐτόν».

ziua aceea sunt ca un om care nu mai este în lumea aceasta,
 și niciun fel de gânduri pământești nu mi se ridică în inimă
 și nici nu am nevoie de canoanele rânduite, ci în toată acea zi
 mă aflu în stare de *uimire*. Într-una din zilele în care mâncam
 – pentru că nu gustasem nimic de patru zile –, când m-am
 ridicat de la slujba de seară ca să gust ceva, m-am oprit în cur-
 tea chiliei mele, fiind mult soare. Iar când am început slujba,
 mi s-a îngăduit să citesc doar o stare [a Psaltirii] și, până a
 doua zi când mi-a răsărit soarele în față și mi-a încălzit trupul,
 nu am mai simțit unde mă aflu, iar când soarele s-a întărit
 asupra mea și mi-a ars fața, *mintea* mi s-a întors la mine și am
 cunoscut că, iată, este o altă zi și i-am mulțumit lui Dumne-
 zeu pentru harul Lui, care se revarsă atât de mult
 peste om, și pentru măreția de care
 îi învrednicește pe cei ce Îl
 urmează.“

Λόγος ΜΕ'

Πόθεν φυλάττεται ἡ νῆψις ἡ κρυπτὴ ἢ ἔσω ἐν τῇ ψυχῇ
γινομένη, καὶ πόθεν εἰσέρχεται ὁ ὕπνος καὶ ἡ ψυχρότης ἐν τῇ
διανοίᾳ καὶ σβεννύει τὴν θερμὴν τὴν ἁγίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς
καὶ ἀπονεκροῖ τὴν εἰς Θεὸν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τῆς θερμῆς τῶν
πνευματικῶν καὶ οὐρανίων

Οὐκ ἔστι δυνατὸν τοῖς ἔχουσι τὰς καλὰς ἐπιθυμίας, ὑπὸ τῆς 1
ἐναντιώσεως κωλυθῆναι δρᾶσαι ταύτας, εἰ μὴ εὖρη ὁ πονηρὸς
χώραν κακῆς προφάσεως ἐν τοῖς ποθοῦσι τὸ καλόν. Ἔστι δὲ τὸ
πρᾶγμα κατὰ τοῦτο.

Πᾶση ἐννοίᾳ ἐπιθυμίας ἀγαθῆς, γινομένη ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς 5
κινήσεως αὐτῆς, ἀκολουθεῖ αὐτῇ ζῆλος τις, ὁμοῖος τῶν ἀνθρώπων
τοῦ πυρὸς ἐν τῇ θερμότητι αὐτοῦ· καὶ οὗτος εἶωθε περιτειχίζειν
ταύτην τὴν ἐννοίαν καὶ ἀποδιώκειν ἀπὸ τῶν ἔγγιστα αὐτῆς
πᾶσαν ἐναντίωσιν καὶ ἐμποδισμόν καὶ κώλυμα γινόμενον ἐν
αὐτῇ· ἰσχὺν γὰρ πολλὴν καὶ δύναμιν ἄρρητον κτᾶται οὗτος ὁ 10
ζῆλος τοῦ περιτειχίζειν τὴν ἰσχυρὴν πᾶσαν ἐκ τῆς χαυνώσεως ἢ
τοῦ πτοεῖσθαι τὰς ὁρμὰς πασῶν τῶν περιστάσεων. Καὶ αὕτη μὲν
ἢ ἐννοία ἢ πρώτη ἔστιν ἢ δύναμις τῆς ἁγίας ἐπιθυμίας, ἢ ἐν τῇ
φύσει τῆς ψυχῆς φυσικῶς πεφυτευμένη.

Οὗτος δὲ ὁ ζῆλος ἐστὶν ἢ ἐννοία ἢ κινουμένη ἐκ τῆς θυμικῆς 15
δυνάμεως τῆς οὐσῆς ἐν αὐτῇ, ἢ ἐκ Θεοῦ τεθεισα ἐν ἡμῖν 393
συμφερόντως τοῦ τηρῆσαι τὸν ὅρον τῆς φύσεως, τοῦ ἐκπέμψαι

Cuvântul 45*

Cum se păzește trezvia cea ascunsă dinlăuntrul sufletului
și de unde pătrund somnul și răceala în cuget și sting căldura
sfântă din suflet și omoară dorința după Dumnezeu,
și despre desfătățile duhovnicești
și cerești**

Nu se poate ca cei care au dorințe bune să fie împiedicați
de vreo împotrivire să le împlinească, dacă nu află vicleanul
loc în cei care doresc binele, prin vreun pretext rău. Iar lucrul
este așa:

Oricărei *mișcări* a unei dorințe bune îi urmează, la începutul
mișcării ei, o râvnă oarecare, asemănătoare prin fierbințeala ei
cu cărbunii aprinși. Această râvnă obișnuiește să înconjoare
ca un zid *mișcarea* dorinței și să alunge din apropierea ei orice
împotrivire, obstacol și piedică ce i se face. Pentru că această
râvnă dobândește multă tărie și o putere negrăită ca să în-
conjure întregul suflet ca un zid împotriva moleșelii sau ca să
nu se sperie de năvălirile tuturor greutateților. Și această primă
mișcare este puterea dorinței celei sfinte, sădită în mod firesc
în firea sufletului.

Iar această râvnă este un impuls¹ pus în mișcare de către pu-
terea irascibilă aflată în suflet, așezată cu folos de Dumnezeu în
noi ca să păzească hotarul firii, să-și elibereze tăria imboldului

Evagrie, Pr 89;
In Apam, Dial.
261

* Aici începe Cuvântul 61 în FR 10 și Memra 55 în BD. Acesta se regăsește integral în II, 17.

** Titlul este reformulat după siriacă (BD 392, 5-8).

τὴν *έννοιαν τῆς ἐλευθερίας* αὐτῆς εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐν τῇ ψυχῇ οὐσης, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἥς χωρὶς ἀγαθὸν οὐκ ἐργάζεται. Καὶ καλεῖται ζῆλος, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ κινῶν καὶ ζηλῶν καὶ ἐξάπτων καὶ ἐνισχύων τὸν ἄνθρωπον κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν καταφρονεῖν τῆς σαρκὸς ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς πειρασμοῖς τοῖς φοβεροῖς τοῖς ἀπαντῶσιν αὐτῷ, [καὶ] τοῦ παραδοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον *ἀεὶ* καὶ ἀπαντῆσαι τῇ δυνάμει τῇ ἀποστατικῇ, ὑπὲρ τῆς τελειώσεως ἐκείνου τοῦ πρᾶγματος, οὗ ἡ ψυχὴ ἐπόθησε σφοδρῶς.

Nicodim, *Eort*,
371

Evagrie, *S&* 10

ibidem

Ἄνθρωπος γὰρ ἐνδεδυμένος τὸν Χριστόν, κύνα τοῦτον τὸν ζῆλον ἐκάλεσεν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ φύλακα τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ· ἡ γὰρ ἀρετὴ, *νόμος Θεοῦ* καλεῖται.

Στερεοῦται δὲ ἡ δύναμις αὕτη τοῦ ζήλου καὶ ἐξυπνίζεται καὶ ἐξάπτεται εἰς φυλακὴν τοῦ οἴκου κατὰ δύο *τρόπους*, καὶ ἀσθενεῖ πάλιν καὶ νυστάζει καὶ ῥαθυμεῖ κατὰ δύο τρόπους.

Ὁ πρῶτος τρόπος, ἡγουν ὁ ἐξυπνισμὸς καὶ ἡ ἔξαρσις αὐτοῦ, γίνεται ὅτε φόβος τις ἐννοηθῆ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ πτοηθῆ ὁ ἄνθρωπος ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ οὗ ἐκτῆσατο ἢ μέλλει κτήσασθαι, μῆπως κλαπῆ ἢ ἀφανισθῆ ἐκ τινος τῶν συμβαινόντων αὐτῷ καὶ ἀκολουθούντων· καὶ τοῦτο ἐκ τῆς προνοίας τῆς θείας κινεῖται, ἥτοι ὁ φόβος, ἐν πᾶσι τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀρετὴν ἐξ ἀληθείας, εἰς ἐξυπνισμὸν καὶ ζῆλον διαμενοντα ἐν τῇ ψυχῇ, ἵνα μὴ νυστάξῃ.

Ὅταν δὲ οὗτος ὁ φόβος κινήθῃ ἐν τῇ φύσει, ὁ κύων ὁ ῥηθεις ἄφ' ἡμῶν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ζῆλος, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὥσπερ κλίβανος καιόμενος θερμαίνεται, καὶ ἐξυπνίζει τὴν φύσιν, καὶ καθ' ὁμοιότητα τῶν Χερουβὶμ ἐξυπνίζεται καὶ προσέχει τοῖς περικύκλω αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ὥραν· καὶ ὡς λέγει ἄνθρωπος, ἐὰν ὄρνειον διερχεται, κύκλω αὐτοῦ κινεῖται καὶ ὑλακτεῖ ἐν ὀρμῇ ὀξύτατῃ καὶ ἀρρήτῃ.

18 έννοιαν...ἐλευθερίας] *Syrosc* *ܡܥܪܘܬܐ ܕܥܠܝܐ* (S 24, 97; V 125, 92; V 562, 118) = έννοιαν τῆς ὀρμῆς, *Syrosc autem habet* *ܡܥܪܘܬܐ* (BD 393, 2) = ἐνέργειαν τῆς ὀρμῆς

ei spre împlinirea dorinței naturale aflate în suflet, care este virtutea, fără de care binele nu poate fi lucrat. Ea se numește „râvnă“, pentru că ea este cea care îl mișcă, îl face râvnitor, îl aprinde și îl întărește pe om, din vreme în vreme, ca să disprețuiască trupul în vremea necazurilor și a ispitelor înfricoșătoare care îl întâmpină, ca să-și dea sufletul cu curaj la moarte și să înfrunte puterea care i se împotrivesc la săvârșirea aceluia lucru pe care sufletul l-a dorit foarte mult.

Un om îmbrăcat în Hristos² a numit în *Cuvintele* sale această râvnă „câine“ și „paznic al legii lui Dumnezeu“, care este virtutea. Pentru că virtutea este împlinire a legilor lui Dumnezeu.

Iar această putere a râvnei se trezește, se întărește și se aprinde spre păzirea casei din două cauze și, iarăși, slăbește, ațipește și se lenevește tot din două cauze.

Cea dintâi cauză a trezirii și aprinderii râvnei se produce când în om se ridică o oarecare frică și el se teme pentru binele pe care l-a dobândit sau urmează să-l dobândească, ca nu cumva să-i fie furat sau nimicit de către cele care i se întâmplă și urmează. Iar această [frică] se mișcă din pronia dumnezeiască în toți cei care lucrează cu adevărat virtutea spre o trezire și o râvnă care rămân în suflet, ca să nu moșăie.

Iar când această frică, numită de noi „câine“ și care este râvna, se mișcă în fire, se încălzește arzând zi și noapte ca un cuptor încins și trezește firea. Și, asemenea heruvimilor, e cu trezvie și ia aminte în fiecare clipă la cele dimprejurul său. Și după cum spune omul amintit, chiar și numai o pasăre dacă trece prin preajmă, [„câinele“] aleargă și latră la ea cu un avânt iute și de nespus.

24 *aei*] *Syr habet* *ܡܥܪܘܬܐ* (BD 393, 7) = εὐθαρσῶς, πεποητοτῶς 27 Ἄνθρωπος... Χριστόν] *id est* Evagrie 29 νόμος Θεοῦ] *Syr habet* *ܡܥܪܘܬܐ ܕܥܠܝܐ* (BD 393, 11-12) = νόμων Θεοῦ ἐκπλήρωσις 31 τρόπους] (*et l.* 32, 33, 59): *hoc et airtas*

BD 393, 15

Καὶ αὐτὸς ὁ φόβος, ὅταν γίνηται ὑπὲρ τί τοῦ σώματος, σατανικός γίνεται, διότι ἐδίστασεν εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ. καὶ ἐπελάθετο πῶς ἐπιμελεῖται ὁ Θεὸς καὶ προνοεῖται τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, τοῦ ἐπισκέπτεσθαι αὐτοὺς καθ' ὥραν, ὡς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος τοῦ προφήτου λέγει: *Ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους* 50 *καὶ τὰ ἔξῃς, καὶ πάλιν: Κραταίωμα Κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν.* Καὶ αὐτὸς ὡς ἐκ προσώπου αὐτοῦ εἶπε τοῖς *φοβουμένοις αὐτόν*. *Οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακὰ, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγεῖ τῶ σκηνώματί σου καὶ τὰ ἔξῃς.*

Ἵταν δὲ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς γένηται ὁ φόβος διὰ τὰ συμβαίνοντα τῇ ἀρετῇ καὶ ἀκολουθοῦντα αὐτῇ, ἵνα μὴ κλαπῇ ἢ βλαβῇ ἐκ τινος τῶν αἰτιῶν, οὗτος ὁ λογισμὸς θεϊκὸς ἐστὶ καὶ μέρμινα ἀγαθῆ, καὶ ἐκ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἡ λύπη αὕτη καὶ ἡ βάσανος.

Καὶ πάλιν ὁ δεύτερος τρόπος, ἡγουν ἡ ἰσχύς καὶ ἡ ἔξαψις τοῦ κυνός, ἐστὶν ὅταν ἐπὶ πλεῖον ἀὔξηθῇ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀρετῆς ἐν τῇ ψυχῇ· καθόσον γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἐν τῇ ψυχῇ *αὐξάνεται*, κατὰ τοσοῦτον ἐξάπτεται οὗτος ὁ κύων. ὅς ἐστὶν ὁ ζῆλος ὁ φυσικὸς, ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς.

Ἡ δὲ πρόφασις τῆς ψυχρότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, ἡ πρώτη μὲν ἐστὶν ὅτε αὕτη ἡ ἐπιθυμία λήξει καὶ ἐλαττωθῇ ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δευτέρα δὲ ἐστὶν ὅτε λογισμὸς τις πεποιοήσεως καὶ θάρσους εἰσέλθῃ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ καταμείνει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλπίση ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐνθυμηθῇ, καὶ δοκῆσῃ ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτῷ φόβος ἐκ τινος δυναμένου βλάψαι αὐτόν· καὶ ἐκ τούτου λύει ἐξ αὐτοῦ τὰ ὄπλα τοῦ ζήλου καὶ γίνεται ὡσπερ οἶκος ἀφύλακτος, καὶ ὕπνοι ὁ κύων καὶ ἐξαφεῖ τὴν φυλακὴν ἐπὶ πολὺ.

53 φοβουμένοις αὐτόν] *cum Syroc*, *σολων* (S 24, 98° V 125, 93° V 562, 118°), *Syroc autem habet* *κατακλινε* *αὐτοῦ* (BD 394, 11) τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀρετὴν

Dar când această frică are loc pentru ceva din cele ale trupului, devine satanică, pentru că omul s-a îndoit în credința lui față de pronia lui Dumnezeu și a uitat cum Dumnezeu se îngrijește și le poartă de grijă luptătorilor pentru virtute, ca să-i cerceteze în fiecare ceas, așa cum spune și Duhul Sfânt prin gura profetului: „Ochii Domnului peste cei dreπți” și celelalte; și iarăși: „Domnul este tăria celor ce se tem de El.” El însuși, ca din partea Sa, a spus aceasta celor care lucrează virtutea: „Nu se vor apropia de tine rele și biciul nu se va apropia de sălașul tău” și celelalte.

Ps. 33, 16

Ps. 24, 14

Ps. 90, 10

Dar când frica este pentru suflet, pentru cele care se întâmplă cu virtutea și urmează după ea, ca nu cumva să fie furată sau vătămată de vreo cauză, această [frică] este un gând dumnezeiesc și o grijă bună, iar întristarea și frica se ivesc în suflet prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, precum și spaima aceasta care chinuie *cugetul*.

BD 394, 18

A două cauză a întăririi și asmuțirii „câinelui” este când dorința după virtute se înmulțește în suflet și mai mult. Fiindcă pe cât sporește în suflet pofta pe care o are prin acea iubire care vine printr-un gând dumnezeiesc, pe atât se aprinde pentru virtute și acest câine, care este râvna firească.

BD 394, 20

Cauza răcirii acestei [frici] și a somnului ei este, mai întâi, când această dorință încetează și se împușinează în suflet. A doua cauză este când intră și rămâne în suflet un gând de încredere în sine și de îndrăzneală și nu se teme de ceva care l-ar putea vătăma. Din această cauză își desface de pe sine armele râvnei și ajunge ca o casă nepăzită, iar „câinele” adoarme și părăsește paza pentru multă vreme.

BD 395, 5

61 p. *αὐξάνεται*] *Syroc habet* *κατακλινε* *αὐτοῦ* *κατακλινε* *αὐτοῦ* *κατακλινε* *αὐτοῦ* *κατακλινε* *αὐτοῦ* *κατακλινε* *αὐτοῦ* (BD 394, 22-395, 1) = δι' ὃ κατεχεται τῇ ἀγαπῇ ἐκείνη - ὃ ἐστὶ λογισμὸς θεϊκός -, (HL 221), *quod cecidisse videtur in Syroc* (S 24, 96° V 562, 18°)

Evagri, *KG* II,
34; III 72; VI 27;
Dionisie în *Sin*
Syr 52, f. 12b/123;
82b/135, 111b/29.

Ἐκ τοῦτου τοῦ λογιμοῦ κλέπονται οἱ πλείστοι οἴκοι οἰνοητοί·
καὶ τοῦτο γίνεται, ὅταν ἀμαυρωθῇ τὸ καθαρόν τῆς ἐλλάμψεως
ἐκείνης τῆς γνώσεως τῆς ἁγίας τῆς ἐν τῇ ψυχῇ. Καὶ πόθεν
ἀμαυροῦται ὁδε, εἰ μὴ λογισμὸς τις λεπτότατος τῆς ὑπερηφανίας
ὑπεισῆλθε τῇ ψυχῇ καὶ ἐνεφώλευσεν ἐκεῖ, ἢ ἐξηκολούθησεν
ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ πλέον τῇ μερίμνῃ τῶν παρερχομένων, ἢ τῇ
ἀπαντήσῃ τῇ συνεχεῖ τοῦ κόσμου, τῇ ἀπαντώσῃ αὐτόν, ἢ ἐκ
τῆς γαστροῦς, τῆς κυρίας πάντων τῶν κακῶν; Πάντοτε γὰρ, ὅταν
ἔλθῃ ὁ ἀγωνιστὴς πρὸς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κόσμου, εὐθύς ἡ ψυχὴ
αὐτοῦ ἀτονεῖ, μάλιστα ἐν τῇ ἀπαντήσῃ τῶν γυναικῶν· οὕτως καὶ
εἰς τὴν ἀπάντησιν τῶν πολλῶν, τῶν μόνον ἔξ ἀνάγκης ἐκ τῆς
κενοδοξίας συντριβόντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ὁμοίως ἐστὶν ὁ *νοῦς τοῦ
δραπετευόντος*, ἥνικα ἀπαντήσῃ τῷ κόσμῳ, τῷ κυβερνήτῃ τῷ
ἐν γαλήνῃ διαπορευομένῳ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ
ἐξαίφνης ἐμπεσόντι ἐν μέσῳ
τῶν πετρῶν.

83-84 νοῦς...δραπετευόντος] *Syr habet* ~~τῷ~~ ~~κόσμῳ~~ (BD 395, 19) = κυβερνήτης νοῦς,

Din cauza acestui gând sunt jefuite cele mai multe case
inteligibile, iar aceasta se petrece când *limpezimea* strălucirii
acelei cunoștințe sfinte aflate în suflet se întunecă. Și ce o în-
tunecă pe aceasta, dacă nu un gând foarte subțire de mândrie,
care a pătruns în suflet și s-a cuibărit acolo, sau pentru că
omul a urmat mai mult grijii pentru cele trecătoare, sau din
cauza întâlnirii neîncetate cu lumea, sau din cauza pântecel-
lui, care este stăpânul tuturor relelor? Pentru că întotdeauna
când luptătorul se întâlnește cu lumea, sufletul lui de îndată
slăbește, mai ales la întâlnirea cu femeile. Tot așa se întâmplă
și la întâlnirea cu multă lume, sufletul lui e vătămat în mod
silnic de slava deșartă.

BD 395, 17-18

Iar dacă trebuie să vorbesc pe scurt, *mintea* conducătoare,
atunci când întâlnește lumea, este asemenea cârmaciului care
călătorește cu liniște pe mare și, dintr-odată,
cade în mijlocul
stâncilor.

cf. *Cuv.* 6, 245 (κυβερνήτης = κυβερνήτης et δραπετευων)

Λόγος ΜΣ

*Περί τῶν ἀλλοιωσεων τῶν πολλῶν τῶν ἀκολουθούντων
τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ εὐχῇ δοκιμαζομένων*

Τὸ προκρίνειν τὸ ἀγαθόν, θέλημα τοῦ ἐπιθυμοῦντος αὐτό ἐστι· τὸ δὲ τελειῶσαι τὴν ἐκλογὴν τοῦ θελήματος τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦτο ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ δέεται τις τῆς πολλῆς παρ' αὐτοῦ ἀντιλήψεως. Διατοῦτο ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ, τῇ γενομένη ἐν ἡμῖν, εὐχὰς συνεχεῖς ἐπακολουθεῖν ποιήσωμεν, οὐχὶ μόνον δεόμενοι τῆς ἀντιλήψεως, ἀλλ' ἵνα ποιήσωμεν ἐν αὐτῇ διαφορὰν, εἰ ἔστι πρὸς ἀρέσκειαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἢ οὐ· οὐχὶ γὰρ πᾶσα ἐπιθυμία καλὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐμπίπτει εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' ἐκείνη ἢ ὠφελοῦσα.

Ἔστι γὰρ ἀγαθόν, ὃ ἐπιθυμεῖ αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐ βοήθει αὐτῷ ὁ Θεός. Πίπτει γὰρ καὶ ἐκ τοῦ διαβόλου ὁμοία τῆς ἐπιθυμίας ταύτης, καὶ αὐτὴ νομίζεται εἰς βοήθειαν, καὶ πολλάκις οὐκ ἐστὶ τοῦ μέτρου αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ὁ διάβολος τὴν βλάβην αὐτοῦ μηχανᾶται καὶ ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον ζητῆσαι αὐτήν, μήπω ἀκμῆν φθάσαντα τὴν πολιτείαν αὐτῆς, ἢ *ἀλλοτρία*¹⁴ ἐστὶ τοῦ *σχηματος*¹⁵ αὐτοῦ, ἢ πάλιν οὐκ ἐστὶ καιρός, ἐν ᾧ δυνατόν *ταύτην πληρῶσαι ἢ κινήσαι*, ἢ οὐκ ἔστιν ἱκανὸς τῷ πράγματι ἢ τῇ γνώσει εἶτε τῷ σώματι, ἢ ὁ καιρὸς οὐ παρέχει ἡμῖν χεῖρα· καὶ ἐν παντὶ τρῶπῳ, ὡς ἐν προσώπῳ ἐκείνου τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ταράσσει

¹⁴ Aici începe *Cuvântul* 59 în *FR* 10 și *Memra* 64 în *BD*.
¹⁴ ἀλλοτρία] *Syr habet* ܘܠܘܘܐ (*BD* 442, 2) = ἄλλοτριος

Cuvântul 46*

*Despre numeroasele schimbări care însoțesc cugetul
și sunt probate prin rugăciune*

Alegerea binelui ține de voința bună¹ a celui care îl dorește. Dar faptul de a împlini alegerea făcută de voința cea bună ține de Dumnezeu; iar omul are nevoie de mult ajutor din partea Lui. De aceea, dorinței bune aflate în noi să-i facem să urmeze rugăciuni continue, rugându-ne nu numai pentru ajutor, ci ca să o deosebim, dacă este spre bună plăcerea voinței Lui sau nu. Pentru că nu toată dorința bună care cade în inimă vine de la Dumnezeu, ci aceea care aduce folos.

Pentru că este un bine pe care omul îl dorește, dar Dumnezeu nu îi ajută. Fiindcă în inimă cade și de la diavol o dorință asemănătoare acesteia, și ea pare că este de ajutor, însă adevărat nu este pe măsurile duhovnicești ale omului. Ci însuși diavolul uneltește să-l vătăme și îl silește pe om să ceară împlinirea acestei dorințe, fără ca el să fi ajuns încă la o *viețuire* pe măsura ei, fie este o [dorință] străină de treapta schimei sale², fie încă nu a venit vremea în care el poate să lucreze pentru împlinirea ei, fie nu este în stare de acel lucru ori pentru că nu are suficientă cunoștință, ori pentru că nu-l ajută trupul, ori

¹⁵ σχηματος] *Syr habet* ܘܠܘܘܐ ܘܠܘܘܐ (*BD* 442, 2) = τῆς ταξείως sive βαθμίδος τοῦ σχήματος
¹⁶ ταύτην... κινήσαι] *Syr habet* ܘܠܘܘܐ ܘܠܘܘܐ ܘܠܘܘܐ ܘܠܘܘܐ (*BD* 442, 3)
= κινήσαι αὐτὸν τοῦ πληρῶσαι ταύτην

αὐτον ἢ βλάπτει αὐτον ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἢ κρύπτει παγίδα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ.

Ὅμως, καθὼς εἶπον, συνεχεῖς προσευχὰς ἐν σπουδῇ 20 ποιήσωμεν ἀκολουθεῖν ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ τῇ γινομένη ἐν ἡμῖν, καὶ εἴπωμεν ἕκαστος ἡμῶν, “Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ἕως οὗ τελειώσω τὸ ἔργον τὸ ἀγαθόν, ὃ ἐπεθύμησα ποιῆσαι αὐτό, ἐάν ἄρεσκη τῷ θελήματί σου· τὸ θελῆσαι γὰρ ἐν αὐτῷ εὐχερὲς 25 μοι ἐστί, τὸ δὲ ποιῆσαι αὐτὸ οὐ δύναμαι ἐκτὸς χαρίσματος ἐκ σοῦ γινομένου, *καὶ ἐάν* τὰ δύο ἐκ σοῦ εἰσι, τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν· οὐ γὰρ χωρὶς τῆς χάριτός σου ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν τὴν κινηθεῖσαν ἐν ἐμοὶ δέξασθαι ἐπέισθην ἢ ἐπτοήθην ἐξ αὐτῆς”.

Τοῦτο γὰρ τὸ ἔθος τῷ ἐπιθυμοῦντι τὸ ἀγαθόν ἐν τῇ διακρίσει 30 τοῦ νοῦ· ἐργάζεσθαι ἐν αὐτῇ διὰ προσευχῆς ἀδιαλείπτου, καὶ δύναμιν δεξασθαι διὰ τῆς προσευχῆς πρὸς βοήθειαν τῆς ἐργασίας αὐτῆς, καὶ σοφίαν τὴν διαιρουσαν τὴν ἀλήθειαν ἐκ τοῦ νόθου. Καὶ ἐν προσευχαῖς πολλαῖς καὶ ἐργασίᾳ καὶ φυλακῇ καὶ πόθῳ ἀπαύστῳ, τὸ ἀγαθόν διακρίνεται, ἐν συνεχεῖσι δάκρυσι καὶ 35 ταπεινώσει καὶ οὐρανίῳ ἀντιλήψει, μάλιστα ὅτε ἔχει ἐναντίους

τούς λογισμούς τῆς ὑπερηφανίας· οὗτοι γὰρ κωλύουσι
τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐξ ἡμῶν, καὶ
τούτους καταργοῦμεν ἐν τῇ
προσευχῇ.

26 καὶ εαν] *intell.* εὐ καὶ

pentru că nu e timpul potrivit. Și în orice fel, sub înfățișarea aceluia bine, [dorința aceea] fie îl tulbură, fie îi vatămă trupul, fie întinde o cursă *minții* lui.

Dar, după cum am spus, să ne sârguim ca dorinței celei bune care a încolțit în noi să îi urmeze rugăciuni continue și să spunem fiecare: „Facă-se voia Ta» în mine, până când voi isprăvi lucrul cel bun pe care am dorit să-l fac, dacă place voii Tale. Pentru că a-l voi îmi este ușor, dar a-l face nu pot fără harul care vine de la Tine, chiar dacă amândouă sunt de la Tine, «și a voi, și a face». Pentru că fără harul Tău nu aș fi îndrăznit să primesc această dorință care se mișcă în mine sau m-aș fi înfricoșat de ea.”

Obiceiul celui care dorește binele prin discernământul *minții* este acesta: să se ostenească neîncetat în rugăciune³ și, prin rugăciune, să primească putere în ajutorul *făptuirii* lui. Înțelepciunea – care, prin multe rugăciuni și *osteneală*, desparte adevărul de înșelare –, atenția și o dorință bună necurmată se vădesc prin lacrimi neîncetate, prin smerenie și ajutor cereșc, mai ales când are ca potrivnici gândurile de mândrie.

Pentru că acestea împiedică ajutorul lui Dumnezeu de la noi și pe ele le putem opri prin rugăciune.

BD 442, 5-6

Mt. 6, 10; 26, 42

Flp. 2, 13

cf. 1 Tes. 5, 17

BD 442, 18-20

Λογος ΜΖ'

Περὶ ὑπομονῆς τῆς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ
καὶ πῶς ἡ ἀντίληψις εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ

399

Ἄσπονδοι καταφρονήσονται ἄνθρωπος τοῦ κόσμου τούτου καὶ
σπουδάσει εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον προσεγγίζει αὐτῷ
ἢ θεία πρόνοια, καὶ τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς κρυπτῶς αἰσθάνεται,
καὶ δίδονται αὐτῷ λογισμοὶ καθαροὶ εἰς τὸ συνιέναι αὐτὴν· καὶ
ἐάν τις ἀκουσίως στερηθῆ τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν, καθόσον
στερεῖται ἔξ αὐτῶν, κατὰ τοσοῦτον τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀκολουθεῖ
αὐτῷ καὶ βαστάζει αὐτὸν ἢ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Δόξα τῷ ἐν τοῖς δεξιῶις καὶ ἀριστεροῖς *σώζονται* ἡμᾶς καὶ ἐν
πᾶσι τούτοις παρέχονται ἀφορμὴν εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ζωῆς ἡμῶν·
τοὺς γὰρ ἐκ τοῦ θελήματος αὐτῶν ἐξασθενοῦντας κτήσασθαι τὴν
ζωὴν αὐτῶν, ἐν λύπαις ἀκουσίως προβιάζει τὰς ψυχὰς αὐτῶν
εἰς τὴν ἀρετὴν. Καὶ γὰρ ὁ Λάζαρος ἐκεῖνος ὁ πτωχὸς οὐκ ἦν
ἐκ τοῦ θελήματος αὐτοῦ στερούμενος τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου
τούτου, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ πεπληγμένον ἦν τοῖς τραύμασι·
δύο πάθη μικρὰ ἦσαν ἐν αὐτῷ, ὅπερ ἕκαστον αὐτῶν χειρὸν τοῦ
ἄλλου ἦν, ὅμως ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραάμ ἐτιμήθη ἔσχατως.

Ὁ Θεὸς ἐγγύς ἐστι τῆς λυπηρᾶς καρδίας τοῦ ἐν θλίψει βοῶντος
πρὸς αὐτόν. *Καὶ ἐάν εἰς τὰ σωματικά ποτε ὑστερήσῃ ἢ θλίψῃ,
ἕως ἂν ὑπομένωμεν αὐτὰ εἰς ἀντίληψιν ἡμῶν, ποιεῖ ὡσπερ ἰατρός

* Aici începe *Cuvântul* 25 în *FR* 10 și *Memra* 57 în *BD*.

4 ἐάν] *intell.* εἰ καὶ 8 σώζονται] *Syr habet* (BD 399, 17) = οἰκτιρμονι 18-20
Καὶ... νόσω] *Syro habet* (S 24, 98; S 125, 94; V 124, 214; V 562, 119) = κὰν ὡς πρὸς τὸ σῶμα ποτὲ ὑστερή-

Cuvântul 47*

Despre răbdarea pentru dragostea lui Dumnezeu și despre felul
în care este aflat prin ea ajutorul de la Dumnezeu

Pe cât disprețuieste omul lumea aceasta și se străduiește
spre frica de Dumnezeu, pe atât se apropie de el pronia dum-
nezeiască și simte într-ascuns ajutorul ei și i se dau *mişcări*
limpezi ca să o înțeleagă. Și chiar dacă cineva este lipsit fără de
voie de bunurile lumești, pe cât este lipsit de ele, pe atât mila
lui Dumnezeu îi urmează și iubirea lui Dumnezeu îl poartă.

Slavă Celui care ne miluiește prin cele de-a dreapta și prin
cele de-a stânga¹ și ne dă prilej ca, prin toate acestea, să ne
găsim viața. Pentru că pe cei slăbiți ca să-și poată câștiga din
voia lor viața îi face să înainteze spre virtute prin întristările
fără de voie. Fiindcă și Lazăr acela era sărac, dar nu era lipsit
de bunurile acestei lumi prin voia lui, ba încă mai avea și tru-
pul rănit de lovituri. Două suferințe amare erau în el, una mai
rea decât cealaltă, boala și sărăcia, și, totuși, în cele din urmă
a fost cinstit să meargă în sânurile lui Avraam.

BD 400,2

cf. *Lc.* 16, 20

Dumnezeu este aproape de inima întristată a celui care
strigă în necaz către El. Chiar dacă uneori omul este lipsit
de cele trupești și rabdă așteptând ajutorul, [Dumnezeu] face
ca un medic care, prin durerile foarte mari ale unei operații

(S 24, 98; S 125, 94; V 124, 214; V 562, 119) = κὰν ὡς πρὸς τὸ σῶμα ποτὲ ὑστερή-
ση (ὁ ἄνθρωπος) ὑπομείναι αὐτὰ εἰς ἀντίληψιν, (ἀλλ' ὁ Θεός), ὡσπερ ἰατρός, διὰ βαθυτάτων
πόνων... (*Syro autem habet* ... βαθυτάτω πόνω [BD 400, 7])

ἐν βαρυτάτῃ νόσῳ* χειρουργῶν τὴν υἰγιάν πραγματεύεται· ἀλλὰ 20
κατὰ ψυχὴν μεγάλως φιλανθρωπεύεται εἰς αὐτὸν ὁ Κύριος πρὸς
τὴν σκληρότητα τῶν πόνων τῆς λύπης αὐτοῦ.

Ὅτε οὖν ἡ ἐπιθυμία τοῦ πόθου τοῦ Χριστοῦ οὐχ' οὕτως ἐκνικᾷ 25
ἐν σοί, ὥστε εἶναι σε ἀπαθὴ ἐν πάσῃ θλίψει σου διὰ τὴν ἐν αὐτῷ
χαρὰν, γινώθι ὅτι ὁ κόσμος ζῆ ἐν σοί πλέον τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅτε
ἡ ἀρρωστία καὶ ἡ ἔνδεια καὶ ὁ *ἀφανισμός* τοῦ σώματος, ἢ ὁ 25
φόβος τῶν βλαπτόντων, αὐτὸ ταράσσει τὴν διάνοιάν σου ἐκ τῆς
χαρᾶς τῆς ἐλπίδος σου καὶ ἐκ μερίμνης τῆς καθαρᾶς τῆς κατὰ
Κύριον, γινώθι ὅτι τὸ σῶμα ζῆ ἐν σοί καὶ οὐχὶ ὁ Χριστός· οὐπερ
γὰρ ἰσχύει καὶ κατακρατεῖ σου ὁ πόθος αὐτοῦ ἐν σοί, αὐτὸ ἐστὶ
τὸ ζῶν ἐν σοί. 30

Ἐὰν δὲ γένη ἀνελλιπῶς ἔχων τὰς χρείας, καὶ τὸ σῶμα ἔχῃς 30
ἐρρωμένον, καὶ μὴ ἔχῃς φόβον ἐκ τῶν ἐναντίων, καὶ λέγῃς
ὅτι δύνη τότε καθαρῶς ὀδεῦσαι πρὸς τὸν Χριστόν, γινώθι ὅτι
ἀρρωστεῖς κατὰ διάνοιαν καὶ ὑστερεῖς τῆς γευσεως τῆς δόξης
τοῦ Θεοῦ.

Οὐχὶ ὅτι οὕτως εἰ κρίνω σε, ἀλλὰ μόνον ἵνα γινῶς πόσον 35
ὑστερεῖς τῆς τελειότητος, κἂν ἐν μέρει τινί, ἐκ τῆς πολιτείας τῶν 40
πρὸ ἡμῶν ἀγίων εἶ. Καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐχ' εὔρεθῃ ἄνθρωπος,
ὅστις τελείως ὑψώθη ἢ διανοία αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας, ὅταν
τὸ σῶμα ναυαγῇ ἐν πειρασμοῖς καὶ θλίψεσι, καὶ ἐκνικᾷ τὸ μέρος
τοῦ πόθου τοῦ Χριστοῦ τὴν λύπην τῆς διανοίας. Σιωπήσω 40
τοῦ ἐνέγκαι εἰς μνήμην τοὺς μάρτυρας τοὺς ἀγίους, μήπως οὐ
δυνήσωμαι στήναι ἐνώπιον τοῦ βάρους τῶν παθῶν αὐτῶν, ὅσον
ἐνίκησε τὸ μέρος τῆς ὑπομονῆς τὸ ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς ἀγάπης
τοῦ Χριστοῦ τὴν πολλὴν θλίψιν καὶ τὸν πόθον τοῦ σώματος.
Ἄλλὰ διὰ τὸ εἶναι ταῦτα καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν θλίβερά τῆ 45
φύσει τῆ ἀνθρωπίνῃ, ὅτι ταράσσουσιν ἐν τῇ μεγαλωσύνῃ τοῦ
πράγματος καὶ ἐν τῇ θαυμαστῇ θεωρίᾳ αὐτῶν, προσεγγίσωμεν
τοῖς φιλοσόφοις τοῖς ἀθέοις.

chirurgicale, aduce sănătatea. Dar Domnul își arată cu bo-
găție iubirea Sa de oameni față de suflet potrivit cu asprimea
durerilor întristării lui.

Așadar, când dorul după Hristos nu a biruit în tine într-atât
încât, datorită bucuriei întru El, să fii nepătimitor în tot ne-
cazul tău, să știi că lumea trăiește în tine mai mult decât Hris-
tos. Iar când boala și lipsa și stricăciunea trupului sau frica de
cei care îl vatămă îți tulbură *cugetul* din bucuria nădejzii tale
și din *cugetarea* limpede cea întru Domnul, să știi că trupul
trăiește în tine, și nu Hristos. Pentru că în tine trăiește cel a
cărui dorire e tare și te stăpânește. cf. Gal. 2, 19

Iar dacă ai cele de trebuință fără nicio lipsă și dacă ai trupul
puternic și nu te temi de cei potrivnici, dar spui atunci că poți
umbla în chip *limpede* către Hristos, să știi că boala și în *cuget*
și îți lipsește gustul slavei lui Dumnezeu.

Dar nu te judec pentru că ești așa, ci [ți-o spun] numai
ca să știi cât de mult îți lipsește din desăvârșire, chiar dacă,
într-o oarecare măsură, duci *viețuirea* sfinților celor mai îna-
inte de noi. Și să nu spui că nu a existat vreun om al cărui
cuget să nu se fi înălțat cu totul din slăbiciunea sa atunci când
trupul plutește în ispite și necazuri ca pe mare și că iubirea
pentru Hristos nu a biruit întristarea *cugetului*. Tac și nu-ți
mai amintesc de sfinții martiri, ca nu cumva să nu mai pot sta
înaintea adâncului pătimirilor lor, cât de mult răbdarea, veni-
tă din puterea iubirii pentru Hristos, a biruit multa întristare
și iubirea pentru trup. Dar pentru că acestea și amintirea lor
sunt dureroase pentru firea omenească și fiindcă ele tulbură
prin măreția și minunata lor vedere, să ne îndreptăm atenția
către filozofii fără de Dumnezeu.

BD 401, 1-4

26 ἀφανισμός] Syr habet *ἄφανος* (BD 400, 12) = φθορά

Εἷς ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ φυλάξαι τὴν
 σιωπὴν ὀλίγους χρόνους. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἐθαύμασεν
 ἐκ τῆς ἀκοῆς τοῦ πράγματος, καὶ ὅτε ἠθέλησε λαβεῖν τὴν πείραν
 αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι αὐτὸν ἐμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ἠνίκα
 ἐσιώπησε πρὸς πᾶσαν ἐρώτησιν, ἣν ἠρώτησεν αὐτόν, καὶ οὕτως
 οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ παντελῶς, ἐθυμώθη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκέλευσεν
 αὐτόν τεθνάναι, ὅτι οὐκ ἠδέσθη παρὰ τοῦ θρόνου τῆς τιμῆς αὐτοῦ
 καὶ τοῦ στεφάνου αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ οὐκ ἐφοβήθη ἕξ αὐτοῦ, ἀλλὰ
 τὸν νόμον αὐτοῦ ἐφύλαξε καὶ παρεσκευάσεν ἑαυτὸν σιωπῶν
 ἐν ἡσυχίᾳ πρὸς τὸν θάνατον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐνετείλατο τοῖς
 σπεκουλάτορσιν ὅτι “ἐὰν λύσῃ τὸν νόμον αὐτοῦ, ἠνίκα φοβηθῆ ἕκ
 τοῦ ξίφους ἀποκτανθῆναι, ἀποκτείνετε αὐτόν· ἐὰν δὲ ἐμμεῖνῃ ἐν τῷ
 θελήματι αὐτοῦ, στρέψατε αὐτόν πρὸς με ζῶντα“. Οὗτος δὲ, ἠνίκα
 ἐφθασεν ἡ ὥρα, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιτραπέντες ἔθλιβον αὐτόν, ἵνα λύσῃ
 τὸν νόμον αὐτοῦ καὶ μὴ ἀποθάνῃ, διελογίζετο αὐτὸς ὅτι “κρεῖσσον
 ὁ θάνατος ἐν μιᾷ ὥρᾳ, ἵνα φυλάξω τὸν ὄρον τοῦ θελήματός μου,
 δι’ ὃν τὸν καιρὸν τοῦτον ὑπέμεινα ὅλον, ἢ νικηθῆναι ἐκ τοῦ φόβου
 τοῦ θανάτου καὶ καθυβρίσαι τὴν σοφίαν μου καὶ εὐρεθῶ ὀκνηρὸς
 ἐνεκεν τοῦ πράγματος τοῦ ἐξ ἀνάγκης μοι ἀπαντήσαντος“, καὶ
 ἠπλωσεν ἑαυτὸν τμηθῆναι ὑπὸ τοῦ ξίφους ἐν ἀταραξίᾳ.

Ἄλλοι δὲ τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν ἐπάτησαν, ἄλλοι τὰς λοιδορίας
 ἐβάστασαν, καὶ ἄλλοι ἐν ἀρρωστίαις σαπραῖς ἐκαρτέρησαν, καὶ
 ἄλλοι ἐν θλίψεσι καὶ συμφοραῖς μεγάλαις τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν
 ἐδειξαν ἀθλίπτως. Καὶ εἰ οὗτοι διὰ τὴν κενὴν ἐλπίδα ταῦτα
 ὑπέμειναν, πῶς οὐ μᾶλλον οἱ μοναχοὶ ὑπομένουσιν, οἱ κληθέντες
 πρὸς κοινωνίαν τοῦ Θεοῦ, ἧς ἀξιοθεύμεν εὐχαῖς τῆς δεσποίνης
 ἡμῶν, τῆς Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἐν ἰδρωτί τοῦ ἀγῶνος
 αὐτῶν ἀρεσάντων τῶν Χριστῶ,

ἀμήν.

Unul dintre ei și-a pus în minte să păzească tăcerea câți-
 va ani, iar împăratul romanilor s-a minunat când a auzit
 acest lucru și a vrut să-l pună la încercare. A poruncit să fie
 adus înaintea lui și, când acesta a tăcut la fiecare întrebare
 pe care el i-a pus-o și nu i-a dat niciun răspuns, împăratul
 s-a mâniat și a poruncit să fie omorât, pentru că nu s-a ru-
 șinat înaintea tronului cinstei sale și a coroanei sale. Acel
 filozof nu s-a temut de el, ci și-a păzit rânduiala și, tăcând,
 s-a pregătit în liniște pentru moarte. Împăratul a porun-
 cit călăilor: „Dacă își va dezlega rânduiala, temându-se că
 va fi ucis cu sabia, omorâți-l, iar dacă stăruie în voia lui,
 aduceți-l viu la mine.“ Acesta, când i-a venit ceasul, iar cei
 care îl duceau îl presau ca să-și dezlege rânduiala și să nu
 moară, se gândea în sine: „Mai bine să mor într-o clipă ca
 să-mi păzesc hotărârea voii mele, pe care am răbdat-o atâta
 timp, decât să fiu biruit de frica morții și să-mi fac de ocară
 înțelepciunea și să fiu găsit leneș din cauza unui lucru care
 mi se impune cu sila.“ Și, așa, s-a întins fără tulburare ca
 să fie tăiat cu sabia.

Alții însă au călcat peste dorința firii, alții au răbdat
 ocările, alții au făcut răbdare în boli rău mirositoare, iar
 alții și-au arătat răbdarea fără întristare în întristări și ne-
 cazuri mari. Iar dacă ei au răbdat acestea pentru o nădejde
 deșartă, cu cât mai mult răbdă călugării cei chemați spre
 comuniunea cu Dumnezeu, de care să ne învrednicim prin
 rugăciunile Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea,
 și ale tuturor celor care întru sudoarea luptei
 au plăcut lui Hristos.

Amin.

Λογος ΜΗ

Περὶ τῶν ἔγγιστα τοῦ Θεοῦ ζώντων καὶ ἐν τῇ ζωῇ
τῆς γνώσεως τὰς ἡμέρας αὐτῶν διαγόντων

407

Γέρων τις ἔγραψεν εἰς τοὺς τοίχους τοῦ κελλίου αὐτοῦ λόγους καὶ ἐννοίας πολυτρόπους, καὶ ἠρωτήθη “τί εἶσι ταῦτα;” καὶ εἶπεν· “Οὗτοί εἰσιν οἱ λογισμοὶ τῆς δικαιοσύνης, οἱ ἐρχόμενοι ἐν ἔμοι ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου τοῦ παραμένοντός μοι, καὶ οἱ διαλογισμοὶ τῆς φύσεως οἱ εὐθεῖς, οἱ κινούμενοι ἐν ἔμοι· καὶ διαγράφω αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ τῆς κινήσεως αὐτῶν, ἵνα ἐν τῷ καιρῷ τῆς σκοτώσεώς μου ἀδολεσχήσω ἐν αὐτοῖς καὶ λυτρώσωνταί με τῆς πλάνης.”

Ἄλλος γέρων μακαριζόμενος ὑπὸ τῶν λογισμῶν αὐτοῦ, ὅτι ἀντὶ τοῦ παρερχομένου κόσμου ἠξιώθη τῆς ἐλπίδος τῆς μὴ ἀφανιζομένης· ἀπεκρίθη ὁ γέρων· «ἀκμήν ἐνόσω εἰμὶ ἐν τῇ ὁδῷ, μάτην ἐπαινεῖτε με· ἀκμήν οὐκ ἐτελείωσα τὴν ὁδόν».

Ἐάν ποιήσης ἀρετὴν καλὴν καὶ μὴ αἰσθανθῆς τῆς γεύσεως τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς, μὴ θαυμάσης, ὅτι ἕως ἂν ταπεινωθῇ ὁ ἄνθρωπος οὐ λαμβάνει τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

Ἡ ἀμοιβή, οὐχὶ τῇ ἐργασίᾳ δίδεται, ἀλλὰ τῇ ταπεινώσει· ὁ ἀδικῶν τὴν δευτέραν ἀπόλλει τὴν πρώτην· ὁ προλαβὼν καὶ λαβὼν τὴν *ἀμοιβὴν τῶν ἀγαθῶν*, οὗτος ὑπερέχει τὸν ἔχοντα τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς.

Ἡ ἀρετὴ μήτηρ ἐστὶ τῆς λύπης, καὶ ἐκ τῆς λύπης γεννᾶται ἡ ταπεινώσις, καὶ τῇ ταπεινώσει δίδεται ἡ χάρις· λοιπὸν ἡ

* Aici începe *Cuvântul* 37 în *FR* 10 și *Memra* 58 în *BD*.

Cuvântul 48*

Despre cei care viețuiesc aproape de Dumnezeu
și își petrec zilele în viața cunoștinței

Un Bătrân a scris pe pereții chiliei sale diferite cuvinte și înțelesuri. Și a fost întrebat: „Ce sunt acestea?” El a răspuns: „Acestea sunt gândurile dreptății, care îmi vin de la îngerul care stă cu mine și din *mișcările* cele drepte ale firii. Și le scriu atunci când se mișcă, pentru ca atunci când mă cuprinde în-tunecarea să meditez la ele și să mă izbăvesc de rătăcire.”

Alt Bătrân era fericit de către gândurile sale, care îi spuneau: „În loc de lumea trecătoare, te-ai învrednicit de nădejdea care nu se strică.” Acestora Bătrânul le-a răspuns: „Câtă vreme sunt încă pe cale, în zadar mă laudați, pentru că încă nu mi-am terminat calea.”

BD 407,13

Dacă lucrezi bine o virtute și nu simți gustul ajutorului ei, să nu te miri, deoarece până când omul nu se va smeri, nu primește plata pentru făptuirea sa.

Plata nu se dă pentru *făptuire*, ci pentru smerenie. Cel care nu o are pe a doua o pierde pe prima; cel care a împlinit mai întâi virtutea *făptuirii* îl întrece pe cel care a împlinit *făptuirea* virtuții.

BD 408, 21

BD 408, 22

Virtutea este maica întristării, iar din întristare se naște smerenia, iar smereniei i se dă harul. Prin urmare, răsplătirea

17 ἀμοιβήν...ἀγαθῶν] Syr habet ~~καὶ λαμβάνει τὸν μισθόν~~ (BD 408, 22) = ὑπεροχὴν τῆς ἐργασίας

ἀνταποδοσις, οὐχὶ τῇ ἀρετῇ οὐδὲ τῷ πόνῳ τῷ ὑπὲρ αὐτῆς ἔστιν, ἀλλὰ τῇ ταπεινώσει τῇ τικτομένη ἐξ αὐτῶν· ἐὰν δὲ αὕτη ὑστερηθῇ, τὰ πρῶτα ματαίως γίνονται.

Ἡ ἐργασία τῆς ἀρετῆς, ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἔστι. *Περισσειά* τῆς ἐργασίας αὕτη ἔστιν, ἡ κατασκευὴ ἡ ἀγαθὴ τῆς διανοίας, ἣτις συνίσταται ἐκ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ἐκ τῆς φυλακῆς.

Ὅτε ἡ τῶν πρῶτων δύναμις ὑστερηθῇ, αὕτη ἀντ' αὐτῶν ἀποδεκτος γίνεται· ὁ Χριστὸς δὲ οὐχὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὴν διόρθωσιν τῆς ψυχῆς, δι' ἣν τὰς ἐντολὰς τοῖς λογικοῖς ἐνομοθέτησε. Τὸ σῶμα ἐργάζεται ἐν τοῖς δεξιοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἐξίσης, ἡ δὲ διάνοια καθὼς θέλει, ἢ δικαιούται ἢ πλημμελεῖ.

Ἔστιν ὁ ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς ἀριστεροῖς ἐργαζόμενος τὴν ζωὴν ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἔστιν ὁ τὴν ἁμαρτίαν πραγματευόμενος ὡς ἐν προσώπῳ τῶν θεϊκῶν.

Τὰ ἐλαττώματα ἐν τισι τοῖς φυλάττουσιν ἑαυτοὺς, φύλακες εἰσι τῆς δικαιοσύνης.

Χάρισμα ἄνευ πειρασμῶν, ἀπώλεια τῶν δεχομένων αὐτὸ ἔστιν. 410

Ἐὰν ἐργάζῃ ἀγαθὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ δώσει σοι χάρισμα, πείσον αὐτὸν δοῦναι σοι ἐπίγνωσιν πῶς ἀρμόζει σοι ταπεινωθῆναι, ἢ στήσαι σοὶ φρουρὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ λαβεῖν αὐτὸ ἐκ σοῦ, ἵνα μὴ πρόξενον ἀπωλείας γένηται σοι· οὐχὶ γὰρ πάντων ἔστι τὸ φυλάξει τὸν πλοῦτον ἄνευ βλάβης.

Ψυχὴ ἡ λαβοῦσα μέρμιραν τῆς ἀρετῆς καὶ ἐν *ἀκριβείᾳ ἐν φόβῳ* Θεοῦ ζῶσα, οὐ δύναται εἶναι χωρὶς λύπης καθ' ἡμέραν, διότι συμπεπλεγμένης ἔχουσιν αἱ ἀρεταὶ τὰς λύπας ἐν αὐταῖς.

Ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τῶν θλίψεων, πάντως καὶ τῆς ἀρετῆς ἀδιστακτικῶς χωρίζεται.

Ἐὰν ἐπιθυμῆς τὴν ἀρετὴν, παράδος ἑαυτὸν εἰς πᾶσαν θλίψιν· αἱ θλίψεις γεννώσι τὴν ταπείνωσιν. 50

nu se face pentru virtute, nici pentru *osteneala* depusă pentru ea, ci pentru smerenia care se naște din acestea. Iar dacă ești lipsit de aceasta, primele se săvârșesc în zadar.

Făptuirea virtuții constă în paza poruncilor Domnului. Virtutea *făptuirii* acesta este: buna întocmire¹ a *cugetului*, care constă din smerenie și trezvie. BD 409,10

Când lipsește puterea de la cele dintâi, ea este primită în locul lor². Hristos nu cere *făptuirea* poruncilor, ci buna întocmire a sufletului, pentru care a rânduit poruncile date făpturilor raționale. Trupul lucrează în mod egal în cele de-a dreapta și în cele de-a stânga, iar *cugetul* precum vrea: fie se îndreaptă, fie greșește.

Există cineva care, întru înțelepciunea lui Dumnezeu, lucrează viața prin faptele cele de-a stânga. Există și cel care împlinește păcatul sub înfățișarea [faptelor] celor dumnezeiești.

Unele scăderi ale celor care se păzesc pe ei înșiși sunt păzitoare ale dreptății³.

Un dar⁴ fără ispite este pierzanie pentru cei care îl primesc.

Dacă lucrezi binele înaintea lui Dumnezeu și îți dai un dar, silește-L să-ți dea și cunoștința precisă a felului în care se cuvine să te smerești sau să-ți pună un paznic pentru el sau să-l ia de la tine, ca să nu-ți pricinuiască pierzanie. Pentru că nu toți pot să păzească bogăția fără vătămare⁵.

Sufletul care a luat grija pentru virtute și trăiește cu frica adevărată de Dumnezeu nu poate fi lipsit de întristare în fiecare zi, pentru că virtuțile au împletite cu ele întristările.

Cel care iese din întristări se desparte neîndoielnic și de virtute.

25 Περισσειά] Syr habet *περισσεια* (BD 409, 6) = ὑπεροχη
intell. ἀκριβεῖ φόβῳ

45-46 ἀκριβεία...φόβῳ]

Οὐ θέλει ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν εἶναι χωρὶς μερίμνης· καὶ ὁ θέλων ἀμεριμνεῖν, ἔξωθεν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται ἐν τῷ φρονήματι αὐτοῦ· τὴν μερίμναν δὲ οὐχὶ περὶ τῶν σωματικῶν λεγομεν, ἀλλὰ περὶ τῶν καταπονούτων, τῶν ἀκολουθούντων τοῖς ἔργοις τοῖς ἀγαθοῖς.

Ἔως ἐὰν φθασωμεν τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστηρίων, ἐν πειρασμοῖς προσεγγίζομεν τῇ ταπεινώσει.

Ὁ ἄνευ θλίψεως εὐρισκόμενος ἐν τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ, θύρα ὑπερηφανίας ἠνοίχθη αὐτῷ.

Καὶ τίς ἐστὶ λοιπὸν ὁ ἐπιθυμῶν ἄλυπος εἶναι ἐν τῷ φρονήματι αὐτοῦ; Οὐ δύναται ἡ διάνοια χωρὶς αἰτίας τῶν κολαφισμάτων ἐν τῇ ταπεινώσει ἐμμεῖναι· καὶ οὐ δύναται χωρὶς ταπεινοφροσύνης ἐμμεῖναι ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τῆς δεήσεως πρὸς τὸν Θεὸν καθαρώς.

Πρῶτον μὲν ἐκ τῆς μερίμνης τῆς καθηκούσης μακρύνεται ἄνθρωπος ἐν τῷ φρονήματι αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα προσεγγίζει αὐτῷ τὸ πνεῦμα τῆς ὑπερηφανίας· καὶ ἐμμένων ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ὁ ἄνθρωπος, τότε ὁ ἄγγελος τῆς προνοίας μακρύνεται ἀπ' αὐτοῦ, ὅστις ὅσον ἐστὶ πλησίον αὐτοῦ, κενοῖ ἐν αὐτῷ τὴν μερίμναν τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτε ἀδικήσει τοῦτον καὶ μακρυνθῆ ἔξ αὐτοῦ, τότε προσεγγίζει αὐτῷ ὁ ἄλλοτριος, καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ ἕκτοτε οὐδὲ μία μέριμνα δικαιοσύνης.

Πρὸ τῆς συντριβῆς ὑπερηφανία, λέγει ὁ σοφός, καὶ πρὸ τοῦ χαρίσματος ἡ ταπεινώσις.

Κατὰ τὸ μέτρον τῆς ὑπερηφανίας τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ὀρωμένης, καὶ τὸ μέτρον τῆς συντριβῆς τῆς παιδείας τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ γινομένης αὐτῇ.

Ἐπερηφανία ἐστὶν οὐχ' ὅταν περάσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ ὁ λογισμὸς αὐτῆς, οὐδὲ ἐὰν νικᾶται τις ἔξ αὐτῆς κατὰ καιρὸν, ἀλλ' ἐκείνη ἡ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ἐκείνω μὲν τῷ πρώτῳ, ἡ κατάνυξις ἀκολουθεῖ· οὗτος δὲ ὁ ἀγαπήσας αὐτήν, οὐκ οἶδε κατάνυξιν.

Dacă dorești virtutea, predă-te pe tine însuși întristării. Întristările nasc smerenia.

Dumnezeu nu vrea ca sufletul să fie fără de grijă. Iar cine vrea să fie fără de grijă se află în afara voii lui Dumnezeu în *cugetarea* sa. Iar prin „grijă“ nu o numim pe cea pentru lucrurile trupesti, ci pentru cele care aduc osteneală, care urmează după virtuți.

Până când vom ajunge la adevărata cunoștință, care este descoperirea tainelor, de smerenie ne apropiem prin ispite.

Cel care se află fără întristare în virtutea sa și-a deschis ușa mândriei.

Și cine este, așadar, cel care vrea să fie lipsit de întristare în *cugetarea* sa? *Cugetul* nu poate să stăruie în smerenie fără situațiile în care e umilit⁶. Iar fără smerenie nu poate să rămână cu *limpezime* în îndeletnicirea rugăciunii către Dumnezeu.

Mai întâi omul se îndepărtează în *cugetarea* sa de grija cuvenită, iar după aceasta se apropie de el duhul mândriei. Iar când omul stăruie în mândrie, de la el se îndepărtează îngerul proniei, care, atâta timp cât se află lângă el, toarnă în el grija pentru dreptate. Iar când omul îl va refuza și se va îndepărta de la el, atunci se apropie de el străinul⁷ și, de atunci, nu se va mai afla în el nicio grijă pentru dreptate.

Înainte prăbușirii este mândria, zice Înțeleptul, și înaintea darului este smerenia.

Potrivit cu măsura mândriei care se vede în suflet este și măsura sfărâmării povățuitoare venită sufletului de la Dumnezeu.

Mândria nu este atunci când prin *cuget* trece gândul ei, nici atunci când cineva este biruit de ea un timp, ci cea care stăruie în om. Primului fel îi urmează străpungerea, iar cel care o iubește nu cunoaște străpungerea⁸.

BD 411, 6

cf. Pilde 16, 18

Λογος ΜΘ*

Περὶ τοῦ ποθοῦ τοῦ κόσμου, λόγος ὠφελιμος

Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἀληθινός, ὃν εἶρηκεν ὅτι οὐ δύναται τις μετὰ τοῦ ποθοῦ τοῦ κόσμου κτήσασθαι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ μετὰ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ δυνατὸν κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ σὺν τῇ μερίμνῃ τοῦ κόσμου δυνατὸν ἔχειν τὴν μέριμναν τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ταῦτα [τὰ τοῦ Θεοῦ] καταλείψωμεν 5 διὰ τὴν κενοδοξίαν, ἢ πολλάκις διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς χρείας τοῦ σώματος, κλίνουσι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν εἰς ἄλλα, οἵτινες ἐξωμολογήσαντο ἐργάσασθαι τὰ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ οὐ μνημονεύουσι τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Κυρίου ἧς εἶρηκεν· «Ἐὰν πᾶσαν μέριμναν ὑμῶν ποιήσητε περὶ τῆς βασιλείας τῶν 415 οὐρανῶν, ταῦτα, τὰ τῆς χρείας τῆς φύσεως τῆς ὀρωμένης, οὐ μὴ 10 στερήσω ὑμᾶς αὐτά, ἀλλ' ἐρχεται ὑμῖν πάντα μετὰ τῶν λοιπῶν, οὐδὲ ἀφήσω ὑμᾶς μεριμνήσαι περὶ αὐτῶν». Περὶ τῶν ἀψύχων πετεινῶν μεριμνᾷ, τῶν δι' ἡμᾶς κτισθέντων, καὶ εἰς ἡμᾶς ἀμελεῖ;

Ὁ μεριμνῶν εἰς τὰ πνευματικὰ ἢ περὶ τινος ἐξ αὐτῶν, τὰ 15 σωματικὰ εὐτρεπίζονται αὐτῷ, (καὶ) χωρὶς μερίμνης τῆς περὶ αὐτῶν πρὸς τὴν στενοχωρίαν αὐτῶν καὶ πρὸς τὸν καιρὸν αὐτῶν· ὁ δὲ ἐν τοῖς σωματικοῖς μεριμνῶν περὰ τοῦ δεοντος, ἀκουσίως ἐκπίπτει ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς σπουδάσωμεν μεριμνήσαι

* Aici începe *Cuvântul* 4 în *FR* 10 și *Memra* 49 în *BD*.

Cuvântul 49*

Cuvânt de folos despre dorirea lumii

Adevărat este cuvântul Domnului, pe care l-a spus, că nu poate cineva să dobândească iubirea lui Dumnezeu odată cu iubirea lumii, nici împreună cu tovarășia lumii nu poate avea comuniunea cu Dumnezeu și nici împreună cu grija lumească nu poate să aibă și grija pentru Dumnezeu. Dacă lăsăm la o parte situațiile în care facem așa din slavă deșartă, atunci eu spun că, de cele mai multe ori, așa facem pentru trebuințele trupului. Adică, după ce am făgăduit că ne îndeletnicim cu făptuirea pentru Împărăția cerurilor, mulți dintre noi se apleacă spre altele, și nu ne amintim de făgăduința Domnului, pe care a spus-o: „Dacă veți avea toată grija pentru Împărăția cerurilor, nu vă voi lipsi de cele ale trebuinței firii văzute, ci toate vă vor veni împreună cu celelalte, și nici nu vă voi lăsa să vă faceți griji pentru ele.“ El se îngrijește de păsările fără suflet, create pentru voi, și pe voi oare vă va trece cu vederea?

Cel care se îngrijește de cele duhovnicești, chiar și numai în parte¹, le găsește gata pregătite pe cele trupești, cum și când îi sunt de trebuință, fără să se îngrijească el pentru ele. Iar cel care se îngrijește de cele trupești mai mult decât trebuie cade fără de voie de la Dumnezeu. Dar dacă noi ne vom sili să ne îngrijim de cele împlinite pentru numele Domnului, atunci

cf. *Mt.* 6, 24;
Lc. 16, 13

cf. *Mt.* 6, 25-33;
Lc. 12, 23-31

BD 415, 7

BD 415, 1

ταῦτα τὰ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, ὁ Κύριος μεριμνᾷ ἡμῖν
περὶ τῶν ἀμφοτέρων αὐτῶν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν.

Ὅμως δὲ ἡμεῖς *τὴν πείραν τοῦ Θεοῦ, μὴ ἐν τοῖς σωματικοῖς
ζητήσωμεν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν* ἀντὶ τῶν ἐργῶν ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ
τῆς ἐλπίδος τῶν μελλόντων τρέψωμεν πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, ὅτι
ὁ προσάπαξ ἐξ ἀγάπης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκδοὺς ἑαυτὸν εἰς
ἀρετὴν καὶ ἐπιθυμήσας τελειῶσαι τὴν ἐργασίαν αὐτῆς τελείως,
οὐχὶ πάλιν μεριμνᾷ περὶ τῶν σωματικῶν, ἐὰν εἰσιν ἢ οὐκ εἰσι,
περὶ ὧν πολλάκις παραχωρεῖ πειρασθῆναι ἐν τοῖς τοιούτοις τοῦς
ἐναρέτους ὁ Θεός. Καὶ οὐχὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ κακὰ
ἐκ παντός τόπου ἀφεῖ ἐξυπνισθῆναι κατ' αὐτῶν καὶ πληττει
αὐτοὺς ἐν τῷ σώματι αὐτῶν κατὰ τὸν Ἰώβ, καὶ εἰσφέρει αὐτοὺς
εἰς πτωχείαν καὶ εἰς ἀποστασίαν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ πληττει
αὐτοὺς εἰς ἄπερ κέκτηνται· μόνον δὲ ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν οὐ
προσεγγίζει βλάβη.

Οὐ δυνατόν, ὅταν ὀδεύωμεν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς δικαιοσύνης, μὴ
ἀπαντήσῃ ἡμᾶς στυγρότης, καὶ τὸ σῶμα μὴ κάμνη ἐν νόσοις
καὶ ἐν πόνοις. ἀλλὰ διαμένει ἀναλλοίωτον, ἐὰν ἐν τῇ ἀρετῇ
ἀγαπήσωμεν ζῆσαι. Ἄνθρωπος δὲ διάγων ἐν τῷ θελήματι
αὐτοῦ ἐν φόνω ἢ ἐν τῷ ἀφανισμῷ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἢ ἐν τινι
τῶν βλαπτόντων αὐτόν, κατάκρισιν ἔχει. Ἐὰν δὲ ὅτε πορευθῇ ἐν
τῇ ὁδῷ τῆς δικαιοσύνης καὶ ποιῇ τὴν πορείαν αὐτοῦ πρὸς τὸν
Θεόν καὶ ἔχῃ πολλοὺς τοῦς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ
ἀπαντήσῃ αὐτῷ τί τῶν τοιούτων, οὐ πρέπει αὐτῷ ἐκκλῖναι ἀπ'
αὐτῆς, ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς ὑποδέξασθαι δεῖ ἀνεξετάστως καὶ
εὐχαριστήσαι τῷ Θεῷ, ὅτι ἔπεμψεν αὐτῷ τὴν χάριν ταύτην, καὶ
ἠξιώθη δι' αὐτόν ἐμπεσεῖν εἰς πειρασμόν καὶ κοινωνὸς γενέσθαι
τῶν παθημάτων τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν
ἀγίων, τῶν ὑπερ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὑπομεινάντων τὰς θλίψεις, εἴτε
ἐξ ἀνθρώπων ἔλθωσιν, εἴτε ἐκ δαιμόνων, εἴτε ἐκ τοῦ σώματος.

22–23 τὴν ... ἡμῶν!] *intell.* μὴ ζητήσωμεν ἵνα δοκιμάσωμεν τὸν Θεόν ἐν ἑαυτοῖς ἵνα

Domnul se va îngriji pentru noi de amândouă [trebuințele],
pe măsura îngrijirii noastre.

BD 415, 12-13

Dar să nu căutăm să-L punem noi înșine la încercare pe
Dumnezeu ca să ne dăruiască prin cele trupești plata pentru
ostenelile noastre, ci să ne îndreptăm întreaga *făptuire* spre nă-
dejdea celor viitoare, pentru că cel ce s-a predat odată virtuții
din iubirea sufletului și a dorit să împlinească această lucrare
în mod desăvârșit nu se mai îngrijește iarăși de cele trupești,
fie că le are, fie că nu le are. Adeseori, Dumnezeu îngăduie
ca cei virtuoși să fie ispitiți în cele trupești. Și nu numai atât,
dar lasă și multe alte rele să se trezească împotriva lor din
toate părțile, care îi lovesc în trup ca pe Iov și îi duc la sărăcie
și la îndepărtarea de oameni și îi lovesc în cele pe care le-au
dobândit; iar vătămarea numai de sufletele lor nu se apropie.

Când călătorim pe calea dreptății nu se poate să nu ne în-
tâmpine mâhnirea, iar trupul să nu sufere de boli și de dureri,
nici să rămână neschimbat, dacă ne place să viețuim întru vir-
tute. Dar omul care din voia sa se ucide pe sine însuși sau se
vatămă sau face ceva care îl păgubește [duhovnicește] este sub
judecată. Iar dacă va umbla vreodată pe calea dreptății și își va
săvârși drumul către Dumnezeu, având împreună pe mulți ase-
menea lui, iar în calea aceasta îl va întâmpina una dintre aceste
[rele], nu trebuie să se abată de la cale, ci trebuie să o primească
cu iubire, fără iscodire, și să Îi mulțumească lui Dumnezeu că
i-a trimis acest dar și că s-a învrednicit să cadă pentru El în
ispită și să fie părtaș suferințelor prorocilor, ale apostolilor și ale
celorlalți sfinți, care, pentru această cale, au răbdat necazurile
venite fie de la oameni, fie de la demoni, fie de la trup.

BD 416, 6-7

cf. 2 Cor. 1, 7

(χαρίση ἡμῖν) ἐν τοῖς σωματικοῖς ἀμοιβῆν.

Χωρίς νεύματος Θεοῦ ἐλθεῖν ταῦτα καὶ παραχωρηθῆναι οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἵνα γένηται αὐτῷ ἀφορμὴ εἰς δικαιοσύνην· ὅτι οὐ δυνατὸν ἄλλως πως ποιῆσαι τὸν Θεὸν αὐτὸν εὐεργετηθῆναι τὸν ἐπιθυμήσαντα εἶναι πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ ἐνεγκῆ αὐτῷ πειρασμοῦς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Διὰ τὸ μὴ δύνασθαι (ἄνθρωπον) τοῦτο ποιῆσαι ἑαυτῷ καὶ ἀξιωθῆναι τῆς μεγαλωσύνης ταύτης, ἀντὶ τῶν θείων τούτων εἰσελθεῖν εἰς πειρασμοῦς καὶ χαρῆναι, χωρὶς χαρίσματος παρὰ τοῦ Χριστοῦ, μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἅγιος Παῦλος· τοσοῦτον γὰρ τοῦτο τὸ πρᾶγμα μέγα ἐστὶ, καὶ φανερῶς καλεῖ αὐτὸ χάρισμα, ὅπερ τις ὑπὲρ τῆς ἐλπίδος τῆς εἰς Θεὸν παρασκευάζεται παθεῖν ἐν πίστει, καθὼς λέγει· *Τοῦτο ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐδόθη ἡμῖν, τὸ οὐ μόνον εἰς Χριστὸν πιστεῦειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν*, καὶ ὅπερ ἔγραψεν ὁ ἅγιος Πέτρος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ὅτι ὅταν *πάσχητε ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης, μακάριοι ἐστε, ὅτι κοινωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ* γεγόνατε. Λοιπὸν οὐχί, ὅταν γένη ἐν πλατυσμῷ, θέλεις χαίρειν, ὅταν δὲ αἱ θλίψεις ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ στυγνάσαι τῷ προσώπῳ καὶ ὡς ἀλλοτριὰς τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ λογίσασθαι αὐτάς.

Ἐξ αἰῶνος καὶ ἀπὸ γενεῶν ἐν σταυρῷ καὶ θανάτῳ πατεῖται ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ πόθεν σοὶ τοῦτο, ἵνα μάθης ὅτι ἔξωθεν τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ (ἡ) ἐν αὐτῇ λ(ύπη); οὐχὶ κατ' ἴχνος τῶν ἁγίων θέλεις ὁδεῦσαι; ἢ ἄλλην ὁδὸν ἰδίαν ἑαυτῷ θέλεις σκευάσαι καὶ ἀπαθῶς ὁδεῦσαι ἐν αὐτῇ;

Ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ σταυρός ἐστὶ καθημερινός· οὐδεὶς γὰρ ἀνήλθεν ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ ἀνέσεως· γινώσκομεν γὰρ τὴν ὁδὸν τῆς ἀνέσεως ποῦ ἀπαίρει.

Τὸν ἐν ὄλῃ καρδίᾳ ἐκδόντα ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, οὐδέποτε θέλει ὁ Θεὸς ἀμέριμον εἶναι, τοῦτο δέ, μερμινᾶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου γινώσκειται ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ προνοεῖται, ὅταν πέμψη αὐτῷ αἶε λυπας.

Fără semnul și îngăduința lui Dumnezeu nu se poate ca acestea să vină, ci vin asupra omului ca un prilej spre dreptatea harică. Pentru că nu se poate ca Dumnezeu să-i facă altfel bine celui care dorește să fie cu El decât aducând asupra lui ispite pentru adevăr. Sfântul Pavel mărturisește că omul nu poate să intre cu bucurie în ispită prin sine însuși, adică nu se poate învrednici pe el însuși de o asemenea măreție, ca să intre cu bucurie în ispită pentru dobândirea unor astfel de lucruri dumnezeiești, fără un har din partea lui Hristos. Acest lucru – pe care cineva se pregătește prin credință să îl pătimească pentru nădejdea cea întru Dumnezeu – este numit și „harismă” și este foarte mare, după cum spune Apostolul: „Nouă ni s-a dăruit de la Dumnezeu nu numai să credem în Hristos, ci și să pătimim pentru El.” Sfântul Petru a scris în *Epistola* sa: „Atunci când suferiți pentru dreptate, sunteți fericiți, fiindcă v-ați făcut părtași patimilor lui Hristos.” Așadar, când te affli la largime, să nu te bucuri, iar când necazurile vin asupra ta, să nu te întuneci la chip, socotindu-le străine de calea lui Dumnezeu.

Din veac și din neam în neam, pe calea lui Dumnezeu se umblă prin cruce și moarte. Și de unde și-a venit ție gândul că necazurile de pe calea lui Dumnezeu ar fi din afara ei? Oare nu pe urmele sfinților vrei să călătorești? Sau vrei să-ți pregătești o cale separată pentru tine însuși și să călătorești fără suferință pe ea?

Calea lui Dumnezeu este o cruce zilnică. Pentru că nimeni nu s-a suit la cer prin odihnă². Fiindcă știm unde duce calea odihnei.

Pe cel ce s-a predat lui Dumnezeu pe sine din toată inima, Dumnezeu niciodată nu îl vrea fără grijă, adică fără grija pentru adevăr. Dar și din aceasta se cunoaște că Dumnezeu îi poartă de grijă când îi trimite pururea necazuri.

BD 416, 18

cf. Mt. 26, 41;
Lc. 22, 40BD 416, 20–
417, 2

Flp. 1, 28-29

1 Ptr. 3, 14;
4, 13

cf. 2 Cor. 1, 7

Οἱ ἐν πειρασμοῖς διάγοντες, οὐδέποτε παραχωροῦνται ὑπὸ
τῆς προνοίας ἐλθεῖν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δαιμόνων, μάλιστα
ἐὰν τοὺς πόδας τῶν ἀδελφῶν καταφιλῶσι, καὶ σκεπάζωσι τὰς 80
αἰτίας αὐτῶν καὶ κρυπτωσιν αὐτὰς ὡς τὰς ἑαυτῶν.

Ὁ θέλων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἀμέριμος, καὶ τοῦτο
ἐπιθυμῶν, καὶ θέλων ἐν τῇ ἀρετῇ διάγειν, οὗτος κεκορησμένος
ἐστὶν ἐκ τῆς ὁδοῦ ταύτης. 419

Οἱ δίκαιοι γὰρ οὐχὶ μόνον τῷ θεληματι αὐτῶν ἀγωνίζονται ἐν 85
τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν *πειρασμῶν ἀκουσίως*
μεγάλως ἀγωνίζονται ἐν τῇ πείρᾳ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν· ψυχὴ
γὰρ κατέχουσα τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, οὐ φοβεῖται
ἐκ τινος βλάπτοντος αὐτὴν
σωματικῶς.

80 αἰτίας] Syr habet ~~αἰτίας~~ ^{αἰτίας} (BD 418, 9) = ἀτελειας/ἐλλείψεις

78 Cei care petrec în ispite nu sunt niciodată lăsați de către
pronie să cadă în mâinile demonilor, mai ales dacă sărută pi-
cioarele fraților și acoperă nedesăvârșirile lor și le ascund ca
pe ale lor înșile.

83 Cel care vrea să fie fără de grijă în această lume și vrea să pe-
treacă întru virtute, dorind acest lucru, e străin de această cale.

85 Pentru că dreptii nu se luptă doar din voia lor proprie prin
ostenelile cele bune, ci se luptă și cu ispitele fără de voie spre
încercarea răbdării lor. Fiindcă sufletul care are
frica lui Dumnezeu nu se teme
de ceea ce îl vatămă
trupește.

86 πειρασμῶν ἀκουσίως] *intell.* ακουσίων πειρασμῶν

Λογος Ν'

*Περὶ τοῦ μὴ δεῖν χωρὶς ἀνάγκης ἐπιθυμεῖν ἢ ἐπιζητεῖν
σημεῖα τινὰ φανερὰ εἶχειν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν*

Ἐν παντὶ καιρῷ ἐν ᾧ ὁ Κύριος ἐγγύς εἰς ἀντίληψιν τῶν 1
ἀγίων αὐτοῦ, χωρὶς ἀνάγκης οὐ δεικνύει τὴν δύναμιν αὐτοῦ
φανερῶς ἐν ἔργῳ τινὶ καὶ σημείῳ αἰσθητῷ, ἵνα μὴ μωρανθῇ ἢ
ἀντίληψις ἡμῶν καὶ εἰς βλάβην ἡμῶν παρασκευασθῇ ἡμῖν. Καὶ
τοῦτο ποιεῖ, πρόνοιαν τῶν ἁγίων ποιούμενος, θέλων δεῖξαι αὐτοῖς 5
ὅτι οὐδὲ πρὸς ὥραν λήγει ἐξ αὐτῶν ἡ κρυπτὴ αὐτοῦ ἐπιμέλεια,
ἄλλ' ἐν παντὶ πράγματι ἀφεῖ αὐτοὺς ἀγῶνα ἐνδείξασθαι κατὰ
τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ προσευχῇ κοπιᾶσαι.

Ἐὰν δὲ ἐστὶ πρᾶγμα νικῶν ἐκ τῆς δυσκολίας αὐτοῦ τὸ μετρον 10
τῆς γνώσεως αὐτῶν, ὅταν ἀσθενήσωσι καὶ ἀπολειφθῶσιν ἐξ
αὐτοῦ διὰ τὸ μὴ ἰκανοῦσθαι τὴν φύσιν πρὸς αὐτό, τότε αὐτὸς
τελειοῖ αὐτὸ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ κράτους αὐτοῦ κατὰ τὸ 420
ὀφειλόμενον καὶ ὡς γινώσκει ὅτι βοηθοῦνται, καὶ κατὰ τὸ
δυνατὸν ἐν κρυπτῷ ἐνισχύει αὐτούς, ἕως οὐ ἐνδυναμωθῶσι
κατέναντι τῆς θλίψεως αὐτῶν· ἐν γνώσει γὰρ τῇ δωρουμένη 15
αὐτοῖς ὑπ' αὐτοῦ, ποιεῖ λυθῆναι τὸ πολὺπλοκον τῆς θλίψεως
αὐτῶν καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ [αὐτῆς] ἐξυπνίζει αὐτοὺς εἰς δοξολογίαν
ὠφελούσαν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους.

Εἰ δὲ φανερωθῆναι τὸ ἔργον δέεται τὸ πρᾶγμα, τότε ἐξ
ἀνάγκης ποιεῖ τοῦτο· οἱ τρόποι αὐτοῦ σοφώτατοί εἰσι, καὶ ἐν τῇ 20
ἐνδείᾳ καὶ ἀνάγκῃ διαρκοῦσι καὶ οὐχ' ὡς ἔτυχεν.

* Aici începe *Cuvântul* 36 în *FR* 10 și *Memra* 60 în *BD*.

Cuvântul 50*

*Despre faptul că nu e nevoie, fără neapărată trebuință, să dorim
sau să căutăm să se facă semne vădite prin mâinile noastre*

Chiar dacă Domnul este aproape în toată vremea spre aju-
torul sfinților Săi, totuși fără o neapărată trebuință nu Își ara-
tă puterea în mod vădit printr-o anume faptă sau semn simțit,
ca să nu fie pierdut înțeleșul ajutorului primit de noi și ca să
nu ne fie spre vătămare. Iar aceasta o face purtând grijă de
sfinți, vrând să le arate că grija Lui ascunsă nu lipsește de la ei
nici o clipă, ci că îi lasă să-și arate în tot lucrul lupta cea după
putere și să ostenească în rugăciune.

Dar dacă este un lucru care, prin greutatea lui, biruiește
măsura cunoștinței lor, atunci când ei slăbesc și îl părăsesc
pentru că firea lor nu este la măsura aceluia lucru, atunci El
săvârșește până la capăt acel lucru, potrivit cu măreția puterii
Lui, așa cum trebuie și după cum știe că le este de ajutor, iar
pe cât se poate îi întărește într-ascuns¹, până când sunt împu-
terniciți împotriva necazului lor. Pentru că, prin cunoștința
dăruită de El, [Dumnezeu] face să se dezlege încălceala neca-
zului lor și, prin contemplație, îi trezește spre doxologie. Iar
ei trag un folos din amândouă².

BD 420, 3-4

Iar dacă este nevoie de o lucrare văzută, atunci El face
aceasta neapărat. Felurile Lui de lucrare sunt foarte înțelepte
și țin cât este nevoie, și nu la întâmplare.

¹Ἐν...εγγύς] *Syr habet* (BD 419, 9) = εἰ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ὁ Κύριος ἐγγύς ἐστιν

Οἱ δίκαιοι οἱ ἀληθινοὶ αἰεὶ τοῦτο λογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, 412
ὅτι οὐκ εἰσὶν ἄξιοι τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐν τούτῳ δοκιμάζονται ὅτι 50
ἀληθινοὶ εἰσὶν, ὅτι ταλαιπῶρους ἔχουσιν ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰσὶν 50
ἄξιοι τῆς ἐπιμελείας αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἔξομολογοῦνται κρυπτῶς 423
καὶ φανερώς καὶ τοῦτο σοφίζονται ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
ἵνα μὴ ἀπολειφθῶσι τῆς πρεπούσης αὐτοῖς φροντίδος καὶ τοῦ
ἐργάσασθαι ὅσον εἰσὶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ.

Τὸν καιρὸν δὲ τῆς ἀναπαύσεως ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι 55
ἐτήρησε, καὶ οἱ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς τὸν Κύριον οἰκοῦντα,
διατοῦτο οὐκ ἐπιθυμοῦσιν εἶναι ἐν ἀναπαύσει καὶ ἀπαλλαγῆναι
τῶν θλίψεων, *καὶ ἐὰν* δίδωται αὐτοῖς παράκλησις ἐν τοῖς
πνευματικοῖς κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν μυστικῶς.

Καὶ ἡ ἀρετὴ οὐκ ἔστιν αὕτη, ἵνα ὅταν φθάσῃ αὐτὴν 60
ἄνθρωπος, αὐτὸς ἀπολειφθῇ τῆς μερίμνης καὶ τοῦ κόπου. Ἀλλὰ
τοῦτό ἐστι τὸ σκῆνωμα τοῦ Πνεύματος, ἵνα αἰεὶ τις ὑποτάσσειν
ἑαυτὸν βιάζεται, *καὶ ἐὰν* ἔστι τρόπος ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα ἐν
ἀναπαύσει. Ὅτι τοῦτο τὸ θέλημα τοῦ Πνεύματος, ἵνα, ἐν οἷς 65
κατοικῇ, μὴ τὴν ὀκνηρίαν ἐθίζει ἑαυτοὺς, μὴ δὲ τὴν ἀνάπαυσιν
ζητεῖν προτρέπεται αὐτοὺς, ἀλλὰ τῇ ἐργασίᾳ καὶ ταῖς περισσοῖς
θλίψεσιν ἐκδοῦναι ἑαυτοὺς· καὶ τὸν ἐξυπνισμὸν διδάσκει
αὐτοὺς καὶ ἐν τοῖς πειρασμοῖς κρατύνει αὐτοὺς καὶ τῇ σοφίᾳ
προσεγγίζει αὐτοὺς. Τοῦτο τὸ θέλημα τοῦ Πνεύματος, ἵνα ἐν
κόποις γένωνται οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοῦ.

Οἱ ἐν ἀναπαύσει διάγοντες, οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ 70
ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ διαβόλου, καθὼς τίς τῶν
ἀγαπώντων τὸν Θεὸν εἶπεν· Ὡμοσα ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν
ἀποθνήσκω. 424

Ἐν τούτῳ ἀφορίζονται οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν λοιπῶν· ἵνα
αὐτοὶ ἐν θλίψεσι ζῶσιν, ὁ δὲ κόσμος ἐν ἀναπαύσει καὶ τρυφῇ
λαμπρύνεται. 75

Adevărații drepti se gândesc pururea că nu sunt vrednici 18
de Dumnezeu și, prin aceasta, sunt puși la încercare dacă sunt
adevărați, dacă se socotesc neînsemnați și nevrednici de grija
Lui. Aceasta o mărturisesc într-ascuns și la arătare, fiind în-
țelepțiți spre aceasta de către Duhul Sfânt, ca să nu treacă cu
vederea grija pentru ei înșiși și *osteneala* lor cât timp se mai
află încă în această viață.

Iar timpul de odihnă Dumnezeu l-a păstrat pentru veacul 55
cel viitor și cei care Îl au locuind în ei pe Domnul tocmai de
aceea nu doresc odihna și izbăvirea de necazuri, chiar dacă li
se dăruiește într-ascuns, din când în când, câte o mângâiere
prin cele duhovnicești. *cf. Mt. 26, 41*

„Virtute“ nu înseamnă ca atunci când omul a ajuns la ea 60
să scape de grijă și de osteneală, ci aceasta este sălășluirea Du-
hului, ca omul să se silească pe sine pururea ca să se supună,
chiar dacă există o modalitate să-și săvârșească lucrarea cu
odihnă. Pentru că aceasta este voia Duhului, pentru ca cei
în care locuiește să nu se obișnuiască cu trândăvia, nici nu-i
îndeamnă să caute odihna, ci să se dedea *ostenelilor* și mai
multor necazuri. Și îi învață trezvia și îi întărește în ispite și îi
apropie pe ei de înțelepciune. Aceasta este voia Duhului, ca
cei care Îl iubesc să se afle în necazuri⁴.

Nu Duhul lui Dumnezeu locuiește în cei care petrec în 70
odihnă, ci duhul diavolului, după cum a spus unul dintre cei
care Îl iubesc pe Dumnezeu: „M-am jurat să mor în fiecare zi.“ *1 Cor. 15, 31*

Fiii lui Dumnezeu se deosebesc de ceilalți prin aceasta: ei 73
viețuiesc în necazuri, iar lumea se veselește în odihnă și des-
fătare.

55-56 ἐτήρησε] *subintell.* ὁ Θεός58 καὶ εἰς] *intell.* εἰ καὶ63 καὶ ἐὰν] *id.*

Οὐκ ἠυδόκησεν ὁ Θεός ἵνα ἀναπαυθῶσιν οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοῦ ἕως οὗ εἰσιν ἐν τῷ σώματι, ἀλλ' ἠθέλησεν ὅσον εἰσιν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, ἵνα γένωνται ἐν θλίψεσιν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν βάρει καὶ ἐν μόχθοις καὶ ἐν ἐνδείᾳ καὶ μονώσει καὶ γυμνώσει καὶ χρεῖα καὶ ὠχρότητι καὶ ἀρρωστία καὶ ἐξουδενώσει καὶ κολαφισμοῖς, 80
ἐν συντριβῇ καρδίας, ἐν σώματι κατακόπῳ, ἐν ἀποταξίᾳ τῶν συγγενῶν, ἐν φρονήματι λυπηρῶ, ἐν παρηλλαγμένη θεωρίᾳ πάσης τῆς κτίσεως, ἐν καθίσματι ἀνομοίῳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν σκηνώματι μοναστικῶ καὶ ἡσυχαστικῶ, μὴ φαινομένῳ τῇ θεωρίᾳ τοῦ κόσμου, ἀπηλλαγμένῳ ἀπὸ παντος πράγματος εὐφραίνοντος ἐνταῦθα. 85

Αὐτοὶ κλαίουσι, καὶ ὁ κόσμος γελᾷ. 425

Αὐτοὶ στυγνάζουσι, καὶ ὁ κόσμος ἰλαρύνεται.

Αὐτοὶ νηστεύουσι, καὶ ὁ κόσμος τρυφᾷ.

Ἐν ἡμέρᾳ μοχθοῦσι καὶ ἐν νυκτὶ εἰς ἀγῶνας ἑαυτοὺς προτρέπονται ἐν στενοχωρίᾳ καὶ κόποις· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐν 90
ἐκουσίοις θλίψεσι, καὶ τινὲς ἐν κόποις τῶν παθῶν αὐτῶν, καὶ ἄλλοι διωκόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἕτεροι ἐν κινδύνοις παθῶν ὑπὸ δαιμόνων καὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐδιώχθησαν, ἕτεροι ἐφρονεύθησαν, ἄλλοι περιῆλθον ἐν μελωταῖς καὶ τοῖς λοιποῖς. 426

Καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐπληρώθη ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ 95
θλίψιν ἔξετε, ἀλλ' ἐν ἐμοὶ χαρήσεσθε.

Πνώσκει ὁ Κύριος ὅτι οὐκ ἔστι δυνατόν τοὺς ἐν ἀναπαύσει τοῦ σώματος ὄντας, ἐμμεῖναι ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, καὶ διατοῦτο ἐκώλυσεν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἡδονῆς αὐτῆς.

Ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὃς ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ὑπερισχύει ὑπὲρ 100
θανάτους τοὺς σωματικούς, αὐτὸς φανερώσει ἡμῖν τὴν ἰσχὴν 427
τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,
ἀμήν.

Dumnezeu nu a binevoit ca cei ce Îl iubesc să se odihneas-
că atâta vreme cât se află în trup, ci a voit ca atâta timp cât se
află în această viață să petreacă în lume având necazuri, gre-
utăți, osteneli, lipsuri, singurătate, golătate, trebuințe, boli,
disprețuire, batjocuri, în zdrobirea inimii, în osteneala trupu-
lui, în depărtarea de rudenii, în *cugetare* tristă, într-o privire
care se îndepărtează de la toată zidirea, într-o locuință care
nu se aseamănă cu cea a oamenilor, într-un sălaș pustnicesc
și isihast, nearătat vederii lumii, izbăvit de orice lucru care
aduce aici veselie.

Ei plâng și lumea râde.

Ei sunt triști, iar lumea se veselește.

Ei postesc, iar lumea se desfată.

Ziua trudesesc și noaptea se îndeamnă pe ei înșiși spre lupte,
în strămtorare și osteneli; unii dintre ei în necazuri de bună-
voie, alții în chinurile patimilor lor, alții prigonți de oameni,
iar alții în primejdiile care vin de la patimi, de la demoni, de
la boli și de la sărăcie. Unii dintre ei au fost prigonți, alții
uciși, alții au umblat în piei de oaie și altele asemenea. *BD 425, 16-18*
cf. Evr. 11, 37

Întru ei s-a împlinit cuvântul Domnului: „În lume neca-
zuri veți avea, dar întru Mine vă veți bucura.“ *In. 16, 33*

Domnul știe că nu e cu puțință ca cei ce se află în odihna
trupului să rămână întru iubirea Lui și, de aceea, i-a împiedi-
cat de la odihnă și de la plăcerea ei.

Hristos, Mântuitorul nostru, a Cărui iubire e mai tare de-
cât moartea, decât focul, decât sabia și decât exilul², să ne
arate tăria iubirii Lui!

Amin.

Λογος NA'

Διὰ ποίας αἰτίας ἀφεῖ ὁ Θεὸς τοὺς πειρασμοὺς
ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν

Ἐκ τῆς ἀγάπης, ἧς ἔδειξαν οἱ ἅγιοι πρὸς τὸν Θεόν, ὑπὲρ ὧν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάσχουσιν, *ὅτε στενοχωρεῖ αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀφίσταται τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπωμένων*, κτᾶται ἡ καρδία αὐτῶν παρηρησίαν τοῦ ἰδεῖν πρὸς αὐτόν ἀπερικαλύπτως καὶ ἐν πεποιοθῆσει αἰτήσασθαι αὐτόν.

Μεγάλη ἐστὶν ἡ δύναμις τῆς εὐχῆς τῆς παρηρησίας· διατοῦτο ἀφεῖ ὁ Θεὸς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ πειρασθῆναι ἐν πάσῃ λύπῃ, καὶ λαβεῖν πάλιν τὴν πείραν καὶ τὴν δοκιμὴν τῆς ἀντιλήψεως αὐτοῦ καὶ ὄσπην πρόνοιαν ἔχει περὶ αὐτῶν, ὅτι ἐν τοῖς κινδύνοις αὐτῶν εὐρίσκεται λυτρωτὴς αὐτῶν· (καὶ) *ὅτι* κτῶνται ἐκ τῶν πειρασμῶν σοφίαν, ἵνα μὴ γένωνται ἰδιῶται καὶ στεροθηθῶσιν ἐκ τῆς γυμνασίας τῶν δύο μερῶν, *ἵνα* κτήσωνται ἐκ τῆς δοκιμῆς τὴν γνῶσιν τῶν ἀπάντων, μήπως καταγελασθῶσιν ὑπὸ τῶν δαμώνων. Ὅτι εἰ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς μόνον ἐγύμναζεν αὐτοὺς, ἦσαν λείποντες τῆς γυμνασίας τῆς ἄλλης καὶ ἐγίνοντο τυφλοὶ ἐν τοῖς πολέμοις.

Καὶ ἐὰν *εἴπωμεν* ὅτι αὐτὸς *γυμνάζει αὐτοὺς* χωρὶς τῆς ἐπιγνώσεως αὐτῶν, λοιπὸν λέγομεν ὅτι θελεῖ αὐτοὺς γενέσθαι

* Aici începe *Cuvântul* 48 în *FR* 10 și *Memra* 61 în *BD*.

2-3 ὅτε ... ἀγαπωμένων] *Syr habet* *ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ*
(*BD* 427, 6-7) = ὅτε ἐν θλίψεσιν εἰσὶ καὶ οὐκ ἀφίουσι τὴν ἀρετὴν, ἣν ἀγαπᾷ ὁ Θεός 10
ὅτι] *intell.* ἵνα 12 ἵνα] *intell.* καὶ οὕτως 16 εἴπωμεν] *Syror habet* *ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ*

Cuvântul 51*

Din ce motive lasă Dumnezeu ispitele asupra
celor care Îl iubesc

Datorită iubirii pe care sfinții o arată față de Dumnezeu prin tot ce suferă pentru numele Lui, atunci când ei se află în necazuri și nu se îndepărtează de virtute¹, lucru pe care Dumnezeu îl iubeste, inima lor dobândește îndrăzneala de a privi spre El fără acoperământ și să ceară de la El cu încredere.

Mare este puterea rugăciunii cu îndrăzneală! De aceea Dumnezeu îi lasă pe sfinții Săi să fie ispitiți în toată întristarea și să primească din nou experiența și cercarea ajutorului Lui, [ca să vadă] cât de mare este purtarea Lui de grijă față de ei și că în primejdiile lor le este izbăvitor, pentru ca din ispite să dobândească cunoștință², ca să nu rămână fără experiență³ și să fie lipsiți [de prilejurile] de exersare în amândouă laturile [a celor bune și a ispitelor], pentru ca din cercare să câștige cunoștința tuturor lucrurilor, ca nu cumva să fie batjocoriți de demoni. Pentru că dacă [Dumnezeu] i-ar fi exersat numai prin cele bune, le-ar fi lipsit exercițiul în cealaltă latură [a ispitelor] și ar fi ajuns orbi în războaie.

Iar dacă cineva ar spune că El îi povățuiește fără exersare și fără propria lor cunoștință, spune [prin aceasta] că El vrea

(*BD* 427, 18) = εἶπη ἄνθρωπος (vox ἄνθρωπος *abest in Syroc*, cf. *S* 24, 105' *V* 125, 100' *V* 124, 221' *V* 562, 125') *dunque vox israhel legi potest* λεγομεν | γυμνάζει αὐτοὺς] *Syr habet* ... *ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ ⲛⲉⲧⲉⲛ ⲉⲛ ⲉⲓⲟⲓ* (*BD* 427, 18-19) = οδηγεί αὐτοὺς χωρὶς γυμνασίας

κατὰ τοὺς βόας καὶ ὄνους καὶ τοὺς μὴ ἔχοντας ἐλευθερίαν ἐν τινι· 428
 διὸ καὶ οὐ γίνεται γεῦσις ἐν τῷ ἀγαθῷ· ὅτε μὴ πειρασθῆ ἑαυτὸν
 ἐν τῇ δοκιμῇ τῶν κακῶν, *ἵνα ὅταν ἀπαντήσῃ αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ, 20
 ἐν γνώσει καὶ ἐλευθερίᾳ χρῆσονται αὐτοῖς ὡς ἰδιοῖς*. Πόσον ἢ
 γνώσις αὕτη ἡδεῖα, ἥτις ἐκ τῆς γυμνασίας προσελήφθη καὶ ἐκ
 τῆς πείρας τῶν ἔργων, καὶ πόσῃν δύναμιν παρέχει τῷ ἐκ πολλῆς
 πείρας αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ εὐρόντι αὐτήν· τούτοις δὲ γνωρίζεται
 τοῖς πεπεισμένοις καὶ γινώσκουσι τὴν συνεργίαν αὐτῆς.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς
 θεϊκῆς δυνάμεως τότε γινώσκουσιν, ὅτε πρῶτον κωλύσει ἐξ αὐτῶν
 τὴν δύναναι αὐτοῦ (ἡνίκα ἦσαν ἐν πειρασμοῖς), καὶ αἰσθηθῶσι τῆς
 ἀσθενείας τῆς φύσεως καὶ τῆς δυσχερείας τῶν πειρασμῶν καὶ τῆς
 30 πονηρίας τοῦ ἔχθρου, καὶ πρὸς ποῖον παλαιστὴν ἔχουσι, καὶ ποῖαν
 φύσιν ἐνδεδυμένοι εἰσὶ, καὶ πῶς εἰσι πεφυλαγμένοι ἐν τῇ δυνάμει
 τῇ θεϊκῇ, καὶ πόσον ἔδραμον, καὶ πόσον ὑψώθησαν ἐν αὐτῇ, καὶ
 ὅτε μακρυνθῆ ἡ δύναμις ἢ θεϊκὴ πῶς ἀσθενοῦσι κατέναντι παντὸς
 πάθους· ἵνα καὶ ἐκ τούτων πάντων ταπεινώσιν κτήσονται καὶ τῷ
 35 Θεῷ προσπελάσωσι καὶ τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ προσδοκήσωσι καὶ
 εἰς τὴν προσευχὴν ὑπομενοῦσι.

Καὶ ταῦτα πάντα πόθεν ἐκτήσαντο, εἰ μὴ ὅτι ἔλαβον πείραν
 τῶν πολλῶν κακῶν, ἐν οἷς ἐξαφεῖ ὁ Θεὸς μεισιτεῦσαι, καθὼς
 φησιν, ἵνα μὴ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ὑπεραίρωμαι,
 40 ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατάν;

Ἀλλὰ καὶ πίστιν βεβαίαν κτᾶται τις ἐκ τῶν πειρασμῶν ἐν τῇ
 429 πείρᾳ τῆς ἀντιλήψεως τῆς θεϊκῆς, ἣς ἔλαβε πείραν πολλῶν· καὶ
 ἐντεῦθεν ἄφοβος γίνεται καὶ θάρσος κτᾶται ἐν τοῖς πειρασμοῖς

20–21 ἵνα...ἰδιοῖς] Syr habet $\sigma\lambda\lambda\alpha\sigma\iota \kappa\alpha\tau\epsilon\sigma\tau\alpha\sigma\iota \tau\alpha \delta\iota\sigma\tau\alpha\sigma\iota \kappa\alpha\tau\epsilon\sigma\tau\alpha\sigma\iota \sigma\alpha\tau\alpha\sigma\iota$
 (BD 428, 2-3) = καὶ ἐν ἐκείνοις ἀπαντήσῃ αὐτὸ (= τὸ ἀγαθόν), ἐν γνώσει καὶ ἐλευθερίᾳ οὐ

ca ei să fie ca boii, ca măgarii și ca cei lipsiți de libertate. De
 aceea, omul nu gustă din bine dacă nu este mai întâi ispitit
 prin încercarea celor rele și binele să îl întâlnească prin acestea
 întru cunoștință și libertate. Altfel, va trăi binele fără cunoș-
 tință și libertate, nu ca pe ceva al lui. Cât de dulce este această
 cunoștință care vine din exercițiu și din cercarea *ostenelilor* și
 câtă putere dăruiește celui care a găsit-o prin multa sa experi-
 ență! Iar acestea sunt cunoscute celor care s-au încredințat și
 cunosc ajutorul care vine din aceasta.

BD 428, 2-3

Dar și slăbiciunea firii și ajutorul puterii dumnezeiești îl cu-
 nosc, mai întâi, atunci când ei se află în ispite, iar El își oprește
 puterea pentru ca ei să simtă slăbiciunea firii, greutatea ispitelor
 și a răutății vrăjmașului și să cunoască cu cine au de luptat și cu
 ce fire sunt îmbrăcați și cum sunt păziți prin puterea dumneze-
 iască și cât au alergat și cât s-au înălțat prin ea. Iar când puterea
 dumnezeiască se îndepărtează, ei cedează⁴ înaintea oricărei pa-
 timi; pentru ca și din toate acestea să dobândească smerenie și
 să călătorească spre Dumnezeu și să aștepte ajutorul Lui și să
 stăruie în rugăciune.

De unde au dobândit toate acestea dacă nu au câștigat ex-
 periență prin multele rele prin care Dumnezeu a consimțit să
 fie prinși, după cum spune Apostolul: „Datu-mi-s-a un ghim-
 pe în trup, un înger al Satanei, ca să nu mă înalț cu măreția
 descoperirilor“?

2 Cor. 12, 7

Dar din ispite omul dobândește și credință sigură prin ex-
 periența ajutorului dumnezeiesc a cărui cercare a avut-o de
 multe ori. Iar de aici, devine fără frică și dobândește curaj în
 ispite datorită exersării pe care a câștigat-o.

δυναστεία εἶχειν χρεῖαν αὐτοῦ ὡς ἰδιοῦ (αΔ - οὐ - *abest in Syroc*, cf. S 24, 105^r V 125, 100^r V
 124, 221^v V 562, 125^v)

cf. Calist și Igna-
tie, *Metoda* 16 i

Παντί ἀνθρώπῳ ὠφελεῖ ὁ πειρασμός· {ἐὰν τὸν Παῦλον
ὠφελεῖ ὁ πειρασμός, πᾶν στόμα φραγήσεται καὶ ὑπόδικος
γενήσεται ὁ κόσμος τῷ Θεῷ}· οἱ ἀγωνισταὶ πειράζονται, ἵνα
προσθήσῃσι τῷ πλούτῳ αὐτῶν, οἱ χαῦνοι, ἵνα ἐκ τῶν βλαπτόντων
αὐτοὺς φυλάξωνται, καὶ οἱ ὑπνώπτοντες, ἵνα εἰς ἐξυπνισμόν
εὐτρεπισθῶσι, καὶ οἱ μακρὰν ὄντες, ἵνα προσεγγίσῃσι τῷ Θεῷ,
καὶ οἱ οἰκεῖοι, ἵνα ἐν παρρησίᾳ εἰσοικισθῶσι.

Πᾶς υἱὸς ἀγύμναστος, οὐδὲ ὁ πλούτος τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ δίδεται αὐτῷ τοῦ δύνασθαι βοηθεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ· καὶ
διατοῦτο πρῶτον πειράζει καὶ βασανίζει ὁ Θεός, καὶ τότε τὸ
χάρισμα δεικνύει. Δόξα ἐκείνῳ τῷ δεσπότη τῷ ἐν φαρμάκοις
στρυφνοῖς τῇ τρυφῇ τῆς ὑγείας προσάγοντι ἡμᾶς.

Οὐκ ἔστιν ὅστις ἐν τῷ καιρῷ τῆς γυμνασίας οὐκ ἄχθεται. Καὶ
οὐκ ἔστι τίς, εἰ μὴ ἔστιν αὐτῷ πικρὸς ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ ποτίζεται τὸν
ἰὸν τῶν πειρασμῶν· χωρὶς τούτων οὐ δυνατόν κτήσασθαι κρᾶσιν
ἰσχυράν, οὐδὲ τὸ ὑπομεῖναι τοῦτο ἡμῶν ἔστι. Πόθεν γὰρ ἔχει τὸ
κεράμιον τὸ ἀπὸ πηλοῦ ὑπομεῖναι τὴν ῥύσιν τοῦ ὕδατος, εἰ μὴ τὸ
πῦρ τὸ θεϊκὸν στερεώσει αὐτό;

Ἐὰν ὑποταγῶμεν αἰτούμενοι ἐν ταπεινώσει μετ' ἐφέσεως
ἀδιαλείπτου ἐν καρτερίᾳ, πάντα
λαμβάνομεν.

Ispita îi este de folos oricărui om. Dacă lui Pavel îi este
de folos ispita, atunci „toată gura va fi închisă și lumea va fi
supusă lui Dumnezeu“. Luptătorii sunt puși la încercare ca să
își sporească bogăția; cei moleșiți, ca să fie păziți de cei care îi
vatămă; cei adormiți, ca să se dezmeticească și să se trezească;
cei depărtați, ca să se apropie de Dumnezeu; casnicii, ca să se
sălășluiască în casă cu îndrăzneală.

Niciunui fiu neexersat nu i se dă bogăția casei tatălui său,
ca să se poată ajuta de ea. De aceea, Dumnezeu mai întâi
ispitește și pedepsește cu dureri și atunci Își arată harul. Slavă
acelui Stăpân care, prin leacuri amare, ne conduce către des-
fătarea de sănătate!

Nu este cineva care, în timpul exersării, să nu sufere. Și nu
este cineva căruia să nu îi fie amară vremea în care este adăpat
cu otrava ispitelor. Fără acestea, nu poate câștiga o constituție
sănătoasă, iar a le răbda nu este de la noi. Pentru că de unde
altundeva are vasul de lut puterea să țină apa dacă nu l-ar fi
întărit focul dumnezeiesc?

Pe toate le primim dacă ne supunem, cerând cu smerenie,
cu dorință neîntrepută și
prin răbdare.

Λογος NB'

Περὶ τοῦ συνιέναι τὸ ἐν ποίῳ μέτρῳ ἴσταται τις
ἐκ τῶν κινουμένων ἐν αὐτῷ λογισμῶν

Ἄνθρωπος, ὅσον ἐστὶν ἐν ἀμελείᾳ, ἐκ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου φοβεῖται· καὶ ὅτε προσεγγίσει τῷ Θεῷ, ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τῆς κρίσεως φοβεῖται· ὅτε δὲ ὀλοτελῶς ἔλθῃ εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ἐν τῇ ἀγάπῃ καταπίνονται οἱ δύο αὐτῶν.

Πῶς δὲ τοῦτο; Ὅτε ἐν τῇ γνώσει καὶ τῇ πολιτείᾳ τοῦ σώματος 5
ἴσταται τις, ἐκ τοῦ θανάτου πτοεῖται· καὶ ὅτε ἐν τῇ γνώσει τῇ 430
ψυχικῇ καὶ τῇ πολιτείᾳ τῇ ἀγαθῇ γένηται, ἐν τῇ μνήμῃ τῆς
κρίσεως τῆς μελλούσης κινεῖται ἢ διάνοια αὐτοῦ ἐν πάσῃ ὥρᾳ.
Διότι ἐν αὐτῇ τῇ φύσει ὀρθῶς ἴσταται, καὶ ἐν τῇ τάξει τῇ ψυχικῇ
κινεῖται καὶ ἀναστρεφεται ἐν τῇ γνώσει αὐτοῦ καὶ τῇ πολιτείᾳ 10
αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν πλησιασμὸν τοῦ Θεοῦ καλῶς καθίσταται.

cf. 1. 3, 330-331 Ὅτε δὲ φθάσῃ τὴν γνῶσιν ἐκείνην τῆς ἀληθείας ἐν τῇ κινήσει τῆς
αἰσθήσεως τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ *ἐν τῇ στερεώσει* τῆς
ἐλπίδος τῶν μελλόντων, ἐν τῇ ἀγάπῃ καταπίνεται.

Ἐκεῖνος ὁ σωματικός, καθ' ὁμοιότητα τοῦ ζώου, φοβούμενος 15
τὴν θυσίαν, ὁ λογικός δὲ ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ φοβεῖται· ὁ δὲ
γενόμενος υἱὸς εἰς τὴν ἀγάπην καλλωπίζεται, καὶ οὐχὶ τῇ ῥάβδῳ
τῇ πτοούσῃ παιδαγωγεῖται. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς μου τῷ
Κυρίῳ δουλεύσωμεν. Ὁ φθάσας τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, οὐκέτι πάλιν
ἐπιθυμεῖ διαμεῖναι ἐν ταῦθα· ἡ ἀγάπη γὰρ καταργεῖ τὸν φόβον. 20

* Aici începe *Cuvântul* 38 în *FR* 10 și *Memra* 62 în *BD*.

Cuvântul 52*

Despre înțelegerea măsurii la care se află cineva
din gândurile care se mișcă în el

În măsura în care omul trăiește în nepăsare¹, se teme de
ceasul morții. Iar când se apropie de Dumnezeu, se teme de
întâlnirea cu Judecata. Dar când a înaintat pe deplin, amân-
două [fricile] sunt înghițite de iubire.

Dar cum se întâmplă aceasta? Când cineva se află într-o
cunoștința și *viețuirea* trupului², se teme de moarte. Când se
află în cunoștința sufletească și în *viețuirea* cea bună, *cugetul*
lui se mișcă în tot ceasul în amintirea judecății viitoare. De-
oarece stă drept în firea însăși și se mișcă în treapta sufletească
și viețuieste în cunoștința și viețuirea [propriei acestei trepte]
și stă în apropierea lui Dumnezeu, fiindu-i bine. Dar când
ajunge la acea cunoștință a adevărului prin *mișcarea* stârnită
de *simțirea* tainelor lui Dumnezeu și se întărește în nădejdea 15
celor viitoare, este înghițit în iubire. *BD* 430, 5-6

13 ἐν...στερεώσει] *Syr habet* ~~στέρεωσι~~ (*BD* 430, 6) = γίνῃ στερεός
Omul trupesc se teme de junghiere, ca animalul; cel cu-
vântător se teme de judecata lui Dumnezeu; iar cel care a
ajuns fiu se înfrumusețează prin iubire și nu mai este povățuit
cu toiagul care înfricoșează. „Iar eu și casa tatălui meu vom
sluji Domnului“. Cel ce a ajuns la iubirea lui Dumnezeu nu
mai dorește să rămână aici, pentru că „iubirea alungă frica“. *1 In.* 4, 18

13 ἐν...στερεώσει] *Syr habet* ~~στέρεωσι~~ (*BD* 430, 6) = γίνῃ στερεός

Ἀγαπητοί, διότι *γέγονα μωρός*, οὐχ' ὑπομένω φυλάξει τὸ μυστήριον ἐν σιωπῇ, ἀλλὰ γίνομαι μωρός διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν μου, διότι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη ἡ ἀληθινή, ὅτι οὐ δύναται ὑπομείναι ἐν τινι μυστηρίῳ ἐκ τῶν ἀγαπητῶν αὐτῆς.

Πολλάκις, ὅτε ἔγραφα ταῦτα, ὑπελείποντο οἱ δάκτυλοί μου ἐπὶ τὸν χάρτην, καὶ οὐχ' ὑπέφερον κατέναντι τῆς ἡδονῆς τῆς ἐμπιπτούσης ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰς αἰσθήσεις κατασιγαζούσης. Ὅμως μακάριος ὁς ἐν τῷ Θεῷ ἡ ἀδολεσχία αὐτοῦ αἶε καὶ ἑαυτὸν ἐκ πάντων τῶν κοσμικῶν κατέσχε καὶ πρὸς αὐτὸν μόνον γέγονεν ἐν τῇ ὁμίλῳ τῆς γνώσεως αὐτοῦ· καὶ εἰάν μακροθυμήσῃ, οὐ βραδύνει πολλὰ ἕως ἂν ἴδῃ καρπούς.

Ἡ χαρὰ ἡ ἐν Θεῷ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς· καὶ ὁ εὐρὼν αὐτὴν οὐ μόνον εἰς τὰ πάθη οὐ περιβλέπεται, ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπιστρέφεται, οὐδὲ αἰσθήσεις αὐτῷ ἕτερα γενήσεται ἐκεῖθεν, εἰάν ἐξ ἀληθείας ἄξιος γέγονεν ταύτης.

Ἡ ἀγάπη, γλυκυτέρα τῆς ζωῆς, καὶ γλυκυτέρα ἡ συνεισὶς ἡ κατὰ Θεόν, ἐξ ἧς ἡ ἀγάπη τίκτεται, *ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον*.

Τῇ ἀγάπῃ οὐκ ἔστιν αὐτῇ λύπη δέξασθαι ὑπὲρ τῶν ἀγαπῶντων αὐτὴν μέγαν θάνατον.

Ἡ ἀγάπη γέννημά ἐστι τῆς γνώσεως, καὶ ἡ γνώσις γέννημά ἐστὶ τῆς ὑγείας τῆς ψυχῆς.

Ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς ἔστι δύναμις, ἥτις ἐκ τῆς ὑπομονῆς τῆς μακροῦς γέγονεν.

Ἐρώτησις· Καὶ τί ἐστὶν ἡ γνώσις;

Ἀπόκρισις· Αἴσθησις τῆς ζωῆς τῆς ἀθανάτου.

Ἐρώτησις· Καὶ τί ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡ ἀθάνατος;

Ἀπόκρισις· Αἴσθησις ἐν Θεῷ· Ἡ γνώσις ἡ κατὰ Θεόν, βασιλεὺς ἐστὶ πασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ ἡ καρδιά ἡ δεχομένη αὐτήν, πᾶσα γλυκύτης ἡ ἐν τῇ γῆ ἔστιν αὐτῇ περισσῇ, ὅτι τῇ γλυκύτητι τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἐστὶν ὅμοιον αὐτῆς.

Iubiților, pentru că m-am făcut nebun, nu mai rabd să păzesc taina în tăcere, ci mă fac nebun pentru folosul fraților mei, fiindcă aceasta este iubirea adevărată, că nu mai poate să păstreze ceva în taină față de cei pe care îi iubește.

cf. 2 Cor. 12, 11

Adeseori, când am scris acestea, degetele mi se opreau pe hârtie și nu mai puteam suporta plăcerea care îmi cădea în inimă și care făcea simțurile să tacă. Dar fericit este cel a cărui îndeletnicire este pururea întru Dumnezeu și care s-a oprit pe sine de la toate cele lumești și numai către El se îndreaptă, prin comuniunea cunoașterii Lui³. Iar dacă va avea îndelungă răbdare, nu va dura mult până ce va vedea roadele.

Bucuria cea întru Dumnezeu este mai puternică decât viața de aici și cel ce o găsește nu numai că nu privește către patimi, dar nu se mai întoarce nici către viața sa și nici nu va mai avea vreo altă *simțire* venită din ea, dacă s-a făcut cu adevărat vrednic de această bucurie.

Iubirea este mai dulce decât viața, iar înțelesul lui Dumnezeu, din care se naște iubirea, devine mai dulce⁴ decât miera și fagurul.

BD 431, 5

cf. Pilde 16, 24

Iubirea nu se întristează să primească o moarte înfricoșătoare pentru cei pe care îi iubește.

Iubirea este vlăstarul cunoștinței, iar cunoștința este vlăstarul sănătății sufletului.

Sănătatea sufletului este o putere care se naște din îndelunga răbdare.

Întrebare: Ce este cunoștința?

Răspuns: *Simțirea* vieții fără de moarte.

Întrebare: Și ce este viața fără de moarte?

Răspuns: *Simțirea* cea întru Dumnezeu. Cunoștința cea după Dumnezeu este împărăteasa tuturor dorințelor, iar pentru inima

“Κύριε πληρωσον τὴν καρδίαν μου ζωῆς αἰωνίου“. Ζωὴ αἰώνιος ἐστὶ παράκλησις ἐν Θεῷ, καὶ ὁ εὐρών παράκλησιν ἐν Θεῷ, ἢ παράκλησις τοῦ κόσμου αὐτῷ περισσή.

Ἐρώτησις· Πόθεν αἰσθάνεται ἄνθρωπος ὅτι ἐδεξατο σοφίαν ἐκ τοῦ Πνεύματος;

Ἀπόκρισις· Ἐξ ἐκείνης τῆς γνώσεως τῆς διδασκούσης αὐτὸν τοὺς τρόπους τῆς ταπεινώσεως ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν αὐτοῦ, καὶ ἀποκαλύπτεται αὐτῷ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ πῶς αὕτη ἢ ταπεινώσις δεχθήσεται.

Ἐρώτησις· Πόθεν αἰσθάνεται τις ὅτι ἔφθασε τὴν ταπεινώσει;

Ἀπόκρισις· Ἐξ ὧν ἀηδίζεται ἄρεσθῆναι τῷ κόσμῳ ἐν ἀναστροφῇ αὐτοῦ ἢ τῷ λόγῳ, καὶ μισητὴ ἐστὶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἢ δόξα τοῦ κόσμου τούτου.

Ἐρώτησις· Τί εἰσι τὰ πάθη;

Ἀπόκρισις· Προσβολαὶ εἰσιν, αἵτινες ἐν τοῖς πράγμασι (καὶ ταῖς γενεαῖς) τοῦ κόσμου τούτου ἐτέθησαν, κινουσαι τὸ σῶμα πρὸς τὴν χρείαν αὐτοῦ τὴν ἀναγκαστικὴν, καὶ οὐ παύονται προσβάλλουσαι, ὅσον ἐστὶν ὁ κόσμος οὗτος. Ἄνθρωπος δὲ ἀξιωθείς τῆς *χάριτος* τῆς θείας, καὶ γευσάμενος καὶ αἰσθηθεὶς τινὸς ὑπερέχοντος τούτων, οὐκ εἰσέρχονται αἱ προσβολαὶ αὐταὶ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ τῶν προσβολῶν κατεκράτησεν ἐπιθυμίᾳ ἄλλῃ, κρείττων αὐτῶν· καὶ οὐ προσεγγίζουσιν αἱ προσβολαὶ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν νικτούμενα τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἴστανται ἔξω ἀργαί· οὐχὶ ὅτι προσβολαὶ τῶν παθῶν οὐκ εἰσιν, ἀλλ' ἡ καρδία ἢ δεχομένη αὐτὰς νεκρά ἐστὶν αὐταῖς καὶ ζῆ ἐν τινι ἄλλῳ· οὐχὶ ὅτι ἔληξεν ἐκ τῆς φυλακῆς τῆς διακρίσεως καὶ τῶν ἔργων, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ὄχλησις τινός, ὅτι ἐκορέσθη ἢ συνείδησις αὐτοῦ ἀπὸ τρυφῆς ἄλλου τινός.

69 χάριτος] Syr habet ܚܪܝܬܐ (BD 432, 6) = διανοίας (cf. νοὺν Κυρίου, 1 Cor. 2, 16)

care o primește toată dulceața de pe pământ este de prisos, pentru că nimic nu este asemenea dulceții cunoștinței lui Dumnezeu.

„Doamne, umple inima mea de viață veșnică“. Viața veșnică este mângâierea cea întru Dumnezeu, iar celui care găsește mângâierea cea întru Dumnezeu mângâierea lumii îi este de prisos.

Întrebare: De unde simte omul că a primit înțelepciunea Duhului?

Răspuns: Din acea că Duhul îl învață întru ascunsul său și în simțurile lui felurile smereniei și îi descoperă în partea sa înțelegătoare felul în care este primită această smerenie. BD 431, 19

Întrebare: De unde simte cineva că a ajuns la smerenie?

Răspuns: Din aceea că se scârbește să îi fie pe plac lumii prin purtarea sau prin vorbirea sa, iar slava acestei lumi este urâtă în ochii lui.

Întrebare: Ce sunt patimile?

Răspuns: Sunt momeli așezate în lucrurile acestei lumi, care mișcă ce e de neapărată trebuință trupului și nu încează să momească până ce există lumea aceasta⁵. Dar aceste momeli nu intră în inima omului care s-a învrednicit de o parte înțelegătoare dumnezeiască și care a gustat și a simțit ceva mai presus de acestea, pentru că în locul [în care se aflau] momelile s-a întărit o altă dorire, mai mare decât ele; iar momelile și cele născute din ele nu se mai apropie de inima lui, ci stau nelucrătoare afară. Nu că nu mai există momeli ale patimilor, ci inima care le primește este moartă pentru ele și trăiește în altceva; nu spun că s-a oprit din lucrarea trezviei și din osteneala discernământului⁶, ci că în cugetul său nu mai există vreo luptă⁷, întrucât conștiința lui s-a îndestulat din desfătarea cu altceva. BD 432, 4-5
cf. 1 Cor. 2, 16

Καρδιά ἡ δεξαμένη αἴσθησιν τινῶν τῶν πνευματικῶν ἐν ἀκριβείᾳ καὶ *τῆς θεωρίας* τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἐν τοιοῦτῳ τρόπῳ γίνεται ἡ συνειδήσις ἐν τῇ μνήμῃ τῶν παθῶν· ὡσπερ ἄνθρωπος κεκορεσμένος τροφῆς τιμίας, καὶ παρακειμένης ἄλλης τροφῆς, οὐ τοιαύτης, οὐ προσέχει αὐτῇ οὔτε ἐπιθυμεί αὐτῆς, ἀλλὰ βδελύττεται αὐτήν, οὐ μόνον διὰ τὸ βδελυρὸν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν κόρον, οὐχὶ ὡσπερ ὁ σκορπίσας τὸ μέρος αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμήσας τῶν κερατίων, διὰ τὸ προφθάσαι σκορπίσαι τὸν πατρικὸν πλοῦτον ὃν εἶχε.

Καὶ πάλιν οὐκ ἔστιν ὁ ἐμπιστευθεὶς θησαυρὸν καὶ καθεύδων. Ἐὰν φυλάξωμεν τὸν νόμον τῆς νήψεως καὶ τὸ ἔργον τῆς διακρίσεως ἐν γνώσει, ἐξ ὧν καρποῦται ἡ ζωὴ, παντελῶς ὁ ἀγὼν τῶν προσβολῶν τῶν παθῶν τῇ διανοίᾳ οὐ προσεγγίζει· καὶ οὐχὶ ὅτι ἀπὸ ἀγῶνος κωλύονται εἰσελεθῆν ἐν τῇ καρδίᾳ αἱ προσβολαί, ἀλλ' ὁ κόρος τῆς *συνειδήσεως καὶ ψυχῆς* πληρωθείσης τῆς γνώσεως, καὶ *τῆς ἐπιθυμίας* τῶν θεωριῶν τῶν θαυμασιῶν τῶν εὐρισκομένων ἐν αὐτῇ, ταῦτα ἐκώλυσαν τὰς προσβολὰς προσεγγίσει αὐτῇ, οὐχὶ ὅτι ἐχωρίσθη ἐκ τῆς φυλακῆς, καθὼς εἶπον, καὶ τῶν ἔργων τῆς διακρίσεως, ἅπερ φυλάττουσι τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ φῶς τὸ ψυχικόν, ἀλλ' οὐκ ἔχει ἀγῶνα ἢ διάνοια διὰ τὰς αἰτίας ἃς προείπομεν.

Τὸ βρῶμα γὰρ τῶν πτωχῶν τοῖς πλουσιοῖς βδελυκτόν ἐστιν, ὁμοίως καὶ τὸ βρῶμα τῶν ἀρρώστων τοῖς ὑγιαίνουσιν. Ἄλλ' ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ὑγεία ἐκ τῆς νήψεως καὶ τῆς ἐπιμελείας συνίστανται. Ὅσον γὰρ ζῆ τις, χρῆζει τῆς νήψεως καὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ τοῦ ἐξυπνισμοῦ τοῦ φυλάξαι τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ· ἐὰν δὲ τὸν ὄρον αὐτοῦ καταλειψη, νοσήσει ἔχει καὶ κλαπῆναι. Καὶ οὐχὶ ἕως τοῦ ἰδεῖν τὸν καρπὸν δεόν ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ἕως τῆς *ἐξόδου δεόν ἀγωνίζεσθαι*· πολλάκις ὅτε λιπανθῇ ὁ καρπὸς, καταβάλλει αὐτὸν χάλαζα ἐξαίφνης.

81 τῆς θεωρίας] Syroc habet ܠܘܟܘܠܐ (S 24, 107' V125, 102' V124, 223' V532, 127') = διὰ

Inima care a primit *simțirea* unor lucruri duhovnicești și *contemplarea* cu precizie a veacului viitor își aduce aminte în conștiința sa de patimi la fel ca un om îndestulat cu o mâncare aleasă, care nu se mai uită la o altă mâncare proastă pusă înainte, nici nu o dorește, ci se scârbește de ea, nu numai pentru că este dezgustătoare, ci și pentru că este sătul. Nu este ca cel ce a risipit partea lui [de avere] și a dorit să se sature din roșcove, după ce și-a risipit averea pârintească pe care o avea.

cf. Lc. 15, 11

Și iarăși, nimeni căruia i s-a încredințat o comoară nu doarme. Dacă păzim legea trezviei și *osteneala* discernământului întru cunoștință, din care rodește viața, atunci lupta momelilor⁸ patimilor nu se apropie de *cuget*. Dar nu lupta împiedică momelile să intre în inimă, ci săturarea conștiinței sufletești umplute de cunoștință și dorința vederilor uimitoare care se găesc în ea. După cum am spus, nu trebuie să ne despărțim de trezvie și de *osteneala* discernământului, care păzesc cunoștința adevărului și lumina sufletească, ci [spun] că *cugetul* nu are o luptă, din motivele pe care le-am amintit mai înainte.

BD 434, 6-9

Fiindcă mâncarea săracilor este dezgustătoare pentru cei bogați, după cum este și mâncarea bolnavilor pentru cei sănătoși. Dar bogăția și sănătatea sunt alcătuite din trezvie și din purtarea de grijă. Fiindcă atâta vreme cât cineva trăiește are nevoie de trezvie și de purtarea de grijă ca să-și păzească comoara. Dar dacă își va părăsi rânduiala, se va îmbolnăvi și se va rătați. Și trebuie să lucreze nu numai până ce va vedea rodul, ci până la adunarea lui, iar adunare numesc mormântul. Fiindcă adeseori rodul a fost nimicit, fiind doborât pe neașteptate de grindină.

την θεωρίαν, Syroc autem habet ܠܘܟܘܠܐ (BD 433, 6) = τὴν θεωρίαν 93 συνειδήσεως... ψυχῆς] Syr habet ܠܘܟܘܠܐ ܠܘܟܘܠܐ (BD 434, 3-4) = ψυχικῆς συνειδήσεως 94 τῆς ἐπιθυμίας] Syr habet ܠܘܟܘܠܐ (BD 434, 5) = ἡ ἐπιθυμία 106 ἐξόδου... ἀγωνίζεσθαι] Syr habet ܠܘܟܘܠܐ ܠܘܟܘܠܐ ܠܘܟܘܠܐ ܠܘܟܘܠܐ ܠܘܟܘܠܐ (BD 435, 2-3) (ἕως τῆς συλλογῆς αὐτοῦ· τὴν συλλογὴν λεγῶ, ἕως τοῦ ταφου

Ὁ μισγόμενος ἐν πράγμασι καὶ λύων ἑαυτὸν εἰς ὀμιλίας, οὐκέτι πιστεύεται ἡ ὑγεια αὐτοῦ προσμεῖναι αὐτῷ.

Ὅταν προσεύχη, ταύτην τὴν προσευχὴν εἰπέ· “Κύριε, ἀξιῶσόν με νεκρωθῆναι τῇ συνομιλίᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου ἐν ἀληθείᾳ“, καὶ *γίνῃ ὁ,τι* πᾶσαν δέησιν συνήγαγες. Καὶ ἀγώνισαι τὸ ἔργον πληρῶσαι τοῦτο ἐν σοί· καὶ ἐὰν τὸ ἔργον ἀκολουθήσῃ τῇ εὐχῇ, ἀληθῶς ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἔστηκας.

Νέκρωσις τοῦ κόσμου ἐστὶν οὐχὶ τὸ ἀποστῆναι τῆς κοινωνίας τῆς ὀμιλίας τῶν πραγμάτων αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπιθυμῆσαι τῶν ἀγαθῶν τούτου τοῦ κόσμου ἐν τῇ ὀμιλίᾳ τῆς διανοίας αὐτοῦ.

Ἐὰν ἐν τῇ μελέτῃ τῇ ἀγαθῇ ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς, αἰσχυνοῦμεθα ἐκ τῶν παθῶν, ὅταν ἀπαντήσωμεν αὐτοῖς –καὶ γινώσκουσι ταῦτα οἱ κτησάμενοι πείραν ἐν ἑαυτοῖς–, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν αἰτίων τῶν παθῶν αἰσχυνοῦσθαι ἔχομεν προσεγγίσει αὐτά.

Ὅταν εἰς ἔργον τινὸς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐπιθυμῆς ἀκολουθήσῃ, δὸς κατὰ τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τὸν ὄρον τοῦ θανάτου, καὶ οὕτως ἐν *τῷ πράγματι* εἰς τὸν βαθμὸν τῆς μαρτυρίας ἀξιωθήσῃ εἰς ἕκαστον πάθος καὶ βλάβην τινὰ τῶν ἀπαντῶντων σε ἔσωθεν ἐκείνου τοῦ ὄρου, ἐὰν ἕως τελους ὑπομείνης ἐν αὐτῷ καὶ μὴ χανωθῆς.

Ἡ μελέτη τοῦ ἀσθενοῦς λογισμοῦ ἀσθενεῖν ποιεῖ τὴν ἰσχὺν τῆς ὑπομονῆς· ἡ δὲ διάνοια ἡ στερεὰ καὶ τὴν δύναμιν, ἣν οὐκ ἔχει ἡ φύσις, παρέχει τῷ ἀκολουθοῦντι τῇ μελέτῃ αὐτῆς.

“Κύριε, ἀξιῶσόν με μισῆσαι τὴν ζωὴν μου διὰ τὴν ζωὴν τὴν ἐν σοί“.

Ἡ πολιτεία τοῦ κόσμου τούτου ὁμοία ἐστὶ τοῖς σχεδιάζουσι τὰ γράμματα τῶν ἐν σχεδίοις ἀκμὴν ὑπαρχόντων, καὶ ὅτε θελεῖ τις καὶ ἐπιθυμεῖ, προστιθεῖ ἐν αὐτοῖς καὶ ὑφείλει καὶ ποιεῖ ἐναλλαγὴν ἐν τοῖς γράμμασιν. Ἡ πολιτεία δὲ τῶν μελλόντων, ὁμοία ἐστὶ

113 γίνῃ ὁ,τι] Syr habet (BD 435, 12) = ενταῦθα

Cel ce se amestecă în treburi și își dă drumul în convorbiri să nu mai creadă că sănătatea sa va rămâne cu el.

Când te rogi, spune această rugăciune: „Doamne, învrednicește-mă să mă fac mort cu adevărat pentru convorbirea veacului acestuia“, și restrânge la aceasta toată cererea. Luptă-te să împlinești această lucrare în tine, iar dacă lucrarea va urma rugăciunii, atunci cu adevărat stai în libertatea lui Hristos.

BD 435, 12

cf. Gal. 5, 1

Moartea față de lume nu este doar îndepărtarea de indeletnicirea cu lucrurile ei, ci și a nu dori nimic din bunurile acestei lumi în preocupările părții sale înțelegătoare.

Dacă ne obișnuim cu *meditarea* cea bună, ne vom rușina de patimi⁹ când ne vom întâlni cu ele – iar aceasta o știi cei care au dobândit experiența în ei înșiși –, dar ne vom rușina și de cauzele patimilor, când ne apropiem de ele.

Când dorești să faci un lucru pentru iubirea de Dumnezeu, pune moartea ca hotar dorinței pentru împlinirea lui și, așa, te vei învrednici să urci prin această faptă la treapta mărturisirii prin fiecare suferință și vătămare care te vor întâmpina dinlăuntrul aceluși hotar, dacă rabzi înlăuntrul lui până la sfârșit și nu te moleșești.

Meditarea la un gând bolnav¹⁰ îmbolnăvește puterea răbdării. Iar *cugetul* statornic dăruiește celui care urmează *meditației* sale puterea pe care firea nu o are.

„Doamne, învrednicește-mă să urăsc viața mea pentru viața cea întru Tine!“

Viețuirea acestei lumi este asemenea celor care copiază cărțile când pagina este încă albă și scriu literele, iar când cineva vrea și dorește poate adăuga, șterge sau schimba literele. În schimb, *viețuirea* viitoare este asemenea manuscriselor scrise

BD 436, 8-9

125 τῷ πράγματι] Syr habet (BD 436, 2) = τούτῃ τῇ πράξει

τοῖς χειρογράφοις τοῖς γραφεῖσιν ἐν σωματίοις καθαροῖς καὶ
σφραγισθεῖσιν ἐν τῇ σφραγίδι τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ ἔστιν ἐν
αὐτοῖς προσθήκη οὐδὲ ἔλλειψις. Ὅσον οὖν ἔσμεν ἐν μέσῳ τῆς
ἄλλοιωσεως, προσεχωμεν ἑαυτοῖς, καὶ ἡνίκα ἐξουσιάζωμεν
εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς ζωῆς ἡμῶν, *ὅπερ ἐν ταῖς χερσὶν
ἡμῶν γεγραφήκαμεν*, ἀγωνισώμεθα καὶ ποιήσωμεν ἐν αὐτῷ
προσθήκην ἐν πολιτείᾳ ἀγαθῇ, καὶ ἀπαλείψωμεν ἐξ αὐτοῦ τὰ
ἐλαττώματα τῆς πρώτης πολιτείας· ὅσον γὰρ ἔσμεν ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ, οὐ τιθεὶ ὁ Θεὸς τὴν σφραγίδα, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῶν
οὐδὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, ἕως τῆς ὥρας τῆς ἐξόδου, ἐν ἧ τελειοῦται τὸ
ἔργον τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀποδημίαν. Καὶ
πρέπει ἡμῖν ποιῆσαι, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Ἐφραίμ «*ὁμοία ἐστὶν
ἡ ψυχὴ* ἡμῶν πλοίῳ ἐτοίμῳ μὴ γινώσκοντι πότε ἐξερχεται αὐτῷ
ὁ ἄνεμος, καὶ στρατῷ μὴ γινώσκοντι πότε σαλπίζει σάλπιγξ»·
καὶ ἐὰν ταῦτ' αὖ φησι διὰ τὴν *διαφορὰν* τὴν μικρὰν οὕτως, καὶ
ἴσως πάλιν στρέφονται, πόσον δέον ἡμᾶς ἄρα εὐτρεπίζεσθαι καὶ
προπαρασκευάζεσθαι πρὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῆς ἀποτόμου,
καὶ γεφύρας καὶ θύρας τοῦ καινοῦ αἰῶνος.

Δὴ ἡμῖν ὁ Χριστὸς ὁ μεσίτης τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐτοιμασίαν
ἐπερείδεται ἐκείνῃ τῇ ἀποφάσει τῆς προσδοκίας, ὁ ἔχων τὴν
δόξαν καὶ τὴν προσκύνησιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν εἰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

142-143 ὅπερ...γεγραφήκαμεν] *Syr habet* ܩܪܝܬܐ ܕܥܡ ܩܪܝܬܐ (BD 436, 15) = καὶ ἐν ταῖς
χερσὶν ἡμῶν ἐστὶ τὸ χειρόγραφον ἡμῶν 149-150 ὁμοία...ψυχῇ] *Syr habet* ... ܩܪܝܬܐ ܕܥܡ
ܩܪܝܬܐ (BD 437, 3) = ὁμοίαν τὴν ψυχῇ

pe pergamente curate și pecetluite cu pecetea împăratului, și
în ele nu se poate adăuga, nici șterge ceva. Prin urmare, câtă
vreme ne aflăm în mijlocul schimbării, să luăm aminte la noi
înșine și, câtă vreme avem stăpânire peste manuscrisul vieții
noastre – iar manuscrisul nostru este în mâinile noastre – să
ne luptăm și să facem în el schimbarea prin *viețuirea* cea bună
și să ștergem din el greșelile primei *viețuiri*, lipsite de libertate¹⁶.
Fiindcă atâta vreme cât ne aflăm în această lume, Dumnezeu
nu pune pecetea nici pe cele bune ale noastre, nici pe cele rele,
până în ceasul ieșirii, când se desăvârșește fapta locului
nostru și plecăm în călătorie. Trebuie să facem după cum a
spus Sfântul Efrem: „Sufletul nostru să fie asemenea unei corăbii
pregătite, care nu știe când va bate vântul [prielnic], și aseme-
nea unei oștiri care nu știe când va suna trâmbița.“ Iar dacă
aceasta o spune pentru o plecare de scurtă durată, din care
poate că iarăși se întorc, atunci cu atât mai mult noi trebuie să
ne punem în ordine și să fim pregătiți mai înainte de acea mare
zi, venită năprasnic, a podului și a porții către veacul cel nou!

Să ne dea Hristos, mijlocitorul vieții noastre, o pregătire
sprijinită pe acea hotărâre așteptată. A Căruia fie slava și
închinăciunea și mulțumirea
în vecii vecilor.
Amin.

151-152 διαφοραν] *intell.* ἀπουσίαν 155-156 ἐτοιμασίαν...ἀποφάσει] *Syroc habet*
ܩܪܝܬܐ ܕܥܡ ܩܪܝܬܐ ܕܥܡ ܩܪܝܬܐ (S 24, 109° V 125, 103° V 124, 225° V 562, 129°) = φθάσαι
ἐκείνην τὴν ἀπότομον κρίσιν.

Λογος ΝΓ

Διατί οί ἄνθρωποι οί ψυχικοί ἐν τῇ γνώσει περιβλέπουσιν
εἰς τινα πνευματικά κατὰ τὴν παχύτητα τῶν σωμάτων,
καὶ πῶς δύναται ἡ διάνοια ὑψωθῆναι ἐκ ταύτης, καὶ τί ἐστὶν ἡ
αἰτία τοῦ μὴ ἐλευθερωθῆναι ἐξ αὐτῆς, καὶ ποτε
καὶ ἐν ποίῳ τρόπῳ δυνατόν ἐμμεῖναι τὴν διάνοιαν ἄνευ
φαντασίας ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς λιτῆς

Εὐλογημένη ἡ τιμὴ τοῦ Κυρίου τοῦ ἀνοίγοντος θύραν ἔμπροσθεν
ἡμῶν, ἵνα μὴ σχωμέν αιτήσιν, εἰ μὴ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιθυμίαν· οὕτως
γὰρ καταλιμπάνομεν πάντα, καὶ εἰς τὴν καταδίωξιν αὐτοῦ μόνον 438
ἐξέρχεται ἡ διάνοια, μὴ ἔχουσα τινὰ μέριμναν κωλύουσαν αὐτὴν
κατέναντι ἐκείνης τῆς θεωρίας τοῦ Κυρίου. 5

Ὅσον γὰρ ἀφεῖ ἡ διάνοια, ἀγαπητοί, τὴν μέριμναν τούτων
τῶν ὁρατῶν καὶ φροντίζει ἐν τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων, κατὰ
τὸ μέτρον τῆς ὑψώσεως αὐτῆς ἐκ τῆς μερίμνης τοῦ σώματος
καὶ τῆς μελέτης αὐτῆς ἐν ἐκείνῃ, κατὰ τοσοῦτον λεπτύνεται
καὶ γίνεται διαυγῆς ἐν τῇ εὐχῇ. Καὶ καθόσον ἐλευθεροῦται 10
τὸ σῶμα ἐκ τῶν δεσμῶν τῶν πραγμάτων, οὕτως ἐλευθεροῦται ἡ
διάνοια· καὶ καθόσον ἡ διάνοια ἐλευθεροῦται ἐκ τῶν δεσμῶν
τῶν φροντίδων, κατὰ τοσοῦτον τηλαυγῆς γίνεται· καὶ καθόσον
τηλαυγῆς γίνεται, λεπτύνεται· καὶ καθόσον λεπτύνεται, [καὶ]
ὑψοῦται ἐκ τῶν νοημάτων τοῦ αἰῶνος τούτου, τοῦ βαστάζοντος 15
τούς τρόπους τῆς παχύτητος, καὶ τότε γινώσκει ἡ διάνοια
θεωρεῖν ἐν Θεῷ κατ' αὐτὸν καὶ οὐ καθὼς ἡμεῖς.

* Aici începe *Cuvântul* 35 în *FR* 10 și *Memra* 63 în *BD*.

Cuvântul 53*

*De ce oamenii sufletești le cercetează prin rațiune pe cele
duhovnicești, potrivit cu grosimea trupului; și în ce fel poate
cugetul să se înalțe din aceasta; care este cauza neputinței
de a se elibera din ea și când și în ce fel poate cugetul
să rămână neîntipărit de vreo formă în răstimpul
rugăciunii de cerere*

Binecuvântată este măreția Celui care a deschis înaintea *BD 437, 18*
noastră ușa, ca să nu mai avem vreo altă cerere decât dorința
după El¹. Pentru că astfel le părăsim pe toate și *cugetul* iese
numai în urmărirea Lui, neavând altă grijă care să îl împiedice
de la vederea Domnului.

Pentru că, în măsura în care *cugetul* părăsește, iubitorilor,
grija acestor lucruri văzute și se îngrijește cu nădejde de cele
viitoare, potrivit cu măsura înălțării lui din grija trupului și
din îndeletnicirea sa cu aceea, pe atât se subțiază și devine
limpede la rugăciune. Și pe cât se eliberează trupul de legă-
turile cu lucrurile, pe atât se eliberează și *cugetul*; și pe cât se
eliberează *cugetul* de legătura grijilor, pe atât el se limpezește;
și pe cât se limpezește, se subțiază; și pe cât se subțiază, se înal-
ță de la *mișcările* acestei lumi care poartă întipărirea materiei.
Iar atunci *cugetul* știe să privească la Dumnezeu potrivit cu
El, și nu ca noi.

16 τούς τρόπους] *Syr habet* (BD 438, 10) = τον τυπον / το σημειον

Ἐάν γάρ μή ὁ ἄνθρωπος πρῶτον ἄξιος γένηται τῆς ἀποκαλύψεως, οὐ δύναται γνῶναι αὐτήν· καὶ ἐάν μή ἔλθῃ εἰς καθαρότητα, οὐ γίνονται τὰ νοήματα τηλαυγῆ τοῦ θεωρῆσαι τὰ κρυπτά· καὶ ἕως ἂν ἐλευθερωθῇ ἐκ πάντων τῶν ὄρατῶν τῶν ὀρωμένων ἐν τῇ κτήσει αὐτῶν, οὐκ ἐλευθεροῦται ἐκ τῶν νοημάτων τῶν περι αὐτῶν, οὐδὲ ἀργός γίνεται ἐκ τῶν λογισμῶν τῶν σκοτεινῶν. Καὶ ὅπου ἡ σκοτία καὶ ἡ πλοκή τῶν λογισμῶν, καὶ τὰ πάθη ἐκεῖ.

Ἐάν γάρ μή ἐλευθερωθῇ ἄνθρωπος ἐκ πάντων τούτων, ὧν εἵπομεν, καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν, οὐ μὴ θεάσῃται ἐν τοῖς κρυπτοῖς *ἡ διάνοια*. Διατοῦτο πρὸ πάντων τὴν ἀκτημοσύνην ἐκέλευσεν ὁ Κύριος κρατῆσαι, καὶ ἀποστῆναι ἀπὸ τῆς ταραχῆς τοῦ κόσμου, καὶ λυθῆναι ἐκ τῆς μερίμνης πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ὅστις φησὶν οὐκ ἀποτάσσεται πάση τῇ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἀρνεῖται ἑαυτόν, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής, ἵνα μὴ ἡ διάνοια ἐν πᾶσι βλαβῆ, ἐν θεωρίᾳ, ἐν ἀκοῇ, ἐν μερίμνη πραγμάτων, ἐν ἀφανισμῶ αὐτῶν, ἐν αὐξήσει αὐτῶν, ἐν ἀνθρώπῳ. Καὶ διὰ τὸ δεσμεῖσαι τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐν τῇ ἐλπίδι μόνῃ τῇ πρὸς αὐτόν, ἔτρεψε πᾶσαν μερίμναν τῶν λογισμῶν ἡμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδέσμησε πᾶσαν μερίμναν τοῦ φρονήματος ἐν λύσει πάντων, ἵνα ἐκ τούτου ὀρεγώμεθα τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ἐν τῇ διαμονῇ τῆς μερίμνης ἡμῶν τῆς περὶ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ γυμνασίας πάλιν χρῆζει ἡ εὐχή, ἵνα διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου τοῦ ἐν αὐτῇ σοφισθῇ ἡ διάνοια· μετὰ γάρ τὴν ἀκτημοσύνην τὴν λύουσας τὰ νοήματα ἡμῶν ἐκ τῶν δεσμῶν, διαμονὴν θέλει ἡ εὐχή, ὅτι ἐκ τῆς διαμονῆς καὶ τοῦ καιροῦ λαμβάνει ἡ διάνοια τὴν γυμνασίαν καὶ γινώσκει ἀποδιῶξαι τὸν λογισμὸν ἀπ' αὐτῆς καὶ μανθάνει ἐκ τῆς πολλῆς πείρας ἅπερ παρ' ἄλλων δεξασθαι οὐ δύναται.

Ἐκάστη γὰρ πολιτεία γινομένη, αὐξήσιν λαμβάνει ἐκ τῆς πολιτείας τῆς πρὸ αὐτῆς, καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς ζητεῖται εἰς εὐρεσιν τῶν μετ' αὐτήν. Τὴν εὐχὴν προλαμβάνει ἡ ἀναχώρησις, καὶ

Dacă omul nu ajunge mai întâi vrednic de descoperire, nu poate să cunoască aceasta. Iar dacă nu ajunge la curăție, *mișcările* lui nu se limpezesc ca să poată privi spre cele ascunse. Și până când nu se va elibera de toate cele văzute pe care le are, nu se eliberează nici de *mișcările* legate de ele și nici nu se va goli de gândurile întunecate. Iar unde este întuneric, acolo sunt și încâlceala gândurilor și patimile.

Dacă omul nu se eliberează de toate acestea despre care am vorbit și de cauzele lor, nu va putea cerceta² cele ascunse ale *cugetului*. De aceea, Domnul a poruncit mai întâi de toate să fie păzită lepădarea³, depărtarea de tulburarea lumii și dezlegarea de grija pentru toți oamenii. Zice Domnul: Cel ce nu se va lepăda de tot lucrul omenesc și de toate ale sale și nu se va tăgădui pe sine, nu poate să-Mi fie ucenic, ca să nu i se vatăme *cugetul* prin vedere, prin auz, prin grija de lucruri, de pierderea și de sporirea lor, sau pentru vreun om. Și pentru ca *cugetul* nostru să fie legat doar prin nădejdea cea către El, a întors toată grija gândurilor noastre, legând de El toată grija *cugetării* prin dezlegarea de toate, pentru ca de aici să poftim convorbirea cu El prin stăruirea în grija noastră pentru El.

Dar și rugăciunea are nevoie de exercițiu pentru ca, în timpul îndelungat petrecut în ea, *cugetul* să fie înțelept. Fiindcă după lepădarea care dezleagă *mișcările* noastre din legături, rugăciunea are nevoie de stăruință, deoarece *cugetul* primește, din stăruință și cu timpul, exersarea și știe să alunge de la el gândul și învață prin multă experiență cele pe care nu le poate primi de la alții.

Pentru că fiecare *viețuire* își primește sporirea din *viețuirea* de dinaintea ei și, pentru găsirea celor de după ea, o cere pe cea de dinaintea ei. Înaintea rugăciunii merge retragerea.

27 ἡ διάνοια] Syror habet ~~καὶ~~ (BD 438, 18) = τῆς διανοίας

cf. Lc. 14, 33

αὕτη ἡ ἀναχώρησις διὰ τὴν εὐχὴν, καὶ ἡ εὐχή, ἵνα κτησώμεθα
τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐξ αὐτῆς εὐρίσκονται αἰτίαι ἵνα
ἀγαπήσωμεν τὸν Θεόν. 50

Καὶ τοῦτο πρεπον ἡμῖν γνῶναι, ἀγαπητοί· ὅτι ἐκάστη ὁμιλία
ἐν κρυπτῷ γινομένη, καὶ πᾶσα μέριμνα *ἀγαθῆς διανοίας* ἐν
Θεῷ, καὶ πᾶσα μελέτη τῶν πνευματικῶν, ἐν τῇ εὐχῇ ὁρίζεται
καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τῆς εὐχῆς ψηφίζεται, καὶ ἔσωθεν τούτου 55
τοῦ ὀνόματος συνάγεται, *καὶ ἐὰν* ἀναγνώσεων διαφοραί, 440
καὶ ἐὰν φωναὶ στόματος εἰς δοξολογίαν Θεοῦ, *καὶ ἐὰν*
φροντίς λυπηρὰ ἐν Κυρίῳ, καὶ αἱ προσκυνήσεις τοῦ σώματος,
καὶ ἡ ψαλμωδία τῆς στιχολογίας, καὶ τὰ λοιπὰ, ἐξ ὧν ἡ διδαχὴ
ἐπιγίνεται τῆς εὐχῆς τῆς εἰλικρινοῦς, ἐξ ἧς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ 60
γεννᾶται· διότι αὕτη ἡ ἀγάπη ἐκ τῆς εὐχῆς, καὶ ἡ εὐχὴ ἐκ τῆς
διαγωγῆς τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ αὕτη ἡ ἀναχώρησις εἰς τοῦτο·
εἰς τὸ ἔχειν ἡμᾶς τόπον ἀδολεσχήσαι μόνους μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Τῆς ἀναχωρήσεως πάλιν προηγείται ἡ *ἀποταγή* τοῦ
κόσμου· ἐὰν γὰρ ἄνθρωπος μὴ ἀποτάξῃται τῷ κόσμῳ πρῶτον, 65
καὶ εὐκαιρήσῃ ἐκ πάντων τῶν αὐτοῦ, οὐ δύναται μονωθῆναι. Καὶ
οὕτως πάλιν τῆς ἀποταγῆς τοῦ κόσμου προηγείται ἡ ὑπομονή, καὶ
τῆς ὑπομονῆς τὸ μῖσος τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ μίσους τοῦ κόσμου ὁ
φόβος καὶ ὁ πόθος· Ἐὰν γὰρ μὴ ἐκφοβήσῃ τὴν διάνοιαν ὁ φόβος
τῆς γεέννης καὶ εἰς ἔφεσιν ἐλθεῖν ὁ πόθος τῶν *μακαρισμῶν* 70
ποιήσῃ, οὐ κινήθησεται ἐν αὐτῷ τὸ μῖσος τούτου τοῦ κόσμου· καὶ
ἐὰν μὴ μισήσῃ τὸν κόσμον, οὐχ' ὑπομένει ἐκτὸς εἶναι τῆς ὁμιλίας
(καὶ) τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ· καὶ ἐὰν μὴ προηγήσῃται ἡ ὑπομονὴ
ἐν τῇ διανοίᾳ, οὐ δύναται ἐκλεξασθαι τόπον πεπληρωμένον
ἀγριότητος καὶ κενὸν τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων· καὶ ἐὰν μὴ 75
ἐκλέξῃται ἑαυτῷ ζωὴν ἀναχωρήσεως, οὐ δύναται διαμεῖναι ἐν τῇ

53 ἀγαθῆς διανοίας] Syr habet ~~καὶ ἐὰν~~ καὶ (BD 439, 18) = ἀγαθὴ τῆς διανοίας

Iar retragerea se face pentru rugăciune, și rugăciunea, ca să
dobândim iubirea pentru Dumnezeu. Fiindcă din ea aflăm
cauzele pentru a-L iubi pe Dumnezeu.

Și aceasta trebuie să o mai știm, iubiiilor: fiecare convor-
bire săvârșită întru ascuns și fiecare cugetare⁴ bună a *părții*
înțelegătoare întru Dumnezeu și fiecare *meditare* le cele du-
hovnicești au sfârșitul în rugăciune și se cuprind în numele
de „rugăciune“ și în lăuntrul acestui nume sunt adunate, fie
că e vorba de citiri felurite, fie de griuri ale gurii spre slă-
virea lui Dumnezeu, fie de grija întristată pentru Domnul,
fie de închinăciunile cu trupul, de cântarea stihurilor și de
celelalte, prin care învățăm rugăciunea adevărată⁵, din care se
naște iubirea lui Dumnezeu. Fiindcă această iubire vine din
rugăciune, iar rugăciunea, din șederea în retragere, iar această
retragere e pentru aceasta: ca să avem un loc în care să ne în-
deletnicim singuri cu Dumnezeu.

Retragerii îi premerge, iarăși, părăsirea lumii. Pentru că
dacă omul nu va părăsi mai întâi lumea și nu se golește mai
întâi de toate cele ale ei, nu se poate însingura. Și astfel, le-
pădării de lume îi premerge răbdarea, iar răbdării, ura față de
lume, iar urii față de lume, frica și dorul. Pentru că dacă frica
de gheenă nu înspăimântă *cugetul* și nu face ca pofta să ajungă
la dorul după bunurile viitoare, atunci nici ura față de această
lume nu va fi mișcată în om. Iar dacă el nu va urî lumea, nu
va răbda să fie în afara convorbirii cu ea și a odihnei ei. Iar
dacă nu va premerge răbdarea în *cuget*, nu poate să-și aleagă
un loc plin de sălbătici și fără locuitori. Iar dacă nu-și alege o

56-57 καὶ ἐὰν¹...καὶ ἐὰν²...καὶ ἐὰν] *intell.* εἶτε...εἶτε...εἶτε 64 ἀποταγή] Syr habet
~~καὶ ἐὰν~~ (BD 440, 7) = εγκαταλειψις 70 μακαρισμῶν] Syr habet ~~καὶ ἐὰν~~ (BD 440, 13)
= (μελλοντων) ἀγαθῶν (*id.* l. 84)

εὐχῆ· καὶ ἐὰν μὴ μείνη ἀδολεσχῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διαμείνη ἐν τούτοις τοῖς διανοήμασι τοῖς μεμιγμένοις ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐν τοῖς εἶδεσι τῆς διδαχῆς ἢς εἰρήκαμεν, οὐ μὴ αἰσθανθῆ τῆς ἀγάπης.

Λοιπὸν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς οὐμιλίας τῆς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδολεσχία καὶ ἡ μελετη τῆς εὐχῆς διὰ τῆς ἡσυχίας, καὶ ἡ ἡσυχία ἐν τῇ ἀκτημοσύνη, καὶ ἡ ἀκτημοσύνη ἐν τῇ ὑπομονῇ, καὶ ἡ ὑπομονὴ ἐν τῷ μίσει τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὸ μίσος τῶν ἐπιθυμιῶν ἐν τῷ φόβῳ τῆς γεέννης καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν μακαρισμῶν. Μισεῖ τὰς ἐπιθυμίας ὁ γινώσκων τὸν καρπὸν τὸν ἐξ αὐτῶν, τί εὐτρεπίζει αὐτῷ καὶ ἐκ *ποίου μακαρισμοῦ* κωλύεται δι' αὐτάς.

Οὕτως ἐκάστη πολιτεία ἐν τῇ πρὸ αὐτῆς δεδεμένη ἐστὶ, καὶ ἐξ αὐτῆς λαμβάνει προσθήκην, καὶ μεταβαίνει εἰς ἄλλην ὑψηλοτέραν αὐτῆς· καὶ ἐὰν μία ἐξ αὐτῶν ὑπολείπεται, οὐ δύναται στῆναι τὸ ὀπίσω αὐτῆς, καὶ ὁρᾶται ὅτι πάντα λύονται καὶ ἀπόλλυνται· {τὸ δὲ πλεον τούτων, *μετρον ἐστὶ τῶν λόγων*}.

86 ποίου μακαρισμοῦ] *intell.* ποίων μακαρισμῶν

viață de retragere, nu poate să stăruie în rugăciune. Și dacă nu stăruie în îndeletnicirea cu Dumnezeu și nu stăruie în aceste *mişcări* amestecate cu rugăciunea și în învățătura despre care am vorbit, nu poate simți iubirea.

Prin urmare, iubirea pentru Dumnezeu vine din îndeletnicirea cu El, iar îndeletnicirea și rugăciunea vin prin isihie; isihia, prin lepădare, iar lepădarea, prin răbdare; răbdarea, prin urarea poftelor, iar urarea poftelor, prin frica de gheenă și așteptarea fericirilor. Fiindcă urăște poftele cel care cunoaște rodul lor, ce îi pregătesc și de la ce fericiri îl împiedică ele.

Astfel, fiecare *viețuire* este legată de cea de dinaintea ei și din ea își ia sporirea și trece la o alta, mai înaltă decât ea. Iar dacă una dintre ele lipsește, nu poate să stea ceea ce urmează după ea și se vede că toate se destramă și se pierd. Iar ce este mai mult decât acestea depășește puterea cuvintelor.

91 μετρον...λόγων] *intell.* υπερβαλλει τους λογους

Λόγος ΝΔ'

Πάλιν περῑ μετανοιῶν καὶ ἕτεροι λόγοι

Μὴ ψηφίσης ἀργίαν τὴν ἕκτασιν τῆς εὐχῆς τῆς ἀμετεωρίστου
καὶ συνηγμένης καὶ μακρᾶς, διὰ το ἀφῆσαι τοὺς ψαλμούς.

Πλέον τῆς μελέτης τῆς στιχολογίας, τὰς μετανοίας ἐν τῇ
προσευχῇ ἀγάπησον· ὅτε δώσει σοι χεῖρα αὐτή, αὐτὴ ἀναπληροῖ
ἀντὶ τῆς λειτουργίας.

Καὶ ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ λειτουργίᾳ δοθῇ σοι τὸ χάρισμα τῶν
δακρύων, μὴ ψηφίσης τὴν τρυφήν τὴν ἐν αὐτοῖς ἀργίαν ἐξ αὐτῆς·
πλήρωμα γὰρ τῆς εὐχῆς, ἡ χάρις τῶν δακρύων.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ ἡ διάνοιά σου ἐσκορπισμένη ἐστί, πλέον
τῆς εὐχῆς ἐν τῇ ἀναγνώσει ἔμμεινον.

Καὶ οὐχὶ πᾶσα γραφὴ ὠφέλιμος, *καθὼς ἐρρέθη*.

Πλέον τῶν ἔργων, τὴν ἡσυχίαν ἀγάπησον.

Τίμησον τὴν ἀνάγνωσιν. εἰ δυνατόν, πλέον τῆς στάσεως· αὐτὴ
γὰρ πηγὴ ἐστὶ τῆς καθαρᾶς εὐχῆς.

Μὴ οὖν ἀμελήσης παντελῶς, ἀλλὰ νῆφε ἐκ τοῦ μετεωρισμοῦ.

Ρίξα τῆς πολιτείας, ἡ ψαλμωδία· ὅμως τοῦτο γνῶθι, ὅτι *τῆς
στιχολογίας τῆς μετὰ τοῦ μετεωρισμοῦ, τὰ ἔργα τοῦ σώματος
πλέον ὠφελοῦσι*.

* Aici începe *Cuvântul* 34 în *FR* 10. Acest cuvânt traduce un fragment
din *Memra* 65 din *BD*.

Cuvântul 54*

Iarăși despre metanii și alte cuvinte

Să nu socotești lenevire lungirea rugăciunii neîmprăștiate,
adunate și îndelungate, pentru că părăsești psalmii.

Mai mult decât meditația la stihuri¹ să iubești metaniile
făcute la rugăciune. Când ți se va da acest ajutor, el ține locul
liturghiei².

Iar când, la această liturghie, ți se dă darul lacrimilor, să nu
socotești lenevire față de liturghie desfătarea care vine din ele,
pentru că harul lacrimilor este desăvârșirea rugăciunii³.

În vremea în care *cugetul* tău e împrăștiat, stăruie în citire
mai mult decât în rugăciune.

Dar nu orice scriere este de folos pentru adunarea *cugetului*. cf. 2 Tim. 3, 16

Mai mult decât *ostenelile*, să iubești isihia.

Cinstește citirea, dacă este cu putință, mai mult decât starea
în picioare, pentru că [citirea] este izvorul rugăciunii curate.

Însă nu o disprețui cu totul, ci fii atent să nu cazi în cursă⁴. BD 447, 7

Rădăcina *viețuirii* este psalmodierea. Dar să știi aceasta:
osteneala trupului este mai de folos decât psalmodierea cu
împrăștiere⁵.

11 καθὼς ἐρρέθη] *Syr habet* *καθὼς ἐρρέθη* (BD 446, 21) = διὰ τὴν συναγωγὴν τῆς διανοίας
16-18 τῆς... ὠφελοῦσι] *Syr habet* *ἡσυχία καὶ ἡσυχία καὶ ἡσυχία καὶ ἡσυχία* (BD 447,
8-9) = ἡ στιχολογία μετὰ μετεωρισμοῦ πλέον ὠφελεῖ τοῦ ἔργου τοῦ σώματος

Τὸ λυπεῖσθαι κατὰ διάνοιαν ὑπερβάλλει τὸν κόπον τοῦ σώματος.

Ἐν τῷ καιρῷ τῆς *ἀμελείας*, νῆφε καὶ κίνησον μικρὸν τὸν ζῆλον· μεγάλως γὰρ ἐξυπνίζει τὴν καρδίαν καὶ θερμαίνει τὰ νοήματα τῆς ψυχῆς.

Ὡσπερ ἐξεναντίας τῆς ἐπιθυμίας, οὕτως βοηθεῖ ὁ θυμὸς τῆ φύσει ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀμελείας· λύει γὰρ τὴν ψυχρότητα τῆς ψυχῆς.

Ἐν ταύταις ταῖς ὥραις εἴωθεν ἔρχεσθαι καθ' ἡμῶν ἡ ἀμελεία· ἢ ἐκ τοῦ βάρους τῆς γαστρούς, ἢ ἐκ τῆς ἀτονίας τῆς ἐκ τῶν πολλῶν ἔργων.

Ἡ εὐταξία τῆς ἐργασίας ἐστὶ τὸ φῶς τοῦ φρονήματος· οὐκ ἔστι τί ὡς ἡ γνῶσις.

Πᾶσα εὐχὴ, ἣν προσφέρεις ἐν τῇ νυκτί, πασῶν τῶν πράξεων τῆς ἡμέρας ἔστω τιμιωτέρα ἐν ὀφθαλμοῖς σου.

Μὴ βαρῆσης τὴν γαστέρα σου, ἵνα μὴ συγχυθῇ ἡ διάνοιά σου καὶ ἔση τεταραγμένος ἐν τῷ μετεωρισμῷ, ὅταν ἀναστῆς νυκτός, καὶ ἐκλυθῶσι τὰ μέλη σου, καὶ σὺ εὐρεθῆς πεπληρωμένος χαννώσεως γυναικώδους, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ σου ἐσκοτισμένη καὶ τὰ νοήματά σου τεθλωμένα, καὶ οὐ δύνη συνάξει αὐτὰ παντελῶς ἐν τῇ στιχολογίᾳ διὰ τὴν σκοτωσιν· καὶ μωραίνεται ἐν σοὶ ἡ γεῦσις τῶν πάντων, καὶ οὐ γλυκαίνεται σοὶ ἡ στιχολογία τῆς ψαλμωδίας, ἢς διὰ τῆς ἐλαφρότητος καὶ λαμπρότητος τῆς διανοίας εἴωθεν ὁ νοῦς γεῦεσθαι μεθ' ἡδονῆς τῆς διαφορᾶς τῆς ἐν αὐτῇ.

Ὅταν γὰρ ἡ εὐταξία τῆς ἐργασίας τῆς νυκτός ταραχθῇ, τότε καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς ἡμέρας γίνεται ὁ νοῦς συγκεχυμένος καὶ πορευόμενος ἐν σκοτώσει, καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει καθὼς εἴωθεν οὐ τρυφᾷ· ἐπιπίπτει γὰρ ὡς *καταιγίς* ἐπὶ τῶν νοημάτων, *καὶ ἐάν* εἰς εὐχὴν κινήθῃ, *καὶ ἐάν* εἰς μελέτην· ἡ ἡδονὴ γὰρ ἡ ἐν ἡμέρᾳ διδομένη τοῖς ἀσκηταῖς, ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἐργασίας τῆς νυκτός βρῦει ἐπὶ τῷ νῷ τῷ καθαρῷ.

Întristarea *cugetului* este mai presus decât obosirea trupului.

În vremea lenevirii, obișnuiește-te⁶ să îți miști puțin puțin răvna, pentru că trezește mult inima și încălzește *mișcările* sufletului. BD 447, 10

Așa cum ajută împotriva poftelor, tot așa partea irascibilă ajută firea în vremea lenevirii, pentru că alungă răceala din suflet.

Lenevirea obișnuiește să vină asupra noastră în aceste momente: fie din îngreunarea pântecelui, fie din oboseala datorată multelor *osteneli*.

Buna rânduială a *făptuirii* este o lumină a *cugetării*. Nimic nu este asemenea cu cunoștința.

Orice rugăciune pe care o faci noaptea să fie mai de preț în ochii tăi decât toate *ostenelile* din timpul zilei.

Să nu îți îngreuezi pântecul, ca să nu ți se năucească *cugetul* și să fii tulburat de împrăștiere când te trezești noaptea și ca să nu ți se moleșească mădulelele, aflându-te plin de o moleșală femeiască, ba încă și sufletul tău să îți fie întunecat, iar *mișcările* tulburate, așa încât să nu le poți aduna deloc prin citirea stihurilor din cauza întunecării. Toate își vor pierde gustul pentru tine și nu vei mai simți dulceața stihurilor psalmodierii, din care *mintea* obișnuia, prin sprinteneala și lumina *cugetului*, să guste cu plăcere din felurile lor înțeleșuri.

Când buna rânduială a *făptuirii* de noapte este tulburată, atunci *mintea* este năucă și în *făptuirea* de zi și umblă în întuneric, fără să se desfăteze de citire, așa cum obișnuia. Deoarece peste *mișcările* ei cade ceva ca o ceață deasă, fie că se mișcă spre rugăciune, fie spre *meditație*. Fiindcă plăcerea care îi este dată ascetului în timpul zilei izvorăște din lumina *făptuirii* de noapte venită peste *mintea* strălucitoare⁷.

BD 448, 12

21 ἀμελείας] κληρονομία (BD 447, 13) = οκνηρίας 45 καταιγίς] Syr habet καταιγίς (BD 448, 9) = ὀμίχλη παχέα/γνώφωδης 45-46 καὶ ἐάν...καὶ ἐάν] intell. εἴτε...εἴτε

Ἐκαστος ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔλαβε πείραν τῆς ἡσυχίας
τῆς μακρᾶς, μὴ προσδοκῆσ(ς) μαθεῖν ἐξ αὐτοῦ τί πλέον ἐν
τοῖς ἀγαθοῖς τῆς ἀσκήσεως, *καὶ ἐὰν* ἔστι μέγας σοφός, καὶ
διδάσκαλος ἔχων πολλὰ κατορθώματα.

Παραφύλαξαι μὴ ἐξασθενήσῃ ἐπὶ πλέον τὸ σῶμα σου, ἵνα μὴ
ἐνδυναμωθῇ κατὰ σοῦ ἡ ἀμέλεια καὶ ψυχράνῃ τὴν ψυχὴν σου ἐκ
τῆς γεύσεως τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Ὡς ἐν ζυγῷ ἀρμόζει σταθμίσαι τις τὴν πολιτείαν αὐτοῦ.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ κορέννυσαι, παραφύλαξαι ὀλίγον ἐκ τῆς
παρρησίας τῆς πρὸς σεαυτὸν.

Ἐν σωφροσύνῃ ἔστω τὸ κάθισμά σου, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς
χρείας.

Καὶ μάλιστα γίνου σωφρων καὶ καθαρὸς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ
ὑπνου σου, καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ λογισμῷ σου, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς
μέλεσί σου παρατηρημένος.

Φυλάττου ἐκ τῆς οἰήσεως ἐν τῇ ὥρᾳ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν
καλῶν.

Τὴν ἀσθενεῖάν σου καὶ τὴν ἰδιωτείαν σου πρὸς τὴν λεπτότητα
αὐτῆς τῆς οἰήσεως, ἐν προσευχῇ *σπουδῆς* δεῖξον τῷ Κυρίῳ,
ἵνα μὴ καταλειφθῆς πειρασθῆναι ἐν τοῖς αἰσχροῖς· ἡ πορνεία γὰρ
ἀκολουθεῖ τῇ ὑπερηφανίᾳ καὶ ἡ πλάνη τῇ οἰήσει.

Ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου πρὸς τὴν χρείαν σου ἔργασαι,
μᾶλλον δὲ πρὸς δεσμὸν τὸν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ σου.

Μὴ ἀσθενήσῃς ἐν πεποιοθήσει σου πρὸς τὸν προνοητὴν σου.

Οἰκονομῖαι Θεοῦ θαυμασταὶ γίνονται ἐν τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ,
διότι ἐν ἐρήμῳ ἀοικήτῳ οἰκονομεῖ τοῖς ἐν πεποιοθήσει αὐτοῦ
καθημένοις, οὐκ ἐν χερσὶν ἀνθρώπων.

Ἐὰν δὲ ἐπισκεπῆται σε ὁ Κύριος ἐν τοῖς σωματικοῖς χωρὶς
ἔργου, ὅτε σὺ ἀγωνίζῃ ἐν τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς ψυχῆς σου μόνον, τότε

51 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ 66 σπουδῆς] *intell.* ἐν σπουδῇ (*cf.* l. 107)

Să nu aștepti să înveți bunătățile asceților de la un om
lipsit de experiența isihiei îndelungate, chiar dacă este foarte
înțelept și un dascăl cu multe reușite.

Păzește-te să nu îți slăbești trupul prea mult, ca să nu prin-
dă putere împotriva ta lenevirea și sufletul să ți se răcească din
gustarea *făptuirii* lui.

Omul trebuie să își măsoare *viețuirea* sa ca și cu o balanță.

În vremea în care ești sătul, păzește-te puțin de îndrăzneala
față de tine însuși.

Șederea ta să fie cu o cugetare feciorelnică și în vremea
trebuințelor tale trupești.

Să ai o cugetare feciorelnică și curată mai cu seamă când te
întinzi în pat, fiind cu pază nu numai la gândurile tale, ci și
la mădularele tale.

În timpul schimbărilor celor bune, păzește-te de părerea
de sine.

Arată-i Domnului, prin silirea la rugăciune, slăbiciunea și
necioplirea⁸ ta, opusă subțiririi părerii de sine, ca să nu fii
părăsit pentru a fi ispitit de cele de rușine; deoarece desfrâna-
rea urmează mândriei, și înșelarea, părerii de sine.

Lucrul mâinilor tale să-l faci pentru trebuința ta, sau mai
degrabă ca o legare de isihia ta⁹.

Să nu slăbești în încrederea ta față de Purtătorul tău de
grijă.

Purtările de grijă ale lui Dumnezeu față de casnicii săi
sunt minunate, fiindcă El poartă de grijă de cei care stau în
pustia nelocuită încrezându-se în El, iar aceasta nu o face
prin mâinile oamenilor¹⁰.

Dacă Domnul te cercetează în cele trupești fără *osteneala* ta,
când te îngrijești numai de suflet, atunci în tine se mișcă un
gând venit din uneltirea ucigașului: că pricina acestei purtări

κινεῖται ἐν σοὶ λογισμὸς ἐκ τῆς μηχανῆς τοῦ φονευτοῦ διαβόλου,
 ὅτι ἡ αἰτία τῆς προνοίας ταύτης πάσης πάντως ἐκ σοῦ ἐστι,
 καὶ τότε σὺν τῷ λογισμῷ τούτῳ παύεται ἐκ σοῦ ἡ πρόνοια τοῦ
 Θεοῦ· καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ βρούουσι κατὰ σοῦ πλείστοι πειρασμοί, 80
 εἴτε ἐκ τῆς ἀμελείας τοῦ προνοητοῦ, εἴτε ἐκ τοῦ ἀνακαινισμού
 τῶν πόνων καὶ τῶν νοσημάτων τῶν κινουμένων ἐν τῷ σώματί
 σου. Ἄλλ' οὐχὶ ἐκ τῆς κινήσεως μόνης τοῦ λογισμοῦ ἀμελεῖ ὁ
 Θεός, ἀλλ' ὅταν ἡ διάνοια διαμείνη ἐν αὐτῇ· ἐκ τῆς κινήσεως
 γὰρ τῆς ἀκουσίου, οὐ παιδεύει καὶ κρίνει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, 85
 οὐδὲ ἐὰν πρὸς ὥραν συμφωνήσωμεν αὐτῇ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
 κεντήσωμεν τὸ πάθος καὶ ἡ κατάνυξις φθάσῃ ἡμᾶς. Καὶ ὁ
 Κύριος οὐ λογοθετεῖ ἡμᾶς εἰς τοιαύτην πλημμέλειαν, ἀλλ' εἰς
 ἐκείνην, ἣν ἡ διάνοια ἀληθῶς ἐδέξατο αὐτήν καὶ ἀνεπαισθήτως
 προσβλέπει αὐτήν, καὶ ὡς καθήκουσαν καὶ ὠφελούσαν ἐδέξατο 90
 αὐτήν καὶ οὐκ ἐλογίσατο αὐτήν φροντίδα δεινήν.

Ἄει τοῦτο προσευξώμεθα τῷ Κυρίῳ· “Χριστέ, τὸ πλήρωμα
 τῆς ἀληθείας, ἀνατειλάτω ἡ ἀλήθειά σου ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, 450
 καὶ κατὰ τὸ θέλημά σου γινώμεν πορευθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ σου”.

Ἵστε λογισμὸς πονηρός, καινός, ἢ ἐκ τούτων τῶν ἀπὸ *μακρὰν* 95
 ὄντων, εἴτε τῶν προλήψεων, καὶ συνεχῶς ἐν σοὶ δεικνύει ἑαυτόν,
 γινώθι *ἀληθῶς* ὅτι παγίδα κρύψει σε. Καὶ ἐξυπνίσθητι καὶ νῆφε
 ἐν καιρῷ.

Ἐὰν δὲ ἐστὶν ἐκ τούτων, τοῦ μέρους τῶν δεξιῶν καὶ τῶν
 ἀγαθῶν, γινώθι ὅτι *τρόπον* τινὰ ζωῆς θέλει ὁ Κύριος δοῦναι 100
 σοι, καὶ διατοῦτο αἰεὶ ἔξωθεν τοῦ ἔθους κινεῖται ἐν σοὶ.

Ἐὰν δὲ λογισμὸς ἐστὶ σκοτεινὸς καὶ διστάζεις ἐν αὐτῷ,
 ὅτι οὐ δύνη τηλαυγῶς φθάσαι ἐὰν ἔστιν οἰκεῖος ἢ κλέπτῃς ἢ
 ἀντιλήπτωρ ἢ ἐνεδρευτῆς ὡς ἐν σχήματι ἀγαθῷ ἐκρύβῃ, ἐν
 εὐχῇ ἐκτενεῖ καὶ ὀξυτάτη νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐν ἀγρυπνίᾳ 105

78 a. ὅτι] *subintell.* τουτέστιν 87 κεντήσωμεν] *Syr* ~~ܟܢܬܝܫܘܡܝܢ~~ (BD 449, 18) = κεντήση
 ημᾶς 95 μακρὰν] *Syr habet* ~~ܡܟܪܝܢܐ~~ (BD 450, 3-4), *intell.* μακρότητος ἡμερῶν (= ἐκ

de grijă Ține cu totul de tine; iar atunci, odată cu acest gând,
 încetează purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru tine. În acel
 ceas încep să izvorască asupra ta mulțime de ispite, fie din lene-
 virea față de purtătorii tăi de grijă¹¹, fie din cauza înnoirii durerilor
 și a bolilor care se mișcă în trupul tău. Dar Dumnezeu nu
 te părăsește doar pentru mișcarea la care este supus gândul¹², ci
 atunci când *cugetul* tău stăruie în ea. Fiindcă Dumnezeu nu îl
 pedepsește și nu îl judecă pe om pentru mișcarea fără de voie
 [a gândului], nici dacă consimțim cu ea pentru puțin și în
 acest timp ne înțepă patima și străpungerea se ivește în noi¹³.
 Iar Domnul nu ne cere să dăm socoteală pentru o astfel de
 greșală¹⁴, ci pentru aceea pe care *cugetul* a primit-o cu ade-
 vărat și privește la ea cu nesimțire, considerând-o ca pe una
 ce se cuvine și de folos, fără să o socotească drept o cugetare
 nelegiuită.

92 Să ne rugăm Domnului pururea: „Hristoase, plinirea ade-
 vărului, să răsară adevărul Tău în inimile noastre și să știm să
 umblăm potrivit cu voia Ta în calea Ta”.

95 Când un gând rău – fie nou apărut de mai multe zile, fie
 provenit din obișnuințe – Ți se tot arată înlăuntrul tău, să
 știi sigur că îți ascunde o cursă. Trezește-te și fii cu trezvie la
 vreme potrivită.

99 Dacă [gândul] este din cele de-a dreapta și bune, să știi că
 Domnul vrea să îți dea un oarecare lucru pentru mântuire și,
 de aceea, [gândul] se mișcă mereu în tine în mod neobișnuit.

102 Iar dacă gândul este întunecat și te îndoiești cu privire la
 el și nu poți ști cu limpezime dacă este al tău sau dacă e un
 tâlhar sau unul de ajutor sau care întinde o cursă sub o înfăți-
 șare bună, atunci să ne pregătim împotriva lui prin rugăciune

πολλοῦ) 97 ἀληθῶς] *hoc, et* ἀκριβῶς 100 τρόπον] *Syr habet* ~~ܡܟܪܝܢܐ~~ (BD 450,
 7) = πράγμα τι (μερίδα)

πολλῆ παρασκευασθῶμεν κατ' αὐτοῦ. Μὴ ὠθήσης αὐτὸν μὴ δὲ συμφωνήσης αὐτῷ, ἀλλ' εὐχὴν ἐν σπουδῇ καὶ θεομιότητι ποιήσον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μὴ σιωπῆσης ἐπικαλέσασθαι τὸν Κύριον, καὶ αὐτὸς δεικνύει σοι αὐτὸν πόθεν ἐστίν.

Ἐπεὶ πάντα τὴν σιωπὴν ἀγάπησον, ὅτι προσεγγίζει σε πρὸς καρπὸν, *ὅτι* ἡ γλῶσσα ἀσθενεῖ πρὸς τὴν ἐξηγησιν αὐτοῦ.

Πρῶτον μὲν βιασώμεθα ἑαυτοὺς εἰς τὸ σιωπᾶν, καὶ τότε ἐκ τῆς σιωπῆς γεννᾶται ἡμῖν τί ὁδηγοῦν ἡμᾶς εἰς αὐτὴν τὴν σιωπὴν· δῶν σοι ὁ Θεὸς αἰσθηθῆναι τινὸς γεννωμένου ἐκ τῆς σιωπῆς.

Ἐὰν ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ ἄρξη, οὐκ ἐπίσταμαι ἐγὼ πόσον φῶς ἀνατελεῖ σοι ἐντεῦθεν.

Μὴ λογιση, ὦ ἀδελφέ, ὅτι ὅπερ ἐρρέθη ἐπὶ τοῦ θαυμασίου ἐκείνου Ἀρσενίου, ὅτε παρέβαλον αὐτῷ οἱ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ οἱ ἐρχόμενοι τοῦ θεάσασθαι αὐτόν, καὶ ἐκαθέζετο μετ' αὐτῶν σιωπῶν καὶ ἐν σιωπῇ ἦν ἀπολύων αὐτούς, ὅτι τῷ θελήματι μόνον αὐτοῦ τοῦτο ἐποίει, *ἀλλ' ἐπει* ἔξ ἀρχῆς εἰς τοῦτο ἑαυτὸν ἐβίασατο.

Ἡδονὴ τίκεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκ τῆς γυμνασίας τῆς ἐργασίας ταύτης μετὰ καιρῶν, καὶ ἐν βίᾳ ὁδηγεῖ τὸ σῶμα [καὶ] ὑπομεῖναι ἐν τῇ *ἡσυχίᾳ*.

Πλήθος δὲ δακρῶν τίκεται ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ, ἐν τῇ θεωρίᾳ τῇ θαυμαστῇ *τινὸς αἰσθάνεται ἐν αὐτοῖς* ἡ καρδία διακριτικῶς, ἐν καιρῷ μετὰ πόνου καὶ ἐν καιρῷ ἐκ τοῦ θαύματος· σμικρύνεται γὰρ ἡ καρδία καὶ γίνεται ὡς νήπιος, καὶ ὅτε ἄρξεται ἐν τῇ εὐχῇ, προεπιρρέουσι τὰ δάκρυα.

Μέγας ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐν ὑπομονῇ τῶν μελῶν αὐτοῦ συνήθειαν θαυμαστὴν κτῶμενος ἕσω ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.

Ὅτε πάντα τὰ ἔργα τῆς πολιτείας ταύτης εἰς ἓν μέρος θήσεις, καὶ τὴν σιωπὴν ἐν ἄλλῳ μέρει. εὐρίσκεις τὴν σιωπὴν ὑπερβάλλουσιν *ἐν σταθμῷ*.

111 ὅτι] *intell.* ὄν 121 ἀλλ' ἐπει] *intell.* εἰ καὶ 124 ἡσυχία] *cum Syroc* ܠܘܬܘܢ (S 24, 112' V 125, 207' V 124, 229' V 562, 131'), *Syror autem habet* ܠܘܬܘܢ (BD 451, 5) = σιωπῇ

stăruitoare și pătrunzătoare, noaptea și ziua, cu priveghere multă. Să nu-l respingi, dar nici să consimți cu el, ci roagă-te pentru el cu silire și căldură, și să nu taci din chemarea Domnului, care îți va arăta de unde este gândul.

Mai presus de toate să iubești tăcerea, pentru că te apropie de rodul pe care limba nu-l poate tâlcui.

Mai întâi, să ne silim să tăcem, iar atunci se naște din tăcere ceva care ne conduce spre tăcere. Să-ți dea Dumnezeu să simți acel ceva care se naște din tăcere.

Dacă vei începe această *viețuire*, nu știi câtă lumină îți va răsări ție de aici.

Să nu socotești, frate, că, în istorisirea despre acel minunat Arsenie – când părinții și frații au venit să-l vadă, iar el ședea cu ei tăcând și i-a slobozit în tăcere –, el a făcut aceasta doar prin voia lui, chiar dacă de la început s-a silit la aceasta.

Plăcerea se naște în inimă cu timpul din exersarea acestei *făptuiri*¹⁵ și ea conduce trupul cu sila să stăruie în tăcere.

Mulțimea lacrimilor se naște în noi în această *viețuire*, printr-o vedere uimitoare a unor lucruri pe care inima le simte în mod distinct în vremea suferinței și în vremea *uimirii*. Pentru că inima se micșorează și ajunge ca un prunc și, când începe să se roage, curg mai întâi lacrimile. BD 451, 8

Mare este omul care prin stăpânirea mădularelor sale a dobândit în suflet niște deprinderi minunate¹⁶.

Când vei pune toate *ostenelile* acestei *viețuiri* într-o parte, iar tăcerea în cealaltă parte, vei găsi că tăcerea are mai multă greutate.

126 τινὸς... αὐτοῖς] *Syr habet* ܠܘܬܘܢ ܕܥܝܢܐ ܕܥܝܢܐ (BD 451, 7) = *litt.* τινῶν πραγμάτων αἰσθάνεται ἐν αὐτοῖς, *intell.* τινῶν πραγμάτων ἃ αἰσθάνεται 134 ἐν σταθμῷ] *intell.* κατὰ τὸ βαρος

Παράινέσεις εἰσὶ πολλαὶ τῶν *ἀνθρώπων*· ὅτε ἡνίκα τῆ 135
σιωπῆ τις προσεγγίση, περισσῆ αὐτῷ ἢ ἐργασία τῆς φυλακῆς
αὐτῶν καὶ εὐρίσκονται γενόμενα περισσὰ αἱ ἐργασίαι, καὶ αὐτὸς
εὐρίσκεται ὑπερυψωθείς αὐτῶν, ὅτι τῆ τελειότητι προσήγγισε·
καὶ γὰρ βοηθεία ἐστὶ τῆ ἡσυχία.

Πῶς δὲ τοῦτο, ὅτι ἀδύνατον ἐν κατασκηνώσει τῆ μετὰ τῶν 140
πολλῶν ὄντων ἡμῶν, μὴ ἀπαντηθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ τινος; Οὐδὲ γὰρ
ὁ ἰσάγγελος Ἀρσένιος, ὃς ὑπὲρ ἅπαντας ἠγάπησε τὴν ἡσυχίαν,
ἠδυνήθη ἀποστῆναι τούτων. Τὸ γὰρ συναντηθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ τῶν
πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ὄντων μεθ' ἡμῶν, καὶ ἡ ἀπάντησις
αὐτῶν ἢ ἀπροσδοκῆτως γινομένη, καὶ τὸ ἀπέρχεσθαι *αὐτὸν*
ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ ἢ ἀλλαχοῦ. Ἄπερ ὅτε εἶδεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ 145
ἄξιωμακάριος, ὅτι οὐ δυνατόν ἐστιν ἀποστῆναι τούτων, ὅσον 452
ἐστὶ πλησίον τῆς κατοικήσεως τῶν ἀνθρώπων, ἡνίκα ἦν πολλάκις
μὴ δυνάμενος μακρυνθῆναι ἐν τόπῳ τῆς κατοικίας αὐτοῦ ἐκ τοῦ
πλησιασμοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μοναστῶν τῶν κατοικούντων
ἐν ἐκεῖνοις τοῖς τόποις, τοῦτον τὸν τρόπον ἔμαθεν ἐκ τῆς χάριτος, 150
τὴν διηνεκῆ σιωπῆ· καὶ ἐάν ποτε ἐξ ἀνάγκης ἦνοιγε τὴν θύραν
αὐτοῦ τισὶν αὐτῶν, ἐν τῆ θεωρίᾳ μόνον αὐτοῦ ἐνηυφραίνοντο, ἢ δε
ὀμίλια τοῦ λόγου καὶ ἡ χρεια αὐτοῦ περισσῆ ἐγίνετο μεταξὺ αὐτῶν.

Πολλοὶ τῶν πατέρων, ἐν τῆ θεωρίᾳ ταύτῃ, ἦλθον εἰς κατάστασιν 155
καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ παραφυλάξασθαι ἑαυτοὺς τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς
προσθήκην τοῦ πλοῦτου τοῦ πνευματικοῦ ἐκ τῆς μαθήσεως, ἧς
ἐδέξαντο ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ μακαρίου· καὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν *ἐν
λίθῳ* ἢ ἐν σχοινίῳ ἐδέσμον ἑαυτοὺς ἢ ἐν λιμῷ ἔτηξαν ἑαυτοὺς 160
ἐν τῷ καιρῷ ἡνίκα ἤθελον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐξελεθεῖν, διότι ἦ
πεῖνα πολλὴ ὠφελεῖ εἰς τὴν συστολήν τῶν αἰσθήσεων.

Πολλοὺς πατέρας εὐρον, ἀδελφοί, μεγάλους καὶ θαυμαστοὺς,
πλείω τῶν λοιπῶν ἔργων εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν αἰσθήσεων
πρόνοιαν ποιούμενους, καὶ εἰς τὸ ἦθος τοῦ σώματος, ὅτι ἐξ
αὐτῶν γεννᾶται ἡ εὐταξία τῶν λογισμῶν. 165

Multe sunt sfaturile Părinților, dar când se apropie cineva 165
de tăcere, *osteneala* păzirii acestora ajunge de prisos, iar oste-
nelile i se fac de prisos și este înălțat deasupra lor, pentru că
s-a apropiat de desăvârșire. Pentru că [tăcerea] este un ajutor
pentru isihie.

Cum se poate aceasta, de vreme ce e cu neputință ca, locuind 160
împreună cu mulți, să nu ne întâlnim cu cineva? Pentru că nici
Arsenie cel întocmai cu îngerii, care iubea isihia mai mult decât
toți, nu a putut să fugă de ei. Pentru că ne întâlnim cu părinții și
frații aflați cu noi, iar această întâlnire se petrece pe neașteptate,
și când mergem la biserică, și în alte locuri. Dar când omul acela
vrednic de fericire a văzut că nu poate să îi ocolească atâta timp
cât se află în apropierea locuințelor omenești, adeseori el nepu-
tând să se depărteze de locul în care viețuia din cauza mulțimii
oamenilor și a pustnicilor care locuiau în acele locuri, a învățat
de la har acest meșteșug¹⁷ al tăcerii neîncetate. Iar dacă vreodată a
deschis unora ușa, ei se veseleau numai de vederea lui, iar legătura
prin cuvânt și folosirea lui erau de prisos între ei.

Văzându-l, mulți dintre părinți au ajuns la starea în care 165
se păzeau și ei înșiși, pentru a-și spori bogăția duhovnicească
din învățătura pe care o primeau din vederea Fericitului. Unii
dintre ei luau câte o piatră în gură sau se legau cu o funie sau
se topeau de foame atunci când voiau să iasă la oameni, pen-
tru că foamea multă este de folos pentru adunarea simțurilor.

Am aflat, fraților, mulți părinți mari și minunați care se 162
îngrijeau de rânduiala *simțurilor* și de înfățișarea trupului mai
mult decât de celelalte *osteneli*, pentru că din ele se naște rân-
duiala gândurilor.

BD 452, 2

135 ἀνθρώπων] Syr habet ~~κατασκηνώσει~~ (BD 451, 13) = πατέρων 144 αὐτὸν] *intell.* ἡμᾶς
(BD 451, 20-21) 158-159 ἐν λίθῳ] Syror habet ~~ἐν λιμῷ~~ (BD 452,
13) = λίθον ἐβαλον ἐν τῷ στόματι αὐτῶν

Αιτίαι πολλαί ἔξωθεν τοῦ θελήματος συναντῶσι τῷ ἀνθρώπῳ 453
καὶ ποιοῦσιν αὐτὸν ἐξελεῖν ἔξωθεν τοῦ ὅρου τῆς ἐλευθερίας
αὐτοῦ· καὶ εἰ μὴ εὐρέθη παραφυλαττόμενος ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν
αὐτοῦ ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ συνηθείᾳ τῇ προηγησαμένη ἐν αὐτῷ,
εἶχον ποιῆσαι αὐτὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ μὴ ἔλθειν εἰς ἑαυτὸν καὶ 170
εὐρεῖν τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰρηρικὴν κατάστασιν.

Προκοπή τῆς καρδίας ἀδολεσχία ἐστὶν ἐν τῇ ἐλπίδι αὐτῆς·
προκοπή τῆς πολιτείας, λύσις ἐκ πάντων.

Ἡ μνήμη τοῦ θανάτου δεσμός ἐστὶν ἀγαθός τῶν μελῶν τῶν
ἔξωθεν. 171

Δέλεαρ ψυχῆς ἐστὶ χαρὰ ἢ ἐκ τῆς ἐλπίδος τῆς ἐξανθουσης ἐν
τῇ καρδίᾳ.

Πῶσ(ις) τῆς γνώσεως δοκιμασίαι διηνεκεῖς εἰσιν, ἅς ἐκ τῶν
δύο ἀλλοιώσεων λαμβάνει ὁ νοῦς ἔσωθεν καθ' ἡμέραν.

Καὶ ἐὰν γένηται ἡμῖν ἀκηδία κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν διὰ τὴν 180
μονωσιν –καὶ ἴσως οἰκονομικῶς τοῦτο παραχωρεῖται γενέσθαι–, 454
ἀλλὰ παράκλησιν ἔχομεν τῆς ἐλπίδος ὑπερβάλλουσαν τὸν
λόγον τῆς πίστεως, ὃν ἔχομεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Καὶ καλῶς
εἶπε τίς τῶν θεοφόρων, ὅτι ἱκανεῖ ὁ πόθος τοῦ Θεοῦ γενέσθαι
παράκλησις τῷ πιστῷ, κἂν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. 185
Τί γὰρ φησι βλάπτουσιν αἱ θλίψεις τὸν τὴν τρυφήν καὶ τὴν
ἀνάπαυσιν καταπεφρονημένας ἔχοντα διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθά:

Καὶ τοῦτο, ἀδελφέ, παραγγέλλω σοι· ἔστω ἐκνικῶν ἐν σοὶ αἰεὶ
ὁ σταθμός τῆς ἐλεημοσύνης, ἕως ἂν αἰσθηθῆς ἐν ἑαυτῷ ἐκείνου
τοῦ ἐλέους, οὗ ἔχει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν κόσμον· ταῦτα γὰρ τὰ 190
ἡμετερα, ἔσοπτρα γενέσθω τοῦ ἰδεῖν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ὁμοιότητα
καὶ τὸν τύπον τὸν ἀληθινόν, τὸν τῇ φύσει ὑπάρχοντα καὶ τῇ
οὐσίᾳ ἐκείνη τοῦ Θεοῦ.

Ἐν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις φωτισθῶμεν κινηθῆναι κατὰ
Θεὸν ἐν διαυγεί *προαιρέσει*.

195 προαιρέσει| Syr habet ~~καὶ~~ (BD 455, 18) = διανοία

Multe pricini îl întâmpină pe om fără voia lui și îl fac să
iasă dincolo de hotarul libertății lui. Și dacă nu va fi aflat pă-
zindu-și *simțurile* prin obișnuința neîncetată dobândită mai
înainte, multă vreme nu va putea să se întoarcă în *mintea* sa și 186
să-și găsească prima lui stare de isihie. BD 453,4

Sporirea inimii – îndeletnicirea cu nădejdea ei. Sporirea
viețuirii – dezlegarea de toate¹⁸.

Pomenirea morții este o legătură bună a mădularelor din
afară.

Cârligul sufletului¹⁹ este bucuria care înflorește în inimă
din nădejde.

Udare a cunoștinței sunt încercările neîncetate pe care
mintea le primește înlăuntrul ei în fiecare zi, provenite din
cele două schimbări.²⁰ 198

Dacă ni se întâmplă, din când în când, să cădem în akedie
din cauza singurătății – și poate că aceasta este îngăduit să
se întâmple prin iconomie –, avem totuși mângâierea prin
nădejde, care este mai mare decât cuvântul credinței inimi-
lor noastre²¹. Bine a zis unul dintre purtătorii de Dumnezeu 190
că pentru cel credincios este îndeajuns dorul după Dumnezeu
spre mângâiere, chiar și în timpul pierderii sufletului său. Pen-
tru că, zice el, în ce fel îl vor putea vătămă necazurile pe cel care,
pentru bunătățile viitoare, disprețuieste desfătarea și odihna? BD. 455, 6-7

Aceasta ți-o poruncesc, frate: cumpăna milei să biruiască
pururea în toată *viețuirea* ta, până când vei simți în tine acea
milă pe care o are Dumnezeu față de lume. Toate acestea ale
noastre vor fi o oglindă ca să vedem în ea întipărirea cea ade-
vărată, prin cele care aparțin prin fire ființei lui Dumnezeu²². 194
BD 455, 15-17

Prin acestea și cele de acest fel suntem luminați, astfel încât
să fim mișcați potrivit cu Dumnezeu prin intermediul *părții*
*înțelegătoare limpezii*²³.

Καρδία ἀπότομος καὶ ἀνηλεὴς οὐδέποτε καθαρίζεται.

Ἄνθρωπος ἐλεήμων, ἰατρός ἐστι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· τὴν σκοτῶσιν γὰρ τῶν παθῶν, ὡς ἐν πνεύματι βίαιῳ καταδιώκει ἐκ τῶν ἐνδον αὐτοῦ.

Χρῆς ἀγαθὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ τοῦτο, κατὰ τὸν 200
εὐαγγελικὸν λόγον τῆς ζωῆς· (Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ
ἐλεηθήσονται). Ὅταν προσεγγίσης τῇ στρωμνῇ σου, εἰπέ αὐτῇ· 459
“Ὡ στρωμνῆ, ἴσως ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ τάφος μοι γίνῃ καὶ οὐ
γινώσκω μήπως ἀντὶ τοῦ προσκαίρου ὕπνου, ἐκεῖνος ὁ αἰώνιος,
ὁ μέλλων, εἰσέλθῃ ἐν ἐμοὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ”. 205

Ἐν ὄσῳ ἔχεις πόδας, δρόμε ὀπίσω τῆς ἐργασίας πρὸ τοῦ
δεσιμεθῆναι ἐν ἐκείνῳ τῷ δεσμῷ τῷ μὴ ἐνδεχομένῳ πάλιν λυθῆναι.

Ἐν ὄσῳ ἔχεις δακτύλους, σταύρωσον ἑαυτὸν ἐν προσευχῇ
πρὸ τοῦ ἔλθῃ ὁ θάνατος.

Ἐν ὄσῳ ἔχεις ὀφθαλμούς, πλήρωσον αὐτοὺς δακρῶν πρὸ 210
τοῦ σκεπασθῶσιν ὑπὸ τοῦ κονιορτοῦ. 460

Καθάπερ τὸ ῥόδον τὸ ὑπὸ ἀνέμου ἐμπνεόμενον καὶ
μαραινόμενον, οὕτως ἔσωθέν σου ἐν τῶν στοιχείων τῶν ἐν σοὶ
καὶ ἀποθνήσκεις.

Θες εἰς τὴν καρδίαν σου τοῦ ἀπελθεῖν, ὦ ἄνθρωπε, ἐν τῷ 215
λέγειν σε αἰεὶ, “Ἴδε ἔφθασε τὴν θύραν ὁ *ἀπόστολος* ὁ ἐρχόμενος
ὀπίσω μου· τί κάθημαι; ἀποδημία ἐστὶν αἰώνιος, μὴ ἔχουσα πάλιν
ἐπάνοδον”.

Ὁ ἀγαπῶν τὴν ὁμιλίαν τὴν μετὰ Χριστοῦ, ἀγαπᾷ γενέσθαι 461
μοναστικὸς· ὁ δὲ ἀγαπῶν ὑπολειφθῆναι μετὰ τῶν πολλῶν, οὗτος 220
φίλος τοῦ κόσμου τούτου ἐστίν.

Ἐὰν ἀγαπᾷς τὴν μετάνοιαν, ἀγάπησον καὶ τὴν ἡσυχίαν· 462
ἔξωθεν γὰρ τῆς ἡσυχίας οὐ τελειοῦται ἡ μετάνοια· καὶ ἐὰν τις
ἀντιλέγῃ ἐν τούτῳ, μὴ φιλονικίῃς μετ’ αὐτοῦ.

200 Χρῆς... Θεοῦ] Syr habet *...* (BD 455, 21), trad. litt. e Syr

Inima sălbatică nu se va limpezi niciodată.²⁴

170 Omul milostiv este medicul sufletului său, pentru că alun-
175 gă dinlăuntrul său întunericul patimilor ca printr-o suflare
puternică.

200 Plata bună din partea lui Dumnezeu este aceasta, potrivit
cuvântului evanghelic al vieții: „Fericiți cei milostivi, că aceia
vor fi miluiți”. Când te apropii de așternutul tău, spune-i: *Mr. 5, 7*
„O, așternutule, poate că în această noapte mi te vei face mor-
mânt și nu știi dacă în locul somnului trecător nu cumva va
intra în mine cel veșnic, în această noapte.”

205 Câtă vreme ai picioare, aleargă spre *făptuirea* dreptății, înainte
de a fi legat cu acea legătură care nu mai poate fi dezlegată.

208 Câtă vreme ai degete, răstignește-te pe tine însuși în rugă-
ciune, înainte de a veni moartea.

210 Câtă vreme ai ochi, umple-i de lacrimi, înainte de a fi aco-
periți de țărână.

212 După cum trandafirul bătut de vânt se ofilește, tot așa se
va întâmpla și cu unul dintre elementele tale alcătuitoare afla-
te înlăuntrul tău, și vei muri.

215 O, omule, pune în inima ta gândul că vei pleca, zicându-ți
pururea: „Iată, a ajuns la ușă trimisul care vine după mine. De
ce stau? Plecarea este veșnică, neavând întoarcere.”

218 Cel care iubește să fie împreună cu Hristos²⁵ iubește să fie
singer, iar cel care iubește să fie lăsat împreună cu cei mulți
este prieten al acestei lumi.

222 Dacă iubești pocăința, iubește isihia! Pentru că în afara isi-
hieii pocăința nu poate fi dusă la desăvârșire²⁶. Iar dacă cineva
se împotrivese la aceasta, nu te certa cu el²⁷.

= χρέος ἀγαθὸν κατεναντίον τοῦ Θεοῦ sive παραθήκη ἀγαθῆ τῷ Θεῷ 216 ἀπόστολος] Syr habet *...* (BD 460, 15) = ἄγγελος/ἀπεσταλμενος

Ἐάν ἀγαπᾶς τὴν ἡσυχίαν, τὴν μητέρα τῆς μετανοίας, 225
ἀγάπησον ἐν ἡδονῇ καὶ τὴν ζημίαν τὴν μικρὰν τοῦ σώματος καὶ
τὰς μέμψεις τὰς βρυσούσας καὶ τὰς ἀδικίας τὰς ὑπὲρ αὐτῆς· ἐκτὸς
γὰρ ταύτης τῆς παρασκευῆς, ζῆσαι ἐν ἡσυχίᾳ μετ' ἐλευθερίας
ἀταράχως οὐ δυνήσῃ.

Ἐάν δὲ τούτων καταφρονήσης, μέτοχος γίνῃ τῆς ἡσυχίας 230
κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐμμένεις καθήμενος ἐν αὐτῇ ὡς
θέλει ὁ Θεός.

Calist și Ignatie,
Metoda 16 g

Πόθος ἡσυχίας ἐστὶ προσδοκία διηνεκῆς τοῦ θανάτου· ὁ 235
ἐκτὸς ταύτης τῆς μελέτης εἰσερχόμενος ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, οὐ δύναται
βαστάξαι τὰ ἄπερ δι' αὐτῆς ὀφείλομεν καρτερεῖν καὶ βαστάξαι
ἐκ παντός τόπου.

Καὶ τοῦτο γινώθι, ὦ διακριτικέ, ὅτι ἡμεῖς, κατοίκησιν
μετὰ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μοναστικῶς καὶ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν
ἐγκλεισμόν, οὐχὶ διὰ τὰ ἔργα τὰ περισσὰ τῶν κανόνων, ἵνα ταῦτα
ἐργασώμεθα, ποιοῦμεν· ὅτι γνωρίζομεν ὅτι ἡ κοινωνία ἢ 240
μετὰ τῶν πολλῶν, πλεον τούτου παρέχει χεῖρα εἰς τοῦτο διὰ τὴν
προθυμίαν τοῦ σώματος. Καὶ εἰ ἦν ἀνάγκη τοῦτο, οὐκ ἦσαν τινεῖς
ὄσιοι τῶν πατέρων ἀφῶντες τὴν συντυχίαν καὶ τὴν κοινωνίαν
τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τινεῖς ἐξ αὐτῶν ἐν τάφοις ᾤκησαν· καὶ
ἄλλοι τὸν ἐγκλεισμόν ἐν οἴκῳ μοναστικῶ ἐξελεγοντο, ἐν ἐκείνῳ 245
μάλιστα τὸ σῶμα ἐκλύοντες καὶ ἀφῶντες αὐτό, μὴ δυνάμενοι
ἀναπληρῶσαι τοὺς κανόνας αὐτ(ῶν) σὺν πάσῃ ἀσθενείᾳ καὶ
μόχθῳ σωματικῶ. Ἀλλὰ καὶ τὰ βαρῆα νοσήματα τὰ φθάζοντα
αὐτούς, ἐν ἡδονῇ ὑπέφερον ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ αὐτῶν, ὅπου οὐδὲ
οὔτε στῆναι ἐν ποσὶν αὐτῶν, ἢ τὴν προσευχὴν τὴν συνήθη
προσφέρειν, ἢ δοξολογεῖν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἠδύναντο, καὶ 250
οὔτε ψαλμόν, οὐδέ ἐν τι τῶν τελουμένων ἐν σώματι ἐποίουν. Καὶ
ἤρκεσαν αὐτοῖς μόνῃ ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος καὶ ἡ ἡσυχία ἀντὶ
πάντων τῶν κανόνων· καὶ οὗτος ὁ τρόπος ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις

225 Dacă iubești isihia, maica pocăinței, iubește cu plăcere
mica vătămare a trupului, defăimările și nedreptățile care vin
pentru ea, fiindcă fără această pregătire nu vei putea să trăiești
cu libertate și netulburat în isihie.

230 Dar dacă le vei disprețui pe acestea, te vei împărtăși de
isihie potrivit cu voia lui Dumnezeu și vei stărui șezând în ea
așa cum vrea Dumnezeu.

11 Iubirea pentru isihie este o așteptare neîncetată a morții.
Cel care intră în isihie fără această *meditare*, având un *cuget*
diferit, nu le poate purta pe cele pe care trebuie să le răbdăm
datorită ei și să le poarte în orice loc. BD 462, 15-16

17 Mai cunoaște și aceasta, o, omule plin de discernământ:
că noi am ales să trăim cu sufletul nostru în mod pustnicesc
și isihia și zăvorârea²⁸, nu pentru a săvârși *osteneala* multă a
canoanelor²⁹, ca să ne ostenim cu ele. Se știe că tovărășia cu
cei mulți ajută mai mult la aceasta datorită râvnei trupesti. Și
dacă ar fi fost nevoie de aceasta, atunci n-ar mai fi fost unii
cuvioși dintre Părinți care să părăsească întâlnirea și petrece-
rea cu oamenii. Unii dintre ei au locuit în morminte, alții au
ales zăvorârea într-o casă singuratică și în ea și-au slăbit mult
trupul, împiedicându-l să-și mai poată împlini canoanele, cu
toată slăbiciunea și sfârșeala trupului. Ba au răbdat cu plăcere
în toată viața lor toate bolile grele care i-au ajuns, din cauza
cărora nu mai puteau nici să stea pe picioarele lor, nici să-și
facă obișnuita rugăciune, nici nu mai puteau să rostească vre
doxologie sau vreun psalm cu gura, și nici nu mai săvârșeau
ceva din cele împlinite cu trupul. În locul tuturor canoanelor
le ajungea doar slăbiciunea trupului și isihia, aceasta fiindu-le
petrecerea în toate zilele vieții lor. Și în toată această părută

238 μετὰ...ἡμῶν] trad. litt., intellig. εἰς ἕκαστος

τῆς ζωῆς αὐτῶν. Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νομιζομένῃ ἀργίᾳ πάσῃ, οὐδεὶς
ἐπεθύμησεν ἐξ αὐτῶν καταλεῖψαι τὸ κελλίον αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν
ἀργίαν τῆς ἐργασίας τῶν κανόνων ἔξω περιάγειν ἢ θελεν ἢ ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις ἐνευφραίνεσθαι φωναῖς καὶ λειτουργίαις τῶν
ἄλλων.

Ὁ αἰσθηθεὶς τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, κρείττων ἐστὶ τοῦ
ὠφελουίντος τὸν κόσμον ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ.

Ὁ στενάζων μίαν ὥραν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, κρείττων ἐστὶ
τοῦ ἐγείροντος τοὺς νεκροὺς ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ, ὅτε εὐρεθῆ
ἐν μέσῳ πολλῶν ἢ κατοίκησις αὐτοῦ.

Ὁ ἀξιωθεὶς ἰδεῖν ἑαυτὸν, οὗτος κρείττων ἐστὶ τοῦ ἀξιωθέντος
ἰδεῖν τοὺς ἀγγέλους· οὗτος γὰρ ἐν τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς
κοινωνεῖ, ἐκεῖνος δὲ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ψυχῆς.

Ὁ ἀκολουθῶν τῷ Χριστῷ ἐν πένθει μοναστικῷ, οὗτος
κρείττων ἐστὶ τοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸν ἐν ταῖς συναγωγαῖς.

Καὶ μηδεὶς ἐνέγκῃ εἰς τὸ μέσον, τὸ τοῦ ἀποστόλου, τὸ
Ἀνάθεμα εἶναι ἐγὼ φησὶν ἠυχόμεν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ
τὰ ἐξῆς. Τῷ λαβόντι τὴν δύναμιν τοῦ Παύλου, καὶ ἐκείνῳ
ποιῆσαι ἐπιτάτεται· Παῦλος δέ, ἐκ τοῦ νεύματος τοῦ ἐν
ἑαυτῷ *ἐλαμβάνετο* εἰς ὠφέλειαν τοῦ κόσμου, καθὼς αὐτὸς
ἐμαρτύρησεν, ὅτι οὐχὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ θελήματι τοῦτο ἐποίησεν·
Ἀνάγκη γὰρ μοι ἐστὶ, καὶ Οὐαί μοι εἴ μὴ εὐαγγελίζωμαι. Καὶ
ἡ ἐκλογὴ τοῦ Παύλου οὐχὶ τῆς μετανοίας ἐθεώρει τὸν τρόπον
αὐτοῦ, ἀλλ' εὐαγγελίσασθαι τῇ ἀνθρωπότητι καὶ δύναμιν
περισσὴν ἔλαβεν.

Ὅμως τὴν ἡσυχίαν ἀγαπήσωμεν, ἀδελφοί, ἕως ἂν νεκρωθῆ
ὁ κόσμος ἐκ τῆς καρδίας καὶ μνημονεύσωμεν τοῦ θανάτου αἰεί.
Καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ μελέτῃ προσεγγίσωμεν τῷ Θεῷ ἐν τῇ καρδίᾳ
ἡμῶν καὶ καταφρονήσωμεν τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, καὶ
περιφρονηθῆ ἢ ἡδονῇ αὐτοῦ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Καὶ
ὑπομείνωμεν ἐν ἡδονῇ ἐν σώματι νοσερῶ τὴν ἀργίαν τὴν διηνεκῆ

nelucrare, niciunul dintre ei nu dorea să-și părăsească chilia
din cauza opririi de la *ostenelile* canoanelor și să umble pe
afară sau să se veselească de cântările de prin biserică și de
slujbele făcute de alții.

Cel ce-și simte păcatele este mai bun decât cel care aduce
folos lumii arătându-se ei.

BD 463, 17

Cel care suspină o oră pentru sufletul lui este mai bun de-
cât cel care învie morții prin rugăciunea lui, când locuința sa
se află în mijlocul multora.

Cel care s-a învrednicit să se vadă pe sine însuși este mai bun
decât cel care s-a învrednicit să vadă îngeri, pentru că acesta
comunică prin ochii trupești, dar acela, prin ochii sufletului.

Cel care îl urmează pe Hristos prin plânsul în singurătate
este mai bun decât cel care Îl laudă în adunări.

Nimeni să nu aducă [drept pretext] cuvântul Apostolului:
„M-am rugat să fiu anatema de la Hristos“ și celelalte. Celui
care a primit puterea lui Pavel i s-a poruncit să facă aceasta.
Dar Pavel a fost povățuit de către Duhul aflat în el ca să aducă
folos lumii, după cum el însuși a mărturisit, anume că nu face
aceasta din voia lui: „Pentru că stă asupra mea trebuința“ și
„vai mie dacă nu voi binevesti“. Alegerea lui Pavel nu privea
felul pocăinței lui, ci binevestirea către omenire, pentru care a
primit și putere multă.

Rom. 9, 3

1 Cor. 9, 16

Noi însă să iubim isihia, fraților, până când lumea va fi
omorâtă în inimile noastre, și să ne aducem pururea aminte
de moarte. Iar prin această făptuire³⁰ să ne apropiem de Dum-
nezeu în inima noastră, să disprețuim deșertăciunea lumii, și
plăcerea ei va fi disprețuită în ochii noștri. O, frate, să răbdăm
cu plăcere în trupul bolnav neconținută nelucrare din isihie,

273 ἐλαμβάνετο] Syr habet ܘܠܠܘܟܘܢ (BD 464, 6) = ὠδηγηθη

την ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, ὡ ἀδελφέ, ὅπως ἀξιωθῶμεν τῆς τρυφῆς τῆς
 μετὰ τῶν ἐν σπηλαίοις καὶ ὄπαῖς τῆς γῆς προσδοκῶντων τὴν 285
 ἀποκάλυψιν τὴν ἐπαινετὴν τοῦ Κυρίου τὴν ἐξ οὐρανοῦ· ὅτι
 αὐτῷ καὶ τῷ Πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι
 ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων,
 ἀμήν.

ca să ne învrednicim de desfătarea cea dimpreună cu „cei din
 peșteri și din crăpăturile pământului“, care așteaptă descoperirea *Evr. 11, 38*
 slăvită din cer a Domnului. Pentru că a Lui și a Tatălui Lui
 și a Sfântului Duh este slava și cinstea
 în vecii vecilor.
 Amin.

Λόγος NE'

Ἐπιστολὴ ἦν ἀπέστειλε πρὸς τινὰ ἀγαπητὸν αὐτοῦ, διδάσκων 465
 ἐν αὐτῇ τὰ περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ἡσυχίας, καὶ πῶς πολλοὶ
 ἀμελοῦσι διὰ τὸ μὴ γινώσκειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην
 τὴν θαυμαστήν, καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐκράτησαν τὸ κάθισμα
 τῶν κελλίων ἐκ διαδοχῆς τῆς πορευομένης μεταξὺ
 τῶν μοναχῶν, μετὰ συντόμου συναγωγῆς τῆς
 ὀφειλομένης τῇ διηγῆσει τῆς ἡσυχίας

Ἀδελφέ, ἐπειδὴ ἠναγκάσθην ἐκ τοῦ ὀφείλοντος ἐπιστεῖλαι σοὶ 1
 περὶ τῶν ὀφειλομένων ἐξ ἀνάγκης, γνωρίζω τῇ ἀγάπῃ σου ἐν τοῖς
 γράμμασί μου, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ἡμῶν τὴν πρὸς σέ. Ὅτι εὗρον
 σε ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς πολιτείας τεθεικότα ἑαυτὸν πορευθῆναι ἐν τῷ
 καθίσματι τῆς ἡσυχίας, καὶ ἐγὼ ὅπερ ἤκουσα ἐκ τῶν διακριτικῶν 5
 περὶ τῆς ἐργασίας ταύτης, *ἠνίκα κατὰ διάνοιαν λάβω* τὴν
 συναγωγὴν τῶν ὀημάτων αὐτῶν μετὰ πείρας τῆς ἐγγύθεν δι'
 ἧς ἐν *αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν* ἐγὼ ἐπείρασα, (εἰς) τὴν μνήμην
 σου ἐντυπῶ ἐν συντόμῳ λόγῳ ἠνίκα καὶ σὺ συνεργήσης σεαυτῷ
 ἐκ τῆς ὀμιλίας τῆς ἐπιστολῆς ἐν σπουδῇ τῇ γινομένη ἐν σοί, διότι 10
 ἐν συνέσει τῆς σοφίας μέλλεις προσεγγίσει τῇ ἀναγνώσει τῶν
 συναχθέντων λόγων τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡμῶν ταύτῃ, ἔξωθεν τῆς
 συνήθους ἀναγνώσεως καὶ ὡς φῶς τι λαβεῖν αὐτὴν ἐν τῇ λοιπῇ
 ἀναγνώσει διὰ τὴν πολλὴν δύναμιν τὴν κεκορυμμένην ἐν αὐτῇ,
 ἵνα μάθῃς τί ἐστὶ τὸ κάθισμα τῆς ἡσυχίας καὶ τί ἐστὶν ἡ ἐργασία 15
 αὐτῆς, καὶ ποῖα μυστήρια κέκρυπται ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, καὶ διατί 466

* Aici începe *Epistola* 3 în *FR* 10 și *Memra* 66 în *BD*.

Cuvântul 55*

Epistola pe care a trimis-o către cineva pe care îl iubea,
învățându-l în ea cele despre tainele isihiei, despre felul în care
mulți, fiindcă nu le cunosc, cad în nepăsare față de această
făptuire uimitoare și că cei mai mulți au primit rânduiala
vieții de chilie prin moștenirea care continuă printre
călugări; împreună cu o scurtă adunare de
cuvinte despre cuvenita isihie

Frate, pentru că datoria m-a silit să-ți trimit o scrisoare
 despre îndatoriri, le fac cunoscute iubirii tale, prin scris, po-
 triviv făgăduinței noastre față de tine. Întrucât te-am aflat vie-
 tuind cu acrivie și că ești hotărât să mergi în rânduiala șederii
 în isihie, la rândul meu, îți amintesc pe scurt ceea ce am au-
 zit despre această *făptuire* de la cei cu discernământ, unind
cugetul adunat din cuvintele lor cu cele trăite nemijlocit de
 mine. Cât despre tine, când meditezi la cele din această scri-
 soare, folosește-te de râvna care te caracterizează. De aceea,
 trebuie să te apropii cu o înțelegere plină de înțelepciune de
 citirea cuvintelor adunate în această epistolă a noastră, nu cu
 o citire obișnuită. Primește scrisoarea aceasta ca pe o lumină,
 așa încât, datorită mulței puteri ascunse în ea, să înveți, ci-
 tindu-o, care este rânduiala isihiei, care este *făptuirea* ei, care
 sunt tainele ascunse în această *viețuire*, de ce unii micșorează

BD 465, 7-16

6 ἠνίκα... λάβω] *intell.* λαβὼν κατὰ διάνοιαν

8 αὐτοῖς... πράγμασιν] *Syr habet*

καὶ ἐκ τῶν ἀποστολῶν (BD 465, 12-13) = αὐταῖς ταῖς πράξεσι

τῆς σκληρότητος τῆς πλήρης κινδύνων τῶν ἀπαντῶντων αὐτῶ
ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ ὅστις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ οὐ τιθεὶ τὸν σκοπὸν
τοῦτον ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὴν ὀφειλομένην ἐργασίαν αὐτῆς, ἀκρίτως
ἐργάζεται καθὼς τις τῷ ἄερι προσπαλαίων, καὶ ὁ τοιοῦτος
οὐδέποτε λυτροῦται ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἀκηδίας ἐν πάσῃ τῇ
ζωῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν ἐκ τῶν δυο γίνεται αὐτῷ ἢ ὅτι οὐχ' ὑπομένει
τὸ βάρος τὸ ἀνυπομόνητον καὶ ἠττάται καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῆς
ἡσυχίας τελείως, ἢ καρτερεῖ ἐν αὐτῇ καὶ οἶκος εἰρκτῆς γίνεται
τὸ κελλίον αὐτοῦ, καὶ τηγανίζεται ἐν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ γινώσκειν
ἐλπίζειν εἰς τὴν παράκλησιν τὴν τικτομένην ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς
ἡσυχίας· διατοῦτο οὐδὲ αἰτεῖν ἐν πόνῳ τῆς καρδίας καὶ κλαίειν
ἐπὶ προσευχῇ ἐφιέμενος αὐτῆς δύναται, περὶ ὧν οἱ πατέρες
ἡμῶν οἱ πεπληρωμένοι ἐλέους, οἱ ἀγαπῶντες τοὺς υἱοὺς αὐτῶν,
ἀφῆκαν σημεῖα ἐν ταῖς γραφαῖς εἰς τὴν χρεῖαν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπεν· «Ἐμοὶ μὲν κέρδος ἐστὶν ἐκ τῆς ἡσυχίας.
τοῦτο· ἡνίκα ἀποστήσω ἑμαυτὸν ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐν ἣ ἔγώ
κάθημαι ἐν αὐτῇ, σχολάζει ἢ διάνοιά μου ἀπὸ τῆς παρασκευῆς
τοῦ πολέμου καὶ στρέφεται εἰς ἐργασίαν κρείττονα».

Καὶ ἕτερος λέγει· «Ἐγὼ διατοῦτο εἰς τὴν ἡσυχίαν τρέχω,
ὅπως γλυκανθῶσι μοι οἱ στίχοι τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς
προσευχῆς. Καὶ ἡνίκα ἐν τῇ ἡδονῇ τῆς κατανοήσεως αὐτῶν ἢ
γλώσσα μου σιγήσει, ὡς ἐν ὕπνῳ τινί, ἐμπίπτω εἰς τὴν συστολὴν
τῶν αἰσθήσεών μου μετὰ τῶν νοημάτων μου. Καὶ ὅταν πάλιν ἐν
τῷ μακροσμῷ τῷ ἐν αὐτῇ τῇ ἡσυχίᾳ γαληνιάσῃ ἢ καρδία μου ἐκ
τῆς ταραχῆς τῶν μνημῶν, ἐξαποστέλλονταί μοι αἰεὶ τὰ κύματα
τῆς χαρᾶς τὰ ἐκ τῶν ἐνθυμήσεων τῶν ἔσω ἀπροσδοκῆτως
ἐρχομένων ἐξαίφνης εἰς τρυφήν τῆς καρδίας μου. Καὶ ταῦτα
ἡνίκα τῷ πλοίῳ τῆς ψυχῆς μου προσεγγίσωσι, βυθίζουσιν αὐτὴν
ἐκ τῶν ὀρημάτων τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς τῆς σαρκὸς ἐν τοῖς
θαύμασι τοῖς ἀληθινοῖς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῇ ἐν τῷ Θεῷ».

adâncul de nepipăit al mării isihiei. Iar privirea care aşteaptă¹
uşurează greutatea *făptuirii* care îl apasă de pretutindeni şi
asprimea plină de primejdiile care îl întâmpină în călătoria sa.

Cine nu-şi pune în el însuşi acest scop încă de la începutul
isihiei pentru *făptuirea* cuvenită ei, lucrează fără judeca-
tă, aşa cum cineva s-ar lupta cu aerul. Unul ca acesta în toată
viaţa lui nu se va izbăvi de duhul akediei, petrecându-se cu
el unul din aceste două lucruri: fie nu rabdă greutatea cea de
nerăbdat şi este învins şi iese cu totul din isihie, fie stăruie
în ea, dar chilia lui devine o temniţă în care este prăjit ca
în tigiaie, fiindcă nu ştie să nădăjduiască în mângâierea care
se naşte din *făptuirea* isihiei. Din această cauză, nici nu o
poate cere cu durerea inimii, nici să plângă dorind rugăciu-
nea. Despre acestea, Părinţii noştri cei plini de milă, care
îi iubeau pe fiii lor, au lăsat prin scris semne spre trebuinţa
vieţii noastre.

Unul dintre ei a spus: „Pentru mine, câştigul venit din isihie
este acesta: când mă depărtez de câmpul de bătalie în care
şed, *partea mea înţelegătoare* se opreşte din pregătirea pentru
război şi se întoarce către o lucrare mai bună.“

BD 468, 10

Un altul a spus: „Eu din acest motiv alerg către isihie, ca
să mi se îndulcească stihurile citirii şi ale rugăciunii. Iar când
limba mea tace datorită plăcerii venite din *înţelesurile* acesto-
ra, atunci, ca într-un fel de somn, cad în adunarea *simţurilor*
şi a *mişcărilor*. Iar când, datorită îndelungii petreceri în aceas-
tă isihie, inima mi se linişteşte de tulburarea amintirilor, mi se
trimit pururea valurile bucuriei venite din imboldurile² care
vin lăuntric deodată şi pe neaşteptate spre desfătarea inimii
mele. Iar când acestea se apropie de corabia sufletului meu, îl
afundă din cuvintele lumii şi ale vieţii trupului în minunile
adevărate, în isihia cea întru Dumnezeu.“

Ἔτερος λέγει· «Ἡ ἡσυχία τὰς προφάσεις καὶ τὰς αἰτίας τὰς
καινουροῦσας τοὺς λογισμοὺς ἐκκόπτει, καὶ ἔσωθεν τῶν
τειχέων αὐτῆς παλαιοὶ καὶ μαραίνει τὰς μνήμας τῶν προλήψεων,
καὶ ὅταν παλαιωθῶσιν αἱ ὕλαι αἱ παλαιαὶ ἐν τῇ διανοίᾳ, εἰς τὴν
φύσιν αὐτοῦ στρέφεται ὁ νοῦς, εὐθύνων αὐτάς».

Ἔτερος λέγει· «Τὰ μέτρα τῶν κρυφίων σου, ἐκ τῆς
διαφορᾶς τῶν νοημάτων σου συνήσεις, τῶν διηνεκῶν λέγω,
οὐχὶ τῶν κινουμένων ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος καὶ *ἐν ὥρᾳ*
διαπορευομένων. Οὐκ ἔστι τις σῶμα φορῶν, ὅστις οὐκ ἀπαντᾷ
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀπόδημος ἐκ τῶν δύο ἀλλοιώσεων. τῶν ἀγαθῶν
καὶ τῶν κακῶν. Ἐὰν ἔστι σπουδαῖος, *ἐκ τῶν ἐλαχίστων, διὰ τὴν
φύσιν· οἱ πατέρες γὰρ τῶν πικτομένων εἰσὶ πατέρες· ἐὰν δὲ ἔστι
ῥάθυμος, ἐκ τῶν ὑψηλῶν, διὰ τὴν ζύμην ἐκείνης τῆς χάριτος τῆς
γενναμένης* ἐν τῇ φύσει ἡμῶν».

Ἔτερος λέγει· «Ἐκλεξαὶ σεαυτῷ ἐργασίαν *τρυφῆς*,
ἀγρυπνίαν διηνεκῆ τὴν ἐν νυξίν, ἐν ἣ ἀπεδύσαντο οἱ πατέρες
πάντες τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ἤξιώθησαν τοῦ ἀνακαινισμού
τοῦ νοός. Ἐν ταῖς ὥραις ταύταις αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ τῆς ζωῆς
ἐκείνης τῆς ἀθανάτου, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ταύτης ἀποδύεται τὸ
ἐνδύμα τοῦ σκότους καὶ ὑποδέχεται *τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον*».

Ἔτερος λέγει· «Ὅταν τις ἴδῃ ὄψεις διαφορῶν καὶ ἀκούσει
φωνὰς πολυτρόπους παρηλλαγμένας τῆς μελέτης αὐτοῦ τῆς
πνευματικῆς καὶ ὁμιλεῖ καὶ συντυγχάνει μετὰ τῶν τοιούτων,
οὐ δύναται εὐκαιρησαὶ κατὰ διάνοιαν κατιδεῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ
κρυπτῷ καὶ μνημονεῦσαι τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ καθαίρειν
τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ καὶ προσέχειν πρὸς τὰ ἐπερχόμενα αὐτῷ
καὶ ὁμιλεῖσαι ἐν τῇ εὐχῇ κρυπτῶς».

82 ἐν ὥρᾳ] ܘܘܪܐ (BD 469, 5), *ad litt.* σεῖων, *intell.* ἐν ροπή 85–88 ἐκ...γενναμένης] *intell.*
ἐὰν ἔστι τις σπουδαῖος (ὑπὲρ τῶν τοῦ κόσμου), (ἐπισκέπτονται αὐτὸν) ἐλάχιστοι (ἀλλοι-
ώσεις), ἐξ αἰτίας τῆς φύσεως (αὐτοῦ), τῆς ἐκ τῶν πατέρων (αὐτοῦ), (διότι ζῆ κατὰ τὴν ἀν-
θρωπίνην φύσιν) ἐὰν ἔστι ῥάθυμος (διὰ τὰ τοῦ κόσμου), (ἐπισκέπτονται αὐτὸν) ὑψηλα

Un altul a spus: „Isihia taie pretextele și cauzele care în-
noiesc gândurile și, înlăuntrul zidurilor ei, învechește și ofi-
lește amintirile prejudecăților. Iar când materiile cele vechi
se învechesc în *cuget*, atunci *mintea* se întoarce la firea ei,
îndreptând-o.“

Un altul a zis: „Măsurile celor ascunse ale tale le vei înțelege
din felurile tale *mişcări* – vorbesc despre cele permanente, și
nu despre cele care se mișcă din vreo întâmplare și trec într-o
clipită. Nu există cineva care să poarte trup și să nu fie întâm-
pinat în casa lui de una din cele două schimbări, bune și rele.
Dacă este râvnitor [pentru cele ale lumii], îl cercetează foarte
puține schimbări, datorate firii sale, moștenite de la părinții săi,
întrucât trăiește potrivit cu firea omenească; dacă este leneș față
de cele ale lumii, îl cercetează schimbări înalte, datorate acelei
frământături a harului care se revarsă peste firea noastră.“

Un altul a spus: „Alege pentru tine o lucrare înveselitoare,
privegherea neîncetată din timpul nopții, prin care toți Pă-
rinții s-au dezbrăcat de omul cel vechi și s-au învrednicit de
înnoirea *părții înțelegătoare*. În aceste ceasuri, sufletul simte
acea viață nemuritoare și, prin *simțirea* ei, se dezbracă de hai-
na întunerului și primește harul Duhului.“

cf. Ef. 4, 22;
Col. 3, 9

Un altul a spus: „Când cineva vede diferite persoane și
aude tot felul de glasuri, diferite de *meditarea* sa duhovniceas-
că, și vorbește și se întâlnește cu unele ca acestea, nu are pri-
lejul ca, în *partea înțelegătoare*, să se vadă pe sine însuși întru
ascunsul său și să-și amintească de păcatele sale, să se curețe de
gândurile lui și să privegheze prin rugăciunea ascunsă.“

BD 469, 20-21

(ἀλλοιώσεις), ἐξ αἰτίας τῆς ζύμης ἐκείνης τῆς χάριτος τῆς χρομένης... 89 τρυφῆς] *intell.*
εὐφραίνουσιν 94 τὸ...ἅγιον] *cum Syroc ܘܘܪܐ* (S 24, 116' V 125, 111' V 124, 234' V 562,
135'), *Syrroc autem habet ܘܘܪܐ* (BD 469, 16) = τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος

Καὶ πάλιν· «Τὸ ὑποτάξαι τὰς αἰσθήσεις ταύτας ὑπὸ τὴν 470
ἔξουσίαν τῆς ψυχῆς ἐκτὸς τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἀλλοτριώσεως
τῶν ἀνθρώπων, οὐ δυνατόν ἐστι, διότι ἐν αὐταῖς συνηνωμένη
καὶ συνημμένη (ἔστιν) ὑποστατικῶς ἢ νοερά ψυχή, καὶ μετὰ 105
τῶν λογισμῶν αὐτῆς καθέλκεται, ἐὰν μὴ ὁ ἄνθρωπος ἐγγήγορος
γένηται ἐν τῇ προσευχῇ τῇ κρυπτῇ».

Καὶ πάλιν· «Ὡ πῶς ἡ γρήγορις ἐν τῷ ἔξυπνισμῷ αὐτῆς σὺν τῇ
εὐχῇ καὶ τῇ ἀναγνώσει τρυφὴν ἐμποιεῖ, καὶ εὐφραίνει καὶ χαροποιεῖ
καὶ καθαίρει τὴν ψυχὴν· οὗτοι μάλιστα γινώσκουσι ταῦτα, οἱ ἐν 110
αὐτοῖς ἐν παντὶ καιρῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν συναναστρεφόμενοι καὶ
πολιτευσάμενοι ἐν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀσκήσει».

Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε, ὁ ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν· τὰ νεύματα τὰ ἐκ τῆς
γνώμης τῶν λόγων τῶν πατέρων θές ἔμπροσθέν σου ὡς σκοπὸν 115
τινα, καὶ πρὸς τὸν πλησιασμόν αὐτῶν εὐθύνον τὸν δρόμον τῆς
ἐργασίας σου, καὶ πρὸ πάντων σοφίσθητι ποῖον ἐστὶν ὅπερ
μάλιστα καθήκει συμφωνεῖν τῷ σκοπῷ τῆς ἐργασίας σου· ἐκτὸς
γὰρ τούτων, γινῶναι τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας οὐ δύνασαι σύ. Καὶ
ἐν αὐτοῖς ὑπερεκπερισσοῦ σπουδάσον δεῖξαι τὴν καρτερίαν σου.

cf. I, 3, 330-331

Ἡ σιωπὴ, μυστήριόν ἐστι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· οἱ λόγοι 120
ὄργανόν εἰσι τοῦτου τοῦ κόσμου. Ἄνθρωπος νηστευτῆς τῇ φύσει
τῇ πνευματικῇ πειρᾶται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀφομοιωσαί.

Ἐκ τῆς σιωπῆς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς νηστείας αὐτοῦ τῆς
ἀδιαλείπτου, ἀφορίζεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ τῇ
θεικῇ διαμένειν ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτοῦ. 125

Ἐν τούτοις τοῖς μυστηρίοις τελειοῦται, (κἂν καὶ) ἐξ ἐκείνων
τῶν ἀοράτων δυνάμεων, ἡ λειτουργία [αὐτοῦ] πεπληρωμένη
τῶν θείων μυστηρίων καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ἐκείνης τῆς οὐσίας τῆς
κυρίας τῶν *κτισμάτων*.

Καὶ οἵτινες ἀφωρίσθησαν ἐν καιρῷ εἰσελθεῖν ἐντὸς τῶν θείων 130
μυστηρίων, ἐν ταύτῃ τῇ σφραγίδι ἐσημειώθησαν· καὶ τινες ἐξ 471

101 Ὡς ἰαράσι: „A-și supune cineva simțurile stăpânirii sufletu-
lui în afara isihiei și a înstrăinării de oameni nu e cu putință,
pentru că sufletul rațional este unit și legat de ele în chip
*qnomi*³ și, dacă nu e cu trezvie în rugăciunea ascunsă, este
târât de *mișcările* lor“.

BD 470, 1-4

104 Ὡς ἰαράσι: „O, cât de multă desfătare aduce în suflet prive-
gherea cea întru trezvie împreună cu rugăciunea și citirea, și
cât înveselește, bucură și curăță sufletul! Știu aceasta mai ales
cei care în toată vremea vieții lor petrec și viețuiesc într-o as-
ceză săvârșită cu acrivie.“

111 Iar tu, o, omule care iubești isihia, pune înaintea ta ca un
țel însemnările luate din înțelegerea cuvintelor Părinților și
îndreptează calea *făptuirii* tale pentru a te apropia de ele. Mai
întâi de toate, află cu înțelepciune ce conglăsuiește cu scopul
făptuirii tale, fiindcă în afara acestora nu poți avea cunoștin-
ța adevărului. Silește-te să-ți arăți stăruința cu prisosință în
acestea.

120 Tăcerea este o taină a veacului viitor. Cuvintele sunt un
instrument al acestei lumi. Omul postitor încearcă să-și ase-
mene sufletul cu firea ființelor duhovnicești.

123 Prin tăcerea și prin postul său neîntrerupt, omul se des-
parte, prin *făptuirea* sa dumnezeiască, pentru a locui întru
ascunsul său.

126 Prin aceste taine el se desăvârșește, la fel ca acele puteri
nevăzute, liturgia lui fiind plină de taine dumnezeiești și de
sfînțenia acelei Ființe stăpânitoare peste lumi.

130 Cei care s-au despărțit ca să intre înlăuntrul tainelor dum-
nezeiești au fost însemnați cu această pecete. Unora dintre

122 τῇ πνευματικῇ] *Syr habet* ~~κτισμάτων~~ (BD 470, 16) = τῶν πνευματικῶν (δυνάμεων)
129 κτισμάτων] *Syr habet* ~~κτισμάτων~~ (BD 470, 20), *ad litt.* κόσμων

αὐτῶν κυβέρονησιν λαοῦ ἰσχυσαν ἐμπιστευθῆναι· καὶ ἄλλοι ἐξ αὐτῶν καὶ κατὰ τῶν στοιχείων ἐνεπιστεύθησαν καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, καὶ ἐν θαύματι μεγάλῳ αἱ φύσεις τῶν κτισμάτων τῇ ἐντολῇ τῶν λόγων αὐτῶν ὑπήκουσαν· καὶ τινες ἐξ αὐτῶν τὰ κρυπτὰ τὰ κρυφθέντα τῇ σιωπῇ τῇ ἀποκρούφῳ τοῦ Κυρίου, πρὸς ἀνακαινισμόν τῶν *ἐν μέσῳ*, ἐνεπιστεύθησαν φανερωῶσαι· οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐν γαστρὶ πεπληρωμένῃ καὶ νοῖ πεφυρμένῳ ἐκ τῆς ἀκρασίας διακονηθῆναι τὰ τοιαῦτα μυστήρια.

Καὶ οὐκ ἦσαν οἱ ἅγιοι κατατολμώντες τῆς ὁμιλίας τῆς πρὸς τὸν Θεόν, οὐδὲ πρὸς τὰ κρυπτὰ τῶν μυστηρίων αὐτοῦ ἀνύψουν ἑαυτούς, εἰ μὴ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῶν μελῶν, καὶ ὠχριάσει τῆς χροιάς τῆς ἐκ τοῦ πό(ν)ου τῆς πείνης καὶ *νοῦ τοῦ ἡσύχου* [καὶ] ἐν τῇ ἀποταγῇ πάντων τῶν λογισμῶν τῶν γῆινων.

Ὅταν γὰρ ἐν μακρῷ καιρῷ ἐν τῷ σῶ κελίῳ, ἐν ἔργοις κόπου καὶ φυλάκῃ τῶν κρυπτῶν καὶ τῇ συστολῇ τῶν αἰσθήσεων ἐκ πάσης ἀπαντήσεως, ἐπισκιάση σοι ἡ δύναμις τῆς ἡσυχίας, πρῶτον μὲν ἀπαντᾷς χαρὰν τὴν ἐκτὸς αἰτίας κατακρατοῦσαν ἐν καιρῷ καὶ καιρῷ ἐν τῇ ψυχῇ σου· καὶ τότε ἀνοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ σου τοῦ ἰδεῖν τὴν ἰσχύν τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ κάλλος τῶν κτισμάτων κατὰ τὸ μέτρον τῆς καθαρότητός σου. Καὶ ὅταν ὀδηγηθῇ ὁ νοῦς ἐν θαύματι τῆς θεωρίας ταύτης, τότε ἡ νύξ καὶ ἡ ἡμέρα ἐν ἔσται αὐτῷ ἐν τοῖς θαύμασι τοῖς ἐνδόξοις τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐντεῦθεν κλέπτεται ἐξ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἡ αἴσθησις τῶν παθῶν ἐν τῇ ἡδονῇ τῆς θεωρίας ταύτης, καὶ ἐν αὐτῇ εἰσέρχεται εἰς τοὺς δύο βαθμοὺς τῶν ἀποκαλύψεων τῶν νοητῶν, τοὺς ὄντας ἐν τῇ τάξει τῇ μετὰ ταύτην ἐκ τῆς καθαρότητος καὶ ἐπάνω.

137 ἐν μέσῳ] Syr habet ⲉⲛ ⲙⲉⲥⲱ (BD 471, 5) = τῶν ὄλων 143 νοῦ...ἡσύχου] *intell.* νοῖ τῷ ἡσύχῳ

ei li s-a încredințat conducerea puternică a poporului; altora dintre ei li s-a încredințat și au primit putere asupra stihiiilor lumii, iar făpturile au ascultat de porunca cuvintelor lor printr-o mare minune; altora dintre ei li s-a încredințat vădirea celor ascunse prin tăcerea ascunsă a Domnului, pentru înnoirea tuturilor. Pentru că nu se cuvine ca astfel de taine să fie slujite cu un pântece plin și cu o *minte* împrăștiată din cauza neînfrâării.

Sfinții nu au îndrăznit să se apropie de Dumnezeu, nici nu s-au înălțat spre cele ascunse ale tainelor Lui altfel decât prin slăbiciunea mădularelor, având culoarea feței gălbejită de durerea foamei și o *minte* liniștită și prin supunerea tuturilor gândurilor pământeste.

Când, după un timp îndelungat petrecut în chilia ta în *osteneli*, în paza ascunsă, în adunarea *simțurilor* de la orice întâlnire, te va adumbri puterea isihiei, mai întâi te va întâmpina o bucurie fără vreo pricină, care stăpânește din vreme în vreme în sufletul tău. Atunci ți se deschid ochii ca să vezi tăria creației lui Dumnezeu și „frumusețea făpturilor“, potrivit cu măsura curăției tale. Iar când *mintea* va fi povățuită prin *minunarea* produsă de această vedere, atunci pentru ea noaptea și ziua vor fi una datorită minunilor slăvite ale făpturilor lui Dumnezeu. Începând de acum, din suflet este furată simțirea patimilor prin plăcerea acestei vederi. Prin aceasta, [sufletul] pătrunde în cele două trepte ale descoperirilor celor inteligibile, aflate în ceata de după cea a curăției și mai sus⁴.

Intel. Sol. 13, 5

Λόγος ΝC΄

Σχόλια καὶ δηλώσεις, ἅπερ ἐν ταῖς μαρτυρίαις περὶ διαφορῶν νοημάτων· ποία ἐστὶ χρεία ἐκάστου τούτων

⟨Νοῦς⟩ αἴσθησις πνευματικὴ ἐστίν, ἢ ποιωθεῖσα δέξασθαι τὴν δύναμιν τὴν θεωρητικὴν, ὡς ἡ κόρη τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν *τῶν ἐν αὐτοῖς ἐχόντων* τὸ φῶς τὸ αἰσθητόν.

Ἡ *θεωρία* ἢ νοητὴ, ἔστι γνῶσις φυσικὴ, ἢ ἐνωθεῖσα τῇ καταστάσει τῆς φύσεως, ἣτις καλεῖται φυσικὸν φῶς.

Καὶ ἡ δύναμις ἡ ἀγία, ἐστὶ *χάρισμα ἡλίου, τοῦ διακριτικοῦ* τῶν τεθέντων μεταξὺ τοῦ φωτός καὶ τῆς θεωρίας.

Φύσεις εἰσὶ τίνα, ἅπερ εἰσὶ *μέσα τῶν διακριτικῶν, τῶν* ἐκ τοῦ φωτός εἰς τὴν θεωρίαν.

Πᾶθη δὲ εἰσὶ καθάπερ οὐσία τις σκληρὰ, ἅπερ μεσιτεύονται μεταξὺ τοῦ φωτός καὶ τῆς θεωρίας καὶ κωλύουσιν ἐξ αὐτῆς τὴν διάκρισιν τῆς διαφορᾶς τῶν πραγμάτων.

Καθαρότης ἐστὶ τὸ τηλαυγές τοῦ νοητοῦ ἀέρος, ἐν ᾧ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ περοῦται ἡ φύσις *ἡ* ἐν ἡμῖν.

Ἐὰν μὴ ὁ νοῦς ὑγιής ἐστίν ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ, οὐκ ἐνεργεῖ ἐν αὐτῷ ἡ γνῶσις, ὡς ἡ αἴσθησις ἢ σωματικὴ ὅταν ἐξ αἰτιῶν βλαβῆ, ἀφαιρεῖται ἐξ αὐτῆς ἡ ὄρασις. Ἐὰν δὲ ὁ νοῦς ὑγιής ἐστίν,

* Aici începe *Cuvântul* 69 în *FR* 10 și *Memra* 67 în *BD*.

3 τῶν...ἐχόντων] *Syr habet* ܘܩܘܡܘܨܘܐ (BD 472, 6) = ἐν οἷς χεεται 4 θεωρία] *intell.* ὄρασις 6 χάρισμα...διακριτικοῦ] *Syr habet* ܚܘܪܐܝܘܬܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܥܘܠܡܐ (BD 47210) = χάρισμα, ἡλιος ὁ διακριτικός, cf. *infra* l. 24

Cuvântul 56*

Explicații și dovedire aflate în mărturiile despre diferitele înțeleșuri; care este folosul fiecăreia dintre acestea

Partea înțelegătoare este un organ de *simț* duhovnicesc făcut să primească puterea [care determină] vederea¹, așa cum este pupila ochilor trușești în care se revarsă lumina cunoscută cu simțurile.

Vederea duhovnicescă² este cunoașterea naturală, [realizată] prin această putere [de vedere] care s-a amestecat cu alcătuirea firii și se numește lumină naturală³.

Puterea aceasta sfântă este un har, un soare al discernământului pentru cele aflate între lumină și vedere.

Realitățile naturale sunt lucruri aflate la mijloc⁴, deslușite de către lumină pentru vedere.

Patimile însă sunt un fel de substanță vârtoasă, aflate la mijloc între lumină și vedere, împiedicând-o pe aceasta să deslușească diferența dintre lucruri.

Curăția este strălucirea văzduhului inteligibil în care zboară firea noastră duhovnicescă.⁵

Dacă *partea înțelegătoare* nu este sănătoasă în firea ei, atunci în ea nu lucrează cunoștința, tot așa cum *simțul* trușesc [al văzului] este lipsit de vedere atunci când este vătămat din anumite cauze. Iar dacă *partea înțelegătoare* este sănătoasă,

8 μέσα... τῶν] *Syr habet* ܘܩܘܡܘܨܘܐ (BD 472, 12) = μέσα, τὰ διακρινόμενα 14 p. η] *Syror habet* ܘܩܘܡܘܨܘܐ (BD 472, 15) = πνευματικὴ

ἡ δὲ γυνῶσις οὐχ' ὑπάρχει, οὐκ ἐνεργεῖ ὁ νοῦς ἐκτός αὐτῆς τὴν
 διαφορὰν τῶν πνευματικῶν, ὡς ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ὑγιής ἐν πᾶσι
 τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἀμβλυωπεῖ πρὸς τὴν αἴσθησιν τῆς ὁράσεως
 πολλὰκις.

Καὶ ἐὰν ταῦτα πεφυλαγμένα ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν, καὶ ἡ χάρις
 οὐκ ἔστι πλησίον, ἀνενέργητα μένουσι πάντα ἐκ τῆς διακονίας
 τῶν διακρίσεων, καθὼς ἐν ταῖς ὥραις τῆς νυκτὸς διὰ γὰρ τὸ μὴ
 εἶναι ἥλιον μένουσιν *ἀνεπίσκεπτα, καὶ ὅτε πάντα ἐρρωμένα
 εἰσὶ καὶ τετελειωμένα ἐν τοῖς ἑαυτῶν, λέγω δὴ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ
 ὄρασις καὶ ἄτινα πράγματα οὐ διεκρίθησαν ἢ διακρίνονται*· καὶ
 τοῦτό ἐστιν ὅπερ ἐρρέθη· *Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.*

Ἐὰν δὲ ἡ *χάρις τοῦ νοητοῦ ἡλίου* γένηται πλησίον καὶ
 εἰς ὄρεξιν κινή καὶ ἐρεθίζῃ καὶ ἐμπουῇ νήφειν, καθαρότης δὲ
 μὴ ἔσται ἐν *αὐτῇ – ὡσπερ ἀήρ κενός, ὅστις διαυγής ἐκ τῆς
 παχύτητος τῶν νεφῶν καὶ τῶν ὑλῶν τῶν σκοτεινῶν τῶν εὐχερῶς
 ἐκτεινομένων πρὸς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ εὐφραίνόμεθα
 ἐν ἡδονῇ τῆς θεωρίας ταύτης–, ἡ θεωρία χωλαίνουσα ἐκ τῆς
 διακρίσεως, ἡ φύσις ἤρησε τῆς πράξεως, ἡ ψυχὴ ἐκωλύθη
 αἰσθέσθαι τῆς ἡδονῆς τοῦ ἡλίου τοῦ δευτέρου τοῦ ἀνατέλλοντος
 ἐπὶ τὰ πάντα διὰ τὰ ἐπιτεθέντα σωματικά, ἐν οἷς* σκεπάζονται
 αἱ ἐλλάμψεις τῆς ἀληθείας, ἵνα μὴ ἔλθωσιν ἐφ' ἡμᾶς.

Λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ζητοῦνται ταῦτα πάντα τὰ ὀρθέντα, καὶ
 διὰ τὸ δυσκόλως εὐρεῖν ταῦτα πάντα ἐν ἀνθρώπῳ ἐνὶ χωρὶς
 λείψεως καὶ αἰτίας, καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοὺς πολλοὺς

18 διαφορὰν...πνευματικῶν] *intell.* διάκρισιν τῶν πνευματικῶν πραγμάτων 24-26
 ἀνεπίσκεπτα...διακρίνονται] *intell.* ἀνενέργητα, λέγω δὴ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ ὄρασις καὶ
 οὐχὶ ἄτινα πράγματα διακρίνοντα ἢ διακρινόμενα, κἂν παντα ἐρρωμένα εἰσὶ καὶ τετελει-
 ωμένα ἐν τοῖς ἑαυτοῖς 28 χάρις...ἡλίου] *Syr habet* ἡ χάρις τοῦ ἡλίου (BD 473,
 8) = ἡ χάρις, ὁ νοητὸς ἥλιος 30-36 αὐτῆ...οἷς] *Syr habet* ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς
 καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς
 καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς καὶ τὸ φῶς σου ὀψόμεθα φῶς

dar nu are cunoștință⁶, atunci *partea înțelegătoare* nu poate,
 fără aceasta, să-și pună în lucrare capacitatea de a desluși di-
 ferențele dintre lucrurile duhovnicești, așa cum adeseori se
 întâmplă ca ochiul pe deplin sănătos să nu vadă bine.

Iar dacă acestea sunt păstrate în însușirile lor, iar harul nu
 este aproape, ele rămân toate nelucrătoare în slujirea de discer-
 nere⁷, așa cum, în ceasurile nopții, din cauză că nu este soare,
 [văzul] nu lucrează – vorbesc adică despre ochi și despre vedere,
 nu despre lucrurile pe care le vedem sau le deslușim –, chiar
 dacă [ochii și vederea] sunt sănătoase și desăvârșite. Aceasta este
 ceea ce s-a spus: „Întru lumina Ta vom vedea lumină.”

P. 35, 9

Dar dacă harul, soarele inteligibil, se apropie și mișcă și
 stârnește spre trezvie și o aduce înlăuntru, dar încă lipsește
 curăția – așa cum razele soarelui ajung până la noi cu ușurință
 prin aerul liber, limpezit de grosimea norilor și a materiilor
 întunecate, iar în lumina razelor lui cea veselitoare ne veselim
 și noi de dulceața vederii duhovnicești –, atunci vederea este
 împiedicată, firea nu lucrează⁸, iar sufletul, din cauza unui
 acoperământ trupesc care acoperă lucrurile, este împiedicat
 să simtă folosul Soarelui celui de-al doilea, Care răsare peste
 toate, din cauza unui acoperământ trupesc care acoperă stră-
 lucirile adevărului, ca să nu ajungă până la noi.

Prin urmare, este nevoie să le căutăm pe toate cele despre
 care am vorbit, atât pentru că este greu să fie găsite toate ace-
 tea fără nicio lipsă sau vină într-un singur om, cât și pentru

6 *intell.* cunoștință 7 *intell.* discerne 8 *intell.* lucrează (BD 473, 10-16) = δι' ἧς - ὡσπερ δι' ἀέρος κενοῦ, διαυγῶς (γενομένου)
 ἐκ τῆς παχύτητος τῶν νεφῶν καὶ τῶν ὑλῶν τῶν σκοτεινῶν, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐκτεί-
 νονται πρὸς ἡμᾶς εὐχερῶς, καὶ ἐν τῷ φωτί αὐτῶν τῷ τερπνῷ εὐφραίνόμεθα ἐν ἡδύτητι
 ὁράσεως ὅλων πνευματικῆς - (τότε) ἡ ὄρασις χωλαίνει, ἡ φύσις ἀργεῖ, ἡ ψυχὴ κωλύεται
 αἰσθέσθαι τῆς ὠφελείας τοῦ ἡλίου τοῦ δευτέρου τοῦ ἀνατέλλοντος ἐπὶ τὰ πάντα, ἐξ αἰτί-
 ας τινὸς ἐπιθέματος σωματικοῦ δι' οὗ (σκεπάζονται)

πρὸς τελειότητα τινὸς τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς φθάσαι.
 Ἡ στέρησις ἐστὶν οὕτως· ἐκ τῆς ἀνικανοτητος τῆς διανοίας
 καὶ ἐκ τῆς συγχυσεως τοῦ θελήματος καὶ ἐκ τῆς θεσεως τῆς μὴ 474
 καθηκούσης τῷ σκοπῷ καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς καθαρότητος
 καὶ ἐκ τοῦ μὴ εὐρεῖν διδάσκαλον καὶ ὁδηγὸν ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς 475
 χάριτος – *ἀνδρὶ μικρολογῶ φησὶν οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος*, οὐδε
 ἐξουσιάζει τῶν μεγάλων–, ἐκ τοῦ κωλύματος
 τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων καὶ
 τῶν τροπῶν.

că cei mai mulți nu pot ajunge la desăvârșirea unei anumite
 cunoașteri duhovnicești⁹. Lipsa se produce astfel: din cauza
 neputinței *părții înțelegătoare*, din cauza stării de confuzie a
 voinței, din cauza unei stări nepotrivite cu scopul, din lipsa
 curăției, a neaflării unui învățător și povățuitor, din cauza as-
 cunderii harului – „Bărbatului scurt la vorbă nu îi este bună
 nici bogăția“, nici stăpânirea celor mari – și din cauza
 piedicilor pe care le pun timpul, locul și
 persoana însăși.

Is. Sir. 14, 3

Λογος NZ'

Ἐκλογή συντόμων κεφαλαίων

Ἀλήθειά ἐστιν αἰσθησις κατὰ Θεόν, ἢ ἐν τῇ αἰσθήσει τῶν 475
αἰσθησεων τοῦ πνευματικοῦ νοῦ, ἧσπέρ τις ἐν ἑαυτῷ γέυεται.

Ἀγάπη ἐστὶ καρπὸς τῆς εὐχῆς, ἢ ἐκ τῆς θεωρίας *αὐτῆς*
ὀδηγοῦσα τὸν νοῦν ἀκορέστως εἰς τὸν πόθον αὐτῆς ὅταν 5
ὑπομείνη ἐν αὐτῇ χωρὶς ἀκηδίας (εἴτε ἐν τῷ σώματι αἰσθητῶς) 5
καὶ εἴτε ἐν τῷ νῷ ἐν σιγηροῖς ἐνθυμήμασι τῆς διανοίας εὐχεται
μόνον ἐμπύρως καὶ μετὰ θερμότητος.

Εὐχή ἐστὶ νέκρωσις τῶν *ἐννοιῶν* τοῦ θελήματος ἐκ τῆς ζωῆς
τῆς σαρκός· ἴσος γάρ ἐστιν ὁ ἀκριβῶς εὐχόμενος τῷ νεκρουμένῳ 10
ἐκ τοῦ κόσμου. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀρνήσασθαί τινα ἑαυτὸν· 10
τὸ καρτερεῖσθαι διαμένοντα ἐν προσευχῇ. Λοιπὸν ἢ ἀγάπη τοῦ 476
Θεοῦ, ἐν τῇ ἀρνήσει τῆς ψυχῆς εὐρίσκεται.

Καθάπερ ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ ἰδρωτός τῆς νηστείας, ὁ
στάχυς τῆς σωφροσύνης βλαστάνει, οὕτως ἐκ τοῦ κόρου ἢ 15
ἀκολασία καὶ ἐκ τῆς πληρώσεως ἢ ἀκαθαρσία· ἐπὶ γαστρὶ δὲ 15
πεινώση καὶ τεταπεινωμένη, οὐδέποτε παρακύπτουσι λογισμοὶ
αἰσχροτήτος.

Πᾶσα βρῶσις βιβρωσκομένη, πρόσθεσις γίνεται ἐν ἡμῖν ἐπι
χυμῶν, καὶ ἰσχύς φυσικὴ γίνεται ἐν ἡμῖν. Καὶ ὅταν πληρωθῶσι

*Aici continuă Cuvântul 69 în FR 10 și Memra 68 în BD.
2 αἰσθησεων...νοῦ] Syr habet ~~καρπὸς καρπὸς~~ (BD 475, 6) = τῶν πνευματικῶν

Cuvântul 57*

O selecție de scurte capete

Adevărul este o *simțire* a lui Dumnezeu¹, realizată prin per- BD 475, 5-6
cepția *simțurilor* duhovnicești ale *minții* pe care cineva o gustă
în el însuși.

Iubirea este roada rugăciunii, care, prin mijlocirea *contem- BD 475, 10*
plăției, povățuiește *mintea* către dorirea ei fără săturare, când
stăruie în [rugăciune] fără trândăvie și doar se roagă cu înflă-
cărare și căldură, fie prin mijlocirea trupului material, fie prin
mișcarea tăcută a *cugetării*.

Rugăciunea este omorârea *mișcărilor* voinței față de viața
carnii. Pentru că cel care se roagă cu adevărat este asemenea
celui care a murit față de lume. A se lepăda cineva de sine
însuși aceasta este: a stăruie în petrecerea în rugăciune. Prin
urmare, iubirea lui Dumnezeu se află în lepădarea sufletului.

Așa cum spicul cugetării feciorelnice odrăsește din sămân-
ța sudorii postului, tot așa din săturare odrăsește desfrânarea
și din ghiftuire, necurăția. Din pântecel flămând și smerit nu
ies niciodată gânduri rușinoase.

Orice mângare mistuită aduce în noi un adaos al umorilor
și o putere firească. Iar când mădularele trupului sunt umplute

αἰσθησεων τοῦ νοῦ 3 αὐτης] Syr habet ~~καρπὸς καρπὸς~~ (BD 475, 11) = (τῆς ἐξ αὐτῆς, *id est* τῆς
αγάπης) 8 ἐννοιῶν] *intell. κινήσεων*

τὰ μέλη τὰ ὀργανικά ἐκ τῆς (σ)τάξεως ὅλου τοῦ σώματος τῆς ἐν
 αὐτοῖς γινομένης, (καί) ἡνίκα συμβῆ ἰδεῖν τι σωματικῶς ἢ ἐὰν 20
 κινήθῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τί ἀκούσιον μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἐξαίφνης
 ὕλη ἡδονῆς κινεῖται ἐξ ἐκείνου καὶ διαπέμπεται εἰς ὅλον τὸ
 σῶμα. Καὶ ἐὰν ἔστιν ἰσχυρὰ πολὺ, ἢ διάνοια τοῦ σώφρονος καὶ
 ἀγνοῦ ἐν τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ, ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἐκείνης τῆς ἐν 25
 τοῖς μέλεσιν, εὐθέως ταράσσεται ἢ διάκρισις αὐτοῦ καὶ ὡς ἀπὸ
 ὑψηλοῦ τινὸς τόπου κατέρχεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἴσταται,
 καὶ ἢ ὁσιότης τῶν λογισμῶν αὐτοῦ κυλίνεται, καὶ ἢ σωφροσύνη
 αὐτοῦ ἢ λαμπρὰ ρυποῦται ἐν τῇ ἐκταράξει τῶν παθῶν τῶν
 εἰσελθόντων εἰς τὴν καρδίαν ἐν τῇ πυρῶσει τῶν μελῶν· καὶ τότε 30
 τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐξασθενεῖ, ὥστε εἰπεῖν καὶ τοῦ
 πρώτου σκοποῦ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ ἐπιλανθάνεσθαι, καὶ πρὸ τοῦ
 εἰσελθεῖν εἰς τὸν ἀγῶνα εὐρίσκεται *ὑπεύθυνος* χωρὶς ἀγῶνος,
 καὶ χωρὶς καμάτου τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ *ὑπεύθυνος* γίνεται
 ὑποκάτωθεν τοῦ θελήματος τοῦ ἀτόνου τῆς σαρκός.

*Ταῦτα πάντα ἀναγκάζει ἢ πρόσθεσις ἢ μεγάλη τοῦ κόρου 35
 τοῦ ἀδιαλείπτου τὸ θέλημα τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου*, *καὶ 477
 ἐὰν* διάγη καλῶς ἐν τῷ λυμένῳ τῆς σωφροσύνης, ἀλλὰ ἐκκλίνει
 παραδοθῆναι εἰς ὅπερ οὐδέποτε ἠβουλήθη ἀνελεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτοῦ· καὶ ὅταν κοιμηθῇ μόνος, ἢ συναγωγὴ τῶν λογισμῶν
 τῶν περιεχόντων τὰς φαντασίαις τὰς ματαίας καὶ αἰσχροῦς 40
 περικυκλοῦσιν αὐτὸν καὶ ποιοῦσι τὴν στρωμνὴν αὐτοῦ ἐκείνην
 τὴν καθαρὰν πανδοχεῖον πορνείας καὶ θεάτρον τῶν θεωριῶν,
 ὅταν κοινωνῇ τῇ μετ' αὐτῶν ὁμιλίᾳ ἐν τῷ μεθυσμῷ τῶν λογισμῶν,
 καὶ μολύνη τὰ μέλη αὐτοῦ τὰ ὅσα ἐκτὸς πλησιασμοῦ γυναικός.

Ποία θάλασσα οὕτως ταράσσεται καὶ βράζει ἐκ τοῦ 45
 χειμῶνος, ὥσπερ ταράσσεται ὁ νοῦς ὁ καταστάμενος ἐν τῇ ἰσχυῖ

32-33 ὑπεύθυνος...ὑπεύθυνος] *intell.* ἠττημένος...ἠττημένος 35-36 Ταῦτα...ἀνθρώπου] *Syr habet* ~~καὶ τὰς φαντασίας καὶ τὰς ματαίας καὶ τὰς αἰσχροῦς περιεχόντων~~ *ca. 12a* (BD 476, 20-477, 1)

de ceea ce curge prin întregul trup și ajunge la ele, dacă se în-
 tâmplă să vadă ceva trupesc sau se mișcă în inima lui ceva fără
 de voie împreună cu un gând, atunci materia plăcerii se mișcă
 dintr-odată din acel gând și se răspândește în întregul trup.
 Iar dacă [materia plăcerii] este multă, discernământul *cugetu-*
lui feciorelnic și neprihănit în gândurile sale este îndată tul-
 burat din cauza acelei simțiri care se mișcă în mădulele și cade
 ca dintr-un loc înalt de la locul său în care stă, iar cuvioșia
 gândurilor sale se rostogolește și cugetarea sa feciorelnică stră-
 lucitoare se întinează din cauza tulburării patimilor care intră
 în inimă din pricina aprinderii mădulelor. Atunci, jumătate
 din puterea lui slăbește, așa încât se poate spune că uită și de
 primul scop al nădejzii sale și, încă înainte de a intra în luptă,
 este înfrânt fără luptă și este biruit fără osteneala vrăjmașului
 său și ajunge să se supună voii moleșite a trupului.

» Adaosul mare datorat unei săturări neîncetate cu mâncare
 silește voința cea bună a omului, astfel încât, chiar dacă el
 petrece bine în limanul cugetării feciorelnice, totuși înclină
 să se predea la ceea ce niciodată nu a voit să se suie în inima
 sa. Iar când doarme singur, adunarea gândurilor pline de nă-
 lucriri zadarnice și rușinoase îl învâluie și fac din așternutul
 lui cel curat o crâșmă curvească și un teatru al vedeniilor. Iar
 când se împărtășește de ele prin consimțirea cea întru beția
 gândurilor, atunci și mădulele sale cele cuvioase i se întinea-
 ză, fără apropierea unei femei.

» Ce mare este atât de tulburată și fierbe din cauza iernii
 așa cum se tulbură *mintea* căzută sub puterea valurilor ce se

= 'H πρόσθεσις η μεγάλη τοῦ κόρου τοῦ ἀδιαλείπτου ἀναγκάζει τὸ θέλημα (= ἐπιβάλλει
 τῷ θελήματι) τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου ταῦτα πάντα 36-37 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ

τῶν κυμάτων τῶν ἐξυπνιζομένων ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς σαρκός αὐτοῦ ἐκ τῆς πληρώσεως τῆς γαστροῦ;

“Ὡ σωφροσύνη, πόσον λαμπρύνεται τὸ κάλλος σου ἐν τῇ χαμευνία καὶ ἐν τῷ πόνῳ τῆς πείνης, τῆς ἀφαιρούσης ἐκ σοῦ τὸν ὕπνον ἐκ τῆς κακοπαθείας τῆς σαρκός καὶ (τοῦ κενώματος τῆς γαστροῦ), τῆς γεναμένης ὡσπερ λάκκος βαθὺς μεταξὺ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν ἐντέρων διὰ τὴν ἀποχὴν τῶν βρωμάτων”.

Πᾶν βρῶμα καὶ πᾶσα ἀνάπαυσις λαμβανόμενα ἔσωθεν ἡμῶν, ὁμοιώματα αἰσχροῦ καὶ εἶδωλα ἀηδῆ πλάττουσι, καὶ γεννῶνται ἐξ αὐτῶν καὶ ἐξερχονται καὶ καθορῶνται ἐν τῷ τόπῳ τῷ κρυπτῷ τῆς διανοίας ἡμῶν, καὶ γαργαλίζουσιν ἡμῶς συγκοινωνῆσαι κρυπτῶς ἐν *πράγμασιν αἰσχροῖς*.

Κένωμα δὲ γαστροῦ χώραν ἔρημον ποιεῖ τὸ φρόνημα ἡμῶν, τὸ ἐκ τῶν λογισμῶν ἡρεμοῦν καὶ ἡσυχάζον ἐκ πασῶν τῶν ταραχῶν τῶν λογισμῶν. Ἐκείνη ἢ ἐκ τοῦ κόρου *ἐμπεπλησμένη*, χώρα ἔστι τῶν θεωριῶν καὶ τετραπύλον τῶν φαντασμάτων τῶν ἀτόπων ποιεῖ αὐτήν, *καὶ ἐάν* ἔσμεν ἐν τῇ ἐρήμῳ μόνοι· κόρος γὰρ φησι τῶν πολλῶν ἐπιθυμεῖ.

Ὅταν ἀξιοθῆς τῆς χάριτος τῆς θεϊκῆς καὶ τῆς ἀπαθείας τῆς ψυχῆς, συνίεις ὅτι οὐχὶ ἐξ ἐκείνου, τοῦ μὴ διελθεῖν διὰ σοῦ τοὺς λογισμοὺς τοὺς ἀηδεῖς ἢ τὴν κίνησιν τῶν λογισμῶν τῶν ἐν τῷ σώματι γινομένων –καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ἀδύνατόν τινα εἶναι οὐδὲ ἐξ ἐκείνων τῶν εὐχερῶς ὑπὸ σοῦ νικωμένων, ὅτε παντελῶς ἢ διάνοια οὐ μολύνεται οὐδὲ ταράσσεται, *καὶ ἐάν* ἔστιν αὕτη ὑψηλὴ λίαν. ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τῶν ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς κρείττονος τῆς διανοίας, οὐκ ἀφίεται ὁ νοῦς πολεμῆσαι μετ' αὐτῶν καὶ ἀπολέσαι αὐτούς· ἀλλ' ὅταν παρακύψῃ λογισμὸς, ἀρπαγῆ ἀρπάζεται ἐκ τῶν ἐγγιστα αὐτῶν ἐν βίᾳ τινί, τῇ ἔξωθεν τοῦ

Evagrie, Pr 16

58 πράγμασιν αἰσχροῖς] *intell.* πράξεσιν αἰσχροῖς 61 ἐμπεπλησμένη] *p.* ἐμπεπλησμένη

ridică asupra ei din marea trupului său din cauza îmbuibării pântecelui?

O, cugetare feciorelnică! Cât de tare strălucește frumusețea ta în culcarea pe jos, în durerea foamei, care iau de la tine somnul datorită relei pătimiri a trupului și a stomacului gol, care ajunge ca o groapă adâncă între coaste și măruntaie din cauza înfrânării de la mâncăruri.

Orice mâncare și orice odihnă pe care le primim înlăuntrul nostru plăsmuiesc asemănări rușinoase și chipuri dezgustătoare care se nasc și ies la iveală [din îmbuibare și odihnă] și pot fi văzute în locul cel ascuns al *cugetului* nostru și ne gâdilă, făcându-ne să ne împărtășim în mod ascuns de lucruri rușinoase.

În schimb, stomacul gol face *cugetarea* noastră un loc pustiu, liniștit din partea gândurilor și lipsit de toate tulburările. Pântecul plin este un loc al vedeniilor și un turn de observație al nălucirilor necuvenite, chiar dacă ne-am afla singuri în pustie. Pentru că săturarea, zice, pofteste multe.

Când te învrednicești de harul dumnezeiesc și de nepătămirea sufletului, să înțelegi că aceasta nu s-a întâmplat din cauză că n-au trecut prin tine gânduri dezgustătoare sau din lipsa mișcării gândurilor stârnite de trup, fiind cu neputință ca cineva să fie lipsit de ele, nici din cauza celor care au fost biruite cu ușurință de tine – când cugetul nu se întinează, nici nu se tulbură, chiar dacă acest lucru este foarte înalt –, ci, datorită celor venite din *făptuirea* cea mai bună a *părții înțelegătoare*², *mintea* nu este lăsată să lupte cu ele și le risipește. Astfel, când apar gânduri, mintea este răpită din

subintell. γαστήρ 63 καὶ ἐάν] *intell.* εἰ καὶ 70 καὶ ἐάν] *id.*

θελήματος οὔση, τῇ ἀπὸ συνηθείας καὶ τῆς χάριτος κατασχούση
ζύμην ἐντὸς τῆς καρδίας, ὅπερ ἐστὶν οἶκος τῆς διανοίας.

Ἄλλος ἐστὶν ὁ νοῦς τοῦ ἀγωνιστοῦ, καὶ ἄλλη ἡ τάξις τῆς
ἱερωσύνης.

Διάνοια ἦτις ἐν ἐλέει τῷ οὐρανίῳ ἐνεκρώθη τῷ κόσμῳ, λογισμοὶ
μόνον ψιλοὶ γίνονται πρὸς αὐτήν περὶ τινων χωρὶς πάλης ἀγῶνος.

Ἡ τελειότης ἡ μετὰ σαρκὸς καὶ αἵματος συνεζευγμένη,
βασιλείαν βασιλεύει τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ αἵματος βρυόντων·
οὐχὶ καταργήσει καταργεῖ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἰδίους τῆς φύσεως,

ἕως ἂν ἀκμήν ἐν τῇ ζωῇ τῇ ἐκ τῶν στοιχείων σφύζη *τὸ νόημα

τῆς ζωώσεως* τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν τεσσάρων χυμῶν,

(καὶ) ὁ θεμέλιος *τοῦ νοῦ* αὐτοῦ λαμβάνει

ἀλλοίωσιν ἐν πάσῃ κινήσει

καὶ ῥοπῇ.

84–85 τὸ...ζωώσεως] Syroc habet $\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\chi\acute{o}\upsilon\sigma\eta$ (S 24, 120^r V 125, 114^r V 124, 238^r V 562,
137^v) = ζωτικαὶ κινήσεις, Syror autem habet $\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\chi\acute{o}\upsilon\sigma\eta$ (BD 478, 19) = ζωτική κίνησις

apropierea lor cu o silire din afara voinței ei și este reținută
prin deprindere și de har ca un aluat înlăuntrul inimii, care
este casa *părții înțelegătoare*.

Altceva este *mintea* luptătoare³ și altceva ceata preoțească⁴.

Cugetul care din mila cerească a murit față de lume are
numai gânduri simple despre lucruri, fără războiul luptei.

Desăvârșirea înjugată împreună cu trupul și cu sângele
împărățește peste împărăția celor izvorâte din trup și din
sânge. Dar ea nu le desființează pe cele ale firii până când
mişcările de viață ale omului, provenite din cele patru umori,

încă se mai mișcă în viața provenită din ele,

iar temelia existenței sale

suferă schimbări în

fiecare clipă.

BD 478, 19-20

86 τοῦ νοῦ] cum Syroc $\sigma\iota\omicron\sigma\tau\alpha$ (V 125, 114^r V 562, 137^v), Syror autem habet $\sigma\iota\omicron\sigma\tau\alpha$ (BD
478, 19) = τῆς υπάρξεως

Λογος NH

Πῶς ὀφείλει ὁ διακριτικὸς καθέζεσθαι ἐν τῇ ἡσυχίᾳ

479

Ἄκουσον, ἀγαπητέ.

Ἐὰν θέλῃς, ἵνα μὴ γένωνται τὰ ἔργα σου μάταια, καὶ αἱ ἡμέραι σου ἀργαῖ καὶ στεροῦμεναι τοῦ κέρδους τοῦ ἐλπίζομένου τοῖς διακριτικοῖς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, ἢ εἴσοδος σου ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἐν διακρίσει ἔστω, καὶ μὴ ἐξ ὑποδοχῆς τινος, ἵνα μὴ γένη ὡς οἱ πολλοί. ἀλλὰ 5 γενέσθω σκοπὸς τεθειμένος ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ἵνα πρὸς αὐτὸν εὐθύνης τὰ ἔργα τῆς πολιτείας σου. Καὶ ἐρώτησον τοὺς ἐπὶ πλεον γινώσκοντας ἐκ πείρας καὶ οὐχὶ ἀπὸ γνώσεως μόνον. καὶ μὴ παύση, ἕως ἂν γυμνασθῇς ἐν πάσαις ταῖς τρίβους τῶν ἔργων αὐτῆς. Καὶ πᾶν βῆμα ὅπερ τιθεῖς, γίνου ἐξετάζων εἰ ἐν τῇ ὁδῷ 10 πορεύῃ, ἢ ἔξωθεν αὐτῆς ἐξέλκινας, εἰς μίαν τρίβον ἔξωθεν τῆς ὁδοῦ πορευόμενος. Καὶ μὴ πιστεύσης ἐκ τῶν ἔργων μόνων τῶν φανερωῶν ὅτι τελειοῦται ἡ πολιτεία ἢ ἀκριβῆς τῆς ἡσυχίας.

Ἐὰν ἐπιθυμῇς εὐρεῖν *τι* καὶ φθάσαι αὐτὸ ἐν τῇ πείρα ἑαυτοῦ, γενέσθω σοι σημεῖα καὶ τεκμήρια κρυπτῶς ἐν τῇ ψυχῇ 15 σου εἰς ἕκαστον βῆμα, ὅπερ τιθεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν μέλλεις γινῶναι τὴν ἀλήθειαν τῶν πατέρων ἢ τὴν πλάνην τοῦ ἐχθροῦ· ἔστω δὲ σοι ταῦτα τὰ ὀλίγα, ἕως ἂν σοφισθῇς ἐν τῇ ὁδῷ σου.

Ὅτε ἐν τῷ νοῖ σου (ἐν) τῇ ἡσυχίᾳ, βλέπεις τὴν διάνοιάν σου 480 δυναμένην ἐλευθερίως ἐνεργεῖν ἐν τοῖς λογισμοῖς τοῖς δεξιοῖς, 20

*Aici începe *Cuvântul* 12 în *FR* 10 și *Memra* 69 în *BD*.

Cuvântul 58*

Cum trebuie să șadă în isihie cel cu discernământ

Ascultă, iubitele, ceea ce îți spune iubirea noastră!

BD 479, 2

Dacă vrei ca faptele tale să nu ajungă deșarte și zilele tale nelucrătoare și lipsite de câștigul în care nădăjduiesc cei care petrec cu discernământ în isihie, intrarea ta în isihie să se facă cu discernământ, și nu din obicei¹, ca să nu ajungi ca cei mulți. Ci să ai scopul așezat în *cugetul* tău, așa încât să-ți îndrepti către el *ostenelile viețuirii* tale. Întreabă-i pe cei care cunosc mai mult din experiență și nu numai din citire, și să nu te oprești, 8 până când te vei exersa în toate felurile uimitoare și nobile ale isihiei. La fiecare pas pe care îl faci cercetează de călătorești pe cale sau dacă te-ai abătut în afara ei, umblând pe vreo cărare din afara căii. Și nu cumva să crezi că viețuirea isihastă adevărată se desăvârșește numai prin *ostenelile* cele văzute².

BD 479, 8

BD 479, 9

BD 479, 14

Dacă vrei să găsești ceea ce a fost aflat de către Părinții noștri și să ajungi acolo prin propria ta experiență, să ai la fiecare pas pe care îl faci semne și dovezi ascunse în sufletul tău și, din ele, vei cunoaște adevărul Părinților sau înșelăciunea vrăjmașului. Ajungă-ți aceste puține semne, până când vei câștiga înțelepciune în calea ta.

14 p. τι] Syror habet *μυστικὸν ἡσυχαστικόν* (BD 479, 15) = εὐρεθὲν ὑπο τῶν πατέρων ἡμῶν

καὶ οὐκ ἔστι βία αὐτῇ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῆς περὶ τινος αὐτῶν, γνῶθι ὅτι ἡ ἡσυχία σου ὀρθή ἐστι.

Καὶ ἐὰν πάλιν, ὅταν λειτουργῆς *ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς λειτουργίας* σου, πόρρω τοῦ μετεωρισμοῦ κατὰ τὸ δυνατόν ὑπάρχων, ἐξαίφνης κόπτεται ὁ στίχος ἐκ τῆς γλώσσης σου καὶ ἐκχέει κατὰ τῆς ψυχῆς σου τὰς πέδας τῆς σιωπῆς ἔξωθεν τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, καὶ αὐταὶ ἐξακολουθοῦσαι (εἰσὶ) τῇ διαμονῇ, γνῶθι ὅτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἔρχη ἐν τῇ ἡσυχίᾳ σου καὶ ἤρξατο ἡ *προότης* διπλασιάζεσθαι ἐν σοί. Ἡ ἡσυχία γὰρ ἡ ἀπλή, *μεταξὺ* τῆς δικαιοσύνης ψεκτὴ ἐστίν. Πολιτεία ἡ ἀπλή, ὡσπερ μέλος μονογενὲς κεχωρισμένον ἐκ τῆς βοήθειας τῶν ἄλλων. ψηφίζεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις *καὶ* διακριτικοῖς.

Vasile, *Cuv. asc.* 7

Καὶ ἐὰν πάλιν βλέπης τὴν ψυχὴν σου, ἐν ἐκάστῳ λογισμῶ κινουμένῳ ἐν αὐτῇ καὶ πάση μνήμῃ καὶ ταῖς θεωρίαις ταῖς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ σου, πληρουμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς σου δακρῦων καὶ βρέχοντας κατὰ τῶν παρεῖων σου χωρὶς βίας, γνῶθι ὅτι ἤρξατο γίνεσθαι ἔμπροσθεν σου ἄνοιγμα τοῦ φραγμοῦ εἰς κατάλυμα *τῶν ἐναντίων*.

Καὶ ἐὰν εὐρίσκῃς ἐν σεαυτῷ κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν βαπτιζομένην τὴν διάνοιάν σου ἐντός σου, χωρὶς προνοίας τῆς περὶ αὐτῆς ἔξωθεν τῆς τάξεως τοῦ ἔθους, καὶ διαμένει τι τῆς ὥρας ἢ ὅπερ ἐστὶ, καὶ μετὰ ταῦτα βλέπεις τὰ μέλη σου ὡσανεὶ εἰσιν ἐν ἀσθενείᾳ πολλῇ, καὶ βασιλεύει ἡ εἰρήνη ἐπὶ τοὺς λογισμοὺς σου, καὶ αὐτό σοι τοῦτο διαμένει ἀεὶ, γνῶθι ὅτι ἤρξατο ἡ νεφέλη ἐπισκιάσαι ἐπὶ τὴν σκηνὴν σου.

Ἐὰν δέ, ὅταν καιρὸν ποιήσας ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, εὐρίσκῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου λογισμοὺς σχίζοντας καὶ ἐξουσιάζοντας αὐτῆς, καὶ ὡς ἐν βίᾳ παραλαμβάνεται ἐξ αὐτῶν ἐν πάσῃ ὥρᾳ, καὶ ὀδηγεῖται ἡ διάνοια αὐτῆς ἐν παντὶ καιρῷ εἰς ἄπερ ἐπράχθη ὑπ' αὐτῆς, ἢ ἐπιθυμεῖ ἐξετάσαι τὰ μάταια, γνῶθι ὅτι ματαίως κοπιᾷς ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, καὶ ἐν τῷ μετεωρισμῷ *διάγει* ἡ ψυχὴ σου, καὶ

25

30

35

45

481

50

Când vezi, în isihie, că cugetul tău poate lucra liber *mișcă-rile* cele de-a dreapta și că nu are nevoie de silire ca să stăpânească peste una din ele, să știi că isihia ta este dreaptă. BD 480, 1

Și iarăși, când îți săvârșești liturghia cu discernământ, departe de împrăștiere, pe cât e cu putință, dacă dintr-odată stihul ți se taie de pe limbă și peste suflet ți se revarsă legăturile tăcerii fără voia lui, iar acestea continuă stăruiitor, cunoaște că înaintezi în isihia ta și că simplitatea ei a început să fie îndoită în tine. Pentru că simpla isihie, la fel ca dreptatea legalistă, este lepădată³. Simpla *viețuire* e socotită de către filozofi și cei cu discernământ ca un mădular despărțit de ajutorul celorlalte.

Și iarăși, dacă vezi că la fiecare gând care se *mișcă* în sufletul tău și că la fiecare amintire și vederi pe care le ai în isihie ochii ți se umplu de lacrimi care curg peste obrajii tăi fără silire, să știi că a început să se facă înaintea ta o deschizătură în zidul despărțitor, spre pieirea celui potrivit. cf. Ef. 2, 14

Iar dacă afli în tine *cugetul* afundat înlăuntrul tău, din vreme în vreme, fără vreo grijă pentru el, în afara rânduiei obișnuite, și că rămâne așa un timp oarecare, iar după aceea îți vezi mădularele ca într-o slăbiciune mare și că pacea împărățește peste gândurile tale și că rămâne cu tine mult timp, cunoaște că norul a început să îți umbrească cortul. BD 480, 21
cf. Num. 9, 15

Dar dacă în timpul petrecut în isihie găsești în sufletul tău gânduri care îl dezbină și îl stăpânesc prin mijlocirea regulilor⁴, învăluindu-l cu sila în tot ceasul, iar *cugetul* său este dus în toată vremea spre cele săvârșite de el sau pofteste să le cerceteze pe cele deșarte, cunoaște că te ostenești în zadar în

BD 480, 21

cf. Num. 9, 15

BD 480, 22

23-24 ἐν... λειτουργίας] trad. litt., intellig. τὴν λειτουργίαν μετὰ διακρίσεως 29 πραοτης] Syr habet $\alpha\lambda\lambda\alpha\lambda\alpha\lambda\alpha$ (BD 480, 8) = ἀπλότης αὐτῆς 30 μεταξὺ] intellig. ὑπὸ 32 καὶ] intellig. τοῖς 38 τῶν ἐναντίων] Syr habet $\alpha\lambda\lambda\alpha\lambda\alpha\lambda\alpha$ (BD 480, 15) = τὸ ἐναντίον 51 διάγει] Syr habet $\alpha\lambda\lambda\alpha\lambda\alpha$ (BD 481, 4) = φθείρεται

γίνονται αὐτῇ αἰτία ἔξωθεν ἢ ἀπὸ ἀμελείας τῆς ἔνδον ἀπὸ τῶν καθηκόντων, μᾶλλον δὲ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς ἀναγνώσεως, καὶ εὐθεὺς κατὰστησον τὸ πρᾶγμα σου.

Ἐὰν δέ, ὅταν εἰσελθῆς ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις, οὐχ' εὐρίσκησιν εἰρήνην ἐκ τῆς ὀχλησεως τῶν παθῶν, μὴ θαυμάσῃς· ἐὰν γὰρ ὁ κόλπος τοῦ κόσμου, ἀφ' οὗ ἐνεκρώθησαν ἐξ αὐτοῦ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, μετὰ ὥραν μακρὰν διαμένη ἐν αὐτῷ ἢ θερμότης αὐτῶν, καὶ ἡ ὁσμὴ πάλιν τῶν *φαρμάκων* καὶ ὁ καπνὸς τοῦ μύρου, ὁ ἐκχεόμενος ἐν τῷ ἁέρι, ὥραν μακρὰν διαμένη πρὸ τοῦ διασκεδασθῆναι καὶ ἀφανισθῆναι, πόσῳ μᾶλλον τὰ πάθη, τὰ ὡς δίκην κυνῶν εἰωθότων ἐν μακέλλῳ λείξει τὸ αἶμα, ἤνικα κωλυθῶσι τῆς ὕλης τοῦ ἔθους αὐτῶν, ἴστανται πρὸ τῶν θυρῶν ὑλακτοῦντες.

Paladie, HL 19

ἕως ἂν διασκεδασθῇ ἡ δύναμις τῆς προτέρας συνηθείας αὐτῶν.

Ἄρξεταί ἡ ἀμέλεια εἰσελθεῖν ἐν τῇ ψυχῇ σου κλειψμαίῳ τροπῷ, καὶ εἰς τὰ ὀπίσω στρέφεται ἐν σκοτώσει καὶ ἐπλησίασεν ὁ οἶκος πληρωθῆναι σκοτώσεως, ταῦτα τὰ τεκμήρια *πλησιάζονται*· αἰσθάνη ἐν ἑαυτῷ κρυπτῶς ὅτι ἐν τῇ πίστει σου ἀσθενεῖς καὶ ἐν τοῖς ὄρατοῖς πλεονεκτεῖς, καὶ ἡ πεποιθήσις σου μειοῦται, καὶ ἐν τῷ πλησίον σου ζημιοῦσαι, καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ σου πληροῦται μέμψεως ἐν στόματι καὶ καρδίᾳ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου καὶ πράγματος, – καὶ ἐν οἷς ἀπαντᾷς πράγμασιν ἐν λογισμοῖς καὶ αἰσθήσει –, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Ὑψηλοῦ, καίπτοεῖσαι ἐκ τῆς βλάβης τοῦ σώματος, δι' ἧς ἡ μικροψυχία κατακυριεύει σου ἐν πάσῃ ὥρᾳ. καὶ κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν κινεῖται ἡ ψυχὴ σου ἐν τῷ φόβῳ, ἕως ἂν ἀπὸ τῆς σκιάς σου δειλιάς καὶ κατεπίγῃ· τὴν πίστιν γὰρ, οὐχὶ τὴν ὡς θεμέλιον τῆς ὁμολογίας τῶν πάντων λεγομεν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἐκείνην τὴν νοητήν, τὴν ἐν τῷ φωτὶ τῆς διανοίας στηρίζουσαν τὴν καρδίαν, καὶ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς συνειδήσεως κινουσαν ἐν τῇ ψυχῇ πεποιθήσιν

isihie și că sufletul tău se strică din cauza împrăștierei, venind asupra lui cauze din afară, sau din nepăsarea lăuntrică față de îndatoriri, mai ales față de priveghere și citire. [Iar când vezi acestea,] de îndată să îți îndrepti situația.

Iar dacă atunci când intri în aceste zile [de isihie] nu găsești pace din partea obrăzniciei patimilor, să nu te miri! Pentru că, dacă în sânul pământului stăruie multă vreme căldura razelor soarelui după ce acestea au trecut peste el și dacă mireasma plantelor și fumul de tămâie revărsat în aer stăruie multă vreme înainte să se risipească și să piară, cu atât mai mult patimile – care sunt ca niște câini obișnuiți să lingă sânge la măcelărie și care, când sunt împiedicați de la hrana cu care sunt obișnuiți, stau și latră înaintea ușilor –, până când li se risipește puterea de mai înainte, venită din obișnuință.

Când începe trândăvia să intre pe ascuns în sufletul tău și el se întoarce spre cele dinapoi din cauza întunecimii și casa a început să se umple de întuneric, se apropie aceste semne: simți în tine, întru ascuns, că slăbești în credință și că te îmbogățești în cele văzute, iar încredințarea ți se micșorează, că te vatâmi de la [întâlnirea cu] aproapele și că întregul suflet ți se umple de dispreț, în gură și în inimă împotriva oricărui om și lucru – și în lucrurile pe care le întâlnești cu gândurile și cu simțurile, și chiar și împotriva Celui Preaînalt. De asemenea, te temi de vătămarea trupului, prin care lașitatea te ia în stăpânire în tot ceasul și, din vreme în vreme, sufletul tău e cuprins de frică, până când te temi și ești încolțit până și de umbra ta. Iar credință nu numim aici pe cea care este ca o temelie a mărturisirii tuturor, ci acea putere inteligibilă care sprijină inima prin lumina *cugetului* și, prin mărturia conștiinței, mișcă în suflet multă încredere în Dumnezeu, ca să nu se mai îngrijească de sine însuși, ci

59 φαρμάκων] *intell.* βοτάνων 67 πλησιάζονται] *intell.* πλησιάζουσιν

πολλήν πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα μὴ αὐτὴ φροντίζη ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐπιρρίψη τὴν φροντίδα αὐτῆς ἀμερίμῳ ἐν παντί.

Ὅταν δὲ εἰς τὸ ἔμπροσθέν σου ἔλθῃς, [καί] (τ)ότε ταῦτα τὰ σημεῖα τὰ φανερά ἐν τῇ ψυχῇ σου πλησίον εὐρήσεις· ἐν τῇ ἐλπίδι κραταιοῦσαι ἐν πᾶσι, καὶ ἐν τῇ εὐχῇ πλουτήσεις, καὶ οὐχ' ὑστερεῖ ὕλη κερδους ἐν τῇ διανοίᾳ ποτὲ ἐν πᾶσιν οἷς ἀπαντᾷς, καὶ αἰσθανῇ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ *ἐξ ἑνὸς τούτων*, ἐκ τῆς ὑπερηφανίας φυλάττεσαι· καὶ ἐν τῷ μέρει δὲ τῷ ἄλλῳ, τὰ ἐλαττώματα τοῦ πλησίον καταφρονοῦνται ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ γίνῃ ἐν ἐπιθυμίᾳ τοῦ ἐξελεθῆν ἐκ τοῦ σώματος ἐν τῇ ἐφέσει, ἐν ἣ μέλλομεν ἔσεσθαι ἐν τῷ μελλοντι, καὶ πάντα τὰ συμβαίνοντα σοι θλιβερά, τὰ συναντώντα σοι κρυπτῶς καὶ φανερῶς, εὐρίσκεις ἐν δικαιοσύνῃ τὰ πάντα ἐγγύς σου, ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τῇ ἀπεχούσῃ ἀπὸ τῆς οἰήσεως, καὶ ὑπὲρ πάντων εὐχαριστίαν καὶ ἐξομολόγησιν ἀποδώσεις.

Ταῦτα τὰ σημεῖα τῶν νηφόντων καὶ παραφυλαττομένων καὶ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ διαμενόντων καὶ τὴν ἀκριβείαν τῆς πολιτείας ἐπιθυμούντων φθάσαι.

Οἱ χαῦνοι δὲ οὐ χρῆζουσι τούτων τῶν τεκμηρίων τῶν λεπτῶν, τῶν ἐνέδρων τῶν πτώσεων, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀπέχοντας ἀπὸ τῶν κρυπτῶν ἀρετῶν.

Ὅτε μία ἐκ τούτων παρακῦψαι ἄρξεται ἐν τῇ ψυχῇ σου, νόησον αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐν ποίῳ μέρει ἤρξῃ ἐκκλίνειν,
καὶ εὐθύς γινώσκεις
ποιᾶς συνοδίας
ἐστίν.

87 ἐξ...τούτων] *intell.* ἐν τῷ πρώτῳ μέρει

să arunce asupra lui Dumnezeu grija sa, fiind fără de griji întru toate.

Iar când înaintezi duhovnicește, vei afla aceste semne vădite în sufletul tău: te întărești în toate prin nădejde, te îmbogățești în rugăciune și, niciodată, în toate câte ți se întâmplă, nu-ți lipsește materia pentru câștigul cel din *cuget*, și simți slăbiciunea firii omenești. Astfel, pe de o parte, te păzești de mândrie, iar pe de altă parte, scăderile aproapelui sunt trecute cu vederea în ochii tăi. Și îți vine dorința de a ieși din trup din dorul după [starea] în care urmează să fim în viitor, și toate cele întristătoare, toate cele din preajma ta câte ți se întâmplă întru ascuns și la vedere, găsești că sunt după dreptate, cu toată precizia⁵ [viețuirii] care te ferește de mândrie, și dai mulțumire și mărturisire pentru toate.

Acestea sunt semnele celor care viețuiesc cu trezvie și se păzesc stăruind în isihie și doresc să ajungă la precizia *viețuirii*.

Dar cei trândavi nu au nevoie de aceste semne subțiri ale curselor căderii, pentru că sunt departe de virtuțile ascunse.

Când una dintre acestea începe să se ivească în sufletul tău, înțelege în acel ceas către care parte ai început să înclini și vei cunoaște de îndată de ce ceată țiine.

Λόγος ΝΘ

Ὅτι τὰ μέτρα τῆς πολιτείας ἡμῶν ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως νοοῦμεν,
καὶ ὅτι εἰς τὸ πλῆθος τῆς ἀλλοιώσεως τῶν ἔργων ἡμῶν
νηπιωδῶς μὲν ἐπερειδόμεθα· ἀλλὰ τὸ μέτρον τῆς ψυχῆς ἡμῶν
γνωσόμεθα ὡς σοφοὶ ἐκ τοῦ ἀνακαινισμοῦ τοῦ ἐν τῷ κρηπῶ,
οὐ αἰσθανόμεθα ἡμέραν καθήμεραν· καὶ περὶ τάξεως λεπτῆς
τῆς διακρίσεως

Avva Isaia, CA 27;
Vasile, *Ia aminte*,
23-37

Πρόσεχε σεαντῶ, ὦ ἀγαπητέ, ἀεὶ καὶ ἴδε ἐν τῇ *συνεχείᾳ* τῶν
ἔργων σου, καὶ τὰς θλίψεις τὰς συναντώσας σοι, καὶ τὴν χάραν
τῆς ἐρήμου τῆς διαγωγῆς σου, καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ νοός σου
μετὰ τῆς στρυφνότητος τῆς γνώσεώς σου, καὶ τὸ μήκος τὸ πολὺ
τῆς ἡσυχίας σου μετὰ τῶν φαρμάκων τῶν *πολλῶν*, ἦτοι τῶν 5
πειρασμῶν τῶν ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ ἱατροῦ ἐπαγομένων πρὸς ὑγίαν
ἐκείνου τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Ἐν καιρῷ δὴ ἐκ τῶν δαιμόνων,
καὶ ἐν καιρῷ ἐν νόσοις καὶ ἐν τοῖς πόνοις τοῦ σώματος, καὶ ἐν
καιρῷ ἐν πτοήσει τῶν νοημάτων τῆς ψυχῆς σου ἐν ταῖς μνήμας
ταῖς δειναῖς, ταῖς μελλούσαις εἶναι εἰς τὰ ἔσχατα· ἐν καιρῷ δέ 10
ἐν τῷ κεντρισμῷ καὶ περιδέσμῳ *τῆς χάριτος τῆς θεομῆς καὶ 484
τῶν γλυκέων δακρῶν καὶ τῆς χαρᾶς* τοῦ πνεύματος μετὰ τῶν
λοιπῶν, ἵνα μὴ πληθύνω τοὺς λόγους.

In Apam, *Dial*,
614

Ἄρα ἐν πᾶσι τούτοις ἐντελῶς καθορᾶς ὅτι τὸ ἔλκος σου ἦρξαντο
ὑγιάινειν καὶ σφραγίζεσθαι, τοῦτο δέ ἐστιν, ἄρα τὰ πάθη ἦρξαντο 15
ἀσθενεῖν; Θές τεκμηρίον καὶ εἴσελθε ἐν ἑαυτῷ διαπαντός καὶ ἴδε

*Aici începe *Cuvântul* 8 în *FR* 10 și *Memra* 70 în *BD*.
1 συνεχεία] *Syr habet* ܟܘܢܝܘܬܐ (BD 483, 14) = ἐπιμονή, καρτερία

Cuvântul 59*

*Despre faptul că înțelegem măsurile viețuirii noastre din
schimbările cugetului și că nu putem să ne sprijinim copilărește
pe mulțimea felurită a ostnelilor noastre, și că trebuie să ne
cunoaștem măsura sufletului, ca niște înțelepți, din bucuria
cea dintru ascuns, pe care o simțim zi după zi; și despre treapta
subtire a discernământului*

BD 483, 8-12

Cercetează-te pe tine însuți¹, iubitul meu, pururea, și vezi
cu toată stăruința cum sunt *ostenelile* tale, necazurile care te
întâmpină, pustia în care locuiești, subțirimea *mintii*² tale,
împreună cu ascuțimea cunoștinței tale și marea durată a
[șederii tale în] isihie împreună cu leacurile multe ale ispi-
telor, adică ale încercărilor care vin asupra ta de la Doctorul
cel adevărat spre sănătatea omului lăuntric³. Uneori acestea
vin de la demoni, alteori din cauza bolilor și a suferințelor
trupului, alteori ca spaima⁴ stârnite de *mișcările* sufletului tău
la amintirea suspinelor de la sfârșitul veacurilor, alteori, prin
lucrările de subțiere și de oblojire ale harului, ca o căldură, ca
lacrimi dulci și bucurie a Duhului, împreună cu celelalte, ca
să nu înmulțesc cuvintele.

cf. *Deut.* 4, 9;

cf. *Rom.* 7, 22;
Ef. 3, 16

BD 483, 19-20

Vezi, oare, din toate acestea, că rana ta ulceroasă a înce-
put să se vindece și să se închidă, adică vezi că patimile au
început să slăbească? Pune-ți un semn și intră în tine însuți

5 p. πολλῶν] *Syr habet* πειρασμῶν (BD 483, 16) 11-12 τῆς... χαρᾶς] *Syr habet* ܟܘܪܝܘܬܐ ܟܘܪܝܘܬܐ (BD 484, 1) = θερμη καὶ γλυκεα δακρυα καὶ ἡ χαρὰ

ποῖα μὲν τῶν παθῶν ὄρας ὅτι ἡσθένησαν κατενώπιόν σου, ποῖα δὲ ἔξ αὐτῶν ἀπώλλονται καὶ ἀπέστησαν παντελῶς, καὶ ποῖα ἔξ αὐτῶν ἤρξαντο σιωπᾶν ἐκ τῆς ὑγείας τῆς ψυχῆς σου καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῶν προοὐντων, καὶ ποῖα ἐκ τῆς διανοίας ἔμαθε κραταιοῦσθαι καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς στερησεως τῶν αἰτιῶν. 20

Καὶ πρόσεχε πάλιν, εἰ ἄρα βλέπεις παντελῶς ἐντός τῆς σήψεως τοῦ ἔλκους σου, ὅτι ἤρξατο σὰρξ ζῶσα ἀνέρχεσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς. [καὶ] ποῖα μὲν τῶν παθῶν ἀκολούθως καὶ ἐπειγμένως ἐκβιάζονται καὶ *ἐν ποίῳ* καιρῷ καὶ καιρῷ, καὶ εἴ εἰσι ταῦτα σωματικὰ ἢ ψυχικὰ ἢ σύνθετα καὶ σύμμικτα; 25
 Evagrie, Cog 4 Καὶ εἰ ὡς ἀσθενῆ ἐν τῇ μνήμῃ κινοῦνται σκοτεινῶς, ἢ ἰσχυρῶς ἐπανίστανται κατὰ τῆς ψυχῆς, καὶ εἰ ἄρα ὡς ἐξουσιάζοντες ἢ κλειψμαίῳ τρόπῳ, καὶ πῶς προσέχει αὐτοῖς ὁ νοῦς ὁ βασιλεύς, ὁ ἐξουσιάζων τῶν αἰσθήσεων, ὅταν τύψῃσι; Πόλεμον πολεμεῖ μετ' αὐτῶν καὶ ἔξατονεῖν αὐτὰ ποιεῖ ἐν τῇ ἰσχυρί αὐτοῦ, ἢ οὐδὲ πάλιν ἐν ὀράσει καθορᾶ αὐτὰ καὶ ψηφίζει αὐτὰ; Καὶ ποῖα μὲν αὐτῶν ἀπηλείφθησαν ἐκ τῶν παλαιῶν, ποῖα δὲ νεωστὶ ἐπλάσθησαν; Καὶ τὰ πάθη δὲ ἐν εἰκονισμῷ κινοῦνται ἢ ἐν αἰσθήσει χωρὶς εἰκονισμῶν καὶ ἐν μνήμῃ χωρὶς πάθους καὶ διαλογισμῶν ἐκτός ἐρεθισμοῦ; 35

Καὶ ἐκ τούτων πάλιν δυνατὸν γινῶναι τὸ μέτρον τῆς ψυχῆς πῶς ἴσταται· ἐκεῖνα μὲν τὰ πρῶτα, [καὶ] ἐὰν οὐ καταστενῶσι διότι ἀκμὴν ἀγῶν ἐπίκειται τῇ ψυχῇ, *καὶ ἐὰν* ἰσχυρότητα κατ' αὐτῶν δεικνύη· ταῦτα δὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ ἡ ἐν χρήσει· Ἐκάθισε Δαβὶδ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἀνέπαυσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκ πάντων τῶν περικύκλω αὐτοῦ; 40

Ταῦτα οὐ περὶ ἐνός τῶν παθῶν νοήσεις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν παθῶν τῶν φυσικῶν, τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ θυμοῦ, *καὶ* τὰ πάθη τῆς φιλοδοξίας τῆς εἰκονιζούσης τὰ πρόσωπα καὶ φανταζούσης, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν καὶ ἔφεσιν διεγειρούσης· καὶ τὸ πάθος πάλιν 45

25 ἐν ποίῳ] Syr habet ... (BD 484, 11-12) = ποῖα ἐν 38 καὶ ἐὰν] intell. εἰ καὶ 43 a. καὶ] subintell. νοησον

pururea și vezi care dintre patimi au slăbit, care dintre ele au pierit și s-au depărtat cu totul, care au început să tacă datorită însănătoșirii sufletului tău, fiindcă cugetul tău s-a maturizat, și nu datorită îndepărtării de cele care-l înspăimântă, nici datorită lipsei cauzelor [care le stărnesc].

BD 484, 7-8

Cercetează, de asemenea: vezi dacă înlăuntrul putreziciunii răni tale ulcerose a început să apară carnea vie, care este pacea sufletului, și [vezi] care dintre patimi te silesc cu repeziciune și care din timp în timp, dacă acestea sunt trupești sau sufletești sau dacă sunt compuse și amestecate? Oare se mișcă ele în chip întunecat în amintire sau se ridică cu putere împotriva sufletului; și fac aceasta cu stăpânire sau în chip ascuns? În ce fel *mintea* împărăteasă, care stăpânește peste *simțuri*, ia aminte la ele când acestea atacă? Oare duce un război cu ele și prin puterea ei le face să slăbească, sau privește la ele și consimte cu ele? Și care dintre patimile vechi s-au șters și ce patimi noi s-au plăsmuit? Și care patimi sunt mișcate de imagini, care de o *simțire* lipsită de imagini⁵, care amintire este fără patimă și care *mișcare* este lipsită de ațâțare⁶?

BD 484, 11-12

BD 484, 19-20

Și iarăși, din toate acestea se poate cunoaște măsura la care a ajuns sufletul. În primele, sufletul încă mai are de dus o luptă, chiar dacă dovedește o oarecare tărie împotriva lor. Iar celelalte se pot explica printr-un exemplu, așa cum a spus Scriptura, în mod prorocesc: „Șezut-a David în casa lui și l-a odihnit pe el Dumnezeu de toți cei ce-l împresoară.“

2 Împ. 7, 1
 BD 484, 22-
 485, 4

Acestea să nu le înțelegi ca fiind despre o singură patimă, ci și despre patimile firești ale poftei și ale mâniei, precum și despre patimile iubirii de slavă, care își înfățișează și își imaginează chipuri și stărnește spre poftă și dorințe. De asemenea, și patima iubirii de arginți, atunci când sufletul se împărtășește de ea întru ascuns, chiar dacă nu e înduplecat să ajungă la

Evagrius, *Cog* 1

τῆς φιλαργυρίας, ὅταν κοινωνῇ ἡ ψυχὴ αὐτῶ κρυπτῶς, *καὶ ἐάν* οὐ πείθεται εἰς ἔργον ἐλθεῖν, ἀλλὰ τὰ εἶδωλα τῶν τῆς φιλαργυρίας πραγμάτων ἐν τῇ ὕλῃ τῆς συναγωγῆς τοῦ πλοῦτου εἰκονίζει ἐν τῷ νοί, καὶ τὴν ψυχὴν πείθει μελετῆσαι ἐν αὐτοῖς, καὶ πόθον ἐμποιεῖ κτήσασθαι αὐτὰ μετὰ τῶν λοιπῶν.

50

Οὐχὶ πάντα τὰ πάθη ἐν προσβολῇ πολεμοῦσιν· ἔστι γὰρ πάθη τὰς θλίψεις μόνον δεικνύοντα τῇ ψυχῇ. Ἀμέλεια δὲ καὶ ἀκηδία καὶ λύπη, οὐχὶ ἐν προσβολῇ οὐδὲ ἐν ἀνεσει προσβάλλουσιν. ἀλλὰ βάρος μόνον ἐπιτιθοῦσιν ἐπὶ τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ἰσχύς τῆς ψυχῆς, ἐν νίκη κατὰ τῶν ἐν προσβολῇ πολεμούντων δοκιμάζεται. Καὶ τούτων πάντων, γινώσιν λεπτήν καὶ τεκμηρία χρῆ τῶ ἀνθρώπῳ ἔχειν, ὅπως αἰσθηθῇ εἰς ἕκαστον βῆμα ὃ τιθεῖ, ποῦ ἔφθασε καὶ ἐν ποίᾳ χώρᾳ ἤρξατο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ πατῆσαι, ἐν τῇ γῆ τῆς Χαναάν ἢ ἔξωθεν τοῦ Ἰορδάνου.

55

Πρόσεχε δὲ καὶ τοῦτο· ἐάν διὰ τοῦ *φωτός* τῆς ψυχῆς ἰκανῇ ἡ γνώσις πρὸς διακρίσιν τούτων, ἢ ἐν σκοτώσει διακρίνη αὐτὰ, ἢ παντελῶς ἐστέρηται ἐκ τῶν τοιούτων. Εὐρίσκεις ἄρα παντελῶς ὅτι ἤρξατο ὁ λογισμὸς καθαρευεσθαι; Δίδοι τόπον ὃ μετεωρισμὸς ἐν τῇ διανοίᾳ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς προσευχῆς; Καὶ ποῖον ἄρα πάθος ταράσσει σε ἐν τῷ προσεγγίσει τὴν διανοίαν ἐν τῇ προσευχῇ;

60

486

65

Αἰσθάνη ἐν σεαυτῷ ὅτι ἡ δύναμις τῆς ἡσυχίας ἐπεσιάζασεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐν ἐπεικείᾳ καὶ γαλήνῃ καὶ εἰρήνῃ. ἦν παρὰ τὸ ἔθος εἶωθε γεννᾶν ἐν τῇ διανοίᾳ; Ἀρπάζεται ὁ νοῦς αἰεὶ, ἔξωθεν τοῦ θελήματος, εἰς τὰς *ἐννοίας τῶν ἄσωμάτων*, εἰς ἅπερ οὐκ ἐπετρέπησαν αἱ αἰσθήσεις ἐρμηνεύσαι αὐτὰ; Ἐξάπτεται ἐν σοὶ ἐξαίφνης χαρὰ ἢ κατασιγήζουσα τὴν γλῶσσαν ἐν τῇ τρυφῇ *αὐτῆς* τῇ ἀνοιόῳ; Βρῦει ἐκ τῆς καρδίας αἰεὶ ἡδονή τις, καὶ ἔλκει τὸν ἀνθρώπον ὅλον ἐξ ὅλου ἀνεπαισθήτως κατὰ καιρὸν καὶ καιρόν;

70

46-47 καὶ ἐάν] *intell.* κἂν 60 φωτός] *Syr habet* ~~κίνησις~~ (BD 485, 20) = φωτισμοῦ 69 ἐννοίας... ἄσωμάτων] *intell.* ἐννοίας/κινήσεις τὰς ἄσωματος 71 αὐτῆς] *intell.* τοῦ νοῦ

faptă, ci doar își închipuie în *minte* idolii lucrurilor iubirii de arginți prin materia adunării de bogăție și înduplecă sufletul să mediteze la acestea și îi stârnește dorința după ele și după celelalte.

Nu toate patimile ne războiesc prin intermediul unei momeli, pentru că sunt patimi care îi arată sufletului numai necazurile: nepurtarea de grijă, akedia și întristarea nu vin printr-o momeală, nici prin plăceri, ci doar aduc asupra sufletului o povară. Însă tăria sufletului se încearcă prin biruința împotriva celor care îl războiesc prin mijlocirea unei momeli. Omul trebuie să aibă cunoștința subțire și semnele tuturor acestora, ca să simtă la fiecare pas pe care îl face unde a ajuns și în care loc a început sufletul lui să pășească: în pământul Canaanului, sau dincolo de Iordan?

BD 485, 13

Mai cercetează și aceasta: oare are sufletul destulă cunoștință, primită prin iluminare, pentru deosebirea acestor lucruri, sau le deslușește în întuneric, sau e cu totul lipsit de unele ca acestea? Oare vei afla că gândul a început să ți se *limpezească*? În timpul rugăciunii, împrăștierea își mai face loc în *partea ta înțelegătoare*? Ce patimă te tulbură când se apropie de *cuget* în timpul rugăciunii?

66

Simți în tine că puterea isihiei ți-a adumbrit sufletul cu îngăduința, cu seninătatea și cu pacea pe care obișnuiește să o nască în *cuget* împotriva obiceiului? Este pururea răpită *mintea* ta fără de voie la *mișcările* cele netrupești, pe care simțurilor nu li s-a îngăduit să le tâlcuiască? Se aprinde în tine dintr-odată o bucurie care face limba să tacă datorită desfătării neasemănate a *minții*? Izvorăște pururea din inimă o plăcere care atrage omul întreg, din când în când, în afara simțirii?

Ἐμπίπτει εἰς ὄλον τὸ σῶμα τρυφή τις καὶ ἀγαλλίασις, ἄπερ
 γλῶσσα σαρκίνη οὐ δύναται αὐτὰ ἐξεῖπειν, ἕως ἂν πάντα τὰ
 ἐπίγεια σποδὸν καὶ σκύβαλα ἠγήσῃται ἐν τῇ μνήμη ταύτῃ;
 Ἐκείνη γὰρ ἡ πρώτη ἡ τῆς καρδίας, ἐν καιρῷ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς
 προσευχῆς καὶ ἐν καιρῷ ἐν τῇ ἀναγνώσει, καὶ ἐν καιρῷ πάλιν ἐκ
 τῆς διηνεκοῦς μελέτης καὶ τοῦ μήκους τῆς διανοίας, θερμαίνεται
 ὁ νοῦς. Αὕτη δὲ ἡ ἐσχάτη, ὡς τὰ πολλὰ ἔξωθεν τούτων, καὶ
 ποσάκις ἐν ἔργῳ παρέργῳ, καὶ εἰς τὰ πολλὰ τῶν νυκτῶν ἐν τῷ
 αὐτῷ τρόπῳ, ὅτε μεταξὺ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐγρηγόρσεως, ὡς
 ὕπνων καὶ ὡς οὐχ' ὕπνων, καὶ ἐγρηγόρως καὶ ὡς οὐκ ἐγρηγόρως,
 ἐπισυμβαίνει. Καὶ ἐκείνη ἡ τρυφή ἡ σφύζουσα ἐν ὅλῳ τῷ σώματι
 αὐτοῦ, οὕτως νομίζει ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ὅτι οὐκ ἔστιν
 ἄλλο τι ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ τοῦτο.

Καὶ βλέπε πάλιν ἐὰν ἡ ψυχὴ ἐκτίσατο δύναμιν ψιλοῦσαν
 τὰς μνήμας τὰς αἰσθητὰς ἐν τῇ δυνάμει τῆς ἐλπίδος τῆς
 κατακρατοῦσης τῆς καρδίας, καὶ κραταιοῖ τὰς αἰσθήσεις τὰς
 ἐσωτικὰς ἐν ἀνερμηνεύτῳ πληροφορία πειθοῖ· καὶ ἐὰν *ἐξυπνίσθη*
 ἡ καρδία, χωρὶς τῆς προνοίας τῆς περὶ αὐτῆς, αἰχμαλωτισθῆναι
 τῶν ἐπιγείων ἐν τῇ *διηγῆσαι* τῇ ἀπαύστῳ [μετὰ τῆς ἐργασίας
 αὐτῆς τῆς ἀδιαλείπτου, τῆς] μετὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οὔσης.

Κτῆσαι γινώσιν *τῆς διαφορᾶς τῆς κλήσεως αὐτῆς καὶ τῆς
 διηγῆσεως*, ὅταν ἀκούσης.

Ταχέως δὲ γεύσασθαι ταῦτα τῇ ψυχῇ ποιεῖ ἡ ἡσυχία, ἡ
 μὴ διακοπτομένη ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς, τῇ διαμενούσῃ, καὶ
 ἀπόλλονται πάλιν μετὰ τὴν εὐρεσιν αὐτῶν, ἐκ τῆς ἀμελείας τῶν
 δεχομένων, καὶ ἐν μακρῷ χρόνῳ πάλιν οὐχ' εὐρίσκονται.

Ἐν τούτοις γὰρ τολμᾷ τις τοῦ εἰπεῖν ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς
 συνειδήσεως αὐτοῦ τεθαρορηκῶς, ὅπερ εἶπεν ὁ μακάριος
 Παῦλος· *Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε*

90 ἐξυπνίσθη] *cum Syroc* ~~ⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ~~ (V 125, 117; V 124, 247; V 562, 139), *Syror autem habet*
~~ⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ~~ (BD 487, 3) = εἰώθεν 92 διηγῆσαι| *intell. ἀδολεσχία* 94-95 τῆς...

Cad peste întregul trup o desfătare și o veselie pe care
 limba trupească nu le poate exprima, până când, la amin-
 tirea acesteia, toate cele pământești i se par cenușă și gu-
 noi? Cea dintâi izvorăște din inimă și *mintea* se încălzește
 în vremea rugăciunii și în timpul citirii și, de asemenea, în
 timpul *meditării* neîncetate și al lărgimii *cugetului*. Cea din
 urmă se petrece, de cele mai multe ori, în afara acestora și,
 adeseori, datorită unui lucru trecător; adeseori se petrece
 noaptea în felul următor: apare între somn și veghe, când
 parcă dormi și nu dormi, veghezi și nu veghezi. Iar acea
 desfătare care palpită în tot trupul [e de așa fel] încât omul
 crede în acel ceas că Împărăția cerurilor nu este nimic altce-
 va decât aceasta.

Cercetează, de asemenea, dacă sufletul a dobândit pute-
 rea care respinge⁸ amintirile lucrurilor percepute cu simțu-
 rile prin puterea nădejzii care stăpânește peste inimă și care
 întărește *simțurile* launtrice printr-o încredințare de netâlcuit.
 Și dacă inima s-a obișnuit, fără a se îngriji de aceasta, să fie
 răpită de la cele pământești prin îndeletnicirea neîncetată cu
 Mântuitorul nostru.

Câștigă cunoașterea deosebirilor dintre chemările acestei
 îndeletniciri, când le vei auzi.

Isihia a cărei *faptuire* stăruitoare este neîntreruptă face ca
 sufletul să guste repede din aceste lucruri, care, după ce au fost
 găsite, sunt pierdute iarăși din cauza nepurtării de grijă pentru
 cele primite și nu mai sunt aflate din nou pentru multă vreme.

Când se află cineva în acestea, îndrăznește să spună, încurajat
 de mărturia *cugetului* său, ceea ce a spus fericitul Pavel: „Sunt
 încredințat că nici moartea, nici viața, nici cele de față, nici cele

διηγῆσεως] *Syr habet* ~~ⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ~~ ~~ⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ~~ (BD 487, 6) = τῶν διαφορῶν τῆς κλήσε-
 ως τῆς ἀδολεσχίας 101 συνειδήσεως] *Syr habet* ~~ⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ~~ (BD 487, 10) = νοός/διανοίας

ενεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, καὶ τὰ λοιπά, δύνανται χωρίσαι με
 τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ· οὔτε γὰρ θλίψεις τοῦ σώματος καὶ
 μετ' αὐτῶν αἱ τῆς ψυχῆς, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ
 μονωσις, ἢ ἐγκλεισμός, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα, ἀλλ' οὔτε ἄγγελοι
 τοῦ σατανᾶ, οὔτε αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐν τοῖς κακοῖς τρόποις
 τῶν μηχανημάτων, οὔτε δόξα ἢ καταργουμένη ἐν τῇ προσβολῇ
 αὐτῆς τῇ προσβαλλούσῃ αὐτῷ, οὔτε συκοφανταίαι καὶ μεμψεὶς ἐν
 κολαφισμῷ ματαίως καὶ δωρεὰν γινόμενα.

Ἐὰν δὲ ταῦτα, ὦ ἀδελφέ, κατὰ τινα τρόπον πλεονάζειν ἢ
 ὑστερεῖν ἐν τῇ ψυχῇ σου οὐκ ἤρξαντο θεωρεῖσθαι, οἱ κάματοί
 σου καὶ αἱ θλίψεις σου καὶ ἡ ἡσυχία σου πᾶσα, μόχθος ἐστὶν
 ἀνόνητος γινόμενος· *καὶ οὐδέ, ἐάν* θαυμάσια ἐργάζωνται ἐν
 ταῖς χεραῖς σου καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνίσταῖς, γίνονται *εἰς ὁμοίωσιν
 τούτων τι*. Καὶ δὴ ἀρετίως κίνησον τὴν ψυχὴν σου καὶ ἐν δάκρυσι
 πείσον τὸν σώζοντα τὰ πάντα ἐπάραι τὸν βῆλον ἐκ τῆς θύρας
 τῆς καρδίας σου, καὶ τὴν σκότωσιν τῆς καταιγίδος τῶν παθῶν
 ἐκτίλαι ἐκ τοῦ στερεώματος τοῦ ἐσωτέρου, τοῦ ἀξιωθῆναι σε
 ἰδεῖν τὴν ἀκτίνα τῆς ἡμέρας, ἵνα μὴ γένη ὡς νεκρὸς καθήμενος
 ἐν σκοτώσει εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἄγρυπνία διηνεκῆς μετὰ ἀναγνώσεως, καὶ μετάνοιαι
 συνεχεῖς ἐκ διαδοχῆς γινόμενα ὑπό τινος, οὐ χρονίζουσι δοῦναι
 ταῦτα τὰ ἀγαθὰ τοῖς οὔσι σπουδαίοις. Καὶ ὁ εὐρὼν αὐτά,
 ἐν τούτοις εὐρεν αὐτά. Καὶ οἱ θελοντες εὐρεῖν αὐτά πάλιν, ἐν
 τούτοις δύνανται εὐρεῖν αὐτά. Ὅταν διαμείνωσιν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ
 σὺν τῇ ἐργασίᾳ τούτων –*ὅταν* ἡ διάνοια μὴ δεσμευθῇ ἐν τινι
 μὴ δὲ ἐν ἀνθρώπῳ ἐκτὸς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ–, *ἀλλ'* ἐν τῇ ἐργασίᾳ
 τῆς ἀρετῆς τῆς ἔσω ἐργάζεται. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις,
 πλησίον ἡμῶν εὐρίσκομεν αἰσθησὶν ἀκριβῆ ἐν ἐνίοις τούτων
 μερικῶς καὶ τότε βεβαιούμεθα καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

114 καὶ...ἐάν] *intell.* εἰ καὶ 115-116 εἰς...τι] οὐδὲν τι εἰς ὁμοίωσιν τούτων (= ταῦτα 1, 111)

viitoare“, nici celelalte „nu pot să mă despartă de iubirea lui
 Hristos,“ nici necazurile trupului, nici, împreună cu ele, cele
 ale sufletului: fie prigoana, fie foamea, fie golăteala, fie însingura-
 rarea, fie închisoarea, fie primejdia, fie sabia; ba nici chiar îngerii
 Satanei și puterile lui prin uneltirile cele rele, nici slava cea
 trecătoare prin momeala ei prin care îl momește [pe monah],
 nici calomniile, nici ocările prin palmuire primite zadarnic și
 pe degeaba [nu pot să îl despartă de iubirea lui Hristos].

Dacă acestea, frate, nu au început să se vadă că se înmulțesc
 în sufletul tău cât de puțin sau că se împuținează, atunci *osten-*
nelile tale, necazurile și toată isihia ta sunt o trudă fără plată⁹.
 Și chiar dacă se vor face minuni prin mâinile tale și vei învia
 morții, nimic din toate acestea nu e asemenea cu acelea. Așa-
 dar, mișcă-ți sufletul și înduplecă-L cu lacrimi pe Cel care le
 mântuiește pe toate ca să ridice vălul de la ușa inimii tale¹⁰ și
 să smulgă întunericul furtunii patimilor de pe tăria cea dinlă-
 untru, ca să te învrednicești să vezi raza zilei și să nu ajungi ca
 un mort în întunericul veacurilor.

Privegherea neîncetată dimpreună cu citirea și cu ple-
 cările dese ale genunchilor în timpul citirii nu întârzie să
 aducă celor silitori aceste bunătăți. Iar cel ce le-a aflat pe
 acestea, prin acelea le-a aflat pe ele. Iar cei care vor să le
 găsească pe acestea din nou, prin acelea le pot găsi. Când
 stăruie în isihie dimpreună cu *făptuirea* acestora – când
cugetul nu este legat de ceva și nici de vreun om în afară de
 propriul suflet –, atunci lucrează faptele ascetice ale virtu-
 ții lăuntrice. Dar și în aceste fapte ascetice se află aproape
 de noi o simțire precisă și parțială a unora [din aceste sem-
 ne] și, atunci, suntem încredințați și despre celelalte.

126 ὅταν] *intell.* καὶ 127 ἀλλ'] *intell.* τότε

Ὁ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καθήμενος καὶ λαβὼν πείραν τῆς
 χρηστότητος τοῦ Θεοῦ, οὐ χρῆζει πολλῆς πιθανότητος, ἀλλ'
 οὐδὲ *κατὰ τινὰ τρόπον* ἀπιστίας νοσεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ὡς οἱ
 διστάζοντες τῇ ἀληθείᾳ· ἡ μαρτυρία γὰρ τῆς διανοίας αὐτοῦ
 ἵκανεῖ πείσαι αὐτὸν ὑπὲρ ἀπειρῶν
 λόγων χωρὶς
 πείρας.

133

133 κατὰ...τρόπον] *cum Syros* ⲛⲓⲛⲓⲛ (V 124, 247^v V 562, 140), *Syror autem habet* ⲛⲓⲛⲓⲛ
 (BD 488, 16) = διὰ νοσου

Cel care șade în isihie și are experiența dulceții lui Dum-
 nezeu nu are nevoie de multă argumentare¹¹ și nici sufle-
 tul lui nu bolește de boala necredinței, așa cum sunt cei
 care se îndoiesc de adevăr. Pentru că mărturia *cugetului* lor
 ajunge ca să îi convingă, mai mult decât
 zece mii de cuvinte care nu vin
 din experiență.

BD 488, 18

Λογος Ε'

Περὶ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ περὶ πειρασμῶν, καὶ περὶ τοῦ ἀκριβῶς γινώσκειν ὅτι οὐχὶ μόνον τινὲς ἐλάχιστοι καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀγύμναστοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀξιωθέντες τῆς ἀπαθείας χρονικῶς καὶ φθάσαντες τὴν τελειότητα τοῦ φρονήματος καὶ πλησίον γενομένοι τῆς καθαρότητος μερικῶς τῆς μετὰ τῆς νεκρώσεως συννευγμένης καὶ φθάσαντες ὑπεραρθῆναι τῶν παθῶν, ἐνόσω εἶσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπετροάπησαν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ συζεύξει τῆς ζωῆς, τῆς μετὰ τῆς σαρκὸς τῆς παθητῆς, ἔχειν ἀγῶνα καὶ κατακόπτοντες εἶναι ἐκ τῶν παθῶν διὰ τὴν σάρκα, διότι γίνεται πρὸς αὐτοὺς αἰὶ παραχώρησις ἐν ἐλέει διὰ τὴν πτωσὶν τῆς ὑπερηφανίας ἀκαίῃ κατὰ μίαν καὶ μίαν ποσάκις παραβαίνουσί τινες καὶ ἐν τῇ μετανοίᾳ ἰατρευέουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ ἡ χάρις ὑποδέχεται αὐτούς

Ἐν πάσῃ γὰρ τῇ φύσει τῇ λογικῇ διέρχεται ἡ *τροπή* ἀδιορίστως, καὶ ἀλλοιώσεις διέρχονται κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ἐν πάσαις ταῖς ὥραις αὐτοῦ, ἐξ ὧν πολλῶν εὐρίσκει ὁ διακριτικὸς συνιέναι τοῦτο. Ἄλλ' αἰ δοκιμασίαι αἰ μετ' αὐτοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, μάλιστα δύνανται σοφίαι αὐτὸν ταῦτα, ἐὰν νήφη, ἵνα καὶ παρατηρήσῃται ἑαυτὸν ἐν τῷ νῷ καὶ μάθη πόσην ἀλλοίωσιν πρᾶότητος καὶ ἐπιεικείας ὑποδέχεται ἡ διάνοια καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ πῶς ἐκ τῆς εἰρήνης αὐτῆς στρέφεται ἐξαίφνης εἰς θόλωσιν, ὅταν αἰτία τις ἐκ τόπου μὴ ἔσται αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν κινδύνῳ μεγάλῳ καὶ ἀρρήτῳ γίνεται.

* Aici începe *Cuvântul* 49 în *FR* 10 și *Memra* 72 în *BD*.

Cuvântul 60*

Despre cunoștința adevărată, despre ispite și despre felul în care se cunoaște în mod sigur că nu numai cei mai mici, slabi și neexersați, ci și cei care s-au învrednicit un timp de nepățimire și au ajuns la desăvârșirea cugetării – și, în parte, aproape de curăția unită cu mortificarea și care au ajuns mai presus de patimi –. au de dus o luptă, cu îngăduința lui Dumnezeu, din cauza înjugării lor cu viața trupului pătimitor și, cât timp se află în această lume, sunt supărați de patimi din cauza trupului. [Dumnezeu] îngăduie aceasta din milă față de ei, din cauza căderii în mândrie și pentru că unii încalcă adeseori câte una [din porunci] și, prin pocăință, își vindecă sufletele, iar harul îi primește

Fiecare fire rațională, fără deosebire, are o înclinație către abaterea de la cale și asupra fiecărui om vin schimbări în toate ceasurile sale, iar cine are harisma discernământului înțelege acest lucru din mulțimea acestor schimbări. Dar încercările sale din fiecare zi pot să-l înțelepțească, dacă e cu trezvie, așa încât să se urmărească pe el însuși în minte și să afle câtă schimbare spre blândețe și îngăduință suferă *cugetul* lui în fiecare zi și cum se întoarce dintr-odată de la pace la tulburare, fără să aibă nicio pricină, și cum intră într-o primădie mare și de nespus.

1 τροπή] *intell.* εκκλιτισμός

Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὅπερ ὁ μακάριος Μακάριος ἔγραψε φανερῶς ἐν πολλῇ προνοίᾳ καὶ σπουδῇ εἰς μνήμην καὶ διδασχὴν τῶν ἀδελφῶν, ἕως ἂν μὴ ἐκκλίνωσιν εἰς τὴν ἀπόγνωσιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν ἐναντιώσεων, ὅτι(ε) τοῖς ἐν τῇ τάξει τῆς καθαρότητος ἱσταμένοις, αἱ συμβαίνει αὐτοῖς πτώματα καθὼς 15 συμβαίνει τῷ ἄερι, καὶ χωρὶς τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ἀμελείᾳ ἢ ἐν λύσει, ἀλλὰ καὶ ἡνίκα κατὰ τάξιν αὐτῶν πορεύονται, συμβαίνει αὐτοῖς πτώματα ἐναντιούμενα τῷ σκοπῷ τοῦ θελήματος αὐτῶν.

cf. Macarie, Ep 1
(Gehin, 106)

Ἄλλὰ καὶ ὁ μακάριος *Μάρκος* μαρτυρεῖ περὶ τούτου, ὡς ἐκ πείρας ἀκριβοῦς ὑπάρχων, καὶ τιθεὶ αὐτὸ ἐν τοῖς γραμμασιν αὐτοῦ 20 εἰς σύστασιν περισσήν, ἵνα μὴ νομίση ἄνθρωπος ὅτι ὡς ἔτυχε καὶ οὐχὶ ἐν πείρᾳ ἀληθινῇ ἔθηκεν αὐτὸ ὁ μακάριος Μακάριος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ καὶ ἵνα, ὡς ἐκ παντός, ἐκ τῶν δύο μαρτύρων τῶν τοιούτων γένηται ἡ διάνοια δεχομένη ἀδιστακτικῶς τὴν παρακλήσιν αὐτῆς ἐν τῷ καιρῷ τῆς χρείας. 25

cf. Evagrie, Mel.
9-10

Τί οὖν ἐστὶν ἄρτι; «Ἀλλοιώσεις» φησὶ «γίνονται πρὸς ἕκαστον κατὰ τὸν ἄερα». Σύνες ἐκεῖνο τὸ «πρὸς ἕκαστον»· μία γὰρ φύσις ἐστίν. Ἴνα μὴ νομίσης ὅτι περὶ τῶν ὑποδεεστερῶν καὶ ἐλαχίστων μόνων εἶπε καὶ οἱ τέλειοι ἐλεύθεροι τῆς ἀλλοιώσεως, καὶ ἐν μιᾷ τάξει *ἀκλινῶς* ἴστανται οὗτοι χωρὶς λογισμῶν 30 ἐμπαθῶν, καθὼς λέγουσιν οἱ Εὐχίται, διατοῦτο ἔθηκε τὸ «πρὸς ἕκαστον».

Macarie, Ep 1
(S.U., 137)

ibidem

Πῶς οὖν τοῦτο, ὦ μακαρίε; Ὅμως σὺ λέγεις· «Τὸ ψυχός, καὶ μετὰ μικρὸν καύσων, καὶ ἴσως χάλαζα, καὶ μετ' ὀλίγον εὐδία. 496 Καὶ ἐν τῇ γυμνασίᾳ ἡμῶν, τοῦτο οὕτως γίνεται· πόλεμος, καὶ ἀντίληψις τῆς χάριτος. Καὶ ἐν καιρῷ γίνεται ἡ ψυχὴ ἐν χειμῶνι, 35 καὶ ἐπανίστανται ἐπ' αὐτὴν κύματα σκληρὰ, καὶ πάλιν ἀλλοίωσις, καὶ ἐπισκέπτεται ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ πληροῖ χαρᾶς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ εἰρήνης τῆς ἀπὸ Θεοῦ, καὶ λογισμῶν σωφρόνων καὶ

19 Μάρκος] Syror habet ~~...~~ (BD 495, 10) = Εὐάγριος

Aceasta este ceea ce a scris limpede fericitul Macarie, cu multă grijă și sânguință, spre amintirea și învățatura fraților, până când nu vor mai înclina spre deznădejde în timpul schimbărilor potrivnice. Cei aflați pe treapta curăției au pururea schimbări, așa cum se întâmplă cu văzduhul, fără ca ei să trândăvească sau să dezlege [împlinirea obligațiilor], ci și când umblă potrivit rânduielilor li se întâmplă căderi contrare scopului *cugetării* lor.

BD 495, 5

Dar și fericitul Evagrie mărturisește despre aceasta, ca unul care cunoaște din experiența sigură, și arată aceasta în scrierile sale, spre o întărire prisositoare, pentru ca omul să nu creadă că fericitul Macarie a spus aceasta în *Epistola* lui la întâmplare, și nu dintr-o experiență adevărată, și pentru ca din gura a doi martori ca aceștia *cugetul* să primească neîndoielnic mângâiere atunci când are nevoie.

Ce spune deci [Macarie]? „Schimbările, zice, se petrec în fiecare om ca și cu văzduhul.” Înțelege acel cuvânt „în fiecare”, pentru că firea este una. A scris „în fiecare om”, ca să nu ți se pară că a vorbit numai despre cei mai de jos și mai mici și că cei desăvârșiți ar fi fără schimbare și că ar sta fără niciun fel de înclinație spre abaterea de la cale și fără *mișcarea* patimilor, după cum spun evhiții.

Dar cum se întâmplă aceasta, o, Fericite? Pe de o parte, tu [Macarie] spui: „Acum e frig, după puțin timp, arșită, apoi poate chiar grindină, iar după puțin, vreme bună. Iar în asceza noastră aceasta se întâmplă așa: războiul și ajutorul harului. Uneori sufletul se află în miez de iarnă și asupra lui se ridică valuri puterice, apoi iarăși vine o schimbare și este cercetat de har și inima i se umple de bucurie și de pacea de la Dumnezeu și de gânduri

30 ακλινῶς] ~~...~~ (BD 495, 19), ad litt. δίχως εκκλινησμοῦ

εἰρηνικῶν». Τούτους τοὺς λογισμοὺς τῆς σωφροσύνης φαίνει
 ὧδε, αἰνιπτόμενος τοὺς πρὸ τούτων κτηνώδεις ὄντας καὶ
ibid. ἀκαθάρτους λογισμοὺς, καὶ παραινεῖ λέγων· «Ἐὰν οὖν μετὰ
 τούτους τοὺς λογισμοὺς τοὺς σῶφρονας καὶ ἐπιεικεῖς ἀκολουθεῖ
 ἐπιφορὰ, μὴ λυπηθῶμεν καὶ ἀπογνῶμεν· καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς
 ἀναπαύσεως τῆς χάριτος, μὴ καυχῶμεθα, ἀλλ' ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς
 χαρᾶς ἐκδεξώμεθα τὴν θλίψιν». Τὸ δὲ «μὴ λυπεῖσθαι» ἡμᾶς,
 ἐὰν ἀκολουθήσῃ συμπτώματα, οὐχὶ τὸ μὴ ἴστασθαι κατέναντι
 αὐτῶν λέγει. *ἀλλὰ* τὸ μετὰ χαρᾶς τὴν διάνοιαν αὐτὰ δέχεσθαι
 ὡς φυσικὰ ταῦτα καὶ ἡμέτερα· καὶ μὴ στῶμεν ἐν ἀπογνώσει, ὡς
 τις προσδοκῆσας τι ὑπὲρ τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀνάπαυσιν τελείαν καὶ
 ἀναλλοίωτον· καὶ πάλιν μὴ δεχόμενος ἀγῶνας καὶ λύπας, μὴ
 δὲ γενέσθαι ἐν αὐτῷ κίνησιν τινὸς τούτων τῶν ἐναντίων, *τῶν
 μὴ προσηκόντων* Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν δοῦναι τῇ φύσει ἡμῶν
 ταύτη ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ· καὶ τοῦτο ποιεῖ, ἵνα μὴ γενώμεθα ἀργοὶ
 ἐκ τῶν ἔργων τελείως, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ διανοίᾳ χαννωθῆς ἐν τῇ
 ἀπογνώσει καὶ ἐκ τοῦ δρόμου σου μείνης ἀκίνητος.

Ἀλλὰ φησι γνῶθι ὅτι πάντες οἱ ἄγιοι ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ
 ἐγίνοντο· ὅσον ἐσμὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ἡ παρακλήσις ἡ
cf. Macarie, Ep 1
 (Gehin, 106) **497** περισοῆ μετὰ *τούτων* γίνεται ἡμῖν ἐν τῷ κρυπτῷ· διότι ἐν πάσῃ
 ἡμέρᾳ καὶ πάσῃ ὥρᾳ ἐκζητεῖται παρ' ἡμῶν ἡ δοκιμὴ τῆς ἀγάπης
cf. Macarie, Ep 1
 (S.U., 137) **60** ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐν πάλῃ καὶ ἀγῶνι πρὸς τοὺς πειρασμοὺς.
 Καὶ τοῦτο ἔστι τὸ «Μὴ λυπεῖσθαι ἡμᾶς· τὸ μὴ ἀκηδιαῖν ἐν τῷ
ibidem ἀγῶνι, καὶ οὕτως κατευθύνεται ἡ ὁδὸς ἡμῶν· ὁ δὲ θέλων ἐκ
 τούτων τραπῆναι ἢ ἐκκλῖναι, οὗτος μέρος τῶν λυκῶν ἐστίν».

Ἦ θαῦμα ἐκ τούτου τοῦ ἁγίου, πῶς ἐν λόγῳ μικρῷ ἐβεβαίωσε
 τὴν χρῆσιν ταύτην καὶ ἀπέδειξεν αὐτὴν πεπληρωμένην
 συνέσεως καὶ ἐξέβαλε τὸν δισταγμὸν τελείως ἐκ τῆς διανοίας
 τοῦ ἀναγινώσκοντος· ἐκεῖνος δὲ φησιν ὁ ἐκκλίνων ἐκ τούτων καὶ

47 ἀλλὰ] *Syr habet* α (BD 496, 12) = καὶ 51-52 τῶν²...προσηκόντων] *intell.* ἂ οὐ προσηκει

feciorelnice și pașnice.“ Aceste gânduri ale cugetării feciorelnice
 le arată aici, spunând în chip ascuns că gândurile de dinainte de
 acestea erau dobitocești și necurate. Apoi ne sfătuieste zicând:
 „Dacă după aceste gânduri feciorelnice și îngăduitoare urmează
 o năvală, să nu ne întristăm și să nu cădem în deznădejde, iar în
 vremea odihnei harului să nu ne lăudăm, ci în vremea bucuriei
 să așteptăm necazul.“ Iar îndemnul: „să nu ne întristăm“ îl spune
 pentru situația în care urmează căderi, și nu spune să nu ne îm-
 potrivim lor, ci *cugetul* să le primească pe acestea cu bucurie, ca
 fiind firești și ale noastre. Să nu cădem în deznădejde ca cineva
 care s-a așteptat [să ajungă] mai presus de luptă și la o odihnă
 desăvârșită și fără schimbare, fără să mai aibă lupte și întristări,
 nici să se mai petreacă în el vreo *mişcare* de-a celor potrivnice
 acestora. Domnului Dumnezeu nostru nu-I este pe plac să
 dea firii noastre așa ceva în această lume. Iar aceasta o face ca să
 nu ne lenevim cu totul față de *osteneală* și *cugetul* să fie paralizat
 din cauza deznădejdii și să te oprești din alergare.

BD 496, 19-20

56 Dar el spune: „Cunoaște că toți sfinții s-au trudit cu aceas-
 tă *osteneală*. Câtă vreme suntem în lumea aceasta, o mângâ-
 iere mai mare ni se dă întru ascuns odată cu *osteneala*, pentru
 că în fiecare zi și în fiecare ceas ni se cere punerea la încercare
 a iubirii noastre față de Dumnezeu prin războiul și lupta cu
 ispitele. Aceasta este ce s-a spus: «Să nu ne întristăm, să nu ne
 lenevim în luptă și, așa, se va îndrepta calea noastră. Iar cel ce
 vrea să se abată de la acestea este partea lupilor¹.»“

64 O, minunat este acest sfânt! Cum a întărit printr-un cuvânt
 mic acest citat și cum l-a arătat plin de înțeleșuri, alungând
 cu totul îndoiala din *cugetul* cititorului. Iar cuvântul despre
 cel care se abate de la acestea, devenind „partea lupilor“, este

BD 497, 7

57 εγινοντο] *Syr habet* ^١ (BD 496, 21) = κατεγινοντο 58 τούτων] *subintell.* τοῦ ἔργου

«μερος τῶν λύκων» ὧν, ἐν οὐχ' ὁδῶ θέλει πορεύεσθαι καὶ τοῦτο
 ἔθηκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ· κτησασθαι καὶ ἐν τριβῶ ἰδικῇ τῇ μὴ
 πατηθείσῃ ὑπὸ τῶν πατέρων θέλει πορεύεσθαι. Τὸ δὲ «ἐν τῇ ὥρᾳ
 τῆς χαρᾶς ἐκδέχεσθαι», τοῦτο ἐκδιδάσκει· ὅταν ἐκ τῆς ἐνεργείας
 τῆς χάριτος, ἐξαίφνης γίνονται ἐν ἡμῖν λογισμοὶ μεγάλοι καὶ
 ἐκπλήξεις τῆς θεωρίας τῆς διανοίας, τῆς ὑψηλοτέρας τῆς
 φύσεως· καθὼς εἶπεν ὁ *ἅγιος Μάρκος*, ὅταν οἱ ἅγιοι «ἄγγελοι
 πλησιάζουσιν ἡμῖν. πληροῦσιν ἡμᾶς θεωρίας πνευματικῆς», καὶ
 ταῦτα πάντα τὰ ἐναντία ἀναχωροῦσι, καὶ γίνεται εἰρήνη καὶ
 γαλήνη ἄρρητος ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ διάγεις ἐν τοῖς τοιούτοις·
 ὅτε ἐπισκιάσει ἡ χάρις καὶ «οἱ ἅγιοι ἄγγελοι πλησίον ὧσι
 περιτειχίζοντες, καὶ διατοῦτο ἀπέστησαν ἀπὸ τοῦ πλησιασμοῦ
 σου πάντες οἱ πειράζοντες», μὴ ἐπαρθῆς καὶ νομίσης ἐν τῇ ψυχῇ
 σου ὅτι ἔφθασας νῦν τὸν λιμένα τὸν ἀχείμαστον καὶ εἰς τὸν ἄερα
 τὸν ἀναλλοίωτον, καὶ τελείως ὑπερήρθης ἐκ τούτου τοῦ κόλπου
 ἐξεναντίας τῶν ἐμπνεύσεων τῶν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔστι πάλιν
 ἐχθρὸς οὐδὲ ἀπάντησις κακῇ. Διότι πολλοὶ ταῦτα ἐνεθυμήθησαν
 καὶ ἔπεσαν εἰς κινδύνους, καθάπερ εἶπεν ὁ *μακάριος Νεῖλος*,
 ἡ πάλιν ὡς ὑπάρχων ὑπὲρ πολλοὺς μέγας, καὶ ὡς καθήκει
 σε ἐν τοῦτοις εἶναι, καὶ ἄλλοι οὐδαμῶς διὰ τὸ ὑστέρημα τῆς
 πολιτείας αὐτῶν ἢ οὐχ' ἱκανεῖ φησιν ἡ γνῶσις αὐτῶν καὶ
 διατοῦτο στεροῦνται τῶν τοιούτων· «ἐγὼ δὲ ἐν τῷ καθήκοντι,
 καὶ *ὡς* ἔφθασα τὴν τελειότητα τῆς ἀγιότητος καὶ τὸν βαθμὸν
 τὸν πνευματικὸν καὶ εἰς τὴν *χαρὰν* τὴν ἀναλλοίωτον».

Ἄλλὰ λάβε καθ' ἑαυτὸν τοὺς ἀκαθάρτους λογισμοὺς καὶ τὰ
 εἶδωλα τὰ ἀπρεπῆ, τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ σου πηχθέντα ἐν τῷ καιρῷ
 τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς ἀταξίας τῶν λογισμῶν τῶν
 πρὸ μικροῦ ἐπαναστάντων ἐπὶ σε ἐν τῇ ἀορασίᾳ τῆς σκοτώσεως,
 καὶ πῶς ἐν τάχει ἐκλίνας πρὸς τὰ πάθη καὶ συνωμίλησας αὐτοῖς

74 ἅγιος Μάρκος] *Syror habet* *ܘܠܟܘܢ ܘܢܘܪܘܢܐ* (BD 497, 16-17) = μακάριος Εὐάγριος
 85 μακάριος Νεῖλος] *Syror habet* *ܘܠܟܘܢ ܘܢܘܪܘܢܐ* (BD 498, 5) = Εὐάγριος 86 ἡ] *Syr habet*

despre cel care nu vrea să umble pe calea [obișnuită] și și-a pus
 în *cuget* aceasta: să dobândească și să umble pe o cale a lui,
 necălcată de Părinți. Iar spusa: „...în timpul bucuriei să aștep-
 te...” ne învață aceasta: când dintr-odată cad în noi, din lucra-
 rea harului, *mişcări* mari și *uimire a părții înțelegătoare*, venită
 din vederea celor care sunt mai presus de fire – după cum a
 spus fericitul Evagrie: „Când sfinții îngeri se apropie de noi,
 ne umplu de vedere duhovnicească” – toate cele potrivnice
 pleacă și se face o liniște și o seninătate de negrăit în timpul în
 care petreci în acestea. Când harul adumbrește și „sfinții îngeri
 sunt aproape și te înconjoară și, de aceea, se îndepărtează din
 apropierea ta toți ispititorii”, să nu te mândrești, crezând în
 sufletul tău că ai ajuns acum la limanul neînvingător și la văzdu-
 hul cel fără de schimbare și că ai fost ridicat cu desăvârșire din
 acest sân de mare potrivnic, bătut de vânturi, și că nu mai ai
 vreun dușman, nici vreo întâmplare rea. Mulți au gândit așa
 și au căzut în primejdii, după cum a spus Evagrie, adică [s-au
 socotit] ca fiind mai mari decât cei mulți și că li se cuvine să
 fie în acestea, iar altora nu, din cauza lipsurilor *viețuirii* lor
 sau întrucât cunoștința lor nu este îndestulătoare și, de aceea,
 sunt lipsiți de unele ca acestea: „Eu am ajuns la desăvârșirea
 sfințeniei și la măsura duhovnicească și la înnoirea cea fără de
 schimbare [pentru că am viețuit] în mod potrivit.”

Tu însă amintește-ți de gândurile necurate și de imagini-
 le necuviincioase care s-au întipărit în *cugetul* tău în vremea
 iernii, a tulburării și a neorânduiei gândurilor care cu puțin
 înainte s-au răsculat asupra ta în lipsa de vedere a întunerii-
 cului, și [amintește-ți] cât de grabnic te-ai plecat spre patimi,

ܘܠܟܘܢ ܘܢܘܪܘܢܐ (BD 498, 5-6) = τούτεστιν 89 ὡς] *Syr habet* *ܘܠܟܘܢ* (BD 498, 9) = οὕτως, δια-
 τοῦτο 90 χαρὰν] *cum Syroc* *ܘܠܟܘܢ* (V 125, 119° V 124, 249° V 562, 141°), *Syror autem*
habet *ܘܠܟܘܢ* (BD 498, 10) = ἀνακαίνισιν

έν καιρω τῆς θολώσεως τῆς διανοίας, καί οὐκ ἠδέσθης οὐδέ
έθαμβήθης ἐκ τῆς θεϊκῆς ὀράσεως καί ἐκ τῶν χαρισμάτων καί
δωρημάτων ὧν ἐδέξω.

Καί γνῶθι ὅτι ταῦτα πάντα διὰ τό ταπεινωθῆναι ἡμᾶς ἡ
πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἤγαγεν εἰς ἡμᾶς, ἥτις προνοεῖ καί οἰκονομεῖ
ἐκάστω ἡμῶν ὡς ὀφείλει αὐτῷ. Καί ἐάν ἐπαρθῆς ἐν τοῖς
χαρίσμασιν αὐτῆς, ἕξαφεί σε καί τελείως πίπτεις ἐν πράγμασιν,
ἐν οἷς διὰ τῶν λογισμῶν μόνον πειράζῃ.

Λοιπὸν γνῶθι ὅτι τοῦτο τό ἴστασθαί σε, οὐχί σόν ἐστιν οὐδέ
τῆς ἀρετῆς σου, ἀλλ' ἡ χάρις αὕτη ἐστίν ἡ βαστάζουσα σε ἐπι
τας παλάμας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ὅπως μὴ πτοηθῆς.

Ταῦτά φησιν ἐμβαλε ἐν ἐαυτῷ ἐν τῷ καιρῷ τῆς χαρᾶς, ὅτε
ἐπαρθῆ ὁ λογισμός, εἶπεν ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ ἅγιος, καί κλαῦσον
καί δάκρυσον· καί παράπιπτε ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν παραπτωμάτων
σου τῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς παραχωρήσεώς σου, ὅπως ῥυθθῆς
ἐν τούτῳ καί κτήσῃ ἐξ αὐτοῦ τὴν ταπείνωσιν. Ὅμως δέ μὴ
ἀπογνῶς, ἀλλ' ἐν τοῖς λογισμοῖς τῆς ταπεινώσεως ἰλασμῷ
συγχωρήσεις τὰς ἁμαρτίας σου.

Ἡ ταπείνωσις καί χωρὶς ἔργων, πλημμελήματα πολλὰ
συγχωρεῖ· τὰ ἔργα δέ χωρὶς ταπεινώσεως, ἐξεναντίας ὡς
ἀνωφελῆ εἰσιν, ἀλλὰ καί κακὰ πολλὰ κατασκευάζουσιν ἡμῖν.

Λοιπὸν συγχώρησον τὰς ἁμαρτίας σου ἐν τῇ ταπεινώσει,
καθὼς εἶπον. Καθάπερ ἄλας πάση τροφῇ, οὕτως ἡ ταπείνωσις
πάση ἀρετῇ, καί ἰσχυνάμαρτημάτων πολλῶν αὕτη δύναται
κλάσαι.

Ἐπεὶ ταύτης λοιπὸν χρεῖα τοῦ λυπεῖσθαι κατὰ διάνοιαν
ἀδιαλείπτως ἐν ταπεινότητι καί ἐν τῇ λύπῃ τῆς διακρίσεως· καί
ταύτην ἐάν κτησώμεθα, ποιεῖ ἡμᾶς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, καί χωρὶς
ἔργων ἀγαθῶν παριστᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, διότι χωρὶς αὐτῆς μάταιά
εἰσι πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καί πᾶσαι αἱ ἀρεταί καί πᾶσαι αἱ
ἐργασίαι ἡμῶν.

discutând cu ele în vremea năucelii *cugetului*, și nu te-ai ru-
șinat, nici nu te-ai minunat de vederea dumnezeiască și de
harismele și de darurile pe care le-ai primit.

99 Să știi că pronia lui Dumnezeu le-a adus pe toate acestea
asupra noastră ca să ne smerim, pentru că ea proniază și
iconomisește pe fiecare dintre noi după cum îi este de fo-
los. Iar dacă te mândrești pentru darurile ei, te părăsește și
100 BD 498, 11
cazi cu totul în faptele spre care acum ești doar ispitit prin
gânduri.

104 Așadar, cunoaște că faptul de a sta nu ține de tine, nici de
virtutea ta, ci însuși harul este cel care te poartă pe palmele
mâinii sale, ca să nu te înfricoșezi.

107 Împlântă-le pe acestea în tine însuși în vremea bucuriei,
când gândul tău se trufește, a spus sfântul nostru Părinte, și
plângi și lacrimază și pleacă-te la amintirea greșelilor tale,
săvârșite în vremea părăsirii tale, ca să te izbăvești de acest
gând și să câștigi din el smerenie. Dar nu deznădăjdui, ci, prin
gândurile de smerenie, curăță-ți păcatele.

114 Smerenia, chiar și fără *osteneli* ascetice, iartă multe greșeli,
dar *ostenelile* ascetice fără smerenie, dimpotrivă: sunt nefolo-
sitoare, ba încă ne mai pregătesc și multe rele.

117 Așadar, curățește-ți păcatele prin smerenie, după cum am
spus. După cum sarea trebuie pusă în orice mâncare, tot așa,
smerenia în orice virtute, iar ea poate să frângă puterea mul-
telor păcate.

120 Deci pentru ea trebuie să te întristezi în *cuget* neîncetat,
cu smerenie, cu întristarea plină de discernământ. Iar dacă o
câștigăm, [smerenia] ne va face fii ai lui Dumnezeu și ne va
înfățișa, fără *făptuire*, înaintea lui Dumnezeu, întrucât fără ea
zadarnice sunt toată *făptuirea* noastră, toate virtuțile și toate
ostenelile.
BD 499, 13

Λοιπὸν τὴν ἀλλοίωσιν τῆς διανοίας θέλει ὁ Θεός. Καὶ ἐν 125
διανοία βελτιούμεθα, καὶ ἐν διανοία ἀχρειούμεθα· αὐταρκεῖ
αὕτη μόνη ἀβοηθήτως ἴστασθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ λαλήσαι
ὑπὲρ ἡμῶν.

Καὶ εὐχαρίστησον καὶ ἐξομολόγησαι τῷ Θεῷ ἀσιγήτως
ὅπως, οἷαν φύσιν ἀσθενῆ καὶ εὐχερῆ εἰς τὸ ἐκκλῖναι κεκτημένος 130
ὑπάρχεις, ἐν τῇ συνεργίᾳ τῆς χάριτος ποῦ ὑψοῦσαι κατὰ καιρὸν
καὶ καιρὸν, καὶ ποίων χαρισμάτων ἀξιοῦσαι, καὶ ἐν ποίῳ τινὶ 500
γένῃ σὺ ὑπεράνωθεν τῆς φύσεως· καὶ ὅταν δὲ παραχωρηθῆς, ἕως
ποῦ κατέρχῃ καὶ κτᾶσαι νοῦν κτηνώδη.

Καὶ μνήσθητι τῆς ταλαιπωρίας τῆς φύσεώς σου καὶ τῆς 135
ταχύτητος τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἐπακολουθούσης σοι, καθὼς τις
τῶν ἁγίων γερόντων εἶπεν· «Ὅταν» φησὶν «ἔλθῃ σοι ὁ λογισμὸς
τῆς ὑπερηφανίας λέγων σοι· «Μνημόνευσον τῶν ἀρετῶν σου»,
εἶπέ· «Γέρον, βλέπε τὴν πορνείαν σου». Ταύτην τὴν πορνείαν
εἶπεν, ἐν ἣ ἐν τῷ καιρῷ τῆς παραχωρήσεως ἐν τοῖς λογισμοῖς 140
ἐπειράσθης, ὅπερ εἰς ἕκαστον οἰκονομεῖ ἡ χάρις, ἢ ἐν πολέμῳ, ἢ ἐν
ἀντιλήψει, κατὰ τὸ ὀφειλόμενον ἡμῖν. Εἶδες τὸν γέροντα τοῦτον
τὸν θαυμαστόν, πῶς εὐκόλως εἶπε τοῦτο τὸ πρᾶγμα; «Ὅταν
φησὶν ἔλθῃ σοι ὁ λογισμὸς τῆς ὑπερηφανίας ἀντὶ τοῦ ὕψους τῆς 145
πολιτείας σου εἶπέ, «Γέρον, βλέπε τὴν πορνείαν σου». Τοῦτο
φανερόν ἐστιν, ὅτι πρὸς μέγαν ἄνθρωπον εἶπε τοῦτο ὁ γέρον, 145
ὅτι οὐ δυνατόν ὀχληθῆναι ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ τῆς ὑπερηφανίας,
εἰ μὴ οἵτινες ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τάξει καὶ τῇ πολιτείᾳ τῇ ἀξίᾳ ἐπαίνου
ἴστανται, καὶ ὅτι τοῦτο τὸ πάθος μετὰ τὴν ἀρετὴν τὴν πραχθεῖσαν
ἐπανίσταται τῇ ψυχῇ τοῦ γυμῶσαι αὐτὴν τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Καὶ ἐκ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μακαρίου δύνῃ μαθεῖν, 150
ἐὰν θέλῃς, ἐν ποίῳ βαθμῷ ἴστανται καὶ τίνα εἰσὶ τὰ παραχωρούμενα
κατ' αὐτῶν τοῦ πειρασθῆναι ἐν αὐτοῖς οἱ ἅγιοι. Ἡ ἐπιστολὴ δὲ
ἐκεῖνη ἐστίν· «Ὁ ἀββᾶς Μακάριος γράφει πᾶσι τοῖς τέκνοις αὐτοῦ
τοῖς ἀγαπητοῖς», ὅπου ἐκδιδάσκει φανερῶς πῶς οἰκονομοῦνται ἐκ

Macarie, Ep 1
(Gehin, 104-108)

125 Prin urmare, Dumnezeu vrea schimbarea *cugetului*. În
cuget ne îmbunătățim și în *cuget* ne netrebnicim. Smerenia
singură este de ajuns ca să stea fără niciun ajutor înaintea lui
Dumnezeu și să găiască pentru noi.

130 Mulțumește-I și slăvește-L pe Dumnezeu fără tăcere pen-
tru [înălțimea] la care, prin conlucrarea cu harul, ești înălțat
din vreme în vreme, deși ai o fire slabă și ușor de abătut de
la cale, și pentru felul harismelor de care te-a învrednicit, și
pentru felul în care te ridică mai presus de fire. Iar când ești
părăsit, [vezi] până unde cobori și ajungi să ai o *minte* dobi-
tocească.

134 Amintește-ți de mizeria firii tale și de ușurința schimbării
cu care ești unit, după cum a spus unul dintre sfinții Bătrâni: *BD 500, 3*
„Când îți vine gândul de mândrie, zicându-ți: Amintește-ți
de virtuțile tale!, tu să-i spui: Bătrâne, privește la curvia ta!“
Vorbește despre acea curvie spre care ai fost ispitit de gânduri
în vremea părăsirii, așa cum iconomisește harul pentru fieca-
re, fie prin război, fie prin ajutor, după cum ne este de folos.
L-ai văzut pe Bătrânul acesta minunat cât de ușor a spus acest
lucru: „Când îți vine un gând de mândrie pentru înălțimea
viețuirii tale, spune-i: Bătrâne, privește la curvia ta!“ E vădit
că Bătrânul a spus aceasta unui om mare, pentru că de un
asemenea gând de mândrie nu pot fi tulburați decât cei aflați
pe o treaptă mai înaltă și care duc o *viețuire* vrednică de laudă,
fiindcă această patimă se ridică asupra sufletului după *făptui-*
rea virtuții, ca să-l dezbrace de *făptuirea* ei.

150 Și dintr-o epistolă a aceluiași sfânt Macarie poți să afli,
dacă vrei, pe ce treaptă se află sfinții și care sunt ispitele în-
găduite împotriva lor, ca să fie ispitiți prin ele. Epistola aceea
spune: „Avva Macarie scrie tuturor fiilor săi iubiți“, și în ea îi

129 ὅπως] *intell.* ὅτι, διότι

τοῦ Θεοῦ ἐν πολέμοις καὶ ἐν ἀντιλήψει τῆς χάριτος, ὅτι ἐν τούτοις 155
ἦρσε τῆ σοφία τοῦ Θεοῦ γυμνάζεσθαι τοὺς ἄγιους ἐν τῷ ἀγῶνι
κατέναντι τῆς ἁμαρτίας, ἐνόσφ εισὶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, ὑπὲρ τῆς 501
ἀρετῆς, ὅπως ἐν παντὶ καιρῷ πρὸς αὐτὸν ὑψώθῃ ἡ θεωρία αὐτῶν,
καὶ ἐν τῇ διηνεκεῖ θεωρία τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπαυξήσῃ ἐν αὐτοῖς ἡ
ἀγάπη αὐτοῦ ἡ ἅγια, *ἡνίκα* ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς ἐπέξεως τῶν 160
παθῶν καὶ τοῦ φόβου τοῦ ἐκκλίνειν πρὸς αὐτὸν δρόμῳσι καὶ
βεβαιωθῶσιν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι καὶ τῇ ἀγάπῃ.

Ταῦτα ἀρτίως οὐχὶ τοῖς διαμένουσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
μεταβαίνουσι ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ αἰεὶ ἐν πράγμασι καὶ λογισμοῖς 165
αἰσχροῖς καὶ ἀκαθάρτοις οὖσιν, ἀληθῶς ἐρρέθησαν· οὐδὲ τοῖς
ἔξωθεν τῆς ἡσυχίας τὴν δικαιοσύνην διερχομένοις ἐν ἔργοις, καὶ
ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν αὐτῶν θηρευομένοις καθ' ὥραν, καὶ ἐν παντὶ
καιρῷ ἐν τῷ κινδύνῳ τῆς πτώσεως – ἡ ἀνάγκη συνιστᾷ αὐτούς,
ἡ ἀπαντῶσα αὐτοὺς πόρρω τοῦ θελήματος ἐν συμπτώμασιν 170
ἀκουσίῳ, τοῖς μὴ μόνον τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἀλλ' οὐδὲ τὰς
αἰσθήσεις αὐτῶν δυναμένοις φυλάξαι τελείως· ἀλλὰ τοῖς ἐν νήψει
μεγάλῃ τηροῦσι τὰ σώματα καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῶν, καὶ ἀπέχουσι
παντελῶς ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς συντυχίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν
τῇ ἀποταγῇ τῶν ἀπάντων, καὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, τοῖς εὐκαιρήσασιν 175
φυλάξαι τὸν νοῦν αὐτῶν ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἀλλοιώσεις τῶν οἰκονομιῶν
τῶν ἐκ τῆς χάριτος ὑποδεχομένοις ἐντὸς τῆς τελείας ἡσυχίας, καὶ
ὑποκάτωθεν τοῦ βραχίονος τῆς γνώσεως τοῦ Κυρίου διάγουσι,
καὶ σοφισμένοις ὑπὸ τοῦ Πνεύματος κρυπτῶς ἐν τῇ ἀποχῇ ἀπὸ
τῶν πραγμάτων καὶ τῆς θεωρίας τῆς ἀπὸ τινων, καὶ κτησαμένοις
νεκρῶσιν διανοίας ἀπὸ τοῦ κόσμου· [ὡς ἐκ τούτων]. Τὰ πάθη οὐκ 180
ἀποθνήσκουσιν, ἡ δὲ διάνοια ἀποθνήσκει αὐτοῖς ἐν τῇ ἀποχῇ
τῶν πραγμάτων καὶ τῇ συνεργείᾳ
τῆς χάριτος.

învață limpede cum sunt rânduie de Dumnezeu războaiele
și cercetările harului, [arătând] că prin acestea a plăcut înțe-
lepciunii lui Dumnezeu să-i exerseze pe sfinți în lupta împo-
triva păcatului cât sunt în viața aceasta, pentru virtute, așa
încât privirea lor să se înalțe în toată vremea către El. Și, prin
neîncetata privire către El, să sporească în ei iubirea Lui cea
sfântă, așa încât neîncetat să alerge spre El din cauza silniciei
patimilor și a fricii de abatere de la cale, și să se întărească în
credință, în nădejde și în iubire.

180 Acestea nu s-au spus pentru cei care locuiesc cu oamenii
și se mută din loc în loc și sunt întotdeauna prinși în tre-
buri, în gânduri rușinoase și necurate; nici pentru cei care
împlinesc dreptatea prin fapte în afara isihiei și sunt vânați
în toată clipa prin *simțuri*, fiind tot timpul în primejdie
să cadă – în chip necesar îi întâmpină, fără voia lor, prin
întâmplările fără de voie –, care nu doar gândurile nu și le
pot păzi pe deplin, dar nici simțurile. [Ci acestea s-au spus]
celor care își păzesc cu multă trezvie trupurile și gândurile
și se îndepărtează cu totul de tulburarea întâlnirii cu oa-
menii, iar prin lepădarea de toate, chiar și de sufletele lor,
și care pot să-și păzească *mintea* prin rugăciune, primind
schimbările rânduie de har, înlăuntrul desăvârșitei isihii,
și petrec sub brațul cunoștinței Domnului, și sunt înțelep-
țiți întru ascuns de Duhul în depărtarea lor de lucruri și
de vederea lor, și au dobândit un *cuget* mort față de lume.
Așadar, patimile nu mor, dar îndeletnicirea cu ele moare
prin îndepărtarea de lucruri și prin
împreună-lucrarea
harului.

Λόγος ΕΑ΄

Νοῦς τοῦ κεφαλαίου τούτου μετὰ τῶν νοημάτων τῶν
λεχθέντων ἐν αὐτῷ

502

Διάνοια μὲν συνηγμένη τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐστὶ τὸ γινώσκειν ἡμᾶς ἐν πάσῃ ὥρᾳ ὅτι, ἐν ταύταις ταῖς εἰκοσιτέσσαρσιν ὥραις τῆς νυκτός καὶ τῆς ἡμέρας, τῆς μετανοίας χρῆζομεν.

Νόησις δὲ τοῦ ὀνόματος τῆς μετανοίας, καθὼς ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ τρόπου τῶν πραγμάτων ἐγνώκαμεν, τοῦτο ἐστὶ δέησις 5
ἐκτενής, ἡ ἐν πάσῃ ὥρᾳ ἐν εὐχῇ πεπληρωμένη κατανύξεως προσεγγίζουσα τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν παρελθόντων, καὶ λιτή ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν μελλόντων. Διαποῦτο καὶ ὁ Κύριος ἐν τῇ προσευχῇ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ἐπερείδωσεν λέγων· Ἐξυπνίσθητε φησὶ καὶ γρηγορήσατε καὶ εὐξασθε, ἵνα 10
μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν, καὶ εὐξασθε καὶ μὴ ὀκνήσητε, καὶ ἔσσεσθε γρηγοροῦντες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ εὐχόμενοι.

Αἰτεῖτε φησὶ καὶ λήψεσθε· ζητήσατε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ 15
ὁ ζητῶν εὐρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Καὶ ἐβεβαίωσε μάλιστα τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πλέον σπουδάσαι ἡμᾶς παρεσκεύασεν ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ φίλου, τοῦ ἀπελθόντος πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ τὸ μεσονύκτιον καὶ αἰτησαμένου αὐτῷ ἄρτον· «Ἀμὴν φησὶ λέγω ὑμῖν ὅτι, ἕάν μὴ διὰ τὴν φιλίαν αὐτοῦ 20
δώσει αὐτῷ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερωθεὶς δώσει αὐτῷ πάντα ὅσα ἂν αἰτησῆται αὐτόν· καὶ ὑμεῖς εὐξασθε καὶ μὴ ἀμελήσητε».

Cuvântul 61*

Înțelesul acestui capitol dimpreună cu înțelesurile
celor spuse în el

Înțelesul pe scurt al acestui capitol este că trebuie să știm în tot ceasul că avem nevoie de pocăință în toate cele douăzeci și patru de ceasuri ale zilei și ale nopții.

Înțelesul cuvântului „pocăință“, așa cum l-am aflat din felul adevărat al lucrurilor, este acesta: o cerere plină de tânguire, care se apropie de Dumnezeu în toată vremea printr-o rugăciune plină de străpungere pentru iertarea celor trecute și o cerere pentru păzirea de cele viitoare. De aceea și Domnul a întărit slăbiciunea noastră prin rugăciune, zicând: „Fiți cu trezvie și privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită“; și: „Rugați-vă și nu vă leneviți“; și: „Privegheați în toată vremea, rugându-vă.“

Mt. 26, 41

Lc. 18, 1; 21, 36

„Cereți – zice – și veți lua, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide, pentru că tot cel care cere ia și cel ce caută află și celui căruia bate i se va deschide.“ El a adevărat și mai mult cuvântul Său, pregătindu-ne să ne silim și mai mult, în pilda despre prietenul care a mers în miez de noapte la prietenul său și i-a cerut pâine: „Amin zic vouă: chiar dacă pentru prietenia lui nu-i va da, totuși, pentru îndrăzneala lui, se va scula și îi va da toate câte îi va cere. De aceea și voi rugați-vă și nu vă leneviți.“

Mt. 7, 7-8

Lc. 11, 9

Lc. 11, 8

*Aici începe Cuvântul 50 în FR 10 și Memra 73 în BD.

1 Διάνοια] *intell.* σημασία 4 Νοησις] *id.* 5-6 ἐκτενης] *Syr habet* ... (BD 502, 6) = θρηνώδης (*intell.* μετὰ δακρύων)

Ἦν τοῦ θάρσους τοῦ ἀρρήτου. Ὁ Δοτήρ διεγείρει ἡμᾶς αἰτήσασθαι παρ' αὐτοῦ, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὰ θεῖα αὐτοῦ χαρίσματα. Καὶ ἐὰν αὐτὸς πάντα ὅσα εὐεργετοῦσιν ἡμᾶς οἰκονομῇ ἡμῖν, ὡς οἶδεν αὐτὸς, ὅμως εἰς τὸ θαρρεῖν καὶ τὸ πεποιθῆναι, μεγάλως πεπληρωμένοι εἰσὶν αἱ φωναὶ αὐταὶ. Καὶ *διότι ἔγνω ὁ Κύριος ὡς οὐκ ἐπῆρε τὴν ἔκκλησιν* πρὸ τοῦ θανάτου, καὶ ὅτι ὅσον αὕτη ἢ ἀλλοίωσις πλησίον ἐστίν, ἤγουν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὴν κακίαν, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις αὕτη δεκτικὴ ἐστὶ τῶν ἐναντίων, ἐπὶ τὴν διηνεκῆ δέησιν σπουδάσαι καὶ ἀγωνίσασθαι ἡμᾶς προτρέπατο. Ὅτι, εἰ ἦν ἡ χώρα τῆς πεποιθήσεως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἥνικα ἔφθασεν αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος, ἔκτοτε ὑψοῦτο ἡ φύσις αὐτοῦ ἐκ τῆς χρείας καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἐκ τοῦ φόβου, καὶ ὑπὲρ τῆς εὐχῆς οὐ προετρέπετο ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι, ἐν τῇ προνοίᾳ αὐτοῦ τοῦτο ποιούμενος· διότι οὐδὲ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι προσευχὰς προσφέρουσιν (οἱ ἄνθρωποι) τῷ Θεῷ ἐν αἰτήσεσιν τινων, διότι ἐν ἐκείνῃ τῇ πατρίδι τῆς ἐλευθερίας, ἡ φύσις ἡμῶν οὐ δέχεται ἀλλοίωσιν οὐδὲ *ἐκκλιτισμόν* κάτωθεν τοῦ φόβου τῆς ἐναντιώσεως, [καὶ] ὅτι καὶ τελεία ἐστὶν ἐν πᾶσι.

Διατοῦτο οὐ περὶ τῆς εὐχῆς μόνον καὶ περὶ φυλακῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ διὰ τὴν ἀκαταληψίαν τῶν αἰεὶ ἀπαντῶντων ἡμῖν, τῶν μὴ καταλαμβανομένων ὑπὸ τῆς γνώσεως τοῦ νοῦς ἡμῶν, ἐν τούτοις οἷς πολλὰκις καὶ ἀκουσίως ἐντὸς αὐτῶν εὐρισκόμεθα ἐν παντὶ καιρῷ. *Καὶ ἐὰν* μεγάλως τὸ φρόνημα ἡμῶν βέβαιον καὶ εὐδοκῆ ἐν τῷ ἀγαθῷ, ποσάκις πρὸς *τόν ὄρον* τῶν πειρασμῶν ἀφῆκε καὶ ἔρριπεν ἡμᾶς ἢ πρόνοια αὐτοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος, «Ἴνα μὴ ὑπερβαίωμαι τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατάν, ἵνα με κολαφίξῃ· καὶ ὑπὲρ τούτου τρεῖς τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ

26-27 διότι... ἐκκλιτισμῶν] Syr habet ~~καὶ ἐκκλιτισμῶν~~ = ἐγκλεισμοῦ (BD 503, 3-4) = ὡς ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι οὐκ αἶρει (ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου) τὴν διάθεσιν πρὸς

O, curaj negrăit! Dăătorul ne stârnește să-I cerem, ca să ne dea darurile Lui dumnezeiești. Și dacă El ni le economisește pe toate cele care ne sunt spre bine, după cum El singur știe, tot așa graiurile acestea sunt pline de încurajare și de încredere. Și, întrucât Domnul a cunoscut că înclinația omului spre abatere de la cale nu dispăre până la moarte¹, și cât de apropiată este această schimbare de la virtute la răutate, și că omul și firea aceasta sunt primitoare ale celor potrivnice, El ne-a îndemnat să ne silim la rugăciune neîncetată și să luptăm. Pentru că dacă locul încredințării ar fi în lumea aceasta și omul ar ajunge la el, atunci firea lui s-ar ridica deasupra trebuinței, și făptuirea lui deasupra fricii, și nu ne-ar mai fi îndemnat să ne luptăm pentru rugăciune; iar aceasta o face prin purtarea Lui de grijă. Pentru că în veacul viitor oamenii nu-I aduc lui Dumnezeu rugăciuni de cerere, întrucât în acea patrie a libertății firea noastră nu mai suferă schimbare, nici nu mai este prizoniera fricii de ceea ce îi este potrivnic, pentru că este desăvârșită întru toate.

De aceea, nu numai pentru rugăciune și pentru pază [trebuie să ne sânguim], ci și datorită subțirimii și neînțelegerii lucrurilor care ni se întâmplă mereu, neînțelese de cunoștința minții noastre. De multe ori, cu acestea ne împleticim în tot timpul fără să vrem. Și chiar dacă *cugetarea* noastră e foarte statornică și dorește binele, de multe ori pronia ne expune biciului ispitelor, după cum a spus fericitul Pavel²: „Ca să nu mă înalț pentru mărimea descoperirilor, datu-mi-s-a un bold în trup, un înger al Satanei, ca să mă lovească. Și pentru aceasta L-am rugat de trei ori pe Domnul ca să-l ia de la mine. Și mi-a zis: îți este de ajuns harul Meu, pentru că puterea Mea

ἐκκλιτισμῶν (cf. I, 1, 35) 38 ἐκκλιτισμῶν] Syr habet ~~καὶ ἐκκλιτισμῶν~~ = ἐγκλεισμοῦ 44 Καὶ ἐὰν] intell. εἰ καὶ 45 τὸν ὄρον] ~~καὶ τὸν ὄρον~~ (BD 503, 19) = τὸ σκῆτος, τὴν μάστιγα

cf. Mt. 7, 7, Lc. 11, 9

BD 503, 13

cf. BD 503, 20

2 Cor. 12, 7-9

χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Λοιπόν, 50
 Κυριε, εἰ τοῦτο ἔστι τὸ θελημά σου, καὶ τούτων πάντων δέεται ἡ
 νηπιότης ἡμῶν παιδαγωγηθῆναι καὶ ἐξυπνισθῆναι ὑπὸ σοῦ, καὶ
 οὐχὶ ὅταν ἔστιν ἄνθρωπος μεμεθυσμενος ἐν τῷ πόθῳ σου, ὥσπερ
 ἐγώ, καὶ ἔλκεται ὀπίσω τῶν ἀγαθῶν ὡς μὴ καθορᾶν τὸν κόσμον
 παντελῶς διὰ τὸν μεθυσμον ὃν ἔχει εἰς σέ. Καὶ ὑπὲρ τούτου καὶ 55
 ἕως τούτου φθάσαι με πεποίηκας εἰς ἀποκαλύψεις καὶ θεωρίας,
 τὰς μὴ ἐξουσιαζομένας γλώσση σαρκίνη ἐρμηνευθῆναι, καὶ ἰδεῖν
 καὶ ἀκοῦσαι φωνῆς τῆς λειτουργίας τῶν *πνευματικῶν*, καὶ
 τῆς θεωρίας σου τῆς πεπληρωμένης ἀγιότητος ἀξιωθῆναι. Καὶ
 ἀκμὴν σὺν τούτοις πᾶσιν οὐχ' ἱκανὸς εἰμι φυλάξαι ἑμαυτὸν ἐγώ, 60
 ὁ ὑπάρχων ἄνθρωπος τέλειος ἐν Χριστῷ, διὰ τὸ εἶναι τις ἀκμὴν
 διὰ τὴν λεπτότητα αὐτοῦ μὴ δυνάμενον ὑπὸ τῆς δυνάμεώς μου
 καταληφθῆναι ἐμοὶ τῷ κεκτημένῳ τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ· λοιπόν,
 Κύριε, διατοῦτο χαίρω ἐν ἀσθενείαις, ἐν θλίψεσιν, ἐν φυλακαῖς,
 ἐν δεσμοῖς, ἐν ἀνάγκαις, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως, εἴτε ἐκ τῶν υἰῶν 65
 τῆς φύσεως, εἴτε ἐκ τῶν ἐχθρῶν τῆς φύσεως. Νῦν χαίρων
 ὑπομένω τὰς ἀσθενείας μου, τοῦτο δὲ ἔστιν ἐν τοῖς πειρασμοῖς
 μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν μετὰ
 τούτων ἀπάντων τῆς ῥάβδου τῶν πειρασμῶν ἐγὼ δέωμαι, ἵνα
 ἐν αὐτῇ ἐπαυξήσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἐπισκηνώσις σου καὶ φυλαχθῶ ἐν 70
 τῷ πλησιασμῷ σου. ἐγὼ γινώσκω ὅτι οὐκ ἔστι σοι ἀγαπητὸς
 πλέον μου. Καὶ ἐκ τούτου ὑπὲρ πολλοὺς ἐμεγάλυνάς με, καὶ
 ὥσπερ ἔδωκάς μοι γινῶναι τὰς δυνάμεις σου τὰς θαυμαστάς καὶ
 ἐνδόξους, τινὶ τῶν ἀποστόλων τῶν ἐταίρων μου οὐκ ἔδωκας, καὶ
 ἐκάλεσάς με σκεῦος ἐκλογῆς, ὡς πιστὸν φυλάξαι τὴν τάξιν τῆς 75
 ἀγάπης σου. Διὰ ταῦτα πάντα καὶ μάλιστα ὡς προκόπτον καὶ
 πορευόμενον εἰς τὸ ἔμπροσθεν τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος, εἰ ὅτε
 λελυμένος γένωμαι ἐκ τοῦ δεσμοῦ τῶν πειρασμῶν, ἐγὼ γινώσκω
 ὅτι, παρεῖχες μοι (ἄν) ἐλευθερίαν διὰ ταῦτα πάντα, εἰ ὠφελούμην.

se desăvârșește în slăbiciune». Așadar, Doamne, dacă³ aceasta
 este voia Ta, iar pruncia noastră are nevoie de toate acestea ca
 să fie povățuită și trezită de Tine – deoarece nici atunci când
 omul este beat de dorul după Tine, așa cum sunt eu, și este
 atras în urma bunătăților astfel încât să nu vadă deloc lumea
 datorită îmbătării de Tine, datorită căreia m-ai făcut să ajung
 până la descoperiri și contemplații pe care limba trupească
 nu le poate tâlcui, și să văd și să aud glasul Liturghiei cete-
 lor duhovnicești și să mă învrednicesc de vederea Ta plină de
 sfințenie, deși eu, omul desăvârșit în Hristos, nu sunt încă
 destoinic să mă păzesc pe mine însumi, din cauza subțiririi
 celor pe care nu pot să le înțeleg prin puterea mea, eu, «care
 am dobândit mintea lui Hristos» –, atunci, Doamne, mă bu-
 cur în slăbiciuni, în necazuri, în temnițe, în legături, în nevoi,
 fie că sunt ale firii, fie că sunt ale fiilor firii, fie că sunt de la
 dușmanii firii. Acum îmi rabd cu bucurie slăbiciunile, adică
 mă bucur în ispitele mele, «ca să se sălășluiască în mine pu-
 terea lui Hristos». Dacă, cu toate acestea, încă mai am ne-
 voie de toiagul ispitelor, ca prin el să sporească întru mine
 sălășluirea Ta și să fiu păzit în apropierea Ta, cunosc de aici
 că nu iubești pe altcineva mai mult decât pe mine. De aici
 cunosc că m-ai slăvit mai mult decât pe mulți și mi-ai dat să
 cunosc puterile Tale minunate și slăvite, așa cum nu i-ai dat
 niciunuia dintre apostoli, prietenii mei, și m-ai numit «vas al
 alegerii» ca să păzesc cu credință treapta iubirii Tale. Din toate
 acestea înțeleg că, pentru a înainta și a călători mai departe în
 lucrarea propovăduirii, am fost uneori dezlegat de legătura
 ispitelor și știu că, dacă mi-ar fi fost de folos, mi-ai fi dăruit
 eliberarea de toate aceste [ispite]. Dar nu ai binevoit să fiu

2 Cor. 12, 1

cf. Col. 1, 28; Ef.
4, 13; 1 Cor. 2, 61 Cor. 2, 16
Rom. 11, 34cf. 2 Cor. 6, 4-5;
11, 23; 12, 10

2 Cor. 12, 9

59 πνευματικῶν] cum Syroc ~~κωσιν~~ (V 125, 122' V 124, 252v V 562, 144'), Syror autem
 habet ~~κωσιν~~ (BD 504, 11) = τῆς τάξεως τῶν πνευματικῶν

Ἄλλ' οὐκ ἠϋδόκησας εἶναι με χωρὶς θλίψεως οὐδὲ μερίμνης ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. ἤνικα οὐκ ἔμελλε σοι πλέον μάλιστα πληθυνεσθαι τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου σου ἐν τῷ κόσμῳ, ὅσον ἐγὼ ὠφελήθω ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου, καὶ ὅταν ὑγιῆς ἢ ψυχῇ μου φυλαχθῆ παρὰ σοί».

Λοιπόν, ὦ διακριτικέ, ἐάν τοῦτο ὅλον ἡ μεγάλη δωρεά τῶν πειρασμῶν, ὅτι ὅσον ἐπὶ πλέον ὑπεραρθῆ ἄνθρωπος καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸ πνευματικόν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ Παύλου, ἀκμὴν χρῆζει φόβου καὶ παραφυλακῆς, καὶ ὠφέλειαν τρυγᾷ ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τῶν πειρασμῶν, τίς ἐστὶν οὗτος ὁ φθάσας εἰς τὴν χώραν τῆς πεποιθήσεως (ἐν τῷ κόσμῳ τῆς θνητότητος), τὴν πεπληρωμένην σκυλευτῶν, καὶ ἐδέξατο τὸ μὴ ἐκκλίνειν, ὅπερ τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις οὐκ ἐδόθη, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι, καὶ τοῦτο ἐδέξατο, ὅπερ ἐστὶν *ἐναντίον* πάντων τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν σωματικῶν, καὶ ἀναλλοίωτος θελεῖ εἶναι ὅλως καὶ μὴ προσεγγίσει αὐτῷ πειρασμός ὁ ἐν λογισμοῖς;

Ἡ τάξις δὲ τούτου τοῦ κόσμου, αὕτη ἐστὶν ἡ *διάνοια*, ἡ ὡς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς λεγομένη *ἐάν* καθ' ἡμέραν χιλίας καθόδους δεχώμεθα πληγῶν, [ἵνα] μὴ μικροψυχήσωμεν καὶ ἀπολειφθῶμεν τοῦ δρόμου τοῦ ἐν τῷ σταδίῳ· δυνατόν γάρ ἐστὶν ἐν μιᾷ προφάσει μικρᾷ ἀρπάσει τὴν νίκην καὶ δέξασθαι τὸν στέφανον ἡμῶν. Οὗτος ὁ κόσμος δρόμος ἐστὶ τοῦ ἀγῶνος καὶ στάδιον τῶν δρόμων. Καὶ οὗτος ὁ καιρὸς καιρὸς ἐστὶ πάλης, καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς πάλης καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀγῶνος, νόμος οὐ κεῖται· τοῦτο δὲ ἐστὶν, ὅτι ὄρον οὐ τιθεῖ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῆ ὁ ἀγὼν καὶ συναχθῶσιν ἕκαστος ἄνθρωπος πρὸς τὴν θύραν τοῦ βασιλέως τῶν βασιλευόντων, καὶ δοκιμασθῆ ἐκεῖσε ὁ ὑπομείνας ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ οὐ κατεδέξατο ἠττηθῆναι, καὶ ὅστις ἔστρεψε τὸν νῶτον αὐτοῦ· ποσάκις γὰρ γίνεται ἄνθρωπος μὴ χρησιμεύων τινί, καὶ ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς ἀγυμνασίας αὐτοῦ ἐστὶ κεντημένος καὶ ἐρριμμένος, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ἐν ἀδυναμία ὑπάρχων, ἐστὶν ὅτε

85

90

95

506

100

105

110

fără necazuri, nici fără grijă în această lume, fiindcă nu doreai mai mult înmulțirea lucrării de propovăduire a Evangheliei Tale în lume decât ca eu să aflu folos prin ispitele mele și ca sufletul meu să fie păzit sănătos lângă tine”.

Prin urmare, o, omule plin de discernământ, dacă darul acesta mare al ispitelor este atât de mare, încât omul se înalță și intră ca Pavel în treapta duhovnicească, și încă mai are nevoie de teamă și de trezvie, secerând folos din întâlnirea cu ispitele, atunci cine din această lume muritoare, plină de tâlhari, a ajuns în locul încredințării și a primit darul de a nu se mai abate de la cale – care nu a fost dăruit nici sfinților îngeri, pentru ca ei „să nu se desăvârșească fără noi” – și, după ce l-a primit înaintea tuturor fapturilor duhovnicești și trupești, vrea să rămână cu totul neschimbat și să nu se apropie de el vreo ispită în gânduri?⁴

Așa este rânduiala lumii acesteia, după înțelesul tuturor cărților sfinte, care spune că, chiar dacă am primi în fiecare zi mii de răni, să nu ne descurajăm și să nu părăsim alergarea în stadion, pentru că se poate ca printr-o mică încercare să răpim biruința și să primim cununa. Această lume este o cale a luptei și un stadion de curse. Iar timpul acesta este un timp de luptă, iar în locul de luptă și în timpul războiului nu este lege. Adică Împăratul nu pune o limită soldaților Săi până când nu se termină războiul și până când nu se va aduna fiecare om la ușa Împăratului împăraților și până când nu va fi probat acolo cine a răbdat în luptă și nu a acceptat să fie înfrânt și cine a întors spatele. De câte ori nu se întâmplă ca un om care nu e de folos altuia și este neîncetat împuns de lipsa lui de exercițiu și dat la o parte și în tot timpul e

cf. 1 Cor. 2, 12-16; Rom. 8, 5-14

Evr. 11, 40

cf. 1 Cor. 9, 24

cf. Dan. 2, 37; 1 Tim. 6, 15; Apoc. 17, 14; 19, 16

93 ἐναντιον] *intell. ενωπιον* 96 διάνοια] *intell. σημασία, cf. supra I, 1, 1* 97 ἐάν] *intell. ei και*

ποτε ἀρπάζει τὸ φλάμουλον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ στρατοῦ τῶν υἱῶν τῶν γιγάντων, καὶ ἐξάγεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐπαινεῖται πολὺ πλέον ὑπερ τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ γνωριζομένους ἐν νίκαις, καὶ ὑποδεχεται στέφανον καὶ δωρήματα τίμα ὑπερ ἅπαντας τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ;

Διατοῦτο μὴ στή τις ἄνθρωπος ἐν ἀπογνώσει· μόνον εἰς τὴν εὐχὴν μὴ ἀμελήσωμεν, καὶ αἰτήσασθαι παρὰ Κυρίου ἀντίληψιν μὴ ὀκνήσωμεν.

Καὶ τοῦτο θησομεν ἐν τῷ φρονήματι ἡμῶν· ὅτι ὅσον ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ἐν τῇ σαρκί ἐσμεν καταλελειμμένοι, ἐὰν ἕως τῆς ἀψιδος τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθῶμεν, χωρὶς ἔργου καὶ μόχθου γενέσθαι ἡμᾶς καὶ ἐν ἀμερμνία εἶναι οὐ δυνάμεθα.

Τοῦτο ἐστὶ τὸ τελείωμα. Συγχώρησόν μοι. Τὸ πλέον δὲ τούτου, *μελέτη ἐστὶ, [τουτέστι χωρὶς διανοίας]*.

124 μελέτη...διανοίας] Syr habet *ost* *ost* (BD 506, 21) = ἐπανάληψις

neputincios, totuși uneori înșfacă flamura din mâna oastei fiilor uriașilor și își înalță numele, și este laudat mult mai mult decât cei care duc războiul și sunt cunoscuți datorită biruințelor, și primește cununa și darurile de preț mai presus decât camarazii săi?

De aceea să nu deznădăjduiască niciun om. Numai să nu neglijam rugăciunea și să nu ne lenevim să cerem ajutorul de la Domnul.

Și aceasta să ne-o punem în *cugetarea* noastră, că atâta vreme cât ne aflăm în lumea aceasta și suntem lăsați în trup, chiar dacă vom fi înălțați până în înaltul cerului, totuși e cu neputință să fim fără *osteneală*, fără trudă și fără de griji.

Asta e tot⁵! Iartă-mă! Ce e mai mult decât aceasta, e doar o repetare.

BD 506, 19-20

Λογος ΕΒ΄

Περὶ διαφορᾶς ἀρετῶν καὶ περὶ τελειότητος τοῦ παντός δρόμου
καὶ περὶ μεγαλωσύνης τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἀγάπης τῶν
ἀνθρώπων, κατὰ τρόπον πνευματικὸν τὸν τελειοῦντα πάντας
τοὺς ἁγίους, δι' οὗ ἐπήχθη ἐν αὐτοῖς ἡ θεία ὁμοίωσις, ἐν τῇ ἀγάπῃ
αὐτοῦ τῇ πλουσία, ἣν ἐξερχεται ἐπὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν
ἀνθρώπων

507

Τελειότης παντός δρόμου ἐν τούτοις τοῖς τρισίν ἐστιν· ἐν τῇ
μετανοίᾳ καὶ τῇ καθαρότητι καὶ τῇ τελειότητι.

Τί δέ ἐστιν ἡ μετάνοια; Καταλείπει τὰ πρότερα καὶ λυπεῖσθαι
ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ τί ἐστιν ἡ καθαρότης συντόμως; Καρδία
ἐλεήμων ὑπὲρ πάσης τῆς φύσεως τῆς κτιστῆς. Καὶ τί ἐστιν ἡ
τελειότης; Βάθος ταπεινώσεως, ὅπερ ἐστι κατάλειψις πάντων
τῶν ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν· ὁρατῶν μὲν πάντων τῶν αἰσθητῶν,
ἀορατῶν δὲ τῶν νοητῶν, καὶ ἐκτὸς μερίμνης τῆς ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἐρωτήθη πάλιν· Τί ἐστι μετάνοια, ἐν ἄλλῳ καιρῷ. Καὶ εἶπε·
Καρδία συντετριμμένη.

Καὶ τί ἐστι ταπεινώσις; Καὶ εἶπε, *Διπλῆ νέκρωσις ἐκουσίως*
ἐκ πάντων.

Καὶ τί ἐστι καρδία ἐλεήμων; Καὶ εἶπε· Καῦσις καρδίας ὑπὲρ
πάσης τῆς κτίσεως, ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὀρνέων καὶ
τῶν ζώων καὶ τῶν δαιμόνων καὶ ὑπὲρ παντός κτίσματος. Καὶ ἐκ
τῆς μνήμης αὐτῶν καὶ τῆς θεωρίας αὐτῶν ῥέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτοῦ δάκρυα ἐκ τῆς πολλῆς καὶ σφοδρᾶς ἐλεημοσύνης τῆς

* Aici începe Cuvântul 81 din FR 10 și Memra 74 din BD.

Cuvântul 62*

Despre deosebirea dintre virtuți și despre sfârșitul întregului
drum. Despre măreția milei și a iubirii de oameni care îi
desăvârșește în mod duhovnicesc pe toți sfinții și prin care
s-a întipărit în ei dumnezeiasca asemănare, prin iubirea Lui
cea bogată, care se revarsă peste toți fiii
oamenilor

Împlinirea oricărei alergări constă în acestea trei: în pocă-
ință, în curăție și în desăvârșire¹.

Ce este pocăința?² Părăsirea celor de dinainte și întristarea
pentru ele. Ce este curăția, pe scurt? Inima milostivă față de
toată creația. Și ce este desăvârșirea? Adâncul smereniei, care
este părsirea tuturor celor văzute și nevăzute: a celor văzute,
toate câte sunt cunoscute cu simțurile; a celor nevăzute, adică
a grijii pentru ele³.

Cu altă ocazie a fost întrebat din nou: Ce este pocăința? Și
a spus: Inimă zdrobită.

cf. Ps. 50, 19

Și ce este smerenia? Și a spus: Silirea spre moartea de bu-
năvoie față de toate.

Și ce este inima milostivă? Și a spus: Arderea inimii față de
întreaga creație, pentru oameni și pentru păsări, și pentru ani-
male, și pentru demoni, și pentru toată făptura. La amintirea

11 Διπλῆ...ἐκουσίως] cum Syr ~~κρίσις~~ (BD 507, 13 S 125, 123^v V 124, 254 V 562, 145),
sed A. Wensinck (Treatises, p. 341) et S. Brock (Syriac Fathers, p. 251) legunt ~~κρίσις~~ =
τὸ ἐναγκαλιζέσθαι τὴν νέκρωσιν τὴν ἐκουσίον

συνεχούσης τὴν καρδιαν. Καὶ ἐκ τῆς πολλῆς *καρτερίας*
 σμικρυνεται ἡ καρδιά αὐτοῦ καὶ οὐ δύναται βαστάξει ἡ ἀκοῦσαι
 ἢ ἰδεῖν βλάβην τινὰ ἢ λύπην μικρὰν ἐν τῇ κρίσει γινομένην. Καὶ 20
 διατοῦτο καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλόγων καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας καὶ
 ὑπὲρ τῶν βλαπτόντων αὐτόν, ἐν πάσῃ ὥρᾳ ευχην μετὰ δακρῶν 508
 προσφέρει τοῦ φυλαχθῆναι αὐτοὺς καὶ *ἰλασθῆναι αὐτοῖς*, καὶ
 ἕως πάλιν ὑπὲρ τῆς φυσεως τῶν ἐρπετῶν ἐκ τῆς πολλῆς αὐτοῦ
 ἐλεημοσύνης τῆς κινουμένης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀμέτρως καθ'
 ὁμοιοτητα τοῦ Θεοῦ. 25

Καὶ ἠρωτήθη· Τί ἐστὶν εὐχὴ; Καὶ εἶπεν· Εὐκαιρία καὶ σχολὴ
 τῆς διανοίας ἐκ πάντων τῶν ἐνταῦθα, καὶ καρδιά ἡ ἐπιστρέψασα
 τὴν ὄρασιν αὐτῆς τελείως εἰς τὴν ἐπιπόθησιν ἐκείνης τῆς ἐλπίδος
 τῶν μελλόντων. Ὁ δὲ ἀφωρισμένος ἐκ τούτων, σύμμικτον σπόρον
 σπεῖρει ἐν τῷ σπόρῳ αὐτοῦ κατὰ τὸν ζευγνύοντα ζευγος ἐν βοῇ 30
 καὶ ὄνῳ ὁμοῦ.

Καὶ ἠρωτήθη· Πῶς τις δύναται κτήσασθαι τὴν ταπεινῶσιν;
 Καὶ εἶπεν· Ἐν τῇ μνήμῃ τῇ ἀδιαλείπτῳ τῶν παραπτωμάτων, καὶ ἐν
 ἐλπίδι προσεγγιζούσῃ θανάτῳ, καὶ ἐν ἐσθῆτι εὐτελεῖ, καὶ ἐν παντί
 καιρῷ προκρίνει τὸν ἔσχατον τόπον, καὶ ἐν παντί πράγματι 35
 ἐπιτρέχει τοῖς ἔργοις τοῖς ἐλαχίστοις καὶ καθυβρισμένοις, καὶ
 τὸ μὴ εἶναι ἀνήκοον, καὶ ἡ σιωπὴ ἡ ἀδιάλειπτος, καὶ τὸ μὴ
 ἀγαπᾶν συναντῆσαι τὰ συνάγματα, καὶ τὸ θέλειν εἶναι ἑαυτὸν
 ἀγνώριστον καὶ ἀψήφιστον, καὶ τὸ *μὴ κατέχειν τινὰ τῶν
 πραγμάτων* ἐν ἰδιορροθμίᾳ παντελεῖ, καὶ τὸ μοσεῖν τὴν ὁμιλίαν 40
 πολλῶν προσώπων, καὶ τὸ μὴ ἀγαπᾶν τὰ κέρδη. Μετὰ ταῦτα
 καὶ τὸ ὑπεραιρεῖν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐκ πάσης μεμψεως καὶ
 ἐγκλήσεως παντός ἀνθρώπου, καὶ τῆς ζηλοτυπίας, καὶ τὸ μὴ
 εἶναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ πάντων καὶ ἡ χεῖρ τῶν πάντων κατ'
 αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μόνος μεμονωμένος, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν 45

18 καρτερίας] Syr habet *κρδωω* (BD 507, 18) = επεικειας 23 ἰλασθῆναι αὐτοῖς] cum
 Syroc *ⲁⲙⲁⲓⲁⲓⲁⲓ* (V 125, 123^v V 124, 254^v V 562, 145), Syror autem habet *ⲁⲙⲁⲓⲁⲓⲁⲓ* (BD 508, 1) =

și la vederea lor curg din ochi lacrimi datorită milei multe și
 puternice care stăpânește inima. Iar din multa îndurare inima
 lui se strânge și nu mai poate purta sau auzi sau vedea vreo
 vătămare sau o mică întristare petrecute în zidire. De aceea,
 aduce în tot ceasul o rugăciune cu lacrimi pentru cele necu-
 vântătoare, pentru dușmanii adevărului și pentru cei care îl
 vatămă, ca să fie păziți și întăriți. La fel face și pentru firea
 târâtoarelor din multa lui milă, care se mișcă în inima sa fără
 măsură, după asemănarea lui Dumnezeu. cf. Fc. 1, 26

A fost întrebat: Ce este rugăciunea? Și a spus: Golirea *cu-*
getării de toate cele de aici și o inimă care își întoarce pe
 deplin privirea către dorirea fierbinte a nădejzii viitoare. Cel
 lipsit de această [nădejde] seamănă în semănătura sa o să-
 mânță amestecată, asemenea celui care înjugă boul și asinul
 împreună. cf. Lev. 19, 19

A fost întrebat: Cum poate cineva să dobândească smere-
 nia? Și a spus: Prin neîncetata amintire a greșelilor, prin aștep-
 tarea morții apropiate, prin îmbrăcăminte sărăcăcioasă, prin
 alegerea locului de pe urmă cu fiecare prilej, prin alergarea la
 faptele cele mai neînsemnate și înjositoare, prin a nu fi ne-
 ascultător, prin tăcerea neîncetată, prin ne iubirea întâlnirilor
 în adunări, prin voința de a fi necunoscut și neluat în seamă,
 prin a nu săvârși una dintre faptele idioritmice⁴, prin urârea
 convorbirii cu persoane numeroase și prin ne iubirea căștigu-
 rilor. După acestea, prin înălțarea *cugetului* mai presus de toa-
 tă ocărărea și învinovățirea vreunui om și de orice zelotism;
 de asemenea, prin a nu ridica mâna asupra cuiva și a nu avea
 mâna tuturilor celorlalți împotriva, ci a fi singur și însingurat
 BD 508, 9
 BD 508, 16

κρατῦναι αὐτοῦς 39-40 μὴ...πραγμάτων] Syr habet *ⲁⲙⲁⲓⲁⲓⲁⲓ* *ⲉⲛ* *ⲁⲙⲁⲓⲁⲓⲁⲓ* (BD 508, 13)
 = τὸ κατέχειν μίαν ἐκ τῶν πράξεων

μέριμναν τινός ἐν τῷ κόσμῳ πλὴν ἑαυτοῦ· καὶ τὸ σύντομον, ἡ ξενιτεία καὶ ἡ πτωχεία καὶ ἡ διαγωγή τῆς μονώσεως, ταῦτα τίκτουσι τὴν ταπεινώσιν καὶ καθαρίζουσι τὴν καρδίαν.

Τῶν δὲ φθασάντων τὴν τελειότητα, τοῦτο ἐστὶ τὸ τεκμήριον αὐτῶν· ἐὰν καθ' ἡμέραν δέκατον εἰς καῦσιν παραδοθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τῶν ἀνθρώπων, οὐ κορεννυται ἐκ τούτου, καθάπερ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς τῷ Θεῷ, *Εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἐγραψας*, καὶ καθὼς ὁ μακάριος Παῦλος εἶπεν, *Ἡὐχόμεν γὰρ ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου* καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ πάλιν, ἀλλὰ *χαίρω ἐν ταῖς θλίψεσιν ὑπὲρ ὑμῶν* τῶν ἐθνῶν. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι ἀντὶ τοῦ πόθου τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἐδέξαντο θάνατον ἐν παντοίοις τρόποις.

Τέλος δὲ τούτων πάντων ὁμοῦ, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος διὰ τὸν πόθον τῆς κτίσεως παρέδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς θάνατον διὰ σταυροῦ· *Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν μονογενῆ Υἱὸν αὐτοῦ δοῦναι ὑπὲρ αὐτοῦ*, οὐχ' ὅτι οὐκ ἠδύνατο ἐν ἄλλῳ *πραγματι* λυτρώσασθαι ἡμᾶς, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐν τούτῳ μάλιστα ἠρέθη διδάσκων ἡμᾶς, καὶ ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ προσήγγισεν ἡμᾶς πρὸς ἑαυτόν. Καὶ εἰ εἶχε τί τιμιώτερον αὐτοῦ, ἔδωκεν ἂν ἡμῖν, ὅπως ἐν αὐτῷ εὐρεθῆ τὸ γένος ἡμῶν. Καὶ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πολλὴν οὐκ ἠδύνατο τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν βιάσασθαι, κἂν δυνατός ἦ ποιῆσαι, ἀλλ' ἵνα τῇ ἀγάπῃ τοῦ φρονήματος ἡμῶν πλησιάσωμεν αὐτῷ.

Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπήκουσε τῷ Πατρὶ αὐτοῦ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πρὸς ἡμᾶς, τοῦ δεῖξασθαι καθ' ἑαυτοῦ τὴν ὕβριν καὶ τὴν λύπην ἐν χαρᾷ, καθὼς λέγει ἡ γραφή· *Ἀντὶ τῆς χαρᾶς*, ἧς εἶχεν, *ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας*. Διατοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο, *Τοῦτο τὸ σῶμα μου τὸ ὑπὲρ τοῦ κόσμου διδόμενον* εἰς ζωὴν, καὶ τοῦτο

în cele ale sale, și a nu purta grija cuiva din lume în afară de cea pentru sine. Pe scurt, înstrăinarea, sărăcia și viețuirea în singurătate⁵ nasc smerenia și curățâ inima.

Semnul celor care au ajuns la desăvârșire este acesta: chiar dacă vor fi dați să fie arși în fiecare zi de zece ori pentru iubirea față de oameni, tot nu se vor sătura de ea⁶, după cum i-a spus Moise lui Dumnezeu: „Dacă le ierți fiilor lui Israel, iartă! Iar de nu, șterge-mă și pe mine din cartea pe care ai scris-o.” Iar de nu, șterge-mă și pe mine din cartea pe care ai scris-o.” Sau, după cum a spus și fericitul Pavel: „Mă rog ca să fiu eu anatema de la Hristos pentru frații mei” și celelalte. Și iarăși: „Mă bucur în necazuri pentru voi”, neamurile. Dar și ceilalți dintre apostoli din iubire pentru mântuirea oamenilor au primit moartea în toate felurile.

Iar ca sfârșit al tuturor acestora la un loc, Dumnezeu și Domnul, din iubire față de lume, L-a dat pe Fiul Său la moarte prin cruce: „Că așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel Unul-Născut l-a dat pentru ea”, nu pentru că n-ar fi putut să ne izbăvească în alt fel, ci prin aceasta ne-a învățat dragostea Lui cea prisositoare și ne-a apropiat de El prin moartea Fiului Său cel Unul-Născut. Iar dacă ar fi avut un lucru mai de cinste decât El, ni l-ar fi dat, pentru ca neamul nostru să fie aflat prin acesta. Și datorită iubirii Sale celei multe, nu a binevoit ca libertatea noastră să fie silită, chiar dacă putea să facă aceasta, ci [a vrut] să ne apropiem de El prin iubirea *cugetării* noastre.

Însuși Domnul a ascultat de Tatăl Său, din iubirea Sa față de noi, ca să primească asupra Sa ocară și întristarea întrubucurie, după cum spune Scriptura: „În locul bucuriei pe care o avea, a răbdat crucea, disprețuind rușinea.” De aceea a spus Domnul în noaptea în care a fost vândut: „Acesta este Trupul Meu, care se dă pentru lume spre viață” și: „Acesta este Sângele

63 πραγματι| intell. τροπω (cum D C)

Ieș. 32, 32

Rom. 9, 3

Col. 1, 24

In. 3, 16

cf. Rom. 8, 32

cf. Flp. 2, 8

Evr. 12, 2

Mt. 26, 26-28;
cf. Lc. 22, 15-20;
Mc. 14, 22-24

αἷμα μου τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ὑπερ ἡμῶν, φησίν, Ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτὸν.

Οὕτως καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ταυτην τὴν τελειότητα φθάξουσιν, ὅταν τελειοῦσονται, καὶ τῷ Θεῷ ἀφομοιοῦνται ἐν τῷ ὑπερβλύξειν τὴν ἀγάπην αὐτῶν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν εἰς πάντας. Καὶ τοῦτο 80 τὸ σημεῖον ζητοῦσιν ἑαυτοῖς οἱ ἅγιοι· ἀφομοιωθῆναι τῷ Θεῷ ἐν τῷ τελειωθῆναι τῷ πῶθῳ τοῦ πλησίον.

Οὕτως καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ μονασταὶ ἐποίουν, ὅταν πρὸς ἐκείνην τὴν τελειότητα καὶ ὁμοίωσιν τὴν πλήρη ζωῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐλάμβανον πάντοτε. 85

cf. Apoft, Avva
Ioan eunucul 2

Ὁ μακάριος, φασίν, Ἀντωνίος οὐδέποτε ἔκρινε καθ' ἑαυτὸν ποιῆσαι τί ὠφελοῦν αὐτὸν πλέον τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι εἶχε τὴν ἐλπίδα ταύτην, ὅτι τὸ κέρδος τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔστιν αὐτῷ ἐργασία ἀρίστη.

Apoft, Avva
Agaton 26

Καὶ καθὼς ἐρρέθη περὶ τοῦ μακαρίου ἀββᾶ Ἀγάθωνος ὅτι 90 «ἤθελον» φησίν «εὐρεῖν λωβὸν καὶ λαβεῖν τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸ σῶμα μου. Εἶδες ἀγάπην τελείαν;». Καὶ ἕως πάλιν εἰς ὅπερ ἔξωθεν αὐτοῦ ἦν, οὐκ ἔφερε μὴ ἀναπαῦσαι τὸν πλησίον αὐτοῦ πλέον ἑαυτοῦ· καὶ πάλιν εἶχε σμιλίον καὶ εἰσελθῶν 95 ἀδελφὸς πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιθυμήσας αὐτὸ, οὐκ ἀφήκεν αὐτὸν ἐξελεθεῖν ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ χωρὶς αὐτοῦ· καὶ τὰ λοιπὰ τὰ 511 γραφέντα περὶ τῶν τοιούτων.

Καὶ τί λέγω ταῦτα; Πολλοὶ ἔξ αὐτῶν τοῖς θηρίοις καὶ τῷ ξίφει καὶ τῷ πυρὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν διὰ τὸν πλησίον αὐτῶν.

Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῆς ἀγάπης, εἰ μὴ 100 τις αἰσθηθῆ ἡρπυτῶς τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ.

Καὶ οὐ δύνανται κτήσασθαι τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀγαπῶντες τοῦτον τὸν κόσμον.

Ὅταν τις κτήσεται ἀγάπην, αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐνδύεται μετ' αὐτῆς· ἀνάγκη δὲ τὸν ἐνδυσάμενον τὸν Θεὸν μὴ πεισθῆναι 105 κτήσασθαι *μετ' αὐτοῦ τι*, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ

Meu, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor.“ Și pentru noi spune: „Eu Mă sfințesc pe Mine însumi.“

cf. 1 Cor. 11,
24-26

In. 17, 19

Tot așa ajung și toți sfinții la această desăvârșire, când vor fi desăvârșiți și se aseamănă cu Dumnezeu prin limpezimea iubirii și îndurării față de toți oamenii. Sfinții caută în ei înșiși și acest semn: să se asemene cu Dumnezeu prin desăvârșirea iubirii față de aproapele.

cf. In. 13, 35;
1 In. 2, 5

BD 510, 7

83 Așa făceau și Părinții noștri pustnici: purtau întotdeauna în ei înșiși acea desăvârșire și asemănare pline de viața Domnului Iisus Hristos.

86 Fericitul Antonie se spune că niciodată nu alegea să facă ceva care îi era lui de folos mai mult decât aproapei lui său, pentru că avea această nădejde: câștigul aproapei este pentru el cea mai bună *făptuire*.

90 Și despre fericitul Avvă Agaton s-a spus: „Aș fi vrut să găsesc un bubos și să iau trupul lui și să i-l dau pe al meu.“ Ai văzut iubire desăvârșită? Nu răbda să nu-l odihnească pe aproapele său mai mult decât pe sine însuși, chiar și în cele exterioare. Avea și o sapă și, dacă intra vreun frate la el și o dorea, nu îl lăsa să iasă din chilia sa fără ea. Și celelalte care sunt scrise despre unii ca aceștia.

BD 517, 18

91 Și de ce spun acestea? Mulți dintre ei și-au dat trupurile la fiare, la sabie și la foc pentru aproapele lor.

100 Nimeni nu poate să vină la rânduiala aceasta a iubirii decât dacă are întru ascuns *simțirea* propriei sale nădejdi.

102 Și nu pot dobândi iubirea pentru oameni cei care iubesc lumea aceasta.

104 Când dobândește cineva iubirea, odată cu ea se îmbracă cu însuși Dumnezeu. Dar e nevoie ca cel ce s-a îmbrăcat cu Dumnezeu să nu se lase convins să dobândească altceva în locul Lui,

106 μετ'...τι] *intell.* ἄλλο τι παρ' αὐτοῦ

ἀποδύσασθαι· ἐὰν δὲ τὸν κόσμον τοῦτον ἐνδύσῃται καὶ τὴν
ζωὴν ταύτην ἐν τῷ πόθῳ αὐτοῦ, ἐνδύσασθαι τὸν Θεὸν οὐκ
ἀφοῦσιν αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ταῦτα ἐμαρτύρησεν· *Εἴ τις φησὶν*
οὐκ ἀφεῖ πάντα καὶ μισεῖ τὴν εαυτοῦ ψυχὴν, μαθητὴς ἐμοὶ 110
γενέσθαι οὐ δύναται· καὶ οὐχὶ μόνον τὸ ἀφήσαι ἀλλὰ καὶ
μισῆσαι αὐτά· Καὶ εἴ τις οὐ δύναται μαθητὴς αὐτοῦ γενέσθαι,
πῶς οἰκήσει ἐν αὐτῷ;

Ἐρώτησις· Διατί ἡ ἐλπίς οὕτως ἡδεῖα καὶ ἡ διαγωγὴ αὐτῆς
καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἐλαφρά, καὶ ταχέως τὰ ἔργα αὐτῆς τῆ ψυχῆ
γίνεται; 115

Ἀποκρίσις· Διὰ τὸ τὴν ἐπιπόθησιν τὴν φυσικὴν ἐξυπνισθῆναι
ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ποτίσαι αὐτοὺς τὸ ποτήριον τοῦτο καὶ μεθύσαι
αὐτούς· Καὶ ἐκ τῆς ὥρας ἐκείνης οὐκετι αἰσθάνονται τοῦ
κόπου καὶ γίνονται ἀναίσθητοι τῶν θλίψεων, καὶ ἐν παντὶ δρόμῳ
τῆς πορείας αὐτῶν οὕτως νομίζουσιν, ὡς εἶναι αὐτοὺς *ποιεῖσθαι 120
τὴν πορείαν* ἐν τῷ ἀέρι καὶ οὐχὶ ἐν τῷ βαδίσματι τῷ ἀνθρωπίνῳ,
ἐν τῷ μὴ ὄρασθαι ὑπ' αὐτῶν τὴν σκληρότητα τῆς ὁδοῦ, καὶ μὴ 512
γενέσθαι κατενώπιον αὐτῶν βουνοὶ καὶ χεῖμαρροι,* καὶ *ἔσται
αὐτοῖς τὰ τραχέα εἰς ὁδοὺς λείας καὶ τὰ ἐξῆς, [καὶ] διὰ τὸ ἐν
πάσῃ ὥρᾳ προσεχέειν τῷ κόλπῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν· Καὶ αὕτη
ἡ ἐλπίς *ὡς ἐν δακτύλῳ* δεικνύει αὐτοῖς ἐν πάσῃ ῥοπῇ τὰ 125
μακρὰν ὄντα καὶ ἀόρατα, ὡσανεὶ ἐν αὐτοῖς ἀκριβῶς καθορῶσι
παραβολικῶς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τῷ κρυπτῷ τῆς πίστεως, καὶ διὰ
τὸ πυρωθῆναι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς ὡς ἐν πυρὶ ἐν τῷ πόθῳ τῶν
μακρὰν ὄντων, καὶ τὰ ἀπόντα ὡς παρόντα αὐτοῖς λογισθῆναι.
Ἐκεῖσε οὖν ἐκτείνεται πᾶν διάστημα τῶν λογισμῶν αὐτῶν· καὶ 130
τὸ πότε φθάσωσιν αἰεὶ ἐπείγονται, καὶ ἀπῆότε προσεγγίσωσι πρὸς
ἐκάστην ἀρετὴν τοῦ ἐνεργῆσαι αὐτήν· Οὐχὶ μερικῶς ἐνεργοῦσιν
αὐτήν, ἀλλὰ περιεκτικῶς ὅλας ἐξ ὅλων ἐφάπαξ ἐνεργοῦσι· διότι
τὴν πορείαν αὐτῶν οὐχὶ ἐν τῇ βασιλικῇ ὁδῷ ποιοῦνται, καθὼς
πάντες, ἀλλὰ τρίβους συντόμους ἐκλέγονται ἑαυτοῖς οὗτοι οἱ 135

ci să se dezbrace chiar și de trupul său. Pentru că dacă se va îm-
brăca cu lumea aceasta și cu viața aceasta prin dorirea ei, acestea
nu îl lasă să se îmbrace cu Dumnezeu. Fiindcă El le-a mărturisit
pe acestea: „Dacă cineva nu le va părăsi pe toate și nu își va urî
sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu.“ Și nu numai să le
părăsească, ci să le și urască. Iar dacă cineva nu poate fi ucenicul
Lui, atunci cum va locui în El?

115 Întrebare: De ce nădejdea este atât de dulce, iar *făptuirea*
ei și *ostenelile* atât de ușoare, și de ce sufletul câștigă atât de
repede faptele ei ascetice?

116 Răspuns: Pentru că în suflet s-a trezit dorința firească după
ele, care îi adapă din acest potir și îi îmbată. Iar din acel ceas
nu mai simt osteneala și devin nesimțitori față de necazuri și
în toată calea călătoriei lor se socotesc ca și cum ar călători în
aer, și nu printr-un mers omenesc, pentru că nu văd asprimea
căii și nu se ivesc înaintea lor munți și torenți, ci „li se fac
cele aspre căi netede“ și celelalte, pentru că în toată vremea 1s. 40, 4
își ațintesc atenția în sânul Tatălui lor. Iar această nădejde le
arată ca de la ea însăși, în fiecare clipă, pe cele de departe și
nevăzute, ca și cum ar vedea în ei înșiși, ca într-o pildă, cu
ochiul ascuns al credinței, și pentru că părțile sufletului sunt
înflăcărate ca de un foc de dorirea celor aflate departe, iar pe
cele care nu sunt de față le socotesc ca fiind prezente. Așadar,
toată lungimea gândurilor lor se întinde până acolo și pururea
se grăbesc să ajungă acolo și să se apropie de fiecare virtute ca
să o lucreze. Dar nu o lucrează numai în parte pe aceasta, ci le
lucrează pe toate dintr-odată, în mod cuprinzător. Fiindcă nu
călătoresc pe calea împărătească, cum fac toți, ci acești uriași

120-121 ποιεῖσθαι... πορείαν] Syr habet ܩܘܝܝܘܢܝܘܬܝܘܢ (BD 511, 21) = πορευομενους 123 και²
Syr habet ܩܘܝܝܘܢܝܘܬܝܘܢ (BD 512, 2) = ἀλλὰ 125 ὡς... δακτύλῳ] Syr habet ܩܘܝܝܘܢܝܘܬܝܘܢ (BD
512, 4) = ὡς ἀφ' ἑαυτοῖς

γίγαντες, ἐν αἷς ἐκδηλοῖ τινες πορεύονται ἐν αὐταῖς συντόμως πρὸς τὰς μονάς· διότι αὐτὴ ἡ ἐλπίς πυροῖ αὐτοὺς ὡς ἐν πυρὶ καὶ οὐ δύνανται ἡρεμῆσαι ἐκ τοῦ σφοδροῦ δρόμου τοῦ διηνεκοῦς ἐν τῇ χαρᾷ αὐτῶν. Καὶ γίνεται ἐν αὐτοῖς καθὼς καὶ ἐν τῷ μακαρίῳ Ἱερεμῖα ἐρρηθῆ· *Εἶπα γὰρ φησὶν οὐ μὴ μνησθῶ αὐτοῦ οὐδ' οὐ μὴ λαλήσω τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὡς πῦρ φλογίζον καὶ εἰσδύνον ἐν τοῖς ὀστέοις μου·* οὕτως γίνεται ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ, τῶν ἐν τῇ ἐλπίδι τῶν ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ μεθυόντων.

140

513

Αἱ τρίβοι αἱ σύντομοι τῶν ἀρετῶν εἰσὶν αἱ περιεκτικαὶ ἀρεταί, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὰς μακρὸν διάστημα ἐν ταῖς τρίβοις ταῖς πολλαῖς τῆς πολιτείας, ἐξ ἐκείνης πρὸς αὐτήν· οὐδὲ τόπον καὶ καιρὸν καὶ σκορπισμὸν ἐκδέχονται, ἀλλ' εὐθέως ἴστανται καὶ πληροῦσιν αὐτά.

145

Ἐρώτησις· Τι ἐστὶν ἀπάθεια [ἡ ἀνθρωπίνη];

150

Ἀπόκρισις· Ἡ ἀπάθεια οὐχὶ τὸ μὴ αἰσθηθῆναι τῶν παθῶν ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ μὴ δεξασθαι τὰ πάθη. Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀρετῶν ὧν ἐκτήσαντο, τῶν φανερῶν καὶ κρυπτῶν, ἠσθένησαν ἐν αὐτοῖς τὰ πάθη καὶ οὐ δύνανται εὐχερῶς ἐπαναστῆναι κατὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ ἡ διάνοια οὐ χρῆζει πάντοτε προσέχειν αὐτοῖς, διότι ἐν παντὶ καιρῷ πεπληρωμένη ἐστὶν ἐν τοῖς νοήμασιν αὐτῆς ἐκ τῆς μελέτης καὶ τῆς ὁμιλίας τῶν ἀρίστων *τρόπων*, τῶν ἐν τῇ συνέσει κινουμένων ἐν τῷ νοῖ. Καὶ ὅταν ἄρξωνται τὰ πάθη κινεῖσθαι, ἐξαίφνης ἀρπάζεται ἡ διάνοια ἐκ τῆς ἐγγύτητος αὐτῶν ἐν συνέσει τινὶ παρακυσίασῃ ἐν τῷ νοῖ, καὶ ἀπολιμπάνονται αὐτῷ τὰ πάθη ὡς ἀργά.

155

160

Evagrie, Pr 66

Καθάπερ εἶπεν ὁ μακάριος *Μάρκος*· «Νοῦς, ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τὰς πράξεις τῶν ἀρετῶν πληρῶν καὶ τῇ γνώσει πλησιάσας, ὀλίγον αἰσθάνεται ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κακοῦ καὶ ἀνοήτου τῆς ψυχῆς· ἡ γνῶσις γὰρ αὐτοῦ ἀρπάζει αὐτὸν εἰς τὸ ὕψος καὶ ἀπαλλοτριῶ αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ»,

165

aleg pentru ei căile scurte, pe care cei osebiți călătoresc în scurtă vreme către lăcașuri. Fiindcă această nădejde îi înflăcărează ca și cu un foc și nu-și pot încetini alergarea de la mersul neîncetat, plin de bucurie. Și se întâmplă cu ei așa cum a spus fericitul Ieremia: „Căci am spus: nu Îl voi mai pomeni nici nu voi mai grai în numele Lui. Și s-a făcut în inima mea ca un foc arzător care a pătruns în oasele mele.“ Tot așa se face și pomenirea lui Dumnezeu în inimile celor care se îmbată de nădejdea făgăduințelor Lui.

cf. BD 512, 18

Jer. 20, 9

Cărările scurte ale virtuților sunt virtuțile cuprinzătoare, pentru că nu este o mare distanță între cărările cele multe de la o *viețuire* la alta. Și nici nu se află între una și alta un loc și un timp și o risipire, ci de îndată [acei uriași] se găsesc pe ele și le parcurg.

145

Întrebare: Ce este nepătimirea omenească?

150

Răspuns: Nepătimirea nu înseamnă să nu simți patimile, ci să nu primești patimile. Datorită multelor și feluritelor virtuți pe care le-au dobândit, arătate și ascunse, patimile au slăbit în ei și nu pot cu ușurință să se răscoale împotriva sufletului. Iar *cugetul* nu are nevoie întotdeauna să fie atent la ele, pentru că în toată vremea este umplut în *mișcările* lui de *meditarea* și de *indeletnicirea* cu cele mai bune *cugetări*⁷ mișcate în *minte* de un *înțeles*. Iar când patimile încep să se miște, *cugetul* este răpit dintr-odată din apropierea lor printr-un oarecare *înțeles* care apare în *minte*, iar patimile rămân nelucrătoare.

151

BD 513, 12

După cum a zis fericitul Evagrie: „*Mintea* care a plinit, prin harul lui Dumnezeu, făptuirea virtuților și s-a apropiat de gnoză simte doar puțin cele dinspre partea rea și irațională a sufletului, pentru că cunoștința ei o răpește în înalt și o desparte de

162

157 τρόπων] Syr habet ~~κατα~~ (BD 513, 9) = λογισμῶν 162 Μάρκος] Syror habet ~~κατα~~ (BD 513, 13), id est Εὐάγγελος

καὶ διὰ τὴν ἀγνείαν τὴν ἐν αὐτοῖς *καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ νοῦς αὐτῶν καὶ ἐλαφρότητα καὶ ὀξύτητα*. Καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν πάλιν αὐτῶν, καθαρίζεται αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ διαυγῆς ἀποδείκνυται διὰ τὸ τὴν σάρκα αὐτῶν ξηρανθῆναι, καὶ ἐκ τῆς σχολῆς τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς πολλῆς διαμονῆς τῆς ἐν αὐτῇ. Τοῦτου χάριν [εὐκόλως καὶ] ταχέως ἐπιτίθεται ἑκάστῳ καὶ ὁδηγεῖ αὐτοὺς ἢ θεωρία ἢ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑκπληξίν τὴν παρ' αὐτῇ. Καὶ ἐν τούτῳ πολλοστὸν πληθύνονται ταῖς θεωρίαις, καὶ οὐδέποτε ὑστερεῖται ὕλης συνῆσεως ἢ διάνοια αὐτῶν, καὶ οὐδὲ ἐκτὸς ἐκείνων ποτέ, ὧν τοῦ Πνεύματος ὁ καρπὸς ἐμποιεῖ ἐν αὐτοῖς, διαγίνονται. Καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ τῇ πολυχρονίῳ ἐξαλείφονται αἱ μνήμαι ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν, αἱ κινουῦσαι τὰ πάθη ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἡ ἰσχύς τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου· ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ μὴ ἐταιρειάσῃ μετὰ τῶν παθῶν ἐν τῇ μελετῇ ἐν αὐτοῖς, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἐξ ἄλλης φροντίδος κεκρατημένην ἀδιαλείπτως, οὐ δύναται ἡ ἰσχύς τῶν ὀνύχων τῶν παθῶν κατακρατῆσαι τῶν αἰσθήσεων αὐτῆς τῶν πνευματικῶν.

Ἐρωτήσεις· Τίνα εἰσὶ τὰ ἐξαίρετα τῆς ταπεινώσεως;

Ἀποκρίσις· Καθάπερ ἡ οἴησις διασκορπισμὸς τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῆς τῇ μετεωρίζουσῃ αὐτὴν, καὶ οὐκ ἀναχαιτιζούσῃ αὐτὴν περρωθῆναι ἐν νεφέλαις τῶν λογισμῶν αὐτῆς, ὥστε κυκλεῦσαι ἐν πάσῃ τῇ κτίσει, οὕτως καὶ ἡ ταπεινῶσις συνάγει αὐτὴν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ συνάπτεται ἐντὸς ἑαυτῆς ἢ ψυχῆ. Καὶ καθάπερ ψυχὴ οὐκ ἔστι γνωστὴ οὐδὲ τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ὄρατῇ, οὕτως ὁ ταπεινόφρων οὐ γινώσκειται μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὡσπερ ψυχὴ ἐντὸς τοῦ σώματος κεκρυμμένη ἐστὶν ἐκ τῆς θεωρίας καὶ τῆς μίξεως τῆς μετὰ πάντων ἀνθρώπων, οὕτως ὁ ταπεινόφρων ὁ ἀληθινός, οὐχὶ μόνον οὐ θέλει εἶδῃσθαι καὶ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸν ἀφορισμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ ἐκ πάντων, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα αὐτοῦ, εἰ δυνατόν, [καὶ] αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ *βαπτίζειν* ἑαυτὸν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ εἰσοικίζειν, καὶ εἰσερχεσθαι ἐν ἡσυχίᾳ καὶ

toate cele din lume.⁴⁸ Iar datorită curăției lor, *mintea* devine subțire, ușoară și iute. Datorită înfrângerii lor, *mintea* li se curăță și se dovedește străvezie, deoarece trupul lor este uscat, precum și datorită zăbavei în isihie și a îndelungatei stăruințe în ea. De aceea [*mintea* lor] biruiește orice ușor și repede, iar *contemplația* din ei îi călăuzește spre starea de *minunare* aflată împreună cu ea. Prin aceasta se îmbogățesc mult în *contemplație*, iar *cugetului* lor nu îi lipsește niciodată materia pentru *înțelesuri* și nici nu petrec vreodată în afara aceluia pe care roada Duhului le sădește în ei. Iar prin obișnuința îndelungată li se șterg din inimă amintirile care mișcă patimile în suflet, precum și tăria stăpânirii diavolului. Deoarece atunci când sufletul nu se împrietenește cu patimile prin meditarea la ele, pentru că e stăpânit neîncetat de altă preocupare, tăria ghearelor patimilor nu poate să stăpânească asupra simțurilor lui duhovnicești.

Întrebare: Care sunt însușirile smereniei?

Răspuns: Așa cum închipuirea de sine este o împrăștiere a sufletului prin imaginația care îl risipește și nu îl trage înapoi din zborul în norii gândurilor sale, din cauza căruia dă înconjur întregii zidiri, tot așa și smerenia este o adunare a sufletului prin isihia gândurilor și o strângere a sufletului în sine însuși. După cum sufletul nu este cunoscut, nici văzut cu ochii trupești, tot așa cel smerit la cuget nu e cunoscut printre oameni. Și după cum sufletul este ascuns în trup de vedere și de amestecul cu oamenii, tot așa cel cu adevărat smerit la cuget nu numai că nu voiește să fie văzut și cunoscut de oameni prin despărțirea sa și prin lipsirea sa de toate, ci aceasta este voia lui, ca, de e cu puțință, să se afunde în sine însuși și să

167–168 καὶ...ὀξύτητα] Syr habet *καὶ τὴν λεπτότητα καὶ ὀξύτητα* (BD 513, 17) = *εγενετο ὁ νοῦς αὐτῶν λεπτός καὶ ελαφρός καὶ ὀξύς* 196 βαπτίζειν] *intell.* βυθίζειν

καταλείψαιτὰ *νοήματα* αὐτοῦ μετὰ τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ, ὅλα ἐξ ὅλου, καὶ ὡς τις γενέσθαι μὴ ὦν ἐν τῇ κτίσει καὶ οὐκ ἐλθῶν εἰς τὸ εἶναι αὐτόν, καὶ οὐκ ἔστι παντελῶς οὐδὲ αὐτὸς τῇ ψυχῇ αὐτοῦ γνωστὸς οὐδὲ αἰσθήσει γνωσκόμενος. Καὶ ὅσον ἐστὶ κεκρυμμένος καὶ τεθησαυρισμένος καὶ κεχωρισμένος ἐκ τοῦ κόσμου, ὅλος πρὸς τὸν δεσπότην αὐτοῦ γίνεται.

Ὁ ταπεινόφρων οὐκ ἀναπαύεται ποτὲ ἰδεῖν τὰ συναθροίσματα καὶ τὴν σύγχυσιν τῶν ὄχλων καὶ τὸν *σεισμόν* καὶ τὰς φωνάς καὶ τὸν πλατυσμόν καὶ τὴν *μέριμναν* καὶ τὴν τρυφήν, ἐξ ἧς ἡ ἀκρασία, οὐδὲ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς συντυχίας καὶ φωνάς καὶ εἰς τὸν διασκορπισμὸν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ πλεον πάντων προκρίνει τὸ ἀφειδιάσαι καὶ συνάξαι ἑαυτὸν ἐν ἑαυτῷ, ἐν ἡσυχίᾳ μεμονωμένον, καὶ κεχωρισμένον ἀπὸ πάσης κτίσεως, φροντίζων ἑαυτοῦ ἐν χώρᾳ ἡσυχῆ καὶ κεχωρισμένη ἀπὸ πάσης τῆς κτίσεως. Καὶ ἐν πᾶσιν, ἡ σμικρότης καὶ ἡ ἀκτμημοσύνη καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ πτωχεία ποθητά εἰσι πρὸς αὐτόν, ἥπερ ἐν πράγμασι πολλοῖς καὶ ἔργοις ἐπαλλήλοις εἶναι, ἀλλ' ἐν παντὶ καιρῷ ἐν εὐκαιρίᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ στήναι χωρὶς συγχύσεως τῶν ἐνταῦθα. ἵνα μὴ ἐξέλθωσιν οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ ἔξωθεν αὐτοῦ, ὅτι πεπεισμένος ἐστὶν ὅτι, ἐὰν εἰς τὰ πολλὰ πέση, ἐκτὸς συγχύσεως τῶν λογισμῶν γενέσθαι οὐ δύναται· ὅτι τὰ πολλὰ πράγματα μέριμναί εἰσι πολλαί, καὶ (πολλαὶ μέριμναι) συναγωγὴ ἐστὶ λογισμῶν ποικίλων καὶ συνθέτων. Καὶ ἐξέρχεται ἔνθεν ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὸν ὑψηλότερον τῶν μεριμνῶν τῶν γηίνων ἐν τῇ εἰρήνῃ τῶν λογισμῶν αὐτοῦ – χωρὶς τῶν μικρῶν χρειῶν τῶν ἐν ἀνάγκῃ ὄντων – καὶ τῆς διανοίας τῆς λαβούσης φροντίδα μονογενῆ ἐν τοῖς *λογισμοῖς αὐτῆς τοῖς ἀρίστοις*. Ἐὰν δὲ κωλυθῆναι αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων μὴ ἀφήσωσιν αἱ χρεῖαι, ἔρχεται εἰς τὸ βλάπτεσθαι καὶ βλάπτειν, καὶ ἐντεῦθεν ἀνοίγεται τοῖς πάθεσι θύρα καὶ ἀπέρχεται ἡ γαλήνη

197 νοήματα] *litt.* κινήσεις 204 σεισμόν] *intell.* κινήσιν, ταραχὴν 205 μεριμναν] *Syr habet* (BD 515, 5) = διακόσμησιν/καλλωπισμόν

locuiască înlăuntrul său, să intre în isihie și să își părăsească *mișcărilor* și *simțurile* sale cu totul și să fie ca unul care nu este în zidire și n-a venit la existență și ca unul care nu vrea să fie cunoscut sau observat nici măcar de el însuși. Și cu cât este ascuns, tănuit și despărțit de lume, cu atât se află mai deplin lângă Stăpânul său.

Cel smerit la cuget nu își găsește niciodată odihna să vadă adunările [de oameni], agitația gloatelor, *mișcare*, vorbărie, bogăție⁹ și împodobirea și desfătarea din care vine revărsarea în afară¹⁰. [El nu-și găsește odihna] nici în cuvinte și în în-tâlniri, nici în discuții și în împrăștierea *simțurilor*, ci preferă mai presus de toate disprețuirea de sine și adunarea în sine, însingurat în isihie și separat de toată zidirea, îngrijindu-se de sine într-un loc liniștit și separat de toată zidirea. În orice lucru iubește cu tărie micimea, măsura¹¹, nevoia, sărăcia. În locul aflării între multe lucruri și activități care tot vin una după alta, dorește să fie în toată vremea neîmpovărat și fără de griji, fără încurcătura cu cele de aici, pentru ca gândurile sale să nu iasă în afara lui, pentru că e încredințat că, dacă va cădea în multe, atunci nu poate fi în afara încurcăturii *mișcărilor*¹². Pentru că activități¹³ multe înseamnă griji multe. Iar multe griji înseamnă strângere de gânduri diverse și compuse. Și apoi el iese din starea de a fi mai presus de grijile pământești – cu excepția micilor trebuințe de neapărată nevoie – prin pacea gândurilor sale și a cugetului cuprins de o unică grijă¹⁴, prin *mișcărilor* ei pline de pace. Chiar dacă gura lui se abține să vorbească, necazurile nu îl părăsesc și ajunge să se vatăme pe sine și să vatăme și pe alții, iar de acum li se deschide ușa patimilor, iar liniștea plină de discernământ pleacă de la el,

222-223 λογισμοῖς...ἀρίστοις] *Syr habet* (BD 515, 20) = κινήσειν αὐτῆς ταῖς εἰρηνικαῖς

τῆς διακρίσεως, καὶ φεύγει ἢ ταπεινῶσις καὶ κλείεται ἢ θύρα τῆς εἰρήνης. Καὶ διὰ ταῦτα πάντα λοιπὸν ἀδιαλείπτως φυλάττει ἑαυτὸν ἐκ τῶν πολλῶν, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὕρισκει ἑαυτὸν ἐν γαλήνῃ καὶ ἀναπαύσει καὶ ἐν εἰρηνῇ καὶ ἐπιεικείᾳ καὶ εὐλαβείᾳ.

Ἐν ταπεινόφρονι ποτὲ οὐκ ἔστι κατέπειξις καὶ ταχύτης καὶ 230
σὺγχυσις, οὐδὲ νοήματα θερμὰ καὶ κοῦφα, ἀλλ' ἐν παντὶ καιρῷ
ἐν ἀναπαύσει καταλύει.

Ἐάν κολληθῆ ὁ οὐρανὸς τῇ γῆ, ὁ ταπεινόφρων οὐ θροεῖται.

Οὐχι πᾶς ἡσύχιος, ταπεινόφρων· ἕκαστος δὲ ταπεινόφρων 235
ἡσύχιός ἐστι.

Ταπεινόφρων μῆδ' ὄντων συνεσταλμένος οὐκ ἔστι· συνεσταλμένους 240
δὲ μὴ ὄντας ταπεινόφρονας, πολλοὺς εὕρησεις, τουτέστιν ὅπερ
εἶπεν ὁ Κύριος, ὁ πρᾶϋς καὶ ταπεινός· *Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι
πρᾶος εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὕρησετε ἀνάπαυσιν
ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.*

Ὁ ταπεινόφρων, ἐν παντὶ καιρῷ ἐν ἀναπαύσει ἐστίν, ὅτι 245
οὐκ ἔστι τί κινεῖν ἢ θροεῖν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ· καὶ ὡσπερ
οὐ δύναται τις πτοῆσαι ὄρος, οὕτως οὐ πτοεῖται ἡ διάνοια τοῦ
ταπεινόφρονος. Καὶ εἰ δυνατόν ῥηθῆναι, καὶ ἴσως οὐκ ἄτοπὸν
ἐστὶ τοῦ εἰπεῖν τοῦτο, ὅτι ὁ ταπεινόφρων ἐκ τούτου τοῦ κόσμου
οὐκ ἔστιν, ὅτι οὔτε ἐν ταῖς λυπαῖς θροεῖται καὶ ἀλλοιοῦται, 245
οὐδὲ ἐν εὐφροσύναις θαυμάζεται καὶ ἐξαπλοῦται, ἀλλ' ὅλη
ἡ εὐφροσύνη αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγαλλίασις ἡ ἀληθινή, ἐν τοῖς τοῦ
δεσπότη αὐτοῦ ἐστίν.

Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ταπεινώσει ἡ ἐπιεικεία καὶ τὸ συνάξει 250
ἑαυτὸν, ὅπερ ἐστὶν ἡ σωφροσύνη τῶν αἰσθήσεων, φωνῇ
σύμμετρος, μικρολογία, καταφρόνησις ἑαυτοῦ, ἐσθῆς 517
εὐτέλης, βάδισμα μὴ σεσοβημένον, τὸ *προσέχειν κάτω*, τὸ
ὑπερέχειν ἐν ἐλεημοσύνῃ, ταχύτης δακρύων, ψυχῇ μεμονωμένη,
ἀκίνησία θυμοῦ, *καρδία συντετριμμένη*, ἀσκόρπιστοι αἰσθήσεις,
μικρότης πραγμάτων, μικρότης ἐν πάσῃ χρεία, τὸ βαστάζει, 255

Avva Isaia, CA 3

smerenia fuge și păcii i se închide ușa. Și din cauza acestora, de acum înainte se păzește pe sine neîncetat de cele multe și se află tot timpul în stare de liniște, de odihnă, de pace, de îngăduință și de evlavie.

230 În cel smerit¹⁵ nu găsești niciodată vreo izbucnire, agitație sau tulburare, nici *mişcări* confuze și pripite, ci el locuiește tot timpul într-o odihnă.

cf. BD 516, 6-8

233 Dacă cerul și pământul s-ar ciocni, cel smerit nu se va speria.

234 Nu tot cel care e liniștit e și smerit, dar oricine e smerit cu cugetul e liniștit.

236 Om smerit dar neadunat în sine nu există, dar vei găsi mulți adunați în ei înșiși fără să fie și smeriți, adică așa cum a spus Domnul cel blând și smerit: „Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre“.

Mt. 11, 29

241 Cel smerit se află tot timpul într-o odihnă, pentru că nu e nimic care să-i miște sau să-i înspăimânte *cugetul*. Și după cum nu poate cineva să clinească un munte, tot așa nu se clinește *cugetul* celui smerit. Și, dacă se poate spune așa — și poate că nu e nepotrivit să spunem aceasta —, cel smerit nu e din lumea aceasta, pentru că nici în întristări nu se sperie și nu se schimbă, nici în cele înveselitoare nu este cuprins de minunare și nu se revarsă în afară, ci toată bucuria și veselia lui cea adevărată sunt într-o cele ale Stăpânului său.

cf. Înțel. Sol. 4, 7

249 Smereniei îi urmează lipsa tulburării¹⁶ și adunarea în sine, care este o feciorie a simțurilor, o voce măsurată, vorbire puțină, disprețuire de sine, îmbrăcăminte lipsită de podoabă, pas nesăltăreț, aplecarea privirii spre pământ, prisosința în milă, repeziciunea lacrimilor, suflet însingurat, lipsa de mișcare a părții irascibile, inimă zdrobită, *simțuri* neîmprăștiate,

cf. Ps. 50, 19

252 προσέχειν κάτω] Syr habet «*κ₁ω*» (BD 517, 2), ad litt. (έχειν) τὴν κλίσιν τοῦ βλεμματος εἰς τὴν γῆν

ἢ ὑπομονή. τὸ μὴ πτοεῖσθαι, ἢ ἰσχυρότης τῆς καρδίας ἢ τικτομένη ἐκ τοῦ μίσους τῆς χρονικῆς ζωῆς, ἢ ὑπομονή τῶν πειρασμῶν, ἐννοιαὶ βαρεῖαι καὶ οὐκ *ἐλαφραί*, σβέσις λογισμῶν, φυλακὴ *τῶν μυστηρίων τῆς σωφροσύνης*, ἢ αἰδώς, ἢ εὐλάβεια, καὶ ὑπὲρ πάντα ταῦτα, τὸ ἡσυχάσαι πάντοτε, τὸ τὴν ἀγνωσίαν αἰεὶ 260 προσκαλεῖσθαι.

Τῷ ταπεινόφρονι ποτὲ οὐκ ἀπαντᾷ αὐτῷ ἀνάγκη ποιούσα αὐτὸν ταραχθῆναι ἢ συγχεῖσθαι· ὁ ταπεινόφρων, ἥνικα ποτὲ μόνος γενηται, αἰδεῖται ἐξ ἑαυτοῦ.

Ἐγὼ θαυμάζω ἐὰν ἔστι τις ταπεινόφρων ἐν ἀληθείᾳ, καὶ τολμήσει τοῦ προσεῦξασθαι τῷ Θεῷ ἥνικα προσεγγίση τῇ εὐχῇ, 265 ἢ τοῦ ἀξιωθῆναι αὐτῆς, ἢ τοῦ αἰτήσασθαι αὐτὸν τι, ἢ γινώσκει τι εὐχεται· ἀλλὰ μόνον σιωπᾷ ἐν πάσαις ταῖς ἐννοίαις αὐτοῦ, προσδοκῶν μόνον τὸ ἔλεος, καὶ ποῖον ἄρα θέλημα ἐξέλθοι περὶ αὐτοῦ ἐκ προσώπου τῆς μεγαλωσύνης τῆς προσκυνητῆς. Ἡνικα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κλίνει εἰς τὴν γῆν καὶ ἡ θεωρία ἡ ἔσω τῆς καρδίας 270 αὐτοῦ ἐπιρμένῃ ἐπὶ τὴν πύλην *τὴν ἁγίαν τῶν ἁγίων τὴν ὑψηλὴν*, ὅπου ἔστιν ἐκεῖνος ὅστις ὁ γνώφος σκῆνωμα αὐτοῦ, ὁ ἀμβλυνων τὰ ὄμματα τῶν Σεραφίμ, καὶ ἡ *ἀρετὴ* αὐτοῦ κατεπεῖγει τοὺς λεγεῶνας τῆς χοροστασίας αὐτῶν, καὶ σιωπῆν ἐπιχέων ἐπὶ πάντα τὰ τάγματα αὐτῶν, [καὶ] ἕως τούτου μόνου τολμᾷ εἰπεῖν 275 καὶ προσεῦξασθαι· “κατὰ τὸ θέλημά σου, 518 Κυριε, οὕτως γενέσθω ἐν ἐμοί”.

258 ἐλαφραί] *Syr habet* ܠܩܪܝܐ (BD 517, 7) = γοργαί 259 τῶν...σωφροσύνης] *cum Syror* ܟܘܦܪܘܫܘܬܐ (V 125, 127 V 124, 257 V 562, 148), *Syror autem habet* ܟܘܦܪܘܫܘܬܐ (BD

puținătatea lucrurilor, puținătate în orice trebuințe, suportare, răbdare, lipsa fricii, tăria inimii născută din ura față de viața vremelnică, răbdarea ispitelor, *mişcări* adânci și nu superficiale, stingerea gândurilor, paza tainelor, cugetare feciorelnică, sfiiciunea, evlavia și, mai presus de toate acestea, tăcerea neîncetată, refugiul neîntrerupt în neștiință¹⁷.

261 Pe cel smerit nu îl întâlnește niciodată vreo nevoie care să-l facă să se tulbure sau să devină confuz. Cel smerit se rușinează de sine când este singur.

264 Eu mă minunez dacă există cineva smerit cu adevărat [și mai] îndrăznește să-I ceară ceva lui Dumnezeu, când se apropie prin rugăciune de El, sau să se învrednicească de ea sau să-I ceară ceva sau să știe pentru ce se roagă. Ci în toate *mişcărilor* sale el doar tace, așteptând numai mila și ce voie va ieși pentru el de la fața Măreției celei închinată. Când își pleacă fața la pământ, privirea cea dinlăuntrul inimii sale este ținută la poarta Sfântului Sfinților – a 270 Celui Preaînalt, unde se află Acela al Cărui sălaș¹⁸ este no-
rul, Care orbește ochii serafimilor și strălucirea Lui zorește cetele lor care dănțuiesc, revărsând tăcere peste toate treptele lor – , atunci el îndrăznește numai atât

cf. *Ies.* 26, 33-34

cf. *3 Imp.* 8, 12

să spună și să se roage: „Fie mie după voia Ta, Doamne.”

517, 8) = τῶν μυστηρίων, ἢ σωφροσύνη 271 τὴν...ὑψηλὴν] *Syr habet* ܟܘܦܪܘܫܘܬܐ ܟܘܦܪܘܫܘܬܐ (BD 517, 19-20) = τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων τοῦ Ἵψηλοῦ 273 ἀρετὴ] *intell.* λαμπρότης

Λόγος ΕΓ'

Κεφάλαιον πεπληρωμένον ζωῆς· περὶ πίστεως καὶ
ταπεινοφροσύνης

ὦ ἄνθρωπε ἐλάχιστε, θέλεις εὐρεῖν τὴν ζωὴν; Τὴν πίστιν καὶ τὴν ταπείνωσιν κράτησον ἐν ἑαυτῷ, ὅτι ἐν αὐταῖς εὐρίσκεις τὸ ἔλεος καὶ τὴν βοήθειαν, καὶ λόγους ἐν καρδίᾳ ἐκ τοῦ Θεοῦ λαλουμένους μετὰ τοῦ φύλακος τοῦ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ἐν τῷ φανερῷ παραμένοντός σοι.

Θέλεις ταῦτα κτήσασθαι, ἄπέρ εἰσιν *ὀμιλίαι* τῆς ζωῆς; Ἐν ἀπλότητι πορεύθητι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ ἐν γνώσει· τῇ ἀπλότητι ἢ πίστις ἀκολουθεῖ, τῇ *λεπτότητι* δέ καὶ τῇ ἀντιστροφῇ τῶν λογισμῶν τῆς γνώσεως, ἢ οἴησις· τῇ οἴησει δέ ἀκολουθεῖ τὸ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ὅτε προσπίπτῃς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ προσευχῇ, οὕτως γενοῦ ἐν τῷ λογισμῷ σου· ὥσπερ μύρμηξ, καὶ ὥσπερ τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς, καὶ ὥσπερ βδέλλα, καὶ ὡς παιδίον ψελλίζον· καὶ μὴ εἴπῃς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τί ἐν γνώσει, ἀλλὰ τῷ νηπιάζοντι φρονήματι προσέγγισον τῷ Θεῷ καὶ πορεύθητι ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἵνα ἀξιωθῆς τῆς προνοίας ἐκείνης τῆς πατρικῆς, τῆς γινομένης ὑπὸ τῶν πατέρων ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ νήπια.

Ἐρρέθη· *Φυλάσσων τὰ νήπια ὁ Κύριος*. Προσεγγίζει ὁ νήπιος τῷ ὄφει καὶ κρατεῖ αὐτὸν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ οὐ βλάπτει αὐτόν. Γυμνὸς πορεύεται ὁ νήπιος ὅλον τὸν χειμῶνα, ὅτε ἄλλοι

*Αἱεὶ ἰncepe *Cuvântul* 19 ἰn *FR* 10 ἰi *Memra* 77 ἰn *BD*.

Cuvântul 63*

Acest capitol este plin de viață: despre credință și smerenie

Omule plâpând¹, vrei să afli viața? Ține în tine însuși credința și smerenia, fiindcă prin ele găsești mila, ajutorul și cuvintele grăite în inimă de la Dumnezeu, dimpreună cu paza dintru ascuns și de la arătare².

Vrei să le dobândești pe acestea, care sunt un izvor de viață? Umblă înaintea lui Dumnezeu cu simplitate, și nu prin cunoștință³. Credința urmează simplității, iar părerea de sine urmează vorbirii rafinate⁴ și vorbăriei gândurilor legate de cunoaștere⁵. Iar părerii de sine îi urmează depărtarea de Dumnezeu.

Când cazi înaintea lui Dumnezeu la rugăciune, fii în gândul tău ca o furnică și ca târâtoarele de pe pământ, ca un vierme și ca un prunc care stâlcește cuvintele, și să nu spui înaintea Lui ceva prin cunoștință, ci apropie-te de Dumnezeu și umblă înaintea Lui cu o *cugetare* de prunc, ca să te învrednicești de acea purtare de grijă părintească pe care o au părinții față de copiii lor cei încă prunci.

S-a spus: „Domnul păzește pruncii.” Pruncul se apropie de șarpe și îl apucă de gât fără să fie vătămat de el. Pruncul

6 ὀμιλίαι] *cum Syroc* (S 24, 14^v V 125, 127^v V 124, 259^v V 562, 148^v), *Syror autem habet* (BD 524, 10) = πηγή 8 λεπτότητι] *intell. λεπτολογία*

ἐνδεδυμένοι καὶ ἐσκεπασμένοι καὶ ὑπεισέρχεται τὸ ψυχὸς ἐν ὅλοις τοῖς μέλεσιν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς γυμνὸς καθήμενος ἐν ἡμέρα ψυχὸς καὶ κρύους καὶ πάχνης καὶ οὐ πονεῖ, διότι τὸ σῶμα τῆς ἰδιωτείας αὐτοῦ κεκαλυμμένον ἐστὶν ἐν ἄλλῳ ἐνδύματι, ἀοράτῳ, ἐκ τῆς προνοίας ἐκείνης τῆς κρυπτῆς τῆς τηρουσης τὰ τρυφερὰ μέλη τῶν νηπίων, ἵνα μὴ ἐγγίση αὐτοῖς βλάβη ἐκ τινος. 25

Νῦν πιστεύεις ὅτι ἔστι τίς πρόνοια κρυπτῆ, ἣτις τὸ σῶμα τὸ τρυφερόν, τὸ ἔτοιμον ταχέως εἰς ἐκάστην βλάβην διὰ τὴν τρυφερότητα καὶ ἀσθενῆ πολιτείαν αὐτοῦ, καὶ φυλαττόμενον (ἔχει) ἐν μέσῳ τῶν ἐναντίων καὶ μὴ καταπονούμενον ὑπ' αὐτῶν; 30
Φησί· Φυλάσσω τὰ νήπια ὁ Κύριος, καὶ οὐ τούτους μόνον τοὺς μικροὺς τῷ σώματι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ σοφοὺς ὄντας, τοὺς καταλμπάνοντας τὴν γνῶσιν αὐτῶν καὶ ἐπ' ἐκείνην τὴν σοφίαν τὴν ἐπαρκοῦσαν ἐπερειδομένους, καὶ γινομένους ὡς νηπίους ἐν τῷ θελήματι αὐτῶν, καὶ τότε μανθάνοντας ἐκείνην τὴν σοφίαν τὴν μὴ διδασκομένην ἐν ἔργοις γυμνασίας. 35

Καὶ καλῶς εἶπεν ὁ σοφὸς τὰ θεῖα Παῦλος· Ὁ δοκῶν σοφὸς εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, γενέσθω μωρὸς, ἵνα γένηται σοφός. Ὅμως αἰτῆσαι τὸν Θεὸν δοῦναι σοὶ φθάσαι τὸ μέτρον τῆς πίστεως· καὶ ἐὰν τῆς τρυφῆς τῆς πίστεως αἰσθηθῆς ἐν τῇ ψυχῇ σου, οὐκ ἔστι μοι δυσχερὲς εἰπεῖν πάλιν ὅτι οὐκ ἔστι τί κωλύον σε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἔστι σοὶ δυσχερὲς αἰχμαλωτισθῆναι ἐν πάσῃ ὥρᾳ, ἀπὸ τῶν γηϊνῶν καὶ λαθεῖν τοῦτον τὸν κόσμον τὸν ἀσθενῆ καὶ τὰς μνήμας τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Ὑπὲρ τούτου ἀοκνῶς προσεύχου καὶ ἐν θερμότητι ἱκέτευσον, καὶ ἐν σπουδῇ πολλῇ δεηθῆτι, ἕως ἂν λάβῃς. Καὶ πάλιν οὐ μὴ ἀτονήσης. 40 526 45

Ἀξιωθήσῃ δὲ τούτων, ἐὰν πρῶτον βιάσης ἑαυτὸν τοῦ ἐπιρροῦσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν μέριμνάν σου μετὰ πίστεως, καὶ ἀνταλλάξῃς τὴν πρόνοιάν σου εἰς τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ. Καὶ τότε, ὅταν ἴδῃ τὸ θελήμα σου ὅτι ἐν πάσῃ καθαρότητι τοῦ φρονήματος ἐπίστευσας αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἑαυτὸν καὶ ἐβιάσω 50

umbă gol toată iarna, când cealaltă, deși sunt îmbrăcați și înfofoliți, totuși frigul le pătrunde toate mădularele. El șade gol ziua când e frig, ger și gheață și nu suferă, pentru că trupul lui este acoperit cu o altă îmbrăcăminte, nevăzută, de la acea purtare de grijă ascunsă care păzește mădularele plâpânde ale pruncilor ca să nu se apropie de ei vreo vătămare de la ceva.

Acum crezi că există o purtare de grijă ascunsă, datorită căreia trupul plâpând, ușor de atins de orice vătămare datorită viețuirii sale plâpânde și neputincioase, este păzit în mijlocul împrejurarilor potrivnice și că nu suferă din partea lor? S-a spus: „Domnul păzește pruncii“, și nu numai pe cei mici trupește, ci și pe înțelepții aflați în lume care, părăsindu-și cunoștința și sprijinindu-se pe acea înțelepciune îndestulătoare și ajungând ca pruncii prin voia lor, au aflat acea înțelepciune care nu poate fi predată prin osteneți școlarești⁶.

Bine a spus Pavel, înțeleptul în cele dumnezeiești: „Cel căruia i se pare că este înțelept în lumea aceasta, să se facă nebun, ca să ajungă înțelept“. Dar tu cere-I lui Dumnezeu să-ți dea să ajungi la „măsura credinței“ și, dacă simți în sufletul tău desfătarea credinței, nu-mi vine greu să-ți spun iarăși că nimic nu te împiedică de la Hristos și că nu-ți este greu să fii robit în toată vremea de la cele pământești și să uiți această lume neputincioasă și toate amintirile lucrurilor ei. Roagă-te fără șovăire pentru aceasta și cere lucrul acesta cu fierbințeală și roagă-te pentru el cu multă sânguință, până când îl vei primi. Iar apoi să nu te moleșești.

Iar de acestea te vei învrednici dacă te silești mai întâi să arunci cu credință asupra lui Dumnezeu grija ta și să schimbi grija pe care ți-o porți tu cu grija pe care ți-o poartă El. Iar când El va vedea că voința ta s-a încrezut în Dumnezeu mai mult decât în ea însăși prin toată limpezimea cugetării și că s-a

Ps. 114, 6

1 Cor. 3, 18

Rom. 12, 3

cf. Ps. 54, 25

ἑαυτὸν ἐλπῖσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν πλεον τῆς ψυχῆς σου, τότε ἐκείνη ἢ δύναμις ἢ ἄγνωστος ὑπὸ σοῦ ἐπισκηνοῖ ἐπὶ σέ, καὶ αἰσθητικῶς αἰσθηθῆση τῆς δυνάμεως τῆς μετὰ σοῦ ἀνενδοιάστως· ἐκείνης τῆς δυνάμεως, ἧς αἰσθανόμενοι πολλοὶ εἰσερχονται εἰς τὸ πῦρ 55 καὶ οὐ φοβοῦνται, καὶ ἐπὶ τὸ ὕδωρ πατοῦντες οὐ διατάζουσι τῷ λογισμῷ αὐτῶν, μηπωςκαταποντισθῶσι. διότι ἐνισχυεῖ ἢ πίστις τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς, καὶ ὡσανεὶ τι ἄόρατον αἰσθάνεται πεῖθον αὐτὴν μὴ προσέχειν τῇ ὁράσει τῶν φοβερῶν πραγμάτων, *μὴ δέ* τῇ ὁράσει τῇ ὑπερβαλλούσῃ τῶν αἰσθήσεων βλεπεῖν. 60

Βλέπε <μὴ> τάχα δοκεῖ σοι παντελῶς ὅτι τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν ἐκείνην ἐν ταύτῃ τῇ γνῶσει τῇ ψυχικῇ δεχεταιίς. Καὶ οὐ μόνον ἀδύνατον ὑποδεχθῆναι ἐκείνην τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν ἐν ταύτῃ τῇ γνῶσει τῇ ψυχικῇ, ἀλλ' οὐδὲ αἰσθήσει αἰσθηθῆναι αὐτῆς δυνατὸν τινι ἢ ἀξιωθῆναι αὐτῆς, τῶν ἐν 65 ταύτῃ σπουδαζόντων γυμνασθῆναι. Καὶ ἐὰν τινὲς ἔξ αὐτῶν 527 θέλωσι προσεγγίσει ἐκείνη τῇ γνῶσει *τοῦ πνεύματος*, ἕως οὐ ἀπαρνήσονται ταύτην καὶ πᾶσαν ἀναστροφὴν τῆς λεπτότητος αὐτῆς καὶ τὴν πολύπλοκον αὐτῆς μέθοδον, καὶ σταθῶσιν εἰς τὸ νήπιον αὐτῆς φρόνημα, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον ἐκείνη προσεγγίσει δύνανται· ἀλλὰ πολὺς ἀναχαιτισμὸς γίνεται αὐτοῖς ἢ συνήθεια 70 αὐτῆς καὶ αἱ ἐννοιαὶ αὐτῆς <αἱ διεστραμμέναι>, ἕως ἂν κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν ἐξαλείψῃ αὐτά.

Ἡ γνῶσις ἐκείνη ἢ πνευματικὴ ἀπλή ἐστι καὶ ἐν λογιμοῖς ψυχικοῖς οὐκ ἐπιλάμπει. Ἔως ἂν ἐλευθερωθῇ ἢ διάνοια ἐκ τῶν πολλῶν λογιμῶν καὶ ἔλθῃ εἰς μίαν ἀπλότητα τῆς καθαρότητος, 75 οὐ μὴ δυνηθῇ αἰσθηθῆναι *τῆς πνευματικῆς γνῶσεως*.

Αὕτη ἢ τάξις τῆς γνῶσεως· τὸ αἰσθηθῆναι τῆς τρυφῆς ἐκείνης τῆς ζωῆς τοῦ αἰῶνος ἐκείνου· ἐντεῦθεν τοὺς πολλοὺς λογιμοὺς ψέγει.

59 μὴ δέ] Syr habet ܠܘܟܘܠ (BD 526, 17) = εἰ μὴ, ἐκτός, μονον 67 τοῦ πνεύματος] intellig. τῇ πνευματικῇ

silit pe sine să nădărduiască în Dumnezeu mai mult decât în sufletul său, atunci puterea aceea necunoscută ție te va umbră și vei simți puterea care este în mod neîndoielnic cu tine. Acea putere pe care, simțind-o, mulți intră în foc fără să se teamă, pășesc pe apă și nu se îndoiesc în gândul lor că se vor scufunda, deoarece credința întărește *simțurile* sufletului, iar acesta simte pe cineva nevăzut convingându-l să nu ia aminte la vederea lucrurilor înfricoșătoare, ci numai la vederea care întrece *simțurile*.

61 Vezi ca nu cumva să socotești că cineva primește cea cunoștință duhovnicească prin această cunoștință sufletească. Nu numai că e cu neputință ca acea cunoștință duhovnicească să fie primită prin această cunoștință sufletească, dar nici măcar nu o poate simți cu *simțirea* sau să se învrednicească de ea vreunul dintre cei care se silesc să se exerseze în aceasta. Iar dacă unii dintre ei vor să se apropie de acea cunoștință duhovnicească, până nu se vor lepăda de cea [sufletească] și de tot rafinamentul și meșteșugirea ei încălțită și vor ajunge la starea de pruncie a *cugetării*, nu se pot apropia câtuși de puțin de acea cunoștință [duhovnicească], ci obișnuința cu cea [sufletească] și cu *mişcările* ei cele stricate le pune multă piedică, până când, puțin câte puțin, le vor înlătura.

cf. 1 Cor. 2, 14

BD 527, 3

71 Acea cunoștință duhovnicească este simplă și nu strălucește prin gânduri sufletești. Până ce *cugetul* nu se va izbăvi de mulțimea gândurilor și nu va ajunge la simplitatea curăției, nu va putea să aibă *simțirea* celor duhovnicești⁷.

77 Aceasta este treapta cunoștinței: să simtă omul acea desfătare a vieții veacului aceluia. De aceea, disprețuiește multele gânduri!

76 τῆς... γνῶσεως] Syroc habet ܠܘܟܘܠ (V 125, 128° V 562, 149°) τοῦ πνευματικου, Syroc autem habet ܠܘܟܘܠ (BD 527, 8) = τῶν πνευματικῶν (πραγματων)

Ἡ δὲ γνώσις αὕτη ἢ ψυχική, ἐκτός πλήθους λογισμῶν, γνῶναι 80
 τί ἄλλο το ἐν τῇ ἀπλότῃ τῆς διανοίας δεχόμενον οὐ δύναται,
 κατὰ τὸν λέγοντα: Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία,
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὐ δύνασθε.

Ἄλλ' ἰδοὺ οἱ πολλοὶ εἰς τὴν τοιαύτην ἰδιωτεῖαν οὐ φθάνουσι.
 καὶ εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ, τετήρηται αὐτοῖς μέρος (μετὰ 85
 τοῦ Κυρίου) ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καθὼς ἐκ τῆς συνέσεως
 τῶν μακαρισμῶν τῶν εὐαγγελίων ὧν ἔθηκε διαφόρως γνωσθῆναι
 ἡμῖν, ὅτι ἀλλοιώσεις πολλὰς ἐν διαφοροῖς πολιτείαις ἐγνώρισεν
 ἡμῖν ἐν αὐτοῖς τοῖς μακαρισμοῖς, διότι ἕκαστος ἄνθρωπος εἰς ὅλα
 τὰ μέτρα ἐν πάσῃ ὁδῷ ἢ πορεύεται πρὸς αὐτόν, αὐτὸς ἀνοίγει 90
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὴν πύλην τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἄλλ' ἐκείνην τὴν γνῶσιν τὴν πνευματικὴν οὐ δύναται τις
 δεῖξασθαι, ἐὰν μὴ στραφῆ καὶ γένηται ὡς τὰ παιδία, καὶ ἐντεῦθεν 528
 αἰσθάνεται τῆς τρυφῆς ἐκείνης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Evagrie, KG III,
 26; IV, 47; V, 16,
 40, 42, 76

Τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, θεωρίαν πνευματικὴν λέγουσιν 95
 ὅτι ἐστὶ, καὶ αὕτη οὐχὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν λογισμῶν εὐρίσκεται,
 ἀλλ' ἐκ τῆς χάριτος γευθῆναι δύναται. Καὶ ἕως ἂν καθαρῇ
 ἄνθρωπος, οὐδὲ ἀκοῦσαι αὐτὴν πάλιν ἴκανεῖ, διότι ἐκ μαθήσεως
 οὐδεὶς δύναται αὐτὴν κτήσασθαι. Ἐὰν φθάσῃ τὴν καθαρότητα,
 ὡ τέκνον, ἐκείνην τὴν ἐκ πίστεως τῆς καρδίας προσγινομένην, 100
 τὴν ἐν ἡσυχίᾳ τῇ ἐκ τῶν ἀνθρώπων, καὶ λάθῃ τὴν γνῶσιν τούτου
 τοῦ κόσμου, ὥστε σε μὴ αἰσθηθῆναι αὐτῆς, ἐξαίφνης εὐρεθῆ αὕτη
 ἐντός σου χωρὶς ἐρεῦνης τῆς περὶ αὐτῆς. Στήσον φησὶ στήλην καὶ
 ἐπίχεε ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ εὐρήσεις θησαυρὸν ἐν τῷ κόλπῳ σου.

Ἐὰν δὲ τῇ ἀγχονῇ τῆς γνώσεως τῆς ψυχικῆς κρατηθῆς, οὐκ 105
 ἄτοπὸν μοι εἰπεῖν ὅτι εὐχερὲς σοι ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ σιδήρου
 εὐλυτος εἶναι ἢ ἔξ αὐτῆς. Καὶ οὐκ ἀπεχεῖς αἰεὶ ἐκ τῶν παγίδων τῆς
 πλάνης, καὶ οὐδεποτε δυνήσῃ λαβεῖν παρηρησίαν καὶ πεποίθησιν
 πρὸς τὸν Κύριον. Καὶ ἐν πάσῃ ὥρα κατὰ στόμα τοῦ ξίφους
 πορεύῃ καὶ ἐκτός λύπης γενέσθαι παντελῶς οὐ δυνήσῃ. 110

Iar cunoștința aceasta sufletească, în afara adunării mul-
 țimii de gânduri, nu poate să cunoască acel altceva care se
 primește prin *limpezimea cugetului*, potrivit cu cel care a spus:
 „Dacă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca și copiii, nu veți intra
 în Împărăția lui Dumnezeu.“

Mt. 18, 3

Dar iată că nu mulți ajung la această simplitate. Totuși, li se
 păstrează partea cu Domnul în Împărăția cerurilor⁸, potrivit cu
 faptele lor cele bune, după cum reiese din înțelesul Fericirilor
 din Evanghelie, pe care le-a așezat ca să ne facă cunoscut în chip
 diferit prin aceste Fericiri că există multe schimbări în diferitele
 feluri de *viețuire*, pentru că El îi deschide fiecărui om ușa Împă-
 răției cerurilor, în toată calea în care călătorește spre El.

Dar acea cunoștință duhovnicească nu o poate primi ci-
 neva dacă nu se întoarce și [nu ajunge] să fie precum copiii,
 fiindcă acea desfătare a Împărăției cerurilor se simte de aici.

Împărăția cerurilor spun [sfintii] că este *contemplația* du-
 hovnicească, iar aceasta nu se găsește prin *ostenelile* gândurilor,
 însă se poate gusta prin har. Până când omul nu se va curăți,
 nu este în stare nici măcar să audă despre ea, pentru că prin
 învățare nimeni nu o poate dobândi. Dacă ajungi la curăția
 cea din credință a inimii, o, fiule, cea dobândită în isihia cea
 din partea oamenilor, și uiți de cunoștința acestei lumi, încât
 să nu o mai simți, o vei afla dintr-odată pe aceasta înlăuntrul
 tău, fără o cercetare cu privire la ea. Înfige, zice, „un stâlp și
 varsă peste el untdelemn și vei afla o comoară în sânul tău“. 115

Fc. 28, 18

Dar dacă vei fi ținut prin lațul cunoștinței sufletești, nu
 este nepotrivit să-ți spun că e mai ușor să te dezlegi din niște
 legături de fier decât dintr-ale ei. Și nu vei scăpa niciodată din
 cursele rătăcirii și niciodată nu vei putea dobândi îndrăzneală
 și încredere în Domnul, ci în fiecare clipă mergi către gura
 sabiei și nu vei putea deloc să scapi de întristare.

Ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἀπλότῃ *δεήθητι* ἵνα ζήσης καλῶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκτός μερίμνης γενήσῃ· καθάπερ γὰρ ἀκολουθεῖ ἡ σκιά τῷ σώματι, οὕτως ἀκολουθεῖ τὸ ἔλεος τῇ ταπεινοφροσύνῃ. Λοιπὸν ἂν ἐν τούτοις θέλῃς ἀναστρεφῆσθαι, μὴ δώσεις χεῖρα τοῖς ἀσθενέσι λογισμοῖς παντελῶς, καὶ ἂν 111
πᾶσαι αἱ βλάβαι καὶ αἱ κακίαι καὶ οἱ κίνδυνοι περικυκλοῦσι καὶ 529
ἐκφοβοῦσι σε, μὴ φροντίσης περὶ αὐτῶν μὴ δὲ ψηφίσῃς αὐτά.

Ἐάν ἅπαξ ἐπίστευσας τῷ Κυρίῳ τῷ αὐταρκοῦντι πρὸς φυλακὴν σου καὶ οἰκονομίαν σου, καὶ ἂν πορευθῇ ὀπίσω αὐτοῦ, μὴ πάλιν φροντίσης εἰς τί τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰπέ τῇ 120
ψυχῇ σου· “Αὐταρκεῖ μοι εἰς πάντα, ὧστιν τὴν ψυχὴν μου ἅπαξ παρεδωκα· ἐγὼ οὐκ εἰμι ὧδε, αὐτὸς γινώσκει”. Καὶ τότε ἐν ἔργῳ βλέπεις τὰ θαυμασία τοῦ Θεοῦ, πῶς ἐγγὺς ἐστὶν ἐν παντὶ καιρῷ 125
λυτρώσασθαι τοὺς φοβουμένους αὐτόν, καὶ πῶς ἡ πρόνοια αὐτοῦ περικυκλοῖ αὐτούς καὶ οὐ καθορᾶται. Καὶ οὐχὶ ὅτι οὐ 128
καθορᾶται τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ φρουρὸς ὁ μετὰ σοῦ, ὀφείλεις διστάσαι ἐν αὐτῷ ὅτι οὐκ ἔστι· πολλάκις γὰρ καὶ τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἀποκαλύπτεται πρὸς τὸ σὲ θαρρησαί.

Ἦνίκα γὰρ ὁ ἄνθρωπος ῥίψη ἕξ αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίληψιν ὀρωμένην καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα, καὶ ἀκολουθήσῃ τῷ Θεῷ 130
ἐν πίστει καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, εὐθὺς ἀκολουθεῖ αὐτῷ ἡ χάρις καὶ ἀποκαλύπτει ἐν αὐτῷ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐν ἀντιλήψεσι πολυτρόποις. Πρῶτον μὲν ἐν τούτοις τοῖς φανεροῖς καὶ τοῖς τοῦ σώματος, καὶ δεικνύει αὐτῷ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς διὰ τῆς προνοίας αὐτῆς τῆς περὶ αὐτὸν, ὡς δύνασθαι αὐτόν ἐν τούτοις ἐπὶ πλεον 135
αἰσθηθῆναι τῆς δυνάμεως τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ τῆς περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν φανερῶν βεβαιοῦται καὶ περὶ τῶν κρυπτῶν, καθὼς δεῖ τῇ νηπιότητι τοῦ φρονήματος αὐτοῦ καὶ τῇ *(μὴ) διαγωγῇ* αὐτοῦ· *ὅτι πῶς* εὐτρεπίζεται ἡ χρεία αὐτοῦ χωρὶς

111 δεηθητι] *Syr habet* ~~...~~ (BD 528, 17) = κατὰφευγε 138-139 μὴ διαγωγῆ] *intell. ἀγρυμνασία*

110 Adăposteste-te în slăbiciune și simplitate, ca să trăiești bine înaintea lui Dumnezeu, și vei fi fără grijă. Pentru că așa cum umbra urmează trupului, tot așa mila urmează smereniei. Prin urmare, dacă voiești să viețuiești întru acestea, să nu dai nici-decum mâna gândurilor slabe⁹ și, chiar dacă te vor înconjura și te vor înfricoșa toate vătămrile și răutățile și primejdiile, nu te îngrijii de ele, nici nu le băga în seamă.

118 Dacă ai crezut o dată în Domnul, Care îți este de ajuns spre păzirea și chivernisirea ta, și dacă mergi în urma Lui, să nu te mai îngrijești de ceva din unele ca acestea, ci spune sufletului tău: „Îmi este de ajuns pentru toate Cel căruia i-am predat o dată pentru totdeauna sufletul meu; eu nu sunt aici. El știe.” Și atunci vei vedea cu fapta cele minunate ale lui Dumnezeu, cât de aproape este în toată vremea ca să-i izbăvească pe cei ce se tem de El și cum pronia Lui îi înconjură fără să fie văzută. Și pentru că păzitorul care este cu tine nu se vede cu ochii trupești, ești dator să nu te îndoiești în tine însuși, socotind că nu ar fi, deoarece adeseori se descoperă și ochilor trupești, ca să te încurajeze.

120 Când omul aruncă de la sine tot ajutorul văzut și nădejdea omenească și îi urmează lui Dumnezeu prin credință și cu inimă curată, de îndată îl urmează harul și descoperă în el puterea Sa prin ajutorări de multe feluri. Mai întâi, în cele văzute și în cele ale trupului, își arată ajutorul Său prin purtarea Sa de grijă față de el, așa încât el să poată simți și mai mult prin acestea puterea purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru el. Iar prin înțelegerea celor văzute se încredințează și asupra celor ascunse, după cum se potrivește măsurii de prunc a *cugetării* lui și lipsei sale de exersare. În ce fel? Este ca un om a cărui

139 ὅτι πῶς] *Syroc habet* ~~...~~ (BD 529, 20) = πῶς οὖν, *Syroc autem habet* ~~...~~ (BD 529, 20-21) = πῶς οὖν; τουτεστιν, ὡς ἄνθρωπος (ἔστι, οὐ)

ἔργου, ἥνικα οὐκ ἐφρόντισε· καὶ πολλὰς ἐπιφορὰς παρέρχεσθαι 430
 ἐξ αὐτοῦ ποιεῖ προσεγγίζουσας αὐτῷ πολλὰς πεπληρωμένας 140
 κινδύνων, ἥνικα αὐτὸς οὐκ ἐμελέσθη ἐν αὐταῖς· ἀλλ' ἀνπαισθητῶς
 ἢ χάρις ἀποδιώκει ἀπ' αὐτοῦ ἐν θαυματι μεγάλῳ καὶ φρουρεῖ αὐτὸν
 καθάπερ τροφός, ἥτις ἐκπετᾶ τὰς πτέρυγας ἑαυτῆς ἐπισκιάσαι τὰ
 τέκνα αὐτῆς τοῦ μὴ προσεγγίσει αὐτοῖς βλάβην τινός. καὶ δεικνύει
 αὐτῷ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ὅτι πῶς προσήγγισεν αὐτῷ ἢ ἀπώλεια 145
 αὐτοῦ καὶ ἀβλαβῆς διέμεινεν.

Οὕτως γυμνάζει αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς κρυπτοῖς καὶ ἀνοίγει
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὴν ἐνέδραν τῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν λογισμῶν
 τῶν δυσχερῶν *τῶν ἀκαταληπτῶν*. Καὶ εὐκόλως εὐρίσκεται 150
 αὐτῷ ἢ κατανοήσις αὐτῶν, καὶ ἢ ἀκολουθία αὐτῶν πρὸς
 ἀλλήλους, καὶ ἢ πλάνη αὐτῶν, καὶ τίς μὲν αὐτῶν προσκολλᾶται,
 καὶ πῶς γεννῶνται ἐν ἐξ *ἐνός* καὶ ἀπόλλουσι τὴν ἰρυχήν. Καὶ
 κατεκχύνει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πᾶσαν ἐνέδραν τῶν δαμώνων
 καὶ τὸ κάλυμμα τῶν λογισμῶν αὐτῶν καὶ τίς ἐξακολουθεῖ 155
 ἐκάστων τούτων αὐτῷ. Καὶ τιθεῖ ἐν αὐτῷ σύνεσις κατανοῆσαι τὰ
 ἐσόμενα. Καὶ ἀνατελλεῖ ἐντὸς τῆς ἀπλότητος φῶς κρυπτὸν τοῦ
 αἰσθηθῆναι εἰς πάντα καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐννοιῶν τῶν λογισμῶν
 τῶν λεπτῶν. Καὶ δεικνύει αὐτῷ ὡς ἐν δακτύλῳ, ὅτι εἰ μὴ ἔγνω 160
 ταῦτα, τί ἦν μέλλων πάσχειν· καὶ τότε γεννᾶται αὐτῷ ἐντεῦθεν
 ὅτι ἕκαστον πρᾶγμα μικρὸν καὶ μέγα ἐν εὐχῇ δεῖ ἐξαιτήσασθαι
 παρὰ τοῦ προνοητοῦ αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ.

Καὶ ἥνικα ἡ θεία χάρις βεβαιώσῃ τὸ φρόνημα αὐτοῦ εἰς πάντα 531
 ταῦτα τοῦ πεποιεμένου ἐπὶ τὸν Θεόν, τότε ἄρχεται εἰσερχεσθαι 165
 εἰς τοὺς πειρασμούς κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν. Καὶ παραχωρεῖ
 πεμφθῆναι αὐτῷ πειρασμούς ἱκανούς πρὸς τὸ μέτρον αὐτοῦ
 τοῦ βαστάξει τὴν ἰσχὴν αὐτῶν. Καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πειρασμοῖς
 προσεγγίζει αὐτῷ ἢ ἀντίληψις αὐτῆς αἰσθητικῶς, ἵνα θαρρήσῃ
 ἕως ἂν κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν γυμνασθῇ καὶ κτήσῃται σοφίαν

150 τῶν ἀκαταληπτῶν] Syr habet *ἀκαταληπτῶν* (BD 530, 12) = τῆ καταληπει

trebuință este rânduită fără ca el să lucreze și fără să se fi îngrijit de aceasta. Adeseori, harul face să-l ocolească întâmplări pline de primejdii care vin asupra lui, atunci când el nici nu se îngrijește de ele. Dar harul le alungă pe nesimțite de la el, printr-o mare minune, și îl păzește ca o [pasăre] hrănitore care își întinde aripile spre a-și umbri puii, ca să nu se apropie de ei vreo vătămare, și arată ochilor lui că s-a apropiat de el pierzania, dar a rămas nevătămat.

140 În acest fel, harul îl exersează și în cele ascunse și dezvăluie înaintea lui capcana înțeleșurilor și a gândurilor greu de pătruns cu înțelegerea. Iar el găsește cu ușurință înțeleșul, înlănțuirea și înșelarea lor și de care dintre ele s-a lipit și cum se nasc unul din celălalt și pierd sufletul. [Harul] dezvăluie înaintea ochilor lui toată cursa cea ascunsă a demonilor și acoperământul gândurilor lor și ce urmează fiecărui gând și unde duce fiecare din acestea. Și așază în el înțelepciune ca să le înțeleagă pe cele viitoare. Și face să răsară înlăuntrul simplității o lumină ascunsă, ca să simtă întru toate puterea *mişcărilor* gândurilor celor subțiri, și îi arată ca și cu degetul ce ar fi urmat să pățească dacă nu le-ar fi știut pe acestea. Iar atunci, din aceasta se naște înlăuntrul lui gândul că fiecare lucru mic și mare trebuie cerut prin rugăciune de la Purtătorul său de grijă.

140 Iar când dumnezeiescul har va întări *cugetarea* lui ca să se încreadă în Dumnezeu, atunci omul începe, încet-încet, să intre în ispite. Și îngăduie să-i fie trimise ispite potrivite cu măsura lui, ca să le poată purta tăria. Iar în aceste ispite se apropie de el ajutorul harului în chip simțit, ca să aibă curaj, până când, încet-încet, se va exersa și va dobândi înțelepciune și îi va disprețui pe vrăjmașii săi prin încrederea

153 ενός] *intell. άλλου*

καὶ περιφρονησὴ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν τῇ πεποιθήσει τῇ πρὸς
τὸν Θεόν· οὐ δυνατὸν γὰρ ἐκτὸς τούτων σοφισθῆναι ἐν τοῖς
πολέμοις τοῖς πνευματικοῖς καὶ γνῶναι τὸν προνοητὴν αὐτοῦ καὶ
αἰσθηθῆναι τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καὶ στερεωθῆναι ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ
κρυπτῶς, εἰ μὴ ἐν τῇ δυνάμει τῆς πείρας αὐτοῦ, ἧς ἐδεξάτο.

Καὶ ἡνίκα ἴδῃ ἡ χάρις ὅτι ἤρξατο ἐν τῷ λογισμῷ αὐτοῦ ἡ οἴησις
μικρὸν, καὶ ἤρξατο λογίζεσθαι μεγάλα περὶ αὐτοῦ, παραχωρεῖ
τοὺς πειρασμοὺς ἰσχυροποιηθῆναι καὶ κραταιωθῆναι κατ'
αὐτοῦ, ἕως ἂν μάθῃ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ καὶ φύγη καὶ κατάσχη
τὸν Θεὸν ἐν ταπεινώσει.

Καὶ ἐν τούτοις ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ μέτρα τοῦ τελείου
ἀνδρός ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ
ὑψοῦται πρὸς τὴν ἀγάπην· θαυμαστὴ γὰρ γνωρίζεται ἡ *ἀγάπη*
τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ποτε ἐν μέσῳ γένηται
πραγμάτων τῶν διακοπόντων τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖσε
δεικνύει ὁ Θεὸς τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐν τῇ σωτηρίᾳ τῇ ἐπ' αὐτόν·
οὐδέποτε γὰρ μανθάνει ἄνθρωπος τὴν δύναμιν τὴν θεϊκὴν ἐν
ἀναπαύσει καὶ πλατυσμῷ, καὶ οὐδέποτε ἔδειξε τὴν ἐνέργειαν
αὐτοῦ αἰσθητικῶς ὁ Θεός, εἰ μὴ ἐν χώρᾳ ἡσυχίας καὶ ἐν ἐρήμῳ
καὶ ἐν τόποις ἐστερημένοις τῶν συντυχιῶν καὶ τῆς ταραχῆς τῆς
κατασκηνώσεως τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων.

Evagrius, *Eul* 2 Μὴ θαυμάσης ἡνίκα, ὅταν «ἄρξη τῆς ἀρετῆς», καὶ βρούουσι
κατὰ σοῦ αἰ θλίψεις αἰ σκληραὶ καὶ ἰσχυραὶ ἐκ παντός τόπου,
διότι οὐδὲ ἀρετὴ ψηφίζεται ἐκείνη, ἣτινι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡ
ibidem δυσχέρεια τῶν ἔργων εἰς *ἐνέργειαν* αὐτῆς. «Αὐτὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ
ἔξ αὐτοῦ τούτου ὠνομάσθη», καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος *Ἰωάννης*·
ibid. «Σύνηθές ἐστι» φησὶ «τῇ *ἀρετῇ* ἐπιπίπτειν τὰς δυσκολίας»·
ἐκείνη δὲ φησὶ «ψεκτὴ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἡνίκα δεδεσμευταὶ τῇ
Μarcu Ascetul. LD 90 ἀνέσει» εἶπεν ὁ μακάριος Μάρκος ὁ μοναχός.

182 ἀγάπη] *cum Syror* $\sigma\alpha\sigma\omega$ (V 125, 130° V 562, 150°), *Syror* autem habet $\sigma\alpha\sigma\omega$. (BD 531, 17)
= βοήθεια 194 ἐνέργειαν] *intell.* τὴν πρᾶξιν

în Dumnezeu. Fiindcă în afara acestora nu este cu putință
ca cineva să se înțeleptească în luptele duhovnicești și să-L
cunoască pe Purtătorul său de grijă și să-L simtă pe Dumne-
zeul său și să se întărească întru ascuns în credința sa, decât
prin puterea experierii Lui, pe care a primit-o.

Dar când harul vede că în gândul lui a început o mică
îngâmfare și că a început să cugete lucruri mari despre sine,
atunci harul îngăduie ca ispitele să se întărească și să îl stăpâ-
nească, până când își va cunoaște slăbiciunea și va fugi ca să-L
câștige pe Dumnezeu prin smerenie.

Iar omul vine prin acestea la „măsura bărbatului desăvâr-
șit“ prin credința și nădejdea în Fiul lui Dumnezeu și se înalță
spre iubire. Pentru că ajutorul lui Dumnezeu față de om se
cunoaște în chip minunat atunci când se află în mijlocul unor
lucruri care îi taie nădejdea, și aici Dumnezeu își arată puterea
prin izbăvirea lui. Fiindcă niciodată omul nu cunoaște pute-
rea dumnezeiască în odihnă și largime și niciodată Dumnezeu
nu și-a arătat în chip simțit lucrarea decât în locul isihiei, în
pustie și în locurile lipsite de întâlniri și de tulburarea locuirii
împreună cu oamenii.

Să nu te miri atunci când, punând început virtuții, încep
să izvorască din toate părțile împotriva ta necazurile cele aspre
și puternice, pentru că nu este socotită drept virtute aceea care
nu vine după greutatea *ostenelilor* săvârșite pentru *făptuirea* ei.
„Fiindcă virtutea însăși a fost numită așa de aici“, după cum a
spus Sfântul Evagrie: „Este un lucru obișnuit ca asupra fapte-
lor de bărbăție să cadă greutățile“, iar „virtutea legată de tihnă
este vrednică de disprețuit“, a spus fericitul Marcu Monahul.

Ef. 4, 13;
Col. 1, 28

195 Ἰωάννης] *Syror* habet $\sigma\alpha\sigma\omega$ (BD 532, 5) = Ευάγριος 196 ἀρετῇ] *Syr* habet
 $\sigma\alpha\sigma\omega$ (BD 532, 5) = ἀνδρεία/ἀνδραγαθία

Πᾶσα ἀρετὴ γινομένη, σταυρὸς ὀνομάζεται, ὅταν τὴν ἐντολὴν τοῦ Πνεύματος πληροῖ διαποῦτο πάντες οἱ θέλοντες ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου ζῆσαι ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, διωχθήσονται. 200
 Εἴ τις φησὶ θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι· εἴ τις θέλει ζῆσαι ἐν ταῖς ἀναπαύσεσιν, (ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ) ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρησει αὐτήν. Καὶ 205
 περὶ τούτου προέλαβε καὶ ἔθηκεν ἔμπροσθέν σου τὸν σταυρὸν, ἵνα τὸν θάνατον ὀρίσης καθ' ἑαυτοῦ, καὶ τότε ἀποστέλλεις τὴν ψυχὴν σου πορευθῆναι ὀπίσω αὐτοῦ.

Οὐδὲν ἰσχυρότερον τῆς ἀπογνώσεως· αὕτη οὐ γινώσκει ἠττηθῆναι ὑπὸ τινος, *ἐὰν ἐν τοῖς δεξιοῖς καὶ ἐὰν* ἐν τοῖς 210
 ἀριστεροῖς.

Ὅτε ἄνθρωπος ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ κόψει τὴν ἐλπίδα ἐκ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, οὐδὲν θαρσαλέωτερον αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς τῶν ἐχθρῶν δύναται ἀπαντῆσαι αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔστι θλίψις, ἥτις ἢ φήμη αὐτῆς ἐξασθενῆσαι ποιεῖ τὸ φρόνημα αὐτοῦ, διότι πᾶσα θλίψις γινομένη, ὑποκάτωθεν τοῦ θανάτου ἐστὶ, καὶ αὐτὸς 215
 ἔκοψε καθ' ἑαυτοῦ τὸν θάνατον ὑποδέξασθαι.

Ἐὰν εἰς πάντα τόπον καὶ εἰς πᾶν πρᾶγμα καὶ εἰς πάντα 533
 καιρὸν, ἐν πᾶσιν οἷς θέλεις περιεργάσασθαι, θήσης ἐν τῷ φρονήματί σου σκοπὸν εἰς ἔργα καὶ λύπην, οὐχὶ μόνον εὐθαρσῆς καὶ ἄοκνος εὐρεθῆς ἐν παντὶ καιρῷ τοῦ ἀντιτάσσεσθαι πᾶση 220
 δυσκολίᾳ νομιζομένη, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δυνάμει τῶν λογισμῶν σου φεύγουσιν ἀπὸ σοῦ αἱ πτοοῦσαι ἔννοιαι καὶ ἐκφοβοῦσαι σε, αἱ ἐξ ἔθους τικόμεναι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐξ ἐκείνων τῶν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν προσεχόντων λογισμῶν, καὶ πάντα τὰ σκληρὰ καὶ δυσχερῆ τὰ συναντώντα σοι, εὐχερῆ καὶ εὐκόλα ὀρῶνται 225

210 ἐὰν...ἐὰν] *intell.* εἴτε...εἴτε

199 Toată virtutea săvârșită se numește cruce, atunci când împlinește porunca Duhului. De aceea, „toți cei care vor, întru frica Domnului, să trăiască în Hristos Iisus vor fi prigoniți.“ 2 Tim. 3, 12
 „Dacă vrea cineva, zice, să vină după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie.“ Dacă cineva vrea să trăiască în cele care aduc odihnă, își va pierde sufletul, iar „cel care și-a pierdut sufletul său pentru Mine îl va afla“. cf. Lc. 9, 23
 Mt. 16, 24
 Pentru aceasta a luat-o înainte și ți-a pus dinainte crucea, ca tu să hotărăști împotriva ta moartea, și atunci îți vei îndruma sufletul să meargă înapoia Lui.

209 Nimic nu e mai puternic decât deznădejdea. Aceasta nu cunoaște înfrângerea de către ceva, nici dintre cele de-a dreapta, nici dintre cele de-a stânga.

211 Nimic nu este mai plin de curaj pentru un om decât să își taie din *cugetul* său nădejdea în viața aceasta, iar atunci niciunul dintre vrăjmași nu îi mai poate ieși în cale, și nu mai există necaz a cărui veste să-i slăbească *cugetarea*, deoarece orice necaz care i se întâmplă este mai prejos decât moartea, iar el s-a hotărât să primească moartea.

217 Dacă în orice loc, în orice lucrare, în orice timp și în orice lucru în care urmează să te ostenești pui în *cugetarea* ta ca scop *osteneala* și întristarea, atunci nu numai că vei fi plin de îndrăzneală și neobosit în toată vremea pentru a înfrunta orice greutate la care te poți gândi, ci, datorită puterii gândurilor tale, vor fugi de la tine cugetările fricoase și care te înfricoșează, care, de obicei, se nasc în om din acele gânduri care iau aminte la odihnă, iar toate cele aspre și grele care te întâmpină vor fi văzute de tine ca lesnicioase și ușoare. Ade-seori, cele care ți se vor întâmpla vor fi contrare celor [rele] la

216 ἔκοψε...ἑαυτοῦ] *trad. litt. e Syr* ܡܫܘܒܝ ܕܥܡܘܨܝܐ (BD 532, 21), *intell.* ἔκρινε (*cum NM*)

σοι. Καὶ πολλάκις ἐξεναντίας καταντήσεται κατὰ σέ ἐκείνων τῶν προσδοκηθεντων ὑπὸ σοῦ, καὶ ἴσως οὐδὲ συναντήσεται σοι τῶν τοιούτων ποτέ.

Σὺ γινώσκεις ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς ἀναπαύσεως, ἐκ τῆς μνήμης τῶν μεγάλων καὶ ἐκ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀρετῶν στερίσκει ἐν παντὶ καιρῷ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ ἐν τῇ 230 συναναστροφῇ τῆς σαρκὸς ὑπάρχοντες, φθάσαι δύνανται τὸ τελειὸν τοῦ θελήματος αὐτῶν, εἰ μὴ τὰ δυσχερῆ κρίνουν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν τοῦ ὑπομεῖναι αὐτά. Καὶ ἐπειδὴ ἡ πείρα μαρτυρεῖ περὶ τούτων, οὐ χρεῖα πείσαι ἐν λόγοις· ὅτι ἐν πάσῃ γενεᾷ τῶν 235 πρὸ ἡμῶν καὶ ἕως τοῦ νῦν, οὐκ ἔστιν ἄλλο δι' οὗ ἔξασθενοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ μὴ νικῆσαι, καὶ τοῦ στερηθῆναι ποιεῖ αὐτοὺς τῶν ἀριστων πραγμάτων, εἰ μὴ τοῦτο. Διὸ καὶ συντόμως λέγομεν ὅτι οὐ καταφρονεῖ τις τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ τῇ ἐλπίδι τῆς ἀνέσεως τῆς μικρᾶς τῆς ἐνταῦθα. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο πάσχει, 240 ἀλλὰ καὶ ἐπιφοραὶ ἰσχυραὶ πολλάκις καὶ πειρασμοὶ δεινοὶ ἐτοιμάζονται παντὶ ἀνθρώπῳ προσέχοντι τῷ θελήματι αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ πορευόνται, ὅτι ὁ κυβερνῶν αὐτὸν ἔστιν ἡ ἐπιθυμία.

Τίς ἔστιν ὁ μὴ γινώσκων ὅτι καὶ τὰ πετεινὰ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς 534 ἀναπαύσεως προσπελάζει τῇ παγίδι; Μὴ ἴσως πολὺ ὕστερεῖ ἡ γνώσις ἡμῶν τῆς γνώσεως τῶν πετεινῶν ἐν τῇ ὁμοίῳ ἐν τοῖς 245 κρυπτοῖς, ἢ ἐν τοῖς συμβεβηκόσι τοῖς κεκαλυμμένοις ἐν τισὶ πράγμασιν, ἢ ἐν τόποις, ἢ τινί, ἐν οἷς καὶ ὁ διάβολος ἔξ ἀρχῆς ἐν ἐπαγγελίᾳ καὶ φρονήματι τῆς ἀναπαύσεως θηρεύει ἡμᾶς;

Ἄλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ φρόνημα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν δραμεῖν τῷ λόγῳ, ἐσφάλην ἐκ τοῦ σκοποῦ οὗ ἔθηκα ἔξ ἀρχῆς ἐν τῷ λόγῳ 250 μου, ὅτι ἐν παντὶ καιρῷ τὸν σκοπὸν τῆς θλίψεως δεῖξίμας τιθεῖναι τῷ φρονήματι ἡμῶν ἐν παντὶ πράγματι, ἐν ᾧ θέλομεν ἄρξασθαι ἐν τῇ ὁδῷ τῇ πρὸς τὸν Κύριον, καὶ τὸ τέλος τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς δεῖ ἐπερείδειν πρὸς τὴν ἀρχὴν σπουδαίως.

care te-ai așteptat și poate că niciunul dintre acestea nu ți se va întâmpla vreodată.

231 Știi că nădejdea odihnei îi lipsește pe oameni în toată vremea de pomenirea celor mari, de bunătați și de virtuți. Dar nici cei care se află în această lume viețuind trupește nu pot să ajungă la împlinirea voinței lor, decât dacă vor socoti în *cugetul* lor să le rabde pe cele grele. Și pentru că experiența mărturisește despre acestea, nu e nevoie să convingem prin cuvinte, întrucât în fiecare generație de dinaintea noastră și până acum nu este altă cale prin care oamenii au slăbit, încât să nu mai biruiască, și care îi lipsește de cele mai bune lucruri, decât aceasta. De aceea spunem pe scurt că cineva nu disprețuiește Împărăția cerurilor decât prin nădejdea în mărunta tihnă de aici. Și nu numai aceasta i se întâmplă, ci, adeseori, se pregătesc necazuri tari și ispite crunte împotriva oricărui om care ascultă de propria sa voie, către care i se îndreaptă gândurile, fiindcă ceea ce îl conduce pe el este pofta.

30 Cine nu știe că păsările se prind în cursă atunci când caută odihna? Oare cunoștința noastră de a găsi cursele ascunse în lucruri este cu mult mai prejos decât cunoștința păsărilor, sau în întâmplările care ni se întâmplă în mod acoperit în unele lucruri sau locuri, ori în altele prin care diavolul, de la început, ne vânează prin făgăduința odihnei și cugetarea la ea? BD 535, 2-5

240 Dar pentru că am urmărit să alerg în *cugetarea* mea după tema poftei, m-am abătut de la scopul pe care l-am pus cuvântului la început, anume că întotdeauna trebuie să punem înaintea *cugetării* noastre așteptarea suferinței pentru orice lucru pe care vrem să-l începem în calea noastră către Domnul, iar sfârșitul acestui drum trebuie să ne sârguim să-l atingem potrivit cu începutul său. BD 534, 5-6

Ποσάκις ἐρωτᾷ ἄνθρωπος, ὅτε θέλει ἀρξασθαι εἰς πρᾶγμα τί 255
 διὰ τὸν Κυριον, ἐάν ἄρα ἔστιν ἀνάπαυσις ἐν τῷ πρᾶγματι, ἢ πῶς
 δυνατὸν ἔστι πορευεσθαι ἐν αὐτῷ χωρὶς ἐργου εὐκόλως, ἢ ἴσως
 ἔστι τί ἐν αὐτῷ θλίψιν και πόνον ἐν τῷ σωματι ἐμποιοῦν· “Οὐκ
 ἰδοῦ ἄνω και κάτω τὸ ὄνομα τῆς ἀναπαύσεως ζητοῦμεν;” Τί 260
 λεγεις. ὦ ἄνθρωπε; εἰς τὸν οὐρανὸν θέλεις ἀνελθεῖν και τὴν ἐκεῖσε
 βασιλείαν λαβεῖν και τὴν κοινωνίαν τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ και *τὴν
 ἀνάπαυσιν τῶν πνευματικῶν τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος* και τὴν
 μετὰ τῶν ἀγγέλων κοινωνίαν και τὴν ζωὴν τὴν ἀθάνατον, και
 ἐρωτᾷς σὺ ἐάν ἔχη ἡ ὁδοὺς αὐτῆ ἐργον; Ὡ θαῦμα· οἱ ἐπιθυμοῦντες
 τῶν πραγμάτων τοῦ αἰῶνος τούτου τοῦ διαλυομένου, κατὰ τῶν 265
 κυμάτων τῶν φοβερῶν τῆς θαλάσσης διαβαίνουσι και ἐν ὁδοῖς
 τραχεῖσι πορευθῆναι κατατολμῶσι, και ὅλως οὐ λέγουσιν ὅτι
 ἔστιν ἐργον ἐν τῷ πρᾶγματι ἢ λύπη ἐν ᾧ θέλουσι ποιῆσαι, και
 ἡμεῖς ἐν παντὶ τόπῳ περὶ ἀναπαύσεως ἐξετάζομεν.

Ἐάν δὲ τὴν ὁδὸν τῆς σταυρώσεως κατὰ νοῦν λαβωμεν ἐν 270
 παντὶ καιρῷ και τὴν σταυρῶσιν ἐν παντὶ ἐννοήσωμεν, ποία
 λύπη οὐκ ἔστι ταύτης εὐχερεστέρα; Ἡ ἴσως ἔστι τίς παντελῶς
 ὁ μὴ ταῦτα πεπεισμένος, ὅτι οὐδέποτε ἔλαβέ τις νίκην ἐν τῷ
 πολέμῳ, ἢ ἐδέξατο τις τὸν στέφανον τὸν ἀφανιζόμενον, ἢ ἦλθεν
 ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἡ ἐπιθυμία τοῦ θελήματος αὐτοῦ, *και εἰ* οὐκ 275
 ἔστιν ἐκ τῶν ἐπαινουμένων, ἢ διηκόνησέ τις ἐν τοῖς πρᾶγμασι
 τοῖς θεϊκοῖς, ἢ κατώρθωσέ τι τῶν ἐπαινουμένων ἀρετῶν, εἰ μὴ
 πρῶτον ἠυρέθη καταφρονήσας τῶν ἐργῶν και τῶν θλίψεων, και
 ἀπεδίωξεν ἀπὸ τῆς ἐγγύτητος αὐτοῦ τὸ φρόνηματὸ ἐρεθίζον
 εἰς ἀνάπαυσιν, ὅπερ γεννᾷ τὴν ἀμέλειαν και ὀκνηρίαν και τὴν 280
 πτόησιν, ἐξ ὧν ἡ χαύνωσις ἐν παντί;

Ὅταν ὁ νοῦς ζηλώσῃ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, αἰ αἰσθήσεις αἰ φανεραί,
 ἦτοι ἡ ὄρασις και ἡ ἀκοή και ἡ ὄσφρησις και ἡ γεῦσις και ἡ ἀφή,
 ἐξεναντίας τῶν δυσχερῶν ἐργῶν τῶν ἀλλοτριῶν, τῶν ἐξῶθεν

261-262 τὴν... μακαριότητος] Syroc habet *κατακλιθεὶς, ὡς ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι* (V 125, 131'

De câte ori omul întreabă, când vrea să înceapă un lucru
 oarecare pentru Domnul: „Este oare vreo odihnă în acest lu-
 cru? Sau cum e cu puțință să îl fac fără osteneală, cu ușurință,
 sau poate că se află în el ceva care aduce necaz sau durere tru-
 pească? Oare nu căutăm și sus și jos odihna?” Ce spui, omule?
 Oare vrei să urci la cer și să dobândești acolo Împărăția și
 împărtașirea de Dumnezeu și tihnele cele duhovnicești și acea
 fericire, comuniunea cu îngerii și viața fără de moarte, iar tu
 mai întrebi dacă această cale e cu *osteneală*? O, minune! Cei
 ce doresc lucrurile veacului acestuia care se destramă străbat
 valurile înfricoșătoare ale mării și îndrăznesc să călătorească
 pe căi aspre, și nu spun deloc că în lucrul pe care vor să-l facă
 este vreo osteneală sau întristare, iar noi în tot locul căutăm
 să găsim odihnă.

270 Dar dacă ne punem în *cugetare* în toată vremea calea răs-
 tignirii și ne gândim întru toate la răstignire, atunci ce întris-
 tare nu este mai ușoară decât aceasta? Sau este, oare, cineva
 care să nu fie întru totul încredințat că nimeni nu a primit
 vreodată biruința în război, nici nu a primit cununa cea stri-
 căcioasă, adică nu i s-a împlinit dorința voii lui, chiar dacă
 nu este dintre cele vrednice de laudă, nici nu a slujit cineva în
 cele dumnezeiești, nici nu a împlinit vreuna dintre virtuțile
 vrednice de laudă, decât dacă mai întâi a disprețuit *ostenelile*
 și întristările și a alungat din preajma sa *cugetarea* care îl în-
 deamnă spre odihna care naște nepurtarea de grijă, lenea și
 frica, din care vine moleșeala față de toate?

282 Când *mintea* râvnește virtutea, *simțurile* văzute, adică văzul,
 auzul, mirosul, gustul și pipăitul nu pot fi biruite de împotrivirea

V 562, 151') = τὴν ἀνάπαυσιν μετὰ τῶν πνευματικῶν και ἐκεῖνην τὴν μακαριότητα, Syroc
autem habet κατακλιθεὶς, ὡς ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι (BD 534, 16) = τὰς πνευματικὰς ἀναπαύσεις
 και ἐκεῖνην τὴν μακαριότητα 275 και εἰ] *intell.* εἰ και

Evagrie, Pr 89
In Apam, Dial.
26

τοῦ ἔθους καὶ τοῦ ὄρου τῆς δυνάμεως τῆς φυσικῆς, νικηθῆναι 285
οὐ γινώσκουσιν. Ἐπὶ δὲ ἐν καιρῷ ὁ θυμὸς ὁ φυσικὸς ἐνεργεῖ
τὴν ἐνεργεῖαν αὐτοῦ, τότε ἡ ζωὴ τοῦ σώματος ευκαταφρόνητος
ἐστὶν ὑπὲρ τὰ σκῦβαλα· ἡνίκα γὰρ ἡ καρδιά ζηλοτυπήσῃ ἐν
πνεύματι, τὸ σῶμα οὐ λυπεῖται ἐν ταῖς θλίψεσιν, οὐδὲ ἐκ τῶν
φόβων πτοεῖται καὶ συστέλλεται, ἀλλὰ συνίσταται αὐτῷ ὁ νοῦς 290
πρὸς πάντας τοὺς πειρασμοὺς ὡς ἀδάμας ἐν τῇ καρτερίᾳ αὐτοῦ.

Ζηλώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ζῆλον τοῦ πνεύματος ὑπὲρ τοῦ 536
θεληματος τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀποδιωχθήσεται ἀφ' ἡμῶν πᾶσα ἀμέλεια.
ἡ γεννώσα ἐν τῷ φρονήματι ἡμῶν τὴν ῥαθυμίαν· ζῆλος γὰρ γεννᾷ
τὸ θάρσος καὶ τὸ κράτος τῆς ψυχῆς καὶ τὴν σπουδὴν τοῦ σώματος. 295
Ποία δύναμις γίνεται ἐν τοῖς δαίμοσιν, ὅταν ἡ ψυχὴ κινήσῃ τὸν
ζῆλον αὐτῆς τὸν σφοδρὸν τὸν φυσικὸν ἐξεναντίας αὐτῶν;

Καὶ ἡ προθυμία πάλιν γέννημα τοῦ ζήλου λέγεται· καὶ πᾶσαν
ισχὺν ἀπτόητον ἐν τῇ ψυχῇ γινομένην, ὅταν ἐξάξῃ τὴν δύναμιν
αὐτοῦ, εἰς πρᾶξιν βεβαιοῖ ἐν αὐτῇ. Καὶ *αὐτοὺς τοὺς στεφάνους* 300
τῆς ὁμολογίας, οὓς ὑποδέχονται οἱ *ἀθληταὶ καὶ οἱ* μάρτυρες ἐν
τῇ καρτερίᾳ αὐτῶν, ἐν ταῖς δυσὶν ἐργασίαις τοῦ ζήλου καὶ τῆς

ibidem

προθυμίας, *τῶν τικτομένων* ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ θυμοῦ
τοῦ φυσικοῦ· (ἐκείνοι) γίνονται ἀπαθεῖς ἐν τῇ
σφοδρᾷ λύπῃ τῶν
βασάνων.

300 αὐτοὺς...στεφάνους] *intell.* αὐτοὶ οἱ στέφανοι 301 ἀθληταί...οἱ] *Syr habet* نبي
(BD 536, 8) = νικηφόροι 303 τῶν τικτομένων] *intell.* τικτόμενα εἰσιν

dificultăților străine, petrecute în mod neobișnuit și dincolo de
hotarul puterii firești. Dar când partea irascibilă își săvârșește
lucrarea ei firească, atunci viața trupului este disprețuită mai
mult decât gunoaietele. Fiindcă atunci când inima bate cu râvnă
în Duhul, trupul nu se întristează de necazuri, nici nu se teme
de cele înfricoșătoare, ci *mintea* îl susține în fața tuturor ispite-
lor, ca să rămână ca un diamant în stăruința sa. *BD 535, 21*

Așadar, să fim râvnitori și noi cu râvna Duhului pentru
voia lui Iisus și va fi alungată de la noi toată nepurtarea de
grijă care naște în *cugetarea* noastră lenevirea. Pentru că râvna
naște îndrăzneala și puterea sufletului și vigoarea trupului. Ce
putere mai au demonii atunci când sufletul își mișcă râvna
cea mare împotriva lor?

Și înclinația naturală¹⁰ se numește, de asemenea, fiică a
râvnei. Și întărește în suflet spre faptă toată puterea neîn-
fricoșată atunci când își pune în lucrare puterea proprie.
Aceste cununi ale mărturisirii pe care le primesc martirii
purtători de biruință prin stăruința lor, prin îndoita lucrare
a râvnei și a înclinației naturale, sunt născute din puterea
mâniei naturale. Aceia ajung nepătimitori în
cumplita durere a
chinurilor.

Λόγος ΕΔ'

Περὶ ὠφελείας τῆς ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ κόσμου, ὅτι ἐν τῇ ἐξετάσει καὶ προσοχῇ τῆς σοφίας ἐτροπώσαντο οἱ πατέρες τοῦτον τὸν τρόπον

Ἰσχυρός ἐστὶν ἀληθῶς καὶ δυσχερῆς καὶ δύσκολος ὁ ἀγὼν ὁ γινόμενος ἐν *τοῖς πράγμασι*. Καὶ ὅσον ἐὰν δύνηται ἄνθρωπος γενέσθαι *ἀήττητος* καὶ ἰσχυρός, ὅταν πλησιάσωσιν αὐτῷ αἱ αἰτίαι τῶν προσβολῶν τῶν πολέμων καὶ ἀγώνων, φόβος προσκολλᾶται αὐτῷ. Καὶ ταχὺς εἰς πτώσιν γίνεται, πολὺ πλέον 5 τῆς ἀπαντήσεως τοῦ φανεροῦ πολέμου τοῦ διαβόλου, διότι ὅσον οὐ μακρύνεται ἄνθρωπος ἐξ ὧν ἡ καρδιά αὐτοῦ πτοεῖται, 537 ἀεὶ γίνεται τῷ ἐχθρῷ αὐτοῦ τόπος κατ' αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν μικρὸν νυστάξῃ, εὐχερῶς ἀπόλλει αὐτόν· ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ κρατηθῇ ἐν ταῖς ἀπαντήσεσι ταῖς βλαβεραῖς τοῦ κόσμου, αὐταὶ αἱ ἀπαντήσεις γίνονται αὐτῇ σκόλοπες, καὶ ὡσανεὶ φυσικῶς ἠττᾶται ὅταν 10 ἀπαντήσῃ αὐταῖς.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπίσταντο οἱ *πατέρες ἡμῶν* οἱ ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐν ταῖς τριβοῖσι ταύταις ἐπορεύθησαν, ὅτι οὐκ ἐν παντὶ καιρῷ ὁ νοῦς ἔρρωται, οὐδὲ δύναται ἴστασθαι ἐν μιᾷ τάξει ἀκλινῶς καὶ τηρῆσαι τὴν φρουρὰν αὐτοῦ, διότι γίνεται ἡ ψυχὴ κατὰ καιρὸν γνοφώδης 15 καὶ οὐ δύναται κατιδεῖν εἰς τὰ βλάπτοντα αὐτόν, διεσκέψαντο ἐν σοφίᾳ καὶ ἡμφιάσαντο τὴν ἀκτημοσύνην ὡς ὄπλον, τὴν ἐκ πολλῶν ἀγώνων *ἐλευθέραν ὑπάρχουσαν*, καθὼς γέγραπται,

* Aici începe *Cuvântul* 6 în *FR* 10 și *Memra* 78 în *BD*.

2 τοῖς πράγμασι] *cum Syroc* ܥܘܪܘܥܝܘܬܝܘܢ (V 125, 132' V 562, 152'), *Syroc autem habet* ܥܘܪܘܥܝܘܬܝܘܢ (BD 536, 15) = τῇ ἐγγύτητι τῶν πραγμάτων 3 ἀήττητος] *Syr habet* ܥܘܪܘܥܝܘܬܝܘܢ

Cuvântul 64*

Despre folosul care vine din fuga de lume și că, prin cercetarea cu înțelepciune, Părinții au meșteșugit această metodă

Tare cu adevărat, înversunată și foarte grea este lupta care se duce în apropierea lucrurilor. Și oricât de tare și de iscusit ar ajunge cineva, atunci când se apropie de el cauzele momentelor războaielor și ale luptelor, frica se lipește de el. Și ajunge repede la cădere, mult mai mult decât din întâlnirea cu războiul vădit al diavolului, fiindcă atâta vreme cât omul nu se depărtează de cele de care inima lui se teme, îi face loc mereu vrăjmașului împotriva lui. Și dacă va moțâi cât de puțin, cu ușurință [diavolul] îl pierde. Fiindcă atunci când sufletul este stăpânit de întâlnirile vătămătoare ale lumii, aceste întâlniri i se fac țepușe și este înfrânt oarecum în mod firesc când le întâlnește.

Dar pentru că sfinții cei de demult, care au umblat pe căile acestea, știau că *mintea* nu este puternică în toată vremea și că nici nu poate să stea neclintită într-o singură rânduială și să-și păzească straja ei, pentru că sufletul se înnegurează din timp în timp și nu le poate vedea pe cele care îl vatămă, de aceea au născocit prin înțelepciune neagoniseala și au îmbrăcat-o ca pe o armă care i-a eliberat de multe lupte, după cum este scris, pentru

(BD 536, 15) = εξαίρετος, ὑπέροχος 12 πατέρες ἡμῶν] *Syr habet* ܥܘܪܘܥܝܘܬܝܘܢ (BD 537, 12) = ἄγιοι 18 ἐλευθεραν ὑπάρχουσαν] *Syr habet* ܥܘܪܘܥܝܘܬܝܘܢ (BD 537, 18) = ἐλευθερουσαν

ἵνα τις ἐξειλῆσθαι ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων διὰ τῆς ἐνδείας
 αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὴν ἔρημον ἀπῆλθον ὅπου οὐκ ἐστὶ πράγματα, 20
 ἄπερ εἰσὶν αἰτίαι τῶν παθῶν, ἵνα καὶ ὅταν γένηται ὥρα ἀσθενῆσαι
 αὐτούς, μὴ εὕρωσι τὰς αἰτίας τῶν πτωσεων, λέγω δὴ τοῦ θυμοῦ 538
 καὶ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς μνησικακίας καὶ τῆς δοξῆς, ἵνα ταῦτα
 καὶ τὰ λοιπὰ τούτων ἑλαφρὰ γένωνται διὰ τὴν ἔρημον ἐκείνην,
 καὶ ἐν αὐτῇ ὠχύρωσαν ἑαυτοὺς καὶ ἐτείχισαν ὡς ἐν πύργῳ 25
 ἀκαταμαχήτῳ. Καὶ τότε ἠδυνήθη ἕκαστος αὐτῶν τελειῶσαι τὸν
 ἀγῶνα αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ, ὅπου αἱ αἰσθήσεις οὐχ´ εὕρον βοήθειαν
 συγγενέσθαι τῷ ἀντιπαλαίοντι ἡμᾶς ἐν τῇ ἀπαντήσει
 τῶν βλαπτόντων· κρεῖσσον γὰρ ἡμῖν θάνατος
 ἐν τῷ ἀγῶνι ἢ ζῆσαι ἐν
 τῷ πτώματι.

ca omul să scape de multe greșeli prin sărăcia lui. Și așa au plecat
 în pustie, unde nu se află lucruri care sunt pricini ale patimilor,
 așa încât atunci când vine vremea unei slăbiciuni, să nu afle cauze
 pentru căderi, vorbesc adică de mânie, de poftă, de ținerea de
 minte a răului și de slavă, pentru că acestea și cele care urmează
 din ele să ajungă ușoare datorită aceluși pustiu; și în acesta s-au în-
 tărit și s-au zidit ca într-un turn de nebiruit. Și așa a putut fiecare
 dintre ei să-și desăvârșească lupta sa în isihie, unde *simțurile* nu
 găseau ajutor ca să conlucreze cu împotrivorul nostru prin
 întâlnirea cu cele vătămătoare. Pentru că
 mai bună este pentru noi moartea
 în luptă decât să trăim
 în cădere.

Λογος ΞΕ'

Περὶ ἐκείνων δι' ὧν κτήσασθαι τις δύναται τὴν ἀλλοίωσιν τῶν κρυπτῶν νοημάτων, μετὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς πολιτείας τῆς ἕξω

In Apam, *Briefe*,
81; *Dial.*, 85,
87, 89

Ὅσον ἐστὶ τις ἐν τῇ ἀκτημοσύνῃ, ἢ ἐκδημία τῆς ζωῆς ἀνέρχεται ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἀεί, καὶ ἐν τῇ ζωῇ τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ποιεῖ τὴν μελέτην αὐτοῦ πάντοτε, καὶ ἐτοιμασίαν τὴν πρόπουσαν ἐκείσε μηχανᾶται ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ *ὑπομονὴν* κατὰ πάσης τιμῆς καὶ ἀναπαύσεως σωματικῆς σπειρομένης ἐν τῷ λογισμῷ αὐτοῦ, 5 καὶ λογισμὸς ὑπὲρ τῆς καταφρονήσεως τοῦ κόσμου σφύζει ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ καθ' ὥραν, καὶ θαρρεῖ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, καὶ καρδίαν κραταίαν κτᾶται ἐν παντὶ καιρῷ κατὰ παντὸς κινδύνου καὶ φόβου ἐργαζομένου θάνατον. Ἄλλ' οὐδὲ ἐκ τοῦ θανάτου 10 φοβεῖται, διότι ἐν πάσῃ ὥρᾳ αὐτῷ προσέχει ὡς πλησιάζοντι καὶ προσδοκᾷ αὐτόν, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἐρριμμένη ἐστὶν ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐν πάσῃ πεποιθήσει ἀδιστάκτω.

Καὶ ἐὰν ἀπαντήσωσιν αὐτῷ θλίψεις, γίνεται ὡς τις πεπεισμένος καὶ γινώσκων ἀκριβῶς ὅτι στέφανον προξενούσιν αὐτῷ, καὶ ἐν πάσῃ χαρᾷ ὑπομένει αὐτάς, καὶ ἐν ἀγαλλιάσει καὶ 15 εὐφροσύνῃ ὑποδέχεται αὐτάς, διότι γινώσκει ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸς 539 ἐστὶν ὁ οἰκονομησας αὐτάς αὐτῷ, διὰ τὰ κέρδη τῶν αἰτιῶν τῶν ἀγνώστων ἐν οἰκονομίᾳ μὴ φανερομένη.

Ἐὰν δε τῷ αὐτῷ συμβῇ ἕξ αἰτίας τινός τί τῶν παρερχομένων καὶ κτήσεται αὐτὸ ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ μηχανῇ ἐκείνου τοῦ σοφοῦ 20

*Aici începe *Cuvântul* 71 în *FR* 10 și *Memra* 79 în *BD*.

Cuvântul 65*

Despre cele prin care se poate dobândi schimbarea mișcărilor ascunse împreună cu schimbarea viețuirii celei din afară

Câtă vreme omul petrece în sărăcia de bunăvoie, ieșirea din viață se suie pururea în *cugetul* său și el meditează mereu la viața cea de după înviere, pregătindu-se tot timpul pe potrivă pentru ea, disprețuind toată cinstirea și tihna trupei-că semănată în gândirea lui, iar gândul disprețuirii lumii se mișcă în *cugetarea* sa în tot ceasul și are curaj în *cugetul* său și dobândește o inimă tare în toată vremea față de orice primejdie și spaimă [de ceva] care pricinuieste moartea. Dar nici de moarte nu se teme, pentru că se gândește la ea în toată vremea ca la una care se apropie și pe care o așteaptă, iar grija lui este aruncată asupra lui Dumnezeu cu toată încredințarea lipsită de șovăire. *cf. Ps. 54, 25*

Iar dacă îl întâmpină neazuri, este ca unul încredințat și care cunoaște sigur că acestea îi aduc cunună și le primește cu bucurie și veselie, fiindcă știe că Dumnezeu Însuși le-a iconomisit pe acestea pentru el, pentru câștigurile venite din pricini necunoscute, prin iconomia cea nearătată.

Iar dacă în acest timp i se întâmplă să dobândească, dintr-un motiv oarecare, ceva din cele trecătoare și îl dobândește

4 ὑπομονὴν] *cum Syroc* ܘܢܘܡܘܢܘܬܐ (V 125, 132^v V 124, 265^v V 562, 152^v), *Syror autem habet* ܘܢܘܡܘܢܘܬܐ (BD 538, 12) = καταφρονήσις

τῶν κακῶν πάντων, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ πόθος τοῦ σώματος ἄρχεται
 κινεῖσθαι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ ζωὴν μακρὰν ἐννοεῖ, καὶ λογισμοὶ
 τῆς ἀναπαύσεως τῆς σαρκὸς ἀναβαίνουνσι καὶ ἐξανθοῦσιν ἐν πάσῃ
 ὥρᾳ ἐν αὐτῷ, καὶ κατακρατεῖ τὰ τοῦ σώματος, εἰ δυνατόν, ἐν αὐτῷ
 κατὰ πάντα τρόπον τοῦ τροπώσασθαι τὰ συνιστῶντα αὐτῷ τὴν
 ἀνάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἐκείνης τῆς
 ἀνυποτάκτου τινὸς τῶν λογισμῶν τοῦ φόβου· καὶ ἐντεῦθεν ἐν
 πᾶσι τούτοις τὰς ἐννοίας τὰς ποιούσας τὴν πτόησιν καὶ τὰς αἰτίας
 τοῦ φόβου· ἐννοεῖ καὶ λογίζεται, διότι ἐλήφθη ἐξ αὐτοῦ τὸ θάρσος
 ἐκεῖνο τῆς καρδίας, ὅπερ ἦν κτησάμενος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὅταν
 ἦν ὑψηλότερος τοῦ κόσμου ἐν τῇ ἀκτημοσύνῃ αὐτοῦ· καὶ διὰ τὸ
 κληρονόμον αὐτὸν εἶναι (τοῦ) κόσμου κατὰ τὸ μέτρον ὧν ἐκτήσατο,
 καὶ τὸν φόβον δέχεται κατὰ τὸν νόμον καὶ τὴν οἰκονομίαν τὴν
 ὀρισθεῖσαν ἐκ Θεοῦ· ὅτι ὁποῖω μερεῖ ὅτι ἐτοιμάζοιμεν τὰ μέλη ἡμῶν
 εἰς τὴν *ἐνέργειαν* αὐτοῦ, γινόμεθα δοῦλοι καὶ πειθήνιοι ἐν τῷ
 δουλευεσθαι παντὶ φόβῳ κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀποστόλου.

Πρὸ πάντων τῶν παθῶν ἢ φιλαυτία, καὶ πρὸ πάντων τῶν
 ἀρετῶν ἢ καταφρόνησις τῆς ἀναπαύσεως.

Ὁ παραβάλλων τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν ἀναπαύσειν, ἐν χώρᾳ
 εἰρήνης θλίβει αὐτό.

Ὁ τρυφήσας ἐν νεότητι αὐτοῦ, δοῦλος γίνεται ἐν τῷ γήρει
 αὐτοῦ. καὶ εἰς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ στενάζει.

Καθάπερ οὐ δύναται ὁ τὴν κεφαλὴν ἔχων εἰς τὸ ὕδωρ
 ἀναπνεῦσαι τὸν ἄερα τὸν λεπτὸν, τὸν ἐπιχεόμενον ἐν τῷ κόλπῳ
 τῷ κενῷ τούτῳ, οὕτως οὐ δύναται ὁ *βαπτίζων* τὴν διάνοιαν
 αὐτοῦ ἐν τῇ μερίμνῃ τῇ ἐνταῦθα, εἰσδεξασθαι τὴν ἀναπνοὴν τῆς
 αἰσθήσεως ἐκείνου τοῦ κόσμου τοῦ καινοῦ.

Καθάπερ συγγεῖ ἢ ὁσμὴ τοῦ θανάτου τὴν κρᾶσιν τοῦ
 σώματος, οὕτως ἢ θεωρία ἢ ἄτοπος τὴν εἰρήνην τῆς διανοίας.

Καὶ καθάπερ ἀδύνατον γενεσθαι τὴν ὑγείαν καὶ τὴν νόσον ἐν
 ἐνὶ σώματι καὶ μὴ φθαρῆναι τὸ ἐν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου αὐτοῦ, οὕτως

prin lucrarea și uneltirea aceluia iscusit în toate relele, în ace-
 eași clipă pofta trupului începe să se miște în sufletul lui și
 se gândește la o viață lungă, și se ridică și înfloresc gânduri
 de odihnă a trupului în tot ceasul, și se întăresc în el cele ale
 trupului, de e cu puțință în orice fel care îi poate produce
 odihnă, și iese din libertatea aceea nesupusă gândurilor de
 frică. De aceea, cugetă și născocoște în toate acestea *mișcări*
 care produc frică și pricinile fricii, întrucât s-a luat de la el acel
 curaj al inimii pe care l-a dobândit în sufletul său când era
 mai presus de lume prin sărăcia sa de bunăvoie. Și pentru că,
 pe măsura celor dobândite, este moștenitor al lumii, primește
 întru sine frica, potrivit cu legea și cu iconomia rânduită de
 Dumnezeu¹. Fiindcă devenim robi și supuși acelei părți pen-
 tru care ne pregătim mădularele spre lucrare, printr-o robie
 față de orice frică, potrivit cu cuvântul Apostolului.

cf. Rom. 6, 13-17;
8, 15

Înainte tuturor patimilor este iubirea de sine și înainte
 tuturor virtuților, disprețuirea odihnei.

BD 539, 16-17

Cel care își dedă trupul plăcerilor, în țara păcii va fi strâm-
 torat.

Cel ce s-a desfătat în tinerețe ajunge rob la bătrânețe și
 suspină în zilele sale de pe urmă.

BD 539, 19-20

După cum cel care și-a afundat capul în apă nu poate să
 respire aerul subțire care se varsă în văzduhul liber, tot așa cel
 care își afundă *cugetul* în grija pentru cele de aici nu poate să
 primească în sine răsuflarea simțirii acelei lumi noi.

După cum miasma morții tulbură starea umorală a tru-
 pului, tot așa privirea necuviincioasă tulbură pacea *cugetării*.

După cum sănătatea nu poate locui împreună cu boala
 în același trup fără ca una să nu o strice pe cealaltă, tot așa e

35 ἐνέργειαν] *intell.* ἐργασίαν

36 δουλευεσθαι] *intell.* δουλευειν

45 βαπτίζων]

intell. βυθίζων

ἄδύνατον γενέσθαι ὁ πλοῦτος τοῦ ἀργύρου καὶ ἡ ἀγάπη ἐν οἴκῳ ἐνὶ καὶ μὴ φθαρῆναι το ἐν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ.

Καθάπερ οὐ δύναται ὁ ὕελος ἐν τῷ κρούσματι τῆς γειτνίασεως τοῦ λίθου διαμεῖναι σώος, οὕτως οὐ δύναται ὁ ἅγιος προσομένων (τὴν θεαν) καὶ συνομιλῶν μετὰ γυναικός, διαμεῖναι τὴν καθαρότητα αὐτοῦ καὶ μὴ σπιλωθῆναι.

Καθάπερ ἐκτίλλονται τὰ δένδρα ὑπὸ τῆς ῥαγδαίας καὶ διηνεκοῦς ἐπιρρεῦσεως τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐκτίλλεται ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου ἐκ τῆς καρδίας ἐν τῇ ἐπιρρεῦσει τῶν πειρασμῶν τῶν ἐπιπιπτόντων τῷ σώματι.

Καθάπερ καθαίρουσι τὰ φάρμακα τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν χυμῶν τῶν πονηρῶν ἐκ τοῦ σώματος, οὕτως ἡ σφοδρότης τῆς θλίψεως καθαίρει τὰ πάθη τὰ πονηρὰ ἐκ τῆς καρδίας.

Καθάπερ οὐ δυνατόν αἰσθῆσθαι τὸν νεκρὸν τῶν πραγμάτων τῶν ζώντων, οὕτως ὁ μοναχὸς ὁ τεθαμμένος ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ὡς ἐν τάφῳ, στερεῖται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ χειμῶνος τοῦ συνήθως ἔχοντος ὑποκαπνίζειν ἐκ τῆς αἰσθήσεως τῶν πραγμάτων τῶν ἐν μέσῳ ἀνθρώπων ἀναστρεφομένων.

Ὡσπερ οὐ δυνατόν ἀβλαβῆ διαμεῖναι τὸν φειδόμενον τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ πολέμου, οὕτως ἄδύνατον φείσασθαι τὸν ἀγωνιστὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ ῥῖσασθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀπωλείας.

Ὡσπερ ἐκπλήττεται ἡ νεότης ἐκ τῶν φοβερῶν θεαμάτων, καὶ δραμοῦσα ἐπικρατεῖ τὰ κράσπεδα τῶν γονέων αὐτῆς ἐπικαλουμένη αὐτούς, οὕτως ἡ ψυχὴ, καθόσον στενοῦται καὶ θλίβεται ἐκ τοῦ φόβου τῶν πειρασμῶν, προστρέχει προσκολληθῆναι τῷ Θεῷ ἐπικαλουμένη αὐτὸν ἐν διηνεκῇ δεήσει· καὶ ὅσον διαμένουσιν οἱ πειρασμοὶ ἀλλεπαλλήλως προσπίπτοντες, πληθύνει τὴν δεήσιν, καὶ ὅταν ἐν πλατυσμῷ γένηται, τῷ μετεωρισμῷ ἑαυτὴν ἐκδίδωσιν.

Ὡσπερ οἱ παραδιδόμενοι εἰς τὰς χεῖρας τῶν κριτῶν τοῦ τιμωρηθῆναι ὑπὲρ τῆς κακίας, ἐάν, ὅτε προσεγγίσωσι ταῖς βασάνοις,

cu neputință să locuiască în aceeași casă bogăția de arginți și iubirea, fără ca una să nu o strice pe cealaltă.

După cum sticla nu poate să rămână întregă dacă este lovită cu o piatră, tot așa nici sfântul care stăruie în vederea și convorbirea cu o femeie nu poate să rămână în curăția lui fără să o întineze.

După cum arborii sunt smulși de revărsarea neconținută și furioasă a apelor, tot așa și iubirea față de lume este dezrădăcinată din inimă de revărsarea ispitelor care cad asupra trupului.

După cum medicamentele curăță din trup necurăția sucurilor rele, tot așa și asprimea necazului curăță din inimă patimile cele rele.

După cum mortul nu poate simți lucrurile vii, tot așa pustnicul îngropat în isihie ca într-un mormânt își lipsește sufletul de vijelia care se aprinde în mod obișnuit din simțirea lucrurilor care se mișcă în mijlocul oamenilor.

După cum nu poate rămâne nevătămat cel care își cruță dușmanul în încăierarea luptei, tot așa e cu neputință ca nevoitorul să-și cruțe trupul și, în același timp, să-și izbăvească sufletul de pieire.

După cum copiii se înspăimântă de vederile înfricoșătoare și aleargă să se prindă de poala părinților lor strigându-i, tot așa și sufletul, în măsura în care e strămtorat și necăjit de ispite, aleargă să se lipească de Dumnezeu, chemându-L printr-o rugăciune neîncetată. Și cât timp ispitele cad asupra lui una după alta, el își înmulțește rugăciunea, iar când ajunge la lărgime, se predă pe sine împraștierii.

Dacă cei dați pe mâna judecătorilor ca să fie pedepsiți pentru rele se smeresc când se apropie de chinuri și își mărturisesc

ταπεινωσωσιν ἑαυτοὺς καὶ παραχρημα ἐξομολογῶνται εἰς τὴν
ἀδικίαν αὐτῶν, ἐλαττοῦται ἢ τιμωρία αὐτῶν καὶ ἐν θλίψεσι
μικραῖς λυτροῦνται ἐν τάχει· ἐὰν δὲ γένωνται ἐν αὐτοῖς ἀδικοὶ 85
τινες καὶ σκληροὶ πρὸς ἐξομολόγησιν, προστίθενται αὐτοῖς
βάσανα καὶ ἐσχάτως ἀκουσίως ἐξομολογοῦνται μετὰ πολλὰ
βάσανα, ἥνικα αἱ πλευραὶ αὐτῶν πληρωθῶσι πληγῶν καὶ οὐδεν
ὠφελοῦνται. Οὕτως καὶ ἡμεῖς ὅταν ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων
ἡμῶν, ὧν *ἀσκόπως* ἐκτραάμεθα, ὑπὸ τοῦ ἔλεους παραδιδώμεθα 90
ταῖς χερσὶ τοῦ *δικαιοκρίτου* τῶν ἀπάντων, καὶ κελυθώμεθα
ἐκταθῆναι κατέναντι τῆς ῥάβδου τῶν πειρασμῶν, ἕως ἂν
εὐχερῆς γένηται ἡ κόλασις ἡμῶν ἐκεῖσε. Ἐάν, ὅτε προσεγγίση
ἡμῖν ἡ ῥάβδος τοῦ κριτοῦ, ταπεινωθῶμεν καὶ μνημονεύσωμεν
τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἐξομολογησιν ποιησώμεθα ἐνώπιον τοῦ 95
ἐκδικητοῦ, ἐν πειρασμοῖς μικροῖς ταχέως ῥυσθησώμεθα· ἐὰν δὲ
σκληρυνθῶμεν ἐν ταῖς θλίψεσιν ἡμῶν καὶ μὴ ἐξομολογησώμεθα
ὡς αἴτιοι τῶν τοιούτων ὑπάρχοντες, καὶ ἄξιοι καὶ πλείονα τούτων 542
παθεῖν, ἀλλ' ἐπαιτιώμεθα τοὺς ἀνθρώπους καὶ ποτὲ καὶ τοὺς
δαίμονας καὶ ἐν καιρῷ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, καὶ συνιστῶμεν 100
ἑαυτοὺς ἀθῶους τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ τοῦτο *ἐννοούμεθα* καὶ
λέγομεν, καὶ οὐκ ἐννοῶμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐπὶ πλέον ἐπιστάται
καὶ γινώσκει, καὶ ὅτι ἐν πάσῃ τῇ γῆ τὰ κριματά αὐτοῦ ἐστί, καὶ
ὅτι χωρὶς τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ οὐ παιδεύεται ἄνθρωπος, διατοῦτο
πάντα τὰ ἐπερχόμενα ἐφ' ἡμᾶς λύπην ἡμῖν διηνεκῆ ἔμποιεῖ, καὶ 105
αἱ θλίψεις ἡμῶν σφοδραὶ γίνονται, καὶ ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ὡς ἐν
σχοινίῳ παραδεδόμεθα, ἕως ἂν γνῶμεν ἑαυτοὺς καὶ ταπεινωθῶμεν
καὶ αἰσθηθῶμεν τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ αἰσθηθῆναι ἡμᾶς
τούτων οὐ δυνατὸν εἰς κατόρθωσιν ἔλθειν· καὶ ἐσχάτως ἐν πολλαῖς
θλίψεσι καταπονούμενοι, τότε ἐξομολόγησιν ἀνωφελῆ ποιοῦμεν, 110
ὅποτε μὴ γένηται ἐξ αὐτῆς παράκλησις. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ αἰσθηθῆναι
τινὰ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ, χάρισμά ἐστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ
γινόμενον καὶ ἐμπίπτον εἰς τὸ φρόνημα, ὅταν ἴδῃ ὁ Θεὸς ἡμᾶς ὅτι

de îndată fărădelegea, pedeapsa li se micșorează și sunt dați
pe dată unor chinuri mai mici. Dar dacă sunt printre ei unii
învârtoșați față de mărturisire, li se sporesc caznele și, după
ce coastele li s-au umplut de răni, până la urmă mărturisesc
fără să aibă niciun folos. Tot așa suntem și noi când, pentru
greșelile noastre pe care nu le-am îndreptat, suntem dați în
mâinile dreptății Judecătorului tuturor și ni se poruncește să
ne întindem înaintea toiagului ispitelor până când pedep-
sa noastră devine ușoară. Dar dacă ne smerim când toiagul
judecătorului se apropie de noi și ne aducem aminte de ne-
dreptățile noastre și ne mărturisim înaintea acuzatorului,
ne vom izbăvi pe dată prin niște încercări mici. Dar dacă
ne învârtoșăm în necazurile noastre și nu ne mărturisim ca
vinovați de unele ca acestea și că suntem vrednici să pătimim
pedepse mai mari decât acestea, ci îi învinovățim pe
oameni, iar uneori și pe draci și, câteodată, chiar și dreptatea
lui Dumnezeu, și ne înfățîșăm pe noi înșine ca nevinovați de
asemenea fapte – și cugetăm aceasta și o spunem fără să ne
gândim că Dumnezeu ne cunoaște și ne știe mai bine și că în
tot pământul judecățile sunt ale Lui și că fără porunca Lui
omul nu este pedepsit –, atunci toate care vin asupra noas-
tră ne produc neîncetat întristare, iar necazurile noastre devin
crunte și sunt legate unul de altul ca și cu o funie, până când
ne vom cunoaște pe noi înșine și ne vom smeri și vom simți
fărădelegile noastre; pentru că fără a le simți pe acestea, e cu
neputință să venim la îndreptare. Iar la sfârșit, după ce am su-
ferit multe necazuri, facem o mărturisire [care nu ne mai este
de niciun] folos, întrucât nu vine din ea nicio mângâiere. Dar

90 ἀσκόπως] Syr habet ~~εὐχέρως~~ (BD 541, 15-16), *intell.* δίχως ἐπανορθώσεως

91 δικαιοκρίτου] Syr habet ~~κρίτου~~ (BD 541, 16-17) = τῆς δικαιοσύνης τοῦ κριτοῦ

101 ἐννοούμεθα] *intell.* ἐννοῶμεν (*cum D C*)

κατεπονηθημεν ἐν τοῖς πολυτρόποις πειρασμοῖς, ἵνα μὴ ἀπέλθοιμεν
ἐν πάσαις ταῖς συμφοραῖς ἡμῶν καὶ θλίψεσι, μηδὲν ὠφελούμενοι
ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς δυσκολίας τῶν πειρασμῶν 115
οὐ συνιοῦμεν ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγνωσίας. Καὶ πολλάκις τινὲς ἐν τοῖς
τοιούτοις ὄντες ἐξέρχονται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου *ὑπεύθυνοι*
καὶ μὴ ἐξομολογούμενοι ἀλλ' ἀπαρνούμενοι καὶ ἐπαιτιώμενοι· ὁ δὲ
Θεὸς ὁ ἐλεήμων ἐξεδέχετο εἰ πως ταπεινωθῶσιν, ἵνα συγχωρήσῃ
αὐτοῖς καὶ ποιήσῃ αὐτοῖς ἔκβασιν· καὶ οὐ μόνον τῶν πειρασμῶν 120
αὐτῶν ἐποίει ἔκβασιν, ἀλλὰ καὶ τὰ παραπτώματα συνεχῶρει,
ἰλεούμενος τῇ ἐξομολογήσει τῇ μικρᾷ τῆς καρδίας.

Ὡσπερ τις ἄνθρωπος προσφέρων προσφορὰν μεγάλην τῷ
βασιλεῖ κτάται ὄψιν ἰλαρὰν, οὕτως ὁ ἔχων δάκρυα ἐν τῇ προσευχῇ 125
αὐτοῦ· ὁ Θεὸς ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας τῶν *αἰώνων* παρελθεῖν 543
πάντα τὰ *μέτρα* τῶν παραπτωμάτων αὐτοῦ συγχωρεῖ καὶ
κτᾶσθαι παρ' αὐτῷ ὄψιν κεχαριτωμένην ποιεῖ.

Ὡσπερ πρόβατον ἐξερχόμενον ἐκ τῆς μάνδρας καὶ ἐν τῷ
μετεωρισμῷ τῆς ποιμάνσεως πορευόμενον, καὶ ἰσθῶν ἑαυτὸ 130
παρὰ τῷ φωλεῷ τῶν λύκων, οὕτως ὁ μοναχὸς ὁ ἀφορίζων
ἑαυτὸν ἐκ τῆς *συναγωγῆς* τῶν ἐταίρων αὐτοῦ ἐν ὀνόματι
καθίσματος ἡσυχαστικοῦ, καὶ διαμένει ἀπαντῶν καὶ ἀφικόμενος
καὶ προσεγγίζων ταῖς θεωρίαις καὶ τοῖς θεάμασι τῶν θεάτρων
διερχόμενος ἐν ταῖς πόλεσιν. 135

Ὡσπερ ἄνθρωπος βαστάζων ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ μαργαρίτην
πολύτιμον καὶ ἀπερχόμενος ἐν ὁδῷ ληστευομένη καὶ ἐν
φήμαις κακαῖς φημιζομένη, καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ ἐν φόβῳ ἐστὶ
μήπως ἐπιβουλευθῇ, οὕτως ὁ βαστάζων τὸν μαργαρίτην τῆς
σωφροσύνης καὶ ὁδεύων ἐν τῷ κόσμῳ τῇ ὁδῷ τῶν ἐχθρῶν, ἕως
ἂν εισέλθῃ ἐν *τῇ μονῇ τοῦ μηνύματος*, ἣτις ἐστὶν ἡ χάρις τῆς 140
πεποιθήσεως, οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐλπίς ἐξελῆσαι ἐκ τῶν ληστῶν
καὶ πορθούντων. Μὴ τάχα ἐκεῖνος ὁ βαστάζων τὸν πολύτιμον

117 ὑπεύθυνοι] *intell.* ἠτημένοι

a-și simți cineva păcatele sale e un dar ce vine de la Dumne-
zeu și cade în *cugetul* său atunci când Dumnezeu ne vede că
am suferit tot felul de ispite, ca să nu plecăm împovărați de
toate necazurile noastre și de întristări, fără să avem niciun
folos din lumea aceasta. Însă nu din pricina greutății ispitelor
nu înțelegem, ci din cauza neștiinței. Adeseori, unii, aflân-
du-se în astfel de necazuri, ies din această lume învinși și fără
să se mărturisească, ci dezvinovățindu-se și învinovățind pe
alții. Dar Dumnezeu cel milostiv așteaptă, doar se vor smeri
cumva, ca să îi ierte și să-i izbăvească. Dar nu numai că îi iz-
băvește din ispitele lor, ci le iartă și greșelile, milostivindu-Se
pentru puțina mărturisire a inimii.

cf. 1 Cor. 10, 13

124 După cum un om care aduce un dar mare împăratului are
parte de o privire veselă din partea lui, tot așa este cel care are
lacrimi la rugăciune. Dumnezeu, Împăratul cel mare al lumi-
lor, îi iartă toate treptele greșelilor lui, și omul are parte de o
privire plină de har din partea Lui.

129 După cum oaia care iese din stână și umblă rătăcită de
păstor se apropie de vizuina lupilor, tot așa și pustnicul care
se desparte de frații săi sub pretextul unui loc mai isihast va
rătăci mai apoi prin cetăți în căutare de priveliști și spectacole
de teatru.

BD 543, 6

136 După cum un om care duce pe umăr un mărgăritar de
mare preț și pleacă pe un drum bântuit de tâlhari și cu faimă
proastă se teme în toată vremea ca nu cumva să fie atacat,
tot așa cel care poartă mărgăritarul *cugetării* feciorelnice și
călătorește în lume pe calea vrăjmașilor, până ce nu ajunge în
mormânt, care este locul încredințării, nu are nădejde să se

126 αἰώνων] *Syr habet* ~~αἰώνων~~ (*BD 543, 2*) = *ad litt.* κόσμων 127 μέτρα] *Syr habet*
~~μέτρα~~ (*BD 543, 2*) = (τάς) βαθμίδας 132 συναγωγῆς] *hoc, et* ὁμοιοίας, ἀδελφότη-
τος, ἐνότητος 140 τῇ, μηνύματος] *intell.* τῷ τάφῳ

μαργαρίτην δύναται μὴ φοβηθῆναι; οὕτως οὐδὲ οὗτος γινώσκει
 ἐν ποίῳ τόπῳ καὶ ἐκ ποίων καὶ ποία ὥρα παρακύπτουσιν ἐπ'
 αὐτῷ ἐξαίφνης καὶ γυμνοῦσιν αὐτὸν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ, καὶ 145
 ἔσεται ἐν τῇ θυρᾷ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πορθούμενος, ὅπερ ἔστι
 καιρὸς τοῦ γήρωσ αὐτοῦ.

Ὡσπερ ἄνθρωπος πίνων οἶνον ἐν ἡμέρᾳ πένθους καὶ
 μεθυσκομενος καὶ λανθάνων πᾶσαν λυπὴν τῶν πόνων αὐτοῦ,
 οὕτως ὁ μεθυσθεὶς τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, 150
 ὅς ἐστινοῖκος κλαυθμοῦ, λανθάνει τοὺς πόνους καὶ τὰς λύπας
 αὐτοῦ πᾶσας καὶ γίνεται ἀναίσθητος διὰ τὴν μέθην αὐτοῦ ἐξ
 ὄλων τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας.

Ὡς τις ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπεστήρικται τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ, ζῶν
 περὶ τὸν κοῦφον ἐστὶν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ 155
 ὥρᾳ ἡ διάνοια αὐτοῦ ὑψοῦται ἐκ τῆς γῆς,
 καὶ ὑπεράνω τῶν οὐρανίων
 ἵπταται ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ 544
 τῶν λογισμῶν
 αὐτοῦ.

izbăvească de tâlhari și de jefuitori. Oare poate cel care duce
 mărgăritarul de mare preț să nu se teamă? Tot așa nici acesta
 nu știe în care loc, cine și când vor năvăli asupra lui dintr-oda-
 tă și-l vor dezbrăca de nădejdea lui și va sta jefuit la ușa casei
 sale, adică la vremea bătrâneții lui.

148 După cum omul care bea vin într-o zi de tânguire și se
 îmbată uită de toată întristarea durerilor lui, tot așa cel care
 s-a îmbătat de iubirea lui Dumnezeu în această lume, care
 este casa plângerii, uită toate durerile și întristările lui și ajun-
 ge nesimțitor față de toate patimile păcatului, datorită beției
 sale.

154 Viețuitoare întraripată și ușoară este sufletul celui a cărui
 inimă se sprijină pe nădejdea în Dumnezeu, iar *cugetul*
 său se înalță în tot ceasul de la pământ și
 zboară mai presus de ceruri
 prin cugetarea
 gândurilor
 lui².

Περὶ ἀγρυπνίας τῶν νυκτῶν, καὶ περὶ διαφορῶν τρόπων
τῆς ἐργασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὸν σκοπὸν τῶν ἐργῶν
ἡμῶν πρὸς τελείωσιν καὶ ὀρισμὸν ποσότητος εἶναι, ἀλλ'
ἐν ἐλευθερίᾳ τῆς διακρίσεως ὡς υἱῶν τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ
πατρὸς αὐτῶν ἐργαζομένων ἐν τῇ προθυμίᾳ τῆς ἀγάπης· καὶ
ποσον ἐστὶ τίμιον τὸ ἔργον τῆς ἀγρυπνίας ὑπὲρ πάσας τὰς
πολιτείας, καὶ ποῖα ζητοῦν οἱ διαλεξάμενοι τοῦτο τὸ ἔργον
καὶ πῶς δεῖ πορευεσθαι ἐν αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν χαρισμάτων
τῶν ἀξιουμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτῆς εἶναι, καὶ περὶ τῶν
ἀγῶνων τῶν ἐξεναντίας αὐτῶν ἐκ τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος
τούτου

Ὅταν θελήσης στῆναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἀγρυπνίας σου
ἐν τῇ συνεργείᾳ τοῦ Θεοῦ, ποιήσον ὡς λέγω σοι ἐγώ· κλίνον τὰ
γόνατα κατὰ τὸ ἔθος καὶ ἀνάστα, καὶ μετὰ ταῦτα οὐχὶ εὐθέως
ἄρξῃ ἐν τῇ λειτουργίᾳ σου· ἀλλ' ὅταν προσεύξῃ πρῶτον καὶ
τελειώσης αὐτὴν καὶ σφραγίσῃς τὴν καρδίαν σου καὶ τὰ μέλη
σου ἐν τῷ ζωοποιῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ, στᾶ ὡς ἐν ῥοπῇ ὥρας
σιωπῶν, ἕως ἂν ἀναπαυθῶσιν αἱ αἰσθήσεις σου, καὶ οἱ λογισμοί
σου γαληνιάσωσι· καὶ μετὰ τοῦτο ὕψωσον τὴν θεωρίαν σου τὴν
ἐσωτέραν πρὸς Κύριον καὶ πείσον αὐτὸν ἐν λύπῃ ἐνισχυῶσαι
τὴν ἀσθένειάν σου, καὶ μεχρὶ τῆς ἀναπαύσεως τοῦ θελήματος
αὐτοῦ γένηται ἡ στιχολογία τῆς γλώσσης σου καὶ αἱ ἔννοιαι
τῆς καρδίας σου· καὶ εἶπε ἠσυχῶς ἐν τῇ εὐχῇ τῆς καρδίας σου·
“Κύριε Ἰησοῦ ὁ Θεός μου, ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν κτίσιν αὐτοῦ,
ὧτινι δῆλα τὰ πάθη μου, καὶ ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως ἡμῶν καὶ

*Despre privegherea din timpul nopților și despre multele feluri
ale ostenețelor din ea. Și despre faptul că scopul ostenețelor
noastre nu trebuie să fie îndreptat spre împlinirea cantității,
ci să ne purtăm cu libertate și discernământ, după cum se
cuvine fiilor lui Dumnezeu care lucrează împreună cu
Părintele lor cu buna râvnă a iubirii. Și despre faptul că
osteneala privegherii este mai de preț decât orice viațuire; și
despre ce caută cei ce au ales această osteneală și cum trebuie să
călătorească în ea; și despre harismele celor care s-au învrednicit
să le primească de la Dumnezeu; și despre luptele cu cei care li
se împotrivesc, venind din partea stăpânitorului acestei lumi*

Când vrei să stai la liturghia privegherii tale cu împreună-lucrarea Domnului, fă după cum îți spun: pleacă-ți genunchii după obicei și ridică-te, iar după aceasta să nu începi de îndată liturghia ta. Ci, după ce mai întâi te-ai rugat și ai terminat rugăciunea și ți-ai pecetluit inima și măduarele tale cu semnul cel de viață făcător al Crucii, stai în tăcere pentru o clipă, până când *simțurile* ți se odihnesc, iar gândurile ți se liniștesc. După aceasta, înalță-ți privirea ta lăuntrică spre Domnul și înduplecă-L cu întristare să îți întărească slăbiciunea, și ca stihurile limbii tale și *mișcărilor* inimii tale să fie spre bună plăcerea voii Lui. Și spune liniștit în rugăciunea inimii tale: „Doamne Iisuse, Dumnezeul meu, care cercetezi

BD 546, 15

* Aici începe Cuvântul 28 în FR 10 și Memra 80 în BD.

ἡ ἰσχύς τοῦ ἀντιπάλου ἡμῶν, σὺ αὐτὸς σκέπασόν με ἐκ τῆς 15
κακίας αὐτοῦ, διότι ἡ δύναμις αὐτοῦ κραταία καὶ ἡ φύσις ἡμῶν
ταλαιπῶρος καὶ ἡ δύναμις ἡμῶν ἀσθενής· σὺ οὖν, ἀγαθέ, ὁ 547
ἐπιστάμενος τὴν ἀσθενεῖαν ἡμῶν καὶ βαστάζων τὴν δυσκολίαν
τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν, φύλαξόν με ἐκ τῆς ταραχῆς τῶν λογισμῶν
καὶ τοῦ κατακλισμοῦ τῶν παθῶν, καὶ ἄξιον ποιήσον με ταύτης 20
τῆς λειτουργίας τῆς ἀγίας, μήπως ἐν τοῖς πάθεσί μου φθειρῶ τὸν
νόστον αὐτῆς καὶ εὐρεθῶ ἐνώπιόν σου ἀναιδῆς καὶ τολμηρός“.

Δεῖ δὲ ἡμᾶς ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ πορευέσθαι ἐν τῇ λειτουργίᾳ
ἡμῶν, ἔξωθεν *πάσης διανοίας* νηπιώδους τεταραγμένης. Ἐάν 25
δε ἴδωμεν ὅτι ἡ ὥρα οὐκ ἔστι πολλή καὶ ὀρθρίζομεν πρὸ τοῦ
τελειῶσαι ἡμᾶς, ἀφήσωμεν ἐκουσίως ἐν γνώσει Δόξαν μίαν ἢ
δύο ἐκ τοῦ ἔθους, καὶ μὴ γένηται τόπος τῇ ταραχῇ ἀφανίσει τὴν
γεῦσιν τῆς λειτουργίας ἡμῶν καὶ θολώσωμεν τοὺς ψαλμοὺς τῆς
πρώτης ὥρας.

Ἐάν, ἡνία λειτουργῆς, προσλαλήσει καὶ ψιθυρίσει σοι ὁ 30
λογισμὸς, “τάχυνον“ φησὶν “ὀλίγον, καὶ πληθύνεται τὸ ἔργον,
καὶ ἐκλυτῶσεις ταχέως“, μὴ *κανόνισης* ἐν αὐτῷ. Ἐάν δε
σφοδρῶτερός ὄχλῃ ἐν τούτῳ, στράφου εὐθέως εἰς τὰ ὀπίσω
Δόξαν μίαν, ἢ ὅπερ θέλεις, καὶ ἕκαστον στίχον βαστάζοντα
τὸν τρόπον *τῆς εὐχῆς, μετὰ κατανοήσεως* στιχολόγησον 35
αὐτὸν πολλὰς βολὰς. Καὶ ἐάν πάλιν ταραξῆ σε ἡ σφίγις κατὰ
σοῦ, ἄφες τὴν στιχολογίαν καὶ θές τὸ γόνυ εἰς προσευχὴν καὶ 548
εἶπε· “ἐγὼ οὐχὶ *ρήματα* θέλω μετρηῆσαι, ἀλλὰ τὰς μονὰς θέλω
φθάσαι· ἐν πάσῃ γὰρ τρίβῳ μου, ἡ ὁδηγήσει με, ταχέως ἐγὼ ἐν
αὐτῇ πορευέσομαι. Ἐκεῖνος ὁ λαὸς ὁ *χωνευσας τὸν μύσχον, ἐν τῇ*
ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη ἐπορευέθησαν διερχόμενοι τὴν ἔρημον, 40

24 πάσης διανοίας] *Syr habet* ܩܘܠܘܢܐ ܕܠܘܓܝܫܡܘܢ (BD 547, 14) = παντὸς λογισμοῦ 29 πρω-
της ὥρας] *Syr habet* ܩܘܠܘܢܐ ܕܠܘܓܝܫܡܘܢ (BD 547, 18) = τῆς πρώτης 32 κανόνισης] *Syr habet* ܩܘܠܘܢܐ
ܕܠܘܓܝܫܡܘܢ (BD 547, 20), *ad litt.* μὴ βλεπε (= ἀμελησον) 34 τῆς...κατανοήσεως] *cum Syroc*

zidirea Ta, căruia Ți sunt vădite patimile mele și slăbiciunea fi-
rii noastre și tăria potrivnicului nostru, Tu însuși acoperă-mă
de răutatea lui, pentru că puterea lui este tare, iar firea noastră
necăjită și puterea noastră slabă. Tu deci, Bunule, care cunoști
slăbiciunea noastră și porți greutatea neputinței noastre, pă-
zește-mă de tulburarea gândurilor și de potopul patimilor și
fă-mă vrednic de această liturghie sfântă, ca nu cumva să stric
cu patimile mele dulceața ei și să mă afflu înaintea Ta neruși-
nat și îndrăzneț.“

23 Trebuie ca noi să purcedem cu toată libertatea la liturghia
noastră în afară de orice gând copilăresc tulburat. Iar dacă
vedem că nu mai e vreme destulă și că se luminează de ziuă
înainte ca noi să terminăm, să lăsăm de bunăvoie și întru cu-
noștință o „Slavă“ sau două din cele obișnuite, ca să nu-și
facă loc tulburarea și să risipim gustul liturghiei noastre și să
tulburăm psalmii dimineții.

30 Dacă, în vreme ce liturghisești, gândul îți vorbește și îți
șoptește: „Grăbește puțin și lucrarea va spori și vei isprăvi mai
repede“, nu Ți da atenție. Iar dacă te va tulbura și mai tare cu
aceasta, îndată să te întorci înapoi cu o „Slavă“¹ sau cu câte
vrei și rostește de mai multe ori fiecare stih care are înțeles
de rugăciune. Iar dacă iarăși te tulbură sau te înăbușă, lasă
stihurile și pleacă-ți genunchiul la rugăciune și spune: „Eu
nu distanțele doresc să le măsoz, ci vreau să ajung la lăcașuri.
Căci pe toată cărarea mea în care mă vei povățui, voi călători
repede pe ea. Acel popor care a turnat vițelul a umblat patru-
zeci de ani în pustie, străbătând pustia, urcând și coborând

cf. In. 14, 2, 23

cf. Ies. 32, 4

ܩܘܠܘܢܐ ܕܠܘܓܝܫܡܘܢ (V 125, 135° V 124, 268° V 562, 154°), *Syror autem habet* ܩܘܠܘܢܐ ܕܠܘܓܝܫܡܘܢ (BD 547, 22) = τῆς εὐχῆς ἐν τῷ νοί αὐτοῦ 37 ρήματα] *cum Syroc* ܩܘܠܘܢܐ (V 125, 135° V 124, 268° V 562, 154°), *Syror autem habet* ܩܘܠܘܢܐ (BD 548, 3) = μιλία

ἀνερχόμενοι καὶ κατερχόμενοι τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς, καὶ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας οὐδὲ μακρόθεν ἔθεάσαντο“.

Καὶ ἐὰν νικήσῃ σε ἡ στάσις, ὅτε ἀγρυπνεῖς δια τὸ μῆκος τῆς
ἐκτάσεως, καὶ ἀσθενήσῃς ἐκ τῆς ἀτονίας, καὶ εἶπῃ σοι ὁ λογισμὸς, 45
μᾶλλον δὲ ὁ κακομήχανος προσλαλήσῃ τῷ λογισμῷ καθὼς καὶ
τῷ ὄφει· “τελείωσον, ἐπειδὴν οὐ δύνασαι στήναι“, εἰπέ αὐτῷ·
“οὐχ’ οὕτως, ἀλλὰ *κάθημαι ἐν κάθισμα*, καὶ αὐτὸ κρεῖττον
τοῦ ὕπνου· *καὶ ἐὰν* ὅτε ἡ γλῶσσα μου σιωπᾷ καὶ οὐ λέγῃ
ψαλμόν, ἀλλ’ ἦνίκα ἡ διάνοιά μου ἀδολεσχῆσῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ 50
ἐν τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ὁμιλίᾳ τῇ μετ’ αὐτοῦ, ἐκ παντός ἡ ἐγρηγόρσις
ὠφελιμωτέρα τοῦ ὕπνου ἐστίν“.

Οὐχὶ ἡ στάσις ἐστὶν ὅλη ἡ ἀγρυπνία, οὐδὲ πάλιν ἡ στιχολογία
τῶν ψαλμῶν μόνον. Ἄλλ’ ἐστὶν ὁ ἐν ψαλμοῖς ἐκφέρων ὅλην 55
τὴν νύκτα, καὶ ἐστὶν ὁ ἐν μετανοίᾳ καὶ εὐχαῖς κατανύξεως καὶ
κατακλίσειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐστὶν ὁ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν τοῖς
δάκρυσι καὶ θρήνοις ἐπὶ τοῖς παραπτώμασιν αὐτοῦ.

Ἐρρέθη περὶ τίνος τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι «τεσσαράκοντα
ἔτη εἰς λόγος ἦν ἡ εὐχὴ αὐτοῦ· “ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος ἤμαρτον,
σὺ δὲ ὡς Θεὸς συγχώρησον“. Καὶ ἤκουον αὐτοῦ οἱ πατέρες 60
μελετῶντος τὸν στίχον τοῦτον ἐν λύπῃ, ὅτε ἔκλαιε καὶ οὐχ’
ἠσύχαζε, καὶ ἀντὶ τῆς λειτουργίας ἦν αὐτῷ αὕτη ἡ εὐχὴ μόνη
νυκτός καὶ ἡμέρας».

Καὶ γίνεται πάλιν ἦνίκα ὀλίγον ἐν τῇ ἐσπέρᾳ στιχολογῆ τις
καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς νυκτός εἰς τροπάρια· καὶ γίνεται
πάλιν εἰς δοξολογίαν καὶ ἀνάγνωσιν· καὶ γίνεται 65
πάλιν ὁ τιθῶν ὄρον ἑαυτῷ μὴ κλῖναι γόνυ,
κατ’ ἐκεῖνον μεθ’ οὗ ἐπολέμει
αὐτῷ ὁ *λογισμὸς* τῆς
πορνείας.

48 κάθημαι... κάθισμα] Syr habet ܟܬܝܡܐ ܟܬܝܡܝܐ (BD 548, 11), ad litt. καθμαι καθμενος
49 καὶ ἐὰν] intell. εἰ καὶ 66 λογισμὸς] Syr habet ܠܘܓܝܣܡܘܝܘܫ (BD 549, 11), ad litt. δαίμων

munții și dealurile, iar pământul făgăduinței nu l-a văzut nici măcar de departe.“

40 Iar dacă din cauza lungimii [liturghiei] te va birui statul în picioare atunci când priveghezi și vei slăbi din cauza lipsei de tărie, iar gândul îți va spune, mai bine zis uneltitorul de rele va grăi gândului ca prin șarpe: „Termină, pentru că nu mai poți să stai!“, tu să-i spui: „Nu! Ci mai bine voi șede, ceea ce e un lucru mai bun decât somnul. Chiar dacă limba mea tace și nu spune vreun psalm, totuși *cugetul* meu se îndeletnicește cu Dumnezeu prin rugăciune și prin comuniunea cu El, privegherea fiind mai de folos în toate privințele decât somnul.“

53 Dar nu doar starea în picioare este priveghere, nici numai rostirea stihurilor psalmilor. Ci priveghează cel care rostește toată noaptea psalmi, cel care este în pocăință și în rugăciuni de străpungeră și în îngenuncheri până la pământ, cel ce [petrece] în plâns, în lacrimi și în tânguirii pentru păcatele sale.

58 S-a spus despre unul din părinții noștri că „vreme de patruzeci de ani rugăciunea sa era un singur cuvânt: «Eu ca un om am păcătuit, dar tu ca un Dumnezeu iartă-mă»“. Iar părinții, când plângea și nu se liniștea, îl auzeau meditănd cu voce joasă acest stih cu întristare, iar această rugăciune i-a ținut loc de liturghie noapte și zi.

63 Și se mai poate săvârși [privegherea] când cineva citește puține stihuri seara, iar restul nopții cântă tropare. Și se mai poate săvârși iarăși cu doxologie și citire. Și o mai poate săvârși cel ce și-a pus sieși ca un hotar să nu-și plece genunchiul, așa cum a fost cel pe care îl lupta demonul desfrânării.

Λόγος ΕΖ'

Ἀπάντησις εἰς ἀδελφόν τινα ἐρωτηθέντα διατί ὁ Κύριος ἡμῶν 566
πρὸς τὴν ὁμοίωσιν ἐκείνης τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν
οὐρανοῖς τὴν ἐλεημοσύνην ὤρισεν, οἱ μοναχοὶ δὲ τὴν ἡσυχίαν
προτιμῶσιν αὐτῆς

Καλῶς ὅτι ἐκ τοῦ εὐαγγελίου παράδειγμα ἤνεγκας καὶ
τύπον ἐξετάσεως τῆς πολιτείας τῆς μεγάλης τῆς ἡσυχίας, ὡς ἂν
εἰ ἡμεῖς κατέναντι ταύτης ἰστάμεθα ἢ ζητοῦμεν τοῦ καταργῆσαι
αὐτὴν ὡς πρᾶγμα τί περισσόν. Ὁ Κύριος, τὴν ἐλεημοσύνην
ὤρισε πρὸς τὴν ὁμοίωσιν τοῦ Πατρὸς, ὡς προσεγγίζουσιν αὐτῷ 5
τοὺς τελειοῦντας αὐτήν. Τοῦτο ἀληθές ἐστι. Καὶ οὐδὲ ἡμεῖς οἱ
μοναχοὶ τὴν ἡσυχίαν χωρὶς τῆς ἐλεημοσύνης τιμῶμεν, *ἀλλ' ὅτι*
ἐκ τῆς μεριμνῆς καὶ τῆς ταραχῆς καθόσον δυνατὸν ἀπέχεσθαι
σπουδάζομεν. Οὐχὶ ὅτι ἐξεναντίας τῶν ἀναγκαίων, ὅταν
ἀπαντήσωσιν ἡμῖν, ἀντιστῆναι βουλόμεθα, ἀλλὰ φροντίζομεν 10
τῆς ἡσυχίας, ἵνα ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τοῦ Θεοῦ διαμείνωμεν, ἐν ἧ
δυνάμεθα ἐπὶ πλεόν διύλισθῆναι τῆς θολώσεως καὶ προσεγγίσει
αὐτῷ (κἂν τοῦτο σπάνιον ἐστίν). Ἐὰν δὲ ἅπαξ ποτὲ πρὸς
ποσότητα καιρῶν ἐπέλθῃ ἡμῖν χρεία τις ἀναγκαία ἀδελφῶν, μὴ
δὲ *ταύτης* ἀμελεῖν ἡμᾶς προσήκει.

Ἀναγκάσωμεν οὖν ἑαυτοὺς διηνεκῶς, ἵνα γενώμεθα 15
πεπληρωμένοι ἐν παντὶ καιρῷ ἕσωθεν ἐλεημοσύνης ὑπὲρ πάσης
τῆς φουσεως τῶν λογικῶν· οὕτως γὰρ ἐπιτρέπει ἡμῖν ἡ διδασκαλία
τοῦ Κυρίου, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τῆς ἡσυχίας ἡμῶν καὶ οὐχ' ὡς

* Fragment din *Epistola a 4-a* în *FR* 10 și *Memra* 81 în *BD*.

Cuvântul 67*

*Răspuns unui frate care a întrebat de ce Domnul nostru a
rânduît mila spre asemănarea cu acea măreție a Tatălui care
este în ceruri, dar monahii preferă isihia în locul aceleia*

Bine că ai adus exemplul din Evanghelie și modelul¹ după
care să cercetăm *viețuirea* cea mare a isihiei, fiindcă noi nu
suntem împotriva ei și nu încercăm să o înlăturăm ca pe un
lucru de prisos. [Tu spui]: „Domnul a rânduit milostenia spre
asemănarea cu Tatăl, ca una ce îi apropie de El pe cei care o
săvârșesc.”² Acest lucru este adevărat. Dar nici noi, pustnicii,
nu cinstim isihia lipsită de milostenie, ci ne silim să ne
îndepărtăm, pe cât ne stă în putință, de grijă și de tulburare.
Nu pentru că vrem să ne împotrivism celor de trebuință când
ne întâmpină, ci pentru că ne îngrijim de isihie, așa încât
să petrecem în îndeletnicirea cu Dumnezeu, prin care putem
să ne curățim și mai mult de tulburare și să ne apropiem de
seninătatea *minții*, chiar dacă lucrul acesta este rar. Dar dacă
vreodată pentru un anumit timp se ivește o trebuință³ de-a
fraților, nu se cade să fim nepăsători față de ea.

15 Așadar, să ne silim neîncetat să fim în toată vremea plini
înlauntrul nostru de milă [față de] toate ființele raționale.
Pentru că așa ne îndeamnă învățătura Domnului și acesta
este specificul isihiei noastre, și nu la voia întâmplării. Și să

7 ἀλλ' ὅτι] *intell.* ἀλλὰ 12 αὐτῷ] *Syr habet* ~~εὐαγγελίου~~ ~~ἐκείνου~~ (*BD* 566, 15-16) = τῆ
γαληνῆ τῆς διανοίας 14 ταύτης] *intell.* τῆς γαληνῆς τῆς διανοίας

cf. Mt. 5, 43-48

ἔτυχε. Καὶ οὐ μόνον ταύτην τὴν ἔσωθεν ἡμῶν φυλάξομεν, ἀλλὰ 567
καὶ ὅταν καλῆ ὁ καιρὸς τῶν ἔργων καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, 20
οὐ δεῖ τινὰ ἡμῶν ἀμελεῖν τοῦ δεῖξαι τὴν ἀγάπην αὐτοῦ φανερώσ,
μάλιστα οἱ τὴν ἡσυχίαν τὴν παντελεῖ οὐκ ἐκριναν καθ' ἑαυτοὺς,
τοῦ μὴ ἀπαντῆσαι τινὰ, ἀλλὰ τῷ κανόνι τῶν *ἑβδομάδων καὶ
τῶν ἑπτὰκις ἑπτὰ* ποιούντων ἑαυτοῖς ἡσυχίαν. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι, 25
ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς ἐλεημοσύνης τῆς πρὸς τὸν πλησίον, οὐδὲ
ἐν μέσῳ τῶν ὄρων τῶν κανόνων αὐτῶν ὄντες, πρὸς τὸ πληρῶσαι
ταῦτα κατεχουσιν ἑαυτοὺς, εἰ μὴ ἐὰν ἢ τις πολὺ ἀπότομος καὶ
ἀπάνθρωπος καὶ κατέναντι τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν
τῶν ἀνθρώπων κρατῆ τὴν ἡσυχίαν, διότι γινώσκομεν ὅτι χωρὶς
τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον, οὐδὲ ὁ νοῦς δύναται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ καὶ τῇ 30
ἀγάπῃ τῇ θεῖᾳ φωτισθῆναι.

Καὶ νῦν τίς ἐστὶ μοναχὸς ἐκ τῶν σοφῶν μοναχῶν, ὅταν ἔχη
τροφὴν καὶ ἐνδύματα, καὶ θεωρῆ τὸν πλησίον αὐτοῦ πεινῶντα
καὶ γυμνητεύοντα, καὶ καρτερεῖ φεῖδεσθαι τινὸς ἔξ αὐτοῦ; Ἡ
τίς, ὅτε τῶν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ τινὰ νοσοῦντα ἢ μοχθοῦντα καὶ 35
χρείαν ἔχοντα ἐπισκέψῃ, καὶ αὐτὸς διὰ τὸν πόθον τῆς ἡσυχίας
θέλει τιμῆσαι τὸν κανόνα τοῦ ἐγκλεισμοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν ζωὴν
τοῦ πλησίον αὐτοῦ;

Ὅταν οὖν τινὰ τοιαῦτα οὐκ εἰσιν ἐγγύς, ἐν τῷ νοῖ φυλάξομεν
τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τὸν πλησίον· ὅταν δὲ *τὰ 40
πράγματα* ἐγγύς ἐστί, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πληρῶσαι καὶ τελειῶσαι
ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Θεός.

Δῆλον γάρ ὅτι ἐὰν μὴ κτησώμεθα τι, οὐκ ἐπετρόπημεν πεσεῖν 568
εἰς μέριμναν καὶ ταραχὴν διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἀλλ' ὅπερ ἔχομεν
ἀπαιτούμεθα. 45

Καὶ ἐὰν πάλιν ἀπέχωμεν ἐν τῇ διαγωγῇ ἡμῶν ἐκ τοῦ
συγκαθῆσθαι καὶ συναναμίγνυσθαι καὶ ἐκ τῆς θεωρίας τῶν
ἀνθρώπων, οὐ χρὴ ἡμᾶς καταλιπεῖν τὸ κελλίον ἡμῶν καὶ τὸ
23-24 ἑβδομάδων... ἑπτὰ] *intell.* τοῦ ἐγκλεισμοῦ διὰ ἑπτὰ ἡμερῶν ἢ διὰ ἑπτὰ ἑβδομάδων

păzim nu numai această [milă] dinlăuntrul nostru, ci, atunci
când vremea faptelor și trebuința lucrurilor ne cheamă, nu
trebuie ca cineva dintre noi să neglijeze să-și arate iubirea în
chip văzut, mai ales aceia care nu au ales isihia cea desăvârșită,
astfel încât să nu mai întâlnească pe nimeni, ci își împlinesc
isihia după rânduiala zăvorârii celei de șapte zile sau de șapte
săptămâni⁴. Fiindcă unii ca aceștia, pentru a împlini ace-
ste lucruri, nu se înfrânează de la faptele milosteniei față de
aproapele nici atunci când se găsesc în hotarele rânduiei lor,
decât dacă este vreunul foarte repezit și neomenos și ține isi-
hia pentru sine însuși și de ochii oamenilor. Pentru că știm că
fără iubirea de aproapele nici *mintea* nu poate să fie luminată
prin comuniunea și iubirea dumnezeiască. BD 467, 10

32 Atunci cine dintre pustnicii înțelepți, când are hrană și
îmbrăcămintă și îl vede pe aproapele său flămânzind și gol,
rabdă să cruțe ceva dintr-ale sale? Sau cine, dacă vede pe
cel de aceeași carne cu sine fiind bolnav sau ostenindu-se
și având nevoie să fie vizitat, va prețui mai mult rânduiala
zăvorârii sale, din dorința sa după isihie, decât viața aproa-
pelui?

39 Așadar, când nu se întâmplă unele ca acestea, vom păzi
în *minte* iubirea și mila față de aproapele. Dar când ne stă în
putință fapta [de milostenie], Dumnezeu cere de la noi să o
împlinim și să o desăvârșim și cu lucrul.

43 Deoarece e vădit că dacă nu am fi dobândit ceva, atunci nu
am fi fost lăsați să cădem în grija și tulburarea pentru săraci,
dar ni se cere ceea ce avem.

46 Și iarăși, dacă în *viețuirea* noastră ne depărtăm de împreuna
ședere, de amestecarea și de vederea oamenilor, nu trebuie să

40-41 τὰ πράγματα] *Syr habet* ܡܝܢܬܐ (BD 567, 19) = η πράξις

καθισμα ἡμῶν τὸ μοναστικὸν καὶ ἀναχωρητικόν, καὶ ἐκδοῦναι
ἑαυτοὺς πρὸς τὸ γυρεῦσαι εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐπισκέψασθαι 50
τοὺς ἀρρώστους καὶ ἀσχολεῖσθαι ἐν πράγμασι τοιούτοις· δῆλον
γάρ, ὅτι ἐκ τοῦ μείζονος εἰς τὰ ἐλαττονα ἔρχονται τὰ τοιαῦτα.

Ἐὰν δὲ τις συνοικῇ τοῖς πολλοῖς καὶ πλησίον ἐστὶ τῶν
ἀνθρώπων εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ καθίσματος αὐτοῦ τῆν μετ' αὐτῶν, 55
καὶ ἀναπαύηται ἐν κόποις ἐτέρων ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑγείας αὐτοῦ
καὶ τῆς ἀρρωστίας αὐτοῦ, τὸ αὐτὸ καὶ αὐτὸς ὄφειλε ποιῆσαι, καὶ
οὐχὶ αὐτὸς ἔξ ἄλλων ἐντελῶς ἀπαιτεῖν τὴν ἀνάπαυσιν· ἡνίκα δὲ
ἴδῃ τὸν υἱὸν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ σχήματος αὐτοῦ
ἐν στενώσει, μᾶλλον δὲ τὸν Χριστὸν ἐρριμμένον καὶ μοχθοῦντα,
ὑποχωρεῖν καὶ κρυπτεσθαι ἔξ αὐτοῦ, ἡνίκα φαντάζεται τὴν ψευδῆ 60
ἡσυχίαν, ἕκαστος γὰρ τοιοῦτος ἀνελεῆμων ἐστί.

Καὶ μὴ ἀγάγῃς μοι εἰς μνήμην Ἰωάννην τῆς Θηβαίδος καὶ
τὸν Ἀρσένιον καὶ εἶπῃς· “τίς ἐστὶν ἐκ τούτων ὃς εἰς τὰ τοιαῦτα
ἔξεδωκεν ἑαυτὸν ἢ ἐπεμελήσατο τῶν ἀρρώστων καὶ τῶν πτωχῶν,
καὶ ἡμέλησεν εἰς τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ;”. Μὴ ἐγγίσης πράγμασι 65
τισὶ τοιούτων. Ἐὰν γὰρ ἀπέχῃς ἀπὸ πάσης ἀναπαύσεως καὶ
ἀπαντήσεως ἀνθρώπων, ὡς ἦσαν οὗτοι, ἐπιτρέπεται σοι
καταφρονεῖν τῶν τοιούτων. Ἐὰν δὲ ἔξ ἐκείνης τῆς τελειότητος 569
ἀπέχῃς, καὶ ἐν τοῖς κόποις τοῦ σώματος καὶ τῆ συντυχία τῶν
ἀνθρώπων ὑπάρχῃς ἐν παντὶ καιρῷ, διατὶ ἀμελεῖς εἰς τὰς 70
ἐντολάς, ὡς τὸ μέτρον σου δέον φυλάξαι, ὅταν προφασίζῃ εἰς
τὴν πολιτείαν τὴν μεγάλην τῶν ἁγίων, ἦντινα οὐ προσήγγισας;

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦ μνημονεῦσαι τῆς τοῦ ἁγίου Μακαρίου
τοῦ μεγάλου χρήσεως οὐκ ἀμελήσω, ἥτις πρὸς ἔλεγχον τῶν
καταφρονούντων τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐσημανθη. Ἀπῆλθε γὰρ 75
ἄπαξ ἐπισκέψασθαι τινὰ ἀδελφὸν ἀσθενοῦντα, καὶ ὅτε ἠρώτησεν
αὐτὸν τί ἐπιθυμεῖ, εἶπεν αὐτῷ· «ἐπιθυμῶ ἄρτον ὀλίγον τρυφερόν»·
ὅτι οἱ μοναχοὶ τότε τὸν ἄρτον τοῦ χρόνου ὄλου ἐποίουν πάντες
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οὕτως γὰρ ἦν τὸ ἔθος τοῦ τόπου ἐκείνου. Καὶ

ne părăsim chilia și șederea noastră singuratică și pustnicească
și să ne dedăm umblării prin lume și vizitării bolnavilor și
îndeletnicirii cu asemenea lucruri. Deoarece e vădit că unele
ca acestea coboară de la ceea ce e mai mare la cele mai mici.

Dar dacă cineva locuiește împreună cu mulți și locul
șederii sale împreună cu ei⁵ este aproape de oameni, iar când
este sănătos sau bolnav e odihnit prin *ostenelile* altora, este
dator să facă și el același lucru și nu să pretindă doar de la
alții ajutor. Dar cel care îl vede pe fratele de o carne și de o
schimă cu el aflat în strâmtorare – sau mai degrabă îl vede
pe Hristos aruncat și chinuit – și dă înapoi și se ascunde
de el, unul ca acesta își nălucește o isihie mincinoasă și este
lipsit de milă⁶.

Să nu-mi pomenești de Ioan Tebeul, nici de Arsenie, și
să-mi spui: „Cine dintre aceștia s-a dat la așa ceva sau s-a în-
grijit de bolnavi și de săraci, neglijând isihia lui?” Nu te apro-
pia de faptele unora ca aceștia! Fiindcă dacă te depărtezi de
orice odihnă și întâlnire cu oamenii, așa cum erau ei, atunci
ți se îngăduie și să disprețuiești unele ca acestea. Dar dacă ești
departe de acea desăvârșire și petreci în *ostenelile* trupului și în
întâlnirea cu oamenii în toată vremea, de ce neglijezi porun-
cile pe care măsura ta duhovnicească trebuie să le păzească,
aducând ca pretext *viețuirea* cea mare a sfinților de care tu nu
te-ai apropiat?

Nu voi trece cu vederea să pomenesc de cuvântul Sfântului
Macarie cel Mare care a fost scris spre musturarea celor care îi
disprețuiesc pe frații lor. A mers odată să viziteze pe un frate
bolnav și, când l-a întrebat ce dorește, acela i-a răspuns: „Do-
resc puțină pâine proaspătă.” Monahii din acea vreme făceau
pâine o singură dată pentru întregul an, fiindcă așa era obice-
iul din acel loc. Iar acel bărbat vrednic de fericire [Macarie],

ἀπῆλθεν ἐκεῖνος ὁ ἀξιομακάριστος ἀνὴρ, ἐννεήκοντα ἐτῶν 80
 ὑπάρχων, ἐκ τῆς σκήτεως εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὴν πόλιν, ἠνίκα
 ἄρτους ξηροὺς ἔλαβεν ἐν τῷ μηλωταρίῳ αὐτοῦ. καὶ ἤλλαξεν
 αὐτοὺς καὶ ἠνεγκεν αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα.

Ἀλλὰ καὶ μεῖζον τούτου ἄλλος ἐποίησεν, ὁ ὁμοῖος αὐτοῦ 85
 ἄββᾶς Ἀγάθων, ἀνὴρ ἐμπειρότατος πάντων τῶν μοναχῶν τῶν
 κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅστις ὑπὲρ πάντα τὴν σιωπὴν καὶ τὴν
 ἡσυχίαν ἐτίμα. Οὗτος ἐν καιρῷ πανηγύρεως ἀπῆλθε πωλῆσαι τὸ
 ἐργόχειρον αὐτοῦ. Καὶ εὗρεν ἐν τῇ ἀγορᾷ τινὰ ξένον ἐρρομιμένον
 καὶ ἀσθενοῦντα, καὶ ἐμισθώσατο οἶκον καὶ ἔμεινε παρ' αὐτῷ
 ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶ καὶ ἐξοδιάζων ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ 90
 ἐδίδου τὸ μίσθωμα τοῦ οἴκου. Καὶ ὑπηρετεῖ αὐτῷ ἕξ μῆνας,
 ἕως ἂν ὑγίανεν. Οὗτος, καθὼς διηγεῖται ἡ ὑπόθεσις, ἔλεγεν ὅτι
 «ἤθελον εὗρεῖν λωβὸν καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸ σῶμα μου καὶ λαβεῖν 570
 τὸ αὐτοῦ· αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἀγάπη».

Οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ὡ ἀγαπητέ, εὐμαρῶς προθυμοῦνται 95
 καὶ προνοοῦσι φυλάξαι τὰς ἐντολάς, *καὶ ἐὰν ἐν ἔργοις ἐγγένηται
 πεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἢ εὗρεσις αὐτῶν ἢ* κίνδυνον
 ὑποφέρειν χάριν αὐτῶν.

Ἐδέσμησε τὴν *τελειότητα* αὐτῶν καὶ ἐκρέμασεν ὁ 100
 ζωοποιός ἐν δυσὶν ἐντολαῖς περιεχούσαις πάσας, τῇ ἀγάπῃ
 τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ ὁμοίᾳ τῆς κτήσεως αὐτῆς, τῇ ἀγάπῃ τῆς εἰκόνας
 αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν πρώτη κατορθοῖ τὸν σκοπὸν τῆς θεωρίας *τοῦ
 πνεύματος*· ἡ δευτέρα δὲ θεωρίαν καὶ προᾶξιν. Διότι ἡ φύσις ἢ 105
 θεϊκὴ ἀπλῆ ἐστὶ καὶ ἀσυνθετος καὶ ἀόρατος καὶ ἀνευδής κατὰ
 τὴν φύσιν, οὐ χρήζει γὰρ ἡ συνείδησις [κατὰ τὴν φύσιν], ἐν τῇ
 ἀδολεσχίᾳ αὐτῆς, πράξεως σωματικῆς καὶ ἐνεργείας τινὸς καὶ
 ἐννοιῶν παχύτητος· ἀπλῆ γὰρ ἐστὶν ἡ ἐνεργεία αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ

96-97 καὶ...ἢ] *intell.* κἀν δι' ἔργων συμβῆ αὐτοῖς εκπληρῶσαι αὐτάς καὶ 99 τελειότητα]
intell. ολότῃτα 100 ζωοποιός] *Syr habet* ~~καὶ~~ (BD 570, 6) = Χριστός

fiind de nouăzeci de ani, a plecat în cetatea Alexandriei, luând
 în traistă pâini uscate, pe care le-a schimbat acolo și le-a adus
 la cel bolnav.

Dar un lucru și mai mare decât acesta a făcut un altul,
 Avva Agaton, cel asemenea lui [Macarie], bărbatul cel mai
 încercat dintre toți monahii din acea vreme, care cinstea tă-
 cerea și isihia mai mult decât toți. Acesta a plecat în timpul
 unei sărbători ca să-și vândă lucrul său de mână. În piață
 a găsit un străin lepădat și bolnav și a închiriat o casă și
 a rămas cu el, lucrând cu mâinile sale și cheltuind pentru
 acesta și plătind chiria casei. Și i-a slujit șase luni, până când
 acesta s-a însănătoșit. Acesta, după cum povestește istoria,
 zicea: „Am vrut să aflu un om plin de bube și să îi dau lui
 trupul meu și să îl iau pe al lui. Aceasta este iubirea desă-
 vârșită“.

Cei ce se tem de Dumnezeu, iubitele, se sârguiesc cu
 ușurință și se îngrijesc să păzească poruncile, chiar dacă tre-
 buie să le împlinească prin *osteneli* și să îndure primejdie
 pentru ele.

Hristos a legat întregimea lor și a atârnat-o de două porunci,
 care le cuprind pe toate celelalte: de iubirea de Dumnezeu și
 de cea pe care a făcut-o asemenea ei, adică de iubirea pentru
 chipul Lui. Prima are ca scop contemplația duhovnicească. A
 doua [are ca scop] contemplația unită cu făptuirea. De vre-
 me ce Firea dumnezeiască este simplă, necompusă, nevăzută,
 fără nicio lipsă prin fire, conștiința nu are nevoie, potrivit cu
 firea, în îndeletnicirea ei, de vreo faptă și *făptuire* trupească,
 nici de o *mişcare* materială. Pentru că *făptuirea* ei este simplă
 și este lucrată într-o singură latură [a sufletului], cea a *părții*

cf. Deut. 6, 5
 cf. Mt. 5, 43-48;
 19, 19; 22, 36-39
 cf. Iac. 2, 8

102-103 τοῦ πνεύματος] *intell.* τῆς πνευματικῆς 107 ἐννοιῶν παχύτητος] *intell.*
 ἐννοιῶν/κινήσεων βαρειῶν/παχειῶν

ἐνὶ μέρει τοῦ νοός, κατὰ τὴν ἀπλότητα τῆς προσκυνητικῆς αἰτίας, τὴν ὑπὲρ αἴσθησιν τῆς αἰσθησεως (καὶ) τῆς σαρκός, ἐνεργεῖ.

Ἡ δευτέρα δὲ ἐντολή, ἣτις ἐστὶν ἡ φιλάνθρωπία, κατὰ τὸ διπλοῦν τῆς φύσεως οὕτως καὶ ἐν διπλότητι ἡ μέρηματα τῆς ἐργασίας αὐτῆς· λέγω δὲ ὅτι, ὅπερ ἐν τῇ συνειδήσει πληροῦμεν ἀοράτως, θέλομεν καὶ ἐν τῷ σώματι ὁμοίως πληρῶσαι, καὶ οὐ μόνον φανερῶς ἀλλὰ καὶ κρυπτῶς· καὶ ἡ ἐν *τοῖς πράγμασι* τελειομένη, μετὰ τῆς συνειδήσεως τελειοῦται.

Καθάπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ δυο μερῶν ἐγένετο, ἥτοι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, οὕτως τὰ αὐτοῦ πάντα διπλῶς φροντίζονται κατὰ τὸ διπλοῦν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ· καὶ διότι προηγεῖται ἡ πρᾶξις τῆς θεωρίας ἐν παντὶ τόπῳ, ἀδύνατόν τινα ὑψωθῆναι εἰς τὸ μέρος *ἐκείνης τῆς ὑψηλῆς*, εἰ μὴ πρῶτον τελειώσῃ τὴν ὑποδεεστέραν τῷ ἔργῳ.

Καὶ νῦν οὐδεὶς ἄνθρωπος τολμᾷ εἰπεῖν περὶ τῆς κτήσεως τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατορθοῖ, ἐὰν περιλειφθῇ τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπερ ἐν τῷ σώματι πληροῦται κατὰ δύναμιν καὶ κατὰ τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον τὸν παρέχοντα χεῖρα εἰς τὸ πρᾶγμα. Καὶ τότε *πιστεύεται*, ὅτι ἡ ἀγάπη ἡ ἐν τῇ θεωρίᾳ* κατέχεται καὶ γνωρίζεται. Καὶ ὅτε ἐν τούτοις γενώμεθα πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ κατὰ τὸ δυνατόν, τότε πρὸς τὸ μέρος τὸ μέγα τῆς θεωρίας τῆς ὑψηλῆς καὶ θεϊκῆς δίδεται τῇ ψυχῇ δύναμις ἐκτείνεσθαι ἐν ταῖς ἐννοίαις ταῖς ἀπλαῖς καὶ ἀνομοίαις.

Ὅπου δὲ οὐκ ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὴν (ἐνκαιρίαν) ἐν *τοῖς πράγμασι* τοῖς ὄρατοῖς τελειῶσαι τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον ἐν πράγμασι καὶ ἐν σώματι, αὐταρκεῖ πρὸς τὸν Θεὸν ἡ ἐν τῷ φρονήματι μόνον φυλαττομένη ἀγάπη τοῦ πλησίον ἡμῶν, μάλιστα

* Aici se continuă *Cuvântul* 86 din *FR* 10.

114 τοῖς πραγμασι] *intell.* ταῖς πράξεσι 120 ἐκείνης... ὑψηλῆς] *Syror habet* ~~κλεισ~~ (BD 571, 3) = ἐκεῖνον τὸ ὑψηλὸν 126-127 πιστεύεται... θεωρία] *Syroc habet* ~~κλεισ κλεισ κλεισ~~ ~~κλεισ κλεισ κλεισ~~ (V 125, 144' V 562, 159') = διὰ τῆς πίστεως, τὸ μέρος τῆς ἀνάπης

*înțelegătoare*⁷, potrivit cu simplitatea Cauzei celei închinată și mai presus de puterea de percepție a simțului trupesc.

Iar grija pentru împlinirea poruncii a doua, care constă în iubirea de oameni, este dublă, potrivit cu alcătuirea dublă a firii. Adică spun că ceea ce împlinim în chip nevăzut în conștiință vrem să împlinim în același fel și cu trupul, nu doar la arătare, ci și în ascuns. Iar ceea ce se săvârșește prin fapte, în chip văzut, lucrează odată cu conștiința în ascuns⁸.

După cum omul a fost făcut din două părți, adică din suflet și din trup, tot așa el trebuie să poarte grijă de toate cele ale sale în chip îndoit, potrivit cu alcătuirea lui dublă. Deoarece fapta premerge *contemplației* în tot locul, nu se poate ca cineva să se înalțe în acel loc înalt dacă mai întâi nu termină de împlinit prin faptă treapta mai de jos.

Niciun om nu îndrăznește să mai spună acum despre dobândirea iubirii pentru aproapele că o are în sufletul său dacă este lipsit de acea parte care se împlinește prin trup potrivit cu puterea, cu timpul și cu locul care prilejuiesc fapta. Și doar așa poate fi vrednică de crezare acea parte a [poruncii] iubirii care se dobândește și se cunoaște în conștiință. Și când suntem credincioși și adevărați în acestea după putere, atunci sufletului i se dă putere să se întindă prin *mișcările* sale simple și fără formă către partea cea mare a *contemplației* înalte și dumnezeiești.

Dar* acolo unde omul nu are prilejul să împlinească prin fapte văzute porunca iubirii de aproapele cu lucrurile și trupește, îi este de ajuns înaintea lui Dumnezeu doar iubirea păzită în *cugetare* față de aproapele său, mai ales dacă suntem

τὸ ἐν τῇ θεωρίᾳ, *Syror autem habet* ~~κλεισ κλεισ κλεισ κλεισ κλεισ~~ (BD 571, 8-9) = διὰ τῆς πίστεως τὸ μέρος τῆς ἀγάπης τὸ ἐν τῇ συνειδήσει 131-132 τοῖς πράγμασι] *intell.* ταῖς πράξεσι

ἐὰν τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ *ἐγκλεισμοῦ* καὶ τῆς ἡσυχίας καὶ ἡ ἐν 135
αὐτῇ ὑπεροχῇ, ἀρκούντως *διαμείνη* ἐν τῇ ἐργασίᾳ *αὐτῆς*.

Ἐὰν δὲ ἐξ ὄλων τῶν μερῶν ἐκεῖνης τῆς ἡσυχίας ὑστερούμεθα, 140
πληρώσωμεν τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐντολὴν τὴν μετ' αὐτῆν,
ἣτις ἐστὶν ἡ προᾶξις ἡ αἰσθητή, ἦντινα ὡς πληρωματῆς ἀναπαυσεως
τῆς ζωῆς ἡμῶν, πληρώσωμεν ἐν τῷ κόπῳ τοῦ σώματος ἡμῶν, 140
ἵνα μὴ εὐρεθῇ ἡ ἐλευθερία ἡμῶν πρόφασις ἡμῖν ὑποταγῆναι τῇ 572
σαρκί, ἥνικα ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἀναχωρητικῷ ματαίως κοπιῶμεν.
δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἐπετράπη ὁ ἐκ τῆς συντυχίας τῶν ἀνθρώπων
ἀπορῶν τελείως, καὶ ἐν τῷ Θεῷ ἐννοῶν ὅλως, ἥνικα ἐστὶ νεκρὸς
ἐκ πάντων ἐν τῇ ἀποχῇ ἀπ' αὐτῶν, ὑπηρετεῖν καὶ διακονεῖν τοῖς 145
ἀνθρώποις.

Ὁ δὲ ἔχων τὸν κανόνα τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἐν ὄρῳ *ἐβδομάδων 150
ἐπτὰ ἢ καθ' ἐβδομάδα*, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι τὸν κανόνα αὐτοῦ
ἀπαντᾷ καὶ συμμίγεται τοῖς ἀνθρώποις καὶ συμπαραμυθεῖται
μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμελῶν εἰς τοὺς ἐν θλίψει ὄντας ἀδελφούς
αὐτοῦ, ἥνικα δοκεῖ ὅτι τὸν *ἐβδοματιαῖον* κανόνα κατέχει
ἐν δεσμῷ, οὗτος ἀνηλεῆς καὶ ἀπότομος. Καὶ τοῦτο ἐκδηλόν
ἐστίν, ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν ἐλεημοσύνην καὶ ἐκ τῆς οἰήσεως καὶ
ἐκ τῶν λογισμῶν τῶν ψευδῶν αὐτοῦ, κοινωνῆσαι τοῖς τοιοῦτοις 155
πράγμασιν οὐ συγκαταβαίνει.

Ὁ καταφρονῶν τοῦ ἀσθενοῦς οὐκ ὄψεται φῶς· καὶ ὁ 160
ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐν στενοχωρίᾳ ὄντος,
σκοτισθεῖν ἡ ἡμέρα αὐτοῦ· καὶ ὁ καταφρονῶν τῆς φωνῆς τοῦ ἐν
μόχθῳ ὄντος, ἐν τῇ ἀορασίᾳ ψηλαφήσασαν οἱ υἱοὶ οἰκῶν αὐτοῦ.

Μὴ καθυβρίσωμεν τὸ ὄνομα τὸ μέγα τῆς ἡσυχίας ἐν τῇ 160
ἀγνωσίᾳ ἡμῶν. Πάση γὰρ πολιτεία καιρὸς ἐστὶ καὶ τόπος καὶ
διαφορά, καὶ τότε τῷ Θεῷ ἔγνωσται πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτῆς, εἰ

135 ἐγκλεισμοῦ] *intell.* τοῦ ἐναγκαλίσματος (τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ) 136 δια-
μείνη] *intell.* διαμείνωμεν (*sec. Syr. BD 571, 17*) | αὐτῆς] *intell.* αὐτοῦ (= τοῦ μέρος)
140 τῆς ζωῆς] *cum Syroc* ܡܫܝܚܝܢܝܘܬܝܗܘܢ (V 125, 144' S 24, 147' V 562, 159'), *Syror autem habet*

în măsură să fim credincioși *făptuirii* acelei părți atotcuprin-
zătoare care e mai bună decât prima.

BD 571, 16-17

157 Dar dacă suntem lipsiți de zăvorărea atotcuprinzătoare⁹,
atunci să împlinim lipsa ei prin porunca următoare ei, anume
prin fapta cea percepută cu simțurile, pe care să o împlinim
ca pe o plinire a odihnei fraților noștri prin osteneala trupului
nostru, așa încât libertatea noastră să nu fie „un prilej pentru
a sluji trupului“, fiindcă atunci, în numele pustniciei, ne oste-
nim în zadar. Deoarece e vădit că nu s-a îngăduit ca omul care
este lipsit cu totul de întâlnirea cu oamenii și se îndeletnicește
doar cu Dumnezeu și este mort față de toate prin lepădarea
lor să slujească și să stea la dispoziția oamenilor.

cf. Gal. 5, 13

167 Dar cel ce are canonul isihiei sale după rânduiala celor
șapte zile ale săptămânii sau ale celor șapte săptămâni, iar
după ce își împlinește rânduiala se întâlnește cu oamenii, se
amestecă cu ei și este mângâiat de prezența lor, dar îi trece cu
vederea pe frații săi aflați în necazuri, dacă i se pare că rându-
iala săptămânilor îl leagă¹⁰, unul ca acesta este nemilostiv și
sălbatic. Acest lucru este vădit, pentru că din lipsa milei și din
cauza părerii de sine și a gândurilor sale mincinoase el nu se
coboară să fie părtaș unor astfel de lucruri.

156 Cel ce disprețuiește pe cel neputincios nu va vedea lumina,
iar ziua celui ce își întoarce fața sa de la cel aflat în strâmtorare
se va întuneca. Iar fiii casei celui ce disprețuiește glasul celui
aflat în chinuri vor bâjbâi în întuneric.

*cf. Iov 5, 14;
12, 25*

160 Să nu înjosim numele cel mare al isihiei prin neștiința
noastră. Fiindcă pentru orice fel de *vietuire* este un timp, un
loc și un fel propriu, și atunci se va cunoaște dacă toată *făp-
tuirea* ei va fi primită de Dumnezeu. Iar în afară de acestea,

ܡܫܝܚܝܢܝܘܬܝܗܘܢ (*BD 571, 20*) = τῶν ἀδελφῶν 147-148 ἐβδομάδων...ἐβδομάδα] *cf. supra* 1, 23
151 ἐβδοματιαῖον] *id.*

δεκτη γενήσεται. Καὶ ἐκτὸς τούτων, ματαία ἡ ἐργασία αὐτῶν πάντων τῶν *τὸ μέτρον μεριμνούντων* τῆς τελειότητος.

Ὁ προσδοκῶν παρακληθῆναι καὶ ἐπισκεφθῆναι τὴν ἀσθενοίαν αὐτοῦ ἐξ ἄλλων, οὗτος ταπεινώσει ἑαυτὸν καὶ συγκοπιᾶσει τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐν τοῖς καιροῖς ἐν οἷς πειράζεται, ἵνα γένηται ἐν χαρᾷ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ αὐτοῦ, ἀπεχουσα ἀπὸ πάσης οἰήσεως καὶ πλάνης τῶν δαιμόνων.

Evagrie, Cog 11

Ἐρρεθη τινὶ τῶν *ἀγίων*, γνωστικῶ ὄντι, ὅτι οὐδὲν δύναται λυτρώσασθαι τὸν μοναχὸν ἐκ τοῦ δαίμονος τῆς ὑπερηφανίας καὶ συνεργῆσαι τῷ ὄρω τῆς σωφροσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξάψεως τοῦ πάθους τῆς πορνείας ὡς ἐκεῖνο, τὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατακειμένους ἐν ταῖς στρωμαῖς αὐτῶν καὶ τοὺς κατατηχθέντας ἐν τῇ θλίψει τῆς σαρκὸς ἐπισκεπτεσθαι.

Μεγάλη ἐστὶν ἡ πρᾶξις ἡ ἀγγελικὴ τῆς ἡσυχίας, ὅταν διάκρισιν τοιαύτην συμμίξῃ ἑαυτῇ διὰ τὴν χρεῖαν τῆς ταπεινώσεως, ὅτι ὅπου οὐ γινώσκομεν κλεπτόμεθα καὶ πορθοῦμεθα.

Ταῦτα εἶπον ἀδελφοί, οὐχ' ἵνα ἀμελήσωμεν καὶ καταφρονήσωμεν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἡσυχίας· ἡμεῖς γὰρ εἰς ἕκαστον τόπον περὶ τούτου πείθομεν, καὶ οὐχὶ ἐξεναντίας τῶν ῥημάτων ἡμῶν ἀνθιστάμενοι εὐρέθημεν νῦν. Μηδεὶς λάβῃ καὶ ἐξοίση λόγον γυμνὸν ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν καὶ ἀφήσῃ τὸ ὑπόλοιπον, καὶ κρατήσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἀνοήτως.

Ἐγὼ μνημονεύω ὅτι ἐν τόποις πολλοῖς εἶπον παρακαλῶν, ὅτι καὶ ἐὰν συμβῆ τινὶ ἐν ἀργίᾳ τελεία εἶναι ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀσθενείας ἡμῶν τῆς ἐπερχομένης ἡμῖν, χάριν τούτου οὐ δεῖ ἐπιλέγεσθαι ἔξοδον τελείαν ἐξ αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξωτερὰν ἐργασίαν κρεῖττονα εἶναι τῆς ἀργίας τῆς ἐκεῖσε λογίσασθαι. Ἐξοδον τελείαν εἶπον, οὐχὶ ἐὰν ἀπαντήσῃ ἡμῖν ἐν καιρῷ πρᾶγμα ἀναγκαῖον, καὶ ἐξέλθῃς ἐν αὐτῷ ἐβδομάδας τινὰς

164 τὸ...μεριμνούντων] Syr habet (BD 572, 18) = ἡ ἐν πάσῃ βαθμίδι μεριμνοῦσα

este zadarnică *făptuirea* care, pe orice treaptă, se îngrijește de desăvârșire.

Cel ce așteaptă să fie mângâiat și cercetat de alții când e în slăbiciune se smerește pe sine și se ostenește împreună cu aproapele său în răstimpurile în care este ispitit, pentru ca lucrarea sa în isihie să fie săvârșită cu bucurie, departe de toată părerea de sine și de înșelăciunea demonilor.

S-a spus de către unul dintre Părinții sfinți, Evagrie, bărbat cunoscător¹¹, că „nimic nu poate să îl izbăvească pe monah de demonul mândriei și să concluceze cu cugetarea sa feciorelnică în timpul aprinderii patimii desfrânării precum vizitarea oamenilor care zac în așternut și sunt istoviți de necazul trupului”.

Mare este *făptuirea* îngerească a isihiei când unește împreună cu ea un astfel de discernământ, datorită nevoii de smerenie; fiindcă unde nu știm, acolo vom fi furați și jefuiți.

Fraților, acestea le-am spus nu ca să trecem cu vederea și să disprețuim *viețuirea* isihiei. Pentru că suntem încredințați în orice loc despre aceasta și nu vrem acum să ne contrazicem pe noi înșine¹². Nimeni să nu ia și să nu scoată vreun cuvânt izolat de restul cuvintelor noastre și să lase restul deoparte și să îl țină numai pe acela în mâinile lui în mod nebunesc!

Îmi amintesc că, în multe locuri, mângâind, am spus: chiar dacă i se întâmplă cuiva să zacă în totală trândăvie în chilia sa, datorită constrângerii aduse de slăbiciunea noastră asupra-ne, nu trebuie ca din această cauză să aleagă să iasă cu totul din chilia sa și să socotească *făptuirea* cea din afară mai bună decât nelucrarea de acolo. Iar ieșire cu totul din chilie nu am numit-o pe aceea când, dacă ni se întâmplă uneori să

170 a. αγίων] Syr habet (BD 572, 22) = πατερων, et p. αγίων Syror habet (BD 572, 22) = Εὐαγγλίω

τοῦ ἐμπορεύσασθαι ἐν αὐταῖς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον σου, ἵνα τοῦτο ἀργίαν καὶ ἀσχολίαν ψηφίση ἢ λογίση τοῦτο. Ἐάν τις δοκῆσῃ ἐν ἑαυτῷ ὅτι τέλειός ἐστι καὶ ἀνώτερός ἐστιν ἐκ πάντων τῶν ἐνταῦθα ἐν τῇ διαμονῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῇ ἀποχῇ ἐκ πάντων τῶν ὀρωμένων πραγμάτων, εὐλόγως καὶ ἐκ τούτων παραιτησάσθω.

Μεγάλη ἐστὶν ἡ ἐργασία τῆς διακρίσεως τῶν συνεργουμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὃς τῷ ἐλέει αὐτοῦ δώσει ἡμῖν πληρῶσαι τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν εἶρηκεν· Εἴ τι θέλετε ἵνα ποιήσωσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ὁμοίως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ἐκ πάσης τῆς κτίσεως
εἰς τοὺς αἰῶνας,
ἀμήν.

avem nevoie de vreun lucru, ieși pentru el câteva săptămâni, ca să cumperi și cele spre odihna și viața aproapelui tău, ca să nu socotești aceasta nelucrare și nepăsare. Dar dacă cineva socotește în el însuși că e desăvârșit și mai presus de toate cele de aici prin zăbovirea lui cea lângă Dumnezeu și prin depărțarea de toate lucrurile văzute, e binecuvântat să renunțe și la acestea¹³.

Mare este *osteneala* discernământului celor cu care Dumnezeu e împreună-lucrător, Care să ne dea prin mila Lui să împlinim cuvântul pe care l-a spus: „Orice vreți să vă faceți vouă oamenii, asemenea faceți-le și voi lor.“

Lui fie slava și cinstea de la toată
zidirea, în veci.
Amin.

Λόγος ΕΗ'

Περὶ πόσης τιμῆς ἧς κέκτηται ἡ ταπεινοφροσύνη,
καὶ πόσον ἀνώτερος ἐστὶν ὁ βαθμὸς αὐτῆς

Θέλω ἀνοίξει τὸ στόμα μου, ἀδελφοί, καὶ λαλήσαι περὶ τῆς
ὑψηλῆς ὑποθέσεως τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ πληροῦμαι φόβου,
καθάπερ τις ἐπιστάμενος ὅτι μέλλει περὶ Θεοῦ διαλέγεσθαι ἐν
τῷ τρόπῳ τῶν λόγων αὐτοῦ.

Στολή γάρ θεότητός ἐστιν, ὅτι ὁ Λόγος ὁ ἐνανθρωπήσας 5
αὐτὴν ἐνεδύσατο καὶ ὠμίλησεν ἡμῖν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν.
Καὶ πᾶς ἀμφιεσάμενος αὐτήν, ἀληθῶς ἀφωμοιώθη τῷ καταβάντι
ἐκ τοῦ ὕψους αὐτοῦ καὶ καλύψαντι τὴν *ἀρετὴν* τῆς μεγαλωσύνης
αὐτοῦ καὶ σκεπάσαντι τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ,
ἵνα μὴ ἡ κτίσις ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ καταφλεχθῆ, διότι ἡ κτίσις 10
οὐκ ἠδύνατο θεάσασθαι αὐτόν, εἰ μὴ μέρος ἐξ αὐτῆς ἔλαβε καὶ
οὕτως ὠμίλησε μετ' αὐτῆς. Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀκοῦσαι τῶν λόγων
τοῦ στόματος αὐτοῦ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, διότι οὐδὲ οἱ
υἱοὶ Ἰσραὴλ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκοῦσαι ἠδυνήθησαν, ἥνίκα ἐκ τῆς
νεφέλης ἐλάλησε πρὸς αὐτούς. Καίπῳς φανερώς ἡ κτίσις ἠδύνατο 15
δέξασθαι τὴν θεωρίαν αὐτοῦ; (Τοσοῦτον ἐταράσσοντο) ἕως ἄν 575
εἶπον πρὸς Μωϋσῆν· *Λαλεῖ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ, καὶ σὺ ἀκούτισον*
πρὸς ἡμᾶς τοὺς λόγους αὐτοῦ· καὶ μὴ λαλήσῃ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν,
ἵνα μὴ ἀποθάνωμεν; Οὕτως ἦν φοβερόν τὸ ὄραμα, ὥστε τὸν
μοσίτην εἰπεῖν ἔμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἐφάνη γὰρ ἐπὶ τὸ ὄρος 20

* Aici începe *Cuvântul* 20 în *FR* 10 și *Memra* 82 în *BD*.

Cuvântul 68*

Despre câtă cinste câștigă smerita-cugetare și cu cât mai înaltă
este treapta ei

Vreau să-mi deschid gura, fraților, și să vorbesc despre
tema înaltă a smeritei cugetări și mă umplu de teamă, de
vreme ce știu că urmează să vorbesc despre Dumnezeu prin
cuvintele mele.

Ea este veșmântul Dumnezeirii, deoarece Cuvântul care
S-a întrupat a îmbrăcat-o și ne-a vorbit prin ea în trupul
nostru. Tot cel ce a îmbrăcat-o s-a asemănat cu adevărat Ce-
lui care s-a coborât din înălțimea Sa și a ascuns strălucirea
măreției Lui și și-a acoperit slava prin smerita cugetare, așa
încât zidirea să nu fie arsă la vederea Lui, întrucât zidirea nu
putea să-L vadă dacă El n-ar fi luat o parte din ea și n-ar fi
vorbit astfel cu ea. Și nici n-ar fi putut să asculte cuvintele
gurii Lui față către față, pentru că nici fiii lui Israel nu au
putut să-I asculte glasul atunci când le-a vorbit din nor. Și
cum putea zidirea să primească în chip văzut vederea Lui? 5
Atât de mult s-au tulburat fiii lui Israel, încât i-au spus lui
Moise: „Să vorbească Dumnezeu cu tine, iar tu să ne spui
cuvintele Lui, și să nu vorbească Dumnezeu cu noi, ca să nu
murim.“ „Atât de înfricoșătoare era vedenia“, încât mijloci-
torul a spus: „Sunt plin de frică și de cutremur“, fiindcă „pe

cf. Deut. 5, 25 ș.u.

Ies. 20, 19

5 Στολή] Syr habet *κασι* (BD 574, 12 et 575, 3) = λαμπροτης, δοξα 8 ἀρετὴν] cf. I, 5
17 εἶπον] *subintell.* οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ

Σινᾶ αὐτῆ ἢ *ἀρετῆ* τῆς δόξης, καὶ τὸ ὄρος ὅλον ἦν καπνιζόμενον καὶ τρέμον ἐν τῷ φόβῳ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς ἐν αὐτῷ, ὥστε καὶ τὰ θηρία τὰ πλησιάζοντα τοῖς κατωτέροις μέρεσι τοῦ ὄρους ἀπέθνησκον. Καὶ ἠτοιμάσθησαν καὶ παρεσκευάσθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Μωϋσέος, ἀγνίσαντες ἑαυτοὺς 25 *ἡμερας τρεῖς*, ὥστε γενέσθαι αὐτοὺς ἀξιούς τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ὁράσεως τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ· καὶ ὅτε ἔφθασεν ὁ καιρὸς οὐκ ἠδυνήθησαν δεξασθαι τὴν ὄρασιν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ καὶ τὴν σφοδρότητα τῆς φωνῆς τῶν βροντῶν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ νῦν, ὅτε τὴν χάριν αὐτοῦ ἐδέχεεν ἐπὶ τὸν κόσμον ἐν 30 τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, οὐχὶ ἐν τῷ σεισμῷ οὔτε ἐν τῷ πυρὶ οὔτε ἐν φωνῇ φοβερᾷ καὶ σφοδρᾷ, ἀλλὰ κατῆλθεν ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡς σταγόνες στάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν ἐν ἀπαλότῃ, καὶ ἐν ἄλλῳ τρόπῳ ὠράθη ὁμίλων ἡμῖν· τοῦτο δὲ ἐστίν, ἡνίκα ὡς ἐν θησαυρῷ ἐσκέπασε τὴν μεγαλοσύνην αὐτοῦ ἐν τῷ σκεπάσματι 35 τῆς σαρκὸς, καὶ ἐν ἡμῖν ὠμίλει μεθ' ἡμῶν ἐν ἐκείνῳ ὅπερ ἔτεκμήνατο αὐτῷ τὸ νεῦμα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου τῆς παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, ὅπως ἰδόντες αὐτὸν ὁμιλοῦντα μεθ' ἡμῶν τὸν ὄντα ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν, μὴ θροηθῶμεν ἐκ τῆς θεωρίας αὐτοῦ.

Διατοῦτο πᾶς ὃς τὴν στολὴν ἐν ἣ ὠράθη ὁ κτίστης ἐν τῷ 40 σώματι ἐκείνῳ ᾧ ἐνεδύσατο ἀμφιασθῆ, αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἐνεδύσατο, ὅτι τὴν ἀφομοίωσιν, ἐν ἣ ὠράθη τῇ κτίσει αὐτοῦ καὶ *συνανεστράφη*, ἐπεθύμησεν ἐνδύσασθαι εἰς τὸν ἔσω αὐτοῦ *ἄνθρωπον*, καὶ ἐν αὐτῇ ὄραται τοῖς συνδοῦλοις αὐτοῦ, καὶ ἀντιτοῦ ἐνδύματος τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης τῆς ἐξωτέρας ἐν 576 αὐτῇ ἐκοσμήθη. 45

Διατοῦτο πάντα ἄνθρωπον τὸν ἐνδεδυμένον τοῦτο τὸ *ὁμοίωμα* θεωροῦσα ἢ κτίσις ἢ *λογικῆ* καὶ σιωπητικῆ, κατὰ τὸν

21 ἀρετῆ] cf. I, 5

muntele Sinai“ s-a arătat această strălucire a slavei și întregul munte fumega și se cutremura de frica descoperirii care avea loc pe el, încât până și fiarele care se apropiau de părțile cele mai de jos ale muntelui mureau. Iar fiii lui Israel s-au pregătit și s-au aranjat potrivit poruncii lui Moise, curățindu-se pe ei înșiși trei zile, ca să fie vrednici să audă glasul lui Dumnezeu și de vederea descoperirii Lui. Iar când a venit vremea, n-au mai putut să primească vederea luminii Lui și tăria glasului tunetelor Lui.

Dar acum, când harul Lui s-a revărsat peste lume prin venirea Lui, nu a coborât în cutremur, nici în foc, nici în glas înfricoșător și puternic, ci a coborât „ca ploaia pe lână și ca picăturile care picură“ lin „pe pământ“, și S-a arătat vorbind cu noi în alt chip. Iar aceasta s-a petrecut când Și-a acoperit măreția Sa ca pe o comoară prin acoperământul trupului și a vorbit cu noi prin ceea ce voia Lui a zidit pentru Sine din sânul Fecioarei și Născătoarei de Dumnezeu, pentru ca, văzându-L pe Cel din neamul nostru vorbind cu noi, să nu ne înspăimântăm la vederea Lui.

De aceea, tot cel care se îmbracă în haina în care S-a arătat Ziditorul, în trupul acela pe care El l-a îmbrăcat, s-a îmbrăcat cu Hristos însuși, pentru că el a dorit să îmbrace „omul său lăuntric“ cu asemănarea cu care Hristos S-a arătat zidirii Sale și cu care a petrecut, și prin ea să fie văzut de cei împreună robi cu el, iar în locul veșmântului de cinste și de slavă exterioară s-a împodobit cu aceasta.

De aceea, când firea cea cuvântătoare și cea necuvântătoare contemplă pe tot omul îmbrăcat în această asemănare, I se închină ca Stăpânului datorită cinstei Stăpânului ei, pe care L-a văzut îmbrăcat în ea și petrecând în ea.

47 λογικῆ] *λογικῆ* (BD 576, 3) = λαοῦσα

Evr. 12, 21

cf. Ief. 19, 15

cf. 3 Împ. 19, 12

Ps. 71, 6

cf. 3 Împ. 19, 12

cf. Evr. 10, 20

cf. Rom. 13, 14

cf. Gal. 3, 27

Rom. 7, 22

Ef. 3, 16

cf. Baruh 3, 38

cf. Rom. 8, 3,

Flp. 2, 7

δεσπότην προσκυνεῖ αὐτῷ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ δεσπότου αὐτῆς, ὃν ἐθεάσατο ἐνδεδυμενον αὐτήν καὶ συναναστρεφόμενον ἐν αὐτῇ.

Ποία γὰρ κτίσις οὐκ αἰδεῖται τὴν θεωρίαν τοῦ ταπεινόφρονος; Ὅμως δε, ἕως ἂν ἀπεκαλύφθῃ ἡ δόξα τῆς ταπεινοφροσύνης τοῖς πᾶσιν, εὐκαταφρόνητος ἢ ἡ θεωρία ἐκείνη ἢ πλήρης ἀγιότητος. Νῦν δε ἀνέτειλεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῆς τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ κόσμου, καὶ πᾶς ἄνθρωπος τιμᾷ τὴν ὁμοιότητα ταύτην ἐν παντὶ τόπῳ ὀρωμένην. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ *μεσίτῃ* ἤξιώθη ἡ κτίσις δέξασθαι τὴν ὄρασιν τοῦ κτίστου καὶ δημιουργοῦ αὐτῆς.

Διατοῦτο οὐδὲ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας ἔστιν εὐκαταφρόνητος· *καὶ ἐὰν* ἔστιν ἐνδεὴς ἐκ πάσης τῆς κτίσεως ὁ κτησάμενος αὐτήν, ὡς ἐν στεφάνῳ καὶ πορφύρᾳ τιμᾶται ἐν αὐτῇ ὁ μαθὼν αὐτήν.

Τὸν ταπεινόφρονα ποτὲ ἄνθρωπος οὐ μισεῖ, οὐ πλήττει ἐν λόγῳ, οὐ καταφρονεῖ. Καὶ διότι ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ δεσπότης αὐτοῦ, ἀγαπᾶται ὑπὸ πάντων, καὶ πάντες ἀγαπῶσιν αὐτόν, πάντες ἐπιθυμοῦσιν αὐτόν.

Καὶ εἰς πάντα τόπον ὅτε πλησιάζει, ὡς ἄγγελον φῶτος ὀρῶσιν αὐτόν καὶ τὴν τιμὴν ἀφορίζουσιν αὐτῷ.

Καὶ ἐὰν λαλήσῃ, ὁ σοφὸς καὶ ὁ διδάσκαλος κατασιγασθῆσονται, διότι τῷ ταπεινόφρονι διδοῦσι τόπον τοῦ λαλεῖν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων τῷ στόματι αὐτοῦ προσέχουσιν. ὁποῖος λόγος ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ· καὶ πᾶς ἄνθρωπος τοὺς λόγους αὐτοῦ προσδοκᾷ κατὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ βραχυλογία αὐτοῦ, ὡς οἱ λόγοι τῶν σοφιστῶν οἱ ἐξετάζοντες τὰ νοήματα αὐτῶν.

Οἱ λόγοι αὐτοῦ ἠδέϊς τῇ ἀκοῇ τῶν σοφῶν πλεον κηρίου μέλιτος τῷ φάρυγγι. Καὶ πᾶσιν ὡς θεὸς ψηφίζεται, *καὶ ἐὰν* ἔστιν ἰδιωτῆς τῷ λόγῳ αὐτοῦ καὶ ἐξουδενωμένος καὶ εὐτελής τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ.

58 καὶ ἐὰν] *intell.* εἰ καὶ 75 καὶ ἐὰν] *id.*

Care faptură nu se rușinează la vederea celui smerit la cuget? Dar până când slava smeritei cugetări nu a fost descoperită tuturor, o astfel de vedere plină de sfințenie era ușor de disprețuit. Acum însă a răsărit înaintea ochilor lumii măreția ei și tot omul cinstește această asemănare, care se vede în tot locul. Și prin acest mijlocitor zidirea s-a învrednicit să primească vederea Ziditorului și Făcătorului ei.

cf. 1 Tim. 2, 5

De aceea [smerita cugetare] nu este disprețuită nici de către dușmanii adevărului. Chiar dacă cel ce a dobândit-o e mai nevoieaș decât toată zidirea, totuși, prin ea, cel ce a deprins-o e cinstit ca și cu o cunună și porfiră.

Pe cel smerit la cuget omul nu îl urăște niciodată, nu îl lovește cu cuvântul, nu îl disprețuiește. Și pentru că Stăpânul său îl iubește, este iubit de către toți și toți îl iubesc și toți îl doresc.

Și în tot locul de care se apropie, oamenii îl văd ca pe un înger de lumină și îi fac parte de cinstire.

Iar dacă vorbește, cel înțelept și învățătorul vor fi făcuți să tacă, pentru că i fac loc celui smerit la cuget să vorbească.

Ochii tuturor sunt așintiți la gura lui să vadă ce cuvânt iese din ea. Și tot omul așteaptă cuvintele lui ca pe cuvintele care vin de la Dumnezeu.

Scurtimea cuvântului său este cercetată în căutarea înțeleșului, precum sunt cuvintele înțelepților.

Cuvintele lui sunt dulci auzului înțelepților mai mult decât fagurele de miere pentru gătlej. Și toți îl țin ca pe un dumnezeu, chiar dacă el este simplu în cuvântul său și înfățișarea lui este disprețuită și obișnuită.

cf. Ps. 118, 103; Pilde 16, 24

Cel care vorbește disprețuitor împotriva celui smerit la cuget și nu-l socotește ca fiind om viu, [acela] este ca un om care și-a deschis gura împotriva lui Dumnezeu. Dar cu cât este

Ὁ καταφρονητικῶς λαλῶν κατὰ τοῦ ταπεινόφρονος καὶ οὐ ψηφίζων αὐτὸν ὡς ζῶντα, ὡς τις ἄνθρωπος ἐστὶν ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ κατὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσον καταφρονεῖται ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως ἢ τιμῆ αὐτοῦ διαμένει.

Προσεγγίζει ὁ ταπεινόφρων τοῖς θηρίοις τοῖς φθορεῦσι, καὶ ὅταν ἐπιβλέψῃ ἢ ὄρασις αὐτῶν ἐπ' αὐτόν, ἡμεροῦται ἢ ἀγριότης αὐτῶν καὶ προσπελάζουσιν αὐτῷ ὡς δεσπότη αὐτῶν, καὶ σαίνουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ τὰς οὐράς καὶ λείχουσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς πόδας, διότι ἐκείνην τὴν ὁσμὴν τὴν ἐμπνεύσασαν ἐκ τοῦ Ἀδάμ πρὸ τῆς παραβάσεως, ὅτε συνήχθησαν πρὸς αὐτόν καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα ἐν τῷ παραδείσῳ, ὡσφράνθησαν ἐξ αὐτοῦ. Ὅπερ ἐλήφθη ἐξ ἡμῶν, καὶ πάλιν ἀνεκαίνισεν αὐτό καὶ ἔδωκεν ἡμῖν αὐτό ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, αὐτό ἐστὶ τὸ μυρίσαν τὴν εὐωδίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἐὰν ὁ ταπεινόφρων προσεγγίσῃ τοῖς ἐρπετοῖς τοῖς θανατηφόροις, εὐθύς ἠνίκα ἢ αἴσθησις τῆς χειρὸς αὐτοῦ πλησιάσῃ καὶ ἀψεται τοῦ σώματος αὐτῶν, παύεται ἢ ὀξύτης καὶ ἢ σκληρότης τῆς μικρότητος αὐτῶν τῆς θανατηφόρου, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ψάχει αὐτούς ὡς τὰς ἀκρίδας.

Προσεγγίζει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὡς τὸν Κύριον προσέχουσιν αὐτόν. Καὶ τί λέγω ἀνθρώπους; Ἀλλὰ καὶ οἱ δαίμονες μετὰ τῆς σφοδρότητος αὐτῶν καὶ τῆς πικρίας καὶ πάσης μεγαλαυχίας τοῦ φρονηματος αὐτῶν, ἠνίκα φθάσωσι πρὸς τὸν ταπεινόφρονα, γίνονται ὡς χοῦς, καὶ μωραίνεται πᾶσα ἢ *κακία* αὐτῶν, καὶ καταλύονται αἱ μηχαναὶ αὐτῶν καὶ ἀργοῦσι τὰ πανουργεῦματα αὐτῶν.

Νῦν οὖν ἐπειδὴ ἐδείξαμεν τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς αὐτῆς τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δύναμιν τὴν κεκρυμμένην ἐν αὐτῇ, δείξωμεν ἄρτι τί ἐστὶν αὕτη ἢ ταπεινώσις, καὶ πότε ἀξιοῦται δέξασθαι ἄνθρωπος αὐτὴν τελειῶς καθὼς ἐστὶ· ποιήσωμεν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ταπεινόφρονος ἐν προσώπῳ καὶ τοῦ ἀξιωθέντος τῆς ἀληθινῆς ταπεινοφροσύνης.

Com. Gen., 325-
127

100

111

140

175

578

100

105

disprețuit în ochii lui, cu atât cinstirea lui din partea întregii zidiri rămâne.

Cel smerit la cuget se apropie de fiarele ucigătoare și, când ele își aruncă privirea asupra lui, sălbăticia li se îmblânzește și se apropie de el ca de stăpânul lor și își lasă în jos capetele și cozile și îi ling mâinile și picioarele, fiindcă au simțit ieșind din el acea mireasmă pe care o răspândea Adam înainte de cădere, când s-au adunat la el în rai și le-a pus nume. Această mireasmă a fost luată de la noi, dar Iisus iarăși a înnoit-o și ne-a dăruit-o prin venirea Lui, ea fiind buna mireasmă a neamului omenesc.

cf. Fc. 2, 20

Iar dacă cel smerit la cuget se apropie de târâtoarele aducătoare de moarte, de îndată ce simțirea mâinii lui se apropie de ele și le atinge trupul, iușimea și asprimea veninului lor aducător de moarte încetează și le zdrobește cu mâinile sale ca pe niște lăcuste.

Se apropie de oameni, iar ei sunt atenți la el ca la Domnul. Dar ce spun de oameni? Chiar și dracii, cu încrâncenarea lor și cu amărăciunea și cu toată trufia cugetului lor, când ajung lângă un om smerit cu cugetul se fac ca țărâna și toată încrâncenarea lor se tâmpește, iar uneltirile lor sunt destrămate și vicleniile lor încetează.

Acum însă, pentru că am arătat mărirea cinstei pe care o are de la Dumnezeu și puterea ascunsă în ea, să arătăm, în sfârșit, ce este această smerenie și când se învrednicește omul să o primească în chip deplin așa cum este. Să facem o deosebire între cel smerit la arătare și cel care s-a învrednicit de adevărata smerită cugetare.

Smerenia este o putere tainică¹ pe care sfinții cei desăvârșiți o primesc după terminarea întregii *viețuiri*. Și această putere

100 κακία] cum Syroc κακία (V 562, 156'), Syroc autem habet ασημοσ (BD 578, 3) = δεινοτης/σκληροτης

11

91

96

102

108

Ταπεινώσις ἐστὶ δύναμις τις μυστική, ἣν μετὰ τὴν τελείωσιν πάσης πολιτείας ὑποδεχονται οἱ ἅγιοι οἱ τέλειοι. Καὶ οὐ δίδεται αὕτη ἢ δύναμις, εἰ μὴ *πᾶσι τοῖς τελείοις ἐν ἀρετῇ* διὰ τῆς 110
δυνάμεως τῆς χάριτος, καθόσον ἵκανεῖ ἢ φύσις ἐν ὄρω.

Διότι (αὕτη) ἡ ἀρετὴ συγκλείει ἐν ἑαυτῇ πάντα, διατοῦτο οὐ δυνάμεθα ἕκαστον ἀνθρώπων ὡς ἔτυχε λογίσασθαι αὐτὸν ταπεινόφρονα, εἰ μὴ τοὺς ἀξιωθέντας τῆς τάξεως ταύτης, ἧς εἵπαμεν.

Οὐχὶ πᾶς ὁ κατὰ φύσιν ἐπιεικῆς καὶ ἡσύχιος ἢ συνετός ἢ 114
πρᾶος, οὗτος ἔφθασε τὸν βαθμὸν τῆς ταπεινοφροσύνης. Ἄλλὰ ταπεινόφρων ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ὅστις ἔχει ἐν τῷ κρυπτῷ τι ἀξιὸν ὑπερηφανίας καὶ οὐχ' ὑπερηφανεύεται, ἀλλ' ὡς χοῦν ἔχει αὐτὸ ἐν τῷ λογισμῷ αὐτοῦ.

Ἄλλ' οὐδὲ τὸν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν παραπτωμάτων καὶ 120
πλημμελημάτων αὐτοῦ ταπεινοφρονοῦντα καὶ μνημονεύοντα αὐτῶν, ἕως ἂν συντριβῇ ἡ καρδιά αὐτοῦ καὶ συγκαταβῇ ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐννοιῶν τῆς ὑπερηφανίας ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν, καλοῦμεν ταπεινόφρονα, *καὶ ἐὰν* ἔστι τοῦτο ἐπαινετόν, διότι 579
ἀκμῆνέχει τὸν λογισμόν τῆς ὑπερηφανίας, καὶ τὴν ταπεινώσιν οὐκ 125
ἐκτῆσατο, ἀλλὰ ταῖς μηχαναῖς προσεγγίζει αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν. *καὶ ἐὰν* τοῦτο ἐπαινετόν, καθὼς εἶπον, ἀλλ' ἰδοὺ ἀκμὴν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλει αὐτὴν, καὶ αὐτὴ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.

Ἄλλὰ ταπεινόφρων τέλειός ἐστιν ὁ μὴ χρήζων μηχανᾶσθαι αἰτίας τῷ φρονήματι αὐτοῦ τοῦ ταπεινοφρονεῖν, ἀλλ' ἐν πᾶσι 130
τούτοις τελείως καὶ φυσικῶς αὐτὴν ἐκτῆσατο ἀνευ ἔργου, ὥσπερ ὁ χάρισμα τι μέγα τὸ ὑπερέχον πᾶσαν κτίσιν καὶ φύσιν δεξιόμενος ἐν ἑαυτῷ, καὶ αὐτὸς ὄρω ἑαυτὸν ὡς ἁμαρτωλὸν καὶ εὐτελεῖ καὶ εὐκαταφρόνητον τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς, καὶ 135
ὡς ὁ εἰσελθὼν εἰς τὰ μυστήρια πασῶν τῶν φύσεων τῶν πνευματικῶν, καὶ ἔστι τέλειος ἐν τῇ σοφίᾳ πάσης τῆς κτίσεως ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ, καὶ γινώσκει ὅτι οὐδὲν γινώσκει· καὶ οὗτος οὐκ

nu se dă decât celor desăvârșiți în toată virtutea prin puterea harului, atât cât poate primi măsura firii.

De vreme ce virtutea le cuprinde în ea pe toate, de aceea nu putem socoti pe orice om, la întâmplare, smerit la cuget, ci numai pe cei care s-au învrednicit de această treaptă, la care ne-am referit.

Dar nu a ajuns la această treaptă a smeritei cugetări oricine este prin fire îngăduitor, liniștit, calm sau fără de răutate. Ci smerit cu cugetul este, cu adevărat, cel care are întru ascuns ceva vrednic pentru care se poate mândri, dar nu se mândrește, ci, în gândul lui, socotește acel lucru ca țărâna. BD 578, 16

Dar nu numim smerit nici pe cel ce se smerește la cuget prin amintirea păcatelor și scâpăturilor sale până când inima lui nu se zdrobește, iar *cugetul* nu i se coboară din înălțimea *mişcărilor* mândriei la amintirea lor, chiar dacă și acest lucru este vrednic de laudă. Pentru că încă mai are un gând de mândrie și nu a dobândit smerenia, ci o apropie pe ea de sine prin diferite metode. Chiar dacă și acest lucru este vrednic de laudă, după cum am spus, totuși, iată că încă nu are [smerenia], ci o voiește.

Cel smerit la cuget în mod deplin este cel care nu are nevoie să meșteșugească pricini în *cugetarea* sa ca să se smerească, ci o are în toate acestea deplin și firesc, fără *osteneală*, ca acela care a primit în sine o harismă mare care întrece întreaga zidire și fire și care se vede în ochii săi ca un păcătos și netrebnic și vrednic de disprețuit; și mai este și ca acela care a intrat la tainele tuturor ființelor duhovnicești și e desăvârșit în toată înțelepciunea zidirii și în toată siguranța și știe că nu știe nimic. Acesta este în inima lui nu prin metode, ci fără silire.

110 πᾶσι... ἀρετῇ] Syr habet $\kappa\alpha\iota\ \delta\iota\alpha\ \tau\eta\sigma\ \alpha\gamma\iota\omega\gamma\iota\alpha\ \tau\eta\sigma\ \alpha\gamma\iota\omega\gamma\iota\alpha\ \tau\eta\sigma\ \alpha\gamma\iota\omega\gamma\iota\alpha$ (BD 578, 11-12) = τοῖς τελείοις ἐν πάσῃ ἀρετῇ 124 καὶ ἐὰν] intellig. εἰ καὶ 127 καὶ ἐὰν] id.

ἐν ταῖς μηχαναῖς, ἀλλὰ χωρὶς βίας οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Ἄρα δυνατόν ἐστι γενέσθαι ἄνθρωπον οὕτως, καὶ ἐν τῇ φύσει οὕτως ἀλλάσσειν ἑαυτὸν;

Οὐ. Λοιπὸν μὴ δίσταζε, ὅτι ἡ δύναμις *τῶν μυστηρίων* ἦν ἐδέξατο, αὕτη ταῦτα τελειοῖ ἐν αὐτῷ ἐν πάσῃ ἀρετῇ χωρὶς ἔργων· αὕτη ἐστὶν ἡ δύναμις, ἣν ἐδέξαντο οἱ μακάριοι ἀπόστολοι ἐν τῇ ἰδέᾳ τοῦ πυρός· δι’ αὐτὴν *παρήγγειλεν αὐτοῖς ὁ Σωτὴρ ἀπὸ Ἱερουσαλήμ μὴ χωρίζεσθαι*, ἕως ἂν δέξωνται ἐξ ὕψους δύναμιν – [Ἱερουσαλήμ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, δύναμις δὲ ἡ ταπεινῶσις, αὕτη ἐστὶν ἡ δύναμις ἢ ἐξ ὕψους]– ὅπερ ἐστὶν ὁ παράκλητος ὁ ἐρμηνευόμενος πνεῦμα παρακλήσεως.

Καὶ αὐτὸ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῶν θεωριῶν· καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ῥηθὲν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῖς ταπεινόφροσι *τὰ μυστήρια ἀποκαλύπτονται*· τοῦτο δὲ τὸ πνεῦμα τῶν ἀποκαλύψεων καὶ δεικνῶν τὰ μυστήρια ἀξιοῦνται οἱ ταπεινόφρονες δέξασθαι ἔσωθεν αὐτῶν· καὶ διατοῦτο ἐρρέθη ὑπὸ τινων ἁγίων, ὅτι ἡ ταπεινῶσις ἐν ταῖς θείαις θεωρίαις τελειοῖ τὴν ψυχὴν.

Λοιπὸν μὴ τολμήσῃ ἄνθρωπος ἐννοῆσαι κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὅτι ἔφθασε τὸ μέτρον τῆς ταπεινοφροσύνης ἐν ἑαυτῷ, δι’ ἓνα λογισμόν κατανύξεως τὸν ἀναβάντα ἐν αὐτῷ ἐν καιρῷ τινι, ἢ ἐν ὀλίγοις δάκρυσι τοῖς ἐξεληθοῦσιν ἐξ αὐτοῦ, ἢ δι’ ἐν ἀγαθόν ὅπερ ἔχει φυσικῶς ἢ ἐκράτησε πρὸς ἑαυτὸν ἐν βίᾳ, ὅτι ἐκείνο, ὅπερ ἐστὶ πλήρωμα πάντων τῶν μυστηρίων καὶ φρούριον πασῶν τῶν ἀρετῶν, (ψηφίζει) ὅτι ἐν ἔργοις μικροῖς ἐκτήσατο ταῦτα πάντα ἐν τόπῳ τούτου τοῦ χαρίσματος.

Ἄλλ’ ἐὰν ἄνθρωπος νικήσῃ πάντα τὰ πνεύματα τὰ ἐναντία, καὶ οὐκ ἐξείλησεν αὐτῷ ἐν τῶν ἔργων ἐκ πάσης ἀρετῆς, ὅπερ κατὰ πρόσωπον οὐκ εἰργάσατο καὶ ἐκτήσατο, καὶ ἐνίκησε καὶ ὑπέταξε τὰ ὀχυρώματα πάντα τῶν ὑπεναντίων, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν πνεύματι αἰσθηθῆ ἐν ἑαυτῷ ὅτι ἐδέξατο αὐτὸ τὸ χάρισμα,

Calist și Ignatie,
Metoda 37

inc

Atunci este cu puțință ca omul să ajungă astfel și să se schimbe astfel prin fire?

Nu. Așadar, nu te îndoii că Puterea tainică pe care a primit-o săvârșește acestea în el în toată virtutea, fără *ostenenală*. Aceasta este Puterea pe care au primit-o sfinții apostoli în chip de foc. Pentru a o putea primi, Mântuitorul „le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim“, până ce se vor îmbrăca cu Putere de sus – Ierusalimul este această virtute, iar puterea este smerenia care e Puterea cea de sus – care este Mângâietorul Care se tâlcuiește Duhul mângâierii.

Acesta este Duhul vederilor și aceasta este ceea ce s-a spus în Sfânta Scriptură despre El, că tainele se descoperă celor smeriți la cuget. Pe acest Duh al descoperirilor Care arată tainele se învrednicesc să-L primească înlăuntrul lor cei smeriți la cuget și de aceea s-a spus de către unii sfinți că smerenia desăvârșește sufletul prin contemplațiile dumnezeiești.

Prin urmare, omul să nu îndrăznească să cugete despre sufletul său că a ajuns la măsura smeritei cugetări pentru un singur gând de străpungere care s-a ridicat în el într-un anumit moment, sau pentru puținele lacrimi pe care le-a vărsat sau pentru un bine pe care îl are în mod firesc sau pe care l-a câștigat prin silire, [să nu cugete] că aceasta este plinirea tuturor tainelor și cetățuia tuturor virtuților și că prin niște *osteneli* mici le-a câștigat pe toate acestea în locul acestei harisme [a smeritei cugetări].

Dar dacă omul biruie toate duhurile cele potrivnice și nu-i va scăpa niciuna dintre *ostenelile* oricărei virtuți, pe care să nu o fi lucrat și câștigat la vedere, și a biruit și a supus toate întăriturile potrivnicilor și numai după acestea a primit în sine această harismă întru simțirea duhului – când Duhul

141 τῶν μυστηρίων] Syr habet *κατακ* (BD 579, 16) = η μυστικη

140

145

150

580

155

160

165

140

141

149

155

163

E.A. 1, 4, 8

cf. In. 14, 16

cf. Pilde 3, 34

cf. Mt. 11, 25

ἡνίκα τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ τῷ πνεύματι αὐτοῦ κατὰ τὸν λόγον
τοῦ ἀποστόλου, τοῦτο ἢ τελειότης τῆς ταπεινοφροσύνης·
μακάριος ὁ κτησάμενος αὐτήν, ὅτι ἐν πάσῃ ὥρᾳ τὸν κόλπον 170
ἀσπάζεται τοῦ Ἰησοῦ καὶ περιλαμβάνει.

Ἐὰν δὲ ἐρωτησῇ ἄνθρωπος· “Τί ποιησω; πῶς κτήσομαι;
ποιῶ τρόπῳ ἄξιος γένωμαι δέξασθαι αὐτήν; Ἴδου ἐγὼ βιάζω
ἐμαυτόν, καὶ ἡνίκα νομίσω ὅτι ἐκτησάμην αὐτήν, θεωρῶ ὅτι ἰδοὺ
ἀνεπαισθήτως ἔννοια ἑναντία αὐτῆς περιστρέφονται ἐν μέσῳ 175
τῆς διανοίας μου, καὶ ἄρτι πίπτω εἰς ἀλόγῳσιν ἔνθεν”.

Τούτῳ τῷ ἐρωτῶντι τοῦτο, ἀποκριθήσεται αὐτῷ· Ἀρκετὸν τῷ 581
μαθητῇ γενέσθαι κατὰ τὸν διδάσκαλον καὶ τῷ δουλῷ κατὰ τὸν
κύριον αὐτοῦ. Βλέπε τὸν ἐντειλάμενον ταύτην καὶ τὸν δωροῦμενον
τὸ χάρισμα, ἐν ποίῳ *πράγματι* ἐκτήσατο αὐτήν, καὶ ὁμοιώθητι, καὶ 180
εὐρήσεις αὐτήν· αὐτὸς γὰρ εἶπεν ὅτι ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου
τούτου καὶ ἐν ἐμοὶ εὐρήσει οὐδέν. Βλέπεις πῶς ἐν τελειότητι πασῶν
τῶν ἀρετῶν κτήσασθαι δυνατὸν τὴν ταπεινώσιν; Τοῦτον τὸν
ἐντειλάμενον ζηλώσωμεν. Αἱ ἀλώπεκες φησὶ φωλεοὺς ἔχουσι καὶ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 185
οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι, ὁ ἔχων δόξαν ἐκ πάντων τῶν
τελειωθέντων καὶ ἁγιασθέντων καὶ πληρωθέντων ἐν πάσαις
γενεαῖς, μετὰ τοῦ Πατρὸς τοῦ ἀποστείλαντος αὐτὸν
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων,
ἀμην.

180 πράγματι] trad. litt., intell. τροπῳ (cum D C)

va mărturisi duhului său, potrivit cu cuvântul Apostolului —, cf. Rom. 8, 16
aceasta este desăvârșirea smeritei cugetări. Fericit cel ce a do-
bândit-o, pentru că în tot ceasul sărută sânul lui Iisus și îl
îmbrățișează.

171 Dar dacă întreabă cineva: „Ce să fac? Cum să o dobândesc?
În ce fel să mă fac vrednic să o dobândesc? Iată, eu mă silesc
și când socotesc că am dobândit-o, văd că în *cugetul* meu se
mișcă pe nesimțite *mișcări* potrivnice și din această cauză cad
în deznădejde”.

177 Celui care întreabă aceasta i se va răspunde: „Ajun-
ge ucenicului să fie ca învățătorul, și robului, ca stăpânul
său.» Vezi pe Cel ce poruncește această poruncă și Care
dăruiește harisma, în ce fel a dobândit-o și fă asemenea
Lui și o vei găsi. Pentru că El a spus că «vine stăpânito-
rul acestei lumi și nu va găsi în Mine nimic». Vezi cum 180
smerenia se poate dobândi prin desăvârșirea virtuților?
Să râvnim [să-L imităm pe Cel ce] a poruncit. El spu-
ne: „Vulpile au vizuini, iar păsările cerului, cuiburi, Dar
Fiul omului nu are unde să-și plece capul“, El, Care are
slavă de la toți cei care s-au desăvârșit, s-au sfințit și s-au

plinit în toate generațiile, împreună cu Tatăl care

L-a trimis și cu Sfântul Duh

acum și pururea și în

vecii vecilor.

Amin.

Mt. 10, 25; Lc.
6, 40; In. 13, 16

In. 14, 30

Mt. 8, 20;
Lc. 9, 58

CUVINTE ALE SFĂNTULUI ISAAC NETRADUSE ÎN
GREACĂ, PĂSTRATE DOAR ÎN SIRIACĂ

אֵת פִּתְוֵנָהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְהָיָה רֵיב מִבְּתָרָה
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ

לְחֻצְתָּהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְהָיָה רֵיב מִבְּתָרָה
 וְשִׁחְטָהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ: כִּי אֵת פִּתְוֵנָהּ
 מִבְּתָרָה מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ
 וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְהָיָה רֵיב מִבְּתָרָה
 מִדְּבַר תְּפִלָּהּ: אֵת פִּתְוֵנָהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ וְכִלְתָּהּ מִדְּבַר תְּפִלָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:

וְהָיָה רֵיב מִבְּתָרָה: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:
 חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ: חֲבֻצָהּ וְצִדָּהּ:

Despre felurile de descoperiri și lucrări care li se întâmplă
 sfinților în diferite feluri

Treapta descoperirii se deosebește de cea a omului care, prin învățatura¹ înțelepciunii și osteneala cugetului, își adâncește mișcările într-un înțeles oarecare și într-o căutare și o contemplare a unui lucru, prin împrăștierea părții înțelegătoare în ele. Fiindcă s-a spus că descoperirea este tăcerea părții înțelegătoare și că nu e niciun om care să găsească vreo formă a cunoștinței² prin râvnă³ și gândire omenească, ci numai printr-o lucrare duhovnicească. Când are o descoperire, în acel moment omul nu are niciun gând sufletesc și simțurile nu simt nimic⁴ și nu sunt folosite, nici nu e îngăduit [să fie folosite].

Aceasta nu o spunem din cugetul nostru, ci se cunoaște mai bine din cărțile profeților, cărora li se trimiteau descoperiri și, pentru că erau în stare de uimire, nu mai aveau nimic din cele obișnuite, nici [obișnuita] folosire a gândurilor din voie proprie, nici [nu mai simțeau ceva] din cele supuse simțurilor. Ci întreaga lor minte era adunată numai spre acele lucruri care le erau arătate prin descoperire. Așa a fost și cu fericitul Petru, când a flămânzit și a urcat pe acoperiș ca să se roage. Dar după ce a venit peste el acea descoperire, atunci nu a mai simțit nici foamea, iar amintirea mâncării

157
 ہوا: ہکے تہووا صُننَا ءَاصِلُہُمَصُنَا۔ اُمّ وَاو لُہُخُنَا
 صَعْمُنَا: کَبْ صَدَّقَم کَاہ دَرِیْمَمَا۔ مَدَوُ وَا حَفُّہُمَمَا
 وَغُنَا اُمَا وَاِخْتَا: ہَوَتَم وَاو مَم ہَو ہَو کَم فَہَکَمہ کَاہ وَا مَم
 صُص ہَو اِخْتَا: کَبْ حَصَدَم فَلَا: اِنِے وَا لَ اِنِے ہَو ہَو ہَو۔
 ءَاصِلُہُمَصُنَا: اِخْتَا کَم اِخْتَا: ہَو ہَو وَا: حَقْلَا ءَولَا مَحَلَا:
 حَفُّہ وَا اَمَا اُو ہَو اِصِب۔ حَو ہَو وَا حَقْلَا وَا لَ ہَو اَو ہَو اَو ہَو
 نَحْت ہَو ہَو: ءَحْتَا وَا اِصِب کَاہ حَقْلَا وَا حَر ہَو ہَو خَصْبَا:
 سَر ہَو ہَو۔ وَا لَ تَعَلَا کَبْ عَاہَا کَلَا وَا حَصْحَا حَرَا ہَو مَلَا
 وَا ہَو اَو حَقْلَا ہَو اَصَلَا کَبْ: کَبْ لَ اِنِے مَح ہَو ہَو وَا حَفُّہ اُو ہَو مَح
 اُو سُرَا۔ لَ اِنِے وَا: لَ لَ سُرَا۔ اَلَّ لَ اِنِے سُرَا ہَو ہَو حَقْلَا۔ تَعَلَا
 وَا مَم وَا اِخْتَا: اَمَلَا تہووا ہَو ہَو اَمَلَا وَا مَم ہَو ہَو اِصِب۔
 مَحْنِے مَحْنِے اُو ہَو وَا لَ اَمَلَا وَا حَرَا لَ لَ مَحْنِے مَحْنِے: حَبْ مَحْنِے تہووا
 اُکَم اَمَلَا ہَو ہَو کَاہَا: کَبْ مَحْنِے سُرَا وَا تہووا: اُمّ وَا تَعَلَا
 وَا مَحْنِے اَمَلَا ہَو ہَو۔

7
 158
 ۛلِمِے رَحْمَتَا اِنِے وَا حَقْلَا وَا حَقْلَا اُو ہَو ہَو ہَو:
 کَبْ وَصَح مَح مَحَلَا وَا حَصْلَا ہَو مَحَلَا وَا مَحَلَا وَا حَقْلَا وَا
 وَحَقْلَا وَا حَقْلَا ہَو اِنِے مَحَلَا۔ حَم: لَ مَحَلَا اُو اَمَلَا
 ہَو ہَو کَم مَحَلَا ہَو ہَو: اُمّ رَحْمَتَا وَا حَقْلَا وَا حَقْلَا
 ہَو ہَو۔ حَرَا وَا تَعْمُنَا: اُمّ ہَو ہَو اِنِے مَحَلَا مَحَلَا
 مَم ہَو ہَو۔ ءَ اُمّ رَحْمَتَا ہَو ہَو ہَو: وَا حَقْلَا ہَو ہَو ہَو ہَو
 اِمَمَلَا: ہَمَلَا وَا مَح مَح مَحَلَا کَبْ مَحَلَا فَلَا وَا مَحَلَا کَبْ مَحَلَا:
 ہَو اَمَلَا وَا مَحَلَا مَح مَح مَحَلَا مَح مَحَلَا مَحَلَا حَقْلَا
 وَا اِخْتَا: حَمْنِے اِمَمَلَا وَا حَمَلَا مَح اَمَلَا ہَو ہَو ہَو ہَو ہَو
 ہَو ہَو رَحْمَتَا مَح لُحَقْلَا ہَو ہَو مَحَلَا وَا اَمَلَا ہَو ہَو: مَمَلَا

cf. Evagrie, KG IV, 46

cum spune fericitul Tâlcuitor în comentariul său la Fapte despre textul care spune: „Cei care mergeau împreună cu Pavel pe cale s-au umplut de uimire când au auzit glasul, dar nu au văzut pe nimeni“. Și tâlcuiește: „Spune și «uimiți», adică în tăcere și fără cuvânt, însă și cuprinși de neliniște. Auzeau glasul care îi vorbea [lui Pavel], vedeau lumina care i s-a arătat, atât cât erau în stare să o vadă, ca să nu se creadă că Saul a născocit mai târziu povestea aceasta și ce s-a petrecut cu el, fiindcă nimeni din cei care erau cu el acolo nici nu a auzit, nici nu a văzut nimic. «Dar nu au văzut pe nimeni». Nu L-au văzut pe Iisus, pentru că, așa cum spuneam, lumina aceea văzută nu era perceptibilă cu simțurile, ci era o simțire de neînțeles, [arătată] într-un fel netrupesc, printr-o lucrare dumnezeiască [săvârșită] asupra lui ca vedere a luminii, așa încât să creadă că s-au deschis cerurile“ și așa mai departe.

EA, 9, 7

Acestea sunt descoperirile făcute prin simțurile trupu-
 lui, când ele sunt separate⁹ din amestecarea cu elementele
 fundamentale și cu diferitele lucruri simțite și omenești.
 Dar cei care le primesc nu ajung la uimirea minții, ca în
 descoperirea [făcută] ochilor sufletului. Printr-o vedere su-
 fletească¹⁰ este descoperirea făcută ca în vedenia aceasta:
 „Am văzut pe Domnul stând pe un scaun înalt și serafimii
 cu câte șase aripi înconjurându-L“. Așa e și descoperirea
 lui Iezechiel cu roțile și chipurile minunate și glasul care
 ieșea din roți asemenea glasului mării și laudele din partea
 heruvimilor cu mulți ochi care spuneau: „Binecuvântată
 este marea Domnului din locul Său!“ Cât de subțiri sunt
 aceste descoperiri în comparație cu treptele anterioare lor,
 despre care am vorbit, știu cei luminați; și tot așa, acea
 mare pânză cu animale arătată lui Petru și celelalte lucruri

cf. Is. 6, 1-2

cf. Iez. 1, 4-28

cf. EA, 10, 11-16; 11, 5-10

كَيْفَ تَعْلَمُ. وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ وَالْإِسْمُ كَقَوْلِهِ هُوَ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ
تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

كَيْفَ تَعْلَمُ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ
وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ وَأَنْتَ تَدْرِي أَنَّهُ سَمِيْعٌ

159

scrise acolo. Și cel care caută poate să înțeleagă din Scrip-
turi aceste [lucruri].

[Descoperirea] prin răpirea cugetului¹¹, așa cum [Pavel]
„a fost răpit până la al treilea cer, fie în trup, fie fără trup, nu
știu, și a fost răpit în rai și a auzit cuvinte care nu pot fi spuse,
care nu sunt îngăduite omului să le grăiască“.

2 Cor. 12, 2-4

Iar [descoperirea] făcută în mod prorocesc¹² este ase-
menea cu cea făcută către prorocii care au vorbit despre
cele viitoare cu multe generații înainte. Așa i s-a dat și
lui Valaam vrăjitorul să grăiască, prin Duhul prorocesc,
lucruri mărețe, care depășesc prin mulțimea lor cele ce au
fost profețite de profeți.

cf. Num. 22-24

[Descoperirea] făcută în mod inteligibil¹³ este ca aceea
despre care fericitul Pavel spune: „Mă rog să vă umpleți de
cunoașterea lui Dumnezeu întru toată înțelepciunea și pri-
ceperea duhovnicească“. Și: „Dumnezeul Domnului nostru
Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea duhul înțelepciunii și al
descoperirii spre cunoașterea Lui, și ochii inimilor voastre
să fie luminați ca să pricepeți nădejdea chemării Lui, care
este bogăția slavei Lui în cei sfinți, și cât de covârșitoare e
mărimea puterii Lui în noi, cei care credem“ și celelalte, care
i-au fost date Apostolului prin descoperirea cunoaștinței des-
pre cele ale veacului ce va să fie și despre ordinea învierii și
schimbarea trupurilor omenești și celelalte, dar și despre or-
dinea înțeleșurilor înalte și a cunoașterii firii dumnezeiești.
Așa sunt, ca să spun astfel, [spusele]: „chipul lui Dumnezeu
cel nevăzut“, și: [Tatăl] „a creat lumile“ prin El, pe Care
Dumnezeu ni L-a descoperit prin Duhul Lui, și că ceea ce
cunoaștem este puțin din mult și [tot] puțin din mult înțe-
legem; la fel și [cuvintele]: „La început era Cuvântul“ și „Tu
ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel viu“; la fel și [cuvintele]

Col. 1, 9

Ef. 1, 17-19

cf. Col. 1, 15

Evr. 1, 2

cf. 1 Cor. 2, 10

cf. 1 Cor. 13, 9

In. 1, 1

Mt. 16, 16

مَنَع. وَفَعِمَ حَتَمَ نَكَّ مَدَمَ فَعَدَا نَبَحًا وَأَكَا: أَوْ خَلَا لَا
 مَدَا وَوَصْنَهُ أَلْ وَصْنَهُ: أَوْ خَلَا فَهَوْنًا وَوَتَكْمَلًا: أَوْ فَعَفَلَا
 وَأَوْتَبَ رُحْمَتَهُ وَوَلَعًا كَرَاهًا: مَعْنَى أَمَلٍ وَجَبَّحًا كَلْبًا
 كَلْبًا أَوْ أَمٍ كَلْبًا وَوَصْفًا: فَجَ أَوْ تَبَ كَلْبًا أَوْ كَلْبًا: كَلْمًا.
 فَجَبَّحَ أَمْتًا أَيْ أَوْتَبًا وَوَصْفَهُ صَلَا خَلَا صَمَلًا أَلْبَسًا وَوَصْرًا
 كَلْبًا: أَوْ أَسْنًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا فَجَبَّحَ وَوَصْفًا أَيْ مَعْنَى مَعْنَى
 كَلْبًا أَوْ جَبَّحَ: كَلْمًا فَكَلْمًا كَلْمًا أَوْ: أَوْ
 مَدَدَحِبُّ نَمًا فَجَبَّحَ وَوَصْفًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا: فَجَبَّحَ فَكَلْمًا
 أَوْ كَلْمًا أَوْ كَلْمًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا وَوَصْفًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا.
 فَجَبَّحَ أَوْ جَبَّحَ وَوَصْفًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا وَوَصْفًا أَيْ مَدَدَحِبُّ نَمًا
 فَجَبَّحَ أَوْ جَبَّحَ: فَجَبَّحَ لَلْأَوْ: أَمْ
 فَجَبَّحَ مَبَّحًا
 . . . . .

161

Dumnezeu sau despre caracterul neînțeles al ființei Lui sau despre diferitele Lui însușiri sau despre înțelesurile tainelor voii Lui față de obște²⁰, și celelalte lucruri care pot fi cunoscute printr-o cunoștință sănătoasă.

14 Altceva sunt tainele despre ființa dumnezeiască la care partea înțelegătoare poate ajunge prin înțelesuri, și altceva este lucrarea care umbrește pentru puțină vreme mintea. Prin urmare, nu oricine are o descoperire sau o lucrare mângâietoare care se mișcă în el știe cu siguranță și adevărul și [are] cunoștința precisă a lui Dumnezeu. Mulți au fost cei care au avut astfel de [descoperiri și lucrări mângâietoare], dar Îl cunoșteau pe Dumnezeu ca niște copii mici²¹.

أحد كذا فهو غنا ومثلا صلاتنا وهو: دحدح نوال
وكننا سرهنا ونسنا

مرأا أكونا: كننا به لا قدا وننا وهو.
كننا أكونا: صلاتنا هو وهو دحدح نوال
وهنا وكذا أكونا. أو أو: أظا كننا وملاط صمنا
دحدح نوال مع ندمه: كذب كننا ومع لهنا.
إسنا به صلاتنا كننا وكذا دحدح نوال
والهنا: إسنا به صلاتنا كننا وكذا ص
إسنا به. صمنا مع: كذا مع صلاتنا صمنا
لصمد لوهنا. أو ننا أو: هلا مع وهو كذا
مع صمنا هلا.

وهنا به كذا صمنا هو ننا: أس واهنا: هس
مع أحد مع أو ننا: لا صمنا صمنا دحدح نوال أو
وهنا. أو ننا أو ننا وصمنا ننا وصن كننا
وخصنا: صمنا مع أو ننا أكونا صلاتنا واسنا.
مرأا صلاتنا وملاط: صلاتنا هو وخصنا
وهنا وهو ننا. كننا أو ومتكفا أو ننا
كذ مع وهو ننا: أو لا أس. أصنا وخصنا
وهنا وهو صمنا أو ننا: أو ننا أو ننا

Despre felurile puteri inteligibile ale minții folosite în lucrarea
descoperirilor și despre vederile [date de] Duhul

Vederea dumnezeiască este o descoperire făcută minții, cu neputință de perceput cu simțurile. Descoperirea dumnezeiască este o mișcare a minții [stârnită] de către înțelesurile duhovnicești despre Dumnezeire. Dar nici măcar în firea îngerilor nu este așezată [putința] ca [descoperirea dumnezeiască] să fie mișcată de ei înșiși, fără o descoperire de la har.

Altceva este mișcarea produsă prin descoperiri despre lucrarea lui Dumnezeu, și altceva este mișcarea produsă prin descoperiri despre ființa Lui. Prima are drept cauză lucrurile percepute cu simțurile, putând să primească și ceea ce este potrivit ei. A doua nu are o cauză aflată la nivelul părții înțelegătoare, nici în cele de dincoace de ea.¹

Curăția are trei părți² și un început, precum zic [Părinții]: într-o mie de drepti nu este unul care să fie învrednicit de această simțire mare. De asemenea, se spune că și contemplația întrupării Domnului nostru și a arătării Lui în trup provin din această contemplație dumnezeiască.

Vederea precisă a îngerilor este o mișcare produsă de înțelesurile duhovnicești [stârnite de îngeri]. Dar nu este cu putință [ca omul] să vadă firea puterilor duhovnicești în afara minții. Când un om se învrednicește să-i vadă în firea și

cf. Evagrie, KG V, 52, 57

وَوَسْمَعُوا لَهُمْ : حَيَّ حَيُّنَا وَهَيْتُهَا وَوَسْمَعُوا وَدَكَمُوا فَكَلَّمُوا
 دَهْوَةً مَعَهُ لَمَحْزَةً أَلَا مَنَّا وَوَسْمَعُوا لَمَحْزَةً دَعَمًا حَقِيصًا
 كَدَمِيَّةً أَيْ : دَعَمًا حَقِيصًا مَرَاتِمًا . كَيْفَ كَرَمًا مَعَدًا
 أَيْ : وَوَسْمَعُوا مَعَهُ مَرَاتِمًا وَوَسْمَعُوا أَلَا وَوَسْمَعُوا حَقِيصًا :
 أَيْ : أَلَا أَلَا مَرَاتِمًا نَمَسُوا أَيْ : كَيْفَ أَيْ : كَيْفَ لَا مَرَاتِمًا : أَيْ :
 وَوَسْمَعُوا : أَلَا أَلَا مَرَاتِمًا مَعَهُ دَمِيَّةً دَمِيَّةً . حَقِيصًا وَوَسْمَعُوا :
 حَقِيصًا مَعَهُ وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا وَوَسْمَعُوا وَوَسْمَعُوا : أَيْ : لَا مَرَاتِمًا :
 أَيْ : وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا
 مَرَاتِمًا : أَيْ : وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا مَرَاتِمًا :
 أَلَا مَرَاتِمًا : وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا : كَيْفَ أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا
 مَرَاتِمًا : وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا : كَيْفَ أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا مَرَاتِمًا :
 أَلَا مَرَاتِمًا : وَوَسْمَعُوا أَلَا مَرَاتِمًا : كَيْفَ أَلَا مَرَاتِمًا : أَلَا

cf. Evagrie, KG
V, 52, 57

وَإِنَّمَا بِهِ تَبَيَّنَتْ أَسْمَاءُ حَقِيصًا : وَوَسْمَعُوا

حَقِيصًا وَوَسْمَعُوا حَقِيصًا

وَوَسْمَعُوا : حَقِيصًا

وَوَسْمَعُوا .

în locul lor, așa cum sunt în făptura lor duhovnicească, [acest lucru se face] printr-o descoperire a înțeleșurilor duhovnicești despre ei, mișcată în mintea lui de către har. Când sufletul este curățit și e învrednicit să-i vadă în cele asemănătoare lor³, pentru că primește vederea lor prin acești ochi [ai minții]. [Îngerii] nu sunt trupuri, așa încât să fie văzuți [fără să-și schimbe locul și înfățișarea] altfel decât printr-o vedere a sufletului, care este o contemplație adevărată: adică ei nu coboară din firea lor [când sunt] văzuți. Omul nu poate să primească această vedere fără curăția a doua a minții. Dar situația în care [îngerii] se arată oamenilor prin imagini nu este o vedere adevărată, ci ei slujesc o rânduială a iconomiei pentru care sunt trimiși. Ei se arată fie spre mângâiere, fie spre încurajarea celor simpli printr-o vedere percepută cu simțurile. Astfel de vederi au și cei necurați.

Treapta întâi⁴ este a oamenilor luminați și gnostici, care au fost înălțați, prin formele slăvite de viețuire ale isihiei, la treapta curăției.

مَا أَكَلْتُمْ وَخَرُّكُمْ أَوْ تَحْتِ جَنَاحِهَا

مَنْهُ تَبَدَّدَ كَلْبُهُمْ كَيْفَ هُوَ هَذَا: وَجَعَلْنَا وَجَعَلْنَا
مَعْتَبَرًا كَمَا جَعَلْنَا أَمْرَهُمْ حَبْرًا: وَلَا فَيْعَمُ بِهِمْ هَذَا
وَأَسْأَلُ: كَيْفَ فَعَلْنَا كَيْفَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ؟ لَهُمْ كَيْفَ لَمْ
يُؤْتُوا كَيْفَ أَهْلَانَا!

أَلَا لَأَنْتَ وَرَبُّنَا: هَكَذَا أَهْلَابُ وَجَدْنَا. هُوَ كَيْفَ كَيْفَ
مَنْنَانَا وَمَنْنَانَا كَيْفَ: وَأَمَّا وَأَمَّا كَيْفَ وَجَدْنَا حَبْرًا
أَكَلْنَا كَيْفَ كَيْفَ وَجَعَلْنَا. أَلَمْ يَكُنْ حَقًّا كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ
كَيْفَ: كَيْفَ نَرَى وَوَجَعَلْنَا وَوَجَعَلْنَا: هُوَ كَيْفَ كَيْفَ: كَيْفَ
أَكَلْنَا كَيْفَ: هَذَا كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ وَوَجَعَلْنَا.

لَا كَيْفَ وَوَجَعَلْنَا كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ: كَيْفَ كَيْفَ
كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ: كَيْفَ
كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ: كَيْفَ
كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ: كَيْفَ

وَمَنْ وَجَعَلْنَا كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ
وَجَعَلْنَا: كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ كَيْفَ
مَنْنَانَا وَوَجَعَلْنَا
وَجَعَلْنَا.

Memra 21

Despre cele care se petrec în timpul rugăciunii în isihie

Cine a cunoscut acea dulce plecare a genunchilor în timpul căreia, prin tăcerea limbii, inima aduce în mod tăcut o laudă, fără ca [îngenuncherea] să lipsească mișcarea [laudei] de plăcere, cât timp trupul stă în genunchi și tace? Fericit cel care mănâncă neîncetat din aceste lucruri!

Dar aceste lucruri nu țin de voință și nici nu se întâmplă când [omul] le cere. Aceasta este o desfătare parțială care este dată spre mângâiere celui care viețuiește cu nevinovăție înaintea lui Dumnezeu în viețuirea din isihie. Dacă stăruie cu toată simplitatea în ea și se îngrijește de curăția fapturii lui și dacă faptele lui ascetice sunt vrednice, după un timp el se învrednicește și de acelea despre care s-a vorbit mai înainte.

Iar începătorilor în această viețuire și în scopul lor drept harul le dă mai întâi să le guste pe acestea și pe cele ca acestea la citire, atrăgând către sine gândurile lor de la cugetarea la cele pământești. Și ei se ostenesc, veghează¹, se roagă și nu obosesc. Iar celor care sunt cât de cât experimentați în tainele isihiei li se dă simțirea la rugăciune și slujbă².

על טעם ופסוקים ופסוקים

כלומר מה שיש לנו: או שהיה זהו פסוק: וטעם
ועברו ופסוקים: או לא אמרו: וטעם ופסוקים: או
ואמרו: וטעם פסוקים.

או לא אמרו: וטעם ופסוקים: וטעם: וטעם ופסוקים
חיים: או לא חיים: וטעם ופסוקים: או טעם ופסוקים
ורחמים: וטעם ופסוקים: או וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או

וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או
וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: וטעם ופסוקים: או

176

Memra 23

Despre înțelesul unui cuvânt despre cunoștința cea adevărată

Orice este cunoscut cu simțurile, fie că este o faptă, fie un cuvânt, este o arătare a ceva ascuns înăuntru, dacă săvârșirea lui nu este întâmplătoare, ci făptuirea lui este neîncetată.

A doua este cea care e luată în seamă pentru a fi răsplătită, în timp ce prima abia este avută în vedere¹. Adică puterea sau slăbiciunea voinței în săvârșirea celor rele sau a celor bune nu sunt puse la încercare atunci când un lucru se petrece întâmplător, ci dovada libertății ei se poate înțelege [atunci când ceva] se petrece neîncetat. Uneori se dă putere întâmplării asupra libertății voinței, ca să o învețe².

Întâmplările – bune sau rele – cad peste om fie spre încurajare, fie spre punere la încercare, fie spre învățătură, fie spre răsplată. Spre încurajare este întâmplarea bună. Spre punere la încercare este cea socotită rea. Spre învățătură și spre răsplată sunt ambele feluri de întâmplări. Nimic nu se petrece la întâmplare; cu omul nimic nu se petrece la întâmplare, nici bun, nici rău. Există un Purtător de grijă³ care conduce lucrurile lumii acesteia și există un păzitor⁴ pentru fiecare dintre noi, căruia nu-i scapă nimic și care nu e cuprins de slăbiciune, ci fiecare întâmplare este proniată prin păzitorul care este rânduit pentru aceasta⁵. Și în aceste patru feluri se săvârșește purtarea Lui de grijă.

رُكْعًا وَبِزَكَاةٍ يُؤْتِيهَا بِهَا وَيَأْتِي بِهَا مَبْرُورًا
لِحَقِّهَا إِذْ يُذْكَرُ كَإِيَّائِهِ الْمَوْتَى وَمِنْ شَرِّ
أَعْيُنِنَا جَهَنَّمُ لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ
الْأَكْبَرُ لِمَ لا تُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِمَ
تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ لِمَ لا تُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ

الْأَكْبَرُ لِمَ لا تُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِمَ
تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ لِمَ
تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ لِمَ
تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ لِمَ
تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ

لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ

لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ

لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ
لِمَ تَقْعُدُونَ عَنْهَا يَوْمَ يَكُونُ الْأَكْبَرُ

Rugăciunea cu durere⁶, însoțită de faptele ascetice care se potrivesc durerii [pe care ele o produc], schimbă felurile acestor [întâmplări] și le întoarce spre folos. Ea întărește și adeverește [întâmplarea] bună, iar pe cea rea o schimbă în opusul ei.

Așadar, nu te îndoii de ceea ce am spus: nu este nimic care să se petreacă la întâmplare și fără Purtătorul de grijă. Dacă există o rugăciune care schimbă statornic [lucrurile] și le ține în frâu, atunci să credem că pentru fiecare întâmplare există un purtător de grijă. Fericit cel care compară fiecare întâmplare prin care trece cu cele ascunse ale sale, îi cercetează cauza și îl vede pe purtătorul lui de grijă⁷.

Cine vrea să devină înțelept la Dumnezeu nu are alt mijloc decât să se facă nebun față de lume și să urască slava de la oameni. Minunat este omul care prin prihănirea de sine își ascunde măreția fapturii sale. Îngerii se minunează de acesta. Păzitori ai dreptății harice să fie socotiți de tine greșelile fără de voie în care se găsesc din timp în timp cei care sunt cu trezvie⁸.

Nu este o rugăciune atât de grabnic auzită ca aceea în care omul cere împăcarea cu cei supărați pe el, întrucât atunci când ia asupra sa greșeala, această cerere i se împlinește fără întârziere. Atunci când, deși îți împlinești datoria și ești atent la tine însuși, te vezi pe tine neputincios⁹ și te prihănești pe tine în ochii tăi și urăști slava care vine de la oameni, cunoaște că stai cu adevărat pe calea lui Dumnezeu. Iar când te simți altfel decât acestea și, cercetându-te, vezi că te rănesc și

ponegririle închipuite, să știi că ești lipsit de adevăr și ești dus în înșelare de minciună¹⁰.

מלא זכרם ומלא פתחם חלל אבא חיה פקדוהו

1 אָזְתִּיבְהוּ מְהֵרָא רַבֵּי פְרִיָדָא מְנָא וְאַמְצִיבָא: וְיָי מְחַלְפֵהוּ
 וְאִזְכָּרָא לְאַבְרָהָם לְאַמְרָא: לָא מְחַלְפִיבְהוּ דְעִידָא אֵי. וְתַעֲמֵב מַח
 פְּקִידָא: הֵלָא וְתַעֲמֵב דְּכֵה אִיב. אַחְוָא אֲהֵלְמַכָּא דְּכֵה
 וְאַלְקֵיבָא: מַח מְחַד. הֵוֹכֵם: דְּמִתְּמַלָּא וְדִמְחַלְפִיבְהוּ
 וְמִתְּמַלָּא מְחַד אַחְוָא: הֵוֹכֵלָא הֵוֹכֵבָא. מְחַדָּא דְּכֵה מְחַלְפִיבְהוּ
 לְמִחְוָא: חַבְבָּ וְחַבְבָּ וְלָא מְחַלְפִיבְהוּ: אֵי דְּמִתְּמַלָּא מְחַד וְיִרְפָּא חַלְפָּא:
 אֵי חַבְבָּהוּ אַחְוָא וְיִרְפָּא חַלְפָּא: אֵי דְּמִתְּמַלָּא וְתַעֲמֵב מְחַד וְיִרְפָּא
 מְחַדָּא אִמְרָא: וְכַלְפָּא וְזַלְפָּא וְזַלְפָּא אִזְכָּרָא וְקִידָא וְתַעֲמֵב וְ:
 אִיב וְתַעֲמֵב תִּנְחָא וְהֵוֹכֵב: אִיב מְחַלְפִיבְהוּ חַלְפָּא: הֵוֹכֵב מְחַדָּא
 לְמִחְוָא: הֵוֹכֵב דְּכֵה מְחַדָּא. מְחַדָּא: לָא אִיב תִּנְחָא לְאַמְרָא:
 אַחְוָא וְחַבְבָּא וְלָא אִיב מְחַדָּא מְחַדָּא מְחַדָּא: אִיב וְתַעֲמֵב
 אֲהֵלְמַכָּא וְתַעֲמֵב אִיב אַחְוָא. מְחַדָּא: אֵי אֵיב וְכֵה מְחַד
 הֵוֹכֵב אִיב וְתַעֲמֵב חַבְבָּא: אֵי חַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא
 מְחַדָּא: הֵוֹכֵב חַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא.
 2 מְחַדָּא אִיב וְתַעֲמֵב: וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא
 חַבְבָּא מְחַדָּא: אִיב אִיב חַבְבָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא
 וְחַבְבָּא: אִיב וְחַבְבָּא מְחַדָּא לָא מְחַדָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא:
 3 מְחַדָּא אִיב וְתַעֲמֵב: וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא
 חַבְבָּא מְחַדָּא: אִיב אִיב חַבְבָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא
 וְחַבְבָּא: אִיב וְחַבְבָּא מְחַדָּא לָא מְחַדָּא מְחַדָּא וְחַבְבָּא מְחַדָּא:

Despre cele care sunt iconomisite unui frate în chilia lui

- 1 De multe ori, unui frate i se întâmplă în miezul zilei să nu se lase înduplecat în acel ceas să iasă din chilia lui – chiar dacă i s-ar da împărăția pământească – nici [să deschidă] dacă-i bate cineva la ușă, pentru că a venit pe neașteptate vremea negoțului [duhovnicesc]. Și acestea i se întâmplă uneori în zilele socotite de dezlegare, la intrarea și ieșirea lui¹, [când] harul îl cercetează dintr-odată prin lacrimi fără măsură sau prin ascuțimea durerii care strigă în inimă² sau printr-o bucurie fără cauză sau prin dulceața plecării genunchilor.
- 2 Știi un frate care a băgat cheia în ușa chiliei ca să o închidă, ca să iasă să pască vântul, potrivit cuvântului Scripturii, și acolo l-a cercetat harul și s-a întors în acea clipă. Așadar, nimeni să nu-l osândească pe frate atunci când, în zilele în care nu se ține isihia rânduită³, se întâmplă să lipsească uneori de la slujba obștii, mai ales dacă nu e unul dintre cei cunoscuți pentru nepăsare sau care se distruge prin îndeletniciri deșarte, și nu se lenevește [de la slujbă] din cauza unor munci trupești.
- 3 Știți, fraților, că făptuirea noastră nu este doar aceasta care e săvârșită înaintea oamenilor, ci mai avem o faptă ascetică ascunsă de ochii oamenilor, care începătorilor și mirenilor nu le este cunoscută. Fiindcă sunteți încredințați că pustnicul

cf. Os. 12, 2

Apofr., seria anonimă, N 206

وَأَسْمَاءَ مَدْبُوحَةً يَا أُمَّهَاتِهِمْ مَسْئُومًا: هَلَّا مَكَلَّيْتُمْ
 كَلْمًا. أَهْوَ يَا أُمَّهَاتِهِمْ مَسْئُومًا: هَلَّا أُمَّهَاتِهِمْ
 دَعَاؤُهُمْ هَلَّا حَسَبَهُ: تَدْعُهُمْ كَيْفَ هَدَاهُمْ كَيْفَ لَّا خَيْرًا لِّلْمُؤْمِنِينَ.
 لَّا خَيْرَ لِّخَيْرِيٍّ نَبِيٍّ دَفَعْتُ أُمَّهَاتِهِمْ حَيْبُؤُنَا بِهِمْ. فَكَلِمَاتِهِمْ وَسَمَّيْنَاهُمْ
 مَدْحِيًّا يَا هَيْهَاتُ: أَيْ مَكَلَّيْنَا أَوْلَادَهُمْ: أَمَّا وَكَلِمَاتُكُمْ
 خَيْرٌ مِّنْكُمْ. مَسْتَبِيحًا أَمَّا كَلِمَتُهُمْ وَلَا مَدْحِيًّا دَفَعْنَا حَسْبُنَا
 غَيْرِنَا وَقَوْلُهُمْ: كَلِمَاتُكُمْ لَّا تُبِحُ. مَدْحِيٌّ كَلَّمَ أُمَّتَهُمْ:
 هُوَ يُبِحُ: كَيْفَ أَدْبَحَ دَعْوَاهُمْ مَعَهُمَا أَلْحَقَهُمْ حَقًّا أَلْحَقَهُمْ.
 أَيْ أَمَّا أُمَّهَاتِهِمْ وَمَدْحِيًّا مَدْحِيٌّ أَمَّا مَدْحِيًّا مَدْحِيًّا كَلِمَاتُكُمْ
 4
 أَمَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا أُمَّهَاتِهِمْ دَفَعْنَا بِمَدْحِيَّةٍ: كَيْفَ مَدْحِيَّةٍ كَلَّمَ أُمَّهَاتِهِمْ
 179
 كَلِمَاتِهِمْ: وَلَا نَبِيًّا كَلَّمَ. هَلَّا أُمَّهَاتِهِمْ وَمَدْحِيًّا: كَيْفَ حَسْبُنَا
 كَلِمَاتِهِمْ. هَلَّا وَإِنِّي: لَّا مَدْحِيًّا غَدًّا. كَلِمَاتُكُمْ مَدْحِيًّا نَبِيًّا:
 أَمَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا كَلَّمَ كَلِمَاتِهِمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَتَقِيًّا: هَلَّا أُمَّهَاتِهِمْ وَكَلِمَاتِهِمْ كَلَّمَ: هَلَّا مَدْحِيًّا مَدْحِيًّا
 مَدْحِيًّا أَمَّا كَلَّمَ كَلِمَاتِهِمْ وَكَلِمَاتِهِمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا أُمَّهَاتِهِمْ
 تَدْعُهُمْ مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتِهِمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 أَمَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 5
 فَكَلِمَاتُكُمْ أُمَّهَاتِهِمْ مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 كَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا
 وَكَلِمَاتُهُمْ: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا: هَلَّا مَدْحِيًّا

cf. Is. 33, 22

este sub o purtare de grijă și că nu el are putere asupra sa. Și dacă cineva dintre frații săi se întâmplă să vină ca să-l viziteze, iar acesta nu îi răspunde, să se întoarcă în acea clipă fără să-l osândească pe fratele său, pentru că nu știe în ce [stare] este el în acea clipă. „Chilia pustnicului este scobitura stâncii – după cuvântul Părinților –, unde Dumnezeu a vorbit cu Moise.“ Pustnicii care nu sunt experimentați în făptuirea ce constă în gustarea adevărată a isihiei nu cunosc aceste lucruri, îi disprețuiesc pe frații lor și îi judecă, pretinzând egalitatea cu ei în toate privințele.

Când un război cu sila este iconomisit pe neașteptate împotriva fratelui și el e în primejdie, [uneori] își pune mâinile pe inimă pentru ca [războiul] să nu i-o împrăștie. Și el cade cu fața la pământ, rugându-L pe Dumnezeu, și nu rabdă să audă glasul vreunui om. Aceste schimbări le cunosc cei care au străbătut această mare și sunt deprinși cu vânturile care bat. Și un gând de pocăință se ivește în el și dintr-odată i se adună [în fața ochilor] faptele lui de dinainte, dimpreună cu pomenirea morții care îi stă înaintea. Și soarele acesta luminos se întunecă înaintea lui și toată amintirea lumii este uitată de către inima sa. Și se întâmplă ca, dintr-odată, să se ridice valuri peste el, iar vasul său se scufundă din cauza unor căderi ascunse. Aceste lucruri – care se întâmplă pe neașteptate cu pustnicul în războaiele puternice ale Satanei, încât chilia lui devine o casă a plângerii – nu sunt cunoscute oricărui om.

Multe sunt schimbările pe această mare, și cine cunoaște ostentelile ei și mulțimea negoțului ei și mărgăritarele uimitoare aflate în adâncurile ei și viețuitoarele care se ridică de acolo? Fericit cel care nu doarme în toată călătoria lui până [ajunge] la limanul plecării. Nu este vreun om care să iubească ceva și să nu înmulțească și cauzele [lucrului pe care îl iubește].

صَدَقًا. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَيَّا خَلْقَهُنَّ: أَلَا لِي أَوْتَمُّ وَحَفِّهِ
 وَمَا تَقْبُلُهُنَّ. كَمِ الْأَوْتَمُّ لِمُفْنِ خُلُقًا وَهَوْتَمُّ: لَا إِلَهَ
 إِلَّا اللَّهُ وَرَحْمَةً. كَمِ مَنَّا هِنَّا مَنَّا وَهَوْتَمُّ:
 هَذَا فَكَلِمَةٌ مِّنَّا وَهَوْتَمُّ.

أَمَّا فَعَلًا أَسْمَاءُ: هَذِهِ أَسْمَاءُ الْمُتَصِفَاتِ: كَمِ لِحَمِّ أَيْدِي
 لِحَمِّ مَسَامِيرِ هَذِهِ خَلْقًا: وَلَا تَعْلَمُ هَذِهِ أَوْتَمُّ: وَلَا
 أَوْتَمُّ: وَلَا تَعْلَمُ بِمَا تَعْلَمُ حَمِّ وَهَوْتَمُّ: هَذَا لِحَمِّ
 كَعَمَلِ. هُوَ خَلْقٌ خَلْقًا وَهَوْتَمُّ وَهَوْتَمُّ كَمِ مَنَّا
 أَيْدِي: وَأَمَّا هَذِهِ خَلْقًا وَخَلْقًا: وَهَوْتَمُّ كَمِ لِحَمِّ هَذِهِ
 هَذَا وَهَوْتَمُّ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. لَا تَعْلَمُ هَذَا: وَلَا
 مَنَّا كَمِ وَهَوْتَمُّ. لَا تَعْلَمُ مَنَّا أَيْدِي لِحَمِّ وَهَوْتَمُّ:
 هَذَا: هَذَا فَكَلِمَةٌ مِّنَّا وَهَوْتَمُّ: هَذَا لِحَمِّ أَوْتَمُّ:
 كَمِ هَذَا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَسْمَاءُ: وَلَا تَعْلَمُ وَهَوْتَمُّ
 وَهَوْتَمُّ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَهَوْتَمُّ: أَلَا كَمِ حَمِّ حَمِّ تَمَّا
 لِحَمِّ. هُوَ كَمِ حَمِّ أَسْمَاءُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَهَوْتَمُّ:
 وَهَذَا أَوْتَمُّ وَهَوْتَمُّ: كَمِ هَذَا وَهَوْتَمُّ وَهَوْتَمُّ:
 وَهَذَا هَذَا: هَذَا كَمِ. هَذَا كَمِ: هَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ:
 وَهَذَا كَمِ. هَذَا كَمِ. هَذَا كَمِ. هَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ:
 وَهَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ؟ وَلَا تَعْلَمُ: وَلَا تَعْلَمُ مَنَّا.

أَوْتَمُّ وَهَوْتَمُّ: هَذَا كَمِ. هَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ: هَذَا
 كَمِ هَذَا فَكَلِمَةٌ مِّنَّا وَهَوْتَمُّ: هَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ:
 كَمِ مَنَّا فَكَلِمَةٌ مِّنَّا وَهَوْتَمُّ: هَذَا كَمِ وَهَوْتَمُّ:

180

Nimeni nu poate să se îndeletnicească cu cele dumnezeiești dacă nu se depărtează și nu le disprețuiește pe cele vremelnice, înstrăinându-se de cinstea lumii și de plăcerile ei, și [dacă nu] se alipește de ocară crucii, bând în fiecare zi oțet și amărăciuni din cauza patimilor, a oamenilor, a diavolilor și a sărăciei.

Silește-te, frate, și fii ca un negustor înțelept când îți porți mărgăritarul și cutreieri întreg pământul, pentru ca frumusețea strălucirii lui să nu fie urâtită⁴. Fii atent ca nu cumva să-ți fie furat din nepurtarea ta de grijă⁵ și să intri cu întristare în iad. Aleargă în urma acelei mici mângâieri care este dobândită din osteneala făcută la vremea ei, ca să te învrednicești de marea mângâiere, care, pentru cei care au găsit-o, face să înceteze tulburările în acest sălaș al suferințelor. Nu le disprețui pe cele mici, ca să nu fii lipsit de cele mari. Niciodată nu a văzut cineva un copil care suga lapte să-și vâre în gură carne. Prin cele mici se deschide ușa spre cele mari. Îl ocărăști pe Dumnezeu, frate, dacă dorești să te povățuiești fără rânduială⁶. Niciunui om nu i s-au încredințat cele mari decât dacă mai întâi a fost încercat în cele mici⁷. Aceasta pune-ți în inima ta, frate, și amintește-ți de mine când se întâmplă: orice sălaș la care vei ajunge mâine în calea aceasta a virtuții și a cunoașterii adevărului îl vei găsi mai slăvit și mai bun decât cele în care ai înnoptat ieri. Ai plecat și te-ai uimit de frumusețile sălașului în care ai intrat astăzi. Dar această frumusețe este înghițită de cea pe care o vei întâlni mâine. Cine a simțit schimbările dulci ale cugetului? Roagă-te doar ca ușa să se deschidă înaintea ta.

Păzește-te de deznădejde! Nu unui tiran îi slujești, ci unui Domn blând⁸, Care deși nu a luat de la tine ceva, și le-a dat pe toate. Și cu toate că nu existai încă, El te-a făcut să fii așa

هَلَا مَنِيْعُنَا اَمَّا حَفَدُوهُمْ خَطْلًا وَالرَّهْبُ اِنْ حَفَكِبْدُر
 اَمَّا: دَعَم. تَه. هَلَا حَنِيْعًا اِنْ اَعْلَصِد: دَه اَمَّا
 وَدَمِيْع. هَلَا مَعْلَمُوهُمْ فَمَا كَذِب حَقِيْعُوْم وَاَحْسَل: تَه حَنِيْعًا
 تَعْلَص كَب اَحْلَا هَلَا وَدَه. هَلَا اَوْحِب: كَب اَعْلَمَدُر
 حَبِيْعُوْم. تَدَبِيْعًا وَهَجَد اَيْ حَقِيْعًا: دَه اَلْحَنِيْع. هَجَبُوْم
 تَهْمُغًا مَعْقِنًا: اَلْحَب لَّا فَبَد. مَعْلَا وَوَلَا هَلَا هَلَا هَلَا
 حَنِيْع. حَبِيْعُوْم تَعْلَا وَوَلَا لَهَج: وَحَسْرُوْم مَدِيْع كَب حَنِيْعًا:
 لَّا مَعْلَم وَتَعْلَمًا اَمَّ. هَلَا مَعْلَمًا هَلَا وَوَلَا: كَب مَع
 هَلَا حَنِيْعًا تَه: وَتَه اَمَّ مَعْلَم لَّا مَعْلَم
 حَنِيْعًا وَوَلَا وَحَرَكَمًا: فَاوَا وَتَه مَعْلَم مَدِيْعُوْم. هَلَا مَعْلَمًا:
 مَعْلَمُوْمًا هَلَا حَرَكَمًا لَلَّه وَوَلَا. مَعْلَمًا وَوَلَا اَيْ: اَلْوَجَد لَلَّه
 وَوَلَا كَب مَعْلَمًا. هَلَا وَوَلَا حَقِيْعًا حَرَكَمًا وَوَلَا وَوَلَا
 دَه. مَعْلَمًا: هَلَا وَوَلَا حَرَكَمًا مَعْلَمًا هَلَا وَوَلَا
 مَعْلَمًا مَعْلَمًا: هَلَا مَعْلَمًا هَلَا
 حَرَكَمًا اَيْ مَعْلَمًا وَوَلَا.
 اَمَّ.

tale. Dacă te afli în chilia ta, [așteptarea] să fie cu tine. Și
 dacă te vei afla între oameni, fixează-ți cugetul tău în ea, și
 niciodată inima ta nu se va împrăștiia în ceva lumesc, iar lu-
 mea și tot ce este în ea să-ți fie străin. Și dacă te culci, fă-ți-o
 tovarășă de pat, iar până te adâncești în somn, îndeletnicește-
 te cu ea, și niciun gând rușinos nu se va apropia de inima
 ta, pentru că îndeletnicirea ta este lipsită de materie. Niciun
 semn material care, prin arătarea lui, mișcă cugetul nu poate
 să se arate acolo, și nici gândul drăcesc, în afara unei vederi
 materiale, nu știe să se arate pe sine acolo.

10   Rода vieții se ivește din îndelunga-răbdare¹³ în rugăciu-
 ne, iar așteptarea este un ajutor în rugăciune pentru cei care
 o au [așteptarea]. Iar când te rogi, amintește-ți de plugarul
 care seamănă cu nădejde, iar Cel care răsplătește îndoit pen-
 tru sămânța¹⁴ pe care plugarul o seamănă cu credință și Care

prețuiește căutarea Împărăției și a dreptății ei mai mult
 decât cele trecătoare, El va răspunde
 cererilor noastre potrivit cu
 făgăduința Sa.
 Amin.

cf. Mt. 6, 33

190
 وَأَصْلُهُمْ قَدِيمًا وَنَاثِقًا تَجَرَّبُوا. قَبَّ يَوْمَ خَلَوْا نَسْتَأْذِنًا: كَسْبًا
 إِسْمًا تَعْلَقُ بِحَدِّهِ، وَأَسْمَاءُ مِمَّنْ كَلِمَةٍ وَهِيَ تَت. وَقَبَّ دَفَعًا
 أَنْ دَفَعَهُ فَلَا صِنْتَ كَسْبًا: تَعْلَمُ كَلِمَةً حَتَّى تَجْعَلَ مَا
 سَمَّيْتَهُ. وَأَسْمَاءُ يَوْمَ: لِحَدِّهَا وَإِلَّا يَفْعَلُ
 أَصْلًا وَحَدِّ تَأْمَانًا وَقَدْ لَفَيْتَ بِأَعْيُنِكَ أَفْعَلًا:
 يُؤْتِيهِمْ هَهُنَا قَوْلًا نَجَّى: وَحَدِّ قَبَّ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ
 أَتَيْتَ مَعْلَمَهُ وَإِذَا رَجُلًا أَيْ: حَقًّا مَبْنِيًّا لِأَعْيُنِهِ وَت
 وَحَدِّهَا: حَتَّى وَاسْتَفَانَا أَيْ: أَوْتَرْتِ: أَسْمَاءُ فَهِيَ هَلَّا وَلَا مَحْفُوظَةٌ:
 لَا يَخْفَى حَتَّى: وَحَدِّ أَصْلًا وَلَا خَدِّ لَأَدْفَعُ.
 هُنَا قَبَّ دَفَعْتَنِي: هُوَ وَتَعْلَمُ هَهُنَا: حَتَّى لَا يَخْفَى
 هَهُنَا: هَلَّا مَبْنِيٌّ لِأَعْيُنِهِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ هُوَ كَلِمَةٌ
 مَحْبُوسَةٌ مَعْنَى هَهُنَا. أَوْ تَعْلَمُ هَهُنَا: أَلَّا هُنَا؟
 أَفْعَلًا يَوْمَ يَوْمَ حَتَّى تَعْلَمَ: هُوَ وَنَجَّى حَتَّى تَعْلَمَ
 حَتَّى يَوْمَ: هُوَ قَبَّ يَوْمَ الْوَأْتِي خَلَا صِنْتَهُ وَهِيَ تَت. حَقًّا هَهُنَا
 قَبَّ يَوْمَ: هُوَ يَوْمَ تَعْلَمُ أَصْلًا كَلِمَةً وَأَنْ يَخْفَى مَحْفُوظًا
 حَتَّى بِأَعْيُنِكَ: قَبَّ مَعْنَى حَرَسْنَا وَقَدْ حَقًّا: حَتَّى وَاسْتَفَانَا
 كَلِمَةً يَوْمَ هَهُنَا: لَا تَعْلَمُ. فَتَعْلَمُ: قَبَّ لَا خَلْفًا.
 هَهُنَا مَعْنَى حَرَسْنَا أَمْ نَا: هَلَّا حَرَسْنَا وَلَا حَرَسْنَا. هَذِهِ تَعْلَمُ.
 كَلِمَةً مَعْنَى حَرَسْنَا هَهُنَا أَمْ نَا: كَلِمَةً هَهُنَا هَذِهِ تَعْلَمُ.
 تَرَفُّعًا لَمْ يَخْفَ: هَهُنَا: هَهُنَا كَلِمَةً. هُنَا: هُنَا
 هُوَ حَتَّى تَعْلَمَ وَهُوَ: حَتَّى يَوْمَ: هَهُنَا تَعْلَمُ هَهُنَا
 تَرَفُّعًا وَحَدِّ. هَهُنَا أَمْ نَا: هُنَا وَاسْتَفَانَا تَعْلَمُ وَنَجَّى
 حَتَّى: هَهُنَا تَعْلَمُ هَهُنَا هَلَّا خَفَّ وَهُوَ كَلِمَةً.
 هُنَا: نَجَّى حَتَّى: هَهُنَا. وَتَعْلَمُ: هُنَا وَخَلْفًا:
 لَا يَخْفَى حَتَّى. هُوَ حَتَّى لَفَيْتَ: كَلِمًا يَوْمَ وَهِيَ تَت

lor, întâlnesc schimbarea elementelor și a lumilor. Iar când [pășesc] pe calea [contemplației naturale] secunde⁷, descoperă că cele care sunt⁸ mai au și o altă întrebuițare. Aceasta, deoarece firile [create] au o întrebuițare dublă, gândurile naturale înțelegând prin percepție⁹ [doar] jumătate din întrebuițarea lor, și anume ordinea [naturală] neînsuflețită.

Când te îndulcești de versetele slujbei tale, atunci mintea tânjește să se afle neîncetat în această [dulceață]. Iar dacă vrei să-i implinești cererea, grăbește-te spre cunoașterea cauzei¹⁰. Dacă ajungi grabnic la ea, ca unul cu discernământ și care nu e orb, nu îți va fi greu să te desfășezi neîncetat de ea fără piedică.

Și care acțiune se numește cauză? Pila nu adaugă nimic fierului ca să-l aducă la scânteiere și strălucire, căci acestea țin de natura [fierului]. Dar ce face? Îndepărtează rugina așezată pe el de când n-a mai fost folosit. Același lucru¹¹ se petrece și cu firea minții. Apropie mintea ta de pilă și, atunci, o vei afla cum strălucește în vremea slujbei, luându-se la întrecere cu strălucirea stelelor. Pentru că [experiența] nu poate avea loc înaintea faptei, ci se oprește, dacă nu încetează cu totul.

De ce am spus că [acestea se întâmplă] la psalmodie, și nu la rugăciunea inimii și la citire? Pentru că acolo [la psalmodie] mintea poate fi ținută cu greu. Dar cu rugăciunea inimii și cu citirea lucrurilor nu stau așa, fiindcă pentru ele e nevoie doar de o strădanie mică. Acestea sunt de ajuns să o ajute și pe aceea [psalmodia], dar, fără ele, strădania pentru [psalmodie] este zadarnică¹². Acestea [durează] și după ce merindele se termină și nu se mai adaugă nimic din altă parte.

Flămândul știe să-și facă rost de mâncare, dar nu poate fi convins să se înfrâneze să mănânce. Dulce este pentru un

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14

cf. Dionisie, TM I, 3, 2; Evagrie, KG V, 16

Rom. 11, 33
I Cor. 2, 16

schimbarea felurilor de viațuire ascetică de pe calea muritoare și, ceea ce este mai important, duce la contemplarea judecățiilor [dumnezeiești], care nasc convingeri²³ despre Dumnezeu. Multe inimi, când a pătruns în ele încrederea [în sine], sunt ca omul care a luat otravă de moarte. Căci și în fiii autentici și adevărați, în zece părți de iubire se amestecă cinci părți de frică. Firea înclinată spre abatere de la cale nu poate să primească aici plinătatea adevărului dumnezeiesc sau să cunoască întreaga voie dumnezeiască pe care [El] o are pentru neamul ființelor cuvântătoare – nici măcar cineva asemenea lui Pavel sau egal cu el –, până ce înclinația de abatere de la cale nu e înlăturată, pentru ca firea să nu se mai abată de la cale prin simțirea acestei [înclinații]. Ce sunt identitatea și deosebirea? Deosebirea contemplării dintr-un suflet [se trăiește] în chip felurit și neasemănător, conștând în neputința înțelegerii cugetării veșnice a lui Dumnezeu²⁴. În schimb, identitatea [contemplării] constă în faptul că Adevărul se descoperă pe sine²⁵. Dacă firea înclinată spre abaterea de la cale ar primi aici adevărul deplin, ar muri, din cauza tăriei înclinației de abatere de la cale²⁶. Cuvintele „o, adâncul bogăției” și „judecățile Sale sunt de nepătruns” și „cine a cunoscut cugetul Domnului” etc., despre [trăirile] ivite în cuget din timp în timp, în chip minunat și cu suspine, și care au fost numite de către oameni „nor”, se nasc din această deosebire a contemplării și din felurimea convingerilor provenite din cercetarea de neînțeles a judecăților dumnezeiești. Dar când în lumea care nu mai are înclinația spre abatere de la cale va veni plinătatea firii, atunci firea nu se va mai teme să cunoască adevărul lui Dumnezeu, nici că s-ar abate de la cale spre stânga din cauza încrederii [în sine]. Încrederea [în sine] naște disprețul și revărsarea cugetării. Frica obișnuiește să

حَلَاؤُونَا وَمَعْمَكَلَا وَوَتْنَا وَعَدْلَقْنَا: هَلَا مَعْمُونَا وَوَحْتَا
 مَعْمُونَا فَهَوَّحْنَا وَحَلَاؤُونَا مَعْلَقْنَاهُمْ هُوَا مَحْطَا:
 مَعْمُونَا وَمَعْمُونَا نَعْمُونَا كَرَحٍ رَحٍ: مَعْمُونَا مَعْمُونَا وَوَسْطَا
 مَعْمُونَا: مَعْمُونَا وَوَسْطَا وَوَسْطَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا لَا مَعْمُونَا: وَوَسْطَا فَتَبْرَهَقَا هُوَا مَعْمُونَا وَوَسْطَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا. كَبْرَهُنَّ أَمَا مَعْمُونَا: هُوَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا. مَعْمُونَا مَعْمُونَا حَه مَعْمُونَا وَوَسْطَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا: مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا

194

مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا
 مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا

وَيَسْتَعِينُ رَبَّهُمْ وَأَنَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا مَعْمُونَا

حَبْسُهُ وَإِكْرَامًا: وَوَسْطَا مَعْمُونَا

حَبْسُهُ وَإِكْرَامًا

أَمِينٌ

înfrâneze înclinarea spre abatere de la cale, ca să aibă căpăstru. Această frică o găsești în tine însuși prin contemplarea felurii judecăților [dumnezeiești] și a lumilor, a deosebirii felurilor de viațuire ascetică și a felurii răsplătirilor date fiecăruia chiar și acum, și a dreptății legaliste²⁷ – dreptate care se arată pe sine din când în când, dar este ascunsă datorită îndelungii Sale răbdări –, și prin contemplarea dreptilor și a păcătoșilor și a feluritelor întâlniri neprielnice cu oameni care, printr-o lucrare a pronie, îți stau împotriva. Când partea înțelegătoare contemplă aceste lucruri, un imbold străbate întregul suflet și, de acum, în el se naște cercetarea gândurilor, a cuvintelor, a faptelor și a felului în care sunt puse hotare dreptății legaliste dumnezeiești²⁸.

Dar când partea înțelegătoare se adună din acestea și se înalță numai către ființa [dumnezeiască], prin vederea celor proprii acelei Firi bune, și dobândește cunoștința veșnică ce premerge tuturor celor existente și [cunoștința] celorlalte ale Sale, îndată frica e aruncată afară și cugetul se sprijină pe încredere. Dar când partea înțelegătoare se pogoară de acolo și se împrăștie spre lumi și spre deosebirile lor, atunci [încrederea] fuge și face loc fricii. Fiindcă purtarea de grijă [a lui Dumnezeu] nu îngăduie părții înțelegătoare să rămână mereu în aceeași contemplație a adevărului. Prin urmare, din timp în timp este luată de la inimă puterea încrederii care este mișcată de contemplația adevărată și o lasă să fie lovită de îndoieli de tot felul, ca să nu înceteze să judece neîncetat adevărul gândurilor și al faptelor sale și ca să dobândească trezvie.

Fiindcă nu știe în ce fel îl găsește²⁹ judecata

lui Dumnezeu, Căruia fie slava

în vecii vecilor.

Amin.

אלה המצוות רבות פוסקין ומביטין בהן ממשלה
 כלל וכלל ומשלה ומשלה

אלה המצוות מה מבור מנין להם: אבי ואביו. עדין
 ומיץ וכו' וכו'. כלל וכלל וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. אלו וכו': ממשלה וכו'. וכו' וכו'.
 מה מהנהו וכו': נתיב יעקב. וכו' וכו'. וכו'
 כן זהו חכמתו: להנהו וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 להנהו וכו': אבן חכמה. אבן חכמה וכו': וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'
 וכו'. וכו' וכו'. וכו'. וכו' וכו'. וכו'

206

Despre diferitele feluri de îndrumare înțeleaptă potrivite pentru
 formarea¹ celor de sub povățuire

Is. Sn. 1, 1

„Toată înțelepciunea vine de la Domnul“, după cum s-a spus, și prin cele ale noastre suntem învățați să ne înțelegem în cele ale Domnului față de noi. Părintele adevărului Se poartă în mod diferit cu fiecare din fiii săi. El se păzește să arate aceeași față în toată vremea, spre câștigul fiilor săi sau, mai degrabă, își ascunde iubirea spre învățătura lor. Rânduiala văzută este aceasta: El arată [despre Sine] ceea ce nu este și acoperă ceea ce este, iar fiul înțelept înțelege din schimbările față de el² purtarea de grijă a Părintelui său față de el și iubirea Sa plină de discernământ. Unei înțelegeri drepte, lucrarea iubirii adevărate i se arată ca fiind dublă: atât prin cele care aduc bucurie, cât și prin cele care aduc întristare³. Adică, [Dumnezeu] e gata neîncetat spre odihnirea celui pe care îl iubește, dar uneori îl face să sufere, fiindcă îl iubește mult, dar suferă împreună cu el chiar și când îl face să sufere. Însă Iși înfrânează mila Sa firească, chiar dacă aceasta Îl tulbură din cauza temerii Sale pentru vătămarea care ar putea urma [pentru om]. Însă iubirea Îl constrânge să-l facă [pe om] părtaș [miei], iar cunoștința puternică Îl silește să se abțină de la aceasta.

Odată cu schimbările alegerii se petrece și felurimea formelor de iubire înțeleaptă față de primitorii acestor purtări de grijă. Să nu-i cerem unui prieten înțelept o iubire nebună. Cel care își omoară fiul dându-i să mănânce miere nu se deosebește

فَمَنْ يُضِلُّهُ فَلَا يَأْتِيهِ الْبُشْرَىٰ بَلْ يَلْعَنُهُ ۚ وَسَبَّحْتَ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ سَقَمَ ۗ لِيَتَذَكَّرَ لَكُمْ ۖ وَلَا تَحْسَبوا أَنَّكُمْ مُّسْمِكُونَ ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ
 وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ وَمَنْ يَرْجُنا بِهِ عَذابنا فَعَسا يُؤْتينا مِنْهُ عَذابًا أَلَمًا ۚ

207

de cel care îl omoară cu cuțitul. Pentru că înțelepciunii Lui nu i se potrivește să-l hrănească în același fel pe timp de boală și pe timp de sănătate pe cel pe care îl iubește. Mă refer aici la schimbările datorate voinței prin alegerea mișcărilor⁴, și nu trupului.

3 Și dacă noi, în aceste momente când iubim cu discernământ pe cineva, știm să conducem [schimbările], mai ales când acesta ascultă de noi, oare nu e potrivit să-L lășăm pe Dumnezeu să împlinească cele pe care le cere iubirea Sa plină de discernământ față de noi, chiar dacă [noi le simțim] ca pe niște schimbări, pe care și noi știm să le arătăm celor pe care îi iubim?

4 Dar și eu știu că e greu să răbdăm [aceste schimbări], însă ele sunt de folos. Înclinația spre abatere de la cale te va face să ai nevoie de aceasta, chiar dacă nu pentru răsplătirea celor din trecut, atunci [măcar] de teamă față de cele ce se vor petrece neapărat. Întâmplările care produc întristare sunt pentru formarea launtrică așa cum sunt leacurile care ajută în cazul stricării armoniei trupesti⁵.

5 Toate fapturile necompuse sunt lipsite de luptă în viațuirea lor, fie că e vorba despre cele trupesti, sau despre cele netrupesti. Osteneala există prin fire numai în inegalitate, iar inegalitatea în cele compuse, datorită caracterului dublu legat de ele⁶. Chiar dacă și printre cele necompuse și simple sunt unele care au o înclinare spre abatere de la cale, totuși această [înclinație] este numai către cele de-a dreapta, însă fără osteneală, fiindcă nu cunosc experiența celeilalte părți, suferind influență numai spre bine. Înclinația lor spre abatere de la cale este ținută în frâu prin iubirea pătrunzătoare, iar acolo unde e iubire, nu este luptă și nici frică. Și aceasta [se întâmplă] pentru că au stăpânire peste ele însele, din care [stăpânire] se spune că vine și înclinația spre abatere de la cale. De aceea, sunt vrednice de o laudă și mai mare⁷.

لِحَدَا هَجْتَقَلَا: كَلْبَا اُنْبِ وَمَاؤَهَال. اَمَطَا وَهَوَا تَقَعْنَا:
 لَقَهْ وَدَعْنَهَال تَلَا يَا هِه اَف فِه كَسْبِه. كَحْنَا مَح:
 كَلَا فِه وَدَعْنَهَال. اُنْبَا: كَلَا هَا مَحِيؤ. رُقْدَهَال وِج: لَا
 هَدَا اَصْدَا حَلَا اُنْبَهَال. اَصْدَا وَهَقَهْ كَعْنَهَال مَح مَحْرَبَا
 اَلَاؤَمَر: هَا اَف مَلَاؤَهَال حَصَه كَهَلَا. هَجْتَقَلَا حُنَا: حَلَا
 اُنْبَهَال مَحَلَاؤ.

بَلْبِه هِه اَصْدَا كَدَهْ هَلَا مَلَاؤَهَال: هِه مَلَا مَحَلَا مَحْكَهَال
 اَهْمَهَال. كَحْتَقَلَا اَصْب: هَدَحَلَا اَقَا. مَحْكَهَال: كَه
 مَحَلَا اَمَحْنَهَال هَدَا اُنْبَهَال. حَبْ هَدَلَهَال رَحْب: اَلَاؤَم
 هِنَا وَتَكَلَا مَحْكَهَال. اَهْ هِه وِج: اَلَاؤَم تَتَكَل. سَلَا
 مَحَلَا: هَبْ هَدَلَا. مَح مَحَلَا مَح: مَحَلَا مَحَلَا كَحْنَه.
 حَبْ اُنْبَهَال وِج: مَحَلَا مَحَلَا حُنَا: مَبْ هَدَلَا مَحَلَا
 اَلَا هَهْمَهَال هَجْتَقَلَا. كَه حَرْمَهَال اَهْمَهَال: دَهْتَلَهَال
 مَحَلَا: مَهْنَا هَهْتَلَا.

208

اَمَلَا اَصْدَا: هِه مَلَا جَاؤَا حَبْ كَتَلَا حَقَهْنَا حَبْر.
 حَصَلْتَلَا مَح مَحَلَا: حَلَا هَهْب حَصَلَا وَحَرْمَا: اَف كَه
 رَحْبَهَال. هَهْنَا هِه مَلَا وَلَا هَهْنَا هَلَا رَحْبَهَال؟ اَمَلَا هِه
 رَحْب: اَلَاؤَم وَلَا حَرْمَا وَتَلَا مَحَلَا: مَبْر اَصْلَا وَسَبْر. لَا
 رَحْبَهَال مَحَلَا هِه: كَه مَهْنَا وَحَقَهْنَا مَح حَه مَلَا
 وَحَه اَمَلَا هِه هِه مَلَا. كَلَا هِه كَحْنَه هِه اَلَا حَلَا هِه.
 اَصْبَهَال مَحَلَا: هَلَا هَهْنَا. هَلَا هَهْنَا: لَامَكَل وَتَلَا
 حَبْ اُنْبَا. مَحْب هِه هِه كَه هَهْنَا وَهَجْتَقَلَا وَمَحَلَا: مَهَلَا
 مَحَلَاؤ. وِج وِج حَه هَلَا: مَهَلَا
 حَبْ هَهْنَاهَال وَدَهْنَاهَال.

Faptele bune și faptele rele sunt odrasla libertății⁸. Acolo unde aceasta lipsește, făptuirea lor este de prisos pentru răsplată⁹. Pentru fire nu există răsplată. Răsplata se dă pentru luptă, și nu poate fi vorba de biruință în afara luptei. Când dispăre împotrivirea, atunci odată cu ea se desființează și libertatea, iar atunci firea rămâne lipsită de luptă.

Este păstrată o vreme pentru desființarea libertății¹⁰, și de atunci partea rațională va fi legată, atât în oameni, cât și în îngeri. [Va fi legată] partea rațională, și nu mișcarea percepută cu simțurile. Fiindcă partea rațională are două însușiri care țin de capacitatea ei de cunoaștere, adică două puteri: puterea discursivă și puterea cunoscătoare. Prima se va sfârși pe deplin¹¹, iar prin cea de-a doua firea cunoscătoare este încununată¹², chiar dacă atunci va fi legată, dar nu cu o legătură silnică, ci mai degrabă prin desfătare, printr-o silire desfătătoare¹³.

Uneori¹⁴ aceasta se întâmplă și acum¹⁵, dar cu puțini oameni, în taină, printr-o schimbare. Printre ființele raționale prime aceasta se întâmplă fără nicio schimbare¹⁶, atât cât este cu putință, chiar dacă ele nu sunt încă desăvârșite. De ce se întâmplă aceasta fără nicio schimbare, deși ele sunt nedesăvârșite? Acestea sunt taine care nu pot fi primite înainte de timpul rânduit: ele încă nu sunt desăvârșite din cauza [acestui timp rânduit], nu din cauză că și-au dobândit starea actuală în urma unei schimbări. Aceasta [schimbarea] nu se întâmplă cu primele [îngerii]; în cazul lor este vorba mai degrabă de o statornicie, și nu de o schimbare [dintr-o stare în alta]. Dar dacă este vorba de o schimbare către lucruri mai bune, atunci schimbarea este, pentru ei [îngerii], o schimbare înspre mai bine, în timp ce pentru noi [schimbarea] este o încetare [a puterii discursive și a voinței libere], datorită neputinței trupului¹⁷.

وَكَاثِبًا أَوْلَاهَا أَمَّا تَحِيْلًا فَتَمْنَا مَدْلَاهُ قَهَبٌ بِنُوهِ
وَمَقْفَةٌ كَالِ

كَلِمًا لِحَصْرٍ حَيْثُ مَقْفًا حَتْمًا وَحَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ وَحَيْثُ مَقْفًا
مَدْلَاهُ أَمْ: أَمْ لِحَصْرٍ: أَمَّا حَصْرًا وَدَلَاهُ حَمَّ أَمَّا مَدْلَاهُ
مَقْفًا إِنْغَمًا. هَلَا قَلْبًا وَهَلَا حَمَّ مَقْفًا وَكَمَلًا مَدْلَاهُ
مَقْفًا. مَقْفًا وَحَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ وَحَمَّ مَقْفًا. قَفْ
لَهُ كَلِمًا وَحَمَّ مَقْفًا: هَلَا مَدْلَاهُ وَدَلَاهُ. قَفْ أَمَّا حَمَّ
وَهَلَا مَقْفًا: مَدْلَاهُ مَقْفًا وَحَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا

كَلِمًا لِحَصْرٍ وَحَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا وَحَمَّ مَقْفًا
وَحَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا وَحَمَّ مَقْفًا
كَلِمًا: لَا مَقْفًا. مَدْلَاهُ حَمَّ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا
كَلِمًا مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا: حَمَّ مَقْفًا
مَقْفًا مَقْفًا مَدْلَاهُ مَقْفًا وَحَمَّ مَقْفًا
لَا مَقْفًا.

*In care luptă osteneala este mai mare
decât primejdia căderii*

Gândurile rele unite cu ațățări trupești nu se pot birui, sau este foarte greu. Ele sunt numite de unii oameni armă cu două tăișuri. Și nu există odihnă din partea lor împreună cu săturarea de pâine, apă și somn și împreună cu războiul stârnit prin lucrurile percepute cu simțurile. Încetarea din viață e mai folositoare decât rușinea în aceste lucruri. Când ne îngrijim de îndatoriri, lucrarea trupului din mădulare se domolește.

Nu e cu puțință se ne îngrijim de cele percepute cu simțurile și să ne îndreptăm patimile. Fiindcă fără suferință în timpul rugăciunilor și a închinăciunilor neîncetate nu e cu puțință să atragem spre noi mila. Și e necesar să stăruim în acestea împreună cu acelea. Fără îngrijirea de cele mici nu e cu puțință să scăpăm de relele mai mari.

כִּי שָׁעָא בְּהּ מַעֲבָא: וְהוּא חֲסִילָא: לְאַחַב וְכִוְהָא
 וּבְחַדָּא חֲסִילָא

דְּרַחֵבָא וְחֲסִילָא בְּלֵבָא מִן חֲסִילָא: מִן חֲסִילָא
 מִדְּרַחֵבָא: הוּא הוּא וְלֹא אֲחִירָא חֲסִילָא: חֲסִילָא
 חֲסִילָא: מִן חִיָּה וְחִיָּה: וְלֹא אֲחִירָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא

אֲחִירָא וְחֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא
 חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא חֲסִילָא: חֲסִילָא חֲסִילָא

*Despre întunericul trist care vine în isihie asupra celor care
 petrec în viețuirea cunoștinței*

În vremea întunecării, metaniile¹ ajută mai mult decât ori-
 ce. Iar faptul că nu poți să te apropii de ele și să stăruiești în ele
 este război din partea Satanei și ți se cade să lupți împotriva
 acestei stări. Satana cunoaște ajutorul care vine din metanii
 și, de aceea, se străduiește cu toată puterea să nu te lase să te
 apropiești de ele, iar când urmează să cazi cu fața la pământ, el
 te tulbură și, chiar dacă îl biruiești și faci metanii, te silește să
 nu stăruiești în ele.

Chiar dacă mișcările noastre sunt reci și întunecate², să
 stăruim în metanii. Chiar dacă inima noastră este moartă în
 acele momente și nu putem nici măcar să ne rugăm³ și nu
 știm ce să spunem, fiindcă nu ne vin nici cuvinte de cerere,
 nici de implorare, totuși, să rămânem neconținut cu fața la
 pământ, chiar dacă tăcem.

Când ajutorul lui Dumnezeu ne este de trebuință, dar
 nu-l avem, este drept să nu îl primim, pentru că nu ne apro-
 piem zi și noapte de Dumnezeu printr-o rugăciune săvârșită
 cu râvnă și căldură, nici nu Îl chemăm cu durere, ci aștep-
 tăm ca El să ni-l dea de la sine. Însă lăsându-ne în necaz, El
 meșteșugeste o pricină ca să ne apropie de El. Dar întârziind
 să ne izbăvească – pentru ca să zăbovim la ușa Lui cu cererea
 noastră –, El ne pregătește de fapt ajutorul⁴. Dar când vin

حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا كَثِيرٌ مِنْهُمْ سَمِعَ رَجُلًا مِنَ الْمَدِينَةِ
 تَخَلَّى وَأَخْبَرَنَا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ
 كَثِيرًا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّ
 مِنْ لَذَّةِ الْمَغْرَمِ: قَبْلِ مَقْعِهِ أَيْ لِذِكْرِهَا حَسْبًا وَخَلًا
 ذِكْرُهَا وَالْمَغْرَمُ مَنْ سَعَى لَهُ خَلًا لَا مَعْنَى فِيهِ وَتَلَا
 حَتَّى مَاتَ وَتَلَا: قَبْلَ مَوْتِهِ خَلًا وَخَلًا مَقْعَهُ أَيْ ذِكْرُهَا: أَلَّا
 أُرَى حَلَّتْ فِيهِ أَوْ مَاتَ عَلَيْهِ أَيْ.

وَدَلَّاهُ مَنْ تَمَّتْ: هُوَ أَيْ لِي لِحْيَتِي. هَذَا أَيْ:
 مَقْعَتِي أَيْ. هَذَا مَقْعَتِي أَيْ حَقَائِدُ: هَذَا كَرِ
 هَذَا: أَيْ هُنَّ. هُنَّ أَيْ هُنَّ حَقَائِدُ قَبْلَ هَذَا أَيْ:
 وَهِيَ هُنَّ وَهِيَ. هُنَّ حَقَائِدُ: هَذَا دَعْوَاهُ سِوَا إِسْمَائِيلَ
 كَمَلَهُ. هُوَ مَدْحُهَا حَقَائِدُ هُوَ: لَا لِمَا مَلَكَ
 حَقَائِدُ وَسَعَى هُوَ دَخَلَهَا وَفَضَّلَهَا. نَكَلًا تَعْمَلُ: تَرَوْنَهُ وَ
 فَهْمَهُ. هَذَا. مَدْحُهَا أَيْ: أَيْ نَدَا. لَمْ يَكُنْ تَخَلَّى:
 لِأَنَّهَا: وَلَا أَفْعَمَ فِي مَكَلِهِ: هَذَا أَيْ وَصَفَتْ: هَذَا
 وَهَذَا أَيْ: حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا: حَدَّثَنَا:
 لِحْيَتِهِمْ كَرِ فِي مَكَلِهِ: حَدَّثَنَا لَمْ يَكُنْ تَعْمَلُ: نَدَا: حَقَائِدُ
 وَاللَّهِ نَا. هَذَا وَنَدَا لِي لِحْيَتِهِمْ: أَيْ وَوَلَدًا فِي أَمْرَةٍ:
 أَمْزَجَ لِحْيَتَهُمْ هُوَ وَهِيَ. وَهِيَ وَهِيَ: تَلَا: هَذَا
 حَقَائِدُ: هَذَا
 حَقَائِدُ.

343

peste noi cauzele ajutorărilor⁵, ne speriem, ne oprim și ne lă-
 săm apăsăți de greutate, de trândăvie și de akedie și suntem
 mai reci decât apa.

4 În toate relele și ispitele care vin peste tine, fie dinlăuntru,
 fie din afară, iată, calea rugăciunii se află înaintea ta. Cazi
 măcar o dată cu fața la pământ într-o noapte și o zi, înduple-
 cându-L pe Dumnezeu prin pătimirea inimii, iar Dumnezeu,
 Care este milostiv și bun, nu va întârzia să te mângâie și să te
 ușureze când vede că Îl îndupleci cu durerea inimii, dacă nu
 ceri ceva în afara căii.

5 Și în toată viața ta să faci așa. Primești și pierzi; și iarăși
 Îl îndupleci prin durere și îți dai; și iarăși pleacă de la tine, și
 acum întâlnești o stare în care ți se pare că toate s-au sfârșit,
 dar dacă te rogi iarăși, ea se va risipi în scurtă vreme. Așa e
 rânduit să fie călătoria. Nu cădea în akedie!

6 În vremea întunericului adânc care-ți apasă sufletul, să
 fim atenți la deznădejde! Ascultă-mă, frate: ca o femeie în
 durerile nașterii și ca un om pus la chinuri să te lupți să nu
 ieși din chilia ta. Pentru că vrăjmașul meșteșugește mai mult
 decât orice să te scoată din chilia ta din pricina nerăbdării în
 timpul luptei. Și te silește cu toată puterea să ieși afară, ca nu

cumva, rămânând [în chilie], să începi să faci
 metanii. De această faptă ascetică
 se teme mai mult
 decât de orice
 altceva.

فَا مَعْلَا وَخَيْتَا دِيَهْ خِيَهْ مَعْلَا مَبْت حَلْخَلَا هُوْنَا:
 وَمَعْلَا وَخَيْتَا مَعْلَا مَبْت دِيَهْ. هَدِيْنَا وَحِيَهْ: مَعْلَا
 أَهْمَانَا. هَسَلَا مَبْت: نُرَا خَمْر حَيْتَتَا. هَحَسَبْ سَبْ مَعْلَا
 فَتَزِيَهْ قَا أَكْبَرِ وَهِيَهْ: مَعْلَا مَبْت وَلَا خِيَهْ حَيْتَتَا. فَبْ
 وَبْ حِيَهْ وَخَيْتَا قَلْبِنَا وَخَلْخَلَا وَحَلْبْ مَعْلَا وَوَحْنَا:
 وَنَا وَلَا وَهِيَهْ نَدِيَهْ دِيَهْ أَهْمَانَا. هَوَا مَبْت وَلَا سَبْ مَبْت:
 حَقَقْنَا هَوَا مَبْت: حَقَقْنَا مَبْتَنَا وَوَا مَبْت. هَلَا
 نَعْمَهْ دَرَجْ رَجْ فَبْ مَعْلَا مَبْت حَقَقْنَا: هَحَسَبْ مَبْتَنَا
 مَبْتَنَا مَبْتَنَا وَوَا مَبْت.

هُوَ هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا: مَبْتَنَا مَبْتَنَا وَوَا مَبْتَنَا
 مَبْتَنَا. مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا وَوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا:
 هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا وَلَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا حَقَقْنَا. وَوَا
 وَوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا وَوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا:
 هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا. هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا:
 هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا.
 هُوَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا:
 مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا مَبْتَنَا:

Ori de câte ori se apropie omul în viața sa de lumea aceasta, se înrădăcinează în el dorința după lucruri și e tulburat neîncetat de grija pentru ele. Și pentru ele se ceartă cu oamenii și e cuprins, fără discernământ, de dorința pentru fiecare dintre aceste lucruri¹. Iar când, prin meditația subțire la lumea viitoare, cugetul său sporește, cugetarea fără imagini se mișcă neîncetat în el. Și pe cele nevăzute de el le dorește cu ardoare prin nădejde, prin uitarea celor de aici. Și, uneori, când este afundat în înțeleșuri, uită de sine, și, în gândurile sale, își întoarce ochii² de la cele văzute.

Cât timp se îngrijește de ele³, atât gândul⁴, cât și fapta sunt disprețuite de el. Iubirea amestecată, care arată diferite chipuri⁵, se șterge din el, iar dorința arzătoare unificată, care e lipsită de imagini, se împlântă în sufletul lui. Simțirea amintirii lucrurilor omenești este furată, puțin câte puțin, din cugetul lui și gândirea la cele ascunse sporește în el, se întărește și biruiește gândurile trupești și, de acum, renunță la cele stricăcioase, pe cât e cu putință firii.

Și dacă amintirea obișnuită nu s-ar mișca în el, în vremea de trebuință, pentru vreun lucru care nu poate fi trecut pe deplin cu vederea, atunci cugetul ar fi adunat, în majoritatea timpului, în cele viitoare, printr-o gândire prin care acestea

وَحَبِئْنَا دَوْتِي حَاتِبًا سَعْمًا وَحَبِئْنَا: حَبِئْنَا وَآبَانًا وَ دَو
 وَمَدَّة . ٥٥٥ هَلَا هَلَا هَلَا هَلَا : دَفْدَاهُ مَهْمَدًا وَآب .
 ٥٥٥ هَلَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا : هَلَا آسُ وَفِي حَبِئْنَا وَبِحَدَا إِنْغَمًا *
 لَهُ حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَحَبِئْنَا أَعْلَاهُ ! وَفَدَا هُوَ
 397 دَمَّةً هُوَ لَا هَلَا : أَضَلَّ وَفَدَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا : حَبِئْنَا
 وَآبَانًا وَحَبِئْنَا لَهُمْ حَبِئْنَا . وَآبَانًا عَمَّ حَبِئْنَا : هَلَا حَبِئْنَا
 مَهْمَدًا هُوَ وَحَبِئْنَا . ٥٥٥ هَلَا : ٥٥٥ هَلَا : ٥٥٥ هَلَا : ٥٥٥ هَلَا :
 آبَانًا . هَلَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا هَلَا هَلَا وَحَبِئْنَا وَحَبِئْنَا
 وَفَدَا وَآبَانًا حَبِئْنَا : آبَانًا وَ دَو وَفَدَا فِي لَا هَلَا .
 كَصَحْلَةٍ آسُ . ٥٥٥ هَلَا وَفَدَا وَفَدَا آبَانًا وَوَصَدَا
 حَبِئْنَا حَبِئْنَا : هَلَا وَفَدَا حَبِئْنَا وَفَدَا : هَلَا
 حَبِئْنَا هَلَا : هَلَا وَفَدَا هَلَا . وَفَدَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا
 نَعْمَتًا : هَلَا هَلَا وَفَدَا وَفَدَا : حَبِئْنَا حَبِئْنَا مَبِئْنَا .
 ٥٥٥ هَلَا حَبِئْنَا : حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَفَدَا وَفَدَا
 وَحَبِئْنَا . هَلَا حَبِئْنَا : حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَفَدَا وَفَدَا .
 حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَفَدَا : هَلَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَفَدَا :
 هَلَا وَفَدَا حَبِئْنَا : هَلَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا وَفَدَا : هَلَا
 حَبِئْنَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا . ٥٥٥
 ٥٥٥ هَلَا وَفَدَا وَفَدَا : هَلَا لَا وَفَدَا وَفَدَا وَفَدَا
 398 هَلَا : هَلَا حَبِئْنَا : هَلَا حَبِئْنَا : هَلَا حَبِئْنَا : هَلَا
 وَفَدَا هَلَا : هَلَا حَبِئْنَا حَبِئْنَا : هَلَا حَبِئْنَا : هَلَا

sporesc în el. Și din pricina acestora ajunge nebun față de în-
 țelepciunea de aici, iar ținerea de minte îi scade și ajunge un
 prost pentru cunoașterea omenească.
 Fericit omul care s-a învrednicit de acestea! Lacrimile
 din ochii lui nu vor înceta când se întoarce în sine prin
 amintirea celor care îi amăgesc pe oameni, a pricinii pen-
 tru care sunt iertați și a celor în care zace⁶ întreaga lume –
 în ce fel de trudă și amăgire [se află] din cauza lor. Se spune
 despre Pavel că, timp de trei ani, datorită acestor mișcări
 care împărățeau în sufletul său, lacrimile au prisosit în el,
 neputând să le oprească. Acest gând care pune în mișcare
 plânsul stăpânește în om când simte acea nădejde viitoare
 și se întoarce în cugetul său la cele ale lumii acesteia și
 [când simte] cu cât e mai prejos viața omenească decât
 nădejdea păstrată în veci pentru viața cea nouă. Și prin
 această pătimire moare față de toate cele vremelnice și față
 de grija pentru ele, și mor în el toate patimile trupului și
 ale sufletului.
 De acestea să ne amintim, dragul meu, și să le disprețuim
 pe cât putem pe cele de aici. Astfel, puțin câte puțin, ne apro-
 piem de cele viitoare prin mișcările noastre. Dacă mai întâi
 omul nu se silește pe sine și nu le disprețuiește din când în
 când pe cele din fața ochilor lui, așa încât, puțin câte puțin,
 să le părăsească și, astfel, să fie făcut să înainteze, atunci în el
 sporesc cugetarea și meditarea la ele, iar omul rămâne în acest
 trup prin felul său de viațuire.
 Și cei care călătoresc pe un drum, dacă nu înaintează zi
 de zi și nu scurtează din drumul lor, ci rămân pe loc, atunci
 niciodată calea dinaintea lor nu se va scurta și niciodată nu
 vor ajunge acolo unde urmăresc să ajungă. Astfel, și lucrarea
 noastră se aseamănă cu a acestora. Dacă nu ne silim puțin

هُوَ وَكَلَّمَ جُنَّةً عِنْدَ عَيْنَيْهَا صَبْحَةَ يَوْمِهِ. هُوَ هُوَ مَخْلُوقَاتِهِ
 وَخَلَقَ وَخَلَقَ: وَجَدَ سَمِيحًا تَلَامِيذًا: وَتَعَالَى لِلْأَوَّلِ لِقَاءًا:
 وَهُدًى يَوْمَ خَلَقَ وَجَدَ لَأَمْرٍ وَمِنْهُ يَوْمَ. وَأَمَّا
 سَمِيحًا تَلَامِيذًا هُوَ حَسْبًا وَهُوَ نَأْوَهُ يَوْمَ:
 لَكُمْ نَأْوَهُ
 أَصْبَحَ.

învrednicim de raina bunătăților, a căror plinătate e păstrată
 în lumea viitoare celor care au dobândit-o aici. Fie ca și noi să
 o dobândim și să fim stăpâniți de ea prin
 puterea care vine de la ea,
 în vecii vecilor.
 Amin.

وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَأَوَّلُهُ أَيْدِي خَيْرٌ وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 نَدَى كَيْفَ: أَمَّا كَيْفَ: وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 سَلَا بِرَأْسِهِ تَقَى كَيْفَ كَيْفَ: لَا يَدْرِي كَيْفَ: لَا
 كَمَا وَلَا أَمَّا: تَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 كَيْفَ كَيْفَ: وَأَمَّا كَيْفَ: وَلَا: وَتَحْتَهَا كَمَا
 كَمَا كَيْفَ كَيْفَ: تَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا
 وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا وَتَحْتَهَا كَمَا

Memra 71

Despre cele care țin de lucrările harului

Pune-ți un semn în sufletul tău pururea și cercetează: în vremea în care simți în tine că purtarea de grijă a lui Dumnezeu începe să se descopere în sufletul tău, înțelege că, din acel moment, ești aproape de limanul curăției. Când cineva începe să se înalțe deasupra patimilor, îndată puterea aceea sfântă se unește cu sufletul lui și nu se depărtează de la el nici ziua, nici noaptea, și îi arată purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Și această putere cu care este unit sufletul îi descoperă până și cele mai mici lucruri din cele care sunt și care se întâmplă, bune și rele, care se fac pentru om în ascuns și la arătare și în lumea aceasta creată. Și îi descoperă puterea creatoare a lui Dumnezeu și îi arată purtarea de grijă dumnezeiască neîncetat unită cu fiecare lucru din această creație pe care îl cercetează, și [îi mai arată] în ce fel ea se unește cu omul în toată vremea, și în ce fel îl păzește – fără ca el să simtă și să știe – de cele potrivnice în toată vremea, și în ce fel îl îndreaptă spre izbăvirea și odihna sufletului și a trupului său și către aflarea mântuirii.

Și, atunci, puterea dumnezeiască, aceeași care înfăptuiește toate aceste lucruri se arată pe sine omului într-ascuns, printr-o descoperire inteligibilă făcută firii sale duhovnicești, care

حَصِّنَا. وَهَذَا: مِمَّنْ هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ وَهَذَا
ضَعْفٌ وَتَكْرَارٌ. فَهَذَا وَبِذَلِكَ وَمِنْكُمْ
أَيْ مِمَّنْ هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ وَهَذَا
أَوْ مِمَّنْ هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ وَهَذَا.

حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: لَا حَوْلَ لَنَا وَهَذَا أَيْ
أَيْ حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
فَلَمَّا هُوَ مِنْكُمْ وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
مِمَّنْ هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ وَهَذَا
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ

حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ

حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ
حَصِّنَا وَبِذَلِكَ: هُوَ مِنْكُمْ أَوْ مِنْكُمْ

492

dacă nu iese din rânduiala strălucitoare a făptuirii lui. Și acum sunt oameni care s-au învrednicit de acest dar în parte, iar deplinătatea [darului] o înțeleg din însușirile acestui dar parțial făcut lor. De aceea, când un om gustă un pahar de vin dintr-un urcior mare știe cum e tot vinul. Așa este și când alții beau, fie o parte, fie tot.

5 Dar nu se găsește cu ușurință cineva care să aibă darul acesta în mod deplin, ci cu mare greutate. Fiindcă această putere este un dar al păzirii isihiei. Și pentru că nu există în generația noastră cuprinsă de akedie cineva care să țină isihia desăvârșită și paza deplină, suntem lipsiți de darurile ei. Cel care are aceste semne din cele scrise cu cerneală și nu le-a aflat cu fapta prin experiență se aseamănă cu omul care poartă pe umărul său o harfă împodobită și cu corzi tari, iar degetele lui nu știu și nu sunt deprinse să le ciupească și să scoată diferite cântări spre desfătarea sufletului său. Ci are doar harfa, dar nu și arta ei, și are nevoie de alții să cânte înaintea lui și să-l desfete.

6 Când te îmbogățești în cunoașterea celor multe să nu te bucuri, ci să te bucuri când ceea ce cunoști deții prin faptă. Prima, fără a doua, dă înapoi și pierde, și chiar duce la mândrie din cauza lipsei de lucrare. Iar când te sârguiești în cea de-a doua, cu siguranță vei fi luminat, fără învățatură, și în aceea. Ochiul cunoașterii este experiența, iar educarea⁴ ei este făptuirea neîncetată.

7 Acesta să-ți fie un semn luminos al limpezimii sufletului tău: când te cercetezi pe tine însuți, [vezi că] ești plin de milă pentru toți oamenii și că inima ta este chinuită din cauza miliei pentru ei și e aprinsă ca de un foc fără să facă deosebire între persoane. Când ești neîncetat în acestea, asemănarea Tătalui din cer se vede în tine.

cf. Mt. 5, 45, 48

8 صَغَفَسَا وَوَجَعَتْ لِي يَا بَدَا قَبِي فَوَهْمًا وَتَصَلَّتْ لِي:
 مَعِ عَمَلًا وَمَوَدَّةً مَبْرُورًا. مَدَبُ يَهُ قَبِي:
 لِحِقْسِنَا جَمَدًا: أَصْلَابٌ وَيَهْنَا سَهُ وَجَدِي سُنُونَا: قَبِ أَسْبُ وَمَعِ
 تَنَالًا مُقَدِّقٌ مَعِ حَتَّنَا: هَذَرْتَجُ حَقَّقَا: وَلَا حُرُنَا: هَوْلًا حُرُنَا:
 9 أَلَا مَعِ مَبْرُورٌ إِنْ شَاءَ: وَأَفِ حِقْهَ قَدَاةً أَلَا مَبْرُورًا
 وَطَلَّهَا حَلَاةٌ وَمَا وَمَبْرُورٌ: مَعِ مَكَّةَا وَمَقِينَا وَمَعِ وَصَفَا:
 هَذَبٌ لِمَصْبُورًا تَقَدِّمَةٌ حَمِيَّةٌ وَأَلَاةٌ وَمَا أَسْبُ أَسْبُ وَمَنْ
 10 يَهُ: وَحَبْرُنَا قَبِي أَلَا حَمِيَّةً وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا:
 هَذَا حَقَّقَا حَلَاةً وَمَبْرُورًا. أَلَاةً وَمَقِينَا وَمَقِينَا حَمِيَّةً
 وَكَلَّمَا: هَذَبٌ قَدَمَا نُبِ مَعِ قَدَاةً: قَبِ وَجَدِي وَمَقِينَا: أَسْبُ
 مَتْنَا: هَتَّنَا: حَبْرُنَا حَمِيَّةً. هَذَبَةٌ مَلَا يَهُ أَلَاةً مَقِينَا:
 هَكَذَا أَسْبُ يَهُ حَلَاةٌ وَمَقِينَا: مَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 مَدَبْرُورًا. هَذَبٌ مَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 493 يَهُ مَعِ حَقَّقَا: هَذَبٌ مَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 أَلَا حَقَّقَا مَقِينَا وَمَقِينَا: حَقَّقَا وَمَقِينَا: هَذَبٌ أَسْبُ يَهُ
 مَعِ مَقِينَا وَمَقِينَا: وَكَلَّمَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 رَحْمَةٌ: هَذَبٌ مَقِينَا وَمَقِينَا.
 10 نَسْفَقُ أَوْ سَبِي: أَمَّنَّا. هَذَا وَرَحْمَةٌ وَمَقِينَا: مَقِينَا حَمِيَّةً
 مَقِينَا: حَلَاةً وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 تَهُ وَمَقِينَا: قَبِ نَسْفَقُ مَقِينَا مَعِ حَقَّقَا وَمَقِينَا: هَذَبٌ مَقِينَا
 وَمَقِينَا. هَذَا حَمِيَّةً حَمِيَّةً مَقِينَا وَمَقِينَا وَمَقِينَا
 10 مَقِينَا مَقِينَا: قَبِ مَقِينَا مَعِ حَمِيَّةً وَمَقِينَا: هَذَا وَمَقِينَا

Măsura viețuirii tale nu o înțelegi din felurimea osteneților tale, ci din schimbările pe care le primește partea ta înțelegătoare. Trupul obișnuiește să se spele cu lacrimi când mintea privește la cele duhovnicești, când lacrimile curg ca un torent din ochi și îți udă obrazii fără constrângere și fără voia ta.

Eu însumi știu un om care chiar și în somn a fost cuprins de minunarea cea în Dumnezeu, prin contemplarea a ceva din citirea de seară, iar sufletul său a fost cuprins de uimire prin meditarea la această contemplație. El a simțit că a petrecut multă vreme meditând la cele petrecute prin mișcările [părții înțelegătoare] din timpul somnului și cerceta întru uimire acea vedere. Era în toiul nopții și, dintr-odată, s-a trezit brusc din somn, iar lacrimile îi curgeau ca niște pâraie și îi cădeau până pe piept, iar gura lui îi era plină de slăvire și inima lui medita îndelung la contemplație, cu o dulceață nesăturată. Din pricina mulțimii lacrimilor care-i țâșneau fără măsură din ochi și din pricina minunării sufletului său – [timp] în care toate mădulele trupului îi erau înțepenite – și a inimii lui în care palpita o anumită dulceață, nu putea nici măcar să-și îplinească obișnuita slujbă de noapte, ci cu greu psalmodia ceva către dimineață. Așa era biruit de mulțimea lacrimilor, care picurau din izvorul ochilor lui fără voia lui și din alte pricini.

10 Să ne sârguim și noi, fraților, iar când vrem să ne culcăm, să medităm multă vreme la doxologii și la cele psalmodiate și citite în Sfintele Scripturi, păzindu-ne sufletul de amintiri rele și de toată meditarea urâtă. Și să ne îmbogățim vistieria noastră cu tot felul de lucruri frumoase, iar somnul ne va apuca plini de pomenirea lui Dumnezeu și sufletul nostru va arde de tângirea după cele bune, din pricina harului lui Dumnezeu care ne învăluie în somnul nostru și care revarsă peste noi

وَوَأَمَّا صَفْوَةٌ هِيَ مَا وَكَلْتَلًا: قَلْبًا لِمُخَالِفِ الْإِنْسَانِ
 وَبَيْنَمَا لَمْ حَقِيلًا: مَعْمَدًا بَلْ كَمِ صَفْوَةٌ خَلْفَهُ أَوْ قَبْ
 وَبَيْنِي. قَبْ حُسَا لَمْ: وَأَنْ يَبْ قَلْبًا مَعْ كَلْمًا وَتَبْ
 وَلِهَذَا: هُوَ صَبْ رَقْدًا وَكَلْمًا مَعْ هَتْنًا. هَتْنًا لَمْ لَا
 تَعْمَدُ مَعْمَدًا سَبُوحًا حَتَّى مَعْمَدًا وَتَعْمَدًا: قَلْبًا
 سَبُوحًا هَتْنًا وَلِهَذَا وَتَعْمَدًا. هَتْنًا مَعْمَدًا لَمْ أَسْ
 رَحْمَتُهُ. مَعْمَدًا وَتَعْمَدًا مَعْمَدًا: قَبْ حُسَا مَعْمَدًا هُوَ سَبُوحًا
 كَلْمًا مَعْمَدًا رَأْفَتُهُ أَسْ وَكَلْمًا وَتَعْمَدًا مَعْمَدًا:
 هُوَ سَبُوحًا مَعْمَدًا حَقِيلًا: حَقِيلًا كَيْفَهُ أَسْ. هُوَ مَعْمَدًا لَمْ
 حَقِيلًا رَقْدًا بَتْمًا هُوَ سَبُوحًا: أَسْ قَلْبًا وَرَحْمَتُهُ هَتْنًا.
 هُوَ أَسْ وَأَسْ هُوَ قَلْبًا تَعْمَدًا مَعْمَدًا لَمْ حَقِيلًا: تَعْمَدًا
 مَعْمَدًا هَتْنًا هُوَ هَتْنًا: وَتَعْمَدًا كَلْمًا مَعْمَدًا هُوَ قَلْبًا
 مَعْمَدًا أَسْ أَسْ لَمْ لَا كَلْمًا. هُوَ أَسْ لَمْ لَا كَلْمًا وَتَعْمَدًا
 مَعْمَدًا لَمْ لَا كَلْمًا: هُوَ وَتَعْمَدًا أَسْ وَتَعْمَدًا هَتْنًا
 تَعْمَدًا وَتَعْمَدًا: أَسْ وَتَعْمَدًا هَتْنًا. لَمْ مَعْمَدًا وَتَعْمَدًا
 لَمْ: أَسْ وَتَعْمَدًا
 مَعْمَدًا.

494

darurile lui, chiar dacă dormim. Harul ne pune la încercare, dacă trupul nostru este curat de toate felurile de întinăciune și dacă mișcările inimii noastre [sunt curate] de cele urâte. Din pricina lui nu pot să se apropie de noi fiii stăpânitorului întunericului, datorită sabiei și suliței harului care ne înconjoară. Și dacă ei ne găsesc după voia lor – adică harul s-a depărtat de la noi, scârbindu-se de noi și îndepărtându-ne din preajma lui ca pe niște hoituri fără viață –, atunci se apropie de noi cu toată răutatea lor și ne ispitesc prin toate mișcările dezgustătoare și înfricoșătoare, potrivit dorinței voii lor urâte.

cf. Lc. 22, 53

Iar când ni se întâmplă așa ceva în somn, să înțelegem îndată și să ne amintim și să simțim că, în acea noapte, adumbrirea dumnezeiască s-a depărtat de la noi. Dar cum de nu ne-au înghițit demonii? Însă așa le-a încuviințat voia dumnezeiască, în mâna căreia se află sufletul fiecărui trup, să se apropie de noi ca să ne trezim și să ne vedem pe noi înșine.

Nu e cu puțință ca ei să se
 apropie de noi când ea
 [adumbrirea] este
 aproape de
 noi.

3
 520
 وَأَمَّا وَسَيِّئًا نُبَهِّئُكُمْ لَهُا صُنُا وَأَوْخًا صَدْمٌ كَمُصَدِّ: أَمَّ
 وَأَوْ قَدْرًا لُحْثًا حَبِصَةً أَلْهَانًا وَبَعْلًا: وَأَوْ حَبْطًا
 حَتْفًا مَلْتًا وَجِدْقَةً دَقْمًا نَحْبٌ: مَعْقَدٌ سَكَّةٌ. هَكَذَا
 نُهُوًا حَقْمًا مَنَابٌ لَأَوْخًا: وَأَقْمٌ كَرًا وَتَنْدًا وَهَمُّ أَلْهَانًا
 حَصِينَةٌ: خَفْرٌ سَهَابَةٌ وَحَسْبًا: هَكَذَا مَحْسَبًا وَمَكَّةً. وَأَوْ
 صَعْفًا لُحْثًا حَرَكًا فُكْدًا مَحْسَبًا وَفَلًا وَ أَلْهَانًا
 حَصِينَةٌ وَبَعْلًا: هَذِهِ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ دَعْفَةٌ:
 وَحَبٌّ أَسْرًا كَرًا وَهَوًّا هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَحَدٌّ هَمُّ أَلْهَانًا:
 هَذِهِ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ دَعْفَةٌ حَرَكًا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ.
 هَذِهِ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ أَلْهَانًا هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ حَقْفًا: أَمَّا
 أَلْهَانًا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ أَلْهَانًا وَهَمُّ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَحَدٌّ
 مَكْرَهَاتُ حَمْدِ أَلْهَانًا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَحَدٌّ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ
 مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَحَدٌّ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ: حَمْدٌ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ.
 هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ أَلْهَانًا وَأَلْهَانًا: هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَوَقْفًا
 حَمْدٌ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ: حَمْدٌ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَوَقْفًا
 هَلَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ. لَا مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَوَقْفًا:
 حَمْدٌ مَكْرَهَاتُ حَمْدِ وَوَقْفًا:
 أَلْهَانًا
 حَمْدٌ

Și ceea ce puterea primăverii obișnuiește să facă cu firea
 pământului, aceasta face harul prin curăție cu sufletul. Căci
 puterea ei ajunge până și la rădăcinile subțiri care cresc în
 adâncime, încălzind pământul așa cum focul încălzește un ca-
 zan, ca să scoată bogățiile de plante pe care Dumnezeu le-a
 pus în firea lui, spre veselia făpturii și spre slava Lui. Tot așa și
 harul vădește toată slava pe care Dumnezeu a ascuns-o în firea
 sufletului, i-o arată și îl face să se bucure de frumusețea lui.

Când sufletul vede comorile mari și negărite pe care Dum-
 nezeu le-a pus în el și care erau acoperite prin veșmântul înti-
 nat al patimilor și al neștiinței³, dar acum Dumnezeu i le arată
 ca să dezbrace haina patimilor, [atunci sufletul] este smuls
 de bucurie din cele pământești de iubirea Lui⁴. Și nu-și mai
 amintește de trup, care acoperea frumusețile sale de propria
 sa vedere. Apoi [sufletul] vede în el însuși frumusețile cerești,
 ca într-o oglindă bine lustruită⁵, care prin prisosul curăției ei
 oglindește frumusețea chipurilor. Fiindcă sfințenia este potri-
 vită celor sfinți.

Toată virtutea de care poți vorbi și toată făptuirea drep-
 tății din ea care poate fi împlinită, pot să fie lucrate,
 dobândite și desăvârșite și în afara isihiei. Dar
 nepătimirea și curăția nu pot fi
 dobândite în afara
 isihiei.

פּוֹתוֹתַי כִּי

וָעָרָא וְעָרַבְתִּיא

לְהוֹחֵל פּוֹתוֹתַי וְעָרַבְתִּיא כִּי אָמַרְתִּי: מְהֵרָא דְכִנְתִּיא
 דְּבַרְתִּיא: וְלִכְמֵה דְכִנְתִּיא מִבְּרֵא: וְהוּּוֹ וְכִלְתִּיא אֲחִנְתִּי
 חֲפֵי מַעֲלָא עֲסִימְתִּיא וְעִסְמְתִּיא. כִּי לֹא אָמַרְתִּי: וְכִלְתִּיא חֲפֵי מְהֵרָא
 דְּבַרְתִּיא: דְּהַדְּפֵי מִכְּמַלְתִּיא. וְעִסְמְתִּיא מִבְּרֵא. מְהֵרָא אֲחִנְתִּי
 מִפִּצְוֹתַי פִּרְוִי. לֹא אָמַרְתִּי: וְלִכְמֵה דְכִנְתִּיא מִבְּרֵא: וְהוּּוֹ וְעִסְמְתִּיא
 דְּבַרְתִּיא וְאִכְוֹל. אִלָּא לִכְמֵבֵר מְהֵרָא דְכִנְתִּיא אָמַרְתִּי: מְהֵרָא
 וְהוּּוֹ מִבְּרֵא אָמַרְתִּי דְּהַדְּפֵי מִכְּמַלְתִּיא. אֲמַר וְאִי חֲבֵימְתִּיא אִיסְתִּיא אָמַרְתִּי
 וְעִסְמְתִּיא: וְדִמְתִּיא עֲוֹנָא מְחַלְתִּיא וְאִכְוֹל לֹא יְזַאֵב: עֲוֹנָא
 מְחַלְתִּיא לֹא יְזַאֵב. לֹא יְזַאֵב מִכְּמַלְתִּיא: לֹא יְזַאֵב מִכְּמַלְתִּיא: וְהוּּוֹ
 חֲכָמָא אָמַרְתִּי. מְחַלְתִּיא עֲוֹנָא: חֲכָמָא אָמַרְתִּי. מְחַלְתִּיא מְחַלְתִּיא
 וְנִעְמָא עֲוֹנָא מְחַלְתִּיא: וְעִסְמְתִּיא וְדִמְתִּיא אִיסְתִּיא אִיסְתִּיא אִיסְתִּיא
 וְעִסְמְתִּיא. דְכִנְתִּיא מִבְּרֵא: חֵה דְכִנְתִּיא מִבְּרֵא. מְחַלְתִּיא וְאִכְוֹל:
 חֵה עֲוֹנָא וְעִסְמְתִּיא מְחַלְתִּיא וְעִסְמְתִּיא וְעִסְמְתִּיא אִיסְתִּיא:
 וְעִסְמְתִּיא מְחַלְתִּיא דְכִנְתִּיא וְעִסְמְתִּיא: חֵה עֲוֹנָא לֹא
 מְחַלְתִּיא וְאִיסְתִּיא וְנִעְמָא: חֵה מְחַלְתִּיא עֲוֹנָא.
 וְעִסְמְתִּיא לֹא יְזַאֵב. חֵה עֲוֹנָא וְנִעְמָא: לֹא יְזַאֵב מִכְּמַלְתִּיא וְעִסְמְתִּיא:
 וְעִסְמְתִּיא חֵה מְחַלְתִּיא וְעִסְמְתִּיא: מְחַלְתִּיא חֵה אִיסְתִּיא וְעִסְמְתִּיא אִיסְתִּיא
 מְחַלְתִּיא: וְנִעְמָא מִכְּמַלְתִּיא וְנִעְמָא מְחַלְתִּיא וְנִעְמָא.

Fericitul Pavel ne învață când spune: „Dezbrăcați-vă de omul vechi și îmbrăcați-vă în omul nou care este zidit potrivit lui Dumnezeu, întru sfințenie și în îndreptarea¹ adevărului“. Nu a spus: „peste cel vechi îmbrăcați-l pe cel nou“, fiindcă știa că nu se poate. Vezi cât de înțelept poruncește. Nu a spus: „îmbrăcați omul nou care este înnoit prin cunoștința lui Dumnezeu“, ci mai întâi spune: „dezbrăcați-l pe acesta [pe cel vechi]“, și apoi spune: „îmbrăcați-l pe cel nou“. Așa cum și în alt loc a spus la fel: „carnea și sângele nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nesticăciunea“. Nesticăciune numește cunoașterea celeilalte lumi. „Stricăciune“, „carne“ și „sânge“ numește patimile stricăcioase ale sufletului și ale trupului, a căror mișcare are loc în cugetarea cărnii. „Om nou“ numește curăția. „Împărăția lui Dumnezeu“ [numește] contemplația înaltă și inteligibilă a mișcărilor fericite ale strălucirilor ființiale, în care numai sufletului îndreptat îi este îngăduit să intre prin mișcărilor sale nesticăcioase, prin care este înălțat mai presus de stricăciune, de carne și de sânge.

Dacă mica pupilă a sufletului tău nu e curățită, nu îndrăzni să-ți ațintești privirea în soare, ca să nu fii lipsit de vederea obișnuită și să fii aruncat în unul din locurile acelea

cf. Ef. 4, 22, 24;
Col. 3, 9-10

1 Cor. 15, 50

cf. Rom. 8, 6

522 **وَهُوَ آيَةٌ:** سَعَطًا وَخَدًّا مَعَ أَخُونَا. وَأَمَّا نَحْنُ وَخَدُّ مَعَ صِيْلَا
نُعَمُّ حَيْثُ مَا وَنَعْمُ: حَلَامُ قَدَامِنَا مَعَ حُصْبَا وَهُوَ
بُؤْسٌ وَمِنِّي. حَلَامِنَا أَيْ: وَبِأَيْمَانِكُمْ حُصْبَا حَتَّى تُرَى
لِمَعْلُومَاتِهِ: حَلَامِنَا سَعَطًا وَخَدًّا: بِنَفْسِهِ وَبِنَفْسِهِ.

وَعَلَمَاتِهِ الْقَدَامَتَانِ: مَوْلَا وَمَوْلَا وَهَسَبَاتِهِ. أَلَمَّتْ
وُجُوهُ: هَسَبَاتُهُ يُؤْوَى الْأَكْمَتَانِ: صِلَامَتُ مَوْلَا وَهَسَبَاتِهِ
هَسَبَاتُهُ وَبِعَمَلِهِ. حَلَامُهُ وَبِعَمَلِهِ أَيْ: لِبَدَانِهِ وَوَجْهَاتِهِ
مَقْصُودِهِ. تَتَلَا وَبِ: حَلَامِنَا سَعَطًا وَخَدًّا
بِنَفْسِهِ. سَعَطَاتُ كَمَا: حَلَامُ مَعَ حَلَامِهِ حُصْبَا وَمَوْلَا
بُعَيْبُ مَا حَلَامَتُهُ الْكَلَامَاتُ. وَالْمَا وَبِ وَأَيْمَانِكُمْ
حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ: حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ وَخَدُّهُ
وَالْكَرَامَاتُ: هَسَبَاتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
وَهُوَ مُنْجِبَاتُهُ وَبِ: حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ وَبِعَمَلِهِ حَلَامَتُهُ
حَلَامَتُهُ: هَسَبَاتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ وَخَدُّهُ
وَخَدُّهُ حَلَامَتُهُ أَيْ: حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ

4 **أَخْبَرَنَا:** وَبِ: حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
وَمَوْلَا وَلَا حَلَامَتُهُ. أَيْ: حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
523 **وَسَمِعْتُهُ** حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
وَمَوْلَا حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ
حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ حَلَامَتُهُ

Avva Isaia, CA
6, 1

Evagrie, Ep 39

Evagrie, KG II, 34

inteligibile, care este Tartarul, care este preînchipuire a șeolului, adică întunericul din afara lui Dumnezeu. Cei care prin mișcările minții lor ies în afara firii lor se abat într-acolo prin firea învățată² pe care o au. De aceea, și cel care îndrăznește să intre la nuntă cu veșminte necurate s-a poruncit să fie aruncat în acest întuneric mai din afară.

cf. Mt. 22, 11-13

3 „Nuntă“ este numită vederea cunoașterii duhovnicești. „Mâncărurile“ de la nuntă sunt mulțimea tainelor dumnezeiești pline de bucuria, săltarea și desfătarea sufletului. „Haină de nuntă“ numește veșmântul curăției. Iar „hainele necurate“ sunt mișcările pătimașe care pătează sufletul. „Întunericul din afară“ este în afara oricărei desfătări a cunoașterii adevărului și a familiarității dumnezeiești. Cel care, deși e îmbrăcat în astfel de haine, îndrăznește să-și nălucească în partea sa înțelegătoare cele înalte ale lui Dumnezeu și să intre și să-și așeze sufletul său înlăuntrul contemplațiilor duhovnicești ale acelei nunți sfinte, care răsare numai în cei curați; și care vrea să se împărtășească de desfătarea ei, deși este logodit cu desfătarea patimilor, ca unul care este înghițit de năluciri dintr-odată, [unul ca acesta] este aruncat de acolo într-un loc fără strălucire, care se numește *șeol* și *abaddon*, care este necunoașterea și uitarea de către Dumnezeu³.

4 Căci s-a spus că „cele ale lui Dumnezeu vin de la sine, dacă locul este curat și neîntinat“. Iar prin „vin de la sine“ vrea să spună că este firesc pentru curăție să strălucească în ea lumina cerească, fără căutarea și osteneala noastră. „În inima curată este întipărit cerul nou, a cărui vedere este lumina, iar locul lui este duhovnicesc.“ Precum în alt loc [se spune] că „așa cum magnetul prin puterea lui naturală atrage particulele de fier, tot așa cunoașterea duhovnicească [atrage] inima curată“.

اَقْبِ مَعْلُكُضًا مَحْ مَعْنِيَا حَبْلًا اَلْمَلَا: وَكَلِمًا وَحَبْلًا لَّا
 مَدَّ سَحْرِيَا وَكَلِمًا مَحْ اَمْسُكْنَا وَكَلِمًا مَعْنِيَا حَبْلًا
 وَاب. اَلَّا اَنَا كَلِمًا اَلْمَلَا اَنَا اَوَّلًا: هَلَّا مَعْنِيَا اَنَا مَحْ مَعْنِيَا
 وَتَعْنِيَا. وَاَمَّا وَتَعْنِيَا. كَلِمًا وَاَحْلًا وَاَمَّا: كَلِمًا حَبْلًا
 لَّا مَدَّ مَعْنِيَا اَلْمَلَا: كَلِمًا مَعْنِيَا: اَهْ كَلِمًا حَبْلًا
 وَتَعْنِيَا: اَهْ كَلِمًا حَبْلًا: لَّا مَدَّ مَعْنِيَا تَعْنِيَا
 كَلِمًا حَبْلًا وَاَمَّا: اَلَّا وَاَحْلًا مَحْ وَهَلَّا حَبْلًا
 مَعْنِيَا مَعْنِيَا: وَاَمَّا وَاَمَّا تَعْنِيَا اَلْمَلَا: وَحَبْلًا اَهْ
 كَلِمًا حَبْلًا مَعْنِيَا وَاَحْلًا مَعْنِيَا وَاَحْلًا مَعْنِيَا
 اَهْ وَاَحْلًا مَحْ لَهْ كَلِمًا مَعْنِيَا: حَبْلًا حَبْلًا حَبْلًا
 حَبْلًا وَاَحْلًا اَهْ حَبْلًا مَعْنِيَا. اَمَّا وَاَمَّا مَعْنِيَا
 وَتَعْنِيَا: وَاَحْلًا وَاَمَّا مَعْنِيَا: لَّا مَدَّ مَعْنِيَا اَنَا
 اَنَا مَحْ اَنَا: وَتَعْنِيَا اَلْمَلَا: فَهَلَّا حَبْلًا: وَاَمَّا مَعْنِيَا
 وَكَلِمًا مَحْ مَعْنِيَا. اَنَا وَاَحْلًا مَعْنِيَا مَعْنِيَا وَاَحْلًا
 مَحْ لَهْ مَعْنِيَا مَعْنِيَا: مَعْنِيَا مَحْ اَنَا وَاَحْلًا مَعْنِيَا
 524 وَتَعْنِيَا: مَعْنِيَا وَاَحْلًا مَعْنِيَا وَتَعْنِيَا:

اَهْ وَحَبْلًا مَعْنِيَا مَحْ مَعْنِيَا وَكَلِمًا: اَوَّلًا حَبْلًا وَاَحْلًا وَاَحْلًا
 حَبْلًا وَاَحْلًا: اَهْ حَبْلًا مَعْنِيَا مَحْ اَمَّا مَعْنِيَا. لَّا مَدَّ مَعْنِيَا
 وَاَحْلًا مَعْنِيَا
 حَبْلًا مَحْ: هَلَّا
 حَبْلًا.

Deși ni s-a predat cu precizie de către oameni adevărați
 că nu există niciun cuget care, în viața de aici, să nu fie deloc
 prădat de către momelile jefuitoare pătimase, totuși eu spun
 cu toată încredințarea aceasta și nu mă tem de adevărul expe-
 rienței: cel care se îmbracă cu veșmântul plânsului în cugeta-
 rea sa nu doar că este de nebiruit de către momelile patimilor
 sau că este puternic în războiul cu ele și că le biruiește, sau
 că [patimile] nu numai că nu îndrăznesc deloc să-și arate in-
 tenția de luptă, ci nu îndrăznesc să se înfațișeze nici măcar de
 departe înaintea locului unde e un suflet plângător⁴, care s-a
 făcut pe sine o casă a tânguiri prin jeluirea sa felurită pentru
 păcatele lui. Și este așa cum se spune despre fericitul Iacob că
 și-a făcut sălașul mormânt până ce l-a întâlnit iarăși pe iubitul
 Iosif. Acolo unde e amărăciunea plânsului nu sunt convins
 că poate să intre dulceața patimilor de care am vorbit. Dar
 eu spun că făptuirea acestuia, care [se săvârșește] prin trezvie,
 este plină de încredințare și deasupra fricii. Cel care plânge
 neîncetat din cauza fricii, fiindcă nu cunoaște care va fi sfârși-
 tul alergării sale, e mai bun decât cel care duce neîncetat o vie-
 tuire bucuroasă, deoarece simte de aici nădejdea făptuirii sale.

cf. Fc. 37, 35

O, omule, a cărui cetate este asediată de patimile cele din-
 lăuntru, întrarmează-te cu arma plânsului și urmărește-le și
 eliberează-ți fiii din mâinile lor. Căci acesta este o armă
 nebiruită și de încredere în toată vremea
 și a fost încercată de cei
 adevărați⁵.

cf. Fc. 14, 14-16

NOTE ȘI COMENTARII

NOTE LA CUVÂNTUL 31

¹ „Pentru că nimeni... în schimbul necazurilor“. Nuanțat după textul siriac (*BD* 296, 9-13), paragraful cuprinde doi termeni a căror redare după original este esențială pentru unitatea de sens cu următoarele paragrafe. Este vorba de „sărăcie de bună voie, liber asumată“ (ܡܫܪܩܘܬܐ – *msarquta*; în greacă: „neagoniseală“) și de „tihne“, „satisfacții trupești“ (ܢܝܬܗܐ ܦܓܪܢܝܬܐ – *nyahe pagranaye*, în greacă: „odihnă trupească“). În continuare, Sfântul Isaac va insista asupra asumării de bună voie a sărăciei, și nu se referă la păcate trupești evidente, ci la o moleșire a cugetului care și-a pierdut bărbăția.

² „Iubirea necazurilor“. Sintagma (ܪܗܡܬܘܠܫܢܐ – *rehmat ulsane*, *BD* 296, 14) este echivalentul siriac al importantului termen grecesc φιλοπονία, „iubire de durere, de osteneală“.

³ În siriacă există un joc de cuvinte între „sărăcia de bunăvoie“ (ܡܫܪܩܘܬܐ – *msarquta*) și „să se lepede de cele de aici“ (ܥܘܕܝܢܐ ܡܝܢ ܗܝܘܢܐ – *BD* 296, 15), derivați ai aceluiași verb ܫܪܩܐ (*sraq*): „a pieptăna“, „a tortura“ (*Peal*), „a goli“, „a dezbrăca“, „a renunța“ (*Pael*), „a renunța la lume“, „a se lipsi de ceva“ (*Etpaal*). Textul grec vorbește despre „sărăcirea de cele ale lumii“.

⁴ „Se apropie... se atinge“. Folosind același radical ܩܪܒܐ (*qrb*), Isaac realizează un joc de cuvinte, schimbând sensul radicalului prin trecerea de la forma de participiu *Etpaal*, cu sensul de „a se apropia“, la cea de *Peal*, cu sensul de „a atinge“ (*BD* 296, 16-17).

⁵ „Cine va renunța... mijlocirea simțurilor“. Una este renunțarea fizică la cele materiale, altceva este ferirea văzului și a auzului de desfătările pe care i le pot procura omului. Prin urmare, simpla lipsire fizică de lucrurile materiale prin asumarea de bună voie a sărăciei

este ineficace dacă nu este însoțită și de păzirea simțurilor, mai ales a vederii și a auzului.

⁶ „Pentru că... de cugetarea lui“. $\text{הַסֵּבֵרָה הַבְּחִינָה}$ (*hase da-b-hen*, BD 296, 21). Dacă omul percepe lucrurile fără să își păzească simțurile, ele îi stârnesc patimile adormite din suflet și produc aceeași vătămare ca atunci când patimile erau vii și le lucra „cu fapta“ (הַסֵּבֵרָה – *su'ranait*, BD 297, 1). Simțurile trupești sunt o poartă prin care cele ale lumii intră în suflet și stârnesc patimile adormite, dar încă nevindecate. Simpla „amintire a obiceiurilor“ pătimășe produce plăcere, o îndulcire și o desfătare (מֵתְבַשְׂמָנָה – *metbasmana*, BD 296, 21) a cugetului, chiar în absența obiectului fizic.

„Iar dacă nălucirile... apropiate“. Întrebarea e tradusă după siriacă, unde este vorba de imaginile lucrurilor „nălucite“, imaginate în cuget ($\text{הַסֵּבֵרָה הַבְּחִינָה}$ – *surata hagagayata*, BD 297, 2). Aceste imagini produc o presiune psihologică, exprimată de Isaac prin verbul הָלַס (*elas*), „a presa“, „a sili“, care sugerează tensiunea psihică și robia lăuntrică față de imaginile nălucite ale lucrurilor privite sau auzite cu patimă. În contextul de azi, când imaginile și informațiile de pretutindeni pot ajunge cu maximă ușurință și discreție până în cea mai izolată pustie prin intermediul *device*-urilor de tot felul, avertismentul Sfântului Isaac capătă valențele unei profeții sumbre.

⁸ „În mod necesar“. Așa cum „smintelile trebuie (ἀνάγκη) să vină“ (Mt. 18, 7), tot așa trebuie să vină și necazurile. Paralelismul cu textul biblic este transparent prin intermediul adverbului אֲנֵאֲנֵאִית (*ananqait*, BD 297, 7), calchiat pe grecescul ἀνάγκη. În condițiile vieții pământești, necazurile și schimbările sunt inevitabile (*vide infra* I, 60, 26-55, 125-127).

⁹ „Învățat“. Adjectivul הַחִימָה (*hakima*, BD 297, 9) are multiple

sensuri: „deștept“, „înțelept“, „învățat“, „rafinat“, „rațional“, „abil“, „șiret“.

¹⁰ „Cunoașterea din experiență“. Așa am decis să traduc polisemanticul grecesc πειρα , care îl redă, la rândul său pe siriacul ܢܝܫܝܢܐ (*neyyana*, BD 297, 10). Acesta din urmă are sensurile de „experiment“, „încercare“ și de cunoaștere obținută pe această cale. Întrucât Isaac are în vedere cunoașterea câștigată din ispite și încercări, adică „experiența“ ca rezultat al unei practici îndelungate și al unei implicări nemijlocite în viața de asceză și pustnicească, am redat perifrastic termenul în cauză, excluzând echivalarea prin „test“, „cercare“. În continuare, Isaac îl va opune filozofului pe „cel simplu“. Aceasta, deoarece referința rămâne cunoașterea prin fapte, nu cea teoretică. De aceea, pentru a sublinia contrastul dintre cele două tipuri de cunoaștere, Isaac opune pretențiosului termen de „înțelept“, „învățat“ (הַחִימָה – *hakima*), redat expresiv în greacă prin „filozof școlit“, un neologism pitoresc: הַבְּיָוֵטָה (*hedyuta*), care nu este altceva decât un calc al des întâlnitului „idiot“ (ἰδιώτης), „neștiutor“, „neînvățat“ „om simplu“, „un oarecare“. Deși Isaac avea la îndemână suficiente sinonime siriace neaoșe care denumesc omul lipsit de învățură (ܠܝܫܝܢܐ – *hesukaya*: „întunecat“, „obscur“, „ignorant“; ܠܝܫܝܢܐ – *masriqa*: „neînvățat“, „neștiutor“; ܠܝܫܝܢܐ – *brira*: „simplu“, „inocent“, „neprefăcut“; ܠܝܫܝܢܐ – *bura*: „necioplit“, „grosolan“, „incult“; ܠܝܫܝܢܐ – *psita*: „simplu“), totuși a ales neologismul *hedyuta*, datorită relației sale de antonimie bine conturată cu „filozoful școlit“, cu teoreticianul ale cărui spuse provin dintr-o cercetare din exterior a vieții monahale și a proceselor lăuntrice proprii vieții duhovnicești: $\text{ܠܝܫܝܢܐ ܠܝܫܝܢܐ ܠܝܫܝܢܐ ܠܝܫܝܢܐ}$. După cum textul nu laudă simplitatea în ea însăși, nici pe orice om simplu („idiot“), ci pe cel care are o cunoaștere duhovnicească din experiență proprie, tot așa nu condamnă nici învățătura sau faptul de fi învățat, ci cunoașterea fără experiență directă. Pe aceasta Isaac o va aborda în continuare.

¹¹ „Cunoașterea din experiență... petrecut cu ele“. Fraza, nclară din cauza termenilor folosiți de traducătorul în greacă, a fost redată după siriacă, unde acțiunea cercetării pentru a câștiga experiență este exprimată de verbul ܩܐܫ (*gaš*, BD 297, 11), ale cărui sensuri sunt: „a atinge“, „a simți“, „a cerceta prin atingere“. E vorba deci de cunoașterea nemijlocită, fizică.

¹² „Știe să cerceteze... discernământ“. Doar cunoașterea care vine dintr-o cercetare și verificare a lucrurilor prin „răbdarea unită cu discernământ“ (ܩܐܫܝܘܬܐ ܕܩܐܫܝܘܬܐ – *msaybranuta d-puršana*, BD 297, 18) aduce experiența duhovnicească. Dacă în cazul cunoașterii prin simțurile fizice, amintită mai sus, Isaac folosea verbul ܩܐܫ (*gaš*), „a atinge“, acum folosește verbul ܒܩܐ (*bqa*), „a examina“, „a cerceta“, pentru câștigarea cunoașterii care provine din ceea ce el numește „experiență“ (ܢܝܫܝܢܐ – *nesyana*). Examinarea proceselor și stărilor duhovnicești – pentru că la această „cercetare“ se referă Isaac – necesită răbdare și „discernământ“ (ܩܐܫܝܘܬܐ), termen care, aici, trebuie luat cu sensul de operare de distincții la nivelul cugetului, atât a celor care vin prin simțurile fizice, cât și a celor care vin prin simțurile sufletești. Și în tradiția filocalică greacă se arătase, pe linia lui Evagrie, că distingerea precisă a realităților din lumea inteligibilă este o lucrare de mare subțirime, care ține în principal de „simțul minții“ (cf. DIADOH, KG 1; 24).

¹³ „Clevetiri“. Viața duhovnicească și cea monahală cu piscul ei, viețuirea pusnicească, au fost mereu răstălmăcite, fie de binevoitori neștiutori, fie de dușmani. Așa sunt, de exemplu, în lumea siriacă, sinodul catolicosului Timotei I din 787, la care, sub acuzația de mesalianism, a fost condamnată învățătura despre vederea luminii dumnezeiești necreate, iar în lumea greacă, peripețiile multor sfinți precum Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama, Nicodim Aghioritul și „colivarii“, și alții.

¹⁴ Aici începe o lungă secțiune despre ispite (I, 31, 45-154). Legătura cu cele spuse de Isaac mai înainte transpare și la nivel lexical: termenul „ispită“ (ܢܝܫܝܢܐ – *nesyuna*) provine din aceeași rădăcină (ܢܝܫ) ca cel de „experiență“ (ܢܝܫܝܢܐ – *nesyana*).

¹⁵ „Schimbări dificile“. Ceea ce înainte era denumit prin termenul „ispite“, acum este denumit „schimbări dificile“ (ܩܐܫܝܘܬܐ ܩܐܫܝܘܬܐ – *šublape 'asqe*, BD 298, 7), care trebuie distinse de cele bune (cf. KG 1, 5; II, 14, 4). Prin acestea, Isaac înțelege orice fel de modificări ale stării minții, ale lucrării puterilor sufletești, ale calității și intensității rugăciunii, ale tăriei sau moleșirii voinței etc. Nouratea, îndesirea și înțepirea acestor schimbări solicită discernământul monahului pentru a putea alege de fiecare dată calea corectă care duce la cetatea împărătească. Acum ni se dezvăluie și sensul enigmatic al expresiei anterioare, „răbdarea [unită cu] discernământ“, considerată temelie experienței.

¹⁶ „Potrivit cu... asprimea ispitelor“. După cum ispitele sunt pe măsura darurilor, tot așa și „asprimea“ lor este pe măsura învârtoșării inimii. Corespondența este vizibilă în siriacă, unde adjectivul *qasyuta* din sintagma ܩܐܫܝܘܬܐ ܩܐܫܝܘܬܐ (*qasyuta d-nesyune*, BD 298, 10-11) este frecvent asociat cu inima, denumind „învrtoșarea inimii“ (cf. Mt. 19, 8, Mc. 3, 5; 16, 14). Isaac îl folosește și el în legătură cu inima (ܩܐܫܝܘܬܐ – I, 5, 386; 30, 10; II, 37, 1; 40, 12). În greacă avem „întristarea/apăsarea ispitelor“.

¹⁷ „Dar nu în ispitele... să le analizăm“. Fraza apare doar în greacă, fiind un adaos al traducătorilor, adresat, probabil, cititorilor din lume ai lui Isaac.

¹⁸ În următoarele paragrafe, Isaac folosește fără o mare precizie trei termeni diferiți, dar apropiați, pentru a denumi lucrările

harului în om: **ܣܘܟܢܐ** (*sukana*), **ܡܘܗܒܬܐ** (*mawhabta*) – redați amândoi în greacă prin (χαρισμα) – și **ܬܝܒܘܬܐ** (*taybuta*), tradus în greacă prin χάρις. În Peshitta, **ܡܘܗܒܬܐ** (*mawhabta*) denumește darurile duhovnicești sau harismele (cf. χαρισματα în 1 Cor. 12, 4) și este derivat din verbul **ܐܬܘܒ** (*iabb*) „a da”, „a permite”, „a așeza”, fiind ușor diferit semantic de **ܣܘܟܢܐ** (*sukana*), absent în Noul Testament siriac. Derivat din verbul **ܫܟܢ** (*shken*) cu sensurile de „a aprinde”, „a se odihni peste”, iar la *Pael*, „a dărui, revărsa, oferi”, **ܣܘܟܢܐ** (*sukana*) denumește un dar spiritual sau o slujire în Biserică. Cât despre **ܬܝܒܘܬܐ** (*taybuta*), deși este termenul standard în Noul Testament pentru a denumi harul lui Dumnezeu (cf. Lc. 1, 28; Rom. 8, 15; 16, 20; 2 Cor. 9, 8), este totuși folosit și cu alte sensuri apropiate (cf. 2 Cor. 2, 14; 8, 16; 9, 15). Inconsecvența terminologică a lui Isaac reflectă așadar nuanțe ale limbii siriace, a căror subțirime scapă redării lor pe baza unei parități terminologice aplicate automat. Din acest motiv, am ales să-i lășăm cititorului posibilitatea să aleagă care dintre termenii românești „har”, „harismă” sau „dar” se potrivesc cel mai bine în context, echivalențele propuse de noi fiind doar orientative. Cititorul poate avea în vedere următoarele echivalențe, respectate acolo unde a fost posibil: **ܣܘܟܢܐ** (*sukana*) – „harismă”; **ܡܘܗܒܬܐ** (*mawhabta*) – „dar”; **ܬܝܒܘܬܐ** (*taybuta*) – „har”.

¹⁹ În continuare, Sfântul Isaac va folosi trei termeni parțial sinonimi pentru a denumi „mărimea vredniciei” primite tainic de suflet, adică fără să îi simtă încă lucrarea și mărimea. Ni se propune o perspectivă inversă asupra ispitelor, care, prin felul și tăria lor, vădesc mărimea harului sau a darului primit tainic. *Syr habet*: **ܟܡܝܘܬܐ ܕ-ܪܒܘܬܐ** (*kmayuta d-rabuta*, BD 298, 18-19), literal „mărimea”, „măsura”, „cantitatea măreției, a importanței”, sintagmă folosită de Isaac pentru a caracteriza, prin intensitatea ispitelor, mărimea harului primit și vrednicia adusă de el în om.

²⁰ *Syr habet*: **ܬܘܟܐ** (*tuke*, BD 299, 4), „vătămare”, „pierdere”, „umilire”, tradus în grecește prin θλίψις, „întristare”.

²¹ „Fiindcă așa... în toate”. *Syr habet*: **ܟܠܟܘܠ ܗܘܐ ܝܘܡܝܢ ܕܡܘܗܒܬܐ** (BD 299, 5), propoziție în care regăsim întemeierea ordinii duhovnicești pe ideea de frumusețe.

²² „Gustul ispitei”. În sintagma siriacă **ܣܘܟܢܐ ܬܝܒܘܬܐ** (BD 299, 8), determinantul **ܬܝܒܘܬܐ** (*t'amta*) are sensurile de „aromă”, „savoare”, „percepție gustativă”. Isaac îl folosește cu sensul de experiență, de trăire a unei prezențe fie harice, fie neplăcute: „gustul iubirii lui Dumnezeu” (KG 4, 75; II, 10, 29, 36; 18, 7), „gustul iubirii Domnului nostru” (II, 35, 5), dar și „gustul Gheenei” (II, 41, 1).

²³ „Cunoașterea ispitelor”. În siriacă avem expresia **ܣܘܟܢܐ ܣܘܟܢܐ** (BD 299, 12-13), substantivul *suwda'e* derivând din forma de *Şafel* **ܣܘܟܢܐ** (*šawd'a*) – „a clarifica”, „a explica”, „a învăța pe cineva”; „a simboliza”, „a prefigura”. Așadar, sintagma se referă la învățătura, mai mult sub formă simbolică decât discursivă, pe care ascetul o poate obține din ispitele îngăduite de Dumnezeu să vină asupra lui.

²⁴ „Pălmuirile iubirii”. Sintagma trebuie înțeleasă ca un genitiv subiectiv. Ispitele sunt prezentate de Isaac din perspectiva iubirii lui Dumnezeu, care îl „pălmuiește” pe om prin ispite pentru a-l trezi din somnul păcatului. Ele se deosebesc de ispitele cauzate de mândrie, care sunt foarte aspre și de lungă durată. Expresia se înrudește cu ideea că iubirea lui Dumnezeu este trăită de păcătoși ca foc chinuitor, iar de cei drepiți, ca veselie (*vide* I, 22, 131-145).

²⁵ „Sporirea felurilor de viețuire”. Substantivul **ܬܝܒܘܬܐ** (*tarbita*, BD 299, 17) denumește aici o creștere sau o sporire dobândită

prin educație și exercițiu. Așadar, sintagma „sporirea *felurilor de viață*” trebuie înțeleasă ca o asimilare a diferitelor exerciții ascetice, trupești sau sufletești, pe care monahul le practică de acum înainte cu mai multă precizie, ușurință, dexteritate și cunoaștere. Pentru sporirea lăuntrică, *vide* II, 30, 3.

²⁶ „Umilirea înălțării inimii”. *Syr habet*: ܩܘܒܗܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ (BD 299, 18). Prin „umilire” am tradus siriacele ܩܘܒܘܬܐ (*qubaba*), „umilire”, „certare”, „jignire”, „palmuire”, „constrângere”, „mortificare”, derivat din verbul ܩܘܒܐ (*qubā*): „a palmui”, „a lovi”, „a umili”, „a imobiliza”, „a trata cu dispreț”, redat în greacă prin παιδεία, „învățătură”, „educare”, „pedeapsă”.

²⁷ „Șovăirea”. Siriacele ܩܘܒܘܬܐ (*mainuta*, BD 299, 21), „ezi-tare”, „lene”, „neglijență”, „reținere”, este tradus în greacă prin ὀκνηρία, care, înainte să însemne „lene”, are, pe firul istoric al dezvoltării sensurilor sale, înțelesurile de „șovăire”, „lașitate”.

²⁸ Precizarea este proprie versiunii grecești, probabil din cauză că în paragraful următor Sfântul Isaac se va referi la încercările trupești.

²⁹ Amănuntele trebuie situate în contextul geografic arid și muntos în care viețuiau pustnicii cărora li se adresează Isaac.

³⁰ „Prin rugăciunea de cerere”. *Syr habet*: ܩܘܒܐ ܩܘܒܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ (BD 302, 3), sintagmă tradusă în greacă: „prin urmărirea rugăciunii”.

³¹ „Cârcoteala” traduce siriacele ܩܘܒܘܬܐܬܐ (*met'adlanuta*, BD 302, 10), „cenzură”, „reproș”, derivat din verbul ܩܘܒܐ (*'dal*), „a învinovăți”, „a blama”, tradus în greacă prin rarisimul substantiv μεμψιμοιρία, „înclinație spre nemulțumire”.

³² „Smerirea inimii”. *Syr habet*: ܩܘܒܐ ܩܘܒܘܬܐ (*mukaka d-leba*, BD 302, 15), sintagmă care înseamnă „smerirea, umilirea, supunerea inimii” și care a fost tradusă în greacă prin ταπεινοφροσύνη τῆς καρδίας, „smerita-cugetare a inimii”.

NOTE LA CUVÂNTUL 32

¹ Subtitlul este redat după cel din siriacă (BD 303, 9-10), precizarea „precum și a deosebirii dintre ele” apărând doar în greacă.

² „Starea de golătate a minții” (ܩܘܒܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ – ‘artelayuta d-hawna, BD 303, 15) este o învățătură specific evagriană, care înseamnă lipsa oricăror întipăriri sau reprezentări mentale (*cf.* EVAGRIE, *KG* III, 19: „Ὡς ἡ πρώτη θεωρία γυμνοῦ νοῦς χρεῖαν ἔχει, οὕτως καὶ ἡ δευτέρα θεωρία τῆς γυμνότητος αὐτοῦ καίπερ διαφέρουσα τῆς πρώτης τῷ σκοπῷ αὐτῆς” – „După cum contemplația primă are nevoie de o minte goală, tot așa și contemplația secundă are nevoie de golătatea ei [a minții], chiar dacă, prin scopul ei, diferă de contemplația primă”).

³ „Contemplația primă a Duhului”. Potrivit schemei evagriene la care trimite această expresie, contemplația primă are ca obiect ființele imateriale, îngeri și demoni, iar cea secundă are ca obiect ființele materiale și e mijlocită în mod necesar de simțurile trupești (*cf.* EVAGRIE, *KG* II, 13, 61).

⁴ „Stricăciunea”. Sensul „tare” al cuvântului siriacă este de „putrefacție” (ܩܘܒܘܬܐ – *tamsuta*, BD 304, 2), lăsând să se subînțeleagă că omul fără făptuire este un mort în curs de putrezire. Abia făptuirea oprește treptat această putrefacție.

⁵ „Rugăciunea neîncetată a inimii”. Sintagma (ܩܘܒܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ ܩܘܒܘܬܐ)

traductologică a acestei expresii. În suprema ei intensitate, cunoștința pustnicească este ceea ce trăiește pustnicul în stare de minunare și, apoi, de uimire înaintea slavei veșnice a lui Dumnezeu. Pentru distincțiile dintre *minunare* și *uimire*, *vide Studiul introductiv*, vol. 1, pp. LXXXVI-XC.

¹² „Minunarea neîncetată cea întru Dumnezeu“. Starea eshatologică va fi caracterizată de neîncetata înaintare în Dumnezeu prin minunarea de El. În siriacă, ܬܗܪܐ ܐܡܝܢܐ ܕܒܥܠܐܗܐ (tehra amina da-b-alaha, BD 305, 2).

¹³ „Fără să se mai reverse către nimic din creație“. În siriacă, ܕܥܝܢܐ ܕܠܐ ܥܘܕ ܥܘܕ ܕܠܐ (BD 305, 2-3), propoziție redată în greacă prin μη ἐννοοῦσα τί ὄλωσ περι τῶν κτισμάτων, „nemai-primind în minte nimic despre lucrurile create“, (tradusă de Pr. D. Stăniloae prin „nemaicuketând la ceva din cele create“). Diferența dintre originalul siriacă și versiunea greacă ne prilejuieste sesizarea unor diferențe de mentalitate: dacă pentru sirieni mintea încă neunită cu Hristos și nedespățimită se revarsă visătoare și poetică spre diversitatea lucrurilor create, pentru greci, aceeași minte străină de har adună în ea însăși imaginile lumii, într-o încercare de sistematizare și de fixare a cosmosului în concepte.

¹⁴ Frumusețea lui Dumnezeu covârșește orice frumusețe a lumii create. Mîntea omului robit de frumusețea lui Dumnezeu nu se mai poate îndrepta spre contemplarea a ceea ce este mai prejos de El.

¹⁵ „Rătăcirea printre stihii“. În expresia siriacă ܦܗܝܐ ܕܒܥܠܐܗܐ (pahya da-b-estukse, BD 305, 10), substantivul ܦܗܝܐ are nu numai sensul de „stihie a lumii“, ci și pe acela de „verset sau parte a unui imn“. Prin urmare, împrăștierea la care se referă Sfântul Isaac nu este doar cea printre lucrurile lumii create, ci și

împrăștierea pricinuită de cântările liturgice, mai ales când acestea depășesc o anumită măsură. Părinții siro-orientali avertizează că înmulțirea troparelor și a imnelor liturgice, citite sau cântate în chilie sau la biserică, atrage după sine împrăștierea minții (*cf. DADIȘO, Isaia XIII, 5*, text pp. 182-185, trad. pp. 140-142).

¹⁶ Potrivit Avvei Evagrie, demonul akediei „este cel mai împovă-rător dintre toți demonii“ (*Pr 12*).

¹⁷ „În chip personal“. În siriacă, ܩܢܘܡܐ (qnomait, BD 305, 19), adverb al cărui sens literal este „în qnoma proprie“.

¹⁸ „Să se mai odihnească într-un alt lucru“. În siriacă este folosit verbul ܫܟܢ (sken, BD 305, 22) cu sensurile de „a sta pe“, „a se odihni“. În greacă, sintagma a fost redată prin πεσεῖν ἐν ἄλλῳ πράγματι, „a cădea în alt lucru“.

¹⁹ Prin „neputințe“ am redat siriacul ܟܪܝܗܘܬܐ (krihuta, BD 306, 1), ale cărui sensuri sunt însă mult mai tranșante: „handicap“, „infirmitate“.

²⁰ „Cea de-a doua creație“ este o expresie sinonimă pentru „în-noirea viitoare“ (*vide I, 6, 4* și explicațiile din partea teologică a Studiului introductiv, vol. 1, pp. LXVIII-LXXIII).

²¹ „Credința tainică“. Sintagma siriacă ܠܝܩܢܐ ܕܥܠܐܗܐ (haymanuta d-raz, BD 306, 14) are sensul de împărtășire de harul sau de strălucirea ființei dumnezeiești inaccesibile (*cf. III, 7, 4, 5-8*). În greacă, sintagma e la plural: „credința tainelor“.

²² „Descoperiri ale tainelor“. Isaac folosește termenul ܩܠܝܢܐ (ge-lyana, BD 306, 17), care este o formă particulară de contemplație.

Învățătura este de origine evagriană, preluată de Sfântul Maxim Mărturisitorul, care i-a dat expresia clasică în literatura greacă (MAXIM, *CT I*, 1, 17, II, 46, VI, 18; *Întrebări și răspunsuri* 44; *Talasia*, Prolog, 9, 27, 48 etc.).

²³ Este vorba de puterile îngerești, care, pe de o parte, sunt împărțite în diferite cete, potrivit slujirilor proprii, iar pe de altă parte, sunt unite în ceea ce privește obârșia puterii prin care slujesc, Dumnezeu, și de Care ascultă. Isaac s-a mai referit la aceasta și în I, 25 și 27.

NOTE LA CUVÂNTUL 33

¹ „Nu poate păstra bunătățile isihiei“. În siriacă este folosit verbul *ܩܕܝܐ* (*qady*, *BD* 307, 21), „a deține“, „a păstra“, „a permanentiza o stare“. Cei care pleacă la isihie pot gusta ceva din desfătărilor ei, dar nu le pot păstra decât atunci când împlinesc condițiile enumerate de Sfântul Isaac. Textul grec folosește infinitivul ὑπομεῖναι, „a răbda“.

NOTE LA CUVÂNTUL 35

¹ „Ochii minții“ văd prin credință comorile Duhului.

² Isaac insistă asupra distincției dintre slava lui Dumnezeu, care este necreată, dar poate fi experiată ca lumină taborică, și ființa Lui inaccesibilă (*cf.* III, 7, 4-9).

NOTE LA CUVÂNTUL 36

¹ „Cunoștința duhovnicească“ se naște din credință prin intermediul făptuirii și pe măsura ei. Pentru o prezentare nuanțată a raporturilor dintre diferitele feluri de cunoaștere, *vide infra* I, 42 *passim*. Făptuirea începe de la frica de Dumnezeu și, odată cu înaintarea în virtute, devine din „făptuirea fricii“ „făptuirea iubirii“ (*KG* 1, 79).

² „Discernământ natural“. *ܩܘܪܝܢܐ ܩܘܪܝܢܐܝܐ* (*puršanuta kyanuta*, *BD* 318, 14) este o putere naturală a sufletului rațional care se curăță prin făptuire și pune în mișcare bună (*ܩܘܪܝܢܐ*) reflecția (*ܩܘܪܝܢܐ*), aceasta producând gânduri naturale (*cf.* II, 20, 3). Pe măsură ce firea se curăță, discernământul natural se nuanțează și e legat de formele mai înalte de cunoaștere (*vide infra* I, 42, 351-361). El se bazează, în formele incipiente ale vieții duhovnicești, pe capacitatea cugetului de a face distincții (*vide* I, 4, 258, nota 40, p. 523).

³ În forma sa deplină, discernământul natural se atinge pe treapta sufletească, după ce sufletul a ajuns la starea sa firească, dinainte de cădere (*cf.* II, 20, 3).

⁴ Nu este vorba de pierderea harismei discernământului, ci de o stare de confuzie mentală cauzată de păcat și de neascultarea de cuvântul și de poruncile lui Dumnezeu, ele fiind criteriul revelat al justei distincții între bine și rău.

⁵ „Primim credința“. În gândirea autorilor filocalici, cunoașterea naturală adevărată, sănătoasă, premerge credinței. „Cel care nu cunoaște adevărul nici să creadă cu adevărat nu poate, deoarece cunoștința naturală premerge credinței“ (MARCUS ASCETUL, *LD* 110, *FR* 1, p. 290).

⁹ „Cunoștința duhovnicească despre care spunem că se naște din credință“. Această cunoștință duhovnicească (ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ – *ida'ta ruhanuta*, BD 319, 13-14) este deja rodul harului, nu a puterii naturale înnăscute de cunoaștere. Cunoștința duhovnicească nu anulează cunoașterea naturală, nici discernământul natural, ci le înduhovnicește prin lucrarea Duhului Sfânt, lucrare făcută posibilă prin credință, frica de Dumnezeu și asceza atotcuprinzătoare.

⁷ „Făptuirea fricii de Dumnezeu“. Este vorba, așa cum arată textul siriac (ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ – *pulhana d-deblat alaha*, BD 319, 19), de punerea în lucrare, prin ostenele ascetice, a fricii de Dumnezeu, născute din credință. Traducând astfel expresia, am reținut ideea că prima lecție a făptuirii este învățarea fricii de Dumnezeu, numită de Isaac și „făptuirea fricii“. Pe măsura înaintării în virtute, în urma descoperirilor Duhului în suflet, omul trece treptat la „făptuirea iubirii“ (KG 1, 79). În versiunea greacă se vorbește doar de „frica de Dumnezeu“.

⁸ „Cugetării ortodoxe“. În siriacă, ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ (*tar'ita trista*), unde adjectivul ܩܘܨܝܢܘܬܐ are sensurile de „corect“, „drept“, „ortodox“. Textul lui Isaac pare să aibă un sens mai tehnic decât simpla „dreaptă cugetare“, așa cum sintagma a fost uneori redată, și presupune că adevărata frică de Dumnezeu, care deschide perspective duhovnicești, se poate cultiva doar pe temeiul unei credințe drepte.

⁹ „Iar prin pocăință vom primi harisma ei“. În textul siriac (ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ – BD 320, 8) substantivul ܩܘܨܝܢܘܬܐ (*sukana*), are sensurile de „harismă“, „dar duhovnicesc“, cunoștința duhovnicească vădindu-se a fi o lucrare liberă a harului în om, nu o sumă de informații. De aceea, în textele ascetice ea mai este denumită și „gnoză“, monahii care au primit-o fiind numiți „gnostici“.

¹⁰ „Prima credință“ este cea „din auzire“ (cf. Rom. 10, 17), adică din ascultarea catehezei. Această primă credință este sămânța care trebuie să se dezvolte potrivit principiului paulin: „din credință spre [mai multă] credință“ (Rom. 1, 17). Această a doua credință este „din vederea“ adevărilor cunoscute mai întâi doar intelectual, prin cateheză sau prin citire.

¹¹ „Pomenirea căii de obște“ este pomenirea morții.

¹² „Poarta prin care întreaga fire trebuie să treacă“ este moartea, calea cea de obște la care Isaac s-a referit mai înainte (cf. BD 321, 3-4). Versiunea greacă: ἥτις ἐστὶν ἡ διάβασις πάσης τῆς φύσεως, este tradusă în FR 10: „...care este trecerea peste toată firea“.

¹³ „Oboseala“. Așa am redat siriacul ܩܘܨܝܢܘܬܐ (*lewuta*, BD 321, 9), ale cărui sensuri descriu starea la care se ajunge după o muncă obositoare: „grijă“, „trudă“, „oboseală“, „neliniște“. Versiunea greacă se referă doar la „osteneală și trudă“.

¹⁴ „Mai prejos de fire“. Formulare specific siriacă (ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ) pentru starea „împotriva firii“, așa cum este formulată în greacă.

NOTE LA CUVÂNTUL 37

¹ „Nu există... în inimă“. Fraza este redată după siriacă (BD 321, 17). Mișcările sau imboldurile care se nasc în suflet sunt numite de Isaac „dar venit de sus“ (ܩܘܨܝܢܘܬܐ ܕܗܘܘܘܬܐ – *mawhabta d-l'al*), substantivul ܩܘܨܝܢܘܬܐ având sensurile de „favoare“, „lucru oferit gratis“, „dar“.

² Adaosul „și experiență“ (καὶ πείρα) este propriu textului grec.

³ „Splendoare a cunoștinței“. Sintagma siriacă ܙܒܪܗܝܢܐ ܕܝܕܐ (zabra d-ida'ta, BD 322, 3-4) are sensul de „frumusețe“, „splendoare“, „claritate a cunoștinței“, substantivul ܙܒܪܗܝܢܐ fiind derivat din verbul ܝܫܪ (zhar), „a fi clar, transparent, strălucitor“ și, de aceea, „sigur“. În greacă a fost reținut doar sensul de „strălucire“, ἑλλάμις.

⁴ Este vorba de mișcări de murmurare și de cântire.

⁵ „Inima... harul“. Sintagma „se sălășluiește harul“ (ܫܟܢܐ ܒܗܝܬܝܒܘܬܐ – šakna beh taybuta, BD 322, 6-7) are sensuri multiple și diverse: coboară, se sălășluiește, își face locaș. Participiul feminin Peal šakna provine din verbul ܫܟܢܐ (šken), care a generat și substantivul ܫܟܢܐ (sekinta) „sălășluire“, „tabernacol“, „templu“, „slava vizibilă a prezenței dumnezeiești“. Mai trebuie semnalat și jocul de cuvinte intraductibil între „mulțumire“ (ܫܟܢܐ ܒܗܝܬܝܒܘܬܐ) și „har“ (ܫܟܢܐ).

⁶ „Reușita fapturii sale“. Este vorba de myatruta d-pulhana (cf. BD 322, 9-10), „exceleța fapturii sale“ care, într-o aproximativă echivalare în categoriile greco-latine, ar reprezenta momentul în care făptuirea rodește virtuțile.

⁷ „În camera sa“. Adică în forul său lăuntric, în inimă.

⁸ „Înaintează dreptii în vederea Lui“. Acesta este sensul formulării din siriacă ܩܘܪܝܢܐ ܕܩܘܪܝܢܐ ܕܩܘܪܝܢܐ (BD 324, 16-17). Verbul ܩܘܪܝܢܐ (gawi) are sensurile de: „a intra“, „a introduce“, iar la Etpaal are sensurile metaforice de: „a fi pe deplin inițiat în ceva“, „a înainta spre o măsură înaltă și a o atinge“. În versiunea greacă este: „intră în contemplarea Lui“.

⁹ „Văd ghicitura... cu ajutorul oglinzii“. „Ghicitura“, ܩܘܪܝܢܐ (peleta, BD 324, 17), este imaginea primită prin descoperire și care are

un caracter parabolic, trimițând la realitatea de dincolo de ea, văzută cu „ajutorul oglinzii inimii“. Despre însemnătatea inimii ca oglindă în care este văzut Dumnezeu, vide I, 21, 30 și nota 13, p. 588.

¹⁰ „Cum sunt toate în adevăr“. Expresia siriacă ܕܩܘܪܝܢܐ ܕܩܘܪܝܢܐ (hatituta d-kulmedem, BD 324, 21-22) se referă la realitatea înconjurătoare așa cum este ea de fapt, cu tot tragismul ei și cu tot caracterul înșelător care o caracterizează, de care mintea uită sub aburii vinului material.

¹¹ „Monahul“. Atât în acest loc, cât și în cele ce urmează Isaac se adresează monahilor în general, numiți ܕܝܢܐ (dayraya, BD 325, 13), nu numai pustnicilor, ܝܚܝܕܝܐ (ihidaya). Acest amănunt filologic evidențiază caracterul general al sfaturilor de aici ale lui Isaac.

¹² „Privește“. Acesta este sensul grecescului βλέπει, dar el traduce verbul siriac ܩܘܪܝܢܐ (har, BD 325, 18), ale cărui sensuri, pe lângă cel de „a privi“, sunt: „a da atenție la ceva“, „a urmări, atent, cu privire“, „a lua aminte la“, toate apărând în construcția verbului cu prepoziția ܐ, așa cum apare în textul siriac.

¹³ „Nu mai cumpără nimic“. În siriacă, ܕܩܘܪܝܢܐ ܕܩܘܪܝܢܐ (BD 326, 11-12). După ce a găsit nestemata cea de mare preț, monahul nu mai are nevoie să cumpere nimic. Textul grec este: „nu mai dobandește nimic cu sine din cele ce există“.

¹⁴ „Desfătare“. Substantivul siriac ܕܩܘܪܝܢܐ (busama, BD 326, 12) are sensurile de „desfătare“, „plăcere“, dar și pe acela de „banchet“, „ospăț fastuos“. Prin urmare, isihia este pentru monah un ospăț în care gustă deja din bunătățile eshatologice.

¹⁵ „Venită din cântarea textelor lui Dumnezeu“. În siriacă, ܩܘܪܝܢܐ

ܩܘܠܘܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ (BD 327, 8-9). Sfântul Isaac se referă la citirea melodioasă sau chiar cântată a textelor Scripturii și liturgice de către monah în chilie, lucrare ascetică în timpul căreia el gustă din dulceața acestor scrieri. Trebuie să ne amintim: majoritatea scrierilor exegetice siro-orientale sunt scrise în versuri, metru fix destinat scandării și cântării. Textul grec este confuz: „din melodia dulceții cuvintelor lui Dumnezeu“.

¹⁶ „Prin simțirea care este în minte“. În siriacă, ܩܘܠܘܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ (BD 327, 9). Este vorba de simțul duhovnicesc al minții.

¹⁷ „Dă naștere în sine la un fel de scânteie aprinsă din fulger“. Aceste precizări sunt un adaos al textului grec, exprimând concepția antică potrivit căreia perla se formează în scoică datorită unui fulger care o atinge.

¹⁸ „Prin cele trupești“. Textul siriacă – ܩܘܠܘܢܐ (b-pagranayata, BD 329, 11) – este de maximă generalitate, incluzând toate aspectele trupești ale vieții omului, prin care el este îndemnat să îi arate lui Dumnezeu dorința de a se apropia de El în inimă. Tot ceea ce face omul în viață s-ar cuveni să exprime această dorință și să devină un strigăt de chemare după Dumnezeu. Textul grec restrânge aceste posibilități nenumărate de comunicare cu Dumnezeu, reducându-le la „ostenelile trupești“.

¹⁹ În aceste condiții inima se supune și celorlate osteneli.

²⁰ „Ajunge de nestăpănit“. Vorbăria, mai ales când e însoțită de slava deșartă a dăscălii altora, este o beție de cuvinte în care sufletul, ca un om beat, nu se mai poate stăpâni pe sine. Acesta este sensul verbului ܕܐܢܐ (zal) la Etpaal ܩܘܠܘܢܐ (mezdalla, BD 329, 17).

²¹ „Măsura și răstimpul“. Fiecare faptă ascetică are o anumită măsură și un moment potrivit pentru a fi împlinită eficient.

NOTE LA CUVÂNTUL 38

¹ Titlul este tradus după siriacă. În greacă el este: *Alte apoftegme despre diferența dintre mișcările minții*.

² „Încurcat în cele trupești“. În formularea lui Isaac, ܩܘܠܘܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ (BD 330, 16), participiul pasiv ܩܘܠܘܢܐ (asir) al verbului ܩܘܠܘܢܐ (esar) are sensul de „a fi prizonierul cuiva“, iar construit cu prepoziția ܐܘܪܘܟܐ capătă înțelesul de „a fi încâlcit în ceva“, „a fi încurcat cu“. Astfel, Sfântul Isaac îi asimilează pe pustnicii care și-au părăsit chemarea cu oamenii din lume prinși în grijile vieții, lucrări în care, dacă pustnicul încearcă să se implice, va cădea și din pustnicie, și din aceste activități considerate „ale mirenilor buni“ (vide I, 18, 213-243).

³ „Cheia harismelor... față de aproapele“. Propoziția este redată după siriacă (ܩܘܠܘܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ ܕܥܘܠܐܢܐ – BD 330, 19-20), versiunea greacă fiind confuză din cauza inversării raporturilor logice între termeni. Așa cum e formulată în siriacă, învățătura Sfântului Isaac este concentrată asupra stării inimii, care, chiar dacă primește harisme dumnezeiești, datorită viețuirii în isihie și a ascezei, totuși nu le poate întrebuița decât prin iubirea de aproapele. Chiar și în pustie, criteriul de apreciere a duhovniciei și piatra de încercare a autenticității ei rămâne iubirea pentru aproapele. Cu toată scurtimea ei, propoziția este fundamentală pentru a înțelege echilibrul desăvârșit pe care Isaac îl presupune între o pustnicie pe care o dorește aproape absolută și iubirea pentru aproapele, care o supune pe prima la proba supremă.

⁴ Potrivit cu textul siriacă, ușa cunoștinței se deschide înaintea

inimii (nu înaintea trupului, după cum sugerează textul grec din cauza confuziei genurilor). Condiția este dezlegarea inimii de numeroasele legături cu trupul, prin care ea își găsește plăcerea în cele materiale, nu neapărat păcătoase. Singularul din versiunea greacă („legătura cu trupul”) lasă să se înțeleagă că ar fi vorba de simpla legătură a sufletului cu trupul.

⁵ „Moartea dinlăuntru” (ܡܘܬܐ ܕܡܢ ܠܘܢܐ – BD 331, 16) este „moartea față de toate” (ܡܘܬܐ ܕܡܢ ܟܘܠ – BD 332, 2), la care Sfântul Isaac se va referi în continuare (I, 38, 40-43).

⁶ „Viețuirea mică” trebuie înțeleasă aici ca fiind una „fără valoare mare”, fără nimic spectaculos, potrivit sensurilor metaforice ale adjectivului ܡܘܬܐ (z'ura, BD 331, 21).

⁷ „Imboldurile care dau început bucuriei”. Potrivit textului siriatic, este vorba de ܢܒܗܐ (nebhe, BD 332, 13), substantiv tradus prin „imbolduri incipiente” (cf. I, 3, 3 și nota 3, p. 497). Aceste imbolduri sunt primele mișcări „de dezmoțire” ale cugetării, urmate de altele, mai profunde. Răbdarea, ca stare sufletească, este pusă în lucrare de monah la un nivel mai profund, mai adânc decât al cugetării, unde aceste *nebhe* sunt resimțite ca imbolduri incipiente.

⁸ Literal, este vorba de „căderea simțurilor”, care se produce proporțional cu intensificarea vieții inimii în Dumnezeu. Acesta este sensul verbului ܢܦܐ (npal, BD 332, 15) folosit de Sfântul Isaac.

⁹ Lucrarea virtuții săvârșite în afară, printre oameni, nu trebuie disprețuită și cu atât mai puțin părăsită, chiar dacă ea nu se ridică la măsurile virtuții lăuntrice lucrate în inimă. Părintele Stăniloae comentează astfel raportul dintre virtutea exterioară săvârșită printre oameni și cea a inimii: „Ultimul fel de virtute

ține locul și celui dintâi. Dar nu și invers. Însă e și mai rău când nu se urmărește nici primul fel de virtute” (FR 10, nota 459).

¹⁰ „Plăcerile”. În siriacă, substantivul ܡܘܬܐ (BD 333, 12) are sensul de odihnă, recreare, plăcere venită din divertisment. Greaca reține doar sensul de „odihnă”.

¹¹ „Străpungerea inimii”. În siriacă ܡܘܬܐ ܕܡܢ ܠܘܢܐ (BD 334, 7), expresie al cărei sens literal este „pățimirea inimii”.

NOTE LA CUVÂNTUL 39

¹ „Nu ar face altfel”. Cf. BD 336, 12, versiunea grecească fiind un contrasens: „și ar face aceasta cu multă dăruire”.

² „Pământ al rătăcirii”. În siriacă avem substantivul abstract ܡܘܬܐ (ta'yuta, BD 336, 13), derivat din verbul ܡܘܬܐ (t'a), cu sensurile de: „a rătăci”, „a greși drumul”, „a cădea în eroare”; „a fi pierdut”, „a fi uitat”.

³ „Comuniune lăuntrică”. Contextul cere această echivalare pentru siriicul ܡܘܬܐ ('enyana, BD 336, 21), fiind vorba de o comuniune foarte intimă cu Dumnezeu prin mijlocirea lucrării lăuntrice a pomenirii morții. În greacă ܡܘܬܐ a fost redat prin ἄδολεσχία, „vorbărie, cugetare, subtilitate”.

⁴ „Datorită voii Lui celei bune, pe care a găsit-o în ei”. Cei mântuiți au făcut din voia lui Dumnezeu propria lor voie.

⁵ „El crește”. Este vorba de harul pomenirii morții la care s-a referit câteva rânduri mai înainte. Participiul ܡܘܬܐ (metrabya, BD 337, 4) este de genul feminin singular și, prin urmare, se referă

la femininul *ܡܘܫܒܝܢܐ* (*mawhabta*, BD 336, 21), „har“, „harismă“, „dar duhovnicesc“, deși este mai îndepărtat. „Voință“ și „viață“, deși sunt mai apropiate, sunt în siriacă de genul masculin.

⁶ „Încremenit“. Literal, potrivit textului siriac, cugetul rămâne „dizolvat“, „oprit“, „relaxat“, sensuri ale rădăcinii *ܦܫ* (*pas*, BD 338, 1), versiunea greacă având adjectivul verbal „uimit“.

„Se îngrijește de viețuire și de trezvie“. Versiunea greacă este: „Se luptă să viețuiască bine și să păzească și să lucreze.“

NOTE LA CUVÂNTUL 40

¹ „Își săvârșește liturghia din chilie“. Este vorba de canonul de rugăciune pe care pustnicul și-l împlinește în chilie.

² În siriacă, textul este mai bogat în detalii: „Puțin din aceasta, și puțin din aceea: uneori în vremea ispitei, alteori în vremea mângâierii. O parte din această luptă va dura până la moarte“ (BD 340, 22 – 341, 2).

NOTE LA CUVÂNTUL 41

¹ „Îngustimea și sărăcia *cugetării*“. Substantivul calificativ *ܟܘܨܘܬܐ* (*alısuta*, BD 344, 2) are sensurile de „strâmtorare“, „îngustime în plan material“, dar care poate fi trăită și ca „sărăcie“, ca „lipsă a celor necesare“. L-am redat perifrastic pentru a mijloci cititorului o înțelegere cât mai nuanțată a descrierii isaachiene a bolii zelotismului: o minte îngustă, fără cultură, fără cultivare și fără cunoștință duhovnicească. Dacă mai adăugăm că substantivul amintit provine din verbul *ܟܠܝ* (*elıs*), „a presa“, „a apăsa“, înțelegem și mai bine de ce prezența celor bolnavi de zelul nebun este atât de „apăsătoare“.

² „Liniștea lăuntrică“. Pentru explicații legate de sensurile lui *ܒܗܝܠܘܬܐ* (*bhiluta*), *vide* I, 4, nota 52, p. 525. Versiunea greacă traduce prin „îngăduință și blândețe“.

³ Prin „suferință“ am redat aici siriacul *ܒܫܘܥܐ* (*baša*, BD 344, 7), „suferință“, „durere“, „boală“, „întristare“, „patimă“, „pătimire“. Pentru valorile teologice ale termenului, *vide* DUCA, *Le Passione, passim*.

⁴ „Osteneli trupești“. În lipsa unui echivalent românesc mulțumitor, am redat la fel două sintagme siriace foarte apropiate ca sens: *ܕܘܠܘܬܐ ܕܘܫܘܥܐ* (*'amle da-b-gușma*, literal „osteneli prin corp“), respectiv *ܕܘܠܘܬܐ ܕܘܫܘܥܐ ܕܘܫܘܥܐ* (*'amle pagranaye*, literal „osteneli trupești“).

⁷ Durerea duhovnicească a inimii trebuie însoțită și de paza simțurilor trupești.

⁶ „Îl taie în bucăți“. „A tăia în bucăți“, „a măcelări“ – este sensul verbului siriac *ܢܟܫ* (*nkas*, BD 344, 13). În versiunea greacă este redat prin „il jertfește“.

Este vorba de harul suferinței cugetului.

⁸ „Cruzimea“. În siriacă, *ܚܪܡܘܬܐ* (*harmuta*, BD 344, 20), substantiv cu sensurile de „cruzime“, „sălbăticie“, „barbarie“, „purtare inumană“. În greacă a fost redat prin „lipsit de milă“.

⁹ „Dreptatea legalistă“. Așa am redat siriacul *ܟܝܢܘܬܐ* (*kinuta*, BD 345, 1; în greacă: *δικαιοκρισία*), ale cărui sensuri sunt de „justiție“, „dreptate“, „rectitudine“. Este vorba de o dreptate juridică, de o cântărire legalistă a faptelor și de răsplătirea sau pedepsirea lor pe baza unei echivalări contabile. Așadar, sintagma trimite la o dreptate străină de Evanghelie, specifică fariseilor, și

nu la împlinirea unor precepte legale. Termenul trebuie reținut și studiat împreună cu cel de *zadiquta*, „dreptate harică“, introdus în continuare de Isaac.

¹⁰ Prin „dreptate harică“ am tradus siriacul ܙܕܝܩܘܬܐ (*zadiquta*, BD 345, 9; în greacă: δικαιοσύνη), dreptate a lui Dumnezeu care vine în dar, prin credința în Hristos, opusă dreptății legaliste, *kinuta*. Despre diferențele de sens teologic și duhovnicesc dintre *zadiquta* și *kinuta*, vide Jerom. Agapie CORBU, „Din aramaică în greacă și din greacă în siriacă: relevanța exegetică a versiunii siriace a Noului Testament“, în vol. „Dulceața Scripturilor“ și *lumina ochilor: Părinții sirieni ca tâlcuitori biblici*, (coord.) Ieromonah Agapie CORBU (*Philocalica Syriaca* 7), Ed. Sf. Nectarie/Ed. Universității „Aurel Vlaicu“, Arad, 2024, pp. 45-68.

¹¹ Chiar dacă Dumnezeu utilizează uneori *kinuta*, dreptatea legalistă, totuși nu ea precumpănește în raport cu mila Lui. De aceea Isaac va spune că a-L numi pe Dumnezeu „drept“ (*kinā*) este o hulă (I, 41, 384).

¹² Textul, reformulat după siriacă (BD 346, 12), are în vedere starea de iubire asemănătoare beției, în care cel stăpânit de ea nu mai poate să-și înfrâneze prisosul inimii.

¹³ „Fapte“. Este vorba de substantivul siriac ܣܘܪܢܐ (*su'rana*, BD 347, 9), „faptă“, „acțiune“, redat în greacă prin „lucru“.

¹⁴ „Lăudăros“. Siriacul ܣܒܗܪܢܐ (*sabharana*, BD 347, 17) are sensurile de „lăudăros“, „îngâmfat“, „plin de slavă deșartă“. În greacă a fost tradus prin „cel cu cugetare înaltă“.

¹⁵ „În ziua în care suferi [...] fie dintre cei nelegiuiți“. În textul

siriac (BD 348, 10-11), adjectivul siriacul ܢܫܝܐ (*naši'a*) are sensurile de: „nelegiuit“, „lipsit de evlavie“, fiind redat în greacă prin „cei vicleni“.

¹⁶ Și aici este vorba de *zadiquta*, dreptatea din har, nu cea legalistă, a corectitudinii și a împlinirii riguroase a legii (BD 348, 19).

¹⁷ Din nou Isaac se referă la dreptatea din har, *zadiquta*. Construcția siriacă ܠܦܘܠܗܢܐ ܕܫܝܩܘܬܐ (*l-pulhana d-segma*, BD 349, 2) are sensul precis de „înfăptuirea la noroc, la întâmplare, nesigură, fortuită“.

¹⁸ „Cei care nu înțeleg nimic“, literal „cei proști“, sunt denumiți în textul siriac cu substantivul ܣܟܠܐ (*sakle*, BD 349, 7), ale cărui multiple semnificații au fost explicate în „Studiul introductiv“, p. LXVI.

¹⁹ Din nou, Sfântul Isaac folosește adjectivul *sakla* (BD 349, 9), „care nu înțelege nimic“, „prost“, redat în greacă prin „nebun și fără înțelepciune“.

²⁰ „Comoară a ruinei“. Avertismentul Sfântului Isaac ܐܘܪܗܐ ܕܗܘܫܪܢܐ – *gazaw d-husrana*, BD 349, 9) trebuie situat în contextul pustnicesc în care a fost rostit, ca referire la tovarășul de isihie care, pentru că „nu înțelege nimic“ din cele ale vieții în isihie, te poate duce și pe tine la ruină duhovnicească.

²¹ Același adjectiv substantivizat *sukla* a fost redat în greacă prin „nebun“.

²² „Cei invidioși“ (ܗܫܘܡܐ – *hasame*, BD 349, 10), au devenit în versiunea greacă „cei cu purtări rele“.

²³ Sfântul Isaac revine la tema omului zelotist, cu care și-a început acest cuvânt. De data aceasta, îl opune omului „blând“, calitate exprimată în siriacă prin adjectivul ܢܝܗܐ (*niha*, BD 349, 17), derivat al verbului ܢܗܐ (*nah*): „a se odihni“, „a sta tăcut“, „a se opri din muncă“, „a-și potoli mânia“, „a fi tăcut, blând, mort“. Adjectivul este folosit în Peshitta în traducerea versetului „blând... cu inima“ (Mt. 11, 29).

²⁴ „Nu ești capabil să fii drept prin har“. Propoziția (ܢܘ ܥܫܝ ܕܢܘܩܝܢܐ ܕܢܘܕܝܢܐ ܕܢܘܕܝܢܐ ܕܢܘܕܝܢܐ – BD 351, 3) poate fi redată fie ca o întrebare, fie ca o constatare a neputinței de a ne „îndrepta“ fără har. Greaca redă: „dacă nu poți milui“.

²⁵ „Modest“ ܣܦܠܐ (*sapla*, BD 351, 6). Greaca reține sensul de „leneș“.

²⁶ Adjectivul ܙܟܝܐ (*zakya*, BD 351, 6) are pe lângă sensul de „biruitor“ (redat în greacă prin ܘܢܝܩܝܢܐ) și pe cele derivate de „nevinovat“, „neprihănit“, „drept“, ca stări atinse de cei care au biruit ispita, păcatul, patimile.

²⁷ Consimți cu cel care bârfește în prezența ta.

²⁸ „Descoperirea înțeleșurilor“. Sintagma (ܕܝܢܝܘܢܐ ܕܝܢܝܘܢܐ – *gelyana d-sukale*, BD 352, 7) este un genitiv subiectiv: înțeleșurile sunt cele care se descoperă omului sau îi sunt descoperite de har.

²⁹ „Descoperire a adevărului“. Genitivul trebuie luat și aici în sens subiectiv, potrivit cu sintagma siriacă ܕܝܘܢܐ ܕܝܘܢܐ (*gelyaneh da-srara*, BD 352, 11). Adevărul lui Dumnezeu este cel care ni se descoperă, iar credința răsărită de aici e diferită de

cea intelectuală, dobândită prin studiu. Pentru detalii, *vide KG 3, 99*; EVAGRIE, *Gn 45*: „Stâlpul adevărului, Vasile Capadocianul, spune că studiul atent și exercițiul întăresc cunoștința care vine de la oameni, iar pe cea care vine din harul lui Dumnezeu o întăresc dreptatea, nemânierea și mila. Pe prima, se poate să o primească și cei pătimiși, dar pe a doua numai cei nepătimiși sunt capabili să o primească, adică aceia care în vremea rugăciunii contemplă lumina minții strălucind împrejurul lor.“

³⁰ Prin „fapte ascetice“ am tradus aici siriacul *dubare* (ܕܘܒܐܪܐ), care, la plural, înseamnă totalitatea formelor de asceză (BD 355, 4).

³¹ „Lipsa de preocupare... pentru oameni“. Două semne ale disprețuirii săvârșite cu discernământ, redată după siriacă: ܕܘܒܐܪܐ ܕܘܒܐܪܐ ܕܘܒܐܪܐ (BD 356, 7-8). În greacă fragmentul e redat: „disprețuirea odihnei și a doririi oamenilor“.

³² În întregul paragraf Isaac se referă la dreptatea în sensul ei legalist, denumită în siriacă prin termeni din familia substantivului ܕܘܒܐܪܐ (*kina*).

³³ „Dulce“. Acesta este sensul adjectivului siriac ܕܘܒܐܪܐ (*basima*, BD 357, 11), așa cum apare și în *Peshitta*, traducând grecescul ܕܘܒܐܪܐ (*χρηστος*).

³⁴ „Când nu ne aducem aminte de El și vom fi murit“. Aceasta este traducerea interpretativă a expresiei siriace ܕܘܒܐܪܐ ܕܘܒܐܪܐ (BD 358, 13), al cărei înțeles literal este „când suntem lipsiți de pomenire și de existență“. Pentru Sfântul Isaac Sirul, ܕܘܒܐܪܐ (*dukrana*) este un termen tehnic important, care denumește lucrarea lăuntrică de pomenire a lui Dumnezeu.

³⁵ „De unde cade în țărână *imboldul* cunoașterii“. Acest imbold este o lucrare a harului în puterile cunoscătoare ale sufletului, „țărâna“ exprimând metaforic omul (cf. *BD* 358, 14-15).

³⁶ „Cei cu dreaptă socoteală“ (*ܩܘܪܐ* – *paruse*, *BD* 359, 5) sunt cei capabili să distingă duhovnicește între lucrările harului și cele asemănătoare lor, dar cu altă origine.

³⁷ „Care se uimește“ este traducerea participiului *ܦܘܡܐ* (*tamah*), ale cărui sensuri sunt „a fi amorțit“, „a fi uimit“, „a privi cu admirație“. Din această rădăcină a derivat și substantivul *temba*, redat în versiunea noastră prin *uimire*.

NOTE LA CUVÂNTUL 42

¹ „Felurile“. În întreg *Cuvântul* 42 Sfântul Isaac folosește substantivul *ܩܘܪܐ* (*pursa*) cu sensurile de „metodă“, „fel“, „truc“, „șiretlic“. În funcție de context și de atitudinea Sfântului Isaac față de realitatea pe care o denumește prin acest cuvânt, am ales unul din următoarele echivalente: „metodă“, „fel“, „truc“.

² „Metodele cunoașterii... piere din el“. În siriacă, sintagma *ܩܘܪܐܐ ܩܘܪܐܐ* (*purse d-ida'ta*, *BD* 360, 7) are sens peiorativ, desemnând modurile sau metodele de cunoaștere intelectuală, realizată prin distincții, proprie primului fel de cunoaștere. În original remarcăm un joc de cuvinte prin care Isaac subliniază diferența dintre „puterea inteligibilă a credinței“ (*ܩܘܪܐܐܘܟܐ ܩܘܪܐܐܘܟܐ ܘܡܢ ܩܘܪܐܐ*) și cunoașterea prin distincții logice (*ܩܘܪܐܐܘܟܐ ܩܘܪܐܐܘܟܐ*). În continuare, am redat termenul *ܩܘܪܐܐ* prin „metodă“, deși sensul său este mai cuprinzător „truc“, „procedeu ingenios“ prin care se urmărește atingerea unui scop.

³ Substantivul *ܩܘܪܐܐ* (*nesyune*, *BD* 360, 12) are atât sensul de „ispite“, cât și „experiență“, versiunea greacă reținând doar al doilea sens.

⁴ „În afara examinării atente și a cercetării“. Cele două substantive sunt sinonime, atât în siriacă, *ܩܘܪܐܐ* (*'uqaba*) și *ܩܘܪܐܐ* (*bsata*), cât și în greacă, *ἔξετασις* și *ἔρευνα*.

⁵ „Cu îndoială“. În siriacă, literal, „da și nu, în același timp“ (*ܩܘܪܐܐ ܩܘܪܐܐ ܩܘܪܐܐ* – *BD* 361, 12), sintagmă redată în greacă prin „în chip nedrept, incorect“.

⁶ „Nu consimte să rămână în el“. Fiind un har, credința este înfățișată aici ca având voință și așteptări de la cel în care urmează să se sălășluiască.

⁷ „Îndoielii“. Termenul *ܩܘܪܐܐܘܟܐ* (*pliguta*, *BD* 361, 15) are sensuri prea importante pentru a le trece cu vederea: „discordie“, „dezbinare“, „schismă“, „duplicitate“, „îndoială“, „ezitare“. Toate acestea circumscriu împreună atitudinea falsă și față de credință pe care Isaac o incriminează aici.

⁸ Cunoașterea lumească nu acceptă minunea, nici credința care trece dincolo de legile repetitive ale materiei.

⁹ „Încrederea“. Este vorba de substantivul *ܩܘܪܐܐܘܟܐ* (*tuklana*, *BD* 362, 6) pe care traducătorii greci l-au redat sistematic prin „nădejde“ (*ἐλπῖς*).

¹⁰ „Cercetarea și căutarea“. Siriicul *ܩܘܪܐܐܐ* (*bsata*), „cercețare“, denumește activitatea de examinare sau de căutare în interiorul unui obiect, clădire etc., în timp ce substantivul *ܩܘܪܐܐ* (*'uqaba*) – „căutarea“ – are sensurile de „investigație“,

„căutare“, „cercetare“, realizate prin urmărirea îndeaproape a obiectului cercetat. În versiunea greacă cele două substantive sunt redată printr-un singur echivalent, ἐξέτασις.

¹¹ „Cunoștința sufletească“. Expresia ܘܕܐܬܐ ܕܢܐܦܫܐ (ida'ta d-na-psā) se referă la o cunoștință trupească, pământească, potrivit sensurilor noutestamentare ale adjectivului ψυχικός (cf. 1 Cor. 2, 14; Iac. 3, 15; Iuda 19). Până aici, Sfântul Isaac a vorbit despre cunoștință la modul general. Aici însă se referă la cunoștința „animalică“ sau „psihică“, proprie viețuirii prin facultățile naturale. Ea diferă de cunoștința duhovnicească, în care intervine lucrarea Sfântului Duh (cf. Chială, în ISACCO, *Prima coll.*, n. 22, p. 460).

¹² „Strălucire... pentru minte“. Isaac se referă la vederea luminii necreate, pe care o numește „strălucire“ (ܫܡܗܐ – semha, BD 367, 10-11). În același sens se va exprima și Sfântul Grigorie Palama când va denumi lumina taborică „strălucire“ a Ființei dumnezeiești inaccesibile.

¹³ „Se împlinește în inimă“. Aceasta este traducerea textului siriac (ܡܡܠܐ ܕܠܒܐ – BD 368, 8), unde participiul masculin singular Afel ܡܡܠܐ (mamle) al verbului ܡܠܐ (mla, „a împlini, a face“) a fost confundat de traducătorii în greacă cu substantivul omograf plural masculin ܡܡܠܐ (mamle), diferit doar prin vocalizare de primul, dar care înseamnă „cuvinte“, „discursuri“, și pe care îl întâlnim în textul grec redat prin λόγοι.

¹⁴ „Seducătoare“. Acesta este sensul adjectivului ܡܓܪܓܢܐ (mgargana, BD 368, 18). În greacă a fost redat prin „care se înalță“.

¹⁵ Am utilizat termenul „cunoștință“ atunci când Sfântul Isaac are în vedere caracterul ei haric, spre a-l deosebi de cunoașterea

prin metode omenești, așa cum o va prezenta în prima treaptă a cunoașterii.

¹⁶ „Provizii“. În siriacă, ܐܫܢܐ (asane, BD 369, 14) are sensul de „provizii pentru o garnizoană“.

¹⁷ „Această măsură... spune“. Reformularea este făcută după textul siriac (cf. BD 370, 8-9), suficient de neclar și el pentru a reclama o redare după înțeles.

¹⁸ „Veștile despre molime aducătoare de moarte“. Expresia ܫܡܗܐ ܕܡܘܬܐܢܐ (sem'e d-mawtane, BD 370, 14) are sensul de vești despre „pandemii“, cum era în acea vreme molima ciumei, denumită prin termenul ܡܘܬܐܢܐ (mawtana).

¹⁹ „Defectele“. Siriicul ܒܫܐܪܐ (busare – BD 371, 3) are sensurile de „defect“, „scădere“, „lipsă“, „omisiune într-un manuscris“, provenind din verbul ܒܫܐܪܐ (bsar), „a fi inferior“, „a înlătura“, „a micșora“, „a greși“. Așadar, iscodirea greșelilor altora este intrinsec legată de mândrie și de desconsiderarea celorlalți.

²⁰ „Vederi duhovnicești“. În siriacă, substantivul ܒܫܐܪܐ (bezwane, BD 371, 17), când este folosit la plural, ca în textul nostru, desemnează vederile duhovnicești provenite de la îngeri, de la har sau de la Duhul Sfânt. Versiunea greacă pare să se refere la contemplația realităților duhovnicești (θεωρία τῶν πνευματικῶν). Pentru precizări legate de sensurile termenilor „vedere“ și „contemplație“ vide Isaac I, 27, 424-452; *Studiul Introductiv* pp. L-LV.

²¹ „Toți cei răpiți... prin cele care nu pot fi înțelese“. Întreaga frază este corectată după siriacă. În formularea Sfântului Isaac,

ܩܘܪܕܐܢܐ ܕܐܘܪܐܢܐ (BD 372, 3), expresia ܩܘܪܕܐܢܐ ܕܐܘܪܐܢܐ (la *metdarkanyata*), are sensul literal de „cele de neurnat cu mintea“, fiind derivat din verbul ܩܪܝܐ (drek), „a păși peste“, „a urma îndeaproape pe cineva, ceva“, „a ajunge“, cu sensul metaforic de „a înțelege“.

²² „Chiar dacă se îndelenicește cu virtutea și chiar dacă ea este calea care ne duce la credință“. În credință există o creștere reflectată în trecerea de la primul fel de cunoaștere, cea bazată pe legile materiei, la celelalte două feluri de cunoaștere, în care credința se dezvoltă și este atât o realitate activă, cât și un scop (cf. BD 373, 4-5).

²³ „Cunoștința faptelor“. Expresia ܐܕܐܘܪܐܢܐ ܕܐܘܪܐܢܐ (*ida'ta d-su'rane*) mai poate fi redată și prin „cunoștința lucrurilor“ sau „a acțiunilor“. Isaac o mai folosește și în II, 14, unde îi este atribuită Sfântului Marcu Ascetul (cf. Chialà în ISACCO, *Prima coll.*, n. 40, p. 466).

²⁴ „Rânduiala cea din afară“ cuprinde toate faptele ascetice rânduite pentru monahi și în viața de zi cu zi în chilie.

²⁵ „Prin activitatea părții înțelegătoare“. Așa am redat formularea în siriacă: ܒܪܝܢܐ ܕܡܕܐܘܪܐܢܐ (*b-renya d-mad'a*, BD 373, 16). Aici *renya* are sensul de activitate realizată la nivelul părții înțelegătoare, fiind evident că Sfântul Isaac se referă la felul în care îngerii, ca minți lipsite de trup fizic, Îi liturghisesc lui Dumnezeu.

²⁶ „Gândirea la făptuire“ traduce sintagma ܩܘܪܕܐܢܐ ܕܐܘܪܐܢܐ (*renya d-pulhana*, BD 373, 18). Pe cea de-a treia treaptă a cunoștinței, monahul a asimilat făptuirea trupească și nu-și mai ocupă mintea cu reflecții legate de diferitele fapte ascetice trupești, întreaga sa atenție fiind îndreptată spre spațiul inteligibil al harului, așa

cum va arăta Sfântul Isaac în cele ce urmează.

²⁷ „Făptuirea duhului“ urmează după cea sufletească și reprezintă „minunarea de Dumnezeu și simțirea tainelor Lui, care face sufletul să clocotească, mișcările sufletului fiind cufundate într-un nor întunecos“ (KG 1, 36). Alte referințe la această făptuire și la treapta duhovnicească: I, 27, 343-346; II, 30, 11; 35, 5; KG 4, 12-18, 48. Ideea este un vechi tipar al spiritualității siriace: *Liber Graduum* 19, 15; Sf. EFREM, *De virginitate* 7,1; NARSAI, în Mingana vol. 1, p. 83, vol. 2, p. 32; Babai, Avraam de Nathpar, Sahdona, Dadišo Qatraya. În lumea greacă sintagma apare la Evagrie (KG IV, 40), de unde s-a răspândit și la alți autori filocalici. Vezi și notele lui Brock la ISAAC II, 30, 11; 35, 5.

²⁸ „Fel de viață îndreptat spre nemurire și nestrăciune“. Pentru a denumi felul de viață în care intră monahul acum, Sfântul Isaac folosește substantivul ܩܘܪܕܐܢܐ (*hupaka*, BD 374, 7), al cărui sens este de „întoarcere spre cele dinapoi“, „fel de viață orientat spre ceva“. Din acest detaliu semantic putem reține că „felul de viață îndreptat spre nemurire și nestrăciune“ este propriu firii adamice dinainte de cădere, către care monahul se întoarce acum, după lungul drum al unei făptuiri săvârșite prin trup.

²⁹ „Fiindcă atâta vreme... nu are încredere“. Trupul este prezentat metaforic ca o poartă prin care omul trece de la făptuirea lumii acesteia la făptuirea lumii viitoare. Abia după ce a trecut de această poartă, omul câștigă în sufletul său încrederea deplină în mântuire, ܩܘܪܕܐܢܐ (*tuklana*, BD 376, 1).

³⁰ „Îndoială“. Siriicul ܩܘܪܕܐܢܐ (*masbranuta*, BD 376, 15) are sensurile de „părere“, „suspiciune“, „îndoială“.

³¹ În versiunea greacă, genul feminin al pronumelui ἐαυτήν pare să se refere la credință, nu la lumină, care în greacă e de genul neutru. Dar în siriacă, subiectul verbului este „lumina“ (ܠܘܡܝܢܐ – *nubra*, BD 376, 13-16), așa cum am tradus în versiunea românească.

³² „Și pe care *mintea* luminoasă... experiență în cei sfinți“. Acest fragment este un adaos propriu versiunii grecești, în care expresia „minte inteligibilă“ (νοῦς νοητός) sună cel puțin curios.

³³ „În realitățile adevărate“. Literal, în siriacă este vorba de „*qnomele* adevărate“ (ܩܢܘܡܝܬܐ ܚܘܒܪܐ – *ba-qnome hatite*, BD 377, 14), redat în greacă prin „ipostasul adevărului“, echivalare generatoare de multiple confuzii dogmatice.

NOTE LA CUVÂNTUL 43

¹ Este vorba de Lc. 17, 20 unde grecescul μετὰ παρατηρήσεως are, în versiunea siriacă, sensul de „fără observarea (păzirea) rânduielilor legii“ (cf. Ierom. Agapie CORBU, „Din aramaică în greacă“, în *Dulceața Scripturilor*, pp. 54-56).

² Adică înlăuntrul spațiului pe care îl circumscrie partea înțelegătoare.

NOTE LA CUVÂNTUL 44

¹ „Mărturisirea corectă a credinței“. Sintagma ܡܪܬܘܒܝܬܐ ܕܝܘ ܩܘܪܝܢܐ (BD 379, 11) are sensul de expunere discursivă a învățării Bisericii făcută în mod ortodox, corect din punct de vedere formal. În continuare, Sfântul Isaac deosebește simpla mărturisire corectă a credinței de credința întrupată prin felul de viață.

² „Tăria credinței“. În expresia ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ (*msarrut haymanuta*, BD 379, 15), substantivul *msarruta* are sensurile de „tărie“ a trupului și a minții, „stabilitate“, „constanță“, fiind derivat din același radical ܣܪ (sar) ca substantivul „adevăr“ (ܣܪܝܬܐ – *srara*). Jocul de cuvinte între „tărie“ și „adevăr“ este vizibil doar în siriacă, în greacă sintagma fiind redată prin „plinătatea credinței“.

³ „Pătimire neîncetată în rugăciune“. Precizarea este proprie textului siriac (ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ – BD 380, 2) și pare să se refere la ostenele ascetice sufletești care însoțesc rugăciunea și citirea Scripturii.

⁴ Întregul paragraf prezintă etapele prin care tot ceea ce cunoaștem poate deveni stare a sufletului fie bună, fie păcătoasă. Lucrarea lăuntrică principală, după cea de amintire, este meditarea prin care gândurile simple și superficiale mișcate în cugetare de amintire se adâncesc în cuget. Paragraful expune analitic suita de schimbări lăuntrice schițate de Sfântul Isaac sintetic și destul de obscur în KG 1, 5.

⁵ „Reprezentarea mentală din cuget“ (ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ – *fantasia d-re'yana*, BD 380, 21) este ceea ce tradiția filocalică evagriană denumește prin substantivul νόημα.

⁶ Potrivit textului siriac (ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ ܡܫܪܪܘܬܐ ܕܗܝܝܬܐ – BD 381, 4), această îndeletnicire este o întrepătrundere între cuget și harul venit prin vederea sfinților, o comuniune harică cu ei, o împărtășire tainică și chiar o împreună-viețuire cu sfinții mutați deja din această lume.

⁷ „Se mai spune... împrăștiată“. În expresia „vederile din timpul

somnului“, termenul *ܐܘܓܐܘܐ* (*bagaga*, BD 381, 9) denumește atât imaginația, cât și visele din timpul somnului. Prin urmare, „vederile din timpul somnului“ trebuie înțelese nu ca descoperiri și revelații harice, ci ca un rezultat al activității involuntare a imaginației.

⁸ „Ca o vedere în gândurile lor“. Acesta este sensul obscuri formulări „contemplația gândurilor lor“. În timpul zilei, mintea continuă să cugete la ceea ce îngerii i-au arătat în „vederile din timpul somnului“, cugetarea folosindu-se de imaginile văzute în vis.

⁹ Cele două lucruri sunt lucrarea îngerilor, respectiv a diavolilor asupra sufletului.

¹⁰ Prin „comuniunea lor“ (*ܐܘܓܘܘܐ* – BD 382, 7) trebuie înțeleasă calitatea legăturii dintre suflet și unul din „cele două lucruri“.

¹¹ „Rugăciune diferită“. Monahul trebuie să-și adapteze rugăciunea și meditația (*vide supra* I, 44, 35-38) potrivit cu felul amintirilor și al gândurilor care intră în sufletul său.

¹² „Nu zăbovi la caracterul lor metric“. În siriacă: *ܐܘܓܘܘܐ ܕܐܘܓܘܘܐ* (*cf.* BD 382, 17). Este vorba de frumusețea poetică a canoanelor cântate la biserică sau citite la chilie. Ele sunt scrise potrivit unor reguli prosodice, care silesc imnograful la soluții de multe ori surprinzătoare și desfășătoare. Isaac avertizează pustnicii să nu se lase furați de această frumusețe estetică a canoanelor, emoția generată de ea nefiind încă rugăciune.

¹³ Adică din inerția obișnuinței cu tipicul repetitiv.

¹⁴ Dacă mai înainte Sfântul Isaac s-a referit la citirea alcătuirilor imnografice de slujbă, acum se referă la citirea Scripturii, parte integrantă în „liturghia“ de chilie a pustnicilor de pretutindeni.

¹⁵ „Zăpăceala produsă de tulburare“. În sintagma *ܐܘܓܘܘܐ ܕܐܘܓܘܘܐ* (*sgușya d-duwada*, BD 383, 5) substantivul *ܐܘܓܘܘܐ* are sensurile de „tulburare“, „tumul“, „dezordine“, „anomalie“, „chin“.

¹⁶ „Înțelegerea și străpungerea discernământului“. Sintagma *ܐܘܓܘܘܐ ܕܐܘܓܘܘܐ ܕܐܘܓܘܘܐ* (*b-buyana wa-b-haša d-puřana*, BD 383, 17) are sensul de străpungere a inimii care dă naștere la o înțelegere duhovnicească, străpungere la care se ajunge prin discernământ. Acesta din urmă, la Sfântul Isaac, are sensul de trăire conștientă a diferitelor forme de lucrare a harului și de distingere a lor (*cf.* KG 2, 73), fiind urmarea lucrării voinței, prin care mintea stăruie în împărtășirea de Dumnezeu (II, 18, 12). Potrivit lui Isaac, în suflet există o putere naturală de discernere (*ܐܘܓܘܘܐ ܕܐܘܓܘܘܐ* – *parușuta kyanya*), care, la cei ajunși pe treapta sufletească de viațuire, pune în mișcare corectă cugetarea (*renya*) la Dumnezeu, din care se naște străpungerea inimii, temelie a adevăratei înțelegeri duhovnicești (*cf.* II, 20, 3).

¹⁷ Isaac recomandă fixarea atenției în rugăciune și în meditația la cele legate de Dumnezeu, nu împotriva față de gânduri (*cf.* Isaac II, 10, 7-13, 16). Metoda antiretică, la mare cinste în prima și a doua generație de monahi din pustia egipteană, a fost treptat înlocuită de cea a trezviei, a menținerii minții în Dumnezeu.

¹⁸ Acești ani se referă la intervalul de timp trecut de la crearea lumii și răzvrătirea îngerilor căzuți până la Nașterea lui Hristos, conform calculelor creștinilor orientali, realizate după cronologia biblică (*cf.* MACARIE, *Omilia* 26, 9; Chială, în ISACCO,

Prima coll., n. 12, p. 478).

¹⁹ „Iscușiței“. Așa am tradus substantivul siriac ܕܪܝܨܐ (*durasa*, BD 384, 10), ale cărui sensuri sunt: „exercițiu“, „practică“, „învățătură“ câștigată prin studiu și practică.

²⁰ „Pentru ieșirea lui“. Potrivit textului siriac, este vorba de „ieșirea omului“, adică de moartea sa (BD 384, 20).

²¹ „Autentică“. Adjectivul ܠܗܝܬܐ (*hatita*, BD 385, 1) are sensurile de „exact“, „corect“ și, prin urmare, „adevărat“. Caracterizând prin el lucrarea ascetică a meditației, Sfântul Isaac vrea să o deosebească de contrafacerea ei, la care se ajunge prin lucrarea imaginației sau prin cantonarea în speculații conceptuale, filozofice, filologice, istorice sau teologice.

²² Prin „necazuri“ și „pătimiri“ am redat doi termeni siriaci: ܬܘܪܦܐ (*turpe*, BD 387, 14), „oboseală“, „istovire“, „epuizare“, „necaz“; respectiv: ܠܗܝܬܐ (*hase*, BD 387, 16), „pătimiri“, „suferințe“.

²³ Prin discernământ, ܕܪܝܨܐ (*pursana*), Sfântul Isaac denumeste aici felul în care pustnicul se raportează launtric la greutatea vieții sale ascetice, aducându-le prin discernământ lui Dumnezeu ca pe o jertfă de iubire. Este o viziune opusă celei legaliste, a obligației, a canonului imuabil care strivește ființa monahului fără discernământ.

NOTE LA CUVÂNTUL 45

¹ „Impuls“. Am tradus astfel siriacul ܢܒܗܐ (*nebha*, BD 392, 20), „emoție“, „impuls“. Pentru discuția asupra termenului, *vide* vol. I, p. XCII. Ocazional, în funcție de context, am redat același termen prin „mișcare“ sau „îmbold incipient“ (I, 3, 3-4).

² Este vorba de Evagrie Ponticul.

NOTE LA CUVÂNTUL 46

¹ „Voința bună“ sau „frumoasă“ (ܠܘܝܢܐ ܕܘܝܢܐ – BD 441, 10) va fi denumită în continuare „voință virtuoaasă“ sau „mai înaltă“, „de ordin superior“ (ܠܘܝܢܐ ܕܘܝܢܐ ܕܘܝܢܐ – BD 441, 11).

² Sugestiile diavolului pot fi nepotrivite cu schima monahală, de exemplu activismul social sau grijile pastorale.

³ Dativul feminin ἐν αὐτῇ din versiunea greacă traduce siriacul ܠܘܝܢܐ (BD 442, 16), care este legat de substantivul feminin ܠܘܝܢܐ (BD 442, 15), echivalat în greacă prin neutru τὸ ἀγαθόν, „binele“. Sub influența genului din siriacă, traducătorii nu au mai acordat pronumele cu genul neutru din greacă, ci cu femininul din siriacă; din această cauză, versiunea greacă este confuză. Isaac se referă la osteneala depusă prin rugăciune neîncetată pentru binele dorit, nu pentru discernământ (la feminin în greacă), așa cum ar reieși din versiunea lui Patrichie și Avramie.

NOTE LA CUVÂNTUL 47

¹ „Dumnezeu ne mântuiește atât prin virtuți, cât și prin păcate, întrucât prin cele din urmă ne trezește la pocăință; sau atât prin daruri, cât și prin încercări“ (Pr. D. Stăniloae, n. 143, p. 139).

NOTE LA CUVÂNTUL 48

¹ „Buna întocmire“. Substantivul ܬܘܩܢܐ (*taqnutu*, BD 409, 7) are sensurile de „stabilitate“, „bună rânduială“, „integritate“, „onestitate“. Provine din forma *Pael* a verbului ܬܘܩܢܐ (*tqen*)

„a construi“, „a da o formă“, „a încadra“, „a restaura“.

² Când ne lipsește puterea sau posibilitatea împlinirii poruncilor, Domnul primește în locul împlinirii lor și buna întocmire a cugetului.

³ „Întrucât le aduc smerenie și prihănire de sine“ – precizări aduse de textul siriac, dar subînțelese în cel grec.

¹ „Darul“. Este vorba, în siriacă, de termenul ܕܪܘܠܐ (BD 409, 22).

⁵ Într-o apoftegmă se istorisește despre un avvă care îi cerea unui alt Bătrân să se roage ca Dumnezeu să-i ia o harismă, întrucât nu îi era de folos (cf. *Apoftegmele Părinților*, seria anonimă, N 380). În tradiția siriacă se găsește încă o apoftegmă, menționată de Isaac (BD 421), în care un Bătrân se roagă el însuși și cere și altor Bătrâni să se roage ca darul înainte-vederii să-i fie luat (cf. *Raiul II*, p. 251; BUDGE II, 488; cf. Chialà în ISACCO, *Prima coll.*, nota 12, p. 508).

⁶ „Situațiile în care e umilit“. În siriacă, substantivul ܩܘܦܗܐ (*qupaha*, BD 410, 22) are sensuri multiple: „jignire“, „umilire“, „mortificare“, „constrângere“.

⁷ „Străinul“. ܢܘܟܪܝܐ (*nukraya*, BD 411, 7) este una dintre numeroasele denumiri date în siriacă diavolului.

⁸ Textul siriac precizează în plus că străpungerea e posibilă chiar și în primele două situații, ale unui gând trecător de mândrie și când ea stăruie scurt timp în om, dar că este cu neputință de ajuns când mândria e iubită și cultivată ca o stare continuă (cf. BD 412, 1-5).

NOTE LA CUVÂNTUL 49

¹ „Chiar și numai în parte“. Versiunea greacă are varianta „sau pentru vreuna dintre ele“.

² „Odihnă“. În siriacă, ܢܝܗܐ (*niaha*, BD 418, 1) are sensurile de „relaxare“, „odihnă“, „încetare a activității“.

NOTE LA CUVÂNTUL 50

¹ „Pe cât se poate îi întărește într-ascuns“. Dumnezeu este foarte „discret“ în manifestările Lui: chiar și atunci când intervine în ajutor, o face cât mai tainic cu putință. Minunile vizibile sunt așadar o excepție de la felul tainic de a lucra cu omul și de aceea, va preciza Sfântul Isaac, este o necuviință să le ceri sau să dorești să se săvârșească prin tine.

² „Iar ei trag un folos din amândouă“. Din acest fel de a se purta al lui Dumnezeu, sfinții câștigă atât un spor în cunoștință și experiență, cât și o stare mai înaltă, de contemplație.

³ Întregul paragraf lipsește în siriacă, fiind un adaos al traducătorilor în grecește.

⁴ Aceste „necazuri“ sunt exprimate prin ܩܬܐܒܐ (*turapa*, BD 423, 17), substantiv care denumește o mare diversitate de situații neplăcute: tangaj maritim, oboseală și epuizare fizică din cauza foamei sau a setei, jignire ș.a.

⁵ „Decât moartea, decât focul, decât sabia și decât exilul“. Toate aceste feluri de moarte de care vorbește textul siriac (BD 426, 19-427, 1) sunt condensate în greacă în sintagma „morți trupești“.

NOTE LA CUVÂNTUL 51

¹ „Nu se îndepărtează de virtute“. În siriacă, sensul este : nu se separă de ceea ce este mai bun, nu abandonează aspirația spre ceea ce este mai bun, chiar dacă ispitele îi pot arunca în stări care aparent nu au nimic „virtuos“ (ܐܘܢܝܢܐ ܕܥܡܪܘܬܐ – BD 427, 6-7).

² Este vorba de ܐܕܐܬܐ (*ida'ta*, BD 427, 15), termen tehnic desemnând la Isaac cunoașterea duhovnicească, harică, trăită ca experiență nemijlocită a unirii treptate cu Dumnezeu și, apoi, a vederii Lui. În versiunea greacă este tradus prin σοφία, „înțelepciune“.

³ Literal „necultivați“, ca o țarină neîngrijită, sensuri ale verbului ܒܘܪܐ (*bur*, BD 427, 14).

⁴ „Cedează“. În siriacă este vorba de verbul ܬܘܒܐ (*theb*, BD 428, 13), „a slăbi“, „a da înapoi“, „a ceda“, „a sucomba“.

NOTE LA CUVÂNTUL 52

¹ În siriacă este vorba de ܡܗܡܝܢܘܬܐ (*mahminuta*, BD 429, 17). Akedia e denumită prin ܩܘܬܐ (*quta'a*: II, 6, 9; 21, 14; 8, 18; 9, 11; 34, 2, 3)

² Adică se află în etapa trupească.

³ „Comuniunea cunoașterii Lui“. Sensul deplin al condensatei sintagme siriace ܡܕܘܢܐ ܕܐܝܕܐܬܐ (*'enyana d-ida'teh*, BD 430, 21) este mai cuprinzător: comuniunea cu Dumnezeu prin îndeletnicirea cu El, de unde se naște cunoașterea Sa directă.

⁴ „Înțelesul lui Dumnezeu, din care se naște iubirea, devine mai dulce“. Este vorba, potrivit textului siriace (ܐܘܢܝܢܐ ܕܥܡܪܘܬܐ ܕܥܡܪܘܬܐ – BD 431, 5), de un înțeles foarte concentrat, mai preus de concepte, venit de la har, prin care sufletul Îl cunoaște pe Dumnezeu.

⁵ Fraza a fost reformulată după textul siriace (BD 432, 4-5) și de aceea avem în vedere sensul în siriacă al câtorva termeni cheie, diferit de cel în greacă: ܩܘܪܓܐ (*gurga*), tradus prin „momeală“ (προσβολή), înseamnă „stimulent“, „încurajare“, „provocare“, arătând o acțiune directă a lumii asupra celor necesare și de folos vieții trupului, ܗܫܒܐܬܐ (*hsabata*), pe care le „mișcă“ (ܗܫܒܐ) spre ceea ce este de trebuință ܣܘܩܢܐ (*sunqana*). Expresimarea, aparent redundantă în siriacă, descrie un proces întemeiat pe corespondența dintre natura creată și cele câteva trebuințe firești ale omului, fără de care nu ar putea trăi. Patimile nu au acum sensul negativ de „gânduri ale răutății“, ci pe cel de mișcări stârnite de firea înconjurătoare în firea omului pentru a-l ajuta la conservarea vieții trupului. Pentru alte explicații *vide* I, 3, 25-76 și notele corespunzătoare.

⁶ Chiar dacă inima este moartă pentru lume, totuși ea are în continuare lucrarea lăuntrică a trezviei și osteneala discernământului (ܐܡܠܐ ܕܦܘܪܫܢܐ – *'amla d-pursana*, BD 432, 13).

⁷ „În cugetul său nu mai există vreo luptă“. Substantivul ܬܘܩܘܫܐ (*taktuša*, BD 432, 14) are atât sensul de „luptă“, cât și cel de „dezbinare“.

⁸ Potrivit sensurilor semnalate *supra*, sintagma „lupta momelilor“ trebuie înțeleasă și ca „dezbinare adusă de momeli“. Dar în starea sufletului descrisă de Sfântul Isaac, momelile nu mai pot dezbină sufletul, chiar dacă acesta le percepe.

⁹ Aici „patimile“ au sensul de „gânduri ale răutății“, nu de afecte, ca mai înainte.

¹⁰ „Gând bolnav“. Adjectivul ܡܚܝܠܐ (*mhila*, BD 436, 5) are sensurile de „slab“, „infirm“, „bolnav“.

NOTE LA CUVÂNTUL 53

¹ O altă posibilă traducere, ținând cont de textul siriac ambiguu și el: „decât ceea ce dorește El“.

² „Cerceta“. Verbul siriac ܒܩܐ (*bqa*, BD 438, 17) are sensurile de „a căuta“, „a cerceta“, „a dovedi“, „a examina“, „a observa“.

³ „Lepădarea“. Și aici, și în continuare, Sfântul Isaac vorbește despre ܡܫܪܩܘܬܐ (*msarquta*: BD 438, 18), „lepădare“, redat în greacă prin „sărăcie“.

⁴ „Cugetare“ redă aici siriacul ܪܢܝܐ (*renya*, BD 439, 18), din radical diferit de *cugetare* și de *cuget*.

⁵ Toate formele exterioare de rugăciune sunt metode practice prin care se poate primi de la har învățătura despre adevărata rugăciune (ܪܗܝܒܘܬܐ ܪܗܝܒܐ – BD 440, 3-4), care nu poate fi identificată cu prevederile tipiconale, ale pravilelor și regulilor.

NOTE LA CUVÂNTUL 54

¹ „Meditarea la stihuri“. Literal, în siriacă avem sintagma „ciocnirea [la ușa] stihurilor“ (ܢܩܫܐ ܕܡܫܘܪܝܡ – *nqasha d-petgame*, BD 446, 12).

² Această lucrare ascetică poate ține locul restului canonului

de chilie al monahului, numit, ca în alte părți, cu termenul de „liturghie“.

³ „Desăvârșirea rugăciunii“. Siriacul ܫܘܠܡܝܬܐ (*shulmayta*) are sensurile de consacrare vechi-testamentară a unui obiect sau a unei persoane, de sfințire și de desăvârșire a acestora.

⁴ „Însă nu o disprețui... cursă“. Sfântul Isaac avertizează asupra primejdiei evitării stării în picioare ca osteneală ascetică, în favoarea cititului. El recomandă trezvia, pentru a nu cădea în această cursă (ܦܗܐ – *paha*), termen tradus greșit în greacă prin „împrăștiere“, datorită lecturii greșite al lui *paha* ca *pahya* (ܦܗܝܐ) (cf. BD 447, 7).

⁵ „Osteneala trupului... cu împrăștiere“. Altă traducere posibilă a textului siriac este: „Împrăștierea în versete este de folos osteneții trupești“ (cf. BD 447, 13).

⁶ „Obişnuiește-te“. Siriacul ܘܩܘܫܐ (*uqusha*, BD 447, 10) e tradus în greacă prin νῆφε, „fi cu trezvie“.

⁷ „Mintea strălucitoare“ (ܪܘܡܐ ܕܗܘܢܐ – *hawna zahya*, BD 448, 12). Mintea devine strălucitoare prin privegherea de noapte, și în această stare poate gusta din desfătarea citirii din timpul zilei.

⁸ „Necioplirea“. Pentru sensurile siriacului ܒܘܪܘܬܐ (*buruta*, BD 448, 22), *vide* I, 8, nota 1, p. 550.

⁹ Nu munca trebuie să fie pentru pustnic motivul rămânerii în isihie, ci lucrarea duhovnicească. Munca trebuie adecvată strict trebuințelor sale trupești, fiind și un instrument ascetic împotriva akediei.

¹⁰ Pronia lui Dumnezeu față de pustnici este „minunată“, întrucât, din cauza singurătății, nu se realizează prin mijlocirea ajutorului omenesc. Acesta este sensul care reiese din textul siriac.

¹¹ „Purtătorii tăi de grijă“. În siriacă (BD 449, 13) pluralul arată că, pe lângă Dumnezeu, pustnicul mai are și alți purtători de grijă: îngerii, sfinții.

¹² Sensul pasiv este impus de termenul siriac ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ, al cărui înțeles este de mișcare suferită datorită unei influențe exterioare.

¹³ Străpungerea la care se referă aici Sfântul Isaac este un semn al urii față de păcatul săvârșit fără de voie. „Răni din suflet nu întârzie să îi urmeze străpungerea sufletului, care este un leac înaintea căruia nicio rană nu poate sta“ (KG II, 22). Termenul folosit este ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ, din rădăcina ܩܘܠܐ, cu sensurile „a regreta“, „a simți durere, pocăință“.

¹⁴ Este vorba de o greșală la nivelul cugetului, care, pentru o scurtă vreme, se îndeletnicește fără să vrea cu gândurile puse în mișcare de diavol. Siriicul ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ (*masklanuta*) are și sensurile de „nebunie“, „greșală datorată unui viciu de gândire“. Întreaga discuție a Sfântului Isaac este în jurul acestui tip de greșală la nivelul cugetului, de aceea termenii folosiți au legătura cu el: *mettz'ianuta*, *renya*, *masklanuta*.

¹⁵ Exersarea tăcerii reprezintă, pentru Isaac, una dintre formele de făptuire.

¹⁶ „Deprinderi minunate“. Pluralul din siriacă (BD 451, 10) a fost redat în greacă la singular.

¹⁷ Literal, este vorba de un „truc“, ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ (*pursa*, BD 452, 4).

¹⁸ Prin substantivul „sporire“ (tradus în greacă prin προκοπή) am redat siriicul ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ (*tarbita*, BD 453, 5-6), ale cărui sensuri („creștere“, „lărgire“, „educare“) întrec simpla idee de înaintare duhovnicească. Inima sporește din îndeletnicirea cu nădejdea ei, iar viețuirea, din dezlegarea de toate.

¹⁹ Prin expresia „cârligul sufletului“, Sfântul Isaac înțelege momeala prin care sufletul este pescuit de Dumnezeu. Substantivul ܩܘܠܘܢܐܘܬܐ (*balu'a*, BD 453, 7) are sensurile de „nadă“, „cârlig de pescuit“, „momeală pentru pește“. Bucuria resimțită în inimă este cârligul cu care Dumnezeu prinde sufletul în undița mântuirii.

²⁰ „Udare... cele două schimbări“. Fraza, reformulată după siriacă (BD 453, 8-10), dezvăluie faptul că există două tipuri de schimbări, în bine și în rău, așa cum va arăta Isaac în *Cuvântul* 60. Aceste schimbări au loc înlăuntrul minții și ele „udă“ sau hrănesc cunoștința duhovnicească a monahului prin experiența pe care i-o aduc.

²¹ „Mângâierea prin nădejde... inimilor noastre“. Simțirea harului mângâierii prin nădejdea în Dumnezeu este, pentru Sfântul Isaac, mai profundă decât cuvântul discursiv păstrat în inimă, privitor la dogme. Structurile sufletești care iau naștere prin trăirea harului sunt mai adânci și mai durabile decât cele cognitive, bazate pe concepte și raționamente. Acestea din urmă vor fi cu totul depășite în eșaton, realitate la care Isaac se va referi în continuare.

²² „Toate acestea... lui Dumnezeu“. Cu privire la semnificațiile teologice și duhovnicești ale oglinzii în spiritualitatea siriacă, *vide* I, 21, nota 13, p. 588.

²³ „Să fim mișcați... părții înțelegătoare limpezi“. În Partea a III-a a scrierilor sale, Sfântul Isaac dezvoltă învățătura potrivit căreia

prin intermediul părții înțelegătoare suntem „atrași în lărgimea lumii de dincolo“ (cf. III, 1, 14-18).

²⁴ „Sălbăticia“ inimii este denumită în siriacă prin substantivul ܚܪܡܐ (*harma*, BD 455, 18) derivat din verbul ܚܪܡ, ale cărui sensuri sunt de „a fi excomunicat“, „a fi separat de uzul profan în vederea slujirii lui Dumnezeu“. *Harma* denumește, prin urmare, atât starea de excomunicare, cât și, prin extensie, o stare de sălbăticiie sufletească sau de dezlănțuire furioasă a naturii. Putem, așadar, înțelege expresia „inima sălbatică“ drept o inimă „excomunicată“, scoasă din comuniunea cu Dumnezeu prin Biserică și, de aceea, ajunsă într-o stare de sălbăticiie furioasă, care o împiedică să ajungă la starea naturală a limpezimii (ܚܪܡܐ ܕܥܝܢܐ).

²⁵ Siriăcul ܥܢܝܢܐ ('*enyana*) a fost redat în greacă prin οὐμία, care are și sensul de „a fi împreună cu cineva“, din care derivă și sensul de „convorbire“ (cf. BD 461, 20).

²⁶ Pocăința nu poate fi lucrată în toată deplinătatea ei decât în condițiile oferite de isihie (ܥܝܫܝܗܐ ܕܥܝܢܐ – BD 462, 4).

²⁷ Sfântul Isaac revine asupra acestui sfat: nu te certa despre adevăr cu cel care nu cunoaște adevărul (cf. KG 1, 14).

²⁸ „Zăvorâre“. Una dintre formele de trăire a isihiei este și zăvorârea pentru o perioadă fixă de timp sau definitivă (cf. DADIȘO, *Isihie* I, 3).

²⁹ Sfântul Isaac năruie una dintre cele mai bine înrădăcinate prejudecăți legate de pustnicie, anume, că pustnicia s-ar defini prin osteneți extreme. Textul siriăc (ܥܝܫܝܗܐ ܕܥܝܢܐ ܕܥܝܢܐ – BD 462, 21-22), în deplină armonie cu cele spuse înainte, arată că isihia este

locul lucrării pocăinței în straturile cele mai subțiri ale ființei omului, pe care nu le putem conștientiza decât în singurătate și isihie.

³⁰ „Făptuire“. Siriăcul ܚܘܓܝܐ (*hugaya*, BD 464, 13) are sensurile de „exercițiu“, „practică“, „studiu“, „meditație“ și se referă aici la o făptuire specifică părții raționale a sufletului.

NOTE LA CUVÂNTUL 55

¹ „Privirea care așteaptă.“ Această expresie a Sfântului Isaac (ܚܘܪܐ ܕܥܝܢܐ – *hawra d-sukayeh*, BD 467, 17-18) trebuie situată în contextul maritim al întregului paragraf: privirea cărmaciului așintită spre cer, așteptând identificarea semnelor astrale care îi îndrumă călătoria. Textul grecesc vorbește despre „atenția nădejdi“.

² Este vorba de „ibolduri incipiente“ (ܢܒܝܗܐ – *nebhe*, BD 468, 21)

³ „În chip *qnomic*“. Adverbul ܩܢܘܡܝܬܐ (*qnomait*, BD 470, 3), redat în greacă prin ὑποστατικῶς, se referă la unitatea dintre suflet și simțurile trupului datorată qnomei unice a firii umane a fiecărui om. Doar în Hristos, potrivit hristologiei siro-orientale, sunt două qnome, cea omenească și cea dumnezeiască, unite în persoana (ܩܢܘܡܝܬܐ ܕܥܝܢܐ – *parsopa*) unică a Fiului.

⁴ Isaac lămurește diferitele tipuri de descoperiri și de curăție în *Memra* 20, 2-3 (*vide infra*, p. 457).

NOTE LA CUVÂNTUL 56

¹ Această „putere [care determină] vederea“ (ܚܝܠܐ ܕܥܝܢܐ – *hayla hzaya*, BD 472, 6) va fi numită de Isaac „un har“ și „un soare al

discernământului“. Nu e vorba, aşadar, de capacitatea de vedere duhovnicească a minţii, ci de „puterea“ care acţionează asupra organului de văz duhovnicesc.

² „Vedere duhovnicească“. Literal, „vedere inteligibilă“ (ܠܘܟܠܘܬܐ – *hzaya metyad'ana*, BD 472, 7). Este o vedere care nu are nevoie de ochii trupeşti pentru a se realiza, întrucât se înfăptuieşte prin facultăţile cognitive ale sufletului.

³ Puterea care declanşează vederea duhovnicească se amestecă cu firea creată şi, acţionând din interiorul ei atât asupra materiei „văzute“, cât şi asupra ochilor sufletului, declanşează vederea duhovnicească a naturii create. De aceea se mai numeşte şi cunoaştere sau contemplaţie naturală.

⁴ „La mijloc“, adică între lumină şi minte, organul de simţ duhovnicesc.

⁵ Sufletul curat se înalţă prin rugăciune în văzduhul inteligibil, pe care îl purifică de duhurile necurate aflate în el.

⁶ Termenul „cunoştinţă“ este folosit aici ca sinonim pentru expresiile „putere de vedere“, „lumină naturală“ şi „cunoaştere naturală“.

⁷ „Iar dacă... slujirea de discernere“. Dacă facultăţile cognitive ale sufletului sunt sănătoase, fără deformările aduse de patimi şi păcat, dar harul încă nu lucrează asupra minţii, atunci ele nu-şi pot împlini slujirea pentru care au fost dăruite omului, aceea de a deosebi realităţile în lumina harului.

⁸ Adică ochii nu văd.

⁹ Altă traducere posibilă: la o anumită împlinire (ܠܘܟܠܘܬܐ – *şumlaya*, BD 473, 19) a cunoaşterii duhovniceşti.

NOTE LA CUVÂNTUL 57

¹ „Adevărul este o simţire a lui Dumnezeu“ (ܠܘܟܠܘܬܐ ܝܘܢܝܘܢܐ – BD 475, 5-6). Pentru Isaac, cunoaşterea adevărului dumnezeiesc este o trăire duhovnicească, nu un proces conceptual. Deplinătatea adevărului este inaccesibilă creaturilor, fiind ascunsă în Fiinţa dumnezeiască (KG 1, 2). Cunoaşterea adevărului, câtă e cu putinţă omului, se câştigă treptat, în isihie, prin a sta fără imagini în inimă înaintea Lui, iar cunoaşterea Sa cea mai cuprinzătoare la care pot ajunge creaturile este vederea „luminii fără formă“ (I, 19, 63; KG 2, 35-36; II, 6, 3-4; 8, 1; 13, 1).

² Pentru explicaţii suplimentare privind „făptuirea cea mai bună a părţii înţelegătoare“, *vide supra* I, 54, 278-281 şi nota 30, p. 579.

³ „Mintea luptătoare“. Sintagma ܠܘܟܠܘܬܐ ܠܘܟܠܘܬܐ (*hawna agunista*, BD 478, 11-12) se referă la pustnicii care luptă la nivelul minţii cu puterile întunericului. În greacă, ea a fost redată prin „mintea luptătorului“.

⁴ „Altceva este mintea luptătoare şi altceva ceata preoţească“. După etapa luptei „omul începe preoţia minţii, care e etapa şi vieţuirea omului lăuntric“ (KG 4, 60). Această preoţie constă în ungerea inimii de către Duhul Sfânt, pentru a putea sluji lui Dumnezeu „cu mişcările noastre în Sfânta Sfinţelor a cunoaşterii Lui“ (III, 10, 84).

¹ „Din obicei“. Traduce siriacele *ܝܘܒܐܠܐ* (*yubala*, BD 279, 5), „succesiune“, „tradiție“, „obicei“, „ordine cronologică“. În acest context, termenul are un sens negativ, referindu-se la cei care pleacă la pustie fără un scop precis, ci doar în virtutea obiceiului din mănăstirile siriene în care, după câțiva ani de viață chinovitică, li se permitea monahilor să se retragă în chilii pustnicești. După cum se vede din observația Sfântul Isaac, de multe ori această plecare la pustie se făcea doar în virtutea obiceiului, fără cunoașterea specificului acestei noi viețuiri.

² „Ostenelile cele văzute“ (*ܓܠܝܐ ܕܥܝܢܐ* – BD 479, 13-14). Adjectivul *ܓܠܝܐ* (*glaya*) are sensurile de „văzut“, „arătat în mod ostentativ, în public“, „declarativ“.

³ Simpla viețuire în isihie (*ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܝܗܐ*), dar lipsită de făptuirea specifică ei, are aceeași valoare ca „dreptatea legalistă“ (*ܕܝܫܝܗܐ ܕܩܝܢܐ* – *kinuta*, BD 480, 9).

⁴ „Îl dezbină și îl stăpânesc prin mijlocirea regulilor“. Textul, reformulat după siriacă, se referă la gânduri care dezbină sufletul și îi dau reguli și legi prin care îl conduc. Acestea sunt sensurile substantivului siriace *ܫܕܘܩܐ* (*saduqa*, „schismă“, „discordie“, „dezbinare“, denumind și autorul acestor situații), și, respectiv, ale verbului *ܫܠܬ* (*slat*, „a da reguli“, „a conduce prin mijlocirea legilor“, „a lua în stăpânire“, „a domina“).

⁵ Siriacele *ܚܝܬܝܬܘܬܐ* (*hatituta*, BD 483, 2) are sensurile de „exactitate“, „regularitate“, „autenticitate“.

¹ „Cercetează-te pe tine însuși“. Sintagma siriacă *ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܝܗܐ* (BD 483, 13) este în acord cu conținutul paragrafelor care urmează. În greacă ea a fost redată prin citatul biblic „ia aminte la tine însuși“ (Deut. 4, 9).

² „Subțirimea minții“. Siriacele *ܩܝܢܘܬܐ* (*qatinuta*, BD 483, 16) caracterizează finețea unei texturi, subțirimea ei, dar și îngustimea unei căi (cf. Mt. 7, 14). Determinând substantivul *ܩܝܢܘܬܐ* formează o construcție standard în siriacă, având atât înțelesul de „subtilitate mentală“, cât și pe cel de „subțirime de spirit, de gândire“. Încă o dată, Sfântul Isaac arată că viața duhovnicească e pentru oamenii subțiri, nu pentru bădărani (cf. I, 8, 5 și nota 1, p. 550).

³ „Leacurile multe ale ispitelor... spre sănătatea omului lăuntric“. Leacurile (*ܩܝܢܘܬܐ* – *sama*, BD 483, 16) sunt otrăvuri letale, dar binefăcătoare în anumite doze. Ispitele sunt privite aici ca leacuri, din perspectiva folosului pe care îl aduc: vădesc patimile adormite și aduc smerenie.

⁴ „Spaime“. Siriacele *ܩܝܢܘܬܐ* are un sens tare: „teroare“, „obiect care produce groază“ prin aspectul său „oribil“ (BD 483, 19).

⁵ „Simțire lipsită de imagini“. Este vorba de orice senzație lăuntrică resimțită de suflet fără a fi însoțită de reprezentări mentale (*ܩܝܢܘܬܐ ܕܝܫܝܗܐ ܕܝܫܝܗܐ ܕܝܫܝܗܐ* – BD 484, 19-20). Astfel de senzații pot fi generate de acele sunete, cuvinte, atingeri, gusturi, mirosuri, sugestii etc, care, potrivit psihologiei evagriene, nu întipăresc mintea (cf. EVAGRIE, *Cog* 41).

⁸ „Care mișcare este lipsită de ațâțare“. Termenul *ܚܘܬܗܬܐ* (*huthata*) are sensul de „mâncărime“. Isaac recomandă observarea acelor mișcări lăuntrice care nu produc „mâncărime“, adică nu stârnesc diferitele patimi adormite.

Sunt patimi care tulbură cugetul când se apropie de el în timpul rugăciunii, dar sunt și patimi care nu îl tulbură. Subțirimea discernământului este singura care poate face deosebirea între cele două categorii de patimi, potrivit cu înrăurirea pe care ele o au asupra cugetului.

⁸ Este vorba de infinitivul *ܡܫܠܝܘܢ* (*maslayu*) „a respinge“, redat în greacă prin verbul „a subția“.

⁹ Sintagma siriacă *ܬܐܫܐܡܘܢܐ* (*ta ša maḡan*, BD 487, 20-21) are sensul de trudă, osteneală, lucrare, efort depus fără a câștiga nimic în schimb. În greacă este redată prin „trudă zadarnică“.

¹⁰ „Vălul de la ușa inimii tale“. Sfântul Isaac folosește termenul biblic consacrat pentru a denumi catapeteasma templului, ruptă în timpul răstignirii lui Iisus (cf. Mt. 27, 51). Pentru sensurile teologice ale acestui termen în scrierile isaachiene, *vide* Ierom. Agapie CORBU, „Din aramaică în greacă“, în *Dulceața Scripturilor*, pp. 60-61.

¹¹ „Argumentare“. Este vorba de substantivul siriacă *ܦܝܫܘܢܐ* (*pyasa*), calchiat după grecescul *πεῖσαι* (BD 488, 16), cu sensurile de „argument“, „argumentare“, „cerere argumentată“, „solicitare“.

NOTE LA CUVÂNTUL 60

¹ „Este partea lupilor“, în sensul că va fi sfâșiat de „lupi“, adică de diavoli.

NOTE LA CUVÂNTUL 61

¹ „Întrucât Domnul a cunoscut că înclinația omului spre abatere de la cale nu dispăre până la moarte“. Altă traducere posibilă, potrivit textului siriac: „Întrucât Domnul știe că El nu îndepărtează până la moarte înclinația omului spre abatere de la cale.“

² De aici și până la sfârșitul paragrafului „vorbește“ Sfântul Pavel.

³ Urmează o perioadă condițională extrem de amplă, întreruptă de numeroase propoziții intercalate și așezate de noi între cratime. Pentru înțelegerea acestei lungi fraze, cititorul este rugat să aibă în vedere următoarele: protaza (condiția) este: „Așadar, Doamne, dacă aceasta este voia Ta, iar pruncia noastră are nevoie de toate acestea ca să fie povățuită și trezită de Tine“. Apodoza (concluzia) se află la sfârșit: „atunci, Doamne, mă bucur... de la dușmanii firii.“

⁴ Întrebarea, formulată retoric, se adresează celui care dorește în mod greșit să primească darul neschimbării. Acest dar al neschimbării va fi făcut fapturilor raționale, trupești (oameni) și duhovnicești (îngerii) doar la sfârșitul istoriei.

⁵ „Asta e tot“. Așa se traduce sintagma siriacă *ܣܟܐ ܗܢܐܘܐ* (*saka hanaw*, BD 506, 20). În greacă, sensul ei a fost alterat, fiind tradus în românește: „prin aceasta vine desăvârșirea“ (cf. FR 10, p. 264).

NOTE LA CUVÂNTUL 62

¹ Prin aceste trei denumiri Sfântul Isaac denumeste cele trei etape ale vieții duhovnicești, numite în alte locuri trupească, sufletească și duhovnicească.

² Urmează o serie de întrebări puse unui Bătrân, nemenționat cu numele.

³ Potrivit textului siriatic (*BD* 507, 11) grija (ܠܝܢܝܐ – *renya*) pentru cele văzute este nevăzută, ascunsă în cuget (ܠܝܢܝܐ – *re'yana*). Traducătorii în greacă au considerat că cele nevăzute ar fi „cele inteligibile“ (τὰ νοητά).

⁴ Adică prin fapte sau un mod de viață idioritmă, separat de rânduiala obișnuită a viețuirii monahale, așa cum spune adverbul siriatic ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*prisait*, *BD* 508, 13). Textul, dificil și în siriacă, și în greacă, a fost redat în mai multe feluri: „prin a avea o lucrare în chip osebit cu desăvârșire“ (Maxim); „come chi si dedica a una qualche attività ma standosene completamente a parte“ (Chialà); „prin a nu ține la vreun lucru după regula proprie (Stăniloae); „by never possessing anything at all through self-will“, iar în notă: „holding to one sort of work altogether uniquely“ (Miller).

⁵ „Singurătate“. Siriicul ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*msawhduta*, *BD* 508, 19) derivă din forma de *Șafel* a verbului ܠܝܢܝܐ, din care s-a format și cunoscutul substantiv ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*ihidaya*), „pustnic“.

⁶ Nu se vor sătura, nu se vor plictisi de iubirea pentru oameni, potrivit sensurilor verbului ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*sba*, *BD* 508, 22).

⁷ Această îndeletnicire este o stare de comuniune cu Dumnezeu, sens condensat în siriicul ܠܝܢܝܐ (*'enyana*, *BD* 513, 9). „Cugetările“ sunt cugetări sau reflecții pe care omul le mișcă prin voia sa în cuget la rugăciune și meditație, urmărind ca prin ele să obțină o formă duhovnicească a minții, capabilă să primească lucrarea Duhului. În siriacă: cugetări (ܠܝܢܝܐ – *renye*) și cuget (ܠܝܢܝܐ – *re'yana*).

⁸ Citatul este din Evagrie, *Pr* 66: Νοῦς συν Θεῷ πρακτικῆν κατορθώσας καὶ προσπελάσας τῇ γνώσει ὀλίγον ἢ οὐδ' ὄλως τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς ἐπαισθάνεται, τῆς γνώσεως αὐτὸν ἀρπαζούσης μεταρσιον καὶ χωρίζουσης τῶν αἰσθητῶν. „Min-tea care, cu ajutorul lui Dumnezeu, a împlinit făptuirea și s-a apropiat de gnoză își simte doar puțin sau aproape deloc partea irațională a sufletului, pentru că gnoza o răpește în înalt și o desparte de cele sensibile.“ Isaac citează după traducerea siriacă, sensibil modificată.

⁹ Bogăție în sens de opulență, de împodobire excesivă, potrivit substantivului ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*šurtaha*, *BD* 515, 5).

¹⁰ „Revărsarea în afară“. Această formă specială de împrăștiere – în siriacă ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*asiduta*, *BD* 515, 5) – denumește îndreptarea întregii atenții către cele exterioare, dintre care pe unele Isaac le-a enumerat mai înainte. În continuare, Isaac se va referi la o altă formă de împrăștiere, denumită ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*zriquta*, *BD* 515, 6), al cărei sens este de „risipire“, „împrăștiere“ a lucrurilor, respectiv a atenției, prin aruncarea lor haotică în toate direcțiile.

¹¹ „Măsura“. Această măsură (ܠܝܢܝܐܢܝܐ – *msaqmuta*, *BD* 515, 10, redată în greacă prin „neagoniseală“) reprezintă echivalentul termenului grecesc σὺμμετρος. Se referă la urmărirea unei corespondențe între propriile măsuri ascetice și dificultatea ostenețelor asumate. O traducere neologică a lui *msaqmuta* ar fi „proporționalitate“.

¹² „Încurcătura mișcărilor“. Siriicul ܠܝܢܝܐܢܝܐ (*bulbala*, *BD* 515, 13, 15) are sensurile de „confuzie“, „încurcătură“ și apare în sintagma „amestecarea limbilor“. Denotă o stare de pierdere a distincțiilor proprii fiecărei realități în parte, rezultată dintr-o amestecare care duce la confundarea lor. Sintagma „încurcătura

mișcărilor“ trebuie înțeleasă ca un genitiv obiectiv, mișcările de la nivelul puterilor cunoscătoare contopindu-se indistinct și producând o stare de confuzie și de năuceală, în care monahul nu mai poate deosebi mișcările bune de cele aparent bune sau chiar rele.

¹³ „Activități“. Este vorba de siriaceul ܡܘܨܝܘܬܐ (BD 515, 16), care înseamnă „faptă“, „acțiune“, „treabă“, tradus în greacă prin „lucruri“.

¹⁴ „Unică grijă“. Sintagma ܡܘܨܝܘܬܐ ܕܝܗܝܕܝܐ (renya ihidaya, BD 515, 20) poate fi tradusă și ca „grijă pustnicească“, potrivit sensurilor pe care le atribuim lui ܡܘܨܝܘܬܐ (ihidaya). Versiunea greacă a tradus expresia ca „grijă una-născută“.

¹⁵ „Smerit“. În siriacă avem adjectivul cu valoare de substantiv ܡܘܨܝܘܬܐ (makika), cu sensurile de „smerit“, „modest“, tradus în greacă prin „smerit cu cugetul“. Întrucât termenul siriace are o valoare mai cuprinzătoare, datorită căreia intră în alianțe sintagmatice importante, îl vom reda cu sensul său general.

¹⁶ Siriaceul ܡܘܨܝܘܬܐ (matinuta, BD 516, 20) are sensurile de „lentoare în mișcări“, „încetineală“, „răbdare“.

¹⁷ „Tăcerea neîncetată, refugiul neîntrerupt în neștiință“. Este vorba de „tăcere“ (ܡܘܨܝܘܬܐ – setqa), redat în greacă prin verbul ἠσυχάζω, și de „loc de refugiu“ (ܡܘܨܝܘܬܐ – gawsa), omis în greacă (cf. BD 517, 9-10).

¹⁸ „Sălaș“. Substantivul siriace ܡܘܨܝܘܬܐ (sekinta, BD 517, 20) înseamnă „sălaș“, „altar“, „relicvar“, „loc al prezenței dumnezeiești“, fiind folosit de Isaac și în II, 5, 12; II, 10, 24; II, 11, 5-6, 10, 12, 14, 25; III, 7, 4; III, 8, 8-10, 12. După cum arată Sabino Chialà, termenul

nu apare în Vechiul Testament ebraic, ci aparține tradiției rabinice, pentru care indică prezența lui Dumnezeu, de unde a și fost preluat de autori sirieni ca Afraat, Efrem, Iacob de Sarug, Filoxen de Mabbug, Martirius Sahdona, precum și în anumite texte liturgice din tradiția siriacă (cf. Chialà în ISACCO, *Prima coll.*, n. 46, p. 628).

NOTE LA CUVÂNTUL 63

¹ „Plăpând“. Siriaceul ܡܘܨܝܘܬܐ (halasa, BD 534, 6) are sensurile de „firav“, „plăpând“, „nefericit“, „slab“, „temător“. În greacă este redat prin „foarte mic“.

² „Paza dintru ascuns și de la arătare“. Substantivul ܡܘܨܝܘܬܐ (nutara, BD 524, 8) are sensurile de „pază“, „custodie“ și se referă la paza simțurilor trupești și la cea a inimii. Traducătorii în greacă l-au confundat pe nutara cu ܡܘܨܝܘܬܐ (natura), „păzitor“.

³ Este vorba de cunoștința de pe prima treaptă, opusă credinței (cf. I, 26, 2-3).

⁴ „Vorbirii rafinate“. Pentru ܡܘܨܝܘܬܐ (qatinuta, BD 524, 12), vide supra I, 59, nota 2, p. 584. Aici are sensul metaforic de discurs sau gândire pline de subtilități și rafinamente artificiale și inutile.

⁵ „Vorbăriei gândurilor legate de cunoaștere“. Isaac se referă la discursurile launtrice (ܡܘܨܝܘܬܐ ܡܘܨܝܘܬܐ – hupak hušabe, BD 524, 12), purtate în minte, care pot lua uneori forma unei dezbateri pe teme legate de primul fel de cunoaștere.

⁶ „Osteneli școlarești“. În sintagma ܡܘܨܝܘܬܐ ܡܘܨܝܘܬܐ ('amle d-durasa, BD 525, 16) substantivul durasa înseamnă „exercițiu școlar“, „învățare“, „dispută“, fiind redat în greacă prin „exersare“.

⁷ Cunoștința duhovnicească este „simplă”, iar simțirea ei este legată de „simplitatea curăției”; de aceea nu se vedește prin raționamente (ܘܣܒܝܢܐ ܘܢܦܫܢܝܢܐ – *hušabe napsanaye*: „gânduri sufletești”, BD 527, 6), oricât de strălucit ar fi prezentate.

⁸ Fie după moarte, fie în eshaton, după învierea cea de obște.

⁹ „Gândurile slabe” (ܘܣܒܝܢܐ ܘܡܗܝܠܐ – *hušabe mhile*, BD 528, 21-22) sunt gândurile de îndoială și necredință, care pot să apară în vremea slăbiciunii în care Isaac tocmai ne-a sfătuit să ne adăpostim.

¹⁰ „Înclinație naturală”. Așa am redat siriicul ܝܥܝܘܪܐ (yasra, BD 536, 5), „înclinație” (mai ales spre rău), „tendență firească”.

NOTE LA CUVÂNTUL 65

¹ Monahul care adună orice fel de avere cade din seninătatea lipsei de griji adusă de neagoniseală și cade în frica, specifică bogătașilor din lume, de a nu-și pierde avutul.

² „Cugetarea gândurilor lui” (ܘܣܒܝܢܐ ܘܠܘܐ ܪܥܝܢܐ – *renya d-huṣabaw*, BD 543, 22) este o reflecție prin care sufletul meditează la cele duhovnicești.

NOTE LA CUVÂNTUL 66

¹ Este vorba de citirea Psaltirii.

NOTE LA CUVÂNTUL 67

¹ „Modelul” traduce siriicul ܦܘܗܡܐ (*puhama*, BD 566, 6), redat în greacă prin τύπος. Răspunsul Sfântului Isaac vine în urma

unor remarci ale destinatarului care, într-o epistolă, își exprima-se păreri privitoare la importanța viețuirii isihaste și la atitudinea pustnicului față de faptele de milostenie.

² Aici Isaac citează „precizarea” din scrisoarea căreia îi răspunde. Particula ܠܡ (*lam*, BD 566, 8) introduce aici un citat, amănunt esențial pentru înțelegerea paragrafului, omis însă în greacă (cf. Chialà în ISACCO, *Prima coll.*, n. 3, p. 677).

³ Derivat din verbul ܠܡܝܢ (*elas*), „a limita”, „a presa”, „a fi urgent, necesar”, substantivul ܠܡܝܢܐ (*alesta*, BD 566, 16) denumește o situație presantă, a cărei rezolvare se cere împlinită fără întârziere.

⁴ Retragera pustnicească are, potrivit Avvei Dadișo Qatraya, șase trepte: a pustnicilor începători, care trăiesc într-o chinovie, a pustnicilor chilioși, care viețuiesc în isihia mică de peste săptămână, a pustnicilor care trăiesc retrași câte șapte săptămâni în posturile mari, a pustnicilor care locuiesc izolat, de unii singuri, în afara obștilor, în pustietăți și sălbăticie, a pustnicilor rătăcitori și a pustnicilor retrași definitiv în singurătate (cf. DADIȘO, *Isihie* I, 3).

⁵ Este vorba de monahii din chinoviile aflate în apropierea localităților sau ușor accesibile.

⁶ Detaliile din a doua parte a acestui paragraf lasă să se înțeleagă că Sfântul Isaac are în vedere aici legăturile dintre pustnici.

⁷ Făptuirea sufletească se săvârșește în partea înțelegătoare a sufletului, dincolo de senzațiile furnizate de simțurile trupești.

⁸ „Adică... în ascuns”. Ceea ce se săvârșește prin fapte realizează împlinirea poruncii în mod văzut, iar odată cu împlinirea aceasta

are loc și împlinirea poruncii în chip nevăzut.

⁹ Isaac se referă la retragerea pustnicească deplină și definitivă, care este partea atotcuprinzătoare (ܩܚܘܠܬܐ ܕܥܘܠܡܐ, ܡܢ ܕܥܘܠܡܐ – BD 571, 18). În chilia în care este zăvorât, pustnicul nu mai împlinește trupește porunca iubirii de aproapele, ci în inima sa. Dar cei care nu au ajuns la măsura isihiei depline trebuie să împlinească prin fapte porunca iubirii de aproapele.

¹⁰ „Îl leagă“, adică îl scutește de faptele de milostenie.

¹¹ „Bărbat cunoscător“ sau „gnostic“ (ܢܐܫ ܕܝܘܕܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ – *naš yadu tana*, BD 573, 1) este o caracterizare specifică scrierilor filocalice și denumește sfinții care au atins cunoașterea duhovnicească prin iluminarea Sfântului Duh.

¹² Isaac nu vrea ca prin sublinierea importanței poruncii iubirii de aproapele să trecem cu vederea sau să disprețuim învățăturile sale despre isihie.

¹³ „La acestea“. La ieșirile vremelnice din pustie pentru rezolvarea diferitelor trebuințe.

NOTE LA CUVÂNTUL 68

¹ Traduc prin „putere“ termenul siriatic ܩܘܘܘܬܐ (*hayla*, BD 578, 9 ș.u.), care ar putea fi redat și prin „forță“. Isaac folosește adesea acest termen pentru a se referi la Duhul Sfânt (I, 51, 44-55; I, 71, 1-2, 56; I, 72, 6-7; I, 80, 18 – din BD); cf. Chialà în ISACCO, *Prima coll.*, n. 17, p. 689.

NOTE ȘI COMENTARI LA CUVINTELE TRADUSE DIN SIRIACĂ

NOTE LA MEMRA 19

¹ „Învățătura“. Substantivul ܕܘܪܐܣܐ (*durasa*) are sensurile de „exercițiu“, „învățătură“, „cercetare“. În acest context, prin *durasa* Sfântul Isaac înțelege efortul uman depus pentru asimilarea învățurii și înțelepciunii din cărți. Chiar dacă aceasta este teologică sau despre teme duhovnicești, ea e pusă în antiteză cu cunoașterea dobândită prin descoperirea nemijlocită a harului în partea înțelegătoare a sufletului. Despre acest aspect, *vide KG* 1, 12-13.

² Prin propriile sale puteri fizice și sufletești omul nu poate să ajungă la cunoștința duhovnicească, aceasta fiind darul exclusiv al harului.

³ Substantivul ܩܘܘܘܬܐ (*hupata*) are sensurile de „hărnicie“, „silitare“, „râvnă“ și exprimă ideea efortului propriu depus cu asiduitate pentru atingerea unui scop.

⁴ În această stare, în măsura în care harul lucrează în mod simțit, simțurile trupului nu lucrează.

⁵ Descoperirile făcute „într-un fel inteligibil“ (ܡܫܬܟܠܢܐ – *mestaklana*) au loc prin înțelesurile insufflate de har (cf. II, 8, 1) sau de îngeri (cf. II, 8, 6). Acest lucru îl sugerează radicalul comun ܬܫܘܐ al celor doi termeni ܡܫܬܟܠܢܐ (*mestaklana*) și ܫܘܟܠܐ (*sukala*), „înțeles“.

⁶ Primul fel de descoperire: prin intermediul simțurilor trupului.

⁷ Isaac face o distincție între elementele materiale fundamentale (ܡܫܬܟܠܢܐ – *estukse*) și formele complexe ale materiei (ܩܘܘܘܬܐ)

– *hyule*). Între primele se înscriu materiile simple precum focul, piatra, aerul.

⁸ „Imateriale“, adică fără suport material.

⁹ Literal: „înălțate din“.

¹⁰ Al doilea fel de descoperire: printr-o vedere sufletească.

¹¹ Al treilea fel de descoperire: prin răpirea cugetului.

¹² Al patrulea fel de descoperire: asemenea celor primite de proroci.

¹³ Al cincilea fel de descoperire: în mod inteligibil.

¹⁴ Al șaselea fel de descoperire: în vis.

⁵ Sintagma *mad'a mestaklana* (ماد'آ مستاكلنا) poate fi tradusă în multiple feluri. Sensul pe care Isaac îl are în vedere credem că este cel pe care am încercat să îl redăm în traducerea noastră: este vorba de partea înțelegătoare a sufletului (الروح), care poate să perceapă lucrurile din spațiul inteligibil (المستاكل) și să primească de aici înțelesuri imateriale (المستاكل).

¹⁶ „Tainele acestea“ sunt mângâierile duhovnicești și simțirea inteligibilă trăite de pustnici în isihie. Prin ele sufletul cunoaște fără concepte sau imagini atât cele despre Dumnezeu, cât și pe Dumnezeu Însuși.

¹⁷ „Acele descoperiri“ sunt cele realizate prin imagini. Ele sunt inferioare „tainelor“ descoperite fără forme vizibile care întipăresc mintea.

¹⁸ Despre „adumbrire“, *vide* BROCK, *Maggnanuta, passim*.

¹⁹ Prin descoperire și lucrare omul nu poate cunoaște Ființa dumnezeiască, ci numai ceva despre Dumnezeu (*cf.* KG 1, 2-3; III, 3, 35).

²⁰ Substantivul *gawa* (گوا) are multiple sensuri: „interior“, „comunitate“, „obște monahală“, iar în logică, cel de „general“.

²¹ Mângâierile duhovnicești nu aduc și o cunoaștere matură a lui Dumnezeu. Căutarea lor este periculoasă, întrucât îl oprește pe ascet la un nivel incipient al cunoașterii lui Dumnezeu.

NOTE LA MEMRA 20

¹ Descoperirile despre Ființa lui Dumnezeu nu își au cauza în imboldurile sau mișcările părții înțelegătoare, care încă operează cu concepte. Cele „de dincoace“ de ea aparțin părții rațional-discursive a sufletului. Cele „de dincolo“ sunt mintea și inima, care nu mai operează cu concepte, nici cu imagini.

² „Curăția are trei părți“. Cele trei niveluri de curăție corespund celor trei domenii de cunoaștere stabilite de Evagrie Ponticul: lumea trupurilor, lumea îngerească și Sfânta Treime: „Când căutăm să vedem trupurile, avem nevoie de o minte curată; iar când [căutăm să le vedem pe cele] netrupești, [avem nevoie] de o curăție prisositoare; dar de mult mai multă [curăție avem nevoie] dacă tindem să vedem Sfânta Treime“ (EVAGRIE, KG V, 52).

³ Sufletul și îngerii au o natură asemănătoare. De aceea sufletul îi poate vedea prin mijlocirea ochilor minții.

⁴ „Treapta întâi“ denumește aici vederea îngerilor cu ochii minții,

așa cum sunt ei, nu prin mijlocirea unor forme materiale pe care le împrumută pentru a se arăta.

NOTE LA MEMRA 21

¹ Verbul *šar* (*šhar*) are sensul de „a sta treaz“, „a fi atent“, „a sta de pază“, „a priveghea“. Prin urmare, în textul nostru el exprimă starea de atenție permanentă, de veghe a minții sau de trezvie în toată vremea, nu doar ideea de priveghere de noapte.

² Experiențele duhovnicești ale începătorilor au loc cu predilecție la citirea Scripturii sau a cărților duhovnicești. În schimb, cei care au o experiență în viața pustnicească gustă din har la rugăciune și la slujba (*tesmešta*) din chilie, rânduită pentru anumite momente ale zilei și ale nopții.

NOTE LA MEMRA 23

¹ „A doua“ situație o reprezintă acțiunile săvârșite în mod voit și constant. Acestea au preț înaintea lui Dumnezeu, în timp ce faptele întâmplătoare (*gedsa*) nu cântăresc prea mult în balanța răsplătirii Lui.

² Uneori pronia dă putere întâmplărilor să acționeze mai presus de libertatea voinței noastre sau chiar împotriva ei. Scopul acestor situații este ca voința să-și cunoască propria slăbiciune sau chiar să fie pedepsită pentru abaterea de la voia lui Dumnezeu. Aceste sensuri sunt sugerate de infinitivul *Peal* (*merda*) al verbului (*rda*), „a pedepsi“, „a învăța (pe cineva)“.

³ Substantivul (*mdabrana*) are sensurile de „povățuitor“, „îngrijitor“, „conducător“, „administrator“. Isaac denumește cu

acest termen atât îngerul păzitor, cât și pronia. Aici, așa cum sugerează referirea la conducerea „lumii acesteia“, îl denumește pe Dumnezeu ca proniator al ei, pronia fiind denumită prin substantivul (*mdabranuta*).

⁴ Este vorba de îngerul păzitor, denumit aici (*natura*), iar în alte locuri (*mdabrana*).

⁵ Purtarea de grijă a lui Dumnezeu se realizează prin îngerii Săi.

⁶ „Rugăciunea cu durere“ (*sluta d-hasa*) este rugăciunea săvârșită „cu osteneală și cu trudă“ (I, 7, 45-49), cu efort fizic și sufletesc, însoțită de străpungere. Substantivul are sensurile de „suferință“, „durere“, „pătimire“, „patimă“, „tristețe“. Sintagma mai apare și în *BD* 79, 7; 106, 12; 122, 16.

Aici (*mdabrana*) îl denumește pe îngerul păzitor. Genul masculin al sufixului pronominal (*mdabraneh*) poate să se refere în siriacă atât la întâmplare, cât și la omul care trece prin ea, ambele de genul masculin. De aceea „Purtătorul de grijă“ despre care vorbește Isaac poate fi atât al omului, cât și al întâmplării. Am ales prima variantă, întrucât „întâmplarea“ are sens doar prin implicarea omului în ea.

⁸ Pentru detalii privind învățătura Sfântului Isaac despre dreptatea harică (*mdabrana*), *vide supra* I, 41, 55 ș.u.

⁹ „Neputincios“. Adjectivul (*halasa*) are sensurile de: „slab“, „descurajat“, „firav“, „ghinionist“. Aici caracterizează o stare sufletească în care pustnicul poate ajunge după mult efort ascetic, fără să fi atins însă rezultatele sperate.

¹⁰ Verbul **גנב** (*gnab*) are sensurile de „a fura“, „a face ceva pe ascuns“, „a înșela“. O altă traducere posibilă: „ești furat de către minciună“.

NOTE LA MEMRA 24

¹ Zilele de dezlegare (**סריטה** – *saryuta*) sunt cele în care pustnicul își părăsește chilia fie pentru a merge în chinovie la Liturghie, fie pentru a-și vinde rucodelia. „Intrarea și ieșirea“ este un semitism care exprimă viața în afara chiliei sau înlăuntrul ei. Chiar și în astfel de condiții harul îl cerceta pe acel frate.

² „Strigă în inimă“. Verbul **נשא** (*nsap*) are sensurile de „a șuiera“ (ca un șarpe), „a striga“, „a fi puternic“, „a respinge“, „a avea gust“.

³ Este vorba de perioadele de așa-zisă zăvorăre (**סריטה** – *asiruta*) în care pustnicii nu ieșeau din chilie, uneori nici măcar pentru a merge la Liturghia de duminică.

⁴ Literal, „să nu fie desfigurată, dezonorată, blasfemiată“, potrivit sensurilor verbului **שקר** (*skar*).

⁵ Substantivul **רפיוט** (*rapyuta*) are multiple sensuri care circumscriu ideea de delăsare, din cauza neimplicării voinței: „laxitate“, „slăbiciune“, „delăsare“, „neseriozitate“.

⁶ „Fără rânduială“ sau în afara rânduiei stabilite de El, așa încât cel care dorește să o evite Îl ocărăște (**סר** – *s'ar*). E un avertisment împotriva ispitei de a sări peste etape, disprețuindu-le pe cele mici și aspirând prematur la cele mari.

⁷ Substantivul **בסירא** (*bsirata*) derivă din participiul pasiv **בסיר** („imperfect“, „cu lipsuri“) al verbului **בסר** (*bsar*). Isaac folosește și sinonimul **זריטה** (*zuryata*), cu sensurile „mic“, „puțin“, „scurt“, provenit din verbul **זר** (*zar*).

⁸ Adjectivul **בסימה** (*basima*) are sensurile de „blând“, „dulce“, „suav“, „înmiresmat“, „bun“. În Noul Testament este folosit pentru a-L caracteriza pe „Cel Preaînalt“ (Lc. 6, 35), pe Hristos (Mt. 11, 30), vinul cel vechi (Lc. 5, 39), virtutea iubirii (1 Cor. 13, 4), buna mireasmă a lui Hristos (2 Cor. 2, 15; Ef. 5, 2), dispoziția lăuntrică a creștinilor (Ef. 4, 32), tovărășiile bune (1 Cor. 15, 33).

⁹ Verbul **יפה** (*yfa*) exprimă ideea de „a fi suficient“, „a fi capabil“, „a duce la bun sfârșit“, „a înceta“, „a sfârși“, corespunzând parțial grecescului *ἰκανῶ*.

¹⁰ Doar după renunțarea la mângâierile percepute cu simțurile monahul poate să o caute pe cea lăuntrică.

¹¹ Monahul care amână să ceară de la Dumnezeu mângâierea venită din cele ascunse va cădea în akedie, din cauza întârzierii pricinuite de așteptarea iluzorie a unei sănătăți duhovnicești depline.

¹² „Închisoarea“ (**בת אסירה** – *bet asire*) poate fi considerată și chilia pustnicului, numit uneori în textele ascetice „zăvorât“.

¹³ Sintagma **רוח רב** este alcătuită din participiul feminin construct **רובה** (forma de *Afel* a verbului **רבה** – *ngar*, „a dura“, „a continua“) și substantivul **רוח** (*ruha*), „duh“, având sensul de „înelungă răbdare“, cu care apare și în Noul Testament (Rom. 2, 4; 3, 26 ș.a.). În textul Sfântului Isaac, sintagma ar putea însemna atât înelunga-răbdare arătată de pustnic în

rugăciune față de dificultățile întâmpinate, cât și prelungirea timpului rugăciunii sau stăruirea în ea.

¹⁴ „Răsplătește îndoit pentru sămânța“. Literal: „cel care răspunde de îndoit seminței“.

¹⁵ Pentru detalii privind sensurile sintagmei „dreptate legalistă“ *vide infra* I, 41, 46-60 și notele aferente.

²⁸ Isaac explică acum în ce fel Dumnezeu își ascunde dreptatea legalistă, punând hotare manifestării ei.

²⁹ Literal: „îl întâmpină“, „îl întâlnește“.

NOTE LA MEMRA 26

¹ Specific terminologiei siriace, substantivul ܩܢܘܡܐ (*qnomā*) desemnează o fire individualizată, o existență reală și palpabilă, caracterizată prin totalitatea însușirilor ei. În schimb, ܕܝܢܐ (*kyana*) desemnează firea în sens abstract. Pentru detalii, *vide* „Studiu introductiv“, vol. 1, nota 13, p. XX și I, 22, 1, nota 2, p. 591.

² „Rânduire“. Substantivul ܦܘܪܢܐܣܐ (*purناسا*) are sensurile de „control“, „administrare“, „susținere“, „provizie“. Moartea este, așadar, unul dintre elementele prin care Dumnezeu conduce și „administrează“ starea actuală a omenirii. Pentru Isaac, cauza morții nu este păcatul, ci păcatul este urmarea caracterului muritor al omului (*cf.* *KG* 3, 2; II, 39, 4).

³ Apostazia voinței diavolului de la adevăr (ܩܘܪܒܐ ܕܝܢܐ ܕܝܘܠܐܝܘܢܐ ܕܝܘܠܐܝܘܢܐ ܕܝܘܠܐܝܘܢܐ) are ca reflex în om înclinația voinței sale de abatere de la calea spre Dumnezeu, denumită tehnic ܡܝܫܬܐܝܢܘܬܐ (*mestalyanuta*),

despre care Isaac va vorbi începând cu paragraful 10.

⁴ Literal: „să ieșim în evidență“. Avertismentul se referă la posibilitatea ca destinatarul lui Isaac să găsească aceleași învățături și în alte scrieri.

⁵ Verbul ܪܥܐ (*r'ā*) are sensurile de „a paște“, „a hrăni o turmă“, iar metaforic, de „a conduce“, „a povățui“. Aici Sfântul Isaac a avut în vedere atât sensul material, cât și pe cel metaforic.

⁶ Nu este vorba de harisma discernământului, ci de capacitatea înnăscută a părții cunoscătoare a sufletului de a se lăsa mișcată spre distincții de gândurile firești, care răsar în mod firesc în ea.

⁷ Termenul ܩܘܪܒܐܝܬܐ (*trayanita*) trebuie luat aici cu sensul de contemplație naturală secundă, în cadrul căreia are loc contemplarea firilor îngerești și a rațiunilor lucrurilor. „Gândurile firești“ la care Isaac s-a referit sunt despre „schimbarea elementelor și a lumilor“. Sabino Chialà consideră că aici este vorba de un alt tip de percepție, propriu contemplației naturale secunde, despre care Isaac vorbește în *BD* 31, 1-5 (*cf.* Chialà, în *ISACCO*, *Prima coll.*, n. 36, p. 82).

⁸ Sintagma ܕܝܢܐ ܕܝܘܠܐܝܘܢܐ este echivalentul expresiei grecești τα ὄντα.

⁹ Aici am tradus substantivul ܫܘܟܠܐ (*sukalā*) cu sensul lui de „percepție“, întrucât pare să se refere la sesizarea lumii naturale neînsușite.

¹⁰ Pentru ca dorința minții de desfătare duhovnicească să fie împlinită, trebuie să fie cunoscută cauza acestei desfătări.

¹¹ Substantivul ܬܘܪܝܝܐ (*teoriya*) are aici sensul: „principiu general“,

„regulă“ după care se desfășoară o anumită acțiune repetată.

¹² Adunarea minții se păstrează mai greu în timpul psalmodiei, când cuvintele sunt însoțite de ritm sau de muzică. Cel care practică rugăciunea inimii și citirea își va păstra mai ușor mintea adunată în timpul psalmodiei și va culege roadele duhovnicești ale acesteia, desfătându-se de ele și după terminarea slujbei, tot prin rugăciunea inimii și citirea Scripturilor.

¹³ Literal: „sărăcită“. Minții i se ia în mod ascetic „hrana“ pământescă.

¹⁴ Mintea pătimașă este obișnuită cu împrăștierea, de unde își adună „hrana obișnuită“ stării pătimașe. Dar această hrană este nefirească, adică neconformă cu firea nepătimașă a minții dinainte de cădere.

¹⁵ Substantivul מַטְרֻטָּה (*myatruta*) denumește „ceea ce este mai bun, excelent“, fiind tradus impropriu prin „virtute“. În textul de față nu e vorba de finalul unui lung efort ascetic, așa cum e virtutea, ci de orice schimbare bună a stării sufletești, vădită în calitatea rugăciunii, a atenției, în intensitatea pocăinței etc. Aceste schimbări survin în urma osteneții ascetice liber asumate, pe care Isaac o va numi în continuare silire a voinței.

¹⁶ Sintagma מַלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי poate fi tradusă „în mod necesar al ei“, dar și „prin silirea ei“, adică a voinței. Am ales acest al doilea sens, întrucât sugerează situații în care voința este constrânsă de forța mai înaltă a „minții cuvântătoare“ (מַלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי – *hawna malala*), care hotărăște ceea ce trebuie să facă pentru împlinirea cuvântului lui Hristos. Este subliniat caracterul ascezei pătrunse de raționalitatea cuvântului lui Dumnezeu din Scriptură. Asceza

și lupta duhovnicească nu sunt „o voință de putere“, ci o ascultare și o pătrundere tot mai deplină de cuvântul lui Dumnezeu.

¹⁷ Omul a fost creat liber. „Legarea“ corespunde robiei libertății, fie în cele de-a dreapta, fie în cele de-a stânga.

¹⁸ Libertatea poate înclina fie spre cele de-a dreapta, fie spre cele de-a stânga. Odată făcută alegerea, acțiunile care decurg din ea nasc în suflet o deprindere numită de Isaac „putere“. Aceasta devine ca o a doua fire care constrânge libertatea.

¹⁹ Deprinderile pot fi câștigate atât în cele bune, cât și în cele rele.

²⁰ Este vorba de lucrarea celei de-a doua puteri.

²¹ „Deosebirea contemplării“. Sintagma מַלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי poate fi redată și prin „inadecvarea, inegalitatea, neconcordanța contemplării“. Ea denumește, probabil, diversitatea celor contemplate de minte, denumite în continuare judecăți dumnezeiești. Din această deosebire provin „schimbările inimii și felurile cugetării“ (מַלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי).

²² Sintagma מַלְּאֲכָאֵי מִיְּדֵי מִלְּאֲכָאֵי (*syra ba-msa'ta*) are sensurile de „pus la mijloc“, „intermediar“, „trecător“, și se referă la caracterul acestei lumi, aflate între perioada edenică și eshaton.

²³ Substantivul מַסְבְּרָנֻטָּה (*masbranuta*) are sensurile de „păreră“, „presupunere“, „încredere în sine“, „convingere“, „certitudine“, „încredințare“, dar și sensul diametral opus de „gânduri de îndoială“, cu care Isaac îl va folosi mai jos. În urma contemplării, mintea își formează anumite convingeri despre Dumnezeu, care exprimă așa-numita „credință din vedere“.

²⁴ Isaac distinge în Dumnezeu „adevărul ascuns în ființa Lui“, a cărui deplinătate este veșnic inaccesibilă creaturilor, și descoperirile parțiale ale acestui adevăr (cf. *KG* 1, 2). „Deosebirea contemplării“ înseamnă, contemplarea diverselor judecăți dumnezeiești, însoțită de simțământul „neputinței înțelegerii cugetării veșnice a lui Dumnezeu“, adică a „adevărului ascuns pe veci în ființa Lui“.

²⁵ Prin „identitate“ (ܩܘܘܘܬܐ – *sawwuta*), Isaac pare să înțeleagă aici conformitatea convingerilor despre Dumnezeu, dobândite prin contemplarea judecăților Lui, cu descoperirile parțiale de Sine ale Adevărului dumnezeiesc.

²⁶ Opoziția dintre adevăr și înclinația spre abatere de la cale este vizibilă în siriacă și la nivel lexical. Substantivul ܩܘܘܘܬܐ (*srara*) „adevăr“, derivă din verbul ܩܘܘܘܬܐ (*šar*), „a sta ferm, neclintit“, idee contrară celei de rătăcire de la cale.

NOTE LA MEMRA 29

¹ „Formarea“ traduce siriacul ܩܘܘܘܬܐ (*tarbita*), „creștere“, „educație“.

² „Din schimbările față de el“. Din diferitele feluri prin care Dumnezeu îi poartă de grijă, fie arătându-Se aspru, fie arătându-Și iubirea.

³ Substantivul ܩܘܘܘܬܐ (*mahsanyata*) derivă din radicalul ܩܘܘܘܬܐ (*has*): „a suferi“, „a pătimi“, „a fi trist“, din care s-a format și termenul tehnic ܩܘܘܘܬܐ (*haša*), „patimă“, „suferință“, „durere“, „tristețe“.

⁴ Este vorba de a treia categorie de schimbări, detaliate de Isaac în *KG* 1, 5-6. Înaintarea în schimbări și alegerea celor duhovnicești

este rezultatul conlucrării omului cu harul, când monahul poate, cu ajutorul minții, să conducă mișcările (ܩܘܘܘܬܐ ܩܘܘܘܬܐ).

⁵ Literal: „inegalitatea trupurilor“. Despre această inegalitate Isaac va vorbi în continuare.

⁶ Prin caracter dublu Sfântul Isaac înțelege alcătuirea din trup și suflet a ființelor umane.

⁷ Îngerii au stăpânire asupra acțiunilor lor, dar nu se lasă înrâuriți decât spre bine și, de aceea, merită o laudă sporită.

⁸ În paragrafele următoare, Sfântul Isaac va dezvolta câteva aspecte ale libertății: raportul ei cu împotrivirile față de bine, dispariția ei în eshaton, iar până atunci, abolirea ei vremelnică în timpul răpirii duhovnicești.

⁹ Faptele ascetice care nu sunt săvârșite în mod liber nu vor fi răsplătite.

¹⁰ Această „vreme“ va fi în eshaton. Etimologic, substantivul ܩܘܘܘܬܐ (*hiruta*) derivă din verbul ܩܘܘܘܬܐ (*harar*), „a elibera sclavi“, „a scuti de taxe“, „a fi în afara autorității sau jurisdicției unui episcop“, sensul fiind de ieșire de sub o autoritate exterioară. Potrivit lui Isaac, există două feluri de libertate: cea de după cădere, creată pentru ca omul să poată alege între viață și moarte și caracterizată de alegere și luptă cu împotrivirile față de cele bune (cf. *KG* 3, 2), fiind doar o primă treaptă pe care ne dovedim voința de a asculta de Dumnezeu. Și mai există libertatea autentică, păstrată de Dumnezeu pentru eshaton, preînchipuită de prima (cf. II, 8, 12). Între ele se află trepte intermediare de libertate (cf. I, 6, 166; *KG* 2, 49; II, 10, 20). Dorința de libertate

absolută i-a făcut pe unii îngeri să cadă (KG 3, 88), libertate deplină având numai Dumnezeu (KG 3, 89).

¹¹ La moarte sufletul pierde puterea discursivă (ܡܠܠܐ – *malala*), odată cu raționalitatea compusă (ܡܠܠܐ ܕܡܫܚܐ – KG 3, 77) de care este legată.

¹² Puterea cunoscătoare (ܝܘܕܝܢܐ – *iadu'iana*) are o lumină proprie, creată, care poate primi lumina dumnezeiască necreată. Această lumină dumnezeiască este „încununarea“ puterii cunoscătoare, motiv pentru care ea rămâne în suflet și după moarte (KG 1, 13).

¹³ Puterea cunoscătoare a sufletului va fi pătrunsă cu totul de lumina dumnezeiască, iar această cunoaștere a lui Dumnezeu îi va lega libertatea de El prin iubire și prin desfătarea duhovnicească pe care o aduce.

¹⁴ Întregul paragraf este foarte confuz în siriacă. Versiunea la care am ajuns, destul de aproximativă, se datorează lămuririlor profesorului Sebastian Brock.

¹⁵ „Aceasta“ este legarea prin har a libertății de alege.

¹⁶ În cazul îngerilor, legarea libertății prin desfătare duhovnicească nu se produce prin răpire, cum se întâmplă cu „cei puțini“ încă în această viață.

¹⁷ „Neputința trupului“ trebuie înțeleasă ca lipsă de adecvare a trupului pentru planul inteligibil în care sufletul este răpit. Siriacul ܟܪܝܒܘܬܐ (*kributa*) are sensurile de „handicap“, „infirmitate“, „neputință“, și caracterizează starea actuală a trupului în raport cu planul inteligibil.

NOTE LA MEMRA 49

¹ Sintagma ܣܝܡ ܒܘܪܟܐ (*syam burka*) are aici sensul de metanii făcute în mod repetat, chiar dacă în alte locuri Isaac o folosește pentru a denumi starea nemișcată în genunchi (*Memra* 21, 1).

² Este vorba de mișcările lăuntrice, mai ales cele ale rugăciunii și ale unei meditații lipsite încă de simțirea comuniunii cu harul. Metaniile sunt însoțite de astfel de rugăciuni scurte sau chiar de o meditație.

³ Literal: „nu avem rugăciune“.

⁴ Literal: „ne meșteșugeste ajutorul“.

⁵ Pedagogic, Dumnezeu ne lasă să așteptăm ajutorul pentru a stăruii în rugăciune. Neînțelegerea acestei pedagogii ne poate duce la o atitudine greșită, așa cum o descrie Isaac în continuare: frică, inactivitate, trândăvie, akedie.

NOTE LA MEMRA 56

¹ În acest context, ܦܪܫܘܦܐ (*parsupe*) trebuie luat în sensul de aspect exterior al lucrurilor neînsuflețite.

² „Își întoarce ochii“. Verbul ܐܦܠܐ la forma *Afel* mai are și sensurile de „a disprețui“, „a evita“.

³ „Ele“ (ܡܬܘܠܐܬܝܢ – *metulathen*) sunt „cele nevăzute“ (ܠܐ ܚܝܢ – *la hazyan*), la care Isaac s-a referit în paragraful anterior, ambele, în siriacă, de genul feminin plural.

⁴ „Gândul“ denumește aici activitatea discursivă a minții.

⁵ „Iubirea amestecată, care arată diferite chipuri“. În construcția *ܡܘܘܕܢܐ ܕܦܪܫܘܦܐ* (*mawd'ana d-parsupe*), adjectivul verbal *mawd'ana* este un *nomen agentis* format din participiul verbului *ܝܕܐ* (*ida*), având, la *Afel*, sensurile de „a arăta“, „a informa“, „a instrui“. Prin urmare, l-am tradus perifrastic, pentru a exprima ideea că iubirea amestecată, care încă nu a ajuns la simplitatea deplină, face ca în suflet să se ivească diferite imagini sau chipuri. Abia iubirea simplă, numită aici „dorință arzătoare unificată“, nu suscită imagini în minte.

⁶ Literal: „este adunată“.

Altă traducere posibilă: „împărăția veacurilor de sus“.

NOTE LA MEMRA 71

¹ Substantivul *ܒܝܬܠܢܐ* (*betlana*) are sensurile de „încetare a muncii, a activității“, „odihnă“ și chiar „lenevire“. În terminologia ascetică grecească îi corespund substantivele ἀπραγία și ἄργια.

² „Dezleagă“. Nu mai respectă cu acrivie rânduielile sale ascetice din isihie.

³ „Se retrage treptat de la el“. Literal: „se împuținează“.

⁴ Substantivul *ܬܪܒܝܬܐ* (*tarbita*) are multiple sensuri: „educare“, „creștere“, „hrănire“.

NOTE LA MEMRA 75

¹ Prin „etape ascunse“ sunt denumite diferite stări duhovnicești, întâlnite în cele trei mari etape în care Sfântul Isaac împarte viața monahilor: trupească, sufletească și duhovnicească.

² Verbul *ܚܘܒܐ* (*habet*) are sensurile de „a confirma“, „a definitiva“. Așadar, cele care urmează sunt lucruri confirmate și definitive.

³ Este vorba atât de necunoașterea propriilor patimi, cât și de necunoașterea vredniciei sufletului.

⁴ Literal: „este luat în captivitate de iubirea Lui de la cele pământești.“

⁵ Literal: „strălucită.“

NOTE LA MEMRA 76

¹ „Îndreptarea“. Siriicul *ܚܝܫܘܬܐ* (*hasyuta*) are sensurile de „curăție“, „sfințenie“ și de „îndreptare“ obținute în urma iertării lui Dumnezeu. În textul paulin citat, el redă grecescul δικαιοσύνη.

² „Firea învățată“. Este vorba de cei care, în ciuda învățaturii câștigate prin studiu, au un mod de gândire eronat, care îi îndepărtează de Dumnezeu și de propria fire.

³ Cei la care se referă Sfântul Isaac sunt lipsiți de cunoașterea lui Dumnezeu și, prin urmare, sunt uitați de către Dumnezeu. Găsim aici un ecou exegetic al textului din Rom. 1, 28: „Precum n-au încercat să aibă pe Dumnezeu în cunoștință, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată.“

⁴ Una dintre denumirile siriace pentru monah este cea de „plângător“.

⁵ „Cei adevărați“ (ܦܠܝܢܝܘܬܐ – *šarire*) sunt cei care sunt fermi (*cf.* sensurilor la *Pael* ale verbului ܦܠܝܢܝܘܬܐ – *šar*) într-o anumită stare duhovnicească datorită stăruinței în făptuire și în trezvie.

ANEXĂ

CUVINTE TRADUSE ÎN GREACĂ SUB NUMELE
SFÂNTULUI ISAAC

Introducere

Traducerea greacă a *Cuvintelor ascetice* ale Sfântului Isaac este, pe de o parte, incompletă, iar pe de alta, cuprinde cinci texte care nu îi aparțin lui Isaac. Aceste scrieri i-au fost atribuite tacit, prin traducerea și includerea lor alături de restul *Cuvintelor* autentice din versiunea monahilor Patrachie și Avramie. Paternitatea celor cinci scrieri a fost stabilită cu precizie de patrologi, după cum urmează:

- textele 1-4 aparțin lui Ioan Dalyatha¹, fiind traduse și prezentate în ediția Theotokis (respectiv FR 10) drept *Cuvintele* 43, 2, 7 și 80.

- textul al 5-lea este o epistolă a episcopului siro-occidental Filoxen de Mabbug², tradus în ed. Theotokis ca *Epistola* a 4-a a lui Isaac către Avva Simeon din Cezareea.

Am realizat traducerea română a celor cinci scrieri după textul grec critic stabilit de M. Pirard (pp. 803-861), pentru a ilustra interesul pentru literatura filocalică siriacă în general a monahilor bizantini. Întrucât textele originale siriace diferă semnificativ de această versiune greacă, nu am socotit necesar să reproducem și textul grec.

---

¹ Editate critic în *La collection des Lettres de Jean de Dalyatha*, (ed.) Robert Beulay, PO 180, Brepols, Turnhout/Belgique, 1978; JEAN DE DALYATHA, *Les Homélie I-XV*, (ed.) Nadira Khayyat, CERO, Université Antonine, Antélias-Liban, 2007; Brian E. COLLESS, *The mysticism of John Saba*, PhD thesis, Department of Middle Eastern Studies, The University of Melbourne, 1969.

² Text critic siriac în *La lettre à Patricius de Philoxène de Mabboug*, (ed.) René Lavenant (PO 30, 5), Brepols, Tournhout, 1963.

Despre păzirea și ferirea de cei moleșiți și nepăsători, pentru că din apropierea de ei împărățește peste om nepăsarea și moleșeala, iar omul se umple de toată patima necurată. Și despre păzirea de apropierea de cei tineri, pentru ca mintea să nu se întineze cu gânduri de desfrânare

Cine își împiedică gura de la vorbire își păzește inima de patimi; iar cel ce își curăță inima de patimi Îl contemplă pe Domnul în tot ceasul. Cel a cărui meditare este neîncetat în Dumnezeu îi alungă pe draci de la sine și dezrădăcează sămânța răutății lor. Celui care își cercetează sufletul în tot ceasul i se veselește inima datorită descoperirilor, iar cel care își adună înlăuntrul său vederea minții contemplă în sine raza Tatălui. Cel ce s-a scârbit de orice fel de împrăștiere Îl contemplă pe Stăpânul său înlăuntrul inimii lui. Dacă iubești curăția, prin care poate fi văzut Stăpânul tuturor, să nu vorbești împotriva nimănui, nici să ascuți pe cineva care vorbește împotriva fratelui său. Iar dacă unii se ceartă înaintea ta și dacă auzi cuvinte spuse la mânie, închide-ți urechile și fugi de acolo, pentru ca sufletul tău să nu moară. Inima mândioasă este goală de tainele lui Dumnezeu, iar cel blând și smerit cu cugetul este un izvor al tainelor veacului viitor. Iată, cerul este înlăuntrul tău dacă ești curat, și vei vedea înlăuntrul tău îngerii dimpreună cu lumina lor și pe Stăpânul

* Aici începe *Cuvântul* 43 în *FR* 10 și *Omilia* 1 a lui Ioan Dalyatha din ed. Khayyat.

lor împreună cu ei și înlăuntrul lor. Cel laudat pe drept nu este păgubit, dar, dacă se va îndulci de laudă, atunci este un lucrător fără plată. Comoara celui smerit la cuget este înlăuntrul lui și ea este Domnul.

Cel care își păzește limba nu va fi în veac jefuit din cauza ei. Gura tăcută tâlcuieste tainele lui Dumnezeu, iar cel grăbit să vorbească se îndepărtează de Cel ce l-a plăsmuit. Sufletul celui bun strălucește mai mult decât soarele și se veseleşte în tot ceasul de contemplația descoperirilor dumnezeiești. Iar cine urmează celui care Îl iubește pe Dumnezeu se va îmbogăți din tainele Lui; iar cine urmează celui nedrept și mândru va fi îndepărtat de Dumnezeu și va fi urât de prietenii Lui. Cel cu limba tăcută dobândește în toate înfățișările sale treapta celui smerit la cuget și, astfel, va stăpâni fără osteneală peste patimi. Patimile se dezrădăcinează și sunt alungate prin neîncetata meditare la Dumnezeu, iar acesta este sulița care le omoară.

După cum atunci când marea este senină și liniștită delphinul se mișcă și înoată, tot așa și în isihia și seninătatea mării inimii față de mânie și furie se mișcă în toate vremea tainele și descoperirile dumnezeiești, spre veselirea ei. Cel care vrea să Îl vadă pe Domnul lucrează ca să-și curețe inima prin neîncetata pomenire a lui Dumnezeu și, astfel, prin curăția ochilor cugetului său, Îl va vedea pe Domnul în tot ceasul. Ce pățește peștele care este scos din apă pățește și mintea care iese din pomenirea lui Dumnezeu și se împrăstie în amintirea lumii. Pe cât se îndepărtează omul de convorbirea cu oamenii, pe atât se învrednicește de îndrăzneala către Dumnezeu în mintea sa; și pe cât taie de la el mângâierea acestei lumi, pe atât se îndulcește de bucuria lui Dumnezeu în Duhul Sfânt; și după cum peștii mor dacă lipsește apa, tot așa și mișcărilor inteligibile din mintea monahului, odrăslite prin Dumnezeu, pier

prin neîncetata petrecere cu mireni. Mai bun este un mirean chinuit în cele ale vieții și care suferă rele decât un monah a cărui inimă este chinuită din cauza viețuirii sale cu mireni.

Este înfricoșător pentru demoni și iubit de Dumnezeu și de îngeri cel care dezrădăcinează cu râvnă fierbinte din inima sa semințele sădite de vrăjmașul. Pentru cel curat cu sufletul locul inteligibil se află înlăuntrul lui, iar soarele care strălucește înaintea lui este lumina Sfintei Treimi; iar aerul pe care îl respiră locuitorii acestui loc este Duhul Mângâietor și Preasfânt; iar cei care șed împreună cu el sunt firile sfinte și netrupești; iar viața și bucuria și veselia lor este Hristos, Lumina cea din lumina Tatălui. Unul ca acesta se veseleşte în tot ceasul prin contemplarea din sufletul său și se minunează de frumusețea lui, însutit mai strălucitoare decât cea a soarelui. Acest loc este Ierusalimul și împărăția lui Dumnezeu ascunsă înlăuntrul nostru, potrivit cu cuvântul Domnului. Acest loc este norul slavei lui Dumnezeu, în care numai cei curați cu inima vor intra ca să vadă fața Stăpânului și să-și facă mințile strălucitoare prin raza luminii Lui.

cf. Lc. 17, 21

cf. Mt. 5, 8

Dar cel mânios, furios și iubitor de slavă, cel lacom, îmbuibat și care petrece împreună cu mireni, cel care vrea să se facă voia lui, cel plin de fiere și de patimi – unii ca aceștia petrec ca într-o luptă de noapte și bâjbâie pe întuneric. Pentru că acel loc este moștenirea celor buni, smeriți la cuget și care și-au curățit inima.

Niciun om nu poate să vadă frumusețea ascunsă înlăuntrul său înainte să disprețuiască orice frumusețe din afara lui; și nu poate să-și ațintească privirea spre Dumnezeu până ce nu se va lepăda cu totul de lume.

Cel care se disprețuiește și se micșorează pe sine va fi înțelepțit de Domnul. Iar cel care se crede înțelept va cădea din înțelepciunea lui Dumnezeu.

Cu cât se ferește limba de multa vorbire, pe atât se luminează mai mult pentru a putea deosebi înțelesurile. Pentru că din multa vorbire chiar și cea mai înțeleaptă minte se zăpăcește. Cel care sărăcește de lucrurile lumești se îmbogățește în Dumnezeu, iar prietenul celor bogați sărăcește de Dumnezeu.

Cel cu cugetare feciorelnică și smerită, care disprețuiește îndrăzneala și a lepădat din inima sa mânia, cred că atunci când privește la sine în rugăciune vede în sufletul său lumina Sfântului Duh și saltă de fulgerările luminii Lui și se bucură de vederea slavei Lui și de schimbarea sufletului său după asemănarea aceleia.

Nu există o altă făptuire care să poată conține atacurile necurațiilor demoni așa cum poate contemplația cea întru Dumnezeu. Pentru că mi-a povestit un oarecare dintre părinți că: „Într-o zi, pe când ședeam, mintea mea a fost răpită într-o contemplație dumnezeiască, iar când mi-am venit în sine am suspinat cu putere. Dar demonul care îmi stătea împotriva, când a auzit, s-a speriat și a fost lovit ca de un fulger și, strigând ca de nevoie, a luat-o la fugă de parcă era alungat de cineva.“

Fericit cel care își amintește de ieșirea lui din viața aceasta și se depărtează de legătura cu desfătarea de aici, pentru că va lua fericirea înmulțită la ieșirea sa și nu va fi lipsit de această fericire. Așa este cel născut din Dumnezeu, și Duhul Sfânt este hrănitorul lui și îl alăptează la sânul Lui cu o hrană de viață dătătoare, și el miroase mireasma Lui spre înveselirea sa. Dar cel legat de oamenii din lume, de lume și de odihna acestora, și care iubește tovărășia lor va fi lipsit de viață și nu am ce să spun despre el decât că va plânge cu un plâns nemângâiat, al cărui sunet frânge inimile celor care îl aud.

Cei care petreceți în întuneric, înălțați-vă capetele, pentru ca fețele voastre să strălucească în lumină! Ieșiți din patimile

lunii, ca să iasă în întâmpinarea voastră lumina cea de la Tatăl și să poruncească slujitorilor tainelor Lui să dezlege legăturile voastre, ca să mergeți pe urmele ei spre Tatăl.

Vai de cele de care suntem legați și de cel de care suntem împiedicați, astfel încât să nu vedem slava Lui. Fie ca legăturile noastre să se taie, pentru ca, cerând, să-L aflăm pe Dumnezeuul nostru!

Dacă vrei să cunoști tainele oamenilor și încă n-ai putut să înveți de la Duhul, le vei învăța din cuvintele fiecăruia, din purtarea și din chivernisirea lui, dacă ești înțelept. Cel curat cu sufletul și neprihănit cu viețuirea vorbește întotdeauna cuvintele Duhului cu o cugetare feciorelnică și, potrivit cu măsura fiecăruia, grăiește despre cele dumnezeiești și despre cele dintru sine. Dar cel care are inima frântă de patimi are și limba mișcată de ele și, chiar dacă va vorbi despre cele duhovnicești, totuși le spune în mod pătimăș, ca să biruiască pe nedrept. Pe unul ca acesta cel înțelept îl observă chiar și numai dintr-un răspuns, iar cel curat îi simte duhoarea.

cf. Ps. 50, 19

Cel care zăbovește în grăirile în deșert și în împrăștierea sufletului și ale trupului este un curvar. Iar cel care consimte și se însoțește cu el este un preacurvar. Iar cel care se află în comuniune cu el este un idolatru.

Prietenia cu tinerii este o curvie scârboasă înaintea lui Dumnezeu. Pentru rana aceasta nu există plasture. Iar cel care îi iubește pe toți la fel și fără deosebire a ajuns la desăvârșire. Tânărul care urmează unui alt tânăr îi face pe cei cu discernământ să îi jelească și să îi plângă [pe amândoi]. Dar bătrânul care urmează unui tânăr a dobândit o patimă mai rău miroitoare decât a acelor tineri; chiar dacă ar vorbi cu ei despre virtuți, totuși inima lui este înăbușită. Tânărul smerit la cuget și liniștit, curat cu inima de zelul nebun și de mânie, care se depărtează de orice om și ia aminte la sine însuși, va înțelege

repede patimile unui bătrân nepăsător. Să te ferești cu toată puterea să viețuiești cu bătrânul care nu privește la fel pe bătrân și pe tânăr, și îndepărtează-te de el.

Vai celor fără de grijă, care, fățarnicind chipul curăției, își hrănesc patimile. Iar cel care a ajuns la căruntețe în curăția gândurilor, a viețuirii și în stăpânirea limbii, acela se desfătează încă de aici de dulceața rodului cunoștinței. Iar în vremea ieșirii lui din acest trup primește slava lui Dumnezeu.

Nimic nu răcește focul insuflat de Duhul Sfânt în inimă spre sfințirea sufletului ca răspândirea, multa vorbire și întâlnirile, afară de cele cu fiii tainelor lui Dumnezeu, făcute spre sporirea cunoștinței Lui și apropierea de El. Pentru că o astfel de întâlnire trezește sufletul spre viață și dezrădăcinează patimile și gândurile rușinoase mai mult decât toate virtuțile. Nu câștiga ca prieteni, nici ca oameni de taină decât pe unii ca aceștia, ca să nu îți împiedici sufletul și să te abați de la calea Domnului. Să fie mărită în inima ta iubirea care te unește și te leagă de Dumnezeu, ca să nu te robească iubirea a cărei cauză și sfârșit este stricăciunea. Viețuirea și petrecerea împreună cu ostenitorii îmbogățeste și pe unii, și pe alții în tainele lui Dumnezeu. Iar dragostea pentru cei leneși și trândavi umple pântecul până la săturare și îl face de nesăturat prin împărștirea dimpreună cu ceilalți. Unuia ca acesta mâncărurile lipsite de un prieten i se par fără gust și spune: „Vai de cel care își mănâncă pâinea lui singur, că nu se va îndulci de ea.“ „Cei care se invită unii pe alții la ospete se răsplătesc unii pe alții ca niște năimiți.“ Vai de această iubire necuviincioasă și de o viețuire necinstită. Fugi, așadar, frate, de cei care s-au obișnuit cu astfel de lucruri și să nu vrei niciodată să mănânci cu ei, nici chiar dacă ți se va întâmpla vreo trebuință; pentru că masa lor este necurată și i-au câștigat pe demoni ca slujitori. Prietenii Mirelui Hristos nu gustă din ea.

Cel care pregătește neîncetat ospete este lucrătorul demonului curviei și întinează sufletul celui smerit la cuget. Pâinea fără preț de pe masa celui neprihănit curăță de toată patima sufletul celui care o mănâncă. Mirosul mesei celui stăpânit de lăcomia pântecelui este bogăția mâncărilor și a fripturilor. Iar cel nebun și lipsit de înțelepciune este atras de ea ca un câine de măcelărie. Iar masa celui care stăruie mereu în rugăciune este mai dulce decât orice miros de vițel și de mirodenii. Iar iubitorul de Dumnezeu o dorește pe aceasta ca pe o comoară fără de preț. De la masa celor care postesc, priveghează și se ostenesc întru Domnul ia-ți un leac de viață și trezește-ți sufletul din moarte. Pentru că Cel iubit se odihnește în mijlocul lor, sfințind și prefăcând amărăciunea relei lor pătimiri în dulceața Lui cea de nespun. Iar slujitorii Lui duhovnicești și cerești îi umbresc pe ei și sfințele lor mâncăruri. Eu cunosc pe unul dintre frați care vede acestea cu ochii lui.

Fericit cel care a închis gura față de toată dulceața pătimașă care îl desparte de Ziditorul lui. Fericit este cel care are ca hrană pâinea care coboară din cer și care a dat viață lumii. Fericit cel care a văzut în mâncarea sa apa vie, adică pe Hristos, care izvorăște din sânurile Tatălui, și a cărui inimă se veselește și saltă cu bucurie și veselie pentru că își ațintește privirea spre ea atunci când bea din ea. Cel care a văzut în mâncarea sa pe Domnul său îl fură și se împărtășește singur cu El, neîmpărtășindu-se cu cei nevrednici, pentru ca nu cumva, având comuniune cu ei, să fie golit de strălucirea Lui. Iar cel care are venin aducător de moarte amestecat în mâncarea lui nu poate să se împărtășească de ea fără prietenii Lui. Un lup care gustă dintr-o mâncare aducătoare de moarte este cel care are prietenie cu pânțelele său. Cât de mare îți este nesațul, nebunule, încât vrei să-ți umpli pânțelele de la masa celor nepăsători, de

cf. In. 6, 33, 41

la care sufletul tău se umple de toată patima! Aceste avertismente ajung celor care pot să-și stăpânească pânțele.

Mireasma postitorului este foarte dulce, iar întâlnirea cu el veseleşte inima celor cu discernământ. Dar peste cel stăpânit de lăcomia pântecelui cade frica atunci când se întâlneşte cu el și încearcă să nu mănânce împreună cu el. Viețuirea celui înfrânat este plăcută lui Dumnezeu, iar vecinătatea lui este apăsătoare pentru cel iubitor de avuție. Cel tăcut este foarte laudat de către Hristos. Dar apropierea lui nu le este plăcută celor robiți de demoni prin curse și împrăștieri. Cine nu îl iubește pe cel smerit la cuget și blând, în afară de cei mândri și care grăiesc împotriva, care sunt străini de lucrarea lui?

Cineva mi-a povestit ceva din cele pe care le-a trăit, spunând: „În zilele în care sunt împreună cu unii, mănânc trei sau patru pesmeți pe zi. Iar dacă mă silesc la rugăciune, mintea mea nu are îndrăznire la Dumnezeu, nici nu pot să mă ațintesc spre El. Dar când mă despart de aceștia în isihie, în prima zi mă silesc să mănânc doar un posmag și jumătate, iar în doua zi doar unul singur. Iar când mintea mea încremenește în isihie, mă silesc să mănânc un posmag întreg și nu pot. Mintea mea vorbește neîncetat cu îndrăznire cu Dumnezeu, fără ca eu să mă silesc, și strălucirea Lui mă luminează neîncetat și mă atrage să o contemplan și să mă veselesc de frumusețea Luminei dumnezeiești. Iar dacă se întâmplă ca în timpul isihiei să vină cineva și să îmi vorbească, chiar și numai o oră, atunci îmi este cu neputință să nu mai adaug ceva la mâncare, iar din împușinarea canonului mintea mea se moleșește în contemplarea acelei Lumini.“

Iată, vedeți, frații mei, ce frumoase și folositoare sunt răbdarea și singurătatea și ce putere și ușurință dau ele luptătorilor. Fericit cel care rabdă pentru Dumnezeu în isihie și mănâncă singur pâinea sa, pentru că vorbește pururea cu Dumnezeu. Lui fie slava și stăpânirea în vecii vecilor! Amin.

2*

Despre lepădarea de lume și despre depărtarea de îndrăzneala față de oameni

Când dorim să fugim de lume și să ne facem străini față de cele lumești, nimic nu ne desparte atât de mult de lume, nici nu omoară patimile din noi, nici nu ne dă viață în Dumnezeu, nici nu ne stârnește spre cele duhovnicești precum tânguirea și durerea inimii cu discernământ. Pentru că fața celui sfios imită smerenia Celui iubit. Și nimic nu ne face să petrecem împreună cu lumea și cu cei beți și desfrânați din ea și nimic nu ne desparte de înțelepciunea lui Dumnezeu, adică de comoara tainelor lui Dumnezeu, ca râsul și îndrăzneala unită cu împrăștierea. Aceasta este izbânda demonului desfrânării.

Dar pentru că ți-am pus la încercare iubirea de filozofie, o, iubitu, te rog cu dragoste să te păzești de înrăurirea vrăjmașului, pentru ca nu cumva, din cauza belșugului cuvintelor, să ți se răcească din suflet căldura iubirii pentru Hristos, Care a gustat pentru tine fiere pe lemnul Crucii. Și așa, în loc de dulceața acelei meditări și a ațintirii privirii spre Dumnezeu, să-ți umpli sufletul de multe năluciri, chiar când ești treaz, iar când dormi să-ți robești sufletul prin visuri necuvenite, a căror duhoare sfinții îngeri nu o suportă, și să te faci și altora pricină de împiedicare, și pentru tine însuți țepușă.

* Aici începe *Cuvântul 2* în *FR 10* și *Omilia 4* a lui Ioan Dalyatha din ed. Colles.

Silește-te să imiți smerenia lui Hristos, ca să se aprindă în tine focul aruncat de El în tine, prin care sunt dezrădăcinate toate mișcările lumii, care omoară omul cel nou și întinează curțile Domnului celui sfânt și puternic. Pentru că eu îndrăznesc să spun, potrivit cu Sfântul Pavel, că suntem templu al lui Dumnezeu. Așadar, așa cum El este neprihănit, să curățim și noi templul Lui, ca să dorească să Se sălășluiască în el. Să sfințim acest templu așa cum El este sfânt și să îl împodobim cu toate faptele bune și cinstite. Să-l tămâiem cu tămâia odihnei voii Lui prin rugăciunea curată și a inimii, pe care este cu neputință să o dobândim prin împărțășirea de neîncetatele mișcări lumești. Și, astfel, norul slavei Lui va umbri sufletul, iar lumina măreției Lui va lumina înlăuntrul inimii, și toți locuitorii cortului lui Dumnezeu vor fi umpluți de bucurie și de veselie. Iar cei îndrăzneți și nerușinați vor fi lipsiți de flacăra Sfântului Duh.

Prihănește-te pe tine însuși, o, frate, întotdeauna, și zi: „O, suflete, ți s-a apropiat desfacerea ta de trup. De ce te veselești de cele pe care astăzi urmează să le părăsești și de a căror vedere vei fi lipsit în veci? Ia aminte la cele de dinaintea ta și cugetă la cele făcute de tine, cum le-ai făcut și de ce fel sunt: cu cine ai petrecut zilele făptuirii tale sau cine a primit osteneala făptuirii tale; pe cine ai veselit în arena ta, ca să iasă în întâmpinarea ta în vremea ieșirii tale; pe cine ai hrănit pe cale, așa încât să te odihnești la limanul Lui; pentru cine te-ai ostenit și te-ai chinuit, ca să ajungi la el cu bucurie; pe cine ai câștigat ca prieten în veacul viitor, ca să te întâmpine la ieșirea ta; în care țarină ai semănat și cine-ți va da plata la apusul soarelui despărțirii tale de trup. Cercetează-te pe tine însuși, o, suflete, și vezi în ce pământ va fi să te muți când vei părăsi trupul tău. Strigă și înalță glasul cu suspine și durere, pentru că acestea îl odihnesc pe Dumnezeu mai mult decât arderile de tot. Să

cf. Ef. 4, 24

cf. 1 Cor. 3, 16

izvorască din gura ta graiuri îndurerate care îi veselesc pe îngeri. Vopsește-ți obrajii cu lacrimile ochilor, ca să odihnească peste tine Duhul Sfânt și să te spele de întinăciunea răutății tale. Fă-ți-L milostiv pe Domnul prin lacrimi, ca să vină la tine. Cheamă-le pe Maria și pe Marta, ca să te învețe graiurile de jeluire.“

Cel care ai plâns pentru Lazăr și ai picurat lacrimi de întristare peste el, primește lacrimile amărăciunii mele. Cu patimile tale tămăduiește patimile mele. Cu rănilile tale vindecă rănilile mele. Cu sângele Tău sfințește sângele meu și amestecă în trupul meu mireasma trupului Tău de viață făcător. Fierea cu care ai fost adăpat de către vrăjmaș să îndulcească sufletul meu de amărăciunea cu care m-a adăpat cel potrivnic. Trupul Tău întins pe lemnul Crucii să-mi înaripeze către Tine mîntea cea trasă în jos de către demoni. Capul Tău, pe care l-ai plecat pe Cruce, să înalțe capul meu palmuit de cei necurați. Preacuratele Tale mâini, care au fost întinse de necredincioși pe Cruce, să mă înalțe către Tine din prăpastia pierzării, așa cum a făgăduit preasfânta gura Ta. Fața Ta, care a primit scui-parea de batjocură de la cei blestemați, să facă să strălucească fața mea cea întinată în fărădelegi. Sufletul Tău, pe care l-ai încredințat Tatălui tău pe Cruce, să mă povățuiască spre tine prin harul Tău. Nu am inimă îndurerată ca să Te caut. Nu am pocăința, nici străpungerea care aduc pe fii la moștenirea lor. Mi s-a întunecat mîntea prin grijile vieții și nu poate să caute spre Tine cu durere. Inima mi s-a răcit de mulțimea demonilor și nu poate să se înfierbânte cu lacrimile iubirii pentru Tine. Iisuse Hristoase, comoara celor buni, dăruiește-mi pocăință întreagă și inimă îndurerată, ca să ies cu tot sufletul în căutarea Ta, pentru că fără Tine sunt străin de tot binele. Dăruiește-mi, o, Bunule, harul Tău. Tatăl, care Te-a născut din sânurile Sale fără de timp și veșnic, să înnoiască în

mine trăsăturile chipului Tău. Te-am părăsit, nu mă părăsi. Am ieșit de la Tine, ieși în căutarea mea și du-mă în pășunea Ta și numără-mă împreună cu oile cele alese ale turmei Tale. Hrănește-mă împreună cu ele din verdeața tainelor Tale, al căror sălaș este inima curată, și în ea se vede strălucirea descoperirilor Tale, care este mângâierea și odihna celor ce s-au ostenit pentru Tine în necazuri și în tot felul de răutăți.

De această strălucire fie ca să ne învrednicim și noi, prin harul și iubirea Ta de oameni, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în vecii vecilor! Amin.

3*

Istorisire despre un frate sfânt

Unul dintre frați a scris aceste lucruri și le-a pus înaintea sa neîncetat ca să-și aducă aminte de ele și zicea:

„Ți-ai cheltuit viața în nebunie, o, omule nerușinat și vrednic de tot răul, dar păzește-te măcar în această zi care ți-a rămas din zilele tale cele cheltuite în zadar și fără făptuirea celor bune și îmbogățite în rele. Nu întreba despre lume, nici despre viețuirea ei, nici despre monahi sau despre lucrurile lor cum sunt, nici despre mărimea făptuirii lor, și nu te îngriji de vreuna din acestea. Ai ieșit din lume în chip tainic și ai fost socotit ca un mort în Hristos, așadar să nu mai trăiești lumii, nici celor din lume, ca să te întâmpine odihna și să ajungi viu în Hristos. Fii gata și pregătit pentru orice ocară și pentru orice batjocorire, luare în răs și defăimare din partea tuturor, și primește-le pe toate acestea cu bucurie ca fiind cu adevărat vrednic de ele. Rabdă cu mulțumire toată osteneala, toată întristarea și primejdia care vine de la demoni, a căror voie ai făcut-o. Poartă cu curaj toată nevoia și întâmplările venite firesc asupra ta și amărăciunile. Rabdă cu încredere în Dumnezeu și lipsa celor necesare trupului, care, după puțin timp, vor fi «bălegar» (κόπρον), și voiește să le primești pe toate acestea cu nădejde în Dumnezeu fără să aștepți izbăvirea de

* Aici începe *Cuvântul* 80 în *FR* 10 și *Omilia* 22, needitată, a lui Ioan Dalyatha.

la altcineva, nici mângâierea de la altcineva, «ci aruncă asupra Domnului grija ta» și în toate ispitele tale osândește-te pe tine însuși ca fiind cauza lor. Să nu te smintești de cineva, nici să defaimi pe vreunul dintre cei care te întristează, de vreme ce ai mâncat din pomul oprit și ai dobândit diferite patimi. Primește cu bucurie amărăciunile, ca să te scuture puțin și, apoi, să te îndulcești. Vai de tine și de slava ta cea rău mirositoare, pentru că nu ți-ai osândit sufletul plin de tot păcatul, în timp ce pe alții i-ai osândit cu cuvântul și cu cugetul! Dar îți este de ajuns această mâncare porcească, cu care te hrănești până acum. Ce ai tu în comun cu oamenii, o, omule murdar, care nu te rușinezi de împreună-viețuire cu aceștia, fiindcă ai viețuit fără minte? Dacă ești atent la ei și te înfrânezi de la toate acestea, poate că, prin împreună-lucrarea lui Dumnezeu, te vei mântui. Iar de nu, vei pleca în locul cel întunecat și în sălașurile demonilor, a căror voie ai lucrat-o cu nerușinare. Iată că ți-am dat mărturie despre toate acestea. Dacă Dumnezeu îi va porni după dreptate pe oameni împotriva ta, ca să-ți răsplătească ocările și defăimările pe care le-ai cugetat și le-ai grăit împotriva lor vreme îndelungată, toată lumea va povesti despre tine. Așadar, încetează de acum și rabdă răsplătirile care vin asupra ta.“

Fratele își aducea aminte de toate acestea în toate zilele pentru ca atunci când va veni asupra lui vreo ispită sau întristare, să poată răbda cu mulțumire și să se folosească.

Fie deci ca și noi să răbdăm cu mulțumire cele care vin asupra noastră și să dobândim folos [de pe urma lor], prin harul Dumnezeului celui de oameni iubitor, Căruia fie slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

4*

Despre rânduiala începătorilor

Aceasta este rânduiala cea înțeleaptă și plăcută lui Dumnezeu:

A nu privi cu ochii încolo și încoace, ci a-i aținti întotdeauna înaintea. A nu vorbi lucruri deșarte, ci numai cele de neapărată trebuință și a se mulțumi cu haine sărăcăcioase, spre trebuința trupului. Astfel, [începătorul] să folosească mâncăruri care susțin trupul, și nu pentru îmbuibarea pântecelui, și să se împărtășească câte puțin din toate, fără să le disprețuiască pe unele, iar pe celălalte să le aleagă și din ele să-și umple pântecelul. Mai mare decât orice virtute este discernământul. Fără prieteni sau în afară de boală sau de neputință să nu bei vin. Nu tăia vorba celui care vorbește și nu i te împotrivi ca unul lipsit de educație, ci fii neșovăitor ca un înțelept. Oriunde te-ai găsi, socotește-te mai mic decât frații tăi și slujitorul lor. Să nu-ți dezgolești înaintea cuiva vreunul din mădularele tale, nici să nu te apropii de trupul cuiva în afara de vreo trebuință, și nici de trupul tău să nu lași să se atingă cineva fără vreo pricină binecuvântată. Ferește-te de îndrăzneală ca de moarte. Dobândește o rânduială înțeleaptă pentru somn, ca să nu se îndepărteze de la tine puterea care te ocrotește. Oriunde vei dormi, dacă e cu puțință, să nu te vadă nimeni.

* Aici începe *Cuvântul 7* în *FR 10* și *Epistola 18* a lui Ioan Dalyatha din ed. Beulay.

Să nu scuipi înaintea nimănui, iar dacă îți vine să tușești când stai la masă, întoarce-ți fața înapoi și așa să tușești. Să mănânci și să bei cu cumpătare așa cum se cuvine copiilor lui Dumnezeu. Să nu-ți întinzi mâna să iei cu nerușinare ceva dinaintea comensalilor tăi. Iar dacă stă împreună cu tine un străin, îndeamnă-l o dată și de două ori să mănânce și șezi cu bună rânduială la masă, și nu cu tulburare. Stai cu bună rânduială și adunat, fără să-ți dezgolești vreunul din mădulele tale. Când caști, acoperă-ți gura, ca să nu se vadă. Pentru că, ținându-ți respirația, va trece.

Dacă intri în chilia mai-marelui tău sau a prietenului sau a ucenicului, păzește-te să nu vezi cele aflate acolo. Iar dacă vei fi silit de cel ce locuiește acolo să faci așa, totuși să nu o faci, pentru că cel ce se poartă cu nerușinare în aceste lucruri este străin de schima monahală și de Hristos, Care ne-a dăruit-o. Nu iscodi locurile în care se află ascunse vasele prietenului tău. Ușa prietenului tău să o deschizi și să o închizi liniștit, și să nu dai buzna peste cineva.

Când mergi, nu te grăbi în afara vreunei nevoi care te silește. Fii ascultător față de toți în tot lucrul. Nu urma celor iubitori de câștig de arginți sau celor lumești, ca să nu se săvârșească vreun lucru drăcesc. Vorbește cu toți cu blândețe și privește-i pe toți cu cugetare feciorelnică, fără să-ți ațintești ochii la fața cuiva.

Mergând pe cale, să nu o iei înaintea celor mai mari decât tine. Iar dacă însoțitorul tău a rămas în urmă, și tu ai apucat să o iei puțin înainte, așteaptă-l. Pentru că cine nu face așa este lipsit de minte și mai aproape de porcul care nu are lege. Dacă însoțitorul tău va vorbi cu cei pe care îi întâlnește, așteaptă-l și nu-l zori.

Cel sănătos să spună celui bolnav înainte de vreme: „Vino să mâncăm.“ Să nu înfrunți pe nimeni pentru vreo greșală, ci

socotește-te pe tine răspunzător pentru toate și pricină a greșelii. Nu te da înapoi să faci vreun lucru lipsit de importanță. Dacă ești silit să râzi, să nu ți se vadă dinții. Dar dacă ești silit să vorbești cu femeii, întoarce-ți fața de la vederea lor și așa să vorbești cu ele. Dar de femeile afierosite ferește-te ca de o cursă a diavolului. Ferește-te de întâlnirea cu ele, de convorbirea și de vederea lor, ca să nu ți se întineze inima de noroiul patimilor; chiar dacă ți-ar fi surori după trup păzește-te pe tine ca de cele străine. Păzește-te de amestecarea cu ai tăi, ca să nu ți se răcească inima de iubirea pentru Dumnezeu. Fugi de îndrăzneala și de întâlnirile cu cei mai tineri ca de prietenia cu diavolul. Să ai un singur om cu care vorbești și vă destăinuieți unul altuia: pe cel care se teme de Domnul și ia aminte la sine însuși, care e sărac în sălașul lui, dar bogat în tainele lui Dumnezeu. Iar de oricine altcineva ascunde tainele, faptele și războaiele tale.

Să nu stai fără acoperământ pe cap înaintea cuiva, fără vreo trebuință. Pentru nevoia trupului să ieși cu cugetare feciorelnică, ca unul ce se sfiește de îngerul său păzitor. Viețuiește cu frică de Dumnezeu și silește-te pe tine însuși până la moarte, chiar dacă inimii tale nu îi place.

Mai bine este să bei un venin ucigător decât să mănânci cu o femeie, chiar dacă ar fi mama sau sora ta. Mai bine este să locuiești cu un drac decât să dormi împreună cu cineva și să vă acoperiți cu aceeași pătură, chiar dacă ți-ar fi frate după trup.

Dacă, mergând pe drum, cineva mai mare decât tine ți-ar spune: „Vino să cântăm“, să nu fii neascultător. Iar dacă nu-ți va spune nimic, să taci cu limba, dar cu inima să-L slăvești pe Dumnezeu.

Nu te împotrivi cuiva pentru ceva, nici să te lupti, nici să minți, nici să juri pe numele Domnului Dumnezeului tău.

Fii disprețuit, și nu disprețui. Fii nedreptățit, și nu nedreptăți. Mai bine să se strice cele trupești împreună cu trupul decât să se vatăme ceva din cele ale sufletului.

Să nu intri cu nimeni la judecată, ci rabdă, dacă ești osândit, fiind fără de osândă. Să nu iubești în sufletul tău ceva dintr-ale lumii, ci supune-te igumenilor și conducătorilor, ferindu-te de amestecarea cu ei. Căci aceasta este o cursă care îi prinde pe cei neglijenți și îi duce la pieire. O, îmbuibatule, care cauți să-ți mângâi propriul pânțec, mai bine îți este să-ți arunci în pânțec cărbuni de foc decât scoverzile igumenilor și ale conducătorilor.

Varsă peste toți mila și sfiește-te de toți. Păzește-te de multa vorbire, pentru că ea stinge din inimă mișcările inteligibile, care odrăslesc din Dumnezeu. Ferește-te de discuțiile dogmatice purtate cu ai tăi sau cu cei străini mai mult decât un leu înfuriat. Să nu treci prin adunările oamenilor furioși sau care se ceartă, pentru ca inima ta să nu se umple de mânie și să stăpânească peste sufletul tău întunericul rătăcirii. Să nu locuiești împreună cu cel mândru, pentru ca lucrarea Sfântului Duh să nu fie luată de la sufletul tău și să se facă locaș pentru toată patima vicleană.

Dacă vei păzi, o, omule, aceste îndemnuri, și te vei îndeletnici totdeauna cu meditarea la Dumnezeu, sufletul tău va vedea cu adevărat în el însuși lumina lui Hristos și nu se va întuneca în veci. Lui fie slava de la cei care Îl iubesc pe El. Amin.

5*

Epistolă către Avva Simeon cel din Cezareea

În epistola ta, o, sfinte, nu ai pus cuvinte simple, ci în ea ai zăgrăvit și ai arătat iubirea ta față de noi ca într-o oglindă. Și după cum socotești că suntem, așa ne-ai și scris și ai arătat prin fapte că ne iubești cu prisosință, așa încât, din multa ta iubire, ai uitat care ne este măsura. Pentru că ceea ce trebuia ca noi să scriem cuvioșiei tale și să te întrebăm și să învățăm adevărul, dacă purtăm grijă de mântuirea noastră, ni le-ai scris tu, datorită mărimii iubirii tale. Probabil că ai făcut aceasta folosind arta filozofiei dumnezeiești, pentru ca, prin întrebările tale subțiri și duhovnicești pe care mi le pui, sufletul să mi se trezească din nepăsarea în care s-a afundat.

Dar și eu prin acea dragoste dumnezeiască prin care am uitat de măsura noastră uit și neputința mea, așa încât nu mai sunt atent la ce pot să fac, ci la ceea ce poate să facă rugăciunea ta. Fiindcă atunci când uit de măsura mea, iar tu Îl rogi pe Dumnezeu în rugăciunile tale, Dumnezeu îți va dărui ceea ce ai cerut în rugăciune, ca să ți se împlinească cererea.

Prima întrebare din scrisoarea ta este aceasta: trebuie păzite toate poruncile Domnului? Și: există vreo cale de mântuire pentru cel care nu le păzește?

* Aici începe *Epistola* 4 în *FR* 10, respectiv *Epistola către Patrichie* a lui Filoxen de Mabbug din ed. Lavenant, tradusă incomplet în greacă.

Răspuns: Despre aceasta, după cum mi se pare, nici nu trebuie ca cineva să mai întrebe. Pentru că, deși poruncile sunt multe, suntem datori să le păzim. Iar de nu, n-ar fi fost date de către Mântuitorul. Fiindcă, după cum mi se pare, Domnul nu a spus și nu a făcut nimic de prisos, nici fără vreo cauză sau trebuință. Pentru că scopul venirii Lui a fost curățirea sufletului de răutatea primei încălcări a poruncii și preschimbarea lui în vechea lui stare, pentru care ne-a dat poruncile Lui de viață făcătoare ca pe niște leacuri curățitoare ale împătimirii sufletului. Fiindcă ceea ce leacurile fac în trupul bolnav, același lucru îl fac poruncile în sufletul pătimăș.

Este lucru vădit că poruncile au fost rânduite împotriva pătimilor spre vindecarea căderii firii, după cum le spune Domnul ucenicilor Săi în mod limpede: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui. Și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el.“ Și iarăși: „Întru aceasta va cunoaște lumea că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire între voi.“ Și este vădit că iubirea poate fi dobândită după sănătatea sufletului, iar sufletul nu ajunge sănătos decât dacă va păzi poruncile.

Păzirea poruncilor este mai prejos decât iubirea duhovnicească. Și pentru că mulți păzesc poruncile din frică sau pentru răsplata viitoare, și nu din iubire, Domnul îndeamnă mult la păzirea poruncilor din iubire, care îi dau sufletului lumina. Și iarăși: „Ca văzând oamenii faptele voastre cele bune, să-L slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri.“ Iar faptele bune pe care Domnul le-a învățat nu pot fi văzute în suflet dacă nu vor fi păzite poruncile. Iar că poruncile nu sunt grele pentru cei care iubesc adevărul, Domnul a arătat-o când a spus: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi, că jugul Meu e bun, iar povara Mea este ușoară.“ Iar

In. 14, 21, 23

In. 13, 35

Mt. 5, 16

Mt. 11, 28, 30

faptul că noi trebuie să păzim toate poruncile cu grijă El l-a arătat când a poruncit, zicând: „Cine va strica una dintre poruncile acestea foarte mici și va învăța așa pe oameni, foarte mic va fi chemat în Împărăția cerurilor.“ Așadar, după toate aceste lucruri scrise spre mântuirea noastră nu se poate spune că nu trebuie păzite toate poruncile și nici că sufletul însuși nu se poate curăți dacă nu va păzi poruncile care au fost date de către Domnul ca leacuri spre curățirea patimilor și a greșelilor.

Mt. 5, 19

Cunoști că păcatul a intrat în noi prin călcarea poruncilor. Așadar, e vădit că el iese prin păzirea poruncilor. Dar nici fără lucrarea poruncilor nu trebuie să dorim sau să nădăjduim curățirea sufletului, adică fără să umblăm mai întâi pe acea cale care duce la curăția sufletului. Și să nu spui că Dumnezeu poate și fără lucrarea poruncilor să ne dăruiască în mod practic, prin har, curățirea sufletului, fiindcă acestea sunt judecățile Domnului, iar Biserica lui Dumnezeu nu ne poruncește să punem astfel de întrebări. Și iudeii, în vremea întoarcerii din Babilon la Ierusalim, au călătorit pe calea cea bătătorită a firii și așa au venit în sfânta lor cetate și au văzut minunile Domnului. Iezechiel însă a fost răpit mai presus de fire prin lucrarea descoperirii și a venit la Ierusalim și, prin descoperire dumnezeiască, a ajuns să vadă viitoarea lui înnoire.

În acest fel se petrece și curățirea sufletului. Unii intră la curăția sufletului pășind pe calea bătătorită și legiuită prin păzirea poruncilor într-o viețuire ostenitoare, vărsându-și sângele. Alții se învrednicesc de ea din darul harului. Și în aceasta stă minunea, că nu ni s-a poruncit să cerem în rugăciune curăția dăruită prin har, nici să părăsim lucrarea proprie viețuirii călugărești. Și acelui bogat care l-a întrebat pe Domnul: „Ce să fac ca să moștenesc viața de veci“, i s-a spus limpede: „Păzește poruncile.“ Iar când a întrebat care sunt poruncile, Domnul i-a spus mai întâi să se ferească de faptele rele și apoi i-a amintit poruncile firești. Iar

Mt. 19, 17

când acela a cerut să afle mai multe, El i-a spus: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te și vinde-ți averile și dă-le săracilor și ia-ți crucea ta și urmează-mi Mie.“ Iar aceasta înseamnă să te faci mort față de toate averile tale și, așa, vei trăi întru Mine. Ieși din lumea veche a patimilor și, așa, vei intra în lumea cea nouă a Duhului. Dă la o parte și leapădă cunoștința felurită și vicleană și, așa, vei îmbrăca cunoștința simplă a adevărului. Când i-a spus „ia-ți crucea ta“, Domnul l-a învățat moartea față de toate cele din lume. Iar după ce a omorât în sine „omul cel vechi“, adică patimile, i-a spus: „Vino după Mine.“ Nu există o modalitate prin care omul cel vechi să călătorească pe calea lui Hristos, după cum a spus Fericitul Pavel: „Trupul și sângele nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea.“ Și iarăși: „Dezbrăcați-vă de omul cel vechi, care se strică prin pofte, și atunci veți putea să vă îmbrăcați în omul cel nou, care se înnoiește prin cunoștința asemănării cu Cel ce l-a zidit.“ Și iarăși: „Cugetul pământesc este vrăjmășie față de Dumnezeu. Pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu, fiindcă nici nu poate. Pentru că cei ce sunt în trup cugetă cele ale trupului și nu pot să-I placă lui Dumnezeu prin cugetul Duhului.“

Dar tu, o, sfinte, dacă iubești curăția sufletului și cugetul duhovnicesc, după cum ai spus, lipește-te de poruncile Stăpânului, după cum El a spus în mod limpede: „Dacă dorești să intri în viață, păzește poruncile“ pentru iubirea Celui care le-a dat, și nu din frică sau pentru răsplată. Pentru că noi nu gustăm din plăcerea ascunsă în dreptate atunci când făptuim dreptatea, ci atunci când dorința după dreptate mănâncă inima noastră. Și nu devenim păcătoși atunci când săvârșim păcatul, ci atunci când nu urâm păcatul și nu ne pocăim de el. Și nu spun că a fost vreun om sau cineva dintre cei din vechime sau din vremurile mai de pe urmă care, fără să păzească poruncile, a ajuns la curăție și a fost învrednicit de contemplația duhovnicească, ci, după cum mi se pare,

*Mt. 19, 21**Mt. 16, 24**1 Cor. 15, 50**cf. Ef. 4, 22, 24**cf. Iac. 4, 4**cf. Rom. 8, 7**Mt. 19, 17*

spun că dintre cei care nu au păzit poruncile și n-au umblat pe urmele fericitorilor apostoli, nimeni nu trebuie să fie numit sfânt.

Fericitul Vasile și Fericții Grigorie despre care ai vorbit că iubeau pustia și că erau stâlpi și lumină a Bisericii și că laudau isihia nu au venit la viețuirea isihastă fără să lucreze poruncile, ci mai întâi au locuit în pace și au păzit poruncile care trebuiau să fie păzite de către cei ce locuiesc împreună cu mulți și, așa, au ajuns la curăția sufletului și s-au învrednicit de contemplația duhovnicească. Eu cred cu adevărat că, pe când locuiau în cetăți, ei primeau străinii, îi cercetau pe bolnavi, îi îmbrăcau pe cei goi, spălau picioarele celor osteniți și, dacă îi silea cineva să meargă cu ei o milă, mergeau două. Iar după ce au păzit poruncile care se cădea să fie împlinite în viețuirea din mijlocul multor oameni și după ce mintea lor a început să simtă lipsa de mișcare de la început și tainele dumnezeieștii contemplații, s-au grăbit să iasă în isihia pustiei și au stăruit de atunci în omul lor lăuntric, așa încât au ajuns contemplativi și au stăruit în contemplația Duhului până când au fost chemați de har să fie păstori ai Bisericii lui Hristos.

Iar ceea ce ai spus despre Fericitul Vasile, că uneori laudă locuirea împreună cu mulți, în timp ce alții retragerea în pustie, amândouă sunt adevărate. Pentru că în amândouă locurile se găsește cu adevărat câștigul de către cei silitori, potrivit cu puterea fiecăruia, cu felul și cu scopul pe care și le-a pus. Împreună-locuirea cu cei mulți devine folositoare uneori pentru cei puternici, iar alții, și pentru cei neputincioși. În același fel este și cu pustia. Cel sănătos cu sufletul, a cărui minte s-a amestecat cu Duhul și s-a făcut mort față de viețuirea omenească, nu este vătămat de împreună-locuirea cu cei mulți dacă este cu trezvie în cele ale sale. Iar aceasta o face nu ca să găsească el folos, ci ca să fie de folos, pentru că a fost chemat de Dumnezeu după asemănarea celorlalți Părinți. Dacă omul este neputincios și încă are nevoie să crească cu laptele poruncilor, îi este de mare

cf. Rom. 7, 22

folos împreună-locuirea cu cei mulți până când se va exersa, va lucra și va fi lovit de ispite, va cădea și se va ridica în mijlocul multora și își va dobândi astfel sănătatea sufletului. Nu este prunc care să nu fi fost hrănit cu lapte, nici monah care să nu fi fost crescut cu laptele poruncilor, izbândind astfel asupra patimilor și învrednicindu-se de curăție. Astfel, și pustia este de folos uneori pentru cei care fug, iar alteori pentru cei puternici. Celor care fug le este de folos ca să nu găsească materia care ne sporește patimile; pentru cei puternici, lipsind de la mijloc materia, ca să poată ajunge la războaiele împotriva celui viclean.

Cu adevărat, după cum ai spus, pustia adoarme patimile. Dar [cel care se retrage în pustie] nu caută numai să-și adoarmă patimile, ci și să le dezrădăcineze. Iar aceasta înseamnă să le învingă atunci când se răzvrătesc împotriva noastră. Fiindcă patimile adormite, atunci când întâlnesc vreun prilej, acesta le trezește spre a fi puse în lucrare. Însă, după cum știi că pustia numai adoarme patimile, precum ai spus, tot așa să înțelegi și că pe timp de boală și de multă neputință patimile nu ne mai dau un război puternic. Dar și patimile însele se adorm una pe alta atunci când își fac loc una alteia o anumită vreme, iar apoi se întorc. Patima slavei deșarte adeseori adoarme patima desfrânării, iar patima desfrânării o adoarme pe cea a slavei deșarte.

Prin urmare, să nu dorim să căutăm pustia doar pentru că adoarme patimile, ci pentru că, prin lipsa celor cunoscute cu simțurile și prin îndepărtarea de toți, în pustie câștigăm înțelegciune și ni se înnoiește omul lăuntric al Duhului, în Hristos, nădejdea noastră. Și în toată vremea ne vedem pe noi înșine, iar mintea noastră devine veghetoare, păzindu-se pe sine în tot ceasul, ca nu cumva să-i fie furată pomenirea nădejzii ei. Acestea, după cum mi se pare, sunt de ajuns pentru prima ta întrebare, dacă într-adevăr era nevoie de toate acestea.

cf. 1 Ptr. 2, 2;
1 Cor. 3, 2; Evr.
5, 12

cf. Evagrie, Pr 31

cf. Rom. 7, 22

A doua ta întrebare este aceasta: este bine să ne îndepărțăm de toate cele care ne stârnesc patimile? Și o astfel de fugă se socotește biruință sau înfrângere a sufletului, atunci când fugi de războaie și alege pentru sine odihna?

La aceasta vom spune pe scurt: trebuie ca monahul să fugă cu totul de cele care îi stârnesc patimile cele viclene și să taie de la sine mai cu seamă pricinile patimilor și materia prin care patimile lucrează și sporesc, chiar dacă unele sunt mici. Iar dacă vine vremea împotrivrării și a luptei cu ele, să facem și aceasta, dar nu în joacă, ci cu meșteșug, lăsându-ne prinși în contemplația Duhului. Atunci trebuie să ne întoarcem întotdeauna cugetul de la ele spre binele firesc, așezat în fire de către Creator, chiar dacă diavolul a stricat adevărul, ca să-l pună la încercare, cu viclenie, pe monah. Și dacă se cuvine să o spunem, omul trebuie să fugă nu numai de îmbulzeala patimilor, ci trebuie să fugă, dacă e cu putință, și de simțurile sale și să se afunde în omul său lăuntric și să rămână numai acolo într-o lucrare stăruitoare săvârșită în via inimii lui, până când își va potrive faptele, întru ascuns și la arătare, cu numele de monah, chemat asupra lui. Se poate ca în această stăruință în omul nostru lăuntric să ne unim cu totul, prin cunoștința nădejzii noastre, cu Hristos care locuiește în noi. Fiindcă în măsura în care mintea noastră rămâne acolo în chip monahal și pustnicesc, nu ea este cea care duce război cu patimile, ci harul. Dar nici aceste patimi nu se mai mișcă în minte ca să ajungă la faptă.

Întrebare: Dacă omul face ceva pentru curățirea sufletului său, iar ceilalți se smintesc, pentru că nu înțeleg viețuirea lui duhovnicească, oare trebuie el să se depărteze de viețuirea sa dumnezeiască din cauza smintelii acestora, sau să continue să facă ceea ce este de folos scopului său, chiar dacă este vătămător celor ce îl văd?

Răspuns: Spunem și despre aceasta: dacă omul acela își face lucrarea în mod legiuit, după cum a primit de la Părinții

de dinaintea lui, și dacă și-a pus în minte ca scop să ajungă la curăție, atunci orice faptă care îi curăță mintea ar săvârși, nu este el răspunzător dacă ceilalți se smintesc fiindcă nu îi cunosc scopul, ci aceia sunt răspunzători. El nu se înfrânează, nu postește, nu se zăvorăște și nu face nimic din cele ce sunt spre folos scopului său pentru ca alții să se smintească, ci pentru ca mintea lui să se curețe. Aceștia însă, pentru că nu îi cunosc scopul viețuirii, disprețuiesc adevărul și ajung răspunzători de faptul că nu s-au învrednicit – întrucât petrec în nepăsare – să cunoască scopul duhovnicesc pe care acela și l-a pus, adică dobândirea curăției sufletului. Despre aceștia Fericitul Pavel a scris: „Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie.“ Ce înseamnă aceasta? Dacă cuvântul crucii era socotit nebunie de către cei ce pierreau și nu simțeau puterea cuvântului, Pavel ar fi trebuit să tacă și să nu mai propovăduiască? Dar iată, până astăzi crucea este o piatră de poticnire și o sminteală pentru iudei și pentru elini. Așadar, trebuie să tăcem ca să nu se smintească aceștia? Pavel nu numai că nu a tăcut, dar a și strigat, zicând: „Să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos.“ Această laudă cu crucea lui Hristos o făcea nu ca să-i smintească pe alții, ci ca să propovăduiască marea putere a crucii. Tot așa și tu, o, sfinte, desăvârșește-ți viețuirea potrivit scopului pe care de curând ți l-ai pus înaintea lui Dumnezeu, de vreme ce conștiința nu te osândește; iar viețuirea ta să ți-o cercetezi comparând-o cu cele dumnezeiești și cu cele primite de la Părinții cei sfinți. Iar dacă nu vei fi osândit de acestea, să nu te temi de cele de care se smintesc alții, pentru că niciun om nu poate să-i mulțumească la fel pe toți sau să le fie pe plac și, în același timp, să lucreze pentru Dumnezeu în ascunsul său.

Fericit este monahul, o, fericite, care aleargă cu adevărat după curăția sufletului său, din toate puterile sale, pe calea cea legiuită pe care au călătorit Părinții noștri, mergând spre ea și

1 Cor. 1, 18

cf. 1 Cor. 1, 23

cf. Gal. 6, 14

urmând treptele ei, pe care aceia le-au urcat după rânduială și pe rând și, așa, să fie înălțat în apropierea curăției cu înțelepciune și cu răbdarea necazurilor, fără să urce treptele străine ale diferitelor meșteșugiri.

Curăția sufletului este cea dintâi harismă pe care a avut-o firea noastră. Fără curățirea de patimi sufletul nu se vindecă de bolile păcatului și nu dobândește slava pe care a pierdut-o prin călcarea poruncii. Dar dacă cineva se învrednicește de curăție, care este sănătatea sufletului, mintea lui primește prin aceste lucruri bucurie întru simțirea duhului; devine fiu al lui Dumnezeu și frate al lui Hristos și nu le simte pe cele bune și rele care i se întâmplă.

Mi-ai mai scris în epistola ta că monahul care vrea să-L iubească pe Dumnezeu trebuie să se îngrijească mai presus de toate de curăția sufletului său. Bine ai spus, numai să fii și în stare de aceasta. Și pentru că ai spus că sufletul care încă nu a biruit patimile nu are îndrăzneală la rugăciune, mie acestea două mi se par contrare, chiar dacă sunt un om simplu. Căci dacă omul nu și-a biruit patimile, atunci cum se va îngriji de curăție? Și dacă după ce și-a împlinit canonul dreptății nu a ajuns la ea, fiindcă nu a biruit patimile sufletului, atunci cum poate să caute ceva mai mult decât această dreptate? Pentru că nu din cele pe care cineva le dorește se poate cunoaște că le iubește, ci din cele pe care le iubește se cunoaște că le dorește. Dorința (πόθος) premerge în mod firesc poftei (ἐπιθυμία), iar dacă nu va iubi (ἀγαπήσει) ceva, nici nu va pofti (ἐπιθυμήσει). Fiindcă patimile sunt o ușă închisă înaintea curăției și, dacă cineva nu deschide ușa cea închisă, nu va intra în locul curat și neprihănit al curăției sufletului. Iar ceea ce ai scris, anume că sufletul nu are îndrăzneală în timpul rugăciunii, adevărat ai spus. Îndrăzneala nu este doar mai presus de patimi, ci și mai presus de curăție. Și astfel are loc rânduiala, precum spun: răbdarea lucrată cu silire pentru curăție se împotrivesc patimilor. Iar dacă biruie patimile,

sufletul dobândește curăția. Iar curăția adevărată face mintea să dobândească îndrăzneală la vremea rugăciunii.

Oare când cerem în rugăciune curăția sufletului, despre care am vorbit, nu suntem sub osândă? Sau oare însăși această cerere nu este o dovadă de înălțare a cugetului sau de mândrie, adică de a cere de la Dumnezeu ceea ce dumnezeiasca Scriptură și Părinții poruncesc și pentru care monahul însuși a ieșit în pustie? Eu însă cred, o, sfinte, că, după cum fiul nu se îndoiește de tatăl său și nu cere de la tatăl său „învață-mă așa meșteșugul“ sau „dă-mi ceva“, tot așa nici monahul nu trebuie să deosebească și să ceară de la Dumnezeu „dă-mi acestea și acestea“, pentru că știe că proemia lui Dumnezeu față de noi este mai presus decât grija unui tată pentru fiul său. De aceea, trebuie să ne smerim pe noi înșine și să plângem pentru scăderile și păcatele săvârșite fără de voie, fie cu fapta, fie cu gândul, și să spunem cu inimă zdrobită ceea ce spunea vameșul: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!“ De asemenea, lucrează într-ascuns și la arătare ceea ce ne-a învățat Domnul: „Biruiți răul cu binele“ și „când veți face toate cele poruncite vouă, să spuneți că suntem slugi netrebnice, întrucât am făcut ceea ce eram datori să facem“, așa încât conștiința ta să-ți dea mărturie că ești păcătos și că ai nevoie de milă.

Știi și tu că nu faptele, nici felurile de viețuire ne deschid poarta cea închisă a inimii, ci inima zdrobită și smerenia sufletului, atunci când vei birui patimile prin smerenie, și nu prin disprețuire. Pentru că cel care bolește mai întâi se smerește și se îngrijește de sănătatea patimilor sale și, apoi, caută să ajungă împărat. Căci curăția și sănătatea sufletului sunt împărăția sufletului. Și după cum cel bolnav nu-i spune tatălui său „fă-mă împărat“, ci mai întâi se îngrijește de boala lui și, apoi, de sănătatea sufletului, deși împărăția tatălui său este a lui, tot așa și păcătosul care se pocăiește și primește sănătatea sufletului intră împreună cu tatăl lui în târâmul firii curate și împărățește întru slava tatălui său.

Lc. 18, 13

cf. Rom. 12, 21

Lc. 17, 10

cf. Ps. 50, 18

Să ne amintim de Sfântul Apostol Pavel cum își istorisește greșelile, cum își așază sufletul în locul cel mai de pe urmă și mai de jos: „Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu. Dar de aceea am fost miluit, ca să arate mai întâi în mine toată îndelunga Lui răbdare. Pentru că la început am fost prigonitor și defăimător și hulitor, dar am fost miluit, pentru că fără să știu am lucrat din necredință.“ Când și în ce vreme a spus acestea? După luptele cele mari și după faptele cele puternice, după propovăduirea Evangheliei lui Hristos pe care a făcut-o în toată lumea, după nesfârșitele morți și după necazurile de multe feluri pe care le-a suferit de la iudei și de la păgâni. El se uita totuși la faptele lui cele de la început. Și nu doar că nu socotea că a ajuns la curăția sufletului, dar nici nu cugeta că s-ar putea socoti pe sine ucenic, fiindcă zicea: „Nu sunt vrednic să mă numesc apostol, fiindcă am prigonit Biserica lui Dumnezeu“. Iar când a dobândit mai presus decât toți oamenii biruința asupra patimilor, a spus: „Îmi asupresc trupul și îl robesc, ca nu cumva, altora propovăduindu-le, eu să ajung neîncercat.“ Iar dacă spui că în unele locuri istorisește lucruri mari despre el însuși, să te convingă despre aceasta el, fiindcă nu a făcut așa de bunăvoie, nici nu a vorbit despre el însuși, ci despre propovăduire. Iar când istorisește acestea pentru folosul credincioșilor, se înfățișează pe sine ca lipsit de minte din cauza acestei laude și strigă și spune: „Voi m-ați silit.“ Și iarăși: „Nu după Domnul grăiesc, ci ca întru nebunie, în această stare de laudă.“ Iată, acesta este canonul pe care ni l-a rânduit Sfântul Pavel cel drept, ca să-l păzim și să râvnim la păzirea lui. Dacă cerem lucrurile înalte de la Dumnezeu, iar El nu ni le dă, nici nu ni le dăruiește prin har, să renunțăm a le mai cere, pentru că Dumnezeu cunoaște „vasele cele alese pentru slujirea lui“. Pentru că Fericitul Pavel nici după acestea nu cerea Împărăția

1 Tim. 1, 15,

16, 7-8

1 Cor. 15, 9

1 Cor. 9, 27

2 Cor. 12, 11

2 Cor. 11, 17

EA. 9, 15

sufletului, ci după alte cuvinte a spus: „Aș fi dorit să fiu anatemă“ și celelalte. Atunci cum vom îndrăzni noi ca, înainte de sorocul cunoscut de El, să cerem împărăția sufletului, de vreme ce nici poruncile nu le-am păzit, nici patimile nu le-am biruit, nici datoria nu ne-am plătit-o?

Te rog, așadar, o, sfinte, ca la gândul tău să nu se urce aceasta, ci câștigă mai presus de toate răbdarea celor ce vin asupra ta. Și, cu multă smerenie și zdrobire de inimă pentru faptele și gândurile noastre, să cerem de la Dumnezeu iertarea păcatelor noastre și smerenia sufletului.

S-a scris de către unul dintre sfinți că „rugăciunea celui care nu se socotește pe sine păcătos nu este bineprimită de către Domnul“. Dar dacă spui că unii dintre Părinți au scris despre acestea, adică despre ce este curăția, sănătatea, nepătimirea și contemplația sufletului, ei nu le-au scris pe acestea ca să le cerem înainte de vreme. Fiindcă s-a scris că „Împărăția lui Dumnezeu nu vine în chip văzut“. Iar cei care și-au fixat un astfel de scop au câștigat mândrie și cădere. Dar noi să căutăm locul inimii prin faptele pocăinței și ale viețuirii bineplăcute lui Dumnezeu, iar „cele ale Domnului vin de la sine dacă locul inimii se face curat și neîntinat“. Însă acele lucruri înalte ale lui Dumnezeu pe care le căutăm cu iscodire sunt fără valoare pentru Biserica lui Dumnezeu, iar cei care le primesc își dobândesc mândrie și cădere. Acestea nu sunt un semn că cineva Îi iubește pe Dumnezeu, ci o boală a sufletului. Cum vom căuta noi cele înalte ale lui Dumnezeu, când Pavel cel dumnezeiesc se laudă „întru necazuri“ și socotește că cele înalte ale lui Dumnezeu sunt „părtășia la suferințele lui Hristos“?

Ai scris iarăși în epistola ta că sufletul tău a iubit să-L iubească pe Dumnezeu, dar nu ai ajuns să-L iubești, chiar dacă ai o mare dorință să-L iubești. Pentru aceasta, dorești retragerea în pustie și ai arătat prin aceasta că în tine a început

Rom. 9, 3

Apoft.

Avva Moise 15

Lc. 17, 20

Avva Isaia, CA 6

Rom. 5, 3

Flp. 3, 10

curăția inimii și că pomenirea lui Dumnezeu se aprinde cu sânguință în inima ta și o încălzește. Iar dacă acestea sunt adevărate, ele sunt mari, dar nu voiesc să-ți scriu despre ele, pentru că nu există între ele o anumită ordine. Iar dacă mi le-ai spus ca întrebare, ordinea întrebării era alta. Cel care spune că sufletul lui încă nu are îndrăzneală în rugăciune fiindcă nu a biruit patimile, cum va îndrăzni să spună că sufletul lui a iubit să-L iubească pe Dumnezeu? Nu există o modalitate de a fi pusă în mișcare în suflet iubirea dumnezeiască, în urma căreia alergi în chip tainic prin retragere, decât dacă sufletul biruie patimile. Dar tu ai spus că sufletul tău nu a biruit patimile și că a iubit să-L iubească pe Dumnezeu, ordinea nefiind cea bună. Pentru că eu nu înțeleg ce spune cel ce zice că nu a biruit patimile și a iubit să-L iubească pe Dumnezeu.

Dar tu zici: „N-am spus că iubesc, ci că iubesc să iubesc.“ Nici acest lucru nu se întâmplă dacă sufletul nu e curat. Dacă vrei să spui un cuvânt simplu, atunci nu numai tu îl spui, ci fiecare spune acest cuvânt, anume că vrea să Îi iubească pe Dumnezeu. Și nu numai creștinii, ci și cei care se închină greșit lui Dumnezeu și, astfel, cuvântul este spus ca din partea fiecăruia. Dar în aceste cuvinte doar limba se mișcă, în timp ce sufletul nu simte ce spune. Mulți sunt bolnavi, dar nici nu știu că bolesc. Căci răutatea este o boală a sufletului, iar rătăcirea este pierderea adevărului. Cei mai mulți dintre oameni, fiind bolnavi de acestea, propovăduiesc sănătatea și sunt laudați de mulți. Căci dacă sufletul nu se vindecă de răutate și nu ajunge la sănătatea firească întru care a fost creat, cum se va naște dorința Duhului din sănătatea duhului? Omul nu poate să le dorească pe cele ale Duhului, care sunt mai presus de fire, pentru că, atâta vreme cât sufletul bolește de patimi, nu le simte pe cele duhovnicești, nici nu știe să le dorească, ci numai le pofteste, pentru că a auzit de ele cu

cf. Evr. 9, 22

urechile sau [le cunoaște] din scrieri. Prin urmare, cu dreptate am spus mai sus că cei care doresc desăvârșirea trebuie să păzească toate poruncile. Fiindcă lucrarea ascunsă a poruncilor tămăduiește puterea sufletului. Iar aceasta nu se săvârșește în mod simplu și la întâmplare, fiindcă s-a scris că fără vărsarea sângelui nu este iertare. Dar, mai întâi, firea noastră a primit înnoirea prin întruparea lui Hristos și s-a împărțit de patima și de moartea Lui, iar după înnoirea venită prin vărsarea sângelui firea noastră a fost înnoită și a fost sfințită și a ajuns în stare să primească poruncile noi și desăvârșite. Căci dacă ele ar fi fost date înainte de vărsarea sângelui, înainte ca firea noastră să fie înnoită și sfințită, poate că și aceste porunci noi, la fel cu cele vechi, nu ar fi tăiat răutatea din suflet, nici nu ar fi putut să smulgă rădăcina răutății din suflet. Acum însă lucrurile nu stau așa, ci lucrarea ascunsă care urmează și poruncile noi și duhovnicești pe care sufletul le păzește prin frica de Dumnezeu înnoiesc sufletul și îl sfințesc și tămăduiesc în chip ascuns toate mădulele lui. Pentru că e vădit care patimă o tămăduiește în suflet, în mod liniștit, fiecare poruncă. Iar lucrarea acestora o simte și cel ce tămăduiește și cel ce este

cf. Mt. 9, 20

tămăduit, după asemănarea femeii cu curgere de sânge. Știi, o, iubite, că dacă partea pătimitoare a sufletului nu este tămăduită mai întâi, dacă nu se înnoiește și se sfințește în chip ascuns și dacă nu este legată prin viețuirea Duhului, nu va dobândi sănătatea, nici nu va fi eliberată de întristarea pe care i-o aduc toate lucrurile cu care se întâlnește, aflate în creație. Iar vindecarea săvârșită de către har este cea petrecută cu fericiții apostoli, care s-au desăvârșit în credință prin iubirea lui Hristos. Uneori, sufletul primește sănătatea în chip legiuuit. Fiindcă acela care prin lucrarea poruncilor și prin faptele aspre ale viețuirii celei adevărate a biruit patimile știe că a dobândit sănătatea sufletului în chip legiuuit și a fost

întărcat de la laptele trupesc al acestei lumi și au fost tăiate de la el obișnuințele venite din prejudecățile sale și a fost născut din nou, ca la început, prin cele duhovnicești și a fost văzut prin har în patria Duhului, prin înțeleșurile omului launtric, iar lumea cea nouă și necompusă l-a primit pe el.

Când mintea este înnoită și inima sfințită, toate înțeleșurile care se mișcă în ea se mișcă potrivit firii acelei lumi în care intră. Mai întâi, se mișcă în el dorința după cele dumnezeiești și dorește comuniunea cu îngerii și descoperirile tainelor cunoștinței Duhului, iar mintea lui simte cunoștința duhovnicească a înțeleșurilor și în ea răsare contemplația tainelor Sfintei Treimi, împreună cu tainele iconomiei celei închinată săvârșite pentru noi și, atunci, se unește prin întregimea cunoștinței nădejdi în cele viitoare.

Așadar, să le înțelegi pe ale tale din aceste lucruri pe care și le-am scris. Dacă sufletul ar putea, atunci când este închis în tărâmul patimilor, să-L iubească cu adevărat pe Dumnezeu, nu ar avea multă trebuință să întrebe și să învețe tainele lumii Duhului. Dar este vădit că învățăturile și cunoștința nu îi sunt de folos cât timp este în patimi și că ele nu pot să deschidă înaintea lui ușa închisă a curăției. Dar dacă patimile sunt înlăturate din suflet, mintea este luminată și stă în locul cel curat al firii și nu are nevoie să pună întrebări. Pentru că vede cu limpezime cele bune aflate în acest loc. Simțurile noastre din afară nu simt firile și lucrurile înrudite cu ele prin învățare și prin întrebări, ci fiecare din simțuri percepe în mod firesc, și nu prin întrebări, ceea ce întâlnește, pentru că nu există o învățătură care să facă legătura între organele de simț și lucrurile percepute cu simțurile. Oricât i s-ar vorbi unui orb despre strălucirea soarelui și a lunii, despre mulțimea stelelor, despre strălucirea pietrelor prețioase, el primește, deslușește și înțelege frumusețea lor doar cu numele, dar cunoștința și înțelegerea

lui rămân departe de plăcerea vederii lor. Tot așa trebuie să înțelegi și cele despre contemplația Duhului. Pentru că mințea care contemplă tainele ascunse ale Duhului, dacă are firea sănătoasă, vede deja slava lui Hristos și nu întrebă, nici nu învață, ci se desfată de plăcerea tainelor lumii celei noi, mai presus de libertatea sufletului, potrivit cu căldura credinței și a nădejzii în Hristos, după cum a scris Fericitul Pavel: „Dacă vedem, de ce am mai nădăjdui? Iar dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, așteptăm cu răbdare.“

Rom. 8, 24-25

cf. Rom. 7, 22

Prin urmare, suntem datori să așteptăm și să stăruim în chip monahal și cu simplitate în omul nostru lăuntric, acolo unde nu sunt întipăriri ale gândurilor, nici vederea celor compuse. Fiindcă mințea primește imaginile de acolo de unde privește. Când mințea privește spre lume, primește în aceeași măsură întipăriri și asemănări, potrivit cu schimbarea înfățișărilor în care ea se împrăstie. Iar acestea, pe măsura mulțimii lor și potrivit cu deosebirea dintre schimbarea lor, mișcă în el gânduri. Iar când gândurile sunt puse în mișcare, ele întipăresc mințea. Iar dacă mințea privește spre omul cel lăuntric, unde nu este cu puțință să se petreacă o schimbare a înfățișărilor, nici nu se distinge alcătuirea celor compuse prin schimbarea întipăririlor, ci este umplut cu totul de Hristos, este vădit că mințea primește contemplația simplă, fără de care nimic nu îndulcește gâtlejul sufletului, făcând-o să câștige îndrăzneală în vremea rugăciunii. Pentru că aceasta este hrana firii sufletului. Iar când mințea stă în locul cunoștinței adevărului, nu are nevoie de pună întrebări. Fiindcă, după cum ochiul trupesc vede soarele fără să întrebe, tot așa și ochiul sufletului nu cercetează mai întâi și după aceea contemplă cunoștința Duhului. La fel e și contemplația tainică pe care o dorești, o, sfinte: ea se descoperă minții după sănătatea sufletului. Iar a voi să înveți astfel de taine prin cercetare și judecată este o

cf. Evr. 10, 26

nebunie a sufletului. Pentru că nici Fericitul Pavel nu a spus că a auzit și a văzut tainele și „cuvintele de nespus pe care nu îi este omului îngăduit să le grăiască“ într-un loc trupesc și prin învățătură, ci a spus că a fost răpit în locul cel duhovnicesc și că a văzut acolo descoperirea tainelor.

2 Cor. 12, 4

Și tu, o, sfinte, dacă iubești curăția, renunță la toate prin iubirea care se revarsă spre toți și intră să lucrezi în via inimii tale, smulge din sufletul tău patimile și lucrează astfel încât să nu cunoști răutatea niciunui om. Curăția Îl vede pe Dumnezeu și nu răsare și înflorește în suflet prin cereri, ci din faptul de a nu cunoaște răutatea niciunui om. Iar dacă voiești ca inima ta să ajungă un loc al tainelor lumii celei noi, mai întâi îmbogățește-te în faptele trupești și sufletești: postul, privegherea, liturghia, asceza, răbdarea, curățirea gândurilor și celelalte. Leagă-ți mințea prin citirea Scripturilor și prin meditarea la ele, scrie poruncile înaintea ochilor tăi și plătește datoria patimilor când ești învins și când învingi. Iar prin neîncetata comuniune a rugăciunii și a cererii și prin meditarea din vremea lor, smulge din inima ta orice reprezentare și orice asemănare prin care ai fost prins mai înainte.

cf. Evagrie, Or 67

Obișnuiește-ți mințea să mediteze pururea la tainele iconomiei Mântuitorului și lasă cererea [pentru primirea] cunoștinței și a contemplației, care depășesc puțința de rostire a cuvintelor, pentru locul și vremea lor, și urmărește lucrarea poruncilor și faptele cele pentru curăție, și cere pentru tine de la Domnul în rugăciune întristarea de foc înflăcărată întru toate – cea pe care a picurat-o în inimile apostolilor, ale martirilor și ale Părinților –, ca să o picure și în inima ta și să fi învrednicit de viețuirea cugetului. Începutul, mijlocul și sfârșitul viețuirii cugetului este acesta: tăierea de la toate prin unirea cu Hristos. Iar dacă dorești contemplația tainelor, lucrează poruncile prin fapte în tine însuși, și nu pentru urmărirea cunoștinței

lor. Contemplația duhovnicească este lucrată în lăuntru nostru în locul curăției, acolo unde locuiește Hristos, „începătorul vieții noastre”. Caută și tu mai întâi să înveți cum să intri în locul tainelor Duhului, și așa să începi.

Prima dintre taine se numește curăție, fiind alcătuită din lucrarea poruncilor. Iar contemplația este contemplația duhovnicească a minții, faptul de a se uimi și de a înțelege toate cele care s-au petrecut și se vor petrece. Contemplația este vederea minții, faptul de a fi uimit de iconomia lui Dumnezeu petrecută în fiecare neam și neam, este înțelegerea slavei Lui și greutățile care duc la lumea cea nouă. Prin acestea inima se zdrobește și se înnoiește după asemănarea celor prunci în Hristos și, fiind hrănită cu laptele poruncilor noi și duhovnicești, ajunge fără răutate. Așa se deprinde și cu tainele Duhului și cu descoperirile cunoștinței, fiind ridicată de la o cunoștință la altă cunoștință, de la o contemplație la altă contemplație, de la o înțelegere la altă înțelegere, și învață și se întărește în chip tainic, până când va fi înălțată în iubire și se va uni într-o nădejde, sălășluindu-se în ea bucuria, și se va înălța în Dumnezeu și va fi încununată cu slava firească cu care a fost făcută la crearea ei.

Mintea se ridică la aceste pașuni ale Duhului prin descoperirile cunoștinței, și cade și se ridică, și învinge și este învinsă, și este arsă în cuptorul chiliei și, așa, se curățește și primește mila și se învrednicește, prin făptuire, de contemplația Sfintei Treimi, pe care o dorești. Deoarece contemplațiile firilor create în care mintea se înalță, lucrează și se exersează, sunt trei: două ale firilor create, raționale și iraționale, duhovnicești și trupești, iar cealaltă a Sfintei Treimi. Mai întâi are loc contemplația a tot ceea ce este în creație și, prin ea, mintea străbate la descoperirea cunoștinței. Iar pentru cele care nu cad sub percepția simțurilor are loc o contemplație inteligibilă.

cf. Evagrie, KG I, 27, 65, 70; II, 5; III, 6; IV, 42; V, 57, 61, 63, 84; VI, 49, 67, 75

Și mintea are puterea de a se contempla pe ea însăși, iar din pricina acestei capacități, filozofii din afară și-au împrăștiat cugetul prin imaginarea celor create.

Așadar, contemplarea pe care o au fiii tainei credinței este unită cu credința și e păstorită în livada Scripturilor, care adună mintea din toată împrăștierea cea din afară și o leagă prin unirea cu Hristos – cum au făcut Vasile și Grigorie –, iar contemplația minții are loc în cuvintele tainice așezate în Scriptură. Cuvintele care nu sunt înțelese de către cunoștință sunt primite de către noi prin credință. Iar prin contemplație primim cunoștința lor, care se ivește în noi după dobândirea curăției. Iar pentru tainele Duhului cele mai presus de cunoștință, pe care simțurile trupului nu le pot simți și nici partea rațională a minții, Dumnezeu ne-a dat credința, prin care cunoaștem numai că ele sunt. Prin credință mărturisim că Dumnezeu este Domnul și Stăpânul și Creatorul și Ziditorul a toate. Prin cunoștință deslușim că trebuie să-I păzim poruncile și înțelegem și noi că frica păzește poruncile cele vechi, iar iubirea păzește poruncile cele de viață făcătoare ale lui Hristos, după cum a spus: „Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămân într-o iubire a Lui.”

cf. Evagrie, KG, II, 15

In. 15, 10

E vădit că Fiul nu păzește din frică poruncile Tatălui Său, ci din iubire. De aceea, ne poruncește ca și noi să păzim poruncile din iubire, după cum spune: „Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele, și Eu voi ruga pe Tatăl Meu și alt Mângâietor vă va trimite vouă.” El numește venirea Mângâietorului harismele descoperirii tainelor Duhului, care descoperire vine prin primirea Duhului pe care au primit-o apostolii, și aceasta este desăvârșirea cunoștinței duhovnicești. Domnul a mărturisit și a făgăduit să-L roage pe Tatăl Său să-L dea apostolilor pe Mângâietorul, ca să rămână cu ei în veac, și după lucrarea poruncilor și curățire. Vezi că mintea se învrednicește, prin păzirea

In. 14, 15-16

poruncilor, de harul contemplației mistice și al descoperirii Duhului? Deci nu este așa cum a înțeles înțelepciunea ta, că fapta păzirii poruncilor este o piedică pentru contemplarea tainelor dumnezeiești care se săvârșesc în isihie.

Așadar, te rog, dacă simți în sufletul tău că ai ajuns în locul iubirii, păzește poruncile cele noi pentru dorul după Cel care le-a rânduit, și nu din frică. După cum și Fericitul Pavel, când a dat de dragostea lui Dumnezeu, a spus: „Cine mă va despărți de iubirea lui Hristos?” Necazurile, întemnițările, prigonirile și celelalte. Și iarăși adaugă: „Sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici cele prezente, nici cele viitoare nu pot să mă despartă de iubirea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru.” Și ca să nu se creadă că dorește plata cea multă sau cinstea sau darul covârșitor al celor duhovnicești, așa cum le pofteste sfințenia ta, a spus: „Aș fi dorit să fiu anatema de la Hristos” pentru ca cei străini să ajungă casnici ai lui Hristos.

Și ca să cunoști că nu urmărirea contemplația mistică și pustnicească la fel cu părinția ta, ci că o dorește pe aceea de care adeseori s-au învrednicit prin har cei nevrednici, ascultă ce spune în alt loc: „De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt.” Pentru că ușa legiuită care duce la acestea este iubirea. Dacă vom dobândi iubirea, ea ne duce înlăuntrul acestora. Dar dacă ne învrednicim de acestea prin har fără să avem iubire, atunci nu le vom dobândi definitiv niciodată. Pentru că dobândirea și paznicul celor mai înalte ale sfinților și a viețuirii dumnezeiești este iubirea. Îndată ce monahul dobândește iubirea, inima lui dobândește pacea, iar aceasta este sălașul lui Dumnezeu și i se deschide ușa harului, prin care Domnul va

intra și va ieși în noi, precum a spus: Eu sunt ușa vieții și întru Mine omul va intra ca să trăiască și pășune să afle spre hrănirea vieții lui duhovnicești. Acolo unde nu este împiedicat nici de răutate, nici de înșelare, ci iubirea dumnezeiască îl face să intre și să iasă în toate înălțările descoperirilor cunoștinței și ale contemplațiilor tainice, asemenea cu cei liberi în Hristos. Și ca să cunoști adevărul acestora, află de la Fericitul Pavel că viața duhovnicească adevărată este cea a minții, că este cu adevărat contemplația dumnezeiască. El strigă: „Nu binevoiesc întru ea fără iubire, iar dacă nu voi intra prin poarta legiuită a iubirii la ea – adică la contemplație –, atunci nici nu o voi pofti. Și dacă mi se va da prin har când încă nu am dobândit iubirea, eu nu o cer, pentru că nu am intrat la ea prin ușa cea firească, iubirea. Așadar, vreau mai întâi să dobândesc iubirea, care este contemplația cea dintâi a Sfintei Treimi și, atunci, fără dăruire se va ivi în mine, în chip firesc, contemplația celor duhovnicești.” Înțelege înțelepciunea dumnezeiască a Fericitului Pavel, că el a părăsit toate harismele dăruite lui prin har și a cerut însăși realitatea lucrurilor, care primește darurile și le păzește, după cum spune cineva. Harisma contemplației celor create a fost dată și lui Moise și mulți s-au învrednicit de ea, dar nu prin încredințare, ci prin descoperire. Eu însă, cel botezat în Duhul Sfânt și plin de har, vreau să primesc înlăuntrul meu simțirea lui Hristos care locuiește în mine. Pentru că Hristos a înnoit firea noastră în ipostasul Lui. Și pe El L-am îmbrăcat noi „din apă și din Duh” și printr-o taină negrăită ne-a unit cu Sine și ne-a făcut mădulare ale trupului Său. Dar aici în arună, iar în lumea cea nouă împărtășește în mod firesc viața și celorlalte mădulare, după cum capul trupului împărtășește viața și celorlalte mădulare. Atunci tu de ce vrei și cauți contemplația cea mai prejos de iubire, câtă vreme Pavel cel dumnezeiesc a numit-o necercată, atunci când nu are iubire?

cf. In. 10, 9

cf. Rom. 8, 35-38

Rom. 8, 38

Rom. 9, 3

1 Cor. 13, 1-2

In. 3, 5

Despre ceea ce ai spus, anume că „lucrarea poruncilor mă împiedică de la contemplație“, este vădit că ai disprețuit iubirea față de aproapele și ai preferat contemplația, dorind să o vezi acolo unde nu se poate vedea. Până la o vreme, nu putem avea contemplația, o, preaînțelepte, dar contemplația aceasta ni se arată nouă în locul ei. După cum pe măsura sporirii firii trupești sufletul primește un spor diferit de cunoaștere și simte cele ale lumii și se exersează în ele zi după zi, tot așa și în cele ale Duhului omul primește contemplația duhovnicească și simțirea dumnezeiască și se exersează în cele ale Duhului și, așa, mintea sporește în viețuirea cugetului și înaintează. Dar dacă ajunge în tărâmul iubirii, le contemplă pe cele duhovnicești la locul lor, pe cele care, oricât s-ar sili cineva să le coboare la sine, acestea nu se supun. Iar dacă și le nălucește cu îndrăzneală, ca să le contemple și să le înțeleagă înainte de vreme, vederea lui slăbește de îndată și în loc de cele adevărate i se arată năluciri și întipăriri. Primind aceste sfaturi în mintea ta plină de discernământ, să nu cauți contemplația înainte de vremea ei. Iar dacă ți se pare că vezi chiar și acum vreo contemplație, ea este o umbră produsă de imaginație, și nu contemplație. Pentru că tot ce se petrece în planul inteligibil este o asemănare și o întipărire a imaginației. Dar se poate petrece în acest plan și o contemplație adevărată. Pentru că, iată, și firile compuse uneori pricinuesc închipuiri, iar alteori o contemplație adevărată. Iar de contemplația este adevărată, în ea este o lumină, iar ceea ce este contemplat este contemplat aproape de adevăr. Iar când se petrece ceva potrivit acestora, ochiul vede o umbră în locul adevărului, așa cum [ți se pare că] vezi o apă unde nu este apă și zidiri înălțate și atârdate în aer, ele fiind de fapt pe pământ. Iar dacă așa este în cele trupești, trebuie să înțelegi același lucru și despre cele inteligibile.

Dacă vederea minții nu se va curăți prin lucrarea poruncilor și prin faptele viețuirii isihaste și nu va dobândi lumina

iubirii întru desăvârșire, și nu va spori până la vârsta înnoită a lui Hristos, și nu se va apropia prin discernământul cunoștinței de firile duhovnicești, de treapta în care caută viețuirea îngerească a Duhului, omul nu poate să ajungă cu adevărat văzător al dumnezeieștii contemplații. Și oricâte asemănări socotește mintea să zămislească pentru acestea, toate se numesc imaginație, nu adevăr. Iar din cauza lipsei de curăție se întâmplă minții să vadă un lucru în locul altuia. În schimb, firea adevărului rămâne pururi neschimbată, fără să se schimbe vreodată în asemănări. Cauza imaginării chipurilor este slăbiciunea minții, nu curăția ei.

Aceasta s-a întâmplat și cu filozofii cei din afară, întrucât au crezut că acestea sunt duhovnicești, și nu au primit învățătura adevărată despre ele de la Dumnezeu, ci din strânsoarea și mișcarea rațiunii lor și din mișcările gândurilor lor au socotit în înfumurarea lor că acestea ar fi ceva. Și, odată cu aceasta, au cugetat și la felul în care ele sunt, pentru a explica atât obârșia lor, cât și schimbarea înfățișării lor exterioare. Și au vorbit despre ele cu o mândrie necuvenită, iar pe Dumnezeu cel Unul L-au împărțit în politeism și au vorbit despre El și L-au făcut compus prin îndeletnicirea gândurilor lor, așa cum nu este El. Și, îndeletnicindu-se cu gândurile lor, au vorbit și despre firile duhovnicești și despre lucrarea lor, iar această imaginație, ieșită din nebunia gândurilor lor, au numit-o contemplație a firilor.

Așadar, contemplația adevărată a firilor, compuse și ne-compuse, precum și a Sfintei Treimi însăși, se face prin descoperirea lui Iisus Hristos, pe care a învățat-o și le-a arătat-o oamenilor când a făcut, la început, în ipostasul Său înnoirea întregii firii omenești și i-a îngăduit și i-a dăruit prima ei libertate, deschizându-ne nouă calea în Sine Însuși ca să trecem, prin poruncile Lui cele de viață făcătoare, la adevăr. Iar firea e în stare să devină văzătoare a contemplației adevărate, nu a

cf. Col. 3, 9 celei imaginate, când omul, mai întâi prin răbdarea pătimirilor și prin făptuire și necazuri se dezbracă de omul cel vechi al patimilor, așa cum pruncul nou-născut dezbracă placenta. Atunci mintea e în stare să fie născută duhovnicește și să fie văzută în lumea Duhului și să primească contemplația patriei ei.

Așadar, contemplația celor create, chiar dacă este dulce, totuși este o umbră a cunoștinței, iar dulceața ei nu este despărțită de nălucirea visurilor imaginației. Prin urmare, contemplația lumii celei noi în Duhul descoperirii, în care mintea se desface duhovnicește, este o lucrare a harului, și nu o umbră a cunoștinței. Iar dulceața ei nu este despărțită de aceea despre care a scris Apostolul: „Cele pe care ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a pregătit Dumnezeu celor care-L iubesc pe El.“ Iar această contemplație devine hrană pentru minte, până când poate și este capabilă să primească o contemplație mai înaltă decât prima contemplație; deoarece contemplația se împărtășește contemplației, până când mintea intră în locul desăvârșitei iubiri. Iubirea este locul celor duhovnicești și se sălășluiește în curăția sufletului. Iar când mintea se va așeza în locul iubirii, harul lucrează și mintea primește contemplația Duhului și devine văzătoare a celor ascunse. Căci am spus că harisma descoperirilor contemplației minții este dată de către cele două.

Uneori se dă prin har, prin căldura credinței. Alteori prin lucrarea poruncilor și curăție. Din har s-a dat fericiților apostoli, care nu din lucrarea poruncilor și-au curățit mintea, dar s-au învrednicit de descoperirea contemplației, ci din căldura credinței, fiindcă au crezut cu simplitate în Hristos și l-au urmat cu inima înflăcărată și neîndoielnică.

Iar când Hristos și-a terminat iconomia Sa cea închinată, le-a trimis apostolilor pe Duhul Mângâietor și le-a curățit și desăvârșit mintea și a omorât cu fapta omul lor cel vechi al

patimilor și a dat viață în ei omului nou al Duhului. Iar ei au primit simțirea acestor două. În acest fel, Fericitul Pavel a fost înnoit în chip tainic și, așa, a primit contemplația descoperirii tainelor și, cu toate acestea, nu se încredea în ea. Fiindcă deși a primit cu lucrarea harul și darul, totuși, tot timpul vieții lui a călătorit, ca să răspundă după putere harului de care s-a învrednicit, de când a vorbit cu El pe cale ca și cu un casnic și l-a trimis la Damasc. Nu s-a scris că Iisus doar a vorbit cu el, ci stă scris că și Anania i-a spus: „Frate Saul, Domnul nostru Iisus Hristos, Care ți s-a arătat pe cale, m-a trimis la tine, ca ochii tăi să vadă din nou și să te umpli de Duhul Sfânt.“ Și atunci l-a botezat și s-a umplut de Duhul Sfânt și de simțirea tainelor descoperirilor celor ascunse, după cum s-a lucrat și în sfinții apostoli când Domnul petrecea cu ei și le-a spus: „Multe am să vă spun, dar acum nu puteți să le purtați. Dar când va veni Duhul cel Sfânt, El vă va conduce la tot adevărul și pe cele viitoare vi le va vesti.“ E vădit că și Fericitul Pavel, când a primit Duhul Sfânt și a fost înnoit în Duhul, s-a învrednicit de descoperirea tainelor și contempla prin Duhul descoperirilor, și se desface de contemplația dumnezeiască, și a auzit „cuvinte de nespus“, și a văzut o contemplație mai înaltă a firii, și se desface de contemplațiile puterilor cerești și a cetelor duhovnicești. Ceea ce spun ereticii numiți evhiți nu este adevărat, anume că a urcat la acea înălțime prin voința sa – mintea nu poate nicidecum urca singură acolo —, ci a fost răpit de către Duhul descoperirilor, după cum a scris în *Epistola către Corinteni* împotriva oamenilor deșerti, care se aseamănă pe ei cu sfinții apostoli și mărturisesc imaginațiile gândurilor lor, numindu-le contemplații duhovnicești. Aceasta s-a spus despre mulți eretici, vorbesc despre cei apropiați de Origen, Valentin, Bardesan, Marcion, Mani și de ceilalți vechi ereziarhi ai relelor erezii, care au început în vremurile apostolilor și se mai află până azi ici și colo.

cf. FA. 9, 17

In. 16, 13

2 Cor. 12, 4

2 Cor. 12, 2-4

Pentru că unii oameni stricați au vrut ca prin imaginația cea de la demoni să strice învățătura sfinților apostoli, dumnezeiescul apostol a fost silit să nimicească lauda ereticilor care se laudă cu imaginația rătăcirii și cu umbra lucrării demonilor care li se arată, atunci când istorisește contemplația dumnezeiască din sine cu multă smerenie și frică și o spune ca despre altcineva: „Cunosc un om în Hristos, care acum paisprezece ani – fie în trup, nu știu; fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe – a fost răpit unul ca acesta până la al treilea cer. Și-l știu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe – că a fost răpit în rai și a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască.“ Spune că a fost răpit și nu că din voie proprie s-a înălțat cu mintea prin contemplație la al treilea cer, ci scrie că a văzut o contemplație și că a auzit cuvinte. Dar care sunt cuvintele sau ce sunt întipăririle contemplațiilor nu a putut să scrie. Deoarece mintea, când a văzut prin Duhul descoperirilor aceste lucruri în locul lor, n-a primit îngăduința să vorbească despre ele în locul care nu este al lor. Nici dacă ar fi voit să le grăiască, tot nu ar fi putut, pentru că nu le-a văzut pe acestea cu simțurile trupului, fiindcă ceea ce mintea primește prin simțurile trupului, fiindcă ceea ce mintea primește prin simțurile trupului, fiindcă ceea ce mintea primește prin simțurile trupului, fiindcă ceea ce mintea primește prin simțurile trupului, fiindcă...

Prin acestea de aici sunt rușinate scrierile mincinoase numite „descoperiri“, alcătuite de către ereziarhii ereziilor stricate prin nălucirea demonilor despre lăcașurile din tăria cerului, în care își înalță mintea cu voia lor ca să afle [cunoștința], și despre intrările minții în cer și despre locurile rânduite pentru judecată și despre multele feluri ale puterilor de

sus și despre lucrarea lor. Toate acestea sunt umbre ale minții îmbătate de părerea de sine și rănite de lucrarea demonilor. De aceea, Fericitul Pavel printr-un singur cuvânt a închis ușa înaintea oricărei contemplații și a închis-o înlăuntrul tăcerii. Ceea ce mintea nu poate să tâlcuiască a fost lăsat deoparte. Căci a spus că toate contemplațiile pe care limba le poate tâlcui în lumea trupurilor sunt imaginații ale gândurilor sufletului, și nu o lucrare a harului.

Așadar, curioșia ta, după ce ți-am amintit aceste lucruri, observă imaginațiile gândurilor adânci. Acest război se duce mai ales împotriva monahilor care au mintea ascuțită, care caută slava deșartă și poftesc noutăți și viețuiesc doar cu înfățișarea.

Un oarecare frate pe nume Malpat, care trăia în cetatea Edessei, a născocit eresul evhiților și avea o viețuire înaltă, petrecând în fapte aspre de înfrânare și în necazuri. Se spune că, fiind ucenicul Fericitului ascet sirian numit Sava, a stat puțină vreme cu acesta și apoi a plecat în Sinai cu el și în Egipt, unde i-a văzut pe marii Părinți din acea vreme. L-a văzut pe Fericitul Antonie și a auzit de la el acele cuvinte tainice pe care le-a spus despre curăție și despre mântuirea sufletelor, și a auzit întrebări subțiri despre patimi, prin care Antonie tâlcuia că mintea, după curățirea ei, are parte de contemplații despre tainele Duhului și că sufletul poate să se învrednicească, prin har, de nepătimire atunci când se dezbracă de patimile vechi prin lucrarea poruncilor și se statornicește în sănătatea cea dintâi a firii lui. Iar când a auzit Malpat aceste cuvinte, fiind el în floarea tinereții, s-a încins ca focul și a venit în cetatea sa arzând în el patima iubirii de slavă; și și-a ales un sălaș pustni-cesc unde s-a dat faptelor ascetice, necazurilor aspre și rugăciunilor neîncetate. Iar când patima slavei deșarte s-a încins în el, având nădejdea să ajungă la cele înalte, de care auzise, fără să fi învățat arta împotrivrării față de dușmanii adevărului și

fără să cunoască cursele și vicleniile și uneltirile potrivnicului, prin care îi jefuiește pe cei puternici și tari spre pierzanie, s-a bizuit numai pe fapte, pe necazuri, pe neagonisire, pe asceză și pe înfrânare, pentru că nu câștigase prihănirea de sine, nici smerenia, nici zdrobirea inimii, care sunt arme de nebiruit față de împotrivirile celui viclean. Nu și-a amintit că stă scris: „Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem.“ Ci era încins de părerea înaltă despre sine însuși, venită din ostenele viețuirii lui, și ardea de pofta celor înalte de care auzise. După multă vreme în care s-a nevoit așa, când diavolul l-a văzut că este lipsit de smerenie și gol de cunoștința lucrării sale și că dorește numai contemplația tainelor despre care a auzit, i s-a arătat într-o lumină nespūsă, zicându-i: „Eu sunt Mângâietorul și am fost trimis la tine de către Tatăl ca răsplătire pentru faptele tale și ca să te învrednicesc să vezi contemplația pe care o dorești și să-ți dau nepătimirea și să te odihnesc de fapte.“ În locul acestora i-a cerut să i se închine. Iar acel nebun, pentru că nu simțea războiul celui viclean, l-a primit de îndată cu bucurie și i s-a închinat, căzând de îndată în stăpânirea lui. Și în locul contemplației dumnezeiești, diavolul l-a umplut de imaginațiile demonilor și l-a făcut să înceteze din faptele pentru adevăr, l-a înălțat și l-a batjocorit cu nădejdea deșartă a nepătimirii, zicându-i: „Acum nu mai ai nevoie de fapte, nici de chinurile trupului, nici de lupta care se împotrivesc patimilor și poftelor.“ Și așa l-a făcut ereziarh al evhișilor. Iar când învățătura lor pângărită și bolnavă s-a înmulțit și s-a dat pe față, ei au fost izgoniți de episcopul din acea vreme.

De asemenea, mai era în Edessa un alt om pe nume Asinas, care scria imne didactic-bisericești, cântate până astăzi. El petrecea într-o viețuire înaltă și se legase pe sine, fără să

Lc. 17, 10

judece, cu fapte foarte aspre, până va fi slăvit. Diavolul l-a dus și pe el în rătăcire și l-a scos din chilia lui și l-a dus pe un munte numit Taurus și i-a înfiripat și arătat înfățișări de care și de cai și i-a spus: „Dumnezeu m-a trimis la tine ca să te iau în rai la fel ca pe Ilie.“ Iar când a fost înșelat din cauza prunciei cugetării sale și s-a suit în car, toată acea nălucire s-a destrămat, iar el s-a prăvălit de la o mare înălțime, a căzut pe pământ și a murit cu o moarte vrednică de răs.

N-am spus toate acestea în zadar, ci ca să cunoaștem batjocura demonilor, care însetează după pierzania sfinților, și ca să nu poftim la vreme nepotrivită cele înalte ale viețuirii cugetului, ca să nu fim făcuți de răs de vicleanul și potrivnicul nostru. Pentru că văd astăzi că cei mai tineri, care sunt plini de patimi, grăiesc multe și învață pe alții fără teamă.

S-a scris de către unul dintre sfinți că „oameni plini de patimi iscodesc înțelesurile trupești și netrupești și, nefiind izbăviți de boli, învață despre sănătate“. Fericitul Pavel, când a aflat că unii dintre ucenicii săi i-au disprețuit poruncile și că nu au biruit patimile, dar poșteau fericirea tainelor contemplației care vine după curățire, le-a spus: „Mai întâi dezbrăcați omul cel vechi al patimilor și atunci să-l doriți să-l îmbrăcați pe cel nou, care se înnoiește prin cunoștința tainelor, după asemănarea Celui ce l-a făcut. Și să nu o poftiți pe a mea și pe a apostolilor, care lucrează prin har.“ Pentru că Dumnezeu „pe cine vrea îl miluiește, și pe cine vrea îl învârtoșează“. Deci cine poate sta înaintea feței Lui sau împotriva voii Lui? Uneori, Dumnezeu dăruiește în dar, iar alteori cere fapte și curăția și așa dă. Iar alteori nici după fapte și curăție nu dă aici nimic, ci păstrează contemplația pentru a o dăruia în locul ei. Și noi găsim că o face și cu ceea ce e mai prejos de ea, adică cu iertarea păcatelor. Căci iată, la Botez El iartă în dar și nu cere nimic, decât credința. Însă la pocăința pentru păcatele

Evagrie, Gn 25

cf. Ef. 4, 22-24;
Col. 3, 4

Rom. 9, 18

de după Botez nu mai iartă în dar, ci cere osteneli, necazuri, întristări, străpungere, lacrimi, plâns îndelungat, și așa iartă.

cf. Lc. 23, 42-43

Tălharului i-a iertat păcatele în dar și i-a făgăduit Împărăția numai pentru mărturisirea lui cu cuvântul pe cruce. Dar de la femeia păcătoasă a cerut credință și lacrimi. De la martiri și mărturisitori, împreună cu credința inimii lor și cu mărturisirea gurii, a cerut necazuri, chinuri, străpungeri, pedepse și multe feluri de moarte.

cf. Lc. 7, 37-50

Iar sfinția ta, încredințat fiind de acestea și de cele ca acestea, fii atent la cele dintâi și la cele de pe urmă, și nu căuta contemplația când nu e vremea ei. Și cât timp ești închis în locul trupului, silește-te prin faptele pocăinței, luptă-te împotriva patimilor, rabdă lucrarea poruncilor, păzește-te de batjocura demonilor și de cei care propovăduiesc desăvârșirea neschimbată în lumea pătimasă și schimbătoare, unde sunt îngerii cei sfinți, slujitorii focului și ai Duhului, care așteaptă înnoirea de la mijloc ca să fie eliberați de robia stricăciunii prin libertatea fiilor lui Dumnezeu. Pentru că aici desăvârșirea este un soare care răsare și apune în mijlocul norilor, pe vreme senină și de ceață, în vreme de bucurie și în vreme de întristare, iar ceea ce este contrar acestora „este partea lupilor“, după cum a spus unul dintre sfinți.

cf. Rom. 8, 21

Macarie, *Ep 1*
(S.U.), 137

Iar lui Dumnezeu slavă, și nouă să ne fie sprijin pentru temelie viețuirii prin neclintirea învățaturii Lui celei adevărate și sfinte, în vecii vecilor. Amin.

INDICI

1. INDICE SCRIPTURISTIC

Cifrele trimit la numărul *Cuvântului*, urmat de numărul paginii. Trimiterile la *Memre* sunt semnalate prin adăugarea literei „M” înainte de numărul acestora. Aluziile sunt marcate cu caractere italice.

VECHIUL TESTAMENT

Facere	28, 18	<i>19, 283;</i>	Levitic	
1, 3-31	<i>21, 319</i>	63, 375	9, 24	<i>19, 291</i>
1, 26	3, 41; 5, 135;	32, 25	19, 18	4, 79
	62, 351	37	19, 19	62, 351
2, 2	23, 333	37, 35	26, 36	28, 435
2, 7	4, 75; 19, 277	39, 1 ș.u.		
2, 9	35, 47	48, 22	Numeri	
2, 16-17	27, 369		7, 89	19, 291
2, 17	42, 151	Ieșire	9, 15	58, 307
2, 20	68, 435	3, 2	13, 33-44	6, 167
3, 14	14, 223	3, 16	14, 5	19, 291
3, 16	27, 369	13, 21	14, 33-34	66, 411
3, 14-19	8, 183	13, 21-22	22	<i>M19, 451</i>
3, 18	35, 47	14, 21	24	<i>M19, 451</i>
3, 18-19	23, 335;	19, 3	25, 9	9, 195
	35, 47	19, 15		
3, 19	23, 337;	20, 19	Deuteronom	
	24, 341	24, 9-10	1, 17	33, 33
3, 23	35, 47	24, 12	1, 28	6, 167
6, 2 ș.u.	9, 195	24, 13	2, 24-25	28, 417
6, 2-5	5, 133	25, 17	4, 9	59, 313
7, 2	19, 283	25, 21-22	5, 25 ș.u.	68, 429
7, 8	19, 283	25, 40	6, 5	33, 37;
8, 20	19, 283	26, 33-34		67, 419
9, 25 Syr	4, 81		15, 9	59, 313
14, 14-16	<i>M76, 525</i>	29, 42	27, 26	20, 301
18, 2	<i>M19, 447</i>	30, 10		
18, 20 ș.u.	9, 195	32, 4	Iisus Navi	
20, 3	<i>M19, 453</i>	32, 27	5, 13-14	5, 115
28, 12	<i>M19, 447</i>	32, 32	7, 6	19, 291
		33, 22	24, 15	52, 237

Judecători	33, 16	5, 133;	114, 18	5, 117
2, 23	7, 179	45, 195	118, 13	19, 279
16, 4 ș.u.	9, 195	33, 17	118, 32	4, 77
16, 17	9, 195	34, 9	118, 103	68, 433
1 Împărați		35, 9	118, 105	1, 3
2, 1	10, 201	41, 2	122, 2	16, 237
2, 7	27, 405	44, 7	125, 5	4, 75
2 Împărați		48, 12	126, 1-2	42, 139
7, 1	59, 315	48, 13	128, 6	19, 281
12, 13	9, 195	50, 18	134, 6	6, 165
		50, 19		
		41, 105, 119;	Pilde	
		62, 349, 365	1, 7	1, 7
3 Împărați	54, 25	5, 119;	1, 8	6, 159
3, 9	3, 59	42, 151;	3, 12	5, 123
8, 12	62, 367	63, 371;	3, 34	4, 93;
10, 11	5, 133	65, 95;		13, 217;
18, 40	3, 45	M56, 503		68, 439
19, 8	27, 371	58, 10	6, 27	2, 27
19, 12	68, 431	59, 13	15, 13	27, 379
20, 27-29	41, 119	67, 2	16, 18	48, 213
4 Împărați		67, 16	16, 24	52, 239;
2, 9	3, 59	68, 4	22, 13	68, 433
6, 13-23	6, 149	68, 21	25, 16	6, 167
		71, 6	25, 27	4, 93
Iov		77, 25	25, 28	4, 93
1, 9 ș.u.	28, 433	77, 29	28, 1	14, 227
5, 14	67, 423	77, 34-35	28, 13	5, 131
12, 25	67, 423	78, 25		
13, 23	42, 137	83, 6	Ecclesiastul	
14, 1	5, 137	84, 9	10, 2	13, 215
		89, 4	10, 16	26, 351
		90, 5	11, 1	4, 97
		90, 10	11, 4	6, 167;
		90, 13		14, 225
		90, 15-16	Isaia	
		101, 10	1, 15	5, 123
		102, 13	1, 19	5, 131
		103, 3	6, 1-2	M19, 443
		103, 5	11, 6	44, 185
		103, 15	12, 2	44, 185
		103, 16	35, 10	6, 153
		104, 3-4	40, 4	62, 357
		106, 10		
		106, 16		
		114, 6		
		63, 369, 371		

43, 2	42, 137
49, 26	5, 125
52, 5	14, 223
53, 2	3, 73
54, 1	27, 395
55, 3	5, 131
55, 6-8	5, 131
58, 2	14, 223
58, 2-3	6, 145
58, 8	4, 103
58, 9	5, 131
58, 10	4, 103;
	6, 145
58, 11	4, 103
59, 1-2	5, 123
64, 4	35, 47
65, 2	5, 129
65, 25	44, 185
Jeremia	
2, 18	29, 447
12, 13	23, 335
20, 9	62, 359
31, 33	6, 159
40, 1	3, 71
43, 2-3(Mas 36)	5, 131
48, 10	28, 415
Iezechiel	
9, 5-6	9, 197
16, 49	29, 443
18, 24	5, 129
18, 26-27	5, 129
33, 11	5, 129
33, 12	5, 129
33, 14-15Syr	5, 129
36, 26	27, 379
47, 3-5	15, 231
Daniel	
2, 37	61, 345
3	5, 115
3, 20 ș.u.	3, 71
3, 23	42, 137
4	M19, 453

5, 1 ș.u.	9, 197
5, 5	9, 197
6, 16 ș.u.	3, 71
Osea	
1, 2-8	3, 45
12, 2	M24, 467
Mihea	
7, 8	8, 187
Iona	
14, 2	40, 97
14, 23	40, 97
Avacum	
1, 13	27, 385
Maleahi	
3, 7	5, 129
Baruh	
3, 38	26, 349;
	68, 431
4, 3	5, 121
Înțelepciunea lui Solomon	
1, 14	27, 393
3, 6	28, 433
4, 7	62, 365
7, 7	3, 59
13, 5	55, 289
16, 20	35, 47
Iisus Sirah	
1, 1	M29, 487
6, 19	27, 359
17, 32	42, 153
14, 3	56, 295
34(31), 15	42, 141
Manase	
12	41, 125
14	41, 125

NOUL TESTAMENT

Matei	
1, 20	M19, 453
4, 1	27, 361
4, 1-2	27, 371
4, 3-9	27, 397
4, 8-9	39, 85
4, 17-19	23, 337
4, 26	23, 337
4, 26-27	39, 91
4, 28	27, 397
4, 48	1, 17
5, 4	27, 387
5, 5-11	35, 47
5, 7	54, 271
5, 8	27, 387
5, 16	1, 19
5, 20	6, 153
5, 39	4, 81
5, 43	33, 39
5, 43-48	67, 413, 419
5, 45, 48	M71, 511
6, 6	2, 23
6, 10	2, 25; 6, 153;
	46, 201
6, 11	37, 73
6, 12	4, 79
6, 13	28, 431
6, 24	49, 215
6, 25	3, 61
6, 25-33	49, 215
6, 26	18, 267
6, 31-32	3, 61;
	M56, 503
6, 33	3, 61;
	14, 221;
	44, 181;
	M24, 475;
	M56, 503
7, 7	61, 341
7, 7-8	4, 103;
	5, 123;
	61, 339
7, 12	67, 427

7, 22	4, 85	21, 31	4, 99	59, 321
8, 11-12	6, 153	22, 11-12	2, 31	4, 23
8, 13	6, 169	22, 11-13	M76, 523	5, 32
8, 20	68, 441	22, 13	2, 31	6, 30
9, 11	4, 99	22, 21	18, 271	6, 31
9, 13	41, 109	22, 36-39	67, 419	6, 35
10, 9-10	37, 73	22, 37	33, 37	6, 36
10, 25	68, 441	22, 39	33, 39	6, 40
10, 26	42, 141	23, 8	22, 325	8, 5-8
10, 38	3, 63	23, 10	22, 325	9, 23
10, 39	3, 65;	24, 15	24, 341	9, 58
	27, 361	24, 38-39	5, 133	10, 27
11, 25	68, 439	25, 1-13	27, 373	11, 8
11, 28	35, 51;	25, 31-33	6, 153	11, 9
	41, 117	25, 32	8, 191	12, 23-31
11, 29	4, 83;	25, 33	13, 215	13, 24
	62, 365	26, 2	62, 353	14, 26
11, 30	42, 143;	26, 6	4, 99	62, 357
	44, 183	26, 26-28	62, 353	14, 33
13, 43	6, 153	26, 41	3, 63;	62, 357
13, 46	6, 171		31, 7, 9;	15, 11
14, 30	42, 141		49, 219;	15, 11-16
15, 14	6, 155		50, 227;	15, 11-24
16, 16	M19, 451		61, 339	41, 127
16, 17	23, 333	26, 42	46, 201	16, 10
16, 24	27, 359;	27, 46	23, 337	2, 21
	63, 383			
16, 25	27, 359, 361	Marcu		16, 13
18, 3	42, 135;	2, 31	33, 39	49, 215
	63, 375	2, 33	33, 39	16, 20
19, 14	42, 135	4, 27	35, 47	47, 203
19, 19	4, 79;	8, 34	27, 359;	43, 167
	67, 419		63, 383	18, 1
19, 21	4, 97; 5, 119	9, 23	42, 143	61, 339
19, 27	18, 267;	9, 43	6, 153	21, 36
	27, 391	9, 45	6, 153	61, 339
19, 28	1, 3; 6, 143;	10, 29	62, 357	22, 15-20
	32, 23, 25;	10, 38	3, 65	62, 353
	42, 157	14, 22-24	62, 353	22, 30
19, 28 Syr	12, 209;	16, 17-18	42, 141	35, 49
	27, 393;			3, 63, 69;
	65, 397			49, 219
20, 13-15	41, 127	Luca		22, 44
20, 20	3, 65	1, 10 ș.u.	19, 291	23, 335
21, 22	42, 139	1, 16	4, 83	
		1, 79	44, 171;	Ioan
				1, 1
				M19, 451
				1, 14
				22, 327
				1, 17
				27, 371
				3, 16
				62, 353
				6, 31-33
				35, 47

6, 50	35, 47	21, 30 ș.u.	3, 71	8, 38-39	59, 321
6, 51	35, 49	26, 24	4, 105	9, 3	54, 275;
10, 28	27, 361				62, 353
12, 25	27, 361	Romani		9, 14	7, 181
13, 16	68, 441	1, 6	1, 19	10, 8	6, 147
13, 25	17, 247	1, 20	5, 107;	11, 16	3, 53
13, 35	62, 355		35, 45	11, 32	M19, 453
14, 2	6, 151;	1, 26	2, 29	11, 33	27, 39;
	66, 409	1, 26-28	27, 409		M26, 483
14, 15-17	42, 163	1, 28	27, 409	11, 34	61, 343
14, 16	68, 439	2, 15	22, 331	12, 3	63, 371
14, 23	27, 401;	2, 24	14, 223	12, 12	2, 29;
	66, 409	3, 17	44, 171		6, 157;
14, 26	68, 439	3, 19	51, 235		10, 203
14, 30	68, 441	3, 23-24	35, 47	12, 15	41, 113
14, 33	53, 251	5, 1	35, 47	13, 14	14, 221;
16, 13	42, 163	5, 8	41, 109, 127		68, 431
16, 21	6, 147	6, 4 Syr	17, 247	15, 1	41, 99
16, 33	44, 185;	6, 6	26, 349	15, 4	3, 71
	50, 229	6, 13	8, 185	15, 25	9, 199
17, 19	62, 355	6, 13-17	65, 397		
		7, 13	3, 69	1 Corinteni	
		7, 22	4, 105;	1, 5	27, 355
Faptele Apostolilor			27, 377;	1, 12	59, 319
1, 4	68, 439		59, 313;	1, 15	21, 317
1, 8	14, 227;		68, 431	1, 18	21, 317
	68, 439		68, 431	2, 6	61, 343
2, 46	42, 135	8, 3	68, 431	2, 9	2, 25;
3, 21	1, 3; 27, 391;	8, 4-8	2, 35		35, 47;
	32, 23;	8, 5-14	61, 345		M75, 517
	42, 157	8, 6	34, 41;		M19, 451
8, 13	4, 83		M76, 521	2, 10	27, 407
9, 3 ș.u.	M19, 447	8, 12-13	2, 35	2, 13	61, 345
9, 7	M19, 449	8, 15	31, 9;	2, 12-16	63, 373
10, 3 ș.u.	19, 291		42, 141, 161;	2, 14	52, 241;
10, 9 ș.u.	19, 291		65, 397	2, 16	61, 343;
10, 9-10	M19, 447	8, 16	68, 441		M26, 483
10, 11-16	M19, 449	8, 17	26, 347		
10, 27	33, 39	8, 18	1, 5; 4, 75;	3, 18	63, 371
11, 5-10	M19, 449		28, 417	8, 1	42, 153
12, 7	5, 115	8, 21	44, 177	9, 16	54, 275
12, 7 ș.u.	3, 71	8, 21-23	27, 393	9, 24	61, 345
14, 15	4, 85	8, 26	27, 397	10, 8	9, 195
14, 22	3, 65	8, 28	35, 47	10, 13	31, 17;
14, 27	22, 329	8, 32	62, 353		65, 403
20, 34	18, 273	8, 35	59, 321	10, 31	27, 399

11, 24-26	62, 355	11, 14	28, 427	3, 20	42, 135
12, 4	19, 279	11, 23	61, 343	4, 13	42, 153;
12, 26	26, 349	12, 1	61, 343		61, 343;
12, 31	27, 407	12, 2	19, 287		63, 381
13, 2	27, 355	12, 2-4	M19, 451	4, 15	21, 317
13, 5	5, 141	12, 2-3	19, 279	4, 22	19, 293;
13, 9	42, 145;	12, 7	51, 233		55, 285;
	M19, 451	12, 7-9	61, 341		M76, 521
13, 10	42, 165	12, 9	61, 343	4, 24	M76, 521
13, 12	12, 211;	12, 10	61, 343	5, 16	37, 67
	13, 217;	12, 11	52, 239	5, 19	27, 373
	37, 65			6, 12	27, 395
14, 11	15, 233	Galateni		6, 14	6, 165
15, 10	42, 153	1, 15	9, 195	6, 18	2, 29;
15, 28	26, 351	2, 19	47, 205		6, 157;
15, 31	50, 227	2, 20	2, 35		10, 203
15, 42-43	27, 393	3, 27	68, 431		
15, 49	20, 307;	5, 8	32, 19	Filipeni	
	23, 335	5, 1	52, 245	1, 28-29	49, 219
15, 50	M76, 521	5, 13	4, 81;	2, 7	68, 431
15, 52	20, 305		67, 423	2, 8	62, 353
15, 53	41, 129	5, 16	2, 29;	2, 13	46, 201
			42, 149, 155	3, 8	6, 161;
					59, 319
2 Corinteni		5, 17	3, 47	4, 3	3, 71
1, 3 ș.u.	4, 105	5, 19	27, 411	4, 5	42, 139
1, 4	41, 113	5, 22	41, 99	4, 5-6	M56, 503
1, 7	49, 217, 219	5, 22-23	27, 411	4, 13	42, 153
1, 12	22, 331;	6, 1	41, 99		
	30, 455	6, 7	5, 111		
1, 22	2, 25	6, 15	42, 137	Coloseni	
2, 4	27, 377			1, 5	27, 391;
2, 17	4, 91	Efeseni			32, 19
3, 18	2, 25;	1, 10	6, 143;	1, 9	M19, 451
	18, 267		32, 23;	1, 15	21, 317;
4, 6	27, 379		42, 157		M19, 451
4, 16	4, 105;	1, 11	M19, 453	1, 16	21, 317
	27, 377	1, 13	7, 179	1, 18	21, 317
5, 8	1, 5	1, 17-19	M19, 451	1, 24	62, 353
6, 4	30, 463	2, 14	58, 307	1, 28	61, 343;
6, 4-5	61, 343	3, 10	21, 315		63, 381
6, 10	42, 139	3, 16	4, 105;	2, 2	2, 33
9, 7	41, 109		27, 377;	3, 1	27, 379
10, 5	14, 227;		59, 313;	3, 5	2, 29, 33;
	20, 299		68, 431		18, 265;
11, 2	1, 9	3, 18	55, 281		27, 373

3, 6	2, 29	65, 397	3, 16	4, 79	
3, 9	55, 285	4, 13	27, 395	3, 21	30, 457
3, 9-10	M76, 521	5, 14	6, 155	4, 8	35, 49
3, 22	42, 135	9, 3	M75, 517	4, 16	35, 49
4, 2	6, 151	9, 8	23, 335	4, 18	52, 237
4, 3	22, 327, 329	9, 15	3, 73		
4, 5	37, 67	10, 1	6, 147		
		10, 20	42, 161;		
			68, 431		
		10, 26	3, 63		
		11, 13	13, 217		
		11, 33	44, 185		
		11, 34	42, 137		
		11, 36	25, 345		
		11, 37	50, 229		
		11, 38	5, 117;		
			25, 345;		
			54, 277		
		11, 39	13, 217		
		11, 40	61, 345		
		12, 2	62, 353		
		12, 4	20, 297		
		12, 21	68, 431		
		12, 24	3, 73		
		13, 12-13	27, 361		
		Iacov			
		1, 13	3, 49		
		2, 8	67, 419		
		2, 14	14, 225		
		2, 17	14, 225		
		5, 20	4, 85; 5, 141		
		1 Petru			
		3, 14	49, 219		
		4, 13	22, 329;		
			49, 219		
		5, 8	7, 179		
		2 Petru			
		1, 5	41, 99		
		1 Ioan			
		2, 5	62, 355		
		2, 16	42, 149, 155		

2. INDICE TEMATIC*

Cifrele trimit la numărul *Cuvântului*, urmat de numărul paginii.
Trimiterile la *Memre* semnalate prin adăugarea literei „M” înainte de numărul acestora.

- Abatere de la cale 1, 5, 11; 5, 125, 127;
60, 325, 327, 335, 337; 61, 341,
345; M26, 483; M29, 489
- Acrivie 28, 429; 55, 279, 287
- Adevăr 1, 17; 2, 31; 3, 63, 69; 4, 75,
91, 93, 99; 5, 108, 109, 115, 135,
141; 6, 145; 10, 201; 12, 211; 13,
215, 217; 19, 281; 20, 299, 301;
22, 323, 331; 23, 333; 28, 429;
31, 3; 32, 25; 37, 65, 67; 41, 117;
42, 135, 145, 153; 44, 171, 177;
46, 201; 49, 219; 50, 225; 52, 237,
243; 54, 263; 55, 287; 56, 293; 57,
297; 58, 305; 59, 323; M19, 453,
455; M23, 465; M24, 471; M26,
477, 481-485; M29, 487; M76,
521, 525
- Adumbrire 11, 205; 55, 289; 59, 317;
60, 331; M19, 453; M71, 515
- Adunarea cugetului 54, 257; M56, 499;
a gândurilor 57, 299; a inimii 2, 27;
în sine 4, 83; 39, 87; a minții 17,
247; M19, 445; a simțurilor 54,
267; 55, 283, 289
- Akedie 4, 93; 20, 307; 27, 397, 413; 29,
443; 30, 456; 31, 11, 15; 32, 23; 37,
73; 40, 95; 44, 179, 181; 54, 269;
55, 283; 59, 317; M24, 473; M49,
497; M71, 511
- Alegere 2, 25; 27, 365; 46, 199; 54,
275; 62, 351; M29, 487, 489;
cumpănită 5, 109; liberă 28, 417,
429, 433, 435; 30, 459; libertate de
2, 25; 8, 185; 22, 321; 23, 335; 26,
351; 42, 143
- Amintire 1, 9, 15; 2, 23, 37; 3, 39, 51,
73; 4, 95; 5, 137; 6, 157-161; 10,
203; 13, 215; 18, 265, 271; 19,
293; 21, 311; 27, 365, 375, 389,
391, 395, 399; 29, 439, 441, 445;
30, 459; 31, 5; 32, 23; 33, 31; 37,
63, 67, 71; 39, 87; 41, 107; 42, 159;
44, 171-175, 181; 47, 205; 52, 237;
55, 283, 285; 58, 307; 59, 313,
315, 319; 60, 333; 62, 349, 351,
361; 63, 371; 68, 437; M19, 445;
M24, 469; M56, 499, 501; M71,
513
- Ardere 4, 81; 6, 161; 16, 239; 18, 253;
27, 371; 33, 39; 39, 89; 41, 115; 42,
137, 163; 62, 349; M71, 513
- Ardere-de-tot 5, 129; 6, 145

* Indicele exhaustiv al termenilor grecești (Concordance of the Greek Version of the Ascetical Homilies by Isaac of Nineveh) este disponibil online și poate fi consultat și descărcat la adresa <https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/en/object/boreal%3A158890/datastreams>.

Armă/înarmare 4, 89; 8, 185; 14, 227; 27, 355, 371; 28, 415, 421, 423; 30, 459; 45, 195; 64, 391; M31, 493; M76, 525

Armonie 4, 85; M29, 489

Arvună 2, 25; 20, 305; 35, 47; 36, 55; 37, 67; 42, 165

Asceză 24, 341; 26, 347; 27, 361, 363; 29, 437, 439; 55, 287; 60, 327

Ascultare 1, 17; 3, 57, 61; 4, 87; 5, 123, 127, 131; 8, 185; 31, 7; 37, 61; 44, 185; 50, 225; 55, 289; 62, 353; 63, 385; M29, 489

Asemănare (cu Dumnezeu) 2, 25; 5, 135; 62, 349, 351, 355; 67, 413; 68, 429-433; M71, 511

Atenție 2, 27; 4, 101; 5, 127; 17, 251; 18, 257; 19, 283, 289, 291; 27, 369; 30, 461; 42, 135; 46, 201; 47, 205; 54, 257; 55, 281; 62, 357, 359; 66, 409; 68, 435; M23, 465

Atragere 1, 13; 4, 83, 99; 5, 139; 6, 81, 149, 151; 8, 183; 13, 215; 27, 357, 359; 30, 457, 461; 38, 83; 50, 225; 59, 317; 61, 343; M21, 461; M31, 493; M76, 523

Batjocură 5, 139; 9, 197; 15, 233; 16, 239; 25, 345; 28, 417, 429; 33, 29; 41, 107, 113, 125; 50, 225, 229; 51, 231 → Ocară

Bărbăție 5, 109, 115; 6, 151, 167, 169; 28, 419, 425; 30, 455; 63, 381

Binecuvântare 4, 87; 37, 61; 53, 249; 67, 427; M19, 449

Biserică 3, 43; 10, 201; 12, 213; 20, 299; 42, 155

Blândețe 3, 63; 4, 87; 29, 437; 30, 461; 41, 99, 115, 123; 60, 325

Blestem/blestemat 4, 83; 8, 183; 9, 195; 20, 301

Boală 2, 21; 3, 47; 5, 111, 121; 6, 171; 7, 175; 27, 381; 41, 99; 47, 203, 205; 59, 323; 65, 397; M24, 473; M29, 489

Botez 1, 19; 35, 45; 36, 55

Bucurie 2, 21, 25; 3, 63; 4, 76, 79, 81, 103; 5, 113, 133; 6, 147, 149, 151, 165, 171; 7, 175, 177; 11, 205; 18, 253, 259; 20, 297, 305; 24, 399; 25, 343; 27, 385, 405; 29, 445; 30, 463; 31, 3, 9, 17; 35, 47; 37, 71-75; 38, 79-83; 41, 99, 105, 117, 125; 42, 147; 44, 177, 185; 47, 205; 49, 219; 52, 239; 54, 269; 55, 283, 289; 59, 313, 317; 60, 327, 329, 333; 61, 343; 62, 353, 359, 365; 65, 395; 67, 425; M24, 467; M29, 487; M71, 511; M75, 517, 519; M76, 523

Cale 1, 3, 11, 13, 17; 2, 27, 31; 3, 57, 63, 65, 71; 4, 79, 81, 93, 99; 5, 107, 115, 121, 123, 129, 131; 6, 163-167; 7, 181; 8, 185-191; 11, 205; 12, 209; 15, 235; 16, 241; 17, 245, 249; 18, 271; 19, 283; 20, 299, 305, 307; 23, 335; 27, 353-359, 369, 375, 395; 28, 415, 423, 431; 29, 437, 439; 30, 461, 463; 31, 7, 9; 36, 55, 57; 41, 101; 42, 133, 135, 159; 44, 171, 175, 179; 48, 209; 49, 217, 219; 54, 263; 55, 287; 58, 305; 60, 329, 331; 61, 345; 62, 357; 63, 375, 385, 387; 65, 403; M23, 465; M24, 471; M26, 477, 479, 483; M49, 497; M56, 501

Canon 4, 79, 95; 6, 169; 18, 253, 261, 263; 29, 441, 449; 44, 189; 54, 273, 275; 67, 423

Cădere 5, 107; 68, 435; a Satanei 5, 125; în păcat 2, 23; 5, 113; 6, 143; 7, 179; 8, 185; 27, 413; 28, 433; 29, 441, 447, 449; 38, 81; 58, 311; 60, 325-329; 64, 391, 393; M24, 469; M31, 493

Călătorie 1, 11; 2, 27, 31; 27, 19; 37, 69; 52, 247; 55, 281; 62, 357

Cântare 17, 245; 18, 254; 27, 399; 37, 71; 53, 253; 54, 275 → Psalmodie

Cercetare 2, 33; 4, 95; 13, 217; 27, 389;

121; 42, 139, 143; 44, 173, 185; 52, 243; 63, 375; 68, 431; M75, 519 → Vistierie

Consimțire 1, 7; 20, 299; 28, 429; 41, 115; 42, 135; 51, 233; 54, 263, 265; 57, 299; 59, 315; M75, 518

Contemplație 1, 15, 17; 2, 29, 31, 33; 4, 83, 95; 6, 151, 155, 161; 12, 211; 15, 231; 17, 243, 245; 19, 279, 281, 285; 21, 312; 22, 321, 325, 327, 329; 24, 339; 26, 349, 351; 27, 391, 397, 399; 32, 19; 37, 69; 39, 89; 40, 93; 57, 297; 62, 361; 63, 375; 67, 421; M19, 445; M20, 457, 459; M26, 477-485; M71, 513; M76, 521, 523

Convorbire 12, 211; 13, 219; 17, 247; 18, 259; 30, 457; 38, 81; 41, 101, 111; 44, 179; 52, 245; 53, 251, 253; 62, 351; 65, 399

Creator 21, 317; M26, 477

Creație 4, 75; 30, 461; 32, 21-25; 38, 79; 39, 89; 42, 149; 55, 289; 62, 349; 71, 507 → Zidire

Credință 1, 3-9, 19; 2, 31; 3, 65, 69; 5, 109, 113; 5, 129, 133, 141; 6, 143, 147, 165, 169; 7, 175; 14, 221, 225, 227; 30, 455; 31, 3, 13; 32, 25; 35, 45, 47; 36, 53-57; 37, 69; 40, 93, 95; 41, 117; 42, 133-165; 43, 169; 44, 171, 185; 45, 195; 49, 219; 51, 233; 54, 269; 58, 309; 60, 337; 61, 343; 62, 357; 63, 369-377, 381; M24, 475

Creștere/sporire/înaintare 3, 47; 12, 211; 22, 329; 29, 445; 30, 459; 31, 9, 11; 32, 21; 39, 85; 41, 131; 53, 251, 255; 54, 269

Cruce 2, 29; 4, 103; 15, 233; 18, 253; 26, 351; 27, 359; 41, 117; 49, 219; 62, 353; 63, 383; M24, 471

Cuget 1, 3-19; 2, 25-29, 35, 37; 3, 51, 53, 57, 61-65; 4, 77-83, 89-97; 5, 109, 113, 119, 113; 6, 145-151, 155-161, 169; 8, 189; 11, 205, 207;

31, 5; 41, 109; 42, 135, 141, 145, 157; 60, 337; 63, 377; M23, 465; M24, 467; M26, 483, 485; M71, 507

Cerere 2, 27; 3, 59, 61; 4, 99; 5, 123; 6, 147, 149; 6, 163; 7, 177; 8, 191; 12, 211; 13, 217; 17, 245; 18, 263; 19, 279-283, 289, 293; 27, 413; 28, 421; 31, 15; 36, 57; 37, 73; 41, 107; 44, 171; 52, 245; 53, 249; 61, 339, 341; M23, 465; M24, 473, 475; M26, 479; M49, 495; M75, 517

Certare 2, 29; 5, 123, 137; 6, 143; 8, 183; 14, 225; 18, 259; 31, 11; 37, 65; 41, 99, 113; 42, 151; 54, 271 → Mustrare

Cetate 4, 93, 101; 7, 179; 9, 195; 25, 345; 26, 351; 27, 361, 395; 31, 7; 37, 69; 42, 139, 65, 403; 67, 419; 68, 439

Chilie 4, 93, 99, 103; 15, 235; 18, 255, 257, 261; 20, 299, 307; 24, 340; 27, 363, 385; 29, 447; 33, 31; 34, 43; 37, 69; 40, 93-97; 41, 113; 44, 181; 54, 275; 55, 283, 289; 67, 417, 425; M24, 467, 469, 473; M49, 497; M76, 521

Chip 1, 17; 3, 41; 5, 121, 135; 12, 109; 20, 307; 23, 335; 27, 379; 37, 63; 41, 109; 43, 167; 67, 419; M19, 451

Cinste 4, 87; 5, 121, 125, 135, 139; 16, 239; 27, 407; 28, 417; 31, 13; 33, 33; 36, 53; 68, 429, 431, 435

Citire 2, 27; 3, 53; 4, 89, 91, 95; 5, 119; 6, 149, 157, 159, 161, 169, 171; 13, 215, 217; 15, 233; 17, 245, 251; 18, 263, 19, 279; 24, 341; 29, 443; 39, 89; 42, 155, 173; 44, 177, 179; 54, 257, 259; 55, 283, 287; 58, 305, 309; 59, 319, 321; 66, 411; M21, 461; M26, 479; M71, 513

Comoară 1, 11; 3, 41; 4, 83; 5, 111, 119; 7, 175; 18, 271; 19, 279; 27, 355, 357; 28, 429, 431; 41, 111,

- 12, 209, 211; 13, 215, 219; 15, 231; 16, 237-241; 17, 243, 247, 251; 18, 263, 265, 271; 19, 279-283, 291, 293; 22, 321; 26, 349; 27, 353, 359, 361, 365, 373, 377, 387-391, 395, 397; 28, 421, 429, 433; 29, 437-443, 451, 453; 30, 455-459; 31, 3, 5, 13; 32, 19-25; 33, 29, 31, 37; 35, 45; 37, 65-69, 75; 38, 79, 81; 39, 85-89; 40, 95; 41, 99, 101, 109, 113-119; 42, 163; 44, 171-181; 45, 191, 195; 46, 199; 47, 205; 48, 211, 213; 52, 237, 241-245; 53, 249-253; 54, 257, 259, 263, 273; 55, 279, 281, 285; 57, 299-303; 58, 305-311; 59, 313-323; 60, 325-337; 62, 351, 359-365; 63, 373, 375, 383, 385; 65, 395, 397, 403, 405; 66, 411; 68, 433-441; M19, 445, 447, 451; M24, 471, 475; M26, 481-485; M56, 499-503; M76, 525
- Cugetare 1, 7; 2, 31, 35; 3, 65, 69; 4, 77, 81-85, 91-95, 99, 101; 5, 123, 129, 137, 141; 6, 143-147, 157, 165, 169; 11, 205; 13, 215; 14, 223; 16, 241; 17, 243, 245; 18, 259, 271; 19, 287; 20, 299; 27, 359, 363-369, 399, 401, 403, 407; 28, 421; 29, 437-443; 30, 455-463; 31, 5, 9, 11, 15; 32, 25; 34, 41; 36, 55; 37, 63, 75; 38, 79, 81; 39, 87; 41, 99-109, 113, 121; 42, 135, 149-153; 44, 173-177; 47, 205; 48, 213; 50, 229; 53, 251, 253, 259; 54, 261, 263; 57, 297-301; 60, 325-329; 61, 341, 347; 62, 351, 353, 359, 367; 63, 369-373, 377, 379, 383-389; 65, 395, 397, 403, 405; 67, 421, 425; 68, 429, 433-441; M21, 461; M26, 481, 483; M56, 499-503; M76, 521, 525
- Cunoaștere 2, 33; 3, 57, 59, 63; 4, 85, 91; 6, 145, 147, 153; 7, 175, 177; 17, 247; 21, 317; 22, 321; 23, 333; 24, 339; 26, 349; 27, 375, 379, 385, 407; 31, 5, 9; 36, 53, 55; 37, 69; 41, 117, 129; 42, 133, 161; 43, 167, 169; 50, 225; 52, 239; 56, 291, 295; 63, 369; M19, 451, 453; M24, 471, 473; M26, 479; M29, 491; M56, 501; M71, 511; M76, 523
- Cunoștință 1, 7, 19; 2, 33; 3, 57, 59, 61, 65; 4, 77, 81, 83, 89; 5, 107, 113, 119, 135, 141; 6, 147, 155, 167; 7, 173; 14, 221, 227; 16, 241; 17, 243, 245, 249; 19, 283, 285, 287, 295; 20, 305; 21, 311, 317; 22, 323, 325; 26, 347, 349, 35; 29, 347; 31, 5; 32, 21; 33, 35; 36, 53-57; 37, 61, 65; 38, 77; 39, 89; 42, 135, 139-159; 44, 175, 179; 45, 197; 46, 199; 48, 211, 213; 50, 223; 51, 231, 233; 52, 237-243; 54, 259, 269; 55, 287; 56, 291, 293; 59, 313, 317; 60, 325, 331, 337; 61, 341; 62, 359; 63, 369-375, 385; 66, 409; M19, 445, 453, 455; M23, 463; M26, 485; M29, 487; M49, 495
- Curăție 1, 15; 2, 29, 31, 33; 3, 47, 51, 53, 55, 57; 4, 81, 95; 6, 149, 151, 157, 165; 8, 191; 10, 201; 15, 231; 19, 279, 283, 285; 21, 311, 313; 22, 327; 27, 375, 377, 383, 385, 387, 389, 399; 28, 423; 30, 459; 32, 21, 25; 38, 81; 41, 109, 113; 44, 171; 53, 251; 55, 289; 56, 291-295; 60, 325; 62, 349, 361; 63, 373, 375; 65, 399; M20, 457, 459; M21, 461; M71, 507; M75, 517, 519; M76, 521, 523
- Curvie 4, 83; 5, 111; 6, 151, 157; 9, 193; 17, 251; 37, 63; 60, 335
- Cutremurare 4, 91; 17, 249; 68, 429, 431
- Defaimare 15, 233; 54, 273
- Delăsare 14, 221
- Demon 3, 53, 65; 4, 101; 7, 179; 8, 189; 20, 299; 21, 311, 313; 22, 323, 325; 27, 371, 373, 407; 28, 423; 31,

- 11, 13; 38, 81; 42, 141, 143, 151, 159; 44, 179, 183-187; 49, 217, 221; 50, 225, 229; 51, 231; 59, 313; 62, 349; 63, 379, 389; 66, 411; 67, 425; M71, 509, 515
- Deosebire/discernământ 2, 35; 4, 97; 6, 151; 19, 279; 29, 439; 59, 317; M26, 481, 483
- Desăvârșire/desăvârșit 4, 99, 105; 5, 113; 6, 151, 155; 7, 179; 13, 217; 27, 353, 393, 401; 32, 25; 37, 73; 41, 121, 123; 42, 145, 157, 161; 47, 205; 54, 267; 57, 303; 60, 327; 61, 343; 62, 349, 353, 355; 63, 381; 67, 417, 425, 427; 68, 435, 437, 441; M71, 509
- Descoperire 2, 33; 9, 199; 19, 285; 20, 299; 22, 327, 329; 27, 373, 379, 381, 383, 387, 389; 28, 427; 32, 25, 27; 33, 35; 36, 55; 37, 65; 39, 89, 91; 41, 117; 42, 149, 153, 165; 48, 213; 51, 233; 53, 251; 54, 277; 55, 289; 61, 341, 343; 68, 431, 439; M19, 445-455; M20, 459; M71, 507
- Desfățare 1, 9; 2, 23, 25, 35; 4, 75, 81, 99, 17, 425; 20, 307; 22, 331; 26, 349; 27, 355, 361, 369, 387; 29, 443, 445; 35, 47; 37, 69; 38, 83; 41, 131; 42, 147, 161; 45, 191; 50, 227; 51, 235; 52, 241; 54, 257, 269, 277; 55, 283, 287; 59, 317, 319; 62, 363; 63, 371-375; M19, 453; M21, 461; M26, 479; M29, 491; M76, 523
- Desfrânare/desfrânat 1, 9; 2, 27; 4, 83, 87, 97, 99; 5, 137; 6, 151, 155, 157; 9, 195; 20, 305, 307; 27, 357, 369, 407; 28, 429; 29, 445, 449; 31, 11; 35, 49; 44, 173; 54, 261; 57, 297; 66, 411; 67, 425
- Deznădejde 8, 187, 189; 27, 381; 28, 431; 40, 93; 42, 151; 60, 327, 329; 63, 383; 68, 441; M26, 471; M49, 497
- Discernământ 10, 201; 14, 221; 17,

- 243, 245, 247; 19, 281; 24, 339; 27, 369; 29, 441, 443; 31, 5; 36, 53, 55; 37, 69; 41, 111, 123, 125; 42, 159; 44, 171, 179, 185; 46, 201; 52, 241, 243; 54, 273; 55, 279, 281; 56, 291; 57, 299; 58, 305, 307; 59, 313; 60, 325, 333; 61, 345; 62, 363; 66, 407; 67, 425, 427; M26, 477, 479; M29, 487, 489; M56, 499
- Disprețuire 1, 5; 3, 57, 59, 71; 4, 77, 81, 85, 105; 5, 109, 135, 137, 139, 141; 6, 149; 10, 201; 15, 233; 20, 303, 307; 26, 349; 27, 361, 363, 367; 28, 419, 423, 431, 433; 29, 439, 449, 451, 453; 30, 455, 463; 33, 33; 36, 57; 39, 85; 41, 123, 125; 44, 181; 50, 229; 62, 363, 365; 65, 395, 397; M24, 469, 471; M26, 483; M56, 499-503
- Doctor/medic 3, 55; 5, 131, 139; 6, 155; 59, 313
- Dor 47, 205; 53, 253; 54, 269; 58, 311; 61, 343
- Dragoste 3, 57; 22, 331; 26, 349; 42, 151; 47, 203; 62, 353 → Iubire
- Dreptate 1, 5; 3, 61, 71; 4, 77, 79, 103; 5, 129; 6, 163; 7, 181; 8, 185; 18, 256, 269; 26, 347; 27, 355; 31, 11; 32, 21; 35, 47; 38, 79; 39, 87; 42, 145, 159; 44, 181, 185; 48, 209, 211, 213; 49, 217, 219; 54, 271; 55, 281; 65, 401; M24, 475; M75, 519; harică 41, 103, 109, 111, 125; 49, 219; M23, 465; legalistă 41, 101, 103, 113, 127, 129; 58, 307, 311; 60, 337; M26, 485
- Duh 2, 31, 33; 3, 49; 4, 85; 5, 135; 18, 267; 27, 379; 31, 9, 15; 37, 61, 63; 41, 99; 42, 141, 147, 157, 159, 161; 43, 167; 48, 213; 50, 227; 55, 283; M75, 517
- Duhul Sfânt 1, 13; 2, 25; 12, 211; 18, 275; 27, 379; 399, 411; 31, 17; 37, 71; 38, 77, 83; 42, 145, 155, 163; 45, 195; 50, 227; 52, 241; 54, 275;

- 60, 337; 63, 389; 68, 439; M19, 451, 453; M20, 457; M75, 517
- Durere 2, 21, 27; 3, 61; 5, 133; 6, 163; 8, 185; 12, 209; 20, 309; 27, 357, 403; 29, 445; 40, 95; 41, 99; 55, 283, 289; 57, 301; 63, 387, 389; M23, 465; M24, 467; M49, 495, 497
- Eliberare 3, 49, 53; 4, 99; 5, 119; 7, 179; 18, 273; 19, 283; 20, 297; 27, 385; 29, 451; 42, 137; 61, 343; M75, 517; M76, 525
- Etapă 1, 15; 13, 215; 15, 231; 39, 87; M75, 517
- Evanghelic 4, 49, 89; 18, 273; 27, 401; 33, 39; 54, 271; 61, 345; 63, 375; 67, 413
- Experiență 1, 17; 2, 27; 12, 213; 17, 249; 18, 259; 19, 277; 20, 297; 28, 419, 429; 31, 5; 33, 29, 39; 34, 43; 37, 61; 40, 93, 95; 42, 157, 163; 44, 173, 177; 51, 231, 233; 52, 245; 53, 251; 54, 261; 58, 305; 59, 323; 60, 327; 63, 385; M29, 489; M71, 511; M76, 525
- Faptă 1, 7, 17; 2, 31; 4, 87; 15, 235; 27, 361, 375; 28, 429; 30, 459; 31, 5; 41, 109; 44, 179, 183; 50, 223; 52, 245, 247; 59, 317; 63, 377, 389; 67, 415, 419-423; M23, 463; M49, 497; M56, 499; M71, 511
- Făptuire 1, 15, 17; 2, 29, 33; 4, 75, 97, 101; 6, 143, 161, 169; 7, 179; 8, 187, 189; 11, 205; 14, 225; 16, 237, 239; 17, 247; 18, 273; 23, 333, 335, 337; 27, 377, 385, 387; 30, 457; 32, 21; 36, 55, 57; 37, 63, 67; 38, 77, 79, 81; 39, 89; 41, 111, 119, 123; 42, 143-149, 153-161; 44, 173-177, 185, 187; 46, 201; 48, 209, 211; 49, 215, 217; 54, 259, 261, 265, 271; 55, 279-283, 287; 57, 301; 59, 319, 321; 60, 333, 335; 61, 341; 62, 355, 357; 63, 381; 67, 419, 423, 425; M21, 461; M23, 463, 465; M24, 467, 469; M29, 491; M56, 503; M71, 509, 511; M75, 519; M76, 525 → *Lucrare*
- Feciorie 3, 67, 71; 4, 95; 5, 111; 16, 239; 26, 347; 27, 369; 41, 109; *cugetare feciorelnică* 3, 69; 4, 81, 83; 6, 149; 10, 203; 20, 299; 27, 403; 29, 437, 443; 30, 459; 41, 101, 105; 54, 261; 57, 297, 301; 60, 329; 62, 367; 65, 403; 67, 425
- Felurime 6, 147, 153, 161; 27, 405; 44, 173; M26, 483; M26, 485; M29, 487; M71, 513
- Femeie 4, 85; 5, 108; 27, 363, 365; 28, 429; 29, 447; 30, 459, 461; 34, 41; 41, 101; 45, 197; 54, 259; 57, 299; 65, 399; M49, 497
- Ființă 3, 43; 21, 311, 317; 22, 327; 27, 391-395; 29, 441; 37, 65; 39, 89; 54, 269; 55, 287; 67, 413; 68, 437; M19, 455; M20, 457; M26, 483, 485; M29, 491
- Filozofie/filozof 3, 41; 29, 443, 451, 453; 47, 205, 207; 58, 307
- Firea celor neînsuflăite 5, 125; *dumnezeiască* 42, 163; 67, 419; M19, 453; a *îngerilor* M20, 457, 459; a *oamenilor* 2, 29, 35; 3, 41, 45-57, 69; 4, 99; 5, 109, 123; 6, 143; 12, 211; 17, 247; 19, 277, 287; 20, 303; 21, 311; 22, 321, 325-329; 23, 337; 27, 371, 393, 395, 399; 28, 427; 29, 445, 451; 30, 459, 361; 32, 23; 33, 37; 39, 91; 42, 137, 151, 159, 163; 47, 205; 52, 245; 54, 259; 55, 285; 56, 293; 61, 341; 66, 409; M26, 481, 483; M29, 491; M76, 523; a *sufletului* 3, 39-45; 4, 91; 24, 341; 36, 53; 38, 79; 45, 193; a *trupului* 1, 11; 3, 45, 51; 4, 105, 17, 251; 42, 161
- Foame 3, 43; 6, 147, 169; 15, 233; 27, 371, 373, 381, 409; 28, 425, 435;

- 29, 445, 447; 54, 267; 55, 289; 57, 301; 59, 321; M19, 445
- Foc 1, 15; 2, 27; 4, 97; 6, 145, 147, 153, 161; 16, 239; 25, 344; 41, 115; 42, 137, 145; 51, 235; 62, 357, 359; 63, 373; 68, 431, 439; M71, 511; M75, 519 → *Ardere*
- Folos 1, 15; 3, 47; 4, 85, 87; 5, 123, 125, 137; 6, 143, 169; 7, 181; 8, 187; 12, 211; 15, 233; 16, 237; 17, 251; 18, 257, 273; 19, 291; 22, 323; 27, 413; 28, 423; 30, 457; 31, 5; 33, 35; 35, 45; 37, 61; 41, 105, 119; 44, 177; 50, 223; 51, 235; 52, 239; 54, 257, 267; 61, 345; 62, 355; 66, 411; M23, 465; M29, 489; M31, 493
- Frică 1, 3, 5, 7, 11, 19; 2, 35, 37; 3, 57, 69; 4, 91, 93, 97, 99, 101; 5, 109, 123, 127; 6, 143, 157, 159, 167; 7, 174, 179, 181; 9, 194, 197; 14, 223; 25, 343; 27, 359, 369, 381, 409, 411; 28, 415, 417, 419; 29, 439; 30, 455; 31, 9, 13; 35, 47-51; 36, 55, 57; 37, 67; 40, 93; 41, 117; 42, 141, 143, 151; 44, 181; 45, 193, 195; 47, 205, 207; 51, 233; 52, 237; 53, 253, 255; 58, 309; 63, 387; 64, 391; 65, 397; 68, 429; M26, 483, 485; M29, 489; M76, 525; de *Dumnezeu* 1, 3-7; 4, 99; 5, 127; 6, 143, 157; 9, 197; 27, 369; 36, 55; 41, 105; 44, 185; 47, 203; 48, 211; 49, 221; 63, 383; M26, 485 → *Teamă*
- Frumusețe 1, 15; 3, 51; 4, 83; 6, 145; 7, 173; 10, 201, 203; 14, 229; 26, 347; 27, 357, 369, 395, 403; 28, 429; 29, 449; 32, 23; 52, 237; 55, 289; 57, 301; M24, 471; M75, 519
- Gând 1, 5, 9, 11; 2, 27, 29, 31, 37; 3, 41, 51, 53, 67; 4, 81, 83, 85, 103; 5, 113, 119; 6, 143, 149, 155, 157, 159, 161, 165, 167; 7, 179; 11, 207; 12, 211, 213; 13, 215, 217, 219; 15, 231, 233; 16, 239, 241; 17, 243, 245, 247, 249, 251; 18, 253, 257, 263, 265, 273; 19, 279, 283, 285, 287, 289, 293; 20, 299, 307; 21, 311; 22, 325; 24, 339; 27, 359, 363, 373, 385, 389, 395, 399, 403; 27, 415; 28, 417, 421, 423, 425, 427, 429; 29, 437, 441, 443, 445, 447, 449, 451; 30, 457, 459, 463; 31, 5, 11-15; 33, 37; 34, 41, 43; 37, 61, 75; 38, 79; 39, 85, 87; 41, 107, 109, 113, 119, 121; 42, 147, 153; 44, 173-183, 189; 45, 195, 197; 46, 201; 48, 209, 213; 49, 219; 52, 237, 245; 53, 521; 54, 261-267, 271; 55, 285, 289; 57, 297-303; 58, 307, 309, 317; 60, 327-337; 61, 345; 62, 357, 361, 363, 367; 63, 369-387; 65, 397, 405; 66, 407-411; 67, 423; 68, 437, 439; M19, 445; M21, 461; M24, 469, 475; M26, 477, 479, 485; M31, 493; M56, 499-503
- Gândire 13, 215, 235; M25, 343; 41, 119; 42, 157; 65, 395; M19, 445; M56, 499
- Gheenă 6, 153; 20, 305; 22, 331; 31, 15; 41, 117, 129; 53, 253, 255; M26, 475 → *Iad*
- Gnostic 2, 33; 4, 85; 27, 383; 33, 31; 67, 425; M20, 459
- Greșeală 5, 113; 8, 183; 41, 123; 54, 263; M23, 465
- Grijă 1, 7, 13; 2, 27; 3, 39, 41, 51, 53, 55, 67; 4, 81, 85, 93, 99, 101, 105; 5, 119; 6, 143, 147, 161; 7, 181; 8, 185, 189; 10, 201; 14, 221, 223, 225; 16, 237; 17, 243, 245; 18, 263, 265, 267, 269, 271, 273; 19, 283, 291; 27, 359, 397; 29, 415, 445; 31, 7, 11; 32, 21; 33, 37; 35, 45; 36, 57; 38, 77, 81; 39, 85, 89; 41, 107, 119; 42, 133, 135, 149, 151, 157, 163; 44, 181, 183; 45, 195, 197; 48, 211, 213; 49, 215, 219, 221; 50, 223, 227; 51, 231; 52, 243; 53, 249-253; 54,

- 261, 263; 58, 307, 311; 59, 319; 60, 327; 61, 341, 345, 347; 62, 349, 353, 363; 63, 369, 371, 377-381, 387, 389; 65, 395, 397; 67, 413, 415, 421; M23, 463, 465; M24, 469, 471; M26, 485; M29, 487; M56, 499-503; M71, 507, 509 → Îngrijire
- Har 1, 5, 7, 13; 2, 31; 3, 59; 4, 87, 89, 91, 99, 105; 5, 121, 127, 133; 6, 147, 151, 153, 163, 169; 7, 177; 9, 197; 11, 205; 12, 209; 13, 219; 14, 229; 15, 231, 233, 235; 17, 245, 247, 249; 18, 253, 257; 19, 277, 289, 293, 295; 22, 327; 27, 367, 371, 377, 381, 387, 391, 397, 405, 407; 28, 425, 431; 29, 441; 31, 7-17; 35, 45, 47; 37, 61; 38, 81, 83; 39, 87, 89; 40, 97; 41, 101, 115, 119, 123, 125, 129, 131; 42, 147, 153, 161-165; 44, 179, 187, 189; 46, 201; 48, 209; 49, 219; 51, 235; 54, 257, 267; 55, 285; 56, 291-295; 57, 301, 303; 59, 313; 60, 325-337; 61, 341; 62, 359; 63, 375-381; 65, 403; 68, 431, 437; M20, 459; M21, 461; M24, 467, 473; M56, 503; M71, 507, 513, 515; M75, 517, 519
- Harismă 6, 151; 7, 177; 17, 243; 18, 269; 19, 279, 289, 293; 27, 377, 387, 407; 31, 7, 9; 35, 45; 36, 55; 37, 61; 38, 77; 39, 91; 49, 219; 50, 225; 60, 325, 333, 335; 66, 407; 68, 437, 439, 441
- Iad 2, 31; 5, 139; 41, 129; M24, 471; M76, 523 → Gheenă
- Iconomic 1, 13; 3, 73; 4, 79; 5, 115, 123; 18, 257, 259, 273; 20, 305; 22, 327; 23, 337; 27, 379, 381, 395; 28, 425; 31, 11, 42, 163; 44, 177, 183; 54, 269; 60, 333, 335; 61, 341; 65, 395, 397; M20, 459; M24, 467, 469; M76, 521 → Pronie
- Iertare 3, 57; 4, 105; 6, 149, 151; 20, 303; 22, 331; 37, 63; 42, 145; 61, 339; 62, 355; M56, 501
- Ieșire din minți 2, 27; 3, 67; 4, 85, 105; 6, 151; 9, 195; 14, 221, 223; 15, 233; 20, 307; 25, 345; 29, 453
- Imaginație/inchipuire 3, 51; 7, 177; 21, 313; 26, 349; 27, 383; 28, 431; 29, 437; 37, 67; 62, 361
- Imbold 2, 33, 35; 4, 89, 105; 8, 187; 27, 357; 41, 129; M26, 485
- Inimă 1, 3-13, 17; 2, 21, 25-31; 3, 53, 55, 61; 4, 75, 77, 81, 83, 95, 97, 101-105; 5, 107, 109, 113, 119, 121, 125-129, 133, 135, 139; 6, 145, 155-161, 165, 169, 171; 7, 173-179, 191; 9, 195; 13, 219; 14, 221, 223, 229; 15, 231; 16, 237, 239; 17, 243, 247-251; 18, 253, 257, 259, 269-273; 19, 277, 279, 283, 291, 293; 20, 297, 301, 303; 22, 331; 24, 339; 25, 343; 26, 349, 351; 27, 357, 359, 369, 371, 375, 379, 383-389, 395-401; 28, 421, 423, 427; 29, 447, 449; 30, 455, 457; 31, 9-17; 32, 31, 25; 33, 37; 35, 47, 49; 37, 61-67, 71-75; 38, 77-83; 39, 85-89; 41, 101-119, 123; 42, 133-147; 155, 163; 44, 181, 185, 189; 46, 199; 47, 203; 49, 219; 50, 229; 51, 231; 52, 239, 241, 243; 54, 259, 263, 265, 269, 271, 275; 55, 283; 57, 299, 303; 58, 309; 59, 317-321; 60, 327; 62, 349-353, 359, 361, 365, 367; 63, 369, 375, 377, 389; 64, 391; 65, 395-399, 403, 405; 66, 407; 68, 437; M19, 451; M21, 461; M24, 467-475; M26, 479-485; M49, 495, 497; M71, 509, 511-515; M75, 517; M76, 523; dezbinare a 1, 7
- Inteligibil 3, 43; 6, 151, 159; 19, 283, 285; 21, 311, 317; 27, 383; 28, 417, 425; 32, 19; 35, 49; 42, 133, 147,

- 149, 157, 163; 43, 167; 44, 175; 45, 197; 55, 289; 56, 291, 293; 58, 309; M19, 447, 451, 453; M20, 457; M71, 507; M76, 521
- Invidie 37, 63; 41, 103, 107, 111
- Isihie 3, 39, 53; 4, 81, 83, 101; 6, 161; 10, 201; 11, 205; 12, 209, 211; 15, 231, 233; 16, 237-241; 17, 247, 521; 18, 263-275; 24, 341; 27, 367, 369, 373, 375, 379, 387, 391, 397, 407, 411; 28, 429; 29, 441, 445; 30, 457; 31, 7; 32, 19; 33, 29-39; 34, 41, 43; 37, 69, 71; 40, 93, 95; 42, 155; 44, 175, 181; 53, 255; 54, 257, 261, 267-275; 55, 279-289; 58, 305-311; 59, 313, 317-323; 60, 337; 62, 361, 363; 63, 375, 381; 64, 393; 65, 399; 67, 413-419, 423, 425; M20, 459; M21, 461; M24, 467, 469; M49, 495; M71, 509, 511; M75, 519
- Ispită 1, 7; 2, 27; 3, 51, 63-71; 5, 109; 113-119, 123, 127, 131, 139; 6, 143; 7, 173, 175, 179, 181; 8, 183; 10, 203; 14, 227; 17, 251; 19, 283; 20, 301, 305; 26, 651; 27, 355, 363, 413; 28, 415-419, 423, 431, 433; 29, 437, 439, 447; 30, 455; 31, 3, 7-17; 37, 61; 40, 95, 97; 42, 133; 44, 185, 187; 45, 193; 47, 205; 48, 211, 213; 49, 217-221; 50, 225-227; 51, 231-235; 54, 261, 263; 59, 313; 60, 325, 329-335; 61, 339-342; 62, 367; 63, 379, 381, 385, 389; 65, 399, 401, 403; 67, 425; M49, 497; M71, 515; M75, 517
- Iubire 1, 17; 2, 29; 3, 57, 61, 67; 4, 75, 99; 5, 117, 127, 141; 6, 143, 149, 165, 169; 14, 227; 18, 253, 263-267, 273; 20, 297, 305, 309; 22, 331; 23, 335; 25, 343; 26, 347, 349; 27, 353, 359, 377, 393, 401; 28, 417, 431-435; 30, 457; 31, 3, 11, 15, 17; 32, 35; 33, 33, 39; 35, 47-51; 36, 57; 37, 61-65; 38, 77;
- 39, 85, 89; 41, 105, 125, 127; 42, 135, 145, 147; 44, 171, 177, 185; 45, 195; 47, 203, 205; 49, 215, 217; 50, 229; 52, 237, 239, 245; 53, 253, 255; 54, 273; 57, 297; 58, 305; 59, 321; 60, 337; 62, 349, 353, 355; 63, 381; 65, 397, 399, 405; 67, 415, 419, 421; M26, 483; M29, 487, 489; M56, 499, 503; M71, 509; M75, 519; de avere 6, 145, 171; 8, 187; 9, 195; de trup 30, 455 → Dragoste
- Izbăvire 1, 19; 5, 127; 19, 283; 32, 25; 50, 227; 63, 381; M71, 507 → Mântuire
- Îmbuibare 6, 143; 29, 439; 30, 461; 57, 301
- Împărăția lui Dumnezeu 1, 11; 2, 23, 25; 3, 61, 65; 6, 153; 9, 199; 14, 221; 18, 271; 26, 347; 27, 407; 29, 439; 35, 49; 42, 135, 165; 43, 167; 44, 181; 49, 215; 59, 319; 63, 375, 385, 387; M24, 475; 56, 503; 76, 521
- Împărtașire 1, 15; 17, 251; 63, 387
- Împrăștiere 1, 3, 7, 9; 4, 81; 5, 127; 6, 159; 7, 175; 14, 223; 15, 233; 16, 237, 241; 17, 243-247; 18, 265; 19, 283; 20, 307; 24, 339; 26, 349; 27, 367, 375, 397; 28, 417, 421; 29, 439, 441, 445, 451; 32, 23; 33, 31; 37, 75; 38, 79, 81; 39, 85, 91; 41, 119; 42, 139; 44, 179, 181; 54, 257, 259; 58, 307, 309; 59, 317; 62, 361, 363; 65, 399; M19, 445; M24, 469, 475; M26, 485
- Începător 13, 215; 18, 257, 259; 26, 351; 28, 419; M21, 461; M24, 467
- Încercare 2, 27; 3, 67; 4, 91; 5, 113; 8, 185; 17, 249; 20, 297, 299, 309; 26, 347, 363, 367; 27, 409, 411; 28, 417, 419, 423, 431-435; 29, 437, 447; 30, 459; 31, 9, 11; 42, 137; 47, 207; 49, 217, 221; 50, 227; 51, 233, 235; 54, 269; 59, 313; 60, 325, 329;

- 61, 345; 65, 401; M23, 463; M24, 471; M26, 481; M71, 515; M76, 525 → Ispită
- Îndepărtare 1, 3; 2, 33; 6, 157; 16, 239; 18, 275; 20, 301; 27, 367; 28, 429; 42, 147; 49, 217; 52, 245; 59, 315; 60, 337; M24, 473; M26, 479; M71, 515
- Îndrăzneală 4, 87, 91; 19, 287; 29, 449, 451; 37, 75; 41, 121; 45, 195; 54, 261; către Dumnezeu/cea bună 3, 67; 4, 77, 97; 5, 117, 127, 129, 133; 6, 163; 8, 189; 9, 197; 18, 269; 30, 455, 457; 38, 77, 83; 44, 183; 51, 231, 235; 61, 339; 63, 375, 383, 389
- Înfățișare 2, 31; 3, 73; 4, 91; 6, 151; 13, 217; 15, 233; 25, 343; 27, 393; 33, 29; 41, 105, 119; 44, 177; 46, 201; 48, 211; 54, 267; 68, 433; M20, 459
- Înfrânare 1, 3; 4, 83, 97, 99; 6, 145; 7, 173; 17, 251; 18, 265; 27, 367; 29, 437, 449; 30, 459; 57, 301; 62, 361; M26, 479, 483; M29, 489
- Îngâmfare 42, 151; 63, 381 → Trufie
- Înger 1, 3; 3, 59, 67, 73; 4, 83; 5, 111-117; 6, 151, 165; 8, 191; 9, 195; 10, 203; 14, 227; 17, 243; 18, 265, 271; 19, 291; 21, 313, 317; 22, 323-329; 27, 353, 393, 407; 28, 425-429; 30, 463; 33, 39; 35, 47; 44, 175; 48, 209, 213; 51, 233; 54, 267, 275; 59, 321; 60, 331; 61, 345; 63, 387; 68, 433; M19, 453; M20, 457, 459; M23, 465; M29, 491
- Îngrijire 1, 15; 2, 21, 33; 3, 53, 61, 73; 4, 85, 101-105; 5, 119, 123; 6, 145, 149; 8, 183, 185; 10, 203; 14, 221, 223, 229; 17, 245; 18, 253, 267, 269, 271, 273, 275; 24, 339; 27, 359, 409; 29, 445, 449; 30, 463; 31, 15; 33, 31; 34, 41; 38, 77; 39, 89; 41, 99, 107, 109; 42, 133, 135, 139; 45, 195; 49, 215, 217; 53, 249; 54,
- 261, 267; 58, 309; 59, 319; 62, 363; 63, 377, 379; 67, 413, 417, 419, 425; M31, 493; M56, 503 → Grija
- Înnoire 1, 3; 12, 211; 27, 391; 29, 439, 441; 32, 23; 42, 157; 54, 263; 55, 285, 289; 60, 331
- Înșelare 4, 99; 5, 107; 6, 159; 14, 225; 20, 301; 28, 427, 431; 29, 443; 46, 201; 54, 261; 58, 305; 63, 379; 67, 425; M23, 465 → Rătăcire
- Întipărire 1, 15; 2, 35, 37; 4, 83; 5, 139; 6, 157, 161; 44, 171-175; 53, 249; 60, 331; 62, 349; M76, 523
- Întristare 1, 7, 15, 19; 2, 25, 27; 3, 49, 61, 69; 4, 81; 5, 125, 127, 131, 133, 141; 6, 153; 8, 185; 11, 205; 20, 301; 22, 331; 23, 333; 27, 361, 363, 403; 36, 57; 41, 109, 119, 123; 42, 151; 44, 177; 45, 195; 47, 203-207; 48, 209-213; 51, 231; 54, 529; 59, 317; 60, 329, 333; 62, 349-353, 365; 63, 375, 383, 387; 65, 401-405; 66, 407, 411; M24, 471; M29, 487, 489 → Tristețe
- Întrupare 42, 163; 68, 429; M20, 457
- Întunecare a minții 2, 27; 29, 441; a gândurilor 31, 11; 37, 73; a sufletului 75; 38, 81, 83; 40, 95; 48, 209; 54, 259; M49, 495
- Înțelegere duhovnicească 4, 89; 5, 127; 7, 77; 22, 327; 27, 353; 29, 439; 31, 7, 9, 13; 32, 21, 23; 41, 115, 117; 42, 153; 43, 167; 44, 177, 179; 52, 237; 55, 279, 281, 285, 287; 57, 301; 58, 311; 59, 313, 315; 60, 325; 61, 343; 63, 377, 379; 65, 403; a Scripturii 4, 95; 19, 277; 27, 389
- Înțelepciune 1, 9, 17; 3, 39, 49, 59, 67, 69; 5, 107, 119, 123, 137; 6, 147, 167, 169; 7, 179; 8, 187; 16, 241; 17, 245; 18, 271; 20, 299, 307; 21, 317; 27, 353, 355, 369, 373, 377, 379, 393, 395; 29, 437; 30, 457; 31, 7; 35, 45; 37, 63, 67, 75; 38, 77; 41, 99; 42, 141, 149; 44, 179,

- 183; 46, 201; 47, 207; 48, 211; 50, 227; 52, 241; 55, 279, 287; 58, 305; 60, 337; 63, 371, 379; 64, 391; 68, 437; M19, 445, 451; M23, 465; M26, 477; M29, 487, 489; M56, 501, 503
- Înțeles 1, 9; 3, 39-43; 4, 89; 6, 171; 13, 219; 17, 251; 19, 293; 22, 323, 327; 27, 355, 379, 383; 29, 437; 37, 71, 73; 38, 77; 41, 117; 42, 163; 44, 177; 55, 283; 62, 361; M19, 445, 451-455; M20, 457, 459; M56, 499
- Învățătură 1, 9, 11, 17; 2, 23, 31; 3, 41, 65, 71; 4, 85, 87, 97; 5, 107, 137; 6, 159; 19, 277; 22, 325; 26, 349; 27, 353, 369, 381; 28, 421; 33, 35; 36, 53; 40, 93; 41, 113; 42, 149; 43, 167; 44, 171; 53, 255; 54, 267; 60, 327; 67, 413; M19, 445, 453; M23, 463; M29, 487; M71, 511
- Înviere 8, 191; 27, 379-391; 29, 439; 32, 23; 35, 49; 38, 79, 81; 40, 95; 41, 129; 42, 157; 65, 395; M19, 451
- Învinovățire 3, 45; 6, 149, 151; 62, 351; 65, 401, 403 → Vinovăție
- Jertfa 6, 163; 18, 265; 41, 105; 44, 185
- Judecată 5, 111, 129; 6, 159; 8, 191; 41, 115; 49, 217; 52, 237; 55, 283; M19, 451; M24, 469; M26, 481-485
- Lacrimi 2, 31; 3, 67; 4, 75, 87-91, 103; 5, 133, 141; 6, 151, 161, 163, 169; 9, 195; 12, 209-213; 15, 231; 16, 239; 17, 251; 26, 347; 27, 377, 379, 387, 389, 397, 401; 29, 437; 31, 15; 39, 87; 44, 181; 46, 201; 54, 259, 265, 271; 58, 307; 59, 313, 321; 60, 333; 62, 351, 365; 65, 403; 66, 411; 68, 439; M24, 467; M56, 501; M71, 509, 513 → Plâns
- Laudă 1, 3; 5, 109, 115, 135, 139; 16, 239, 241; 19, 281; 27, 373, 405; 28,
- 425; 33, 31; 38, 77; 41, 107, 111; 42, 141; 48, 209; 50, 225; 54, 275; 60, 329; 61, 347; 63, 387; 68, 437; M19, 449; M21, 461; M29, 489
- Lăcomie 1, 15; 4, 95, 101; 5, 111; 6, 171; 29, 445; 41, 111, 123
- Lăuntru/lăuntric 1, 11, 15; 2, 23, 25, 33; 3, 53, 57, 61, 63; 4, 81, 83, 91, 93, 101-105; 5, 111, 123, 125, 135, 141; 6, 143, 145, 149-155, 161; 7, 173, 177; 11, 205; 12, 209, 211; 13, 215-219; 16, 237, 239; 18, 271; 19, 281, 283; 20, 307; 21, 311, 313, 319; 22, 325; 24, 341; 27, 363-367, 375-379, 399, 401, 407; 29, 449; 30, 457; 33, 39; 37, 69; 38, 77, 79; 39, 87, 89; 41, 99, 105, 107, 121-125; 42, 157; 43, 167; 45, 191; 52, 245; 53, 253; 54, 263, 269, 271; 55, 281-287; 56, 293; 57, 301, 303; 58, 307, 309; 59, 313, 315, 319, 321; 60, 337; 62, 363, 367; 63, 375, 379; 66, 407; 67, 413, 415; 68, 431, 439; M24, 473; M29, 489; M49, 497; M71, 509; M75, 517
- Leac 3, 73; 5, 111, 139; 26, 349; 51, 235; 59, 313; M29, 489
- Legământ 27, 363
- Legătură 1, 13, 17; 3, 43, 47; 4, 75, 83; 5, 129; 6, 155; 22, 323; 26, 349; 27, 353, 357; 29, 439; 38, 77; 39, 85, 87; 41, 123; 53, 249, 251; 54, 267, 269, 271; 58, 307; 61, 343; 63, 375; M26, 481; M29, 491; M56, 503
- Lege 3, 45; 4, 79; 4, 99; 5, 107; 6, 145; 27, 371, 401; 41, 129; 52, 243; 61, 345; 65, 397
- Lepădarea de sine/de lume 5, 107; 27, 359, 413; 53, 251, 255; 57, 297; 60, 337; 67, 423
- Libertate 1, 5, 11; 2, 25; 3, 63; 4, 79, 81, 99; 6, 145, 155, 161; 8, 185; 9, 193; 17, 247; 18, 269; 19, 281, 287; 20, 297-301, 305; 22, 321; 23, 335; 26, 351; 27, 363, 375, 393; 29, 439,

445; 30, 461; 31, 9; 32, 23, 25; 41, 121; 42, 137, 141, 143, 161; 44, 177, 183; 51, 233; 52, 245, 247; 54, 269, 273; 61, 341; 62, 353; 65, 397; 66, 407, 409; 67, 423; M23, 463; M26, 481; M29, 491

Limpezime 6, 149, 165; 8, 189; 15, 231; 18, 259; 19, 283; 20, 297; 27, 365; 41, 113; 44, 181; 45, 197; 48, 213; 50, 225; 63, 371, 375; M71, 511

Liniaștire/liniaște 1, 5; 2, 29, 37; 4, 83, 87, 89, 95, 101; 5, 119, 137; 6, 143, 151, 155, 161; 7, 173; 10, 201; 16, 237; 18, 265; 20, 301; 27, 365, 373, 387-391, 397; 29, 447; 30, 463; 37, 75; 41, 99, 113, 117; 45, 197; 55, 283, 289; 57, 301; 60, 331; 62, 363, 365; 66, 407, 411; 68, 437 → Isihie

Lipsă/necaz 3, 55; 6, 149, 167; 14, 223; 17, 245, 249; 22, 331; 27, 355, 363, 377, 411; 28, 431; 31, 5, 11; 35, 47; 37, 73; 41, 111; 42, 133, 151; 44, 181; 47, 203, 205; 50, 229; 56, 295; 60, 331; M24, 471; 76, 521

Liturgie 2, 27; 18, 269; 27, 369, 407-411; 29, 441; 40, 93; 44, 187; 54, 257; 55, 287; 58, 307; 66, 407-411

Loc 2, 27; 3, 71; 5, 115; 10, 201, 203; 19, 287, 295; 21, 311; 29, 437, 445; 50, 225; 53, 253; 54, 273; 57, 301; 62, 363; 63, 383; 65, 403; 67, 421, 423

Lucrare 1, 5, 17; 2, 25, 29; 4, 79, 83, 93, 105; 5, 109; 6, 153, 155, 159, 163-167, 171; 8, 185, 189; 13, 219; 14, 221, 225, 229; 15, 235; 17, 243; 18, 265-271; 19, 277, 285, 287; 20, 297, 301, 303; 21, 317; 22, 321; 23, 335, 337; 25, 343; 26, 347-351; 27, 361, 365, 371-375, 385, 389, 395-399, 407; 28, 421; 29, 439, 441; 30, 457; 31, 3; 32, 21; 35, 47; 37, 71; 38, 79, 81; 39, 85-89; 40, 93; 41, 107, 121; 42, 133, 143, 147, 149, 155, 157, 161; 44, 175; 49, 217;

50, 223, 227; 52, 241, 245; 55, 281-285; 56, 293; 59, 313; 60, 331, 335, 337; 61, 343, 345; 63, 381, 383, 389; 65, 397; 66, 407, 409; 67, 425; M19, 445-449, 453, 455; 20, 457; M26, 477, 481, 485; M29, 487; M31, 493; M56, 501; M71, 507-511; M75, 517; a virtușilor 3, 51, 57; 5, 109, 121; 8, 185; 18, 263 → Făptuire

Lume 1, 3-9; 2, 33-35; 3, 39, 53-57, 63, 71; 4, 75, 77, 83, 95, 105; 5, 125, 133; 6, 145, 147, 161; 8, 187; 10, 201, 203; 12, 209; 13, 219; 14, 221; 15, 233; 17, 243; 18, 263-269, 285; 19, 285, 293, 295; 20, 305, 309; 21, 313; 23, 333, 335; 24, 341; 26, 347; 27, 355-363, 377, 381, 385, 391-395, 409-413; 28, 419, 421, 429, 431; 31, 13; 32, 19-25; 33, 33-37; 34, 41, 43; 35, 49, 51; 37, 65-69; 38, 77, 79; 39, 85-91; 41, 103, 117, 127; 42, 139, 149, 159, 161, 163; 44, 183, 189; 45, 197; 47, 203, 205; 48, 209; 49, 221; 50, 227, 229; 51, 235; 52, 239, 241, 245, 247; 53, 253; 54, 269, 275; 57, 297, 303; 60, 325, 329, 337; 61, 341-347; 62, 353-365; 63, 371, 385; 64, 391; 65, 397-405; 67, 417; 68, 431; M23, 465; M24, 475; M26, 481, 483; M56, 499-505; M71, 507

Lumină/luminos 1, 3, 7, 11, 13; 2, 31, 37; 3, 41; 4, 89, 93, 95, 103; 5, 111, 125, 135; 6, 145, 151, 163; 7, 175; 8, 191; 11, 205, 207; 12, 209; 13, 215; 16, 238; 17, 243, 245, 251; 18, 257; 19, 277, 285, 293; 21, 311, 313, 319; 22, 321, 323, 325, 329; 26, 347; 27, 357; 28, 431; 29, 437; 31, 11; 33, 39; 37, 65, 69, 75; 38, 77; 39, 87, 89; 40, 93, 95; 41, 117; 42, 133, 149, 153, 155, 163; 44, 171, 177, 187; 52, 243; 54, 259, 265, 269; 55, 279; 56, 291, 293; 58,

309; 63, 379; 67, 415, 423; 68, 431, 433; M19, 447-451; M20, 459; M71, 511; M76, 523

Luptă 1, 9; 2, 23; 3, 51-57, 63, 67, 71; 4, 77, 95, 103, 105; 5, 111-115, 121, 125, 135; 6, 159, 169; 8, 187, 189; 17, 245-249; 19, 277, 281; 20, 297, 299, 309; 22, 327; 23, 333; 26, 347; 27, 357-375, 393, 403, 405; 28, 415, 417, 421-435; 29, 445, 449-453; 30, 455, 459; 34, 43; 36, 57; 38, 83; 40, 95, 97; 42, 147, 151, 155; 44, 179; 47, 207; 49, 221; 50, 223, 229; 52, 241-247; 55, 281, 283; 57, 299-303; 59, 315; 60, 325, 329, 337; 61, 345; 63, 381; 64, 391, 393; 65, 399; 66, 407, 411; M24, 473; M29, 489, 491; M31, 493; M49, 495, 497; M76, 525

Mărgăritar 5, 111; 6, 171; 37, 69, 71; 42, 143; 55, 281; 65, 403, 405; M24, 469, 471

Mărturisire 1, 9; 2, 31; 20, 297, 303; 27, 403; 41, 109, 127, 131; 44, 171; 52, 245; 58, 309, 311; 63, 389; 65, 401, 403; 68, 441

Măsură/etapă/treaptă 2, 21, 35; 4, 99; 5, 115; 6, 143, 151; 13, 217; 15, 233; 19, 279; 21, 311, 313, 317; 22, 323, 329; 26, 347; 27, 377, 379, 385, 405, 407; 28, 431; 31, 7, 9; 39, 89; 41, 105; 42, 143, 145, 149, 155-161; 44, 173, 181; 46, 199; 52, 237, 245; 55, 285, 289; 59, 313, 315; 60, 327, 331, 335; 61, 343, 345; 63, 373, 379, 381; 67, 417, 421, 425; 68, 429, 437; M19, 445, 447; M20, 459; M26, 477; M71, 513

Măhnire 2, 21; 6, 153; 27, 369; 49, 217 → Întristare

Măncare 3, 55, 59, 61; 4, 75, 95; 5, 117; 6, 147, 149; 14, 221, 225; 17, 251; 18, 255; 27, 363, 377; 30, 461; 35, 49; 41, 101; 52, 243; 57, 297-301; 60, 333; M19, 445; M26, 479; M76, 523

Mândrie 2, 35; 3, 65, 67; 4, 83; 5, 133, 137; 7, 179; 16, 241; 17, 251; 18, 257; 19, 287; 27, 403, 407; 28, 427, 433; 30, 455; 31, 9-13; 37, 61, 75; 41, 117; 42, 151, 153; 45, 197; 46, 201; 48, 213; 54, 261; 58, 311; 60, 325, 335; 67, 425; 68, 437; M71, 509, 511

Mângâiere 4, 81, 105; 5, 113, 117, 133, 139; 6, 147; 11, 205, 207; 12, 211; 20, 305; 27, 381, 383, 387, 389; 31, 11, 15; 37, 71; 38, 81; 40, 93-97; 41, 117; 42, 147; 50, 227; 52, 241; 54, 269; 55, 281, 283; 60, 327, 329; 65, 401; 68, 439; M19, 453, 455; M20, 459; M21, 461; M24, 471, 473; M49, 497; M75, 517

Mânie 2, 29; 3, 45, 59; 5, 127, 133, 141; 9, 195, 197; 27, 413; 30, 459, 461; 31, 11, 15; 37, 63; 41, 103, 119, 123, 125; 44, 175; 59, 315; 63, 389; 64, 393

Mântuire 3, 71, 73; 5, 121; 7, 175; 9, 193, 195; 27, 357; 34, 41; 54, 263; 62, 353; M71, 507 → Izbăvire

Meditare/meditație 1, 3; 4, 95; 6, 163, 165, 169; 11, 207; 17, 247; 27, 385; 42, 145, 163; 43, 167; 44, 171-175, 181; 52, 245; 53, 253; 54, 257, 259, 273; 55, 285; 59, 319; 62, 359; M56, 499, 501; M71, 513

Metanie 4, 101, 103; 15, 233; 18, 253, 261; 29, 441; 54, 257; M49, 495, 497

Milă 1, 15; 3, 71; 4, 77, 79, 97; 6, 149, 165; 7, 175; 9, 197; 18, 255, 263, 273; 27, 411, 417; 28, 421; 33, 37; 38, 77; 41, 101, 103, 111; 42, 155; 55, 283; 62, 351, 365; 63, 377; 67, 413-417; M71, 511; a Domnului 2, 25; 5, 111, 131-137; 8, 183, 187; 14, 227; 19, 289; 20, 305; 27, 379, 381; 35, 47; 41, 103; 47, 203; 54,

- 269; 57, 303; 60, 325; 62, 367; 63, 369; 67, 413, 427; M29, 487; M31, 493
- Minte 1, 3; 2, 27, 29, 31; 4, 83, 93, 97; 5, 119; 6, 143, 155-161; 12, 211; 13, 219; 15, 231; 16, 237; 17, 243-247; 18, 265; 19, 279, 281, 285-293; 20, 297, 307; 22, 323-329; 24, 339; 25, 343; 26, 347-351; 27, 397, 399; 28, 427; 29, 437, 441-445; 32, 25; 37, 67, 71; 38, 77; 41, 117; 42, 145, 153, 163; 44, 179-189; 45, 197; 54, 259, 269; 55, 281, 285, 289; 57, 297-303; 59, 315-319; 60, 335, 337; 62, 359, 361; 63, 387, 389; 64, 391; 67, 415; M19, 445, 455; M20, 459; M26, 479, 481; M71, 509, 513
- Minunare 1, 11, 17; 3, 59; 5, 129; 11, 207; 19, 293; 27, 397; 32, 21, 23; 39, 87; 42, 161, 163; 44, 177, 187; 55, 289; 62, 361, 365; M71, 513 → Uimire
- Minuni 3, 59, 71; 4, 83, 85; 6, 171; 9, 197, 199; 18, 257; 27, 391; 50, 225; 55, 283, 289; 59, 321; M19, 447; M75, 517
- Mireasmă 6, 163; 20, 303; 27, 399; 35, 49; 58, 309; 68, 435
- Mișcare 1, 3, 7-11; 2, 35; 3, 39, 43, 49-53; 4, 77, 85, 91, 93, 103, 105; 6, 147, 157, 159; 7, 177; 13, 215, 219; 16, 237; 17, 251; 19, 277-293; 20, 297; 21, 311, 313; 22, 323, 325; 23, 335; 26, 349; 27, 355, 369, 375, 379, 393, 399; 28, 429, 433; 29, 437-443, 447; 30, 455-463; 31, 11; 32, 19, 25, 27; 37, 61; 39, 85, 87; 41, 131; 42, 133, 143-149, 155-161; 43, 167, 169; 44, 173, 175; 45, 191; 47, 203; 48, 209; 52, 237; 53, 249, 251, 255; 54, 259, 263; 55, 283-287; 57, 297-303; 58, 307; 59, 313-317; 60, 327-331; 62, 359, 363-367; 63, 373, 379; 65, 395,
- 397; 66, 407; 67, 419, 421; 68, 437, 441; ; M19, 445; M20, 459; M21, 461; M26, 477; M29, 489, 491; M49, 495; M56, 501; M71, 509, 513, 515; M75, 517; M76, 521, 523
- Moarte 1, 19; 3, 53, 57; 4, 85; 5, 129, 133; 6, 167, 169; 8, 185, 187; 9, 195; 10, 203; 18, 265; 20, 229; 25, 343; 27, 381, 393, 411, 413; 28, 417, 419; 29, 445, 449, 453; 32, 25; 35, 49; 36, 57; 37, 67; 38, 79-83; 41, 107, 123; 42, 151; 44, 187; 45, 193; 47, 207; 49, 219; 50, 229; 52, 237, 239, 241, 245; 54, 271-275; 59, 319; 61, 341; 62, 349-353; 63, 383, 387; 64, 393; 65, 395, 397; 68, 435; M24, 469; M26, 477, 481
- Moleșeală 5, 137; 6, 163, 169; 7, 173; 16, 237; 17, 249; 27, 359, 369; 41, 107, 121; 54, 259; 63, 387
- Monah 8, 189; 17, 247; 18, 257, 265; 27, 363, 385, 387; 34, 41; 37, 67-71; 59, 321; 67, 413, 425 → Pustnic
- Mucenic 3, 71; 5, 115, 133
- Mustrare 3, 45; 18, 265; 20, 301; 33, 33; 41, 111; 67, 417
- Nădejde 1, 17; 4, 85, 105; 5, 129, 133; 6, 147, 157, 165-169; 8, 187; 9, 193; 10, 201; 13, 217, 219; 14, 221-225, 229; 17, 247; 18, 265, 267; 24, 339; 27, 355, 359, 381, 391, 413; 28, 431; 30, 455, 457; 31, 11, 13; 32, 19; 35, 49; 37, 67; 38, 83; 40, 93, 95; 41, 111, 117, 123; 42, 139-143, 153, 163; 44, 171, 181; 47, 205, 207; 48, 209; 49, 217, 219; 52, 237; 53, 249, 251; 54, 269; 55, 281; 57, 299; 58, 311; 59, 319; 60, 337; 62, 351, 355-359; 63, 377, 381-385; 65, 403, 405; M19, 451; M24, 475; M56, 499-503; M76, 525
- Nălucire 1, 5; 2, 29; 4, 83, 93; 6, 165; 19, 279; 22, 323; 26, 347; 27, 383;

- 28, 425, 429, 431; 29, 439, 443; 31, 5; 44, 175; 57, 299, 301; M76, 523
- Neascultare 6, 153; 62, 351; 68, 429; M19, 453
- Necaz 1, 5; 2, 21, 25-29; 3, 43, 55, 63, 65, 71; 5, 115, 123-127; 6, 163, 165; 8, 185; 14, 223, 229; 20, 305; 23, 333; 24, 339; 26, 347; 27, 355, 359, 361, 367, 381, 409-413; 28, 435; 29, 441, 449, 451; 30, 463; 31, 3-15; 32, 23, 25; 37, 69; 38, 83; 44, 185; 45, 193; 47, 203-207; 49, 217, 219; 52, 223-229; 51, 231; 54, 269; 55, 281; 59, 313, 317, 321; 60, 329; 61, 343, 345; 62, 353, 357, 363; 63, 381-389; 65, 395, 399-403; 67, 423, 425; M24, 473; M49, 495
- Necinste/necinstire 2, 29; 3, 59; 5, 125, 135; 8, 191; 18, 257, 259; 27, 409; 33, 29; 41, 125
- Necredință 4, 99; 5, 129; 30, 455; 41, 127; 42, 159; 59, 323
- Necurăție 9, 195; 19, 283; 21, 313; 27, 383, 407, 413; 29, 439, 443; 57, 297; 60, 329, 331, 337; 65, 399; M20, 459
- Nedreptate 4, 79; 5, 111, 113, 129, 133; 6, 149, 151; 7, 181; 31, 11; 41, 111, 127; 42, 159; 54, 273; 65, 401
- Negură 6, 149; 24, 341; 64, 391
- Neînfrânare 29, 441, 445, 449; 55, 289
- Nelucrare 2, 27; 4, 83; 5, 123; 14, 223; 18, 255, 261; 19, 289; 20, 299; 29, 443; 37, 73; 38, 81; 54, 275; 67, 425, 427
- Nepătimire 27, 373; 42, 145; 47, 205; 57, 301; 60, 325; 62, 359; 63, 389; M75, 519
- Neputință 2, 29; 3, 69; 5, 113; 6, 143, 163, 171; 17, 247; 18, 253; 31, 7, 13; 32, 25; 33, 37; 37, 61; 38, 83; 41, 99, 101; 42, 143, 149; 53, 249; 56, 295; 61, 345; 63, 371; 66, 409; 67, 423; M23, 465; M26, 483; M29, 491; M71, 509
- Nerușinare 1, 9; 3, 57; 4, 87, 91, 93; 18, 259; 27, 403; 29, 447, 449; 31, 11; 44, 173; 66, 409
- Nesimțire 54, 263
- Nestatornicie 1, 11; 38, 79
- Nevinovăție 3, 73; 27, 385; 65, 401; M21, 461
- Nevrednicie/nevrednic 3, 61; 14, 227; 28, 433; 41, 125; 50, 227
- Nimicire 9, 193
- Noapte 1, 7; 2, 31; 4, 93, 101, 103; 6, 145, 161; 8, 185; 10, 203; 12, 211; 14, 221; 15, 233; 17, 243; 17, 245-249; 18, 253; 21, 319; 23, 335; 27, 365-373, 389, 395, 397; 29, 443, 451; 33, 37; 42, 151; 44, 173, 185, 187; 45, 193; 50, 229; 54, 259, 265, 371; 55, 285, 289; 56, 293; 59, 319; 61, 339; 62, 353; 66, 407, 411; M49, 495, 497; M71, 507, 513, 515
- Noblețe 4, 99
- Nor 6, 145, 147; 8, 191; 11, 205; 37, 69, 73; 56, 293; 58, 307; 62, 361, 367; 68, 429; M19, 447; M26, 483
- Obicei 4, 85, 95; 5, 139; 6, 155; 31, 5; 44, 177, 179, 187; 46, 201; 58, 305; 59, 317; 66, 407
- Obșnuință 17, 245; 20, 299; 27, 361, 363; 41, 107; 44, 175; 54, 263, 269; 58, 309; 62, 361; 63, 373; M26, 481
- Obrăznicie 9, 197; 58, 309
- Obște 1, 13; M19, 455
- Ocară 2, 29; 3, 59; 4, 87; 5, 113; 7, 179, 181; 8, 183; 14, 223; 18, 275; 26, 349; 27, 361, 371; 33, 29; 47, 207; 59, 321; 62, 351, 353; M24, 471
- Ochi 1, 5, 9, 15; 2, 21, 25, 31; 3, 61, 67; 4, 77, 87, 91, 103; 5, 115, 123, 139; 6, 161, 163; 12, 211; 14, 229; 17, 243, 249, 251; 19, 285; 21, 313, 317; 24, 339; 27, 361, 369, 385, 387, 395, 401; 28, 427, 429, 433,

- 435; 29, 441, 445-451; 31, 13; 32, 23; 33, 33; 35, 45, 47; 37, 63; 41, 127; 42, 135, 145, 153, 157, 163; 43, 169; 44, 181-185; 45, 195; 52, 241; 54, 259, 271, 275; 55, 281, 289; 56, 291, 293; 58, 307, 311; 62, 351, 357, 361, 367; 63, 377, 379; 67, 415; 68, 433-437; M19, 447, 449, 451; M20, 459; M23, 465; M24, 467, 469; M26, 477; M56, 499, 501; M71, 511, 513; M75, 517
- Odihnă 3, 63; 4, 75, 77, 85, 97; 5, 119, 121, 131; 6, 153, 165; 10, 203; 12, 221; 17, 251; 18, 261-267, 271; 20, 309; 21, 317; 23, 333-337; 25, 345; 26, 347, 363, 367, 369, 373, 389, 399, 409, 411; 28, 421, 435; 29, 445, 447, 451, 453; 30, 463; 32, 25; 33, 31; 34, 41; 37, 69; 38, 79, 83; 40, 95; 41, 117-121; 42, 147, 149, 159; 44, 187; 49, 219; 50, 227, 229; 53, 253; 54, 269; 57, 301; 59, 315; 60, 329; 62, 355, 363, 365; 63, 381-387; 65, 397; 66, 407; 67, 417, 423, 427; M24, 473; M29, 487; M31, 493; M71, 507, 509; M75, 517
- Omorâre 3, 57; 18, 265; 27, 373; 57, 297
- Osândă/osândire 3, 57; 8, 183, 187; 20, 299; 22, 331; 29, 453; 30, 455, 457; 33, 31; 37, 63; M24, 467, 469
- Osteneală 4, 81, 101; 6, 147, 157, 165, 169; 13, 215; 14, 225; 16, 237; 17, 245; 20, 307, 309; 23, 337; 27, 355, 399, 403; 30, 457; 32, 21; 35, 47; 37, 67; 41, 109; 42, 147, 161; 44, 175, 179, 181, 187; 46, 201; 48, 211; 50, 227; 52, 241, 243; 54, 257, 261, 267, 273; 60, 329; 61, 347; 63, 383, 387; 67, 427; 68, 437, 439; M19, 445; M24, 467, 471, 473; M29, 489; M31, 493; M76, 523
- Pace 1, 9; 2, 23; 3, 55, 61; 4, 85, 97; 5, 109, 119; 12, 211; 15, 231; 18, 265; 24, 341; 26, 351; 27, 365, 373, 375, 391; 30, 461; 31, 7; 37, 75; 38, 79; 40, 93; 41, 99, 115, 117; 44, 177; 58, 307, 309; 59, 315, 317; 60, 325, 327; 62, 363, 365; 65, 397
- Parte înfelegătoare 3, 51; 4, 93; 15, 231, 233; 19, 295; 27, 375, 383, 385, 391, 401; 32, 19, 23; 39, 89; 41, 129; 42, 157, 163; 43, 167; 44, 171, 187; 50, 225; 52, 241; 55, 283, 285; 56, 291, 293; 59, 317; M19, 455; M26, 477, 485; M71, 509, 513; M76, 523
- Parte rațională 1, 5; 2, 29; 36, 53; M29, 491
- Patimă 1, 5, 7; 2, 29, 33-37; 3, 41-49, 53; 4, 77, 85; 5, 107, 109, 113, 119, 123, 127; 6, 145, 155-159, 165, 171; 7, 179; 8, 189; 11, 205; 13, 215; 17, 251; 18, 265; 20, 299, 301; 23, 333-337; 24, 339, 341; 25, 345; 26, 351; 27, 365, 367, 373-377, 389, 393; 29, 437-441, 445, 451; 30, 457-463; 31, 3; 32, 21-25; 34, 41, 43; 37, 73; 38, 79, 81; 39, 89; 41, 103, 115; 42, 147, 155, 157; 44, 171, 175, 179, 185; 50, 229; 51, 233; 52, 239, 241-245; 53, 251; 54, 263, 271; 55, 289; 56, 291; 57, 299; 58, 309; 59, 313-317, 321; 60, 325, 327, 331, 335, 337; 62, 359-363; 64, 393; 65, 397, 399, 405; 66, 409; 67, 425; M24, 471; M31, 493; M56, 501; M71, 507, 509; M75, 517, 519; M76, 521-525
- Pază 2, 31; 3, 61; 6, 155; 7, 173; 13, 215; 15, 231; 16, 241; 17, 247; 18, 259, 265; 19, 283, 289; 20, 299; 24, 339; 27, 355, 369, 389, 403; 29, 451; 32, 21, 25; 33, 37; 37, 69; 38, 79, 83; 39, 91; 41, 105-109, 115, 119, 121; 42, 135-139, 145, 151, 161, 163; 44, 171, 183, 187; 45, 191-195; 47, 207; 48, 211; 51, 233,

- 235; 52, 239, 243; 53, 251; 54, 261, 267, 269; 55, 289; 58, 311; 60, 337; 61, 339-345; 62, 351, 365, 367; 63, 369, 371, 377, 379; 64, 391; 66, 409; 67, 415-421; M24, 471; M71, 509-513
- Păcat 1, 11; 2, 21, 23; 3, 49, 51, 67; 4, 83, 105; 5, 107-111, 115, 129, 131; 6, 143, 151, 157; 8, 183, 185, 189; 9, 193-197; 20, 297-303, 331; 27, 355, 367, 377, 387, 401, 411, 413; 30, 463; 36, 57; 38, 79, 81; 41, 113, 125, 129; 48, 211; 54, 275; 55, 285; 60, 333, 337; 65, 403, 405; 66, 411; 68, 437; M26, 477; M76, 525
- Părinți(i Bisericii) 4, 101; 6, 163; 8, 185; 9, 193; 18, 257; 19, 277-285, 289; 33, 29, 31; 35, 45; 36, 57; 37, 73; 40, 97; 41, 123; 42, 159; 44, 181; 54, 267, 273; 55, 283-287; 58, 305; 60, 331; 62, 355; 64, 391; M26, 477
- Pătimire 6, 165; 17, 245; 23, 335; 25, 345; 27, 403, 405, 409; 28, 417; 41, 119; 44, 173, 185; 47, 205; 57, 301; M49, 497; M56, 501
- Pecete/pecetuire 7, 179; 27, 369; 52, 247; 55, 287; 66, 407
- Pierzanie 3, 57; 8, 189; 22, 323; 28, 421; 38, 81; 44, 183; 48, 211; 63, 379
- Pizmă 2, 35; 3, 45, 59; 5, 113, 141; 41, 111
- Plâns 6, 147, 151; 12, 211; 19, 279, 281; 27, 385-389; 41, 111-115, 125; 50, 229, 54, 275; 55, 283; 60, 333; 66, 411; M56, 501; M76, 525 → Lacrimi
- Plecare a genunchilor 6, 169; M21, 461 → Metanie
- Pocăință 2, 23; 5, 129; 6, 159; 8, 183, 185; 9, 193, 197; 16, 239; 17, 251; 20, 305, 463; 35, 45-51; 36, 55, 57; 39, 87, 89; 41, 101, 117, 119, 123; 44, 181; 54, 271-275; 60, 325; 61, 339; 62, 349; 66, 411; M24, 469
- Poftă 1, 9, 15; 2, 35; 3, 45; 19, 281; 20, 307; 27, 359-363, 369; 28, 433; 29, 439, 443; 30, 359, 363; 37, 71; 42, 149, 155; 44, 173, 175; 45, 195; 53, 251-255; 54, 259; 57, 301; 58, 307; 59, 315; 63, 385; 64, 393; 65, 397
- Pomenire (a lui Dumnezeu) 1, 15; 3, 73; 5, 123-127; 6, 145; 14, 225; 17, 245; 18, 263, 273; 24, 339; 27, 391, 399, 401; 28, 427; 37, 63, 67; 41, 119; 62, 359; M71, 513; a morții 4, 81; 24, 339; 36, 57; 39, 87; 54, 269; M24, 469
- Poruncă 1, 15, 17; 3, 57, 61, 65, 69, 71; 4, 79; 5, 109, 111, 121; 6, 145, 159; 14, 221, 227; 16, 237; 18, 263, 267, 271; 19, 279, 283; 23, 333, 335; 27, 369, 371, 401; 28, 417; 30, 463; 36, 55; 42, 163; 44, 171, 181, 183; 48, 211; 60, 325; 63, 383; 65, 401; 67, 417, 419, 421
- Post 3, 53; 4, 89; 6, 145; 10, 201; 17, 247; 26, 347; 27, 367-373, 411; 29, 437; 41, 115; 42, 145, 155; 44, 187; 50, 229; 55, 287; 57, 297
- Povară 6, 163, 169; 8, 183, 185; 17, 245, 249; 18, 261; 20, 301, 303; 28, 433; 31, 15; 32, 23; 38, 83; 41, 117; 42, 159; 44, 183; 59, 317; 65, 403; 24, 473
- Povățuire/povățuit 1, 13; 2, 31; 3, 41; 4, 85, 89; 5, 107, 111; 6, 153; 13, 219; 35, 47; 48, 213; 51, 231; 54, 275; 55, 289; 56, 295; 57, 297; 61, 343; 66, 409; M24, 471; M26, 477; M29, 487
- Pregătire 27, 361; 41, 119; 52, 247; 54, 273; 55, 283
- Preot 9, 195, 197; 19, 291; 57, 303
- Preschimbare 1, 15; 21, 313; 27, 393; 28, 427; 30, 461 → Schimbare
- Pretext 14, 223; 33, 31, 35; 38, 77; 41, 105, 123; 45, 191; 54, 275; 55, 285; 65, 403; 67, 417

- Prigoană 2, 23; 9, 195; 26, 351; 28, 417; 37, 63; 41, 111, 125; 50, 229; 63, 383; 44, 185; 59, 321
- Priveghere 4, 81, 93, 103; 6, 145, 163; 11, 207; 15, 233; 17, 243-251; 27, 367, 369; 39, 87; 41, 115; 42, 145; 44, 187; 54, 265; 55, 285, 287; 58, 309; 59, 321; 66, 407, 411
- Pronie 4, 89; 5, 115, 127; 21, 317; 27, 395, 403, 405; 31, 13; 32, 21; 39, 85; 40, 93; 42, 151; 45, 193, 195; 47, 203; 48, 213; 49, 221; 60, 333; 61, 341; 63, 377; M23, 463; M26, 485
- Propovăduire 6, 151; 9, 199; 27, 375; 41, 125; 61, 343
- Proroc/profet 3, 45, 71; 5, 129; 9, 193, 195, 199; 14, 223; 15, 231, 233; 29, 443; 36, 53; 45, 195; 49, 217; M19, 445, 447; M71, 509
- Prorocie/profeție 8, 187; 18, 271; 31, 13; 59, 315; M19, 451
- Psalmodie 6, 163, 169; 17, 245, 249; 18, 253; 40, 93; 44, 179, 187; 54, 257, 259; M26, 479; M71, 513 → Cântare
- Pustie 1, 5; 5, 115, 117; 7, 181; 18, 263, 265; 25, 345; 27, 367, 371, 381, 383, 389, 391, 409, 411; 29, 447, 451; 33, 35; 34, 43; 37, 71; 41, 113, 123; 44, 185; 54, 261; 57, 301; 59, 313; 63, 381; 64, 393; 66, 409
- Pustnic 5, 115, 121; 6, 143, 147, 163; 10, 201, 203; 13, 217; 15, 231; 16, 237, 241; 17, 243; 18, 265, 269, 271; 20, 297-301; 27, 373, 381, 385, 389; 28, 431; 31, 5, 7; 32, 21; 37, 69, 71; 40, 95; 44, 183; 50, 229; 54, 267, 273; 55, 281; 62, 355; 65, 399, 403; 67, 413-417, 423; M19, 453; M24, 469, 473 → Monah
- Putere 1, 3-7, 13; 2, 35; 3, 51, 55, 57; 4, 89; 5, 117; 7, 175, 177; 9, 195; 13, 215; 17, 247, 249; 18, 255, 261; 19, 277, 281, 287; 20, 299; 21, 317; 22, 323, 327; 27, 365, 395, 403-409; 28, 415, 419-425; 29, 445; 30, 459; 31, 5, 15; 32, 21; 36, 53; 38, 79; 39, 85, 89; 40, 95; 41, 121, 129; 42, 133, 137, 145, 149, 163; 44, 187; 45, 191, 193; 46, 201; 50, 223; 51, 233; 52, 239; 54, 261, 275; 55, 279, 287, 289; 56, 291; 57, 297; 58, 309; 59, 315; 63, 373, 389; 67, 421; 68, 435, 439; M23, 463; M24, 469; M26, 481; M29, 491; M71, 507, 509, 511
- Puteri 4, 83, 85; 50, 225 → Minuni
- Putință/posibilitate 5, 125, 127; 27, 385, 403, 409; 28, 427; 30, 457; 39, 85; 42, 135, 137, 143; 54, 257; 58, 307; 62, 361; 63, 387; 65, 397; 67, 413, 415; 68, 439; M20, 457; M29, 491; M31, 493; M56, 499
- Qnoma, qnomic 32, 21; 55, 287; M26, 477
- Rai 4, 103; 35, 47, 49; 68, 435; M19, 451
- Rațiune 36, 55; 41, 129; 53, 249
- Rază 1, 13; 19, 285; 59, 321 → Strălucire
- Răbdare 1, 3, 7, 11; 2, 21, 29; 3, 67-71; 4, 77, 81, 93, 99, 101; 5, 113, 115, 133; 6, 149, 151, 155; 10, 203; 11, 205; 12, 211; 13, 217; 17, 249, 251; 18, 253, 259, 263, 265; 20, 297, 307, 309; 27, 361, 367, 369, 371, 387, 403-409; 28, 415, 421, 425; 29, 437-441, 445-449; 30, 463; 31, 5, 13-17; 38, 81; 41, 99; 47, 203-207; 49, 221; 51, 235; 52, 239, 245; 53, 253, 255; 62, 367; M24, 473, 475; M26, 485; M29, 489
- Răstignire 2, 29; 26, 349, 351; 27, 369; 41, 111; 54, 271; 63, 387 → Țintuire
- Rătăcire 2, 27; 3, 51; 4, 89, 99; 6, 153; 22, 323; 27, 409; 31, 11; 32, 23; 39,

- 87; 48, 209; 63, 375 → Înșelare
- Răutate 17, 251; 24, 341; 27, 381; 28, 421; 31, 7, 15; 37, 63; 38, 81, 83; 41, 103; 61, 341; 66, 409; 68, 437; M71, 515
- Răzbunare 9, 197; 37, 65; 41, 113
- Rânduială 1, 13; 2, 23; 3, 43; 4, 87, 89, 101; 6, 165, 171; 10, 201; 11, 205; 12, 211; 14, 225; 15, 233; 18, 257, 259, 263; 19, 287; 20, 299, 303, 309; 21, 319; 25, 345; 27, 381, 395, 399, 405; 29, 451, 453; 30, 459, 461; 31, 3; 32, 19; 41, 105, 107, 113; 42, 157; 44, 187; 47, 207; 52, 243; 54, 259, 267; 55, 279; 61, 345; 62, 355; 64, 391; 67, 415, 423; M20, 459; M24, 471; M26, 477; M29, 487, 491; M49, 497; M71, 511
- Răs 29, 451; 41, 107; 50, 229
- Răvnă 2, 21-29; 3, 45, 71; 5, 121; 6, 155, 167, 171; 8, 185; 9, 197; 10, 201; 19, 277, 291; 27, 365, 371, 381, 409; 28, 419, 421, 423; 28, 433; 29, 439; 30, 457; 32, 25; 44, 173; 45, 191-195; 54, 259, 273; 55, 279, 285; 63, 389; 66, 407; M19, 445; M49, 495 → Zel
- Ridicare 2, 32, 35; 3, 51; 4, 95, 101; 6, 159, 171; 7, 179; 8, 187; 8, 189, 191; 9, 195; 12, 211; 14, 223, 227; 16, 241; 18, 261; 20, 299; 27, 361, 391, 393, 413; 28, 415, 423, 425; 31, 17; 32, 23; 33, 31; 37, 67; 40, 95; 41, 103, 107, 129; 42, 139; 44, 179, 183, 187, 189; 45, 193; 57, 301; 59, 315, 321; 60, 327, 331, 335; 61, 341; 62, 351; 65, 397; 66, 407; 68, 439; M24, 469; M26, 477
- Risipă 4, 77, 99; 11, 205; 16, 237; 20, 307; 39, 91; 41, 127; 52, 243; 57, 301; 58, 309; 62, 359, 361; 66, 409; M49, 497
- Robie/sclavie 4, 83; 6, 149; 19, 287; 20, 301, 305, 309; 27, 393; 29, 437; 41,
- 123; 42, 141, 143; 65, 397
- Rugăciune 2, 27, 31; 3, 59-63; 4, 81, 93-97, 101, 103; 5, 123, 127, 129, 133, 139; 6, 147-163, 169; 7, 175-179; 8, 191; 11, 206; 12, 211, 213; 13, 217; 15, 233; 16, 239; 17, 245-249; 18, 259-265, 269-273; 19, 277-295; 20, 299; 23, 335; 27, 369, 373, 387, 399, 401, 411; 31, 15; 37, 67, 69, 73; 38, 77, 83; 39, 87, 89; 40, 93, 95; 41, 103, 111, 119, 121; 42, 139, 155; 44, 171, 173, 177-183; 46, 199, 201; 48, 213; 50, 223; 51, 231, 233; 52, 245; 53, 249-255; 54, 257-263; 271-275; 55, 283-287; 57, 297; 58, 311; 59, 317, 319; 60, 337; 61, 339, 341, 347; 62, 351, 367; 63, 369, 379; 65, 399, 403; 66, 407-411; M21, 461; M23, 465; M24, 473, 475; M31, 493; M49, 495, 497; M71, 509; M75, 517; curată 19, 279-283; a inimii M26, 479; neîncetată 2, 29; 5, 123; 6, 157; 7, 177; 10, 203; 16, 237; 27, 397, 399, 401; 29, 449; 32, 21; 61, 341; 65, 399
- Rușine 1, 17; 2, 31; 4, 81, 83, 87, 95; 5, 113, 115, 125, 139; 6, 143, 147, 149, 167; 7, 179, 181; 8, 187; 14, 223; 18, 261; 20, 303; 27, 355, 367, 369, 407, 413; 28, 417, 429; 29, 443, 445; 38, 83; 41, 113; 42, 135, 151, 153; 44, 173; 47, 207; 52, 245, 261; 57, 297-301; 60, 333, 337; 62, 353, 367; 68, 433; M24, 475; M31, 493
- Sabat 23, 333, 337
- Sămânță 2, 33; 4, 75, 79; 5, 139; 9, 195; 13, 217; 17, 245; 19, 281; 23, 335, 337; 27, 397; 35, 47; 36, 57; 39, 91; 41, 111; 57, 297; 62, 351; M24, 475
- Schimă 67, 417
- Schimbare 1, 3, 9; 2, 23, 35; 3, 47, 67;

5, 115; 6, 163; 11, 205; 12, 211; 17, 249; 17, 251; 19, 277; 20, 305, 307; 23, 335; 25, 343; 27, 395, 407; 31, 7; 32, 27; 34, 41, 43; 40, 93, 95; 42, 133, 147; 44, 183; 46, 199; 52, 247; 54, 261, 269; 55, 285; 57, 303; 59, 313; 60, 325-331, 335, 337; 61, 341; 63, 375; 65, 395; M19, 451; M23, 465; M24, 469, 471; M26, 479-483; M29, 487-491; M71, 513
→ Preschimbare

Scop/țel 1, 11, 15; 2, 37; 3, 45; 4, 93; 5, 121; 6, 159; 7, 175; 8, 189; 16, 239, 241; 28, 417, 425; 30, 457; 32, 25; 34, 41; 37, 65; 42, 145, 155; 44, 171, 181; 55, 281, 283, 287; 56, 295; 57, 299; 58, 305; 63, 383; 66, 407; 67, 419; ; M19, 453; M21, 461; M75, 517

Scriptură 1, 9, 11; 2, 23-27, 33; 3, 41, 45, 53; 4, 91, 95; 6, 153, 157, 163, 171; 9, 193, 197; 11, 207; 12, 211; 13, 215-219; 17, 245; 18, 263; 19, 277, 291; 21, 317; 27, 389, 391; 32, 25; 37, 73; 40, 93; 42, 145, 147, 155; 44, 171; M19, 447, 451; M56, 503; M71, 513

Semn 1, 3, 9; 2, 27, 37; 4, 83, 91, 93; 5, 123, 141; 6, 149, 161; 9, 195; 16, 237; 21, 311; 25, 343; 27, 353, 367, 371, 373, 377, 379, 383; 28, 417; 30, 455, 463; 31, 7, 11; 37, 63; 38, 81; 41, 113, 123; 42, 135, 147; 44, 181, 183; 49, 219; 50, 223; 55, 283; 58, 305, 309, 311; 59, 313, 317, 321; 62, 353, 355; M19, 453; M24, 473, 475; 26, 477; M71, 507, 511

Sens 19, 283

Sfânta Liturghie 18, 257; 61, 343

Sfânta Treime 22, 325

Sfințenie 2, 27; 3, 69; 5, 111, 129; 20, 297; 26, 347; 27, 369, 373; 41, 101; 42, 145; 55, 287; 60, 331; 61, 343; 68, 433; M75, 519; M76, 521

Siguranță 28, 427; 42, 163; 44, 171; 68,

437

Silire 3, 63; 6, 161; 15, 231, 233; 17, 247, 251; 19, 293; 27, 377; 28, 435; 29, 437; 36, 57; 41, 121; 42, 149, 151; 43, 169; 54, 261, 265; 57, 301; 58, 307; 62, 349; 68, 437, 439; M26, 481; M29, 491

Simbol 23, 333; M19, 453

Simplitate 3, 57; 4, 97; 6, 165; 10, 201; 16, 239; 22, 321; 27, 385, 409, 423; 42, 133, 135; 50, 225; 58, 307; 63, 369-379; 67, 421; M21, 461

Simț 1, 5-9, 13-17; 2, 23, 25, 29-35; 3, 39, 43, 51-55, 65; 4, 77, 83-91, 95, 97, 101, 105; 5, 115, 119, 125; 6, 155, 159, 161; 7, 173-177; 9, 193; 10, 201; 12, 211; 16, 237; 17, 251; 18, 257, 259, 265; 19, 279, 285, 287, 301, 303; 22, 321, 325, 329; 24, 339, 341; 25, 343; 26, 349; 27, 357, 367, 371, 373, 377, 379, 383, 393, 397, 399, 407; 28, 417, 425, 429, 433; 29, 437, 439, 445; 29, 449, 451; 30, 457, 461; 31, 3; 32, 21, 25, 27; 38, 79, 81; 39, 89; 41, 105, 113, 121, 123, 129, 149, 155, 157, 161; 43, 167, 169; 52, 241; 54, 267, 269; 55, 283, 289; 57, 297; 59, 315, 319; 60, 337; 62, 363, 365; 63, 373, 387; 64, 393; 66, 407; M19, 445-449, 453; M20, 457, 459; M23, 463; M24, 473; M29, 491; M31, 493; M71, 509

Simțire 1, 5, 7, 15; 2, 23, 25, 33, 35; 3, 55; 4, 89, 91; 6, 161; 9, 193; 22, 329; 26, 349; 27, 393; 29, 445; 31, 9, 11; 32, 19; 36, 57; 37, 67, 71, 73; 39, 91; 41, 129; 42, 145, 147; 43, 167; 44, 175, 177; 52, 237, 239, 243; 55, 285, 289; 57, 297, 299; 59, 315, 317, 321; 62, 355; 63, 373; 65, 397, 399; 68, 439; M19, 449, 453; M20, 457; M21, 461; M26, 483; M56, 499; M75, 517

Sinceritate 18, 255; 27, 385

Singurătate 27, 385; 44, 175; 50, 229; 54, 269, 275; 62, 353

Slavă deșartă 4, 83; 5, 133, 137; 6, 155, 171; 37, 71, 73; 42, 149; 45, 197; 49, 215; 59, 315, 321; 64, 393; dumnezeiască 1, 15; 3, 59, 73; 5, 113, 135, 137; 17, 243; 19, 287; 21, 315; 26, 347; 28, 417; 32, 23; 35, 45; 41, 129; 68, 429; M19, 451; lumească 4, 77, 83; 27, 407; 30, 457; 37, 73; 52, 241; M23, 465

Slujbă 6, 169, 171; 44, 177, 189; 54, 275; M21, 461; M24, 467; M26, 479; M71, 513

Slujire 9, 197; 27, 407; 32, 21, 27; 40, 93; 42, 145; 56, 293; M20, 459

Smerenie 2, 31; 3, 63; 4, 77, 87; 5, 111, 125, 133-141; 6, 149, 151, 161; 7, 173-181; 13, 217, 219; 17, 251; 20, 303; 21, 317; 25, 345; 26, 349, 351; 27, 409, 411; 30, 461; 31, 11, 15; 37, 61, 65; 41, 103, 105, 115-119; 42, 153; 46, 201; 48, 209-213; 51, 233, 235; 52, 241; 60, 333, 335; 62, 349-353, 361, 365; 63, 369, 377, 381; 67, 425; 68, 435-441; M26, 477; M71, 509

Smerită-cugetare 4, 83; 5, 113, 133, 135; 6, 151, 165; 19, 289; 28, 421; 30, 455; 31, 9; 37, 75; 42, 145; 68, 429, 433, 435

Somn 3, 43; 5, 113; 17, 245-249; 27, 369, 383, 399, 401; 29, 441, 451, 453; 44, 175, 187; 45, 191, 195; 54, 271; 55, 283; 57, 301; 59, 319; 66, 411; M24, 475; M31, 493; ; M71, 513, 515

Sporire 22, 325; 29, 445; 30, 459; 31, 9, 11; 39, 85; 53, 251; 54, 269

Stare 3, 43, 47, 55, 57, 61; 4, 91; 5, 113, 129, 137; 13, 215, 217; 14, 223; 16, 237, 239; 18, 267, 271; 19, 287, 293; 20, 309; 21, 313; 27, 363, 379, 383, 393; 32, 19, 23, 25; 39, 87; 41, 121, 129; 42, 143, 157, 161, 165; 44, 187, 189; 54, 267, 269; 58, 311; 62, 361-365; 63, 373; M19, 445, 449; M24, 469; M26, 481; M29, 491; M49, 497; M71, 509; M29, 491; în picioare 17, 245; 27, 401; 54, 259; 66, 411; umorală 65, 397

Statornicie 1, 3; 3, 55; 5, 117; 17, 247; 28, 433; 30, 457; 52, 245; 61, 341; M23, 465; M29, 491

Stăruință 4, 81; 5, 127, 129; 8, 189; 23, 337; 31, 5; 33, 31; 44, 171; 53, 251; 55, 287; 59, 313; 62, 361; 63, 389

Strălucire 1, 15; 4, 79, 83, 103; 5, 135; 6, 145, 149, 153, 155; 9, 195; 26, 347; 27, 369, 379; 29, 453; 37, 73; 42, 145, 153, 197; 54, 259; 56, 291, 293; 57, 299; 62, 367; 68, 429, 431; M19, 447; M24, 471; M26, 479; M71, 511; M76, 521, 523 → Rază

Străpungere 2, 27; 4, 101, 103; 6, 143; 20, 303; 27, 369, 377; 38, 83; 41, 127; 44, 179, 181; 48, 213; 54, 263; 61, 339; 66, 411; 68, 439

Substanță 22, 321; 56, 291

Suferință 4, 75; 5, 139; 26, 347; 41, 101, 103, 109, 113; 42, 151; 47, 203; 49, 217, 219; 52, 245; 54, 265; 59, 313; 63, 385; M24, 471; M29, 487, 489; M31, 493

Suflet 1, 7-19; 2, 23, 27-33, 37; 3, 39-51, 55, 61, 65, 67, 71, 73; 4, 75-85, 89-99, 105; 5, 109, 119, 121, 127-131; 6, 143-169; 7, 173, 175, 181; 8, 187, 189; 9, 193, 195; 10, 203; 11, 205-207; 13, 217, 219; 15, 231; 16, 237-241; 17, 243, 245; 18, 259, 269, 275; 19, 285, 291, 293; 20, 297, 301; 21, 311-315; 22, 329, 331; 23, 333; 25, 343; 26, 347-351; 27, 353, 355, 361, 373-377, 385-391, 399, 405, 407, 411; 28, 427, 433, 435; 29, 439-443; 30, 455, 457, 463; 31, 7-11, 15; 32, 19, 25; 34, 41; 37, 61, 65-75; 38, 77-83; 39, 85, 87, 91; 40, 93, 97; 41, 101-105,

- 109, 119-123; 42, 133, 141, 147, 151-155, 159-163; 43, 167, 169; 44, 171, 175-179, 181; 45, 191-197; 47, 205; 48, 211, 213; 49, 215, 221; 52, 247; 54, 259, 261, 265, 273, 275; 55, 285-289; 56, 293; 58, 305-311; 59, 315-321; 60, 327, 331; 61, 345; 62, 357, 361, 365; 63, 371, 377, 379, 383, 389; 64, 391; 65, 397, 399, 405; 67, 421; 68, 439; M19, 449; M20, 459; M26, 483, 485; M49, 497; M56, 499-503; M71, 507-515; M75, 517, 519; M76, 521-525
- Supărare 25, 345; 27, 363
- Supunere 3, 51, 63; 6, 155; 18, 259; 26, 349, 351; 29, 437; 42, 139; 55, 289; M26, 481 → *Ascultare*
- Sovăire 28, 417; 29, 443; 31, 11; 63, 371; 65, 395
- Taine 1, 9; 2, 33; 4, 89, 93, 105; 5, 119; 6, 147, 163; 9, 199; 12, 211; 13, 217; 15, 231; 18, 269; 19, 277, 283, 291; 22, 327, 329; 23, 333; 26, 347; 27, 355, 399, 407; 32, 25; 35, 45; 37, 73; 42, 133, 145, 153, 157, 159, 163, 165; 48, 213; 52, 237; 55, 279, 281, 287, 289; 62, 367; 68, 437, 439; M19, 453, 455; M21, 461; M29, 491; M56, 505; M75, 517; M76, 523
- Tăcere 4, 93; 6, 171; 18, 275; 19, 295; 21, 319; 22, 321, 329; 27, 397, 399; 28, 427; 30, 457; 37, 75; 41, 105; 42, 133; 47, 207; 52, 239; 54, 265, 267; 55, 287, 289; 60, 335; 62, 351, 367; 66, 407; 67, 419; M19, 445, 449; M21, 461; M71, 509
- Tămăduire 1, 5; 2, 21, 29, 33; 3, 71; 4, 85; 5, 117, 139; 31, 15; 37, 63; 41, 107
- Tălcuire 2, 23, 25
- Teamă 5, 111, 119; 7, 173; 8, 185; 13, 215; 37, 65; 61, 345; 63, 373; 65, 405; 68, 429; M29, 489 → *Frică*
- Templu 41, 119
- Tihnă 3, 49; 14, 223; 20, 305, 307; 25, 345; 26, 347; 27, 397, 411; 29, 451; 31, 3; 63, 381, 385, 387; 65, 395; M56, 503
- Timp 3, 55; 4, 81, 101; 5, 111; 7, 175; 11, 205; 17, 243, 247; 18, 259; 19, 279, 289, 291, 293; 20, 301; 27, 365, 399; 29, 443; 30, 461; M31, 5, 13; 34, 41; 44, 173, 175, 179; 46, 201; 47, 207; 50, 227; 51, 235; 54, 259, 261; 55, 285; 56, 295; 58, 307; 59, 317, 319, 321; 61, 345; 62, 359, 365; 65, 395; 66, 407; 67, 421, 423; M21, 461; M26, 477; M29, 489, 491; M31, 491; M49, 497; M56, 501; M71, 513
- Trândăvie 5, 123; 6, 167; 28, 415, 433, 435; 29, 439, 445, 451; 30, 461; 41, 119, 121; 50, 227; 57, 297; 58, 309, 311; 60, 327; 67, 425; M49, 497
- Treaptă 4, 99; 6, 143, 151; 13, 217; 26, 347; 27, 377, 379, 385, 407; 31, 7; 39, 89; 42, 143, 145, 149, 155-159, 161; 44, 173, 181; 46, 199; 52, 237, 245; 59, 313; 60, 327, 335; 61, 343, 345; 63, 373; 67, 421, 245; 68, 429, 437; M19, 445, 447; M20, 459; M26, 477 → *Etapă/Măsură*
- Tremur 27, 407 → *Cutremurare*
- Trezire 27, 373; 45, 193
- Trezvie 3, 53; 7, 181; 15, 233; 17, 243, 247; 18, 253; 27, 385; 28, 423; 29, 437, 453; 38, 79; 39, 89; 41, 121-125; 44, 173; 45, 191, 193; 48, 211; 50, 225, 227; 52, 241, 243; 54, 263; 55, 287; 56, 293; 58, 311; 60, 325, 337; 61, 339, 345; M23, 465; M26, 485; M76, 525
- Tristețe/întristare 1, 7, 15, 19; 2, 25, 27; 3, 49, 61, 69; 4, 81; 5, 125, 127, 131, 133, 141; 6, 153; 8, 185; 11, 205; 20, 301; 22, 331; 23, 333; 27,

- 361, 363, 403; 32, 23; 35, 51; 36, 57; 37, 67; 38, 83; 41, 109, 119, 123, 129; 42, 151; 44, 177, 185; 45, 195; 47, 203-207; 48, 209, 211, 213; 50, 229; 51, 231; 52, 239; 53, 253; 54, 259; 58, 311; 59, 317; 60, 329, 333; 62, 349-353, 365; 63, 375, 383, 387, 389; 65, 401-405; 66, 407, 411; M24, 471; M29, 487, 489; M49, 495
- Trudă 7, 177; 12, 213; 14, 223; 16, 237; 17, 245; 23, 335, 337; 27, 403, 409; 30, 457; 35, 47; 50, 229; 59, 321; 60, 329; 61, 347; M56, 501 → *Osteneală*
- Trufie 7, 181; 14, 227; 68, 435
- Trup 1, 5-9, 19; 2, 35, 37; 3, 41, 45-53, 63, 73; 4, 85, 95, 103; 5, 139; 6, 167; 14, 221, 223; 17, 243, 251; 19, 279, 287; 21, 311; 21, 315; 22, 327; 23, 333; 27, 359, 365, 395, 403; 28, 435; 29, 437, 449; 30, 455-463; 31, 11, 13; 32, 21, 23; 37, 71; 38, 77, 79, 83; 39, 87; 39, 89; 41, 101-115, 129; 42, 145-163; 44, 187; 45, 193, 195; 46, 199, 201; 47, 205; 48, 211; 49, 215, 217; 50, 229; 52, 237; 53, 249; 54, 257-261, 265, 273; 55, 285; 57, 299-303; 59, 319; 61, 347; 62, 355; 65, 397, 399; 67, 421; M19, 451; M20, 457, 459; M21, 461; M26, 477, 481; M29, 489, 491; M31, 493; M56, 501, 503; M71, 507, 513, 515; M75, 519; M76, 521
- Trupesc 1, 5, 13-17; 2, 27, 35, 37; 3, 41, 45-49, 61, 63, 69; 4, 75, 77, 99; 6, 145, 157, 161; 7, 179; 17, 243; 18, 265-271; 19, 277; 20, 307; 21, 311, 315; 24, 341; 27, 373, 377, 409; 28, 417; 29, 445; 30, 459, 461; 39, 87; 52, 237; 56, 293; 57, 299; 67, 421; M29, 489; M31, 493; M56, 499
- Tulburare 1, 11; 3, 39; 4, 81, 89, 99, 101; 5, 119; 6, 143, 155; 17, 243, 245; 18, 259, 261, 263, 273, 275; 20, 307; 23, 333; 24, 341; 25, 343, 345; 27, 365, 373; 29, 441, 451, 453; 34, 41, 43; 37, 75; 38, 77-81; 40, 95; 41, 115; 44, 177, 179; 53, 251; 55, 283; 60, 325, 337; 62, 365; 63, 381; 66, 409; 67, 413, 415; M24, 471; M29, 487; M49, 495; M56, 499
- Ținere de minte a răului 2, 35; 6, 145; 10, 201; 64, 393
- Țintuire 62, 367 → *Răstignire*
- Uimire 1, 9; 3, 39; 4, 95; 7, 177; 17, 249; 19, 279, 281, 287, 295; 25, 343; 27, 397, 401; 32, 23; 41, 109, 129; 42, 133; 44, 189; 54, 265; 60, 331; M19, 445-449, 453; M71, 509, 513 → *Minunare*
- Uitare 6, 159, 161; 27, 375, 385; 29, 439, 441; 30, 459; M56, 499; M76, 523
- Unicitate 6, 151; 21, 315; 62, 363
- Unire 1, 15; 10, 201; 19, 285
- Urcuș 1, 15; 6, 153; 42, 155
- Văl 4, 93; 32, 23; 59, 321
- Vedenie/vedenii 5, 115; 19, 291; 26, 347; 57, 299, 301; M19, 449
- Vedere duhovnicească 1, 9; 2, 27; 4, 91; 15, 231; 19, 279, 281; 21, 311, 313, 315; 22, 321; 25, 343; 26, 349; 27, 379, 383, 395, 399; 29, 439; 32, 19, 21, 25; 37, 65; 39, 87, 89; 42, 153, 163; 43, 169; 44, 173, 175; 53, 249; 54, 265; 55, 281, 289; 56, 291, 293; 60, 331, 333; 61, 343; 63, 373; 68, 429-433; M19, 447, 449; M20, 457, 459; M26, 485; M71, 509, 513; M76, 523
- Verset 1, 13; 44, 171, 177, 179; M26, 479 → *Scriptură*
- Vesellie 3, 43, 49; 4, 75; 5, 129; 6, 151, 165; 7, 175; 11, 205, 207; 17, 243;

- 18, 255; 19, 287; 22, 329; 22, 331; 27, 369, 373; 38, 83; 41, 107, 109, 129; 42, 147; 44, 175; 50, 229; 55, 285; 56, 293; 59, 319; 62, 365; 65, 395; M75, 519 → Bucurie
- Viclenie 28, 421, 429; 41, 123; 44, 185; 68, 435
- Vicleșug 20, 298; 28, 429; 42, 135
- Vieșuire 1, 13, 19; 2, 33, 35; 3, 63; 4, 81, 87, 95; 5, 117, 135; 6, 151, 155, 165; 10, 201; 12, 209; 16, 241; 17, 243, 249; 18, 255-259, 265-275; 20, 309; 22, 323; 24, 339; 26, 351; 27, 377, 391, 395-399, 407, 409; 29, 441, 447; 31, 5, 9; 32, 19, 21-25; 33, 31; 37, 65, 67, 73, 75; 38, 79; 39, 89; 40, 95; 41, 107, 113, 123; 42, 133, 147, 157, 161; 43, 169; 44, 171-175, 181, 183; 46, 199; 47, 205; 52, 237, 245, 247; 53, 251, 255; 54, 257, 261, 265, 269; 55, 279, 281; 58, 305, 307, 311; 59, 313; 60, 331, 335; 62, 359; 63, 375; 65, 395; 67, 413-417, 423, 425; 68, 435; M20, 459; M21, 461; M26, 483, 485; M29, 489; M49, 495; M56, 499, 501; M71, 513; M76, 525
- Vină 27, 361; 56, 293
- Vindecare 2, 21; 5, 111, 117, 139; 6, 155; 31, 15; 37, 63; 40, 95; 41, 99; 44, 179; 59, 313; 60, 325; M24, 473
- Vinovăție 3, 43; 20, 299; 28, 429; 65, 401 → Învinovăție
- Virtute 1, 3, 5, 13-17; 2, 21-27, 33, 35; 3, 47-51, 57, 63, 65, 69; 4, 75, 87, 95; 5, 109, 113, 121, 125, 133, 135, 139; 6, 151, 155, 157, 161, 163; 8, 183, 185, 189; 9, 195; 10, 201, 203; 13, 215; 14, 221-225; 15, 231; 16, 239; 18, 257, 259, 263, 269-273; 19, 287; 20, 297, 305; 22, 329; 24, 339, 341; 25, 345; 26, 347, 369; 27, 397, 403, 407; 28, 435; 29, 437,

439, 445; 30, 457, 463; 31, 3; 36, 57; 37, 65; 38, 81; 42, 147, 155, 161; 44, 173, 175; 45, 193, 195; 47, 203; 48, 209, 211, 213; 49, 217, 221; 50, 227; 51, 231; 58, 311; 59, 321; 60, 333-337; 61, 341; 62, 349, 357, 359; 63, 381-387; 65, 397; 68, 437, 439, 441; M24, 471; M75, 517, 519

Vis 1, 17, 19; 28, 427; M19, 447, 453

Vistierie 1, 9, 17; 3, 69; 19, 279; 24, 341; 29, 453; 35, 45; 37, 69; M71, 513 → Comoară

Vlagă 28, 435

Voia lui Dumnezeu 3, 67; 5, 123, 131; 6, 171; 9, 197; 16, 241; 30, 455; 44, 185; 46, 201; 50, 225, 227; 54, 263, 273; 61, 343; 62, 367; 63, 389; 68, 431; M71, 515

Voință 6, 159; 15, 233; 19, 281, 287; 20, 297, 305; 22, 321; 27, 357, 359; 28, 415; 28, 429; 29, 445; 30, 461; 33, 29; 36, 55; 36, 57; 44, 183; 46, 199; 57, 299; 62, 351; 63, 371; M21, 461; M23, 463; M26, 477, 481; M29, 489; M75, 517; proprie 3, 59; 4, 77; 26, 349; 27, 409; 31, 11; 41, 121; 44, 183; 49, 217, 221; M71, 513

Vorbire 4, 85, 101; 5, 129, 139, 141; 6, 143; 10, 201; 16, 239; 18, 259, 261; 27, 383; 33, 35; 52, 241; 62, 365; 63, 369

Vrednicie/Învrednicire 2, 23; 3, 59-63; 4, 97, 99, 105; 5, 109, 115, 121; 6, 151, 161; 9, 195; 13, 219; 14, 225; 17, 245, 247; 18, 269; 19, 277, 283, 287, 289, 293, 295; 20, 301; 21, 315; 22, 329; 23, 333; 25, 345; 26, 347, 349; 27, 355, 377, 383, 387, 389, 397-401, 407; 28, 433; 29, 437; 31, 7, 9; 32, 23; 41, 109, 115; 42, 137, 143, 147, 153, 161, 165; 44, 181; 48, 209; 49, 217, 219; 50, 227; 52, 241, 245; 54, 275, 277; 55,

- 285; 60, 325, 335; 63, 371; 65, 401; 66, 407; 68, 431-437; M20, 457, 459; M21, 461; M24, 471, 473; M56, 501, 505; M71, 509, 511
- Zădărnice 41, 109; 42, 139; 44, 185; 57, 299; 59, 321; 60, 333; 67, 425; M26, 479
- Zel/Zelotism 41, 99, 111; 62, 351 → Râvnă
- Zidire 1, 5; 4, 75; 5, 113; 27, 393-397; 42, 137, 163; 44, 183; 50, 229; 62, 351, 363; 66, 409; 67, 427; 68, 429, 433, 437 → Creație

3. INDICE DE CITĂRI PATRISTICE ȘI CLASICE

Caracterele *italice* semnaleză aluziile.

ANAFORALE

<i>Addai și Mari</i>	
54, 56	19, 290
<i>Sf. Iacob</i>	
206	19, 290

APOFTEGMELE PĂRINȚILOR *seria alfabetică*

Agaton 26	62, 354; 67, 418
Agaton 27	67, 418
Alonie 1	18, 272
Ammonas 7	50, 224
Apfie	27, 382
Apollo 2	66, 410
Arsenie 1	33, 34
Arsenie 1-2	33, 34
Arsenie 7	33, 32
Arsenie 8	33, 32
Arsenie 13	33, 32
Arsenie 30	44, 186
Arsenie 31	18, 272
Arsenie 31	33, 30
Arsenie 37	33, 30
Arsenie 38	18, 274
Ioan eunucul 2	62, 354
Macarie 1	6, 150
Macarie Eg 8	67, 416
Macarie Eg 14	50, 224

Moise 6	15, 234
Sisoe 4	27, 384
Sisoe 37	8, 186
Teodor F 10	M567, 502
Teodor F 14	33, 30

seria anonimă

N 21	33, 36
N 206	M24, 468
Sentences 1456	27, 364

seria tematică

I, 13	5, 132
II, 4	33, 34
II, 5	33, 32
II, 6	33, 32
X, 12	6, 150
XVII, 7	62, 354
<i>ed. Budge</i>	
II, 524	41, 106

ATANASIE AL ALEXANDRIEI *Viața Sfântului Antonie cel Mare*

49, 4	33, 34
60, 1-2	21, 314
65, 2	19, 288; 27, 400

CARTEA TREPTTELOR	I, 14	3, 62; 5, 106
25, 8	I, 25	1, 4
	I, 40	M26, 476
	I, 41	3, 46
COMENTARIU LA FACERE	I, 52	3, 62
325-327	I, 72	3, 56
	I, 78	27, 358
	I, 81	3, 56
DIONISIE AREOPAGITUL	I, 89	3, 62; 22, 330-332
<i>Despre numele divine</i>	II, 1	5, 106
IV, 11	II, 2	5, 106
<i>Despre teologia mistică</i>	II, 3	32, 20
I, 3, 2	II, 6	42, 144
<i>Despre ierarhia cerească</i>	II, 8	3, 46
5	II, 13	32, 18
6	II, 15	4, 92; 42, 162
7	II, 19	3, 62
	II, 20	3, 56
11	II, 27-28	42, 162
12	II, 31	3, 42
113	II, 34	45, 196; M76, 522
<i>Despre ierarhia bisericească</i>	II, 61	32, 18
I, 5	II, 62	32, 20
<i>ms Sin Syr 52</i>	III, 6	4, 92; 32, 18; 42, 162
f. 12b/123	III, 10, 17, 19, 21, 27, 33	32, 18
f. 54a	III, 26	63, 374; 67, 418
f. 61a	III, 57	5, 106
f. 82b/135	III, 72	45, 196
f. 111b/29	III, 88	19, 294
	IV, 46	M19, 448
	IV, 47	63, 374; 67, 418
ENANIȘO	IV, 50	3, 62
<i>Raiul Părinților</i>	IV, 51	22, 328-330
I, 34, II, 12	IV, 81	32, 18
I, 558	V, 16	63, 374; 67, 418;
II, 463		M26, 482
II, 524	V, 39	19, 292
	V, 40, 42	63, 374; 67, 418
	V, 52	M20, 456-458
	V, 57	M20, 456-458
EVAGRIE PONTICUL	V, 76	63, 374; 67, 418
<i>Ad monachos</i>	VI, 27	45, 196
60	VI, 63	32, 18
113	VI, 69	21, 312
<i>Capete gnostice</i>		
I, 9		

<i>Despre cele opt gânduri</i>		
I, 16	11, 204	
<i>Despre gânduri</i>		
1	59, 316	
2	3, 44; 59, 314	
3	6, 156; 19, 278	
4	44, 172; 59, 314	
9	29, 440	
11	59, 316; 67, 424	
14	37, 72	
28	44, 174	
34	59, 316	
39	19, 292	
40	2, 30; 4, 92; 19, 292;	
	42, 162	
<i>Despre rugăciune</i>		
15	7, 174	
30	60, 330	
<i>Epistole</i>		
38	19, 292	
39	M76, 522	
52	6, 156; 19, 278	
59	M26, 476	
<i>Epistola către Melania</i>		
9-10	60, 326	
<i>Evagriana Syriaca</i>		
139	22, 320	
<i>Făptuitorul (Praktikos)</i>		
4	1, 8	
15	4, 94	
16	57, 300	
35	3, 42	
52	1, 4	
56	30, 462	
64	2, 30; 4, 92; 42, 162	
66	62, 358	
68	5, 106	
76	60, 330	
89	2, 28; 45, 190;	
	63, 388	
<i>Gnosticul</i>		
30	4, 76	
45	2, 30; 4, 92; 42, 162	
<i>Către Evloghie</i>		
2	5, 108; 63, 380	
<i>Protrepticul</i>		
554	10, 200	
<i>Scolii la Pilde</i>		
62	M26, 476	
<i>Skemmata</i>		
4	19, 292	
10	45, 192	
27	19, 292	
GRIGORIE DE NAZIANZ		
<i>Cuvântări</i>		
32	4, 84	
GRIGORIE DE NYSSA		
<i>Despre viața lui Moise</i>		
2, 310, 3	2, 32	
<i>Omilii la titlurile Psalmilor</i>		
B VII, 41	27, 392	
IOAN DE APAMEA		
<i>Despre suflet</i>		
6; 8	4, 104; 27, 376	
13	4, 84	
14	3, 42; 32, 18	
26	2, 28; 45, 190;	
	63, 388	
41	4, 104; 27, 376	
42	3, 46	
43	3, 44-46; 59,	
	314	
60	19, 282	
61	24, 340; 59,	
	312; 68, 430	
62	38, 78	
64	4, 88	
66	27, 376; 38, 76	
73	6, 146	
85, 87, 89	27, 390; 32, 22;	
	65, 394	
<i>Despre rugăciune</i>		
47	44, 178	
<i>Dialoguri cu Thomasios</i>		
16	3, 56	

24	21, 314
76, 77, 79	21, 310
107	2, 20
120	26, 348
<i>Epistola către Isihie</i>	
30	19, 278
32	6, 156
34	5, 132
37	1, 8
<i>Epistole</i>	
7	
13	42, 146
21,	6, 146
22	3, 62
25	2, 24
45-46	2, 32
60	4, 88
78	3, 42
81	27, 390; 32, 22;
	65, 394
86	4, 88
<i>Tratate</i>	
4, 6	1, 4
382	4, 88
ISAIA PUSTNICUL	
<i>Cuvinte ascetice</i>	
3	62, 364
4	4, 88
6	2, 30; M76, 522
8	2, 28
16	41, 106; 44, 186
17	2, 28
21	2, 32
23	4, 84; 42, 146
24	8, 184
26	1, 4; 37, 72; 27,
	374
27	59, 312
ISIHIE PREZBITERUL	
<i>Sentințe</i>	
42, 43	4, 78

54	5, 140
MACARIE EGIPTEANUL	
<i>Epistola I</i>	
S.U., 145	27, 396-398
Gehin, 104-108	60, 334
Gehin, 106	60, 326-328
Gehin, 107	5, 132
S.U., 137	60, 326
S.U., 155	6, 156
<i>Omilii</i>	
f. 516	32, 20; 41, 122
Mar 56, 4	26, 348
MARCU ASCETUL	
<i>Despre cei ce cred</i>	
119, 122	20, 300
137, 150, 155	5, 108
149	20, 298
<i>Despre legea duhovnicească</i>	
25	5, 122
66	5, 108
76, 142	20, 300
90	63, 380
142	5, 106
188	20, 298
190	5, 110
<i>Despre pocăintă</i>	
7, 13-14	13, 214
NIL ASCETUL	
<i>Mărgăritare</i>	
21, 22	4, 78
52	5, 140
ORIGEN	
<i>Comentariu la Psalmi</i>	
<i>in Ps 138, 16</i>	27, 392

PALADIE	
<i>Istoria lausiacă</i>	
35	18, 270
19	58, 308

PHYSIOLOGUS	
gr. 134	37, 70
syr. 17, 144, 150	37, 70
syr. 12, 99-101	37, 68

SEXTUS	
<i>Sentințe</i>	
5	29, 452
123	29, 452

SOCRATE	
<i>Istoria bisericească</i>	
III, 19.9	27, 404

TEODOR DE MOPSUESTIA	
<i>Fragmente</i>	
274	5, 120
<i>Fragmente la Facere (Petit)</i>	
18, 22	27, 392
55	5, 132
<i>Fragmente la Facere (Jansma)</i>	
70	5, 132
<i>Omilii catehetice</i>	
11, 3	19, 284
<i>Tâlcuire la Crez</i>	
7	68, 428
117	9, 198

118	4, 88
119	6, 146
130	3, 62
<i>Tâlcuiri la Facere</i>	
53	5, 124
<i>Tâlcuire la Tatăl nostru</i>	
124 s.u.	19, 284

VARSANUFIE ȘI IOAN	
<i>Scrisori duhovnicești</i>	
733	41, 106

VASILE CEL MARE	
<i>Cuvânt ascetic</i>	
7	58, 306
652 A	5, 106
<i>Epistola către Grigorie</i>	
2	1, 4; 27, 374;
	41, 118
<i>Despre Sfântul Duh</i>	
652 A	5, 106

<i>Ia aminte la tine însuși</i>	
23-37	59, 312
<i>Împotriva lui Eunomie</i>	
19	27, 392
<i>Omilii la Hexaimeron (SC 26)</i>	
9	5, 124
14, 18-19	3, 42

CUPRINS

Notă introductivă VII

SFÂNTUL ISAAC SIRUL, *Cuvinte ascetice*

ΑΒΒΑ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ, *Λογοί Ασκητικοί*

Cuvintele XXXI - LXVIII

Λογος ΛΑ´ Cuvântul 31	3
Λογος ΛΒ´ Cuvântul 32	19
Λογος ΛΓ´ Cuvântul 33	29
Λογος ΛΔ´ Cuvântul 34	41
Λογος ΛΕ´ Cuvântul 35	45
Λογος ΛϚ´ Cuvântul 36	53
Λογος ΛΖ´ Cuvântul 37	61
Λογος ΛΗ´ Cuvântul 38	77
Λογος ΛΘ´ Cuvântul 39	85
Λογος Μ´ Cuvântul 40	93
Λογος ΜΑ´ Cuvântul 41	99
Λογος ΜΒ´ Cuvântul 42	133
Λογος ΜΓ´ Cuvântul 43	167
Λογος ΜΔ´ Cuvântul 44	171

Λογος ME'	Cuvântul 45	191
Λογος MC'	Cuvântul 46	199
Λογος MZ'	Cuvântul 47	203
Λογος MH'	Cuvântul 48	209
Λογος MΘ	Cuvântul 49	215
Λογος N'	Cuvântul 50	223
Λογος NA'	Cuvântul 51	231
Λογος NB'	Cuvântul 52	237
Λογος NT'	Cuvântul 53	249
Λογος ΝΔ'	Cuvântul 54	257
Λογος NE'	Cuvântul 55	279
Λογος ΝC'	Cuvântul 56	291
Λογος NZ'	Cuvântul 57	297
Λογος NH'	Cuvântul 58	305
Λογος ΝΘ	Cuvântul 59	313
Λογος E'	Cuvântul 60	325
Λογος EA'	Cuvântul 61	339
Λογος EB'	Cuvântul 62	349
Λογος ET'	Cuvântul 63	369
Λογος EΔ'	Cuvântul 64	391
Λογος EE'	Cuvântul 65	395
Λογος EC'	Cuvântul 66	407
Λογος EZ'	Cuvântul 67	413
Λογος EH'	Cuvântul 68	429

CUVINTE ALE SFÂNTULUI ISAAC NETRADUSE ÎN GREACĂ,
PĂSTRATE DOAR ÎN SIRIACĂ

ܐܡܪܐܝܢܐ	Memra 19	445
ܩܡܪܐܝܢܐ	Memra 20	457
ܠܡܪܐܝܢܐ	Memra 21	461
ܦܡܪܐܝܢܐ	Memra 23	463
ܘܡܪܐܝܢܐ	Memra 24	467
ܘܠܡܪܐܝܢܐ	Memra 26	477
ܦܡܪܐܝܢܐ	Memra 29	487
ܕܡܪܐܝܢܐ	Memra 31	493
ܦܡܪܐܝܢܐ	Memra 49	495
ܘܠܡܪܐܝܢܐ	Memra 56	499

ܡܡܪܐܝܢܐ	Memra 71	507
ܡܡܪܐܝܢܐ	Memra 75	517
ܡܡܪܐܝܢܐ	Memra 76	521

NOTE

Note la Cuvântul 31	529
Note la Cuvântul 32	537
Note la Cuvântul 33	542
Note la Cuvântul 35	542
Note la Cuvântul 36	543
Note la Cuvântul 37	545
Note la Cuvântul 38	549
Note la Cuvântul 39	551
Note la Cuvântul 40	552
Note la Cuvântul 41	552
Note la Cuvântul 42	558
Note la Cuvântul 43	564
Note la Cuvântul 44	564
Note la Cuvântul 45	568
Note la Cuvântul 46	569
Note la Cuvântul 47	569
Note la Cuvântul 48	569
Note la Cuvântul 49	571
Note la Cuvântul 50	571
Note la Cuvântul 51	572
Note la Cuvântul 52	572
Note la Cuvântul 53	574
Note la Cuvântul 54	574
Note la Cuvântul 55	579
Note la Cuvântul 56	579
Note la Cuvântul 57	581
Note la Cuvântul 58	582
Note la Cuvântul 59	583
Note la Cuvântul 60	584
Note la Cuvântul 61	585
Note la Cuvântul 62	585
Note la Cuvântul 63	589

Note la <i>Cuvântul</i> 65	590
Note la <i>Cuvântul</i> 66	590
Note la <i>Cuvântul</i> 67	590
Note la <i>Cuvântul</i> 68	592

NOTE ȘI COMENTARIILE LA CUVINTELE TRADUSE DIN SIRIACĂ

Note la <i>Memra</i> 19	593
Note la <i>Memra</i> 20	595
Note la <i>Memra</i> 21	596
Note la <i>Memra</i> 23	596
Note la <i>Memra</i> 24	598
Note la <i>Memra</i> 26	600
Note la <i>Memra</i> 29	604
Note la <i>Memra</i> 49	607
Note la <i>Memra</i> 56	607
Note la <i>Memra</i> 71	608
Note la <i>Memra</i> 75	609
Note la <i>Memra</i> 76	609

ANEXE

CUVINTE TRADUSE ÎN GREACĂ SUB NUMELE SFÂNTULUI ISAAC

Introducere	613
1	615
2	623
3	627
4	629
5	633

INDICI

1. Indice scripturistic	665
2. Indice tematic	673
3. Indice de citări patristice și clasice	699

La Editura Sfântul Nectarie, în seria

TÂLCUIRI LA FILOCALIE

au apărut:

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

Tâlcuire la Avva Isaia, Cuvinte ascetice (vol. 1)

Tâlcuire la Sfântul Isihie, Despre trezvie (vol. 3)

Tâlcuire la Sfântul Maxim, Despre dragoste (vol. 5)

Tâlcuire la Avva Evagrie, Despre rugăciune (vol. 6)

Tâlcuire la Cuviosul Teognost, Dumnezeiescul urcuș (vol. 7)

Tâlcuire la Sfântul Grigorie Sinaitul, Despre rugăciunea minții (vol. 8)

MONAH THEOCLIT DIONISIATUL

Tâlcuire la Sfântul Diadoh, Capetele despre cunoștință (vol. 2)

ARHIM. EVSEVIOS VITTIS

Tâlcuire la Sfântul Nil Ascetul, Despre rugăciune (vol. 4)

în seria

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

TÂLCUIRI ȘI CATEHEZE

au apărut:

Tâlcuire la Viața Cuviosului Nil Calavritul (vol. 1)

Tâlcuire la Sfintele Slujbe (vol. 2)

Tâlcuiri la Psalmi (vol. 3)

Cuvânt despre ascultare și priveghere (vol. 4)

Tâlcuire la Canoanele monahale (vol. 5)

Cuvântări mistagogice la sărbători (vol. 6)

Despre boală, suferință și moarte (vol. 7)

Casa lui Dumnezeu, poarta cerului:

Despre monahism, Stareț și ucenic (vol. 8)

în pregătire:

Povățuire duhovnicească: răspunsuri la scrisori (vol. 9)

Alte apariții:

MONAH IOSIF VATOPEDINUL

Trăiri ale dumnezeiescului har

Mărturie athonită

***

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL

Părinți athoniți pe care i-am cunoscut

Povățuiri din Sfântul Munte: convorbiri cu Părinți athoniți contemporani

***

CHIRIL DE SCHITOPOLIS

Viețile pustnicilor Palestinei (ediție bilingvă)

IEROM. AGAPIE CORBU

Sf. Grigorie de Nyssa - tâlcuitor al Scripturii: o introducere în exegeza biblică patristică
Scriptura în spiritualitatea monastică. Studii de exegeză biblică patristică

Însemnări din Postul Mare

***

SFÂNTUL NECTARIE AL EGHINEI

Cum să naștem și să creștem sfinți. Trei scrieri pedagogice

***

Protoprezviter EMANUIL IANNOULIS

Am vorbit cu Sfântul Nectarie... (Mărturii autentice)

***

Ucenicii lui Evagrie, Capete filocalice (ediție bilingvă)

***

MONAH SIMEON AGHIORITUL

Trezvia și lucrarea launtrică la Părinții aghioriți din sec. XIX-XX

***

SF. NICODIM AGHIORITUL

Eortodromion sau tâlcuire la canoanele sărbătorilor împărătești, 2 vol.

în pregătire:

IEROM. AGAPIE CORBU, *De la citirea Scripturii la rugăciunea inimii*

în seria

PHILOCALICA SYRIACA

au apărut:

AVVA IOSIF HAZZAYA - *Scrieri duhovnicești*

SABINO CHIALA - *Avva Avraam Sirul*

RAYMOND LE COZ, *Istoria Bisericii Siro-Orientale*

SFANTUL ISAAC SIRUL, *Cuvinte ascetice, 2 vol., ediție bilingvă*

SEBASTIAN BROCK, *Universul Părinților sirieni. O introducere*

TOMA DE MARGA, *Cartea Stareților. Pateric siriac*

IEROM. AGAPIE CORBU (coord.), *Dulceața Scripturilor și lumina ochilor.*

Părinții sirieni ca exegeți biblici

în pregătire:

IOAN BAR KALDUN, *Viața Avvei Iosif Busnaya*

IȘODENAH DE BASRA, *Cartea curăției*

ROBERT BEULAY, *Învățătura duhovnicească a Avvei Ioan de Dalyatha*

DADIȘO QATRAYA, *Despre isihie*

*** *Cartea treptelor (Liber Graduum)*

Dicționar siriac-român

Manual de limba siriacă

SF. EFREM SIRUL, *Comentariu la Diatessaron*

SF. AFRAAT PERSANUL, *Demonstratii*

AVVA IOAN DE APAMEA, *Despre suflet*

*** *Introducere în teologia siriacă*

Comenzi:

EDITURA SFANTUL NECTARIE

Arad, str. Lucian Blaga nr. 3
email: secretariat@editurasfnectarie.ro
www.editurasfnectarie.ro

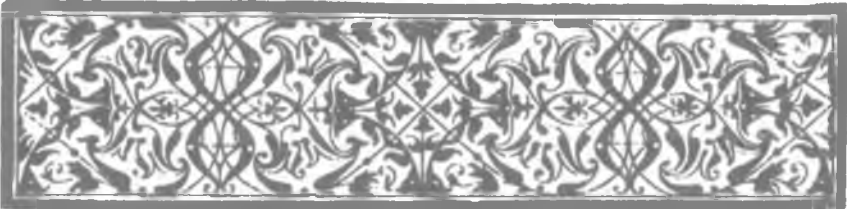
sau

S.C. Egumenița S.R.L.
O.P. 3 C.P. 301
800730 Galați
tel./fax: 0236-326.730
e-mail: editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro

Tiparul executat de ALFOLDI NYOMDA ZRT.

בד ששן דלכחא: שד קה דכד סלכד דהיט דמל
דכס. שדל דדס שד דכמל למלד: דכסמל
יש: דל סלכד סכסמל: ים חס דלכס דכלס
בד דכסמל סכסמל דסכד. שדכד סכד שכל
דכסד: ים ש כלסמל דכד. שדלס סכד לטס
דלכס שכל סד: שדלס שדדס. שד שכל
דכסמל ש דלכס: שד דלכס למכסמל ש
דכסמל דכלס. א.

שד ש דלכס ים דכסמל דכסד:
שד דכס דכסמל שד ים דלכס ל. שד סכד
ים חסד: שד. שדד סכסמל: ל סכד סכד
דכסמל. דל ש דלכס סכסמל: שדכסמל ים
שדכסמל סכד ש: שד ש דלכס וסכד: שד ש
דל. שדכס דכסמל ים דלכס: שדכסמל ש
דלכס שדל סכד לט סכד: שדכסמל שדכסמל
שדכסמל. שדכסמל דלכס דלכסמל דלכס:
שדכסמל דלכס. שדכסמל דלכס דלכס שדכסמל:
שד שדכסמל: שדכסמל דלכס לט שדכסמל
שדכסמל שדכסמל דכסמל דלכס: שד שדכסמל ש
דכסמל. שדכסמל דלכס שדכסמל: שדכסמל שדכסמל.
דל שדכסמל דכסמל שדכסמל: שדכסמל שדכסמל

בד שד שד דכסמל שדכסמל
שדכסמל שד למכסמל דלכסמל שדכסמל
שדכסמל שדכסמל

שד שד שד שד

שדכסמל: שדכסמל שדכסמל.
שדכסמל שדכסמל שדכסמל.
שדכסמל שדכסמל.

שדכסמל דלכס: שדכסמל שדכסמל. שדכסמל שדכסמל
שדכסמל. שדכסמל שדכסמל שדכסמל: שדכסמל שדכסמל:
שדכסמל שדכסמל שדכסמל: שדכסמל שדכסמל שדכסמל:
לכס שדכסמל שדכסמל שדכסמל שדכסמל שדכסמל שדכסמל.
שדכסמל שדכסמל שדכסמל: שדכסמל שדכסמל שדכסמל